

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงผ่านอายตนกิริยาในภาษาไทย

นายปริญญา วงษ์ตะวัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

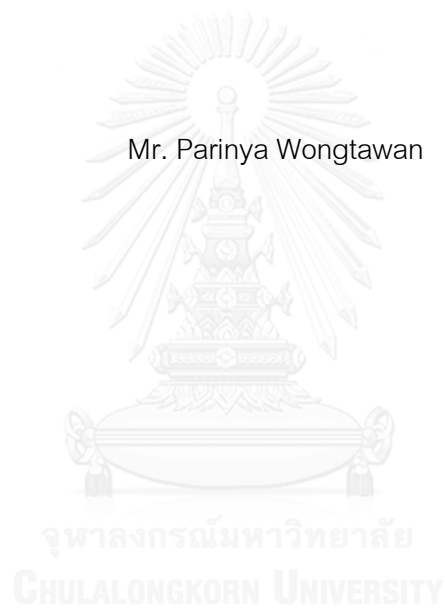
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INDICATION OF EVIDENTIALITY BY MEANS OF PERCEPTION VERBS IN THAI

Mr. Parinya Wongtawan

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงผ่านอายตณกริยาใน
ภาษาไทย

โดย

นายปริญญา วงษ์ตะวัน

สาขาวิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภรณ์ รัตติธรรมกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วิภาส โพิธิแพทย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. นันทชนัน นาถประทาน)

ปริญญา วรชตะวัน : การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงผ่านอายตณกริยาในภาษาไทย
(INDICATION OF EVIDENTIALITY BY MEANS OF PERCEPTION VERBS IN THAI)
อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา, 315 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ว่าอายตณกริยาในภาษาไทยคำใดที่มีคุณสมบัติเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล 2) วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ได้ในข้อ 1) 3) จัดจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล 4) วิเคราะห์ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ และ 5) ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่าอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยได้แก่ อายตณกริยา "เห็น" "ดู" "ได้ยิน" และ "รู้สึก" โดยแบ่งตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะได้แก่ "ดู" "เห็น" และ "รู้สึก" และ 2) อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะได้แก่ "เห็น" และ "ได้ยิน" อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ "ดู" และ "เห็น" แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอนุมาน (inference) ได้แก่การร่างข้อสรุปจากการรับรู้ด้วยตาขณะที่อายตณกริยา "รู้สึก" แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทสันนิษฐาน (assumption) ได้แก่การร่างข้อสรุปบนพื้นฐานของการรับรู้อื่น ส่วนอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ "เห็น" และ "ได้ยิน" แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทบอกต่อ (hearsay) และคัดลอกถ้อยความ (quotative) ได้แก่การรายงานข้อมูลจากบุคคลอื่น อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแสดงความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการลดระดับการยืนยันความถูกต้องข้อมูลโดยการบิดความรับผิดชอบที่มีต่อความถูกต้องของข้อมูลไปที่การรับรู้ของผู้อื่น หรือถ่ายทอดข้อมูลในลักษณะของความเห็นมากกว่าการรายงานข้อเท็จจริง การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเกี่ยวข้องกับการกลายเป็นอัติวิสัย ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการตีความตามมุมมองของผู้พูดแทนการตีความตามรูปภาพ

ภาควิชา ภาษาศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์ ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2559

5480515822 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS: EVIDENTIALITY PERCEPTION VERBS

PARINYA WONGTAWAN: INDICATION OF EVIDENTIALITY BY MEANS OF PERCEPTION VERBS IN THAI. ADVISOR: ASSOC. PROF. KINGKARN THEPKANJANA, 315 pp.

This research aims at 1) finding out which perception verbs in Thai have developed an evidential meaning 2) analyzing syntactic and semantic properties of these verbs 3) classifying the evidential types that these perception verbs display 4) analyzing their pragmatic effects and 5) looking into grammaticalization of these verbs. It is found that the verbs 'hen' SEE 'duu' LOOK 'dayyin' HEAR and 'ruusuk' FEEL in Thai have developed an evidential meaning in some certain contexts. The verbs can be classified into 2 categories, namely, 1) epistemic evidential perception verbs: 'hen' SEE 'duu' LOOK and 'ruusuk' FEEL and 2) non-epistemic evidential perception verbs: 'hen' SEE and 'dayyin' HEAR . The epistemic evidential perception verbs: 'hen' SEE 'duu' LOOK have developed into an inferential evidential showing that the speaker makes his/ her statement based on deduction from visual perception. The verb 'ruusuk' FEEL has developed into an assumption evidential which marks that the speaker makes his/ her claim based on other perception besides visual one. The non-epistemic evidential perception verbs 'hen' SEE and 'dayyin' HEAR fall into the hearsay and quotative evidential categories which show that the speaker makes his/ her statement by reporting from other sources. Pragmatically, the evidential perception verbs in Thai function as one of mitigating devices that soften the assertive force or degree of commitment towards the proposition by putting aside the speaker's responsibility towards the information to the source of information or presenting information as opinions rather than facts. The grammaticalization of these verbs pertains to subjectification whereby the potency of actual events becomes more subjective as being judged according to the speaker's very own visual perception.

Department: Linguistics

Student's Signature .....

Field of Study: Linguistics

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบ ครอบครั้ว และพี่น้องน้องเพื่อนนิสิตภาคภาษาศาสตร์ที่มีส่วนช่วยเหลือ ส่งเสริม ผลักดัน ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้หากปราศจากความกรุณาของ รศ.ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูง

2.2.2 กลไกที่ส่งผลต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์	41
2.2.2.1 กระบวนการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis).....	41
2.2.2.2 กระบวนการเทียบแบบ (analogy).....	43
2.2.2.3 ปัจจัยทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic factors)	46
2.2.3 ความเป็นอัตวิสัย	49
2.2.4 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย.....	60
2.2.5 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการแสดงทัศนภาวะ (evidentiality and modality).....	68
2.2.5.1 ความสัมพันธ์แบบรวมเข้าด้วยกัน.....	69
2.2.5.2 ความสัมพันธ์แบบแยกจากกัน.....	74
2.2.5.3 ความสัมพันธ์แบบทับซ้อนกัน.....	76
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	79
2.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอายตณกริยา.....	79
2.3.2 งานวิจัยที่นอกเหนือการการศึกษาอายตณกริยา	80
2.3.2.1 งานวิจัยในกลุ่มภาษาพื้นเมืองในอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้.....	80
2.3.2.2 งานวิจัยในกลุ่มยุโรป.....	81
2.3.2.3 งานวิจัยในกลุ่มเอเชีย.....	82
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	84
3.1 ทบทวนวรรณกรรม	84
3.2 การเก็บและคัดเลือกข้อมูล	91
3.2.1 เกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล.....	92
3.2.1.1 เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์.....	92

3.2.1.2	เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์	93
3.2.1.3	เกณฑ์ทางหน้าที่	97
3.2.1.4	เกณฑ์ทางหน่วยคำ	99
3.2.1.5	เกณฑ์คุณสมบัติความเป็นรูปบ่งชี้	100
3.2.1.6	เกณฑ์ประเภทของอายตนกริยา	102
บทที่ 4	อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล	108
4.1	อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ	109
4.1.1	อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นวลิตายตัว	110
4.1.1.1	วลิตายตัว “ดูเหมือน”	110
4.1.1.2	วลิตายตัว “ดูท่า (ทาง)”	116
4.1.1.3	วลิตายตัว “เห็นที/ ท่า”	122
4.1.1.4	วลิตายตัว “เห็นจะ”	127
4.1.1.5	วลิตายตัว “ไม่เห็น”	131
4.1.1.6	วลิตายตัว “เห็นจะเป็น/เห็นจะได้แก่”	136
4.1.2	อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดียว.....	141
4.1.2.1	อายตนกริยา “ดู”	141
4.1.2.2	อายตกริยา “รู้สึก”	146
4.1.3	การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการแสดงทัศนภาวะ	158
4.2	อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ	165
4.2.1	อายตกริยา “ได้ยิน”	166
4.2.2	อายตนกริยา “เห็น”	174
4.3	ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติของอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล	182

บทที่ 5 ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตณกริยาในภาษาไทย	193
5.1 ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตณกริยาในภาษาไทย	193
บทที่ 6 การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล	212
6.1 ความเป็นอัตวิสัยกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล	212
6.2 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล	218
6.2.1 การกลายเป็นอัตวิสัยของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ การแสดงทัศนภาวะ	218
6.2.2 การกลายเป็นอัตวิสัยของอายตณกริยาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ	230
บทที่ 7 สรุปผลและอภิปราย	243
7.1 สรุปผลและอภิปราย	243
7.2 ข้อเสนอแนะ	250
รายการอ้างอิง	255
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	315

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและกาลในภาษาตาเรียนา (Aikhenvald 2003: 133)	3
ตารางที่ 2 ความแตกต่างระหว่างการวิเคราะห์ใหม่และการเทียบแบบ	45
ตารางที่ 3 แสดงการจำแนกประเภทของการแสดงทัศนภาวะในเชิงแบบลักษณ์ภาษาของ	72
ตารางที่ 4 ประเภทของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทย	106
ตารางที่ 5 ประเภทของแหล่งที่มาของข้อมูลของวิลเล็ตต์ (Willett 1988)	194
ตารางที่ 6 ประเภทของแหล่งที่มาของข้อมูลของไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004)	196
ตารางที่ 7 อรรถศาสตร์ของระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล	198
ตารางที่ 8 ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตณกริยาในภาษาไทย	209

สารบัญภาพ

รูปที่ 1 ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ (ดัดแปลงจาก Diewald and Smirnova 2010: 42)	25
รูปที่ 2 ภาพแสดงรูปแบบการมองภาพแบบทั่วไป (a) และรูปแบบการมองภาพแบบมีส่วนร่วม (b) (Langacker, 1999: 317)	52
รูปที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับสิ่งที่ถูกอ้างอิงโดยรูปบ่งชี้(ปรับจาก Diewald and Smirnova 2010: 11)	53
รูปที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัติวิสัย (ผู้พูดถูกรวมอยู่ (เป็นส่วนหนึ่ง) ในเหตุการณ์/ ระยะห่างของความสัมพันธ์น้อย)	54
รูปที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัติวิสัยน้อย (ผู้พูดอยู่นอกข้อมูล/ ระยะห่างของความสัมพันธ์มาก)	55
รูปที่ 6 ภาพแสดงกระบวนการลดเลือนและโปร่งใสของประธาน	64
รูปที่ 7 ระบบการแสดงทัศนภาวะของพาล์มเมอร์	71
รูปที่ 8 ลำดับชั้นของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล	73
รูปที่ 9 ความสัมพันธ์ทับซ้อนระหว่างคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับคำแสดงทัศนภาวะ (van der Auwera & Plungian 1998: 85 – 86)	78
รูปที่ 10 ตัวอย่างการเก็บข้อมูลคำว่า “รู้สึก”	91
รูปที่ 11 ตัวอย่างการเก็บข้อมูลคำว่า “รู้สึก” ที่ตามด้วย “ว่า”	92
รูปที่ 12 การเป็นรูปบ่งชี้ของ see	101
รูปที่ 13 การเป็นรูปบ่งชี้ของ look	101
รูปที่ 14 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ดูท่า”	119
รูปที่ 15 ข้อความที่ไม่มีประพจน์บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลของ “ท่าทาง”	119
รูปที่ 16 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ดูเหมือน”	154
รูปที่ 17 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ดูท่า”	154

รูปที่ 18 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นจะ”	154
รูปที่ 19 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ไม่เห็น”.....	154
รูปที่ 20 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นจะเป็น”	155
รูปที่ 21 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นจะได้แก่”	155
รูปที่ 22 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ดู”.....	155
รูปที่ 23 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “รู้สึก”	156
รูปที่ 24 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นที”	156
รูปที่ 25 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นท่า”	156
รูปที่ 26 โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของอายตตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง กับการแสดงทัศนภาวะ.....	166
รูปที่ 27 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ได้ยิน”	168
รูปที่ 28 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็น”	176
รูปที่ 29 ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตตกริยาในภาษาไทย.....	199
รูปที่ 30 ลำดับชั้นของการรับรู้ที่เสนอโดย Viberg (1983).....	210
รูปที่ 31 ภาพความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัยของ.....	213
รูปที่ 32 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัยของ	214
รูปที่ 33 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัยของ	215
รูปที่ 34 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัยของ	216
รูปที่ 35 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัยของ	216
รูปที่ 36 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัยของ	217
รูปที่ 37 ลำดับความ เป็นอัตวิสัยของอายตตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “ดู”.....	226
รูปที่ 38 ลำดับความ เป็นอัตวิสัยของอายตตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “เห็น”	227
รูปที่ 39 ลำดับความ เป็นอัตวิสัยของอายตตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอายตตกริยา “ได้ ยิน” และ “เห็น”	233

รูปที่ 40 ระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตามระดับของการกลายเป็นอัติวิสัยของอายต นกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทย	235
รูปที่ 41 รูปแบบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล	241

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidentiality) คือกลวิธีทางภาษาที่บ่งชี้ว่าข้อมูลได้มาจากไหน และได้มาอย่างไร (Aikhenvald 2006; Diewald and Smirnova 2010) เช่น จากการบอกต่อ การคัดลอกถ้อยความจากบุคคลอื่น การอนุมาน การสันนิษฐาน ฯลฯ แต่กลวิธีที่เป็นพื้นฐานที่สุดคือการอ้างถึงประสบการณ์ตรงจากการรับรู้ทางอายตนะ ได้แก่ การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เนื่องจากมนุษย์เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพ และเข้าถึงประสบการณ์อันซับซ้อนต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัสพื้นฐานเหล่านี้¹ (Aikhenvald 2004; (Diewald and Smirnova 2010)

อย่างไรก็ตาม รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นรูปภาษาที่ระบุได้ยากกว่าเป็นคำไวยากรณ์ หรือคำประเภทใด เนื่องจากรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลปรากฏรูปได้หลากหลาย และมักแสดงทำหน้าที่ได้มากกว่าบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ตัวอย่างเช่นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาตาเรียนา² (Tariana) นอกจากจะทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้กาลและการณ์ลักษณะด้วย เช่น

- (1) a. *juse irida di-manika-ka*
José football 3fgnf-play-REC.P.VIS
'José has played football. (we saw it)'
- b. *juse irida di-manika-mahka*
José football 3fgnf-play-REC.P.NONVIS
'José has played football. (we heard it)'

---

¹ ครูส (Cruse 2000:52) กล่าวว่ามนุษย์มักให้ความสนใจประสบการณ์เชิงนามธรรมอันซับซ้อน โดยอาศัยการเข้าถึงจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมกว่า ดังนั้นคำกริยาอายตนะต่าง ๆ จึงมักเป็นคำพื้นฐานที่เป็นเป้าของการขยายความหมาย และการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาทั่ว ๆ ไป

² ภาษาตาเรียนา (Tariana) เป็นภาษาพื้นเมืองของบราซิล (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

c. *juse irida di-manika-nihka*

José football 3fgnf-play-REC.P.INFR

'José has played football.

(we infer it from visual evidence – specific inference)'

d. *juse irida di-manika-sika*

José football 3fgnf-play-REC.P.ASSUM

'José has played football. (we assume this on the basis of what we have already known – generic inference)'

e. *juse irida di-manika-pidaka*

José football 3fgnf-play-REC.P.REP

'José has played football. (we were told)'

(Aikhenvald 2004: 2-3)

ข้อมูล 'José has played football' ในภาษาตาเรียนาที่ถูกบ่งชี้โดยคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้ง 5 คำแสดงถึงการได้มาซึ่งข้อมูลใน 5 ลักษณะ

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ด้วยตาโดยตรงในตัวอย่าง a.
- 2) ข้อมูลที่ได้จากการฟังเสียงในตัวอย่าง b.
- 3) ข้อมูลที่ได้จากการอนุมานแบบชี้เฉพาะเจาะจงจากหลักฐาน หรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นในตัวอย่าง c.
- 4) ข้อมูลที่ได้จากการอนุมานแบบไม่ชี้เฉพาะเจาะจงซึ่งได้จากสันนิษฐานและการคาดการณ์จากบริบททั่วไปในข้อ d. และ
- 5) ข้อมูลที่ได้จากการบอกต่อในตัวอย่าง e.

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาตาเรียนานนอกจากจะแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแล้วยังแสดงประเภททางไวยากรณ์ด้านเวลา หรือกาล (tense) โดยมีโน้ตศัพท์เรื่องกาลในภาษาตาเรียนามีอยู่ 4 ประเภท คือ 1) ปัจจุบันกาล (present) 2) อดีตกาลอันใกล้ (recent past) 3) อดีตกาลอันไกล (remote past) และอนาคตกาล³(future) ดังตารางต่อไปนี้

	Present	Recent Past	Remote Past
Visual	-naka	-ka	-na
Non-Visual	-mha	-mahka	-mhana
Inferred Generic	-	-sika	-sina
Inferred Specific	-	-nihka	-nhina
Reported	-pida	-pidaka	-pidana

ตารางที่ 1 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและกาลในภาษาตาเรียนาน (Aikhenvald 2003: 133)

เหตุการณ์ที่บ่งชี้โดยคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาตาเรียนานแสดงเหตุการณ์พื้นฐานในรูปของอดีตกาล เนื่องจากคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้ง 5 มักแสดงนัยถึงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตาม คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต่าง ๆ ยังสามารถแสดงเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันได้โดยการผสมหน่วยคำที่ใช้แสดงอดีตกาลอันใกล้ และหน่วยคำแสดงอดีตกาลอันไกลไว้ด้วยกัน ยกเว้นคำบ่งชี้แสดงการอนุมานทั้งแบบชี้เฉพาะเจาะจง และไม่ชี้เฉพาะเจาะจงที่จะแสดงเฉพาะเหตุการณ์ในอดีตเท่านั้น เนื่องจากการอนุมานจำเป็นต้องมีข้อมูลมาก่อน ดังนั้นเหตุการณ์ที่ถูกบ่งชี้โดยรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองแบบจึงมีลักษณะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเสมอ

³ รูปภาษาแสดงอนาคตกาลในภาษาตาเรียนานไม่ได้แสดงผ่านรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่แสดงผ่านหน่วยคำ 2 หน่วยคือ -de แสดงอนาคตกาลแบบชี้เฉพาะเจาะจง (definite future) และ -mahde แสดงอนาคตกาลแบบไม่ชี้เฉพาะเจาะจง (indefinite future) (Aikhenvald 2003: 131 – 164)

แม้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะดูเหมือนเป็นพฤติกรรมพื้นฐานในการสื่อสารที่มีภาษาถึงหนึ่งในสี่ของโลกที่บังคับแสดงรูปภาพบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในการกล่าวด้วยเสียง (Aikhenvald 2004: 1) แต่การศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวยังคงวนเวียนอยู่ในวงของภาษาพื้นเมืองในแถบอเมริกา ยุโรป และภาษาในตระกูลอินโดยูโรเปียนเท่านั้น เช่นงานของ โบอาส์ (Boas 1911) ซาเพียร์ (Sapir 1922) ลี (Lee 1938, 1944, 1950 and 1959) จาคอบสัน (Jakobson 1957) บาร์นส์ (Barnes 1984) บายบี (Bybee 1985) แอนเดอร์สัน (Anderson 1986) ชาฟและนิโคล (Chafe and Nichols 1986) ลาซาท (Lazard 1999 and 2001) โจฮานสัน และโบ (Johanson 2000) มุสชิน (Mushin 2001) สควอตินี (Squartini 2001 and 2004) สปีส์ (Speas 2004) ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2003, 2004 and 2006) คอร์นิลลี เบิร์ต (Cornillie Bert 2007) และดีวอลด์และสเมียร์โนวา (Diewald and Smirnova 2010) เป็นต้น

สาเหตุหนึ่งที่การศึกษาปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอยู่ในวงจำกัด เนื่องจากการให้คำจำกัดความที่แคบ และเฉพาะเจาะจงเกินไป กล่าวคือคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลถูกมองว่าเป็นคำไวยากรณ์ประเภทต้นแบบ คือเป็นคำไวยากรณ์ที่ใช้แสดงความสัมพันธ์เชิงหน้าที่กับคำต่าง ๆ เช่นเดียวกับกับการบอกเวลาในคำบ่งชี้กาล และการณ์ลักษณะ โดยจะปรากฏในรูปของหน่วยคำเติมกริยา (*verbal affixes*) เป็นส่วนใหญ่ เช่น

ภาษาโคอาซาทิ⁴ (Koasati)

- (2) a. *ifó:li:s*
dog-be-INFER-IMM.PAST
'One might guess it's a dog.'
- b. *nipók aksóhka-ha*
meat-SUBJ char-AUD
'It sounds like the meat is charring.'

(Kimball 1991: 195, 207)

⁴ ภาษาโคอาซาทิ (Koasati) คือภาษาพื้นเมืองอเมริกันภาษาหนึ่งที่พูดกันในชนกลุ่มน้อยในทางเหนือของรัฐลุยเซียนา (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

ภาษาตุกานอ⁵ (Tucano)

(3) ni-wō

Be-3.SG.FEM.PAST.DIRECT

'She was.' (การรับรู้ด้วยตา)

(De Haan 2009: 1029)

ด้วยเหตุนี้คำประเภทอื่นที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เช่น คำกริยาเศษณ์ อนุภาคอิสระ (separate particles) และคำเนื้อหาอื่น ๆ จึงถูกละเลยไปจากการศึกษา อย่างไรก็ตามไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 6) พบว่าการใช้คำแสดงเนื้อหา (lexical) บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นกลวิธีที่แพร่หลายและพบได้มากกว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นคำไวยากรณ์ แม้ว่าคำเหล่านี้จะไม่ใช่คำไวยากรณ์ต้นแบบ แต่มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ค่อนข้างไปทางคำไวยากรณ์มาก กฤษดาภรณ์ หงส์ดารมภ์ (Hongladarom 1997) กล่าวว่ารูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยเฉพาะที่เป็นรูปบังคับปรากฏในหลายภาษามักพัฒนามาจากคำเนื้อหาผ่านกระบวนการการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เรียกว่า การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammaticalization) โดยส่วนใหญ่พัฒนามาจากคำกริยาแสดงการพูด (verb of speaking) คำกริยาแสดงการปรากฏ (verb of existence) คำกริยาแสดงการรับรู้หรืออายตณกริยา (perception verb) เนื่องจากคำเหล่านี้มีคุณสมบัติทางความหมายเป็นคำที่แสดงวิธีการเข้าถึงความรู้โดยธรรมชาติ ดังนั้นจึงพบว่าคำเหล่านี้มักเป็นต้นกำเนิดของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยทั่วไป

จากข้อเท็จจริงที่ว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลปรากฏได้ทั้งในรูปของคำไวยากรณ์ต้นแบบและคำเนื้อหาที่มีคุณสมบัติค่อนข้างไปทางคำไวยากรณ์ นักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งจึงพยายามขยายขอบเขตของคำจำกัดความไปให้กว้างกว่า เพื่อให้ครอบคลุมประเภทคำ หรือปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีอยู่ในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก แต่กระนั้นก็นำไปสู่ปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนในการจัดประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วย

⁵ ภาษาตุกานอ (Tucano) เป็นภาษาพื้นเมืองที่พูดกันในแถบบราซิลและโคลัมเบีย (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

การจัดประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลยังคงเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ที่สำคัญในปัจจุบันเนื่องจากงานวิจัยในช่วงแรกเป็นการศึกษาที่ยึดข้อมูลจากภาษาพื้นเมืองในแถบอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้เป็นหลัก การเก็บข้อมูลและการถอดความในภาษานั้น ๆ จึงเป็นเรื่องยากลำบาก นักภาษาศาสตร์ในยุคแรกศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาเหล่านี้โดยอาศัยการแปล หรือถ่ายถอดข้อมูลให้เป็นภาษากลาง หรือภาษาอังกฤษ ซึ่งบ่อยครั้งเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและสับสนอย่างมาก ตัวอย่างเช่น โบอาส์ในงาน *The Handbook of American Indian Languages* (Boas 1911) วิเคราะห์ให้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาควาคิวท์ล (Kwakiult) เป็น “คำช่วยกริยาแสดงทัศนภาวะ (modalities)” ประเภทหนึ่ง เนื่องจากพบว่าในภาษาดังกล่าว ถ้อยความใด ๆ จำเป็นต้องถูกกำหนดให้รู้ว่าใจความที่อยู่ในถ้อยความดังกล่าวนั้นได้มาอย่างไร การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะดังกล่าวทำให้แต่ละถ้อยความมีน้ำหนักแตกต่างกัน และอาจเกี่ยวข้องกับระดับความมั่นใจของผู้พูดที่มีต่อถ้อยความด้วย ด้วยเหตุนี้โบอาส์จึงมองว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลก็คือคำช่วยกริยาแสดงทัศนภาวะประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับภาษาอื่น ๆ ในตระกูลอินโดยูโรเปียน

ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่ไม่ได้แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะของคำไวยากรณ์ต้นแบบ จากการศึกษาในอดีตรุ่งทิพย์ รัตนพานุสรและกิงกาญจน์ เทพกาญจนา (Rattanaphanusorn and Thepkanjana, 2007) และปริญญา วงษ์ตะวัน (2552) พบว่าคำเนื้อหาอย่างอายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เรียกว่า “รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential marker)”

(4) **เห็น**ท่านนายบอกรว่าถ้าทุกคนไม่ร่วมมือกันประหยัดน้ำมันอีกหน่อยก็คงจำกัดการนำเข้า

(Rattanaphanusorn and Thepkanjana 2007: 275)

(5) **หนัง**เรื่องนี้**ไม่เห็น**จะนำดูตรงไหนเลย

(6) **เมื่อ**มองจากภายนอก **คุณลักษณะที่สำคัญที่สุด**ของโลกตะวันตก**เห็น**จะได้แก่**ความมีพลวัตและการมุ่งแผ่ขยายและเติบโตใหญ่ขึ้น**

(ปริญญา วงษ์ตะวัน 2552: 40)

แม้อายตณกริยา “เห็น” จะเป็นคำเนื้อหาแต่กลับมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำไวยากรณ์ เนื่องจากคำว่า “เห็น” ในประโยคเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นคำแสดงข้อมูลพิเศษบางอย่าง คือเป็นคำที่ใช้บ่งชี้ว่าข้อมูลที่ยกขึ้นมากล่าวนั้นมีที่มาอย่างไร โดยคำว่า “เห็น” ในบริบทเหล่านี้สามารถละออกโดยไม่ส่งผลต่อความหมายหลักของประโยคได้

การพัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า “เห็น” ในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานในงานของไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2004: 63 -64) ที่พบว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมักมีพัฒนาการมาจากคำที่ใช้แสดงการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสของร่างกาย โดยการรับรู้ด้วยตาเป็นประสาทสัมผัสที่เด่นชัดและมักเป็นคำที่มีพัฒนาการเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมากที่สุด จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำว่า “เห็น” ที่ปรากฏหน้าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความในตัวอย่าง (4) “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปฏิเสธ “ไม่” ใน (5) และ “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำสัมพันธ์กริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ใน (6) ล้วนมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำไวยากรณ์ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ถูกกล่าวขึ้น

นอกจากนี้ในทางวจนปฏิบัติศาสตร์ยังพบว่า “เห็น” ในตัวอย่างที่ปรากฏใช้เพื่อแสดงการลดระดับน้ำเสียงแสดงการตัดสินใจซึ่งทำให้ “เห็น” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ (ปริญา วังษ์ตะวัน 2552)

การทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลของอายตกริยา “เห็น” ในภาษาไทยทำให้เห็นว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่จำเป็นต้องเป็นคำไวยากรณ์ต้นแบบเสมอไปดังที่ไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2004: 10) กล่าวว่าภาษาทุกภาษาย่อมมีรูปแบบของการแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของตนเอง โดยอาจแสดงผ่านรูปภาษาอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบทางไวยากรณ์

เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสามารถพัฒนามาจากคำเนื้อหา โดยเฉพาะอายตกริยาแสดงการรับรู้แบบต่าง ๆ ได้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยศึกษาจากอายตกริยาแสดงการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ ซึ่งถูกมองว่าเป็นแหล่งของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำประเภทนี้มากที่สุดในวรรณกรรม โดยจะศึกษาอายตกริยาแสดงการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทุกด้านเพื่อดูว่าอายตกริยาด้านใดสามารถพัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ประเภทนี้ได้ โดยอายตกริยาแต่ละคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทใด และบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเป็นระบบหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ยังมุ่งที่จะศึกษาว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการแสดงทัศนภาวะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ว่าอายตณกริยา 5 ประเภทในภาษาไทยได้แก่ อายตณกริยาทางตา เช่น มอง เห็น ทางหู เช่น ฟัง ได้ยิน ทางจมูก เช่น ดม ได้กลิ่น ทางลิ้น เช่น เคี้ยว รส และทางกาย เช่น รู้สึก สัมผัส สามารถแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้หรือไม่
2. เพื่อศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของอายตณกริยาที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแง่ต่อไปนี้
  - 2.1 องค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างที่มีอายตณกริยาเป็นคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล
  - 2.2 ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตณกริยา
  - 2.3 หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic function) ของหน่วยสร้างที่มีอายตณกริยาเป็นคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล
3. เพื่อศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตณกริยาที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏในหน่วยสร้างต่าง ๆ ในแง่ระดับของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ และกลไกทางปริชานที่ทำให้เกิดการกลายเป็นรูปไวยากรณ์

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. อายตณกริยาที่สามารถแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยได้ ได้แก่ อายตณกริยาทางตา ทางหู และทางกาย เท่านั้น
2. อายตณกริยาที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะปรากฏในหน่วยสร้างที่มีโครงสร้างดังต่อไปนี้

(ประธานที่ไม่มีบทบาททั้งผู้กระทำและผู้ประสบ) + อายตณกริยา + อนุพากย์

  - 2.1 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยที่แสดงผ่านอายตณกริยาแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้ (1) การบ่งชี้แหล่งที่มาโดยตรง (direct evidentiality) ซึ่งแสดงผ่านอายตณกริยาทางตา และทางกาย และ (2) การบ่งชี้แหล่งที่มาโดยอ้อม (indirect evidentiality) ซึ่งแสดงผ่านอายตณกริยาทางหู
  - 2.2 อายตณกริยาที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติในการลดทอนความมั่นใจของผู้พูด
3. อายตณกริยาที่มีระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในระดับสูงสุดถึงต่ำสุดเรียงตามลำดับได้แก่ อายตณกริยาทางตา ทางหู และทางกาย และกลไกทางปริชานที่ทำให้เกิด

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตณกริยาได้แก่กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาอายตณกริยาทางตา หู จมูก ลิ้นและกายในภาษาไทยในทุกบริบทที่มีลักษณะแสดง การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ยกเว้นบริบทที่แสดงความหมายอื่น ๆ และอายตณกริยาทาง จิต
2. ศึกษาจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติซึ่งรวบรวมจากงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น งาน วิชาการ งานกึ่งวิชาการ ข่าว ชีวประวัติ นิยาย เรื่องสั้น คอลัมน์ ฯลฯ
3. ศึกษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนที่ใช้ในปัจจุบันเท่านั้น ไม่นับรวมภาษาถิ่นต่าง ๆ

1.5 นิยามคำสำคัญที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1.5.1 อายตณกริยา (perception verb)

อายตณกริยา คือคำกริยาที่แสดงการรับรู้ หรือการเข้าถึงประสบการณ์ภายนอกผ่าน ประสาทสัมผัสต่าง ๆ อันได้แก่ ประสาทสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ในทางพุทธ ศาสนา อายตณะหมายถึงสิ่งที่เชื่อมต่อกับหรือสิ่งที่เป็นสื่อสำหรับติดต่อกันระหว่างภายในตัว คน กับสิ่งที่อยู่ภายนอก โดยเมื่อเชื่อมต่อกันแล้วจะทำให้เกิดเป็นความรู้สึกต่าง ๆ อายตณะ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ อายตณะภายใน และอายตณะภายนอก อายตณะภายใน หมายถึงสื่อเชื่อมต่อกันที่อยู่ในตัวคน ในทางพุทธศาสนาเรียกว่า อินทริย์ 6 อันประกอบไปด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ และอายตณะภายนอก หมายถึงสื่อเชื่อมต่อกันอยู่นอกตัวคน ในทางพุทธศาสนาเรียกว่า อารมณ 6 คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (การรับรู้ทางกาย) และ ธรรมารมณ (การรับรู้ทางใจ) อายตณะภายในและภายนอกเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นคู่กัน คือ รูปคู่กับตา หูคู่กับเสียง เป็นต้น (พจนานุกรมพจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสนา 2548) ในที่นี้อายตณกริยาจึงหมายถึงคำกริยาที่แสดงการเชื่อมโยงระหว่างประสาทสัมผัสทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กับสิ่งที่อยู่ภายนอกซึ่งนำไปสู่การรับรู้รูปแบบต่าง ๆ

1.5.2 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidentiality)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidentiality) คือกลวิธีทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับการอ้างอิงหลักฐาน หรือที่มาของข้อมูล จากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส หรือการได้กลิ่น หรือรับมาในลักษณะถูกถ่ายทอด (second-hand experience) หรือประสบด้วยตนเอง (first-hand experience) โดยนักภาษาศาสตร์หลายคนได้ให้นิยามไว้ในทำนองเดียวกันดังนี้

“Evidentials may be generally defined as markers that indicate something about the source of information in the proposition.”

(Bybee 1985: 184)

“Evidentials express the kinds of evidence a person has for making factual claims. “

(Anderson 1986: 273)

“Evidentiality proper is understood as stating the existence of a source of evidence for some information; this includes stating that there is some evidence, and also specifying what type of evidence there is.”

(Aikhenvald 2003: 1)

ในแง่หนึ่งแอนเดอร์สัน (Anderson 1986: 274) กล่าวว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นกลวิธีการให้เหตุผลวิธีหนึ่งที่ใช้ในการร่างข้อสรุปหรือข้อเท็จจริง โดยอ้างอิงจากหลักฐานที่ได้มาจากแหล่งที่มาต่างๆ กัน เช่น การสังเกตการณ์ การอนุมาน (เนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอ) การคาดการณ์ หรือหลักฐานที่ได้จากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น การได้ยิน การมองเห็น และผัสสะอื่น ๆ เช่น

ภาษาเยอรมัน (German)

(7) *Sie scheint ihren Schirm in Büro gelassen zu haben*

‘She seems to have left her umbrella in the office.’

(Diewald and Smirnova 2010)

1.5.3 คำแสดงทัศนภาวะสัญญา (epistemic modality)

คำแสดงทัศนภาวะสัญญา คือเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงระดับของความมั่นใจหรือความเชื่อที่มีต่อประพจน์ เช่น

(8) *Niamh has gone to the airport.*

จากข้อมูลข้างต้น เราสามารถเห็นระดับของความมั่นใจของผู้พูดที่มีต่อข้อมูลดังกล่าวสูง แม้ว่าในความเป็นจริงผู้พูดอาจจะผิด หรือพูดไม่จริงได้ก็ตาม การแสดงทัศนภาวะทำให้ผู้พูดสามารถควบคุมระดับความมั่นใจที่มีต่อสถานะข้อเท็จจริงของข้อความได้โดยส่งสัญญาความมั่นใจที่เข้มข้น (stronger commitment) หรือระดับความมั่นใจที่อ่อนลง (weaker commitment) การส่งสัญญาดังกล่าวปรากฏในรูปของการใช้รูปภาษาแสดงทัศนภาวะได้หลากหลายรูป เช่น การใช้คำอนุพากย์ที่มีคำคุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์แทรกอยู่หน้าประโยค เช่น

- A. It is certain that S
- B. It is probable that S
- C. It is likely that S
- D. It is possible that S

อีกกลวิธีหนึ่งคือการใช้อนุพากย์ที่ประกอบไปด้วยคำกริยาที่บรรยายถึงความเชื่อของผู้พูด หรือที่เรียกว่าทัศนะในประพจน์ (propositional attitude)

- A. I know that S
- B. I believe that S
- C. I think that S

กลวิธีที่สามคือการใช้กริยาช่วย (auxiliary verb) ที่เรียกว่าคำกริยาแสดงทัศนภาวะ (modal verb) เช่น

- A. She must have left by now.
- B. She might have left by now.
- C. She could have left by now.
- D. She needn't have left by now.
- E. She couldn't have left by now.

(Palmer 1986)

1.5.4 รูปไวยากรณ์

รูปไวยากรณ์ คือรูปภาษาที่ไม่แสดงใจความสมบูรณ์ในตัวเอง ต้องอาศัยการปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายแสดงเนื้อความ (lexical meanings) อื่น ๆ เพื่อประกอบ หรือเสริมเข้ากับความหมายของคำแสดงเนื้อความเหล่านั้นให้มีรายละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซาเพียร์ (1921) จำแนกมโนทัศน์ของความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นสองประเภท ได้แก่ 1) มโนทัศน์ของความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์แบบพัฒนาเพิ่มเติม (derivational concept) และ 2) มโนทัศน์ของความหมายแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เชิงสัมพันธ์ (relational concept) มโนทัศน์แรกหมายถึงการแสดงแง่มุมของความหมายในลักษณะเพิ่มพูนจากความหมายแสดงเนื้อความเดิม รูปภาษาที่แสดงมโนทัศน์ดังกล่าวเป็นได้ทั้งหน่วยคำ (morpheme) และคำขยาย (modifier) ส่วนใหม่ในมโนทัศน์ที่สองหมายถึงการแสดงความหมายในแง่มุมของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ระหว่างคำในประโยค รูปภาษาที่แสดงมโนทัศน์ของความหมายเชิงสัมพันธ์มักแสดงด้วยหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) และคำในหมวดคำปิด (closed word class) เช่น คำบุพบท

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้จะทบทวนวรรณกรรมโดยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมเป็น 2 ส่วนได้แก่ 2.1 แนวคิดเรื่องบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล 2.2 แนวคิดเรื่องอายตณกริยา 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และ 2.4 งานวิจัยในอดีต โดยจะอภิปรายให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องการกลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อให้นิยามเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวใน 2.1 จากนั้นจะอธิบายว่าอายตณกริยาคืออะไรใน 2.2 และ จะทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยใน 2.3 ในส่วนสุดท้ายจะสำรวจงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นี้ใน 2.4

2.1 แนวคิดเรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

การสื่อสารของมนุษย์เต็มไปด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือความรู้ที่เป็นเรื่องราว ข่าวสาร ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และทัศนคติต่าง ๆ มากมายในแต่ละวัน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนสะท้อนรูปแบบของการได้มาซึ่งความรู้ หรือการมีปฏิสัมพันธ์ต่อโลกในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป การได้มาซึ่งความรู้อาจมีได้ตั้งแต่การรับถ่ายทอดมาจากบุคคลอื่น การคาดการณ์ หรือแม้แต่การอนุมานความด้วยตนเอง แต่โดยพื้นฐานแล้วการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ อันได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การรับรส และการรับกลิ่น มักเป็นพื้นฐานในการได้มาซึ่งข้อมูลหรือความรู้มากที่สุดเนื่องจากมนุษย์เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพโดยตรงกับโลก และมักเข้าถึงประสบการณ์อันซับซ้อนจากการรับรู้พื้นฐานเหล่านี้⁶ (Aikhenvald 2004; Diewald and Smirnova 2010) ในบางวัฒนธรรมการระบุว่าข้อมูลหรือความรู้ได้มาอย่างไรอาจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องอาศัยกลวิธีทางภาษาที่บ่งชี้ว่ามนุษย์ได้ความรู้มาจากไหน และได้มาอย่างไร กลวิธีนี้เรียกว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล⁷ (evidentiality)

⁶ ครูส (Cruse 2000:52) กล่าวว่ามนุษย์มักทำความเข้าใจประสบการณ์เชิงนามธรรมอันซับซ้อน โดยอาศัยการเข้าถึงจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมกว่า ดังนั้นคำกริยาแสดงการรับรู้ต่าง ๆ จึงมักเป็นคำพื้นฐานที่เป็นเป้าของการขยายความหมาย และการกลายเป็นคำไวยกรณ์ในภาษาทั่ว ๆ ไป

⁷ แม้น้ำเสียงแสดงความน่าเชื่อถือ หรือความเป็นไปได้ของข้อมูลส่วนหนึ่งอาจจะมาจากการบ่งชี้แหล่งที่มาในลักษณะต่าง ๆ แต่ในบางภาษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจเป็นเพียงกลวิธีในการชี้เฉพาะว่าข้อมูลที่ถูกล่ามอ้างนั้นมาจากไหนแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีนัยทางความหมายของความน่าเชื่อถือหรือความ

2.1.1 คำจำกัดความของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในหลาย ๆ ภาษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้ภาษาในระดับสัมพันธสาร (discourse) เช่นการกล่าวปราศรัย การอภิปรายในมน้ำว หรือการเล่าเรื่องที่มีรายละเอียดซับซ้อน (Aikhenvald 2003: 18) ในภาษาบัลข่าน⁸ (Balkans) นักการเมืองมักอาศัยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในการกล่าวอ้าง ได้แย้งหรือให้เหตุผลในทางการเมืองที่มีน้ำหนัก (Friedman 2003 อ้างถึงใน Aikhenvald 2003) ในภาษายูคาทากีร์⁹ (Yukaghir) ผู้ใช้ภาษามักเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านการระบุที่มาของเรื่องอย่างตรงไปตรงมาเพื่อเพิ่มสีสันให้กับปริศนาเรื่องเล่าที่มีรายละเอียดซับซ้อน (Maslova 2003) ยิ่งไปกว่านั้นการระบุที่มาของความรู้ต่าง ๆ อาจมีความสำคัญถึงขั้นละเลยมิได้ในบางภาษา ซึ่งไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 1) พบว่ามีภาษาถึงหนึ่งในสี่ของโลกที่บังคับแสดงรูปภาพแสดงการได้มาซึ่งข้อมูลในการกล่าวถ้อยด้วยเสมอด้วยเหตุที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีความสำคัญในลักษณะดังกล่าวนี้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจศึกษา และถูกนิยามไว้ในลักษณะต่าง ๆ อยู่เรื่อยมา ในบรรดาคำจำกัดความของคำว่า “การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอาจพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

2.1.1.1 คำจำกัดความแบบแคบ

คำจำกัดความแบบแคบ คือการมองปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเรื่องของภาษาโดยตรง โดยมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเรื่องของ **การแสดงรูปทางไวยากรณ์** ที่ใช้แสดงข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวแหล่งที่มาของข้อมูล หรือหลักฐาน เช่นเดียวกับการกรการบอกเวลา (กาล) ลักษณะของเหตุการณ์ (การณลักษณะ) หรือน้ำเสียงของเหตุการณ์ (มาลา)

เป็นไปได้เท่านั้น ด้วยเหตุนี้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงไม่ควรถูกผนวกให้เข้าเป็นประเภทเดียว หรือเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงทัศนภาวะ (Aikhenvald 2003: 13)

⁸ บัลข่าน (Balkans) เป็นตระกูลภาษาที่อยู่พื้นที่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปยุโรป บัลข่านครอบคลุมถึงภาษาในตระกูลสลาวิก (Slavic) โรแมนซ์ (Romance) เฮลเลนิก (Hellenic) อัลบาเนีย (Albanian) และเทอร์คิก (Turkic) (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

⁹ ภาษายูคาทากีร์ (Yukaghir) เป็นภาษาตระกูลเดียวกับภาษาทุนดร้า (Tundra) ที่พูดในบริเวณตะวันออกเฉียงไกลของประเทศรัสเซีย ประชากรที่พูดภาษานี้มีอยู่น้อยมากประมาณ 604 คนเท่านั้น (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

โดยคำจำกัดความในแง่นี้ล้วนกล่าวในทำนองเดียวกันว่าเป็นคำบ่งชี้ที่แสดงแหล่งที่มาของข้อมูลหลักฐาน หรือการมีอยู่ของหลักฐาน เช่น

“Evidentials may be generally defined as markers that indicate something about the source of information in the proposition.”

(Bybee 1985: 184)

“Evidentials express the kinds of evidence a person has for making factual claims. “

(Anderson 1986: 273)

“Evidentiality proper is understood as stating the existence of a source of evidence for some information; this includes stating that there is some evidence, and also specifying what type of evidence there is.”

(Aikhenvald 2003: 1)

การให้คำจำกัดความแบบแคบนี้ หากจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการมองปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์ (grammatical phenomenon) ประเภทหนึ่งนั่นเอง นักภาษาศาสตร์ที่ให้นิยามการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะนี้ได้แก่บายบี (Bybee 1985) มิททูน (Mithun 1986) แอนเดอร์สัน (Anderson 1986) ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) ฯลฯ นักภาษาศาสตร์ที่กล่าวมาล้วนอ้างถึงมโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะเดียวกันว่าเป็น “คำบ่งชี้ (marker)” ซึ่งเป็นศัพท์ที่บ่งถึงความเป็นประเภททางไวยากรณ์อย่างชัดเจนที่สุด ในจำนวนนี้ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2003; 2004) กล่าวอย่างชัดเจนว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ควรนำมาศึกษาควรเป็นเรื่องของประเภททางไวยากรณ์เท่านั้น แม้จะยอมรับว่าการใช้คำแสดงเนื้อหา (lexical) บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะเป็นทางเลือกที่เป็นสากลมากกว่าก็ตาม ยิ่งไปกว่านี้แอนเดอร์สัน (Anderson 1986) กล่าวว่านักภาษาศาสตร์จำเป็นต้องแยกประเภททางไวยากรณ์ของรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลออกจากกรุปภาษาอื่นๆ ที่อาจสื่อความในลักษณะเดียวกันแต่ไม่ถือเป็นคำไวยากรณ์ให้แยกขาดออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยเสนอเกณฑ์ในการจำแนกไว้ 4 ข้อดังนี้

- 1) คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องเป็นคำที่แสดงการยืนยันสถานะการมีอยู่ของข้อมูล หรือการอ้างข้อเท็จจริงจากแหล่งที่มาของข้อมูลของผู้พูดยกขึ้นมาอ้าง

- 2) คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องไม่ใช่คำที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงหลักประจำอนุพากย์ แต่ทำหน้าที่เป็นคำที่ระบุข้อมูลพิเศษสำหรับการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเท่านั้น
- 3) คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลย่อมมีความหมายบ่งชี้ที่มาจากข้อเท็จจริงเป็นความหมายประจำคำของตัวเอง ไม่ใช่ได้จากการตีความหมายเพิ่มเติมทางวัจนปฏิบัติ
- 4) คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องแสดงรูปเป็นหน่วยคำทั้งที่เป็นรูปผูกติด (inflections) รูปเติม (clitics) หรือหน่วยคำอิสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คำประสมหรือรูปแปรของหน่วยคำอื่น ๆ (not compound or derivation forms)

(Anderson 1986: 274 - 275)

การจำแนกรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นประเภททางไวยากรณ์ออกจากรูปภาษาอื่น ๆ จากเกณฑ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักภาษาศาสตร์ที่เชื่อในคำจำกัดความแบบแคบนี้ไม่สนใจการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยคำประเภทอื่น แม้ในความเป็นจริงในแต่ละภาษาอาจมีรูปแบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแบบที่ไม่เกี่ยวข้องกับการคำไวยากรณ์ในความหมายแคบนี้เลยก็ตาม

การให้คำจำกัดความแบบแคบนี้ นอกจากจะเป็นการละเลยรูปแบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่หลากหลายแล้ว จากเกณฑ์ที่เสนอโดยแอนเดอร์สันยังแสดงให้เห็นว่า การให้คำจำกัดความการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแง่ของการเป็นคำไวยากรณ์เป็นการมองที่ขาดการเชื่อมโยงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในโลก ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องของความหมาย (อรรถศาสตร์) และการใช้ (วัจนปฏิบัติศาสตร์) ไปอย่างสิ้นเชิง แม้เกณฑ์บางข้อเช่นข้อ ก. จะแสดงนัยของการประเมินและความน่าเชื่อถือซึ่งเป็นเรื่องของความหมายและการใช้อยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ต้องถูกละเลยไปเนื่องจากเกณฑ์ข้อ ค. ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าความหมายประจำของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะเป็นความหมายที่เกิดจากการตีความเพิ่มเติมทางวัจนปฏิบัติมิได้ กล่าวคือไม่สนใจเรื่องของการตีความทางวัจนปฏิบัติมันเอง

อย่างไรก็ตาม ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 6) ยอมรับว่ารูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจมีเรื่องของความหมายไปสู่อารมณ์แสดงทัศนภาวะที่เกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือ หรือความน่าจะเป็นเข้ามาเกี่ยวข้องได้ แต่การขยายความหมายไปสู่อารมณ์แสดงทัศนภาวะนั้นเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวและไม่ควรนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน เนื่องจากจะทำให้เกิดความสับสนได้ว่าทัศนภาวะแสดงทัศน

ภาวะกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน ไอเคนวาลด์ยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับ การจำแนกเพศ และการบอกขนาด โดยอธิบายว่าหน่วยแสดงเพศหญิงในภาษาจำนวนมากมัก เกี่ยวข้องกับการแสดงความเล็ก (diminutive) ในขณะที่เพศชายก็มักเกี่ยวข้องกับการแสดงความ ใหญ่ (augmentative) แม้มีโน้ตศน์ของการแสดงเพศและความเล็กใหญ่ในภาษาอาจมี ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ใกล้ชิดกัน แต่มีโน้ตศน์เรื่องเพศกับการแสดงความเล็กใหญ่ในภาษา เหล่านี้ไม่ควรจัดอยู่ในประเภททางความหมายอย่างเดียวกัน และควรมองแยกจากกันเป็นคน ละมิติ ด้วยเหตุนี้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในคำจำกัดความแบบแคบนี้จึงถูกมองในฐานะ รูปแบบทางไวยากรณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในภาษา ที่ไม่ควรนำการตีความทางอรรถศาสตร์ และวัจน ปฏิบัติศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องดังเช่นเดียวกับที่แอนเดอร์สันได้เสนอไว้

แม้มีโน้ตศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในคำจำกัดความแบบแคบนี้จะเป็นคำจำกัด ความที่นักภาษาศาสตร์หลายคนยอมรับมากที่สุด แต่ขณะเดียวกันอีกหลายคนกลับมองว่าคำ จำกัดความดังกล่าวเป็นการให้นิยามมีโน้ตศน์ที่แคบเกินไป เนื่องจากเป็นการมองที่จำกัดภาพ ความเข้าใจแต่เพียงตัวระบบของภาษา คือสนใจว่าในภาษาหนึ่ง ๆ ที่มีการบ่งชี้แหล่งที่มาของ ข้อมูลจะมีการสร้างประโยค โดยมีการแสดงรูปบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้อย่างไร และรูปบ่งชี้ ดังกล่าวสามารถอ้างอิงแหล่งที่มาแบบใดบ้างเท่านั้น ซึ่งทำให้ละเลยการอธิบายความหมาย และ การใช้ที่เชื่อมโยงไปกับการมองโลก และความคิดของมนุษย์ไปอย่างน่าเสียดาย ด้วยเหตุนี้จึงมี นักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งพยายามขยายขอบเขตของคำจำกัดความไปให้กว้างกว่า เพื่อให้ ครอบคลุมถึงประเภทคำ หรือปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์การบ่งชี้ แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีอยู่ในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก

2.1.1.2 คำจำกัดความแบบกว้าง

คำจำกัดความแบบกว้าง คือการให้นิยามโดยการมองภาษาในลักษณะเชื่อมโยงกับ ความหมายและการใช้ที่สะท้อนความคิดและการมองโลก นักภาษาศาสตร์ในกลุ่มนี้ได้แก่ เชฟ (Chafe 1986) มิททูน (Mithun 1986) และเมเยอร์¹⁰ (Mayer 1990) คริสตัล (Crystal 1991) อีฟ เพนติโด (Ifantidou 2001) บอยและฮาร์เดอร์ (Boye and Harder 2009) ฯลฯ โดยคำจำกัดความ

¹⁰ มิททูนและเมเยอร์แม้จะมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์แต่ทั้ง สองก็ยอมรับว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะประเภทแสดงความเห็น อย่างแยกไม่ขาดด้วย ดังนั้นมิททูนและเมเยอร์จึงจัดอยู่ในกลุ่มนักภาษาศาสตร์ที่ให้คำจำกัดความแบบกว้างด้วย

ในแบบกว้างนี้อาจกินความได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) **คำจำกัดความแบบกว้างในเชิงหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)** หน่วยวิเคราะห์ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งในคำจำกัดความแบบแคบสิ่งที่จะมาวิเคราะห์คือคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เท่านั้น ในขณะที่คำจำกัดความแบบกว้าง สิ่งที่น่ามาวิเคราะห์อาจเป็นได้ทั้งคำไวยากรณ์ และคำแสดงเนื้อหาที่มีความหมายในเชิงบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ในแง่นี้ชาฟ (Chafe 1986: 262) กล่าวว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือวิธีการใด ๆ ในการได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางโลก (range of epistemological considerations) ซึ่งการได้มาซึ่งความรู้ดังกล่าวไม่จำกัดอยู่เพียงประเภททางไวยากรณ์ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงศัพท์ที่สื่อถึงการได้มาซึ่งองค์ความรู้นั้น ๆ ด้วย 2) **คำจำกัดความแบบกว้างในเชิงการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้อง** เนื่องจากในคำจำกัดความแบบแคบ ปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะถูกวิเคราะห์โดยแยกตัวออกเป็นอิสระจากปรากฏการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นการให้คำจำกัดความที่กว้างขึ้นในแง่หนึ่งจึงหมายถึงการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ใด ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ทั้งในแง่ที่เป็นปรากฏการณ์ข้างเคียง (effect) หรือปรากฏการณ์ที่เกิดร่วมด้วย ในแง่นี้มีททูน (Mithun 1986) และเมเยอร์ (Mayer 1990) กล่าวว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลนอกจากจะเป็นระบุน่าความรู้ที่ได้นั้นมาจากไหน การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลยังอาจแฝงเรื่องของความน่าจะเป็น (probability) และการแสดงระดับของความมั่นใจ (degree of certainty) ในการบอกเล่าเรื่องราวไว้ด้วย

แม้คำจำกัดความในแง่นี้อาจมองแยกได้เป็นอีก 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาลงไปแล้วจะเห็นว่า การให้คำจำกัดความแบบกว้างทั้งสองแง่นี้มีความสัมพันธ์ต่อกัน กล่าวคือ เมื่อเลือกพิจารณาปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่อยู่นอกเหนือจากประเภททางไวยากรณ์แล้ว การวิเคราะห์ประเภททางภาษา (linguistic categories) อื่น ๆ จะทำให้เห็นความเชื่อมโยงกับมโนทัศน์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากมายตามมาด้วย การให้คำจำกัดความการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแบบกว้างทั้งในเชิงหน่วยวิเคราะห์ และปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องจึงสามารถมองได้อีกหลายลักษณะ ดังนี้

2.1.1.1.1 คำจำกัดความแบบกว้างในเชิงอรรถศาสตร์

การมองมโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะของปรากฏการณ์ทางความหมายเป็นการให้นิยามมโนทัศน์ดังกล่าวในมุมที่กว้างไปกว่าการมองในแบบที่เป็นปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์ เนื่องจากการมองว่ามโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็น

ปรากฏการณ์ทางความหมายเป็นการมองที่ไม่จำกัดขอบเขตอยู่ที่ประเภทคำใดประเภทคำหนึ่ง สังเกตได้จากการเลือกใช้คำว่า “การแสดงรูปภาษา (coding)” แทนคำว่า “การบ่งชี้” ดังนั้นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ทางอรรถศาสตร์จึงอาจกินความถึงแง่มุมทางอรรถศาสตร์ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล รวมถึงการแสดงทัศนภาวะประเภทความเห็น (epistemic modality) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความน่าจะเป็น การตัดสินประเมินค่า ความน่าเชื่อถือ และการแสดงระดับความมั่นใจที่มีต่อสถานะของเหตุการณ์ได้ด้วย โดยคริสตัลกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“Evidentiality: a term used in semantics for a type of epistemic modality where propositions are asserted that are open to challenge by the hearer, and require justification. Evidential constructions express a speaker’s strength of commitment to a proposition in terms of available evidence rather than in terms of possibility or necessity.”

(Crystal 1991: 127)

เช่นเดียวกันนี้เมเยอร์ยังกล่าวในทำนองเดียวกันว่า

“Evidentials are items that have to do with the way information is graded in respect of certainty and source.”

แม้ว่าการมองมโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแง่นี้จะครอบคลุมถึงรูปภาพอื่น ๆ ที่อาจสื่อความในลักษณะเดียวกัน แต่ในแง่หนึ่งก็ยังถูกมองว่าเป็นการมองที่แคบเกินไป เนื่องจากเป็นพิจารณาที่ตัวภาษามากเกินไปกว่าเรื่องของการใช้ ดังนั้นจึงมีนักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งมองว่ามโนทัศน์ดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มากกว่า

2.1.1.1.2 คำจำกัดความแบบกว้างในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์

แนวคิดที่สองมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นปรากฏการณ์ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ หรือปรากฏการณ์ทางปริชาน และการสื่อสาร การมองในลักษณะนี้ทำให้ภาพของปรากฏการณ์ดังกล่าวกลายเป็นภาพกว้างกว่าทั้งแบบที่หนึ่งและสอง เนื่องจากไม่ว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะอยู่ในรูปของหน่วยไวยากรณ์หรือคำแสดงเนื้อหาก็ตาม การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านี้ล้วนตกอยู่ภายใต้ประเภทของการสื่อสาร ดังที่อิฟเฟนติโด (Ifantidou 2001) กล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่า

[...] evidential are generally treated as a semantic category, linguistically encoding information about the source and reliability of the information being offered. [...] It is hardly ever been pointed out that the source of knowledge or speaker's degree of certainty can be pragmatically inferred.

(Ifantidou 2001: 8 and 15)

แม้นักภาษาศาสตร์หลายคนจะมองว่ามโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาข้อมูลเป็นเรื่องของปรากฏการณ์ทางความหมาย แต่อิฟเฟนติโด (Ifantidou 2001) กลับมองว่ามโนทัศน์ดังกล่าวเป็นเรื่องของการใช้มากกว่า โดยแม้ว่ารูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะไม่ได้ถูกแสดงรูปเลยก็ตาม แต่นัยของการบ่งชี้สามารถตีความได้จากการสื่อสารเสมอตัวอย่างเช่น

(9) *John is feeling miserable today.*

(Ifantidou 2001: 8)

อิฟเฟนติโด (Ifantidou 2001: 8) อธิบายว่าผู้พูดสามารถเข้าใจได้ว่าข้อความในตัวอย่างที่ (9) มีแหล่งที่มาของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย แม้จะไม่มีรูปบ่งชี้ หรือคำใด ๆ ที่แสดงความหมายการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเลยก็ตาม โดยหากข้อความดังกล่าวถูกกล่าวขึ้นโดยผู้พูด ข้อมูลดังกล่าวก็อาจได้มาจากการสังเกตเห็น (observation) หรือได้รับการบอกต่อ (hearsay) หรือแม้แต่มาจากการอนุมานความ (inference) ของผู้พูดเองก็เป็นได้ ซึ่งนัยของการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล หรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลสามารถตีความได้จากตัวถ้อยความเองอย่างเดียว ไม่จำเป็นต้องอาศัยรูปภาพแสดงการบ่งชี้อย่างเป็นทางการ

แม้มโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะถูกมองจากมุมมองที่หลากหลาย แต่มโนทัศน์ดังกล่าวอาจไม่จำเป็นต้องถูกจำแนกให้เป็นเพียงปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าในแต่ละภาษาย่อมมีความหลากหลายและมีระบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นกลวิธีการแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแต่ละภาษาจึงอาจสามารถอธิบายในเชิงปรากฏการณ์ด้วยแง่มุมที่แตกต่างกันออกไปตามความสอดคล้องกับระบบของภาษานั้น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแนวคิดอีกกลุ่มหนึ่งที่มีมองว่ามโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจสามารถอธิบายได้จากทุกแง่มุมโดยมองว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ในเชิงแก่นสารของภาษา (substance phenomenon)

2.1.1.1.3 คำจำกัดความแบบกว้างในเชิงแก่นสารของภาษา

แนวคิดสุดท้ายมองว่ามโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นปรากฏการณ์ในเชิงแก่นสารของภาษา ในกลุ่มนี้อยและฮาร์เดอร์ (Boye and Harder 2009: 11) กล่าวว่าในบรรดาคำอธิบายมโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในเชิงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ทั้งแนวคิดที่หนึ่งและสองจะสอดคล้องกับสมมติฐานเบื้องต้นของภาษาศาสตร์ปริชาน และแนวคิดในเชิงภาษาศาสตร์หน้าที่และแบบลักษณะภาษามากกว่าการมองในแง่ของปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์แต่เพียงอย่างเดียวทั้งหมด โดยการมองมโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในเชิงแก่นสารของภาษาทำให้เกิดคำถามที่ว่ามโนทัศน์ดังกล่าวสามารถแสดงรูปด้วยคำแสดงเนื้อหาเช่นเดียวกันกับหน่วยทางไวยากรณ์ได้หรือไม่ หรือการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสามารถตีความได้จากการสื่อสารแทนการแสดงโดยรูปภาพได้หรือไม่ ซึ่งหากจะตอบคำถามดังกล่าวในคำจำกัดความการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์เชิงแก่นสารของภาษานี้ คำถามทุกข้อล้วนเป็นคำถามที่ตอบว่า “ใช่” ทั้งหมด

ในแง่ของการจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นหน่วยไวยากรณ์ หรือคำแสดงเนื้อหานั้น อยและฮาร์เดอร์ (Boye and Harder 2009: 22) กล่าวว่าเป็นการทำให้การวิเคราะห์ในเชิงแบบลักษณะภาษาเป็นเรื่องยุ่งยากมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่พบในแต่ละภาษาสามารถแสดงรูปเป็นคำประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันตามลักษณะและสิ่งแวดล้อมของการปรากฏในประโยค ซึ่งแม้ว่าการปรากฏของรูปภาพเหล่านี้จะมีสถานะความเป็นหน่วยไวยากรณ์หรือคำแสดงเนื้อหาในระดับที่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของความหมายแล้วจะพบว่าคำเหล่านี้ล้วนมีวิวัฒนาการมาจากคำตั้งต้นในขอบข่ายความหมายเดียวกันทั้งสิ้น ในแง่นี้บอยและฮาร์เดอร์ (Boye and Harder 2009: 23) ให้ความเห็นว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลหากพิจารณาที่คำแสดงเนื้อหาด้วยแล้ว ยิ่งทำให้มโนทัศน์ดังกล่าวเป็นเรื่องน่าค้นหามากยิ่งขึ้นโดยเขากล่าวว่า

“As demonstrated by Wiemer (2005) and Cornillie (2007), there is a lot to be learnt about evidentiality from studying its lexical coding.”

(Boye and Harder 2009: 23)

นอกจากนี้วีเมอร์ (Wiemer 2005) กล่าวถึงความพยายามวิเคราะห์แยกส่วนระหว่างการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นคำไวยากรณ์กับที่เป็นคำแสดงเนื้อหาไว้ว่า

“Since we are dealing with notional distinctions which can in principle be expressed by either lexical or grammatical (or by both at once), I do not understand why research into lexical coding of evidentiality [...] should not commence before we will have fully understood which kinds of evidentiality systems exist in the grammars of the world’s language.”

(Wiemer 2005: 109)

นักภาษาศาสตร์ในกลุ่มนี้มองเห็นว่าเมื่อในความเป็นจริงภาษาสามารถแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้ด้วยการแสดงรูปเป็นหน่วยไวยากรณ์เช่นเดียวกับคำแสดงเนื้อหาแล้ว ดังนั้นในการศึกษาปรากฏการณ์นี้จึงไม่ควรแยกแยะสิ่งที่ใช้จริงในภาษาออกจากการวิเคราะห์ เพราะจะทำให้ไม่เห็นภาพสะท้อนของภาษาอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ในประเด็นที่แยกระหว่างความเป็นประเภททางอรรถศาสตร์หรือ วิชาปฏิบัติศาสตร์ของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลนั้น บอยและฮาร์เดอร์ (Boye and Harder 2009: 23) ยังเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เนื่องจากอรรถศาสตร์และการใช้ภาษาไม่สามารถแยกออกจากกันได้ชัดเจน สืบเนื่องจากการที่ไม่สามารถมีรูปแสดงทางภาษาใด ๆ บอกได้ว่าเรื่องของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับระดับความมั่นใจนั้นเป็นคนละเรื่องกัน นอกจากนี้ในการขยายความหมายของรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลยังเป็นเรื่องของการใช้ซึ่งไม่สามารถบอกได้จากความหมายของรูปภาษาแต่เพียงอย่างเดียว

จากการนิยามคำจำกัดความของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าทำให้คำนิยามในลักษณะแคบและกว้างนี้ทำให้เกิดประเด็นปัญหาทางทฤษฎีอยู่ 2 ประเด็นคือ

- 1) บริเวณทางภาษาที่ควรนำมาศึกษาปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือ บริเวณใดระหว่างบริเวณทางไวยากรณ์ และบริเวณทางภาษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ปรากฏการณ์การแสดงทัศนภาวะควรถูกมองว่าเป็นปรากฏการณ์แทรกซ้อน หรือ เป็นปรากฏการณ์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

ในประเด็นปัญหาทั้งสองข้อที่กล่าวมานี้ นักภาษาศาสตร์ที่ยึดในคำจำกัดความแบบแคบอย่างแอนเดอร์สัน (Anderson 1986) ไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2004) เดอฮาน (de Haan 1999) ลาซาท (Lazard 1999 and 2001) และดีแลนซี (Delancey 2001) มองว่าการบ่งชี้

แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเรื่องทางภาษาที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติม¹¹ เช่นเดียวกับคำบ่งชี้กาล การณ์ลักษณะ หรือมาลา ดังนั้นบริเวณทางภาษาที่ควรนำมาวิเคราะห์จึงควรเป็นบริเวณทาง ไวยากรณ์เท่านั้น นอกจากนี้ยังมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่มีการประเมินค่าเรื่องความ น่าจะเป็นหรือความน่าเชื่อถือใด ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง แม้หนึ่งในจำนวนนี้ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2003; 2004) จะยอมรับว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะเป็นมโนทัศน์พื้นฐานที่อาจขยายความ ไปสู่การแสดงทัศนภาวะแสดงความคิดเห็น (epistemic modality) ที่เกี่ยวข้องกับความน่าจะเป็น ความมั่นใจ การตัดสินใจ หรือสถานะถูกผิดของข้อมูลได้ก็ตาม แต่คำว่าการขยายความหมายก็ แสดงให้เห็นว่ามโนทัศน์ทั้งสองไม่ได้เกิดขึ้นมาพร้อมกัน กล่าวคือไม่ใช่มโนทัศน์เดียวกันตั้งแต่แรก ดังนั้นจึงไม่ควรวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทั้งสองให้เป็นเรื่องเดียวกันด้วย

ในขณะที่นักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งอย่างไลออน (Lyon 1982) กิวอน (Givón 1982) บายบี¹² (Bybee 1985) ชาฟและนิโคลส์ (Chafe and Nichols 1986) พาล์มเมอร์ (Palmer 1987) วิลเลท (Willett 1988) ไอเมอร์ (Aijmer 1980) และยูโซเนียน (Usoniene 2001) มองว่าการ บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเรื่องของความหมาย การใช้ และแก่นสารของภาษา ดังนั้นบริเวณ ทางภาษาที่ควรนำมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงสามารถเป็นอะไรก็ได้ที่สามารถสื่อถึงการมีอยู่ของข้อมูล ไม่ว่าจะ เป็นบริเวณทางไวยากรณ์ หรือความหมายก็ตาม ส่วนในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่าง มโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดง ทัศนภาวะนั้น มองว่าเมื่อการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจเกี่ยวพันกับเรื่องของความหมาย หรือ การใช้ได้ทั้งหมด ดังนั้นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลย่อมสามารถอธิบายควบคู่ไปกับปรากฏการณ์ ทางภาษาใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่าง การแสดงทัศนภาวะวิสัยได้ ไม่ว่าจะ อยู่ในฐานะของปรากฏการณ์ที่เกิดร่วม เป็นผลจากการตีความทางวัฒนธรรมปฏิบัติ หรือเป็นกลวิธี

¹¹ สังเกตจากเกณฑ์ข้อ ข. ของแอนเดอร์สันที่กล่าวว่า “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องไม่ใช่คำที่ทำ หน้าที่เป็นภาคแสดงหลักประจำอนุภาคย์ แต่ทำหน้าที่เป็นคำที่ระบุข้อมูลพิเศษสำหรับการกล่าวอ้างข้อเท็จจริง เท่านั้น”

¹² เช่นเดียวกับมิทธานและเมเยอร์ แม้บายบีจะมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นปรากฏการณ์ ทางไวยากรณ์อย่างหนึ่งก็ตาม แต่บายบีก็ยอมรับว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับการแสดง ทัศนภาวะประเภทแสดงความคิดเห็นด้วย ดังนั้นบายบีจึงจัดอยู่ในกลุ่มนักภาษาศาสตร์ที่ให้คำจำกัดความแบบ กว้างเช่นเดียวกัน

หนึ่งในการแสดงความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในบางภาษาก็ตาม (ดูหัวข้อ 2) แม้คำจำกัดความในสองลักษณะที่กล่าวมานี้จะแสดงถึงจุดยืนและมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกันมาก แต่ในความแตกต่างนั้นก็มีความเหมือนอยู่บ้างเช่นกัน คือ

1) เมื่อพิจารณาแนวคิดในเชิงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้กับเกณฑ์ที่แอนเดอร์สันได้เสนอไว้ใน 1.1 แล้วทำให้เห็นว่าคำจำกัดความทั้งแบบแคบและแบบกว้างในทุกแง่มุมที่กล่าวมาล้วนมีความสอดคล้องต้องกันอย่างน้อยที่สุดในเกณฑ์ข้อ ก. “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องเป็นคำที่แสดงการยืนยันสถานะการมีอยู่ของข้อมูล หรือการอ้างข้อเท็จจริงจากแหล่งที่มาของข้อมูลที่ถูกผู้พูดยกขึ้นมาอ้าง” และข้อ ข. “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องไม่ใช่คำที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงหลักประจำอนุภาคย์ แต่ทำหน้าที่เป็นคำที่ระบุข้อมูลพิเศษสำหรับการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเท่านั้น” ในขณะที่เงื่อนไขอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับความกว้างแคบของมุมมองที่มีต่อมโนทัศน์ กล่าวคือยิ่งการมองกว้างมากเท่าไรความสอดคล้องกับเกณฑ์ข้ออื่น ๆ ก็จะน้อยลงเท่านั้น

2) จะเห็นได้ว่าคำจำกัดความทั้งแบบกว้างและแบบแคบล้วนก่อให้เกิดปัญหาและข้อจำกัดในการวิจัยเช่นเดียวกัน โดยในคำจำกัดความแบบแคบเป็นการทำให้นักวิจัยจำกัดตัวเองที่อยู่การมองปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแต่เพียงปรากฏการณ์เดียว โดยละเลยรูปแบบที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจเป็นได้ทั้งที่เป็นคำไวยากรณ์ และคำแสดงเนื้อหา ซึ่งพบว่าเป็นกลวิธีที่เป็นสากลมากกว่า (Aikhenvald 2004: 10) นอกจากนี้ยังมองข้ามความสัมพันธ์ระหว่างผลข้างเคียงทางความหมาย และทางวจนปฏิบัติ (semantic and pragmatic effects) ที่มาพร้อมกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเช่น การแสดงทัศนระภาวะประเภทความเห็นที่เกี่ยวข้องกับ การประเมินสถานการณ์ การเพิ่มลดน้ำหนักการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ความมั่นใจ ฯลฯ เป็นต้น ในขณะที่ยังมองแบบกว้างทำให้นักวิจัยเกิดความสับสน และนำปรากฏการณ์อื่น ๆ มาใช้อธิบายการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างไม่มีขอบเขตจนไม่สามารถพิจารณาได้ว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแท้จริงคืออะไร ขอบเขตระหว่างการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนระภาวะที่ตรงไหน อย่างไรก็ตาม ผลของการนิยามปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแบบกว้างทำให้เกิดผลที่ตามมา 2 ลักษณะ คือ 1) การหันไปศึกษารูปแบบของการแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คำไวยากรณ์ นั่นคือคำแสดงเนื้อหา และ 2) การศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดร่วม หรือผลข้างเคียงจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งได้แก่การแสดงทัศนระภาวะ ซึ่งทำให้เกิดการจัดประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และทิศทางของงานวิจัยที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวใน 2 ลักษณะตามการจัดประเภทการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แตกต่างกัน

2.1.2 ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

2.1.2.1 ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์

จากการประเด็นปัญหาเรื่องกรให้คำจำกัดความแคบและกว้าง การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ หรือการแสดงรูปที่แตกต่างกันคือ 1) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นคำไวยากรณ์ หรือผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammatical or grammaticalized linguistic devices) และ 2) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เป็นคำไวยากรณ์ หรือผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (Non-grammatical or non-grammaticalized linguistic devices) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดประเภทโดยไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) เดอ ฮาน (De Haan 2012: 1027) ดีเอวอลด์ และ สเมอริโนวา (Diewald and Smirnova 2010: 42) ดังนี้

รูปที่ 1 ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ (ดัดแปลงจาก

Diewald and Smirnova 2010: 42)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยคำไวยากรณ์ หรือผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

สำหรับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีคุณสมบัติทางความหมายเป็นคำไวยากรณ์ หรือผ่านการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammatical or grammaticalized linguistic devices) เดอ ฮาน (De Haan 2009) ได้แตกประเภทย่อยตามประเภททางไวยากรณ์ที่พบในภาษาส่วนใหญ่ดังนี้

คำกริยาแสดงทัศนภาวะ (modal verbs)

แม้นักภาษาศาสตร์หลายต่อหลายคนจะลงความเห็นว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนภาวะเป็นปรากฏการณ์ที่แยกออกจากกัน แต่เดอ ฮาน (De Haan 2012: 1027) เชื่อว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสามารถแสดงรูปภาษาผ่านคำกริยาแสดงทัศนภาวะได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาตระกูลเยอรมันิก (Germanic language family) และกลุ่มภาษาที่มีลักษณะทางภูมิภาค (areal features) ร่วมกับภาษาในตระกูลเยอรมันิกอย่างภาษาฟินนิช (Finnish) และภาษาโพลิช (Polish) เช่น

ภาษาดัตช์ (Dutch)

- (10) *her moet een goede film zijn*
 It must.3SG.PRES a good movie be.INF
 'It is said to be a good movie.'

ภาษาสวีดิช (Swedish)

- (11) *hon skall vara vacker*
 She must be beautiful
 'She is said to be beautiful.'

ภาษาโพลิช (Polish)

- (12) *w grejci ma padać*
 In Greece must rain.INF
 'It is said to rain in Greece.'

(De Haan 2012: 1027)

สำหรับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงผ่านคำกริยาแสดงทัศนภาวะนั้น เดอ ฮาน (De Haan 2012: 1027) กล่าวว่าเป็นผลจากการขยายความหมายของการแสดงทัศนภาวะประเภทความเห็น (epistemic modality) ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในภาษาในกลุ่ม

ยุโรป โดยที่ศนะภาวะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสถานะการณ หรือระดับความมั่นใจที่มีต่อข้อความที่กล่าวมานั้นสามารถอนุมานได้ว่าเป็นการสร้างข้อสรุปและประเมินค่าจากแหล่งที่มาที่เกิดจากการตีความด้วยตนเอง ดังนั้นคำกริยาแสดงที่ศนะภาวะจึงอาจถือเป็นคำไวยากรณ์ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งมาของข้อมูลประเภทหนึ่งได้ในแง่นี้ด้วย

หน่วยคำเติมกริยา (verb affix)

หน่วยคำเติมกริยาเป็นกลวิธีการแสดงรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล que พบได้ทั่วไปในภาษาทั่วโลก และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นต้นแบบของการแสดงรูปบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามคำจำกัดความแบบกว้างมากที่สุด ตัวอย่างเช่นภาษาโคอาซาทิ¹³ (Koasati) ที่มีหน่วยคำเติมกริยา *-li* และ *-ha* เป็นหน่วยคำเติมที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นการอนุมาน และการฟังตามลำดับ

ภาษาโคอาซาทิ (Koasati)

(13) a. *ifó:li:s*

dog-be-INFER-IMM.PAST

'One might guess it's a dog.'

b. *nipók aksóhka-ha*

meat-SUBJ char-AUD

'It sounds like the meat is charring.'

(Kimball 1991: 195, 207)

หน่วยคำเติมกริยาในที่นี้ หมายถึงรูปแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นหน่วยคำที่มีลักษณะพิเศษคือสามารถละได้เท่านั้น หากเป็นรูปของหน่วยคำที่ต้องเกาะติดกับคำกริยาตลอดเวลาเช่นเดียวกับหน่วยคำแสดงกาล การณ์ลักษณะ และมาลาแล้วจะไม่ถือเป็นหน่วยคำเติมในแง่นี้ แต่จะถือเป็นส่วนหนึ่งของคำแสดงกาล การณ์ลักษณะ หรือมาลาซึ่งจะอธิบายใจหัวข้อต่อไป

¹³ ภาษาโคอาซาทิ (Koasati) คือภาษาพื้นเมืองอเมริกันภาษาหนึ่งที่พูดกันในชนกลุ่มน้อยในทางเหนือของรัฐหลุยส์เซียนา (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

รูปติด (clitic)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่อยู่ในรูปของรูปติด หมายถึงหน่วยคำที่เป็นส่วนหนึ่งของคำประเภทใดก็ตามที่มากมักจะปรากฏอยู่ในตำแหน่งข้างหน้าของคำ ในลักษณะของคำที่มาคู่กันเช่นคำปฏิเสธ *ne-pas* ในภาษาฝรั่งเศส แต่ในบางภาษาอาจปรากฏอยู่ในตำแหน่งข้างท้ายของคำก็ได้ ตัวอย่างเช่นภาษาตาเคลมา¹⁴ (Takelma) ที่มี *-hi?* เป็นรูปติดของคำแรกในประโยค ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทคัดลอก (quotative) เช่น

ภาษาตาเคลมา (Takelma)

(14) a. *genē-hi?*

And.then-QUOT

'And then, it is said...'

b. *naka-ihī?*

Say.AOR.3SG-QOUT

'He said, it is said...'

(Sapir 1922: 274)

คำบ่งชี้กาลและการณ์ลักษณะ (tense and aspect system)

จากการศึกษาในยุคแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาพื้นเมืองในทวีปอเมริกาหลายๆ ภาษาพบว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจแสดงผ่านระบบการแสดงกาลและการณ์ลักษณะเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล กาลและการณ์ลักษณะมีความสัมพันธ์กันทางความหมายหลายประการ ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ได้จากการมองเห็นด้วยตา (visual evidentiality) ในหลายๆ ภาษาที่พบว่ามีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับเรื่องช่วงเวลาอย่างแยกไม่ขาด เช่นในภาษาในกลุ่มตูกานาน¹⁵ (Tuyukanoan) พบว่า หน่วยคำที่ใช้แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล กาลและบุรุษสรรพนามเป็นหน่วยคำเดียวกัน (portmanteau morpheme) เช่น

¹⁴ ภาษาตาเคลมา (Takelma) คือภาษาพื้นเมืองอเมริกันภาษาหนึ่งที่พูดกันอยู่ในแถบตะวันตกเฉียงใต้ทางตอนในของรัฐออเรกอน (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

¹⁵ เป็นตระกูลภาษาที่พบในบราซิล เอกวาดอร์ เปรู และคอสตาริกา (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

สำหรับเดอ ฮาน (De Haan 2009) ความสัมพันธ์ระหว่างการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับกาลและการณ์ลักษณะนั้นเป็นเรื่องของการขยายความหมาย ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากการตีความทางวัจนปฏิบัติอย่างทีแอนเดอร์สันกล่าว หรือปัจจัยด้านอื่น ๆ โดยเดอ ฮานอธิบายว่าการขยายความหมายที่เกิดขึ้นเป็นการพัฒนาจากกาล หรือการณ์ลักษณะไปสู่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล อย่างไรก็ตามแอนเดอร์สันแย้งว่าการขยายความหมายจากกาล หรือการณ์ลักษณะไปสู่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เนื่องจากกาล หรือการณ์ลักษณะเป็นประเภททางไวยากรณ์ที่ไม่มีความหมายหลักในตัวเอง ดังนั้นจึงไม่สามารถเป็นฐานให้เกิดการขยายความหมายไปสู่ประเภททางไวยากรณ์อื่นได้ โดยแอนเดอร์สันเชื่อว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทที่ได้จากการรับรู้ด้วยตา ซึ่งถูกมองว่ามีความสัมพันธ์กับกาล หรือการณ์ลักษณะนั้นเป็นการขยายความหมายมาจากคำกริยาที่ใช้แสดงการรับรู้ด้วยตาเท่านั้น

มาลา (mood)

ในหลาย ๆ ภาษาพบว่าคำแสดงมาลาสามารถใช้เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทที่เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม (indirect evidential) โดยมาลาประเภทปริกัลบมาลา (subjunctive mood) หรือคำแสดงน้ำเสียงประเภทเงื่อนไข หรือการสมมติมักทำหน้าที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อมในหลาย ๆ ภาษา ตัวอย่างเช่นในภาษาเยอรมันที่คำกริยา *sei* ซึ่งเป็นรูปผันแสดงปริกัลบมาลาในภาษาเยอรมันถูกใช้แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อมจากการบอกเล่าโดยบุคคลอื่น

ภาษาเยอรมัน

(18)	<i>er</i>	<i>sei</i>	<i>krank</i>
	he	be.3.SG.SUB	ill
	'He is said to be ill.'		

(De Haan 2009: 1030)

อย่างไรก็ตาม เดอ ฮาน (De Haan 2009: 1030) ให้ข้อสังเกตว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงผ่านมาลานั้นเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ไม่บ่อยเมื่อเทียบกับการปรากฏในประเภททางไวยากรณ์อื่น ๆ ดังนั้นข้อสรุปเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมาลากับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลยังต้องการการสนับสนุนจากงานวิจัยอีกเป็นจำนวนมาก

อนุภาคอิสระ (separate particles)

อนุภาคอิสระเป็นรูปแบบทางไวยากรณ์ประเภทหนึ่งที่ถูกใช้แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในหลายภาษา โดยอนุภาคอิสระมีลักษณะเป็นคำไวยากรณ์ที่มีรูปแบบไม่ตายตัว ส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง หรือแสดงความหมายทางวัจนปฏิบัติ เช่น *well, not, oh* ในภาษาอังกฤษ โดยทั่วไปแล้วอนุภาคอิสระแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาประเภทที่ได้มาโดยอ้อม (indirect evidential) เช่น อนุภาคอิสระ *sia* แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทคัดลอกถ้อยความในภาษาซุเอนา¹⁸ (Suená) อนุภาคอิสระ *mač* แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทคัดลอกถ้อยความในภาษาปูเอบลา นาฮัวท์ล¹⁹ (Puebla Nahuatl) และอนุภาคอิสระ *puh* แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรับรู้ด้วยตาในภาษา ภาษาอาปาไล²⁰ (Apalai)

ภาษาซุเอนา (Suená)

(19)	<i>oneki</i>	<i>gutu-ra</i>	<i>bam-l</i>	<i>sia</i>
	Oneki	island-to	went-he	QUOT

'Oneki reportedly went to the island.'

(Wilson 1974: 151 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004)

ภาษาปูเอบลา นาฮัวท์ล (Puebla Nahuatl)

(20)	<i>mač</i>	<i>say=inon</i>	<i>ki-maka-ti-ka</i>
	QUOT	just=that	it-give-CONN-be

'He was giving him just that (it is said).'

(Brockway 1979: 147-148 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004)

¹⁸ ภาษาซุเอนา (Suená) เป็นภาษาหนึ่งในกลุ่มภาษาปาปวน ที่พูดกันในหมู่เกาะปาปัวนิวกินี (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

¹⁹ ภาษาปูเอบลา นาฮัวท์ล (Puebla Nahuatl) เป็นภาษาพื้นเมืองที่พูดกันในแถบตะวันตกเฉียงเหนือของรัฐปูเอบลา (Puebla) ประเทศเม็กซิโก (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

²⁰ ภาษาอาปาไล (Apalai) เป็นภาษาพื้นเมืองของชนกลุ่มน้อยในรัฐอามาปา (Amapá) และรัฐปารา (Pará) ประเทศบราซิล (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

ภาษาอาปาไล (Apalai)

- (21) *moro puh t-onah-se rohke*
 That VIS NF-finish-CMPL only
 'I could tell it was all gone.'

(Koehn and Koehn 1986: 119 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยคำเนื้อหา หรือคำที่ไม่ผ่านกระบวนการ กลายเป็นคำไวยากรณ์

สำหรับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เป็นคำไวยากรณ์ หรือผ่านการกลายเป็น รูปไวยากรณ์ ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 6) กล่าวว่าเส้นทางเลือกที่เป็นสากลมากกว่าแบบ ที่เป็นมีพฤติกรรมคำไวยากรณ์ เนื่องจากแม้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นลักษณะสากลที่พบ ได้ในภาษาทั่ว ๆ ไป แต่ไม่ใช่ทุกภาษาที่จะมีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ทางไวยากรณ์ ด้วยเหตุนี้ในหลาย ๆ ภาษาจึงมีวิธีในการแสดงออกถึงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล อยู่มากมาย ไม่จำกัดแต่เพียงการใช้คำ แต่ยังเป็นวิธีการอื่น ๆ ที่สื่อถึงการบ่งชี้แหล่งที่มาของ ข้อมูลได้ ด้วยเหตุที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ไม่เป็นคำไวยากรณ์มีอยู่หลากหลาย เช่นนี้ ไอเคนวาลด์จึงเรียกการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านั้นโดยรวม ๆ ว่า “กลวิธีการบ่งชี้ แหล่งที่มาของข้อมูล” ซึ่งมีได้ดังนี้

- (22) ภาษาเยอรมัน (German)

Offensichtlich hat er es getan

'Obviously, he has done it.'

(Diewald and Smirnova 2010: 43)

- (23) ภาษาอังกฤษ (English)

*The author is **allegedly** a member of a comedy troupe and presumably was trying to be witty.*

(Cornillie 2009: 46)

- (24) *John is feeling miserable today.*

(Ifantidou 2001: 8)

(25) *I saw John crossing the street.*

I saw that John had crossed the street.

(De Haan 2012: 1031)

(26) ภาษาแอฟริกัน (Afrikaans)

ek glo dat hy ryk is

I think that he rich is

'I think that he is rich.'

(Boye and Harder 2009: 19)

(27) ภาษาอาหรับ (Arabic)

bijʔuul (ʔin) irrajjis gaj bukra

Say.they that the.president coming tomorrow

'They say that the president is coming tomorrow.'

(Boye and Harder 2009: 22)

กลวิธีแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจเป็นได้ตั้งแต่การใช้คำแสดงเนื้อหา เช่นคำกริยาวิเศษณ์อย่าง *Offensichtlich* 'obviously' ในภาษาเยอรมัน *allegedly* ในภาษาอังกฤษ คำกริยาอย่าง *glo* 'think' ในภาษาแอฟริกัน คำกริยา *bijʔuul* '(they) say' ในภาษาอาหรับ หรือคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างที่มีความซับซ้อนอย่าง *I saw John crossing the street.* และ *I saw that John had crossed the street.* ได้ อย่างไรก็ตามในบางภาษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจไม่แสดงรูปและอาศัยการอนุมานถึงแหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ จากการตีความตามบริบทแต่เพียงอย่างเดียว ตัวอย่างเช่นในตัวอย่าง (24) ที่ข้อมูล *John is feeling miserable today.* สามารถอนุมานได้ว่าเป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ด้วยตาของผู้พูดเอง ได้รับการบอกต่อ หรืออนุมานจากหลักฐานต่าง ๆ ได้ ขึ้นอยู่กับบริบทของการสนทนาในขณะนั้น เป็นต้น

2.1.2.2 ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์

การจัดประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอีกประเภทหนึ่งคือการแบ่งประเภทตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชนิดของแหล่งที่มา หรือลักษณะของการได้มาซึ่งข้อมูล ซึ่งโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ (De Haan 2012: 1024) คือ

1) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะที่ผู้พุดรับรู้เหตุการณ์และรายงานเหตุการณ์ดังกล่าวในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์โดยตรง หรือที่เรียกว่า *การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงหรือข้อมูลมือหนึ่ง* (direct evidential or firsthand evidential)

2) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะที่ผู้พุดไม่ได้เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์โดยตรง แต่เป็นผู้รับทอดข้อมูลและบอกต่อ หรือที่เรียกว่า *การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม หรือข้อมูลมือสอง* (indirect evidential or second hand evidential)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองประเภทที่กล่าวมานี้ แต่ละประเภทจะประกอบไปด้วยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทย่อยอีกมากมาย โดยไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2004: 63 -64) พบว่ามี 6 ประเภทย่อยดังนี้

1. การรับรู้ด้วยตา (visual perception) – ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการมองเห็นด้วยตา
2. การรับรู้จากประสาทสัมผัสอื่น ๆ (non-visual perception) – ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการใช้ประสาทสัมผัสอื่น ๆ ทั้งการได้ยิน การได้กลิ่น การรับรส การสัมผัส หรืออื่น ๆ ที่ไม่ได้จากการมองเห็น
3. การอนุมาน (inference) – ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการมองเห็น ผลลัพธ์ หรือหลักฐานอื่นที่จับต้องได้ แล้วนำมาร่างข้อสรุป
4. การสันนิษฐาน (assumption) – ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากหลักฐานใด ๆ ก็ตามที่ได้มากกว่าการมองเห็นด้วยตา ซึ่งอาจหมายถึงการให้เหตุผลแบบตรรกะ (logical reasoning) การสันนิษฐาน (assumption) หรือข้อสรุปจากองค์ความรู้ทั่วไป (general knowledge)
5. การบอกต่อ (hearsay) – ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการรายงานโดยไม่ระบุว่าแหล่งที่มาจากที่ใด
6. การคัดลอกถ้อยความ (quotative) – ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการรายงานโดยมีการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเปิดเผย

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้ง 6 ประเภทที่ค้นพบโดยไอเคนวาลด์นี้สอดคล้องกับการจัดประเภทโดยเดอฮานในลักษณะของการเป็นส่วนย่อยของส่วนใหญ่ ดังนี้

2.1.2.2.1 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงหรือข้อมูลมือหนึ่ง (direct evidential or firsthand evidential)

สำหรับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทแรก เดอ ฮาน (De Haan 2012: 1024) พบว่าส่วนใหญ่แล้วเป็นการอ้างถึงข้อมูลจากการรับรู้ด้วยตา และการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสด้านอื่น ๆ (non-visual perception) เช่นการรับรู้ผ่านการฟัง การรับรส หรือการได้กลิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทข้อที่ 1 และ 2 ของไอเคนวาลด์ เช่น ภาษาไอนุ²¹ (Ainu)

(28)   *apto*   *as*   *siri-ne*
rain   fall   DIRECT-be
'It has just rained.' (direct (visual) evidential)

(Shibatani 1990: 84)

ในภาษาไอนุ หน่วยคำเต็มหน้า *siri* บ่งชี้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับฝนตกได้รับมาโดยตรงจากตัวผู้พูดเอง โดยผู้พูดเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตาตนเอง การบ่งชี้ข้อมูลในลักษณะนี้พบได้เป็นส่วนใหญ่ในภาษาที่มีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั่วโลก (Aikhenvald 2004; De Haan 2012)

ภาษาฟาซุ²² (Fasu)

(29)   *pe-sa-rakae*
Come-CUST²³-AUD²⁴
'I hear it coming.' (auditory evidential)

(Loeweke and May 1980: 71 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004)

²¹ ภาษาไอนุ (Ainu) เป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยที่พูดในแถบฮอกไกโดประเทศญี่ปุ่น (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

²² ภาษาฟาซุ (Fasu) เป็นภาษาย่อยภาษาหนึ่งในกลุ่มภาษาปาปวน (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

²³ CUST = customary (aspect)

²⁴ AUD = auditory evidential

หน่วยคำเติมท้าย *-rakae* บ่งชี้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับการมาของบางสิ่งบางอย่างรับรู้ได้จากการได้ยินเสียงบางอย่างของผู้พูด การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะนี้พบได้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการบ่งชี้ประเภทแรก แต่กระนั้นก็ยังสามารถพบได้ทั่วไปในภาษาทั่วโลกเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาโปโม (Pomo) ในแถบแคลิฟอร์เนีย และภาษาทูกคาโนอัน (Tucanoan) ในแถบโคลัมเบียและบราซิล

ภาษาวินตู²⁵ (Wintu)

(30) *kupa-nt^he*

Chop.wood-NVIS²⁶

'He is chopping wood (if I hear him or if a chip flies off and hits me)'
(non-visual evidential)

(Pitkin 1984: 183 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004)

หน่วยคำเติมท้าย *-nt^he* บ่งชี้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับการตัดไม้ของชายคนหนึ่งนั้นได้มาจากการได้ยินเสียง หรือการสัมผัสได้ถึงการมีเศษไม้มากระทบตัวผู้พูด การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะที่อยู่นอกเหนือจากการรับรู้ด้วยตาเช่นนี้ ในภาษาส่วนใหญ่พบว่าจะไม่มีการจำแนกเป็นการรับรู้แบบต่าง ๆ ด้วยหน่วยคำที่แตกต่างกัน แต่จะแบ่งโดยใช้หน่วยคำที่คู่ขนานไปกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการรับรู้ด้วยตาเพียงคำเดียวเท่านั้น ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบของไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 64) ที่พบว่าในหลาย ๆ ภาษาจะมีการบ่งชี้ความแตกต่างระหว่างแหล่งข้อมูลที่มาจากการรับรู้ด้วยตา (visual perception) กับแหล่งข้อมูลที่มาจากการสัมผัสอื่น ๆ (non-visual perception) โดยแทบจะไม่มีภาษาใดเลยที่มีหน่วยคำ หรือคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลพิเศษที่ใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างประสาทสัมผัสอย่างการได้กลิ่น ความรู้สึกแยกย่อยออกมา ส่วนใหญ่จะระบุให้ข้อมูลที่มาจากการสัมผัสอื่น ๆ รวมอยู่ในรูปเดียวเท่านั้น

²⁵ ภาษาวินตู (Wintu) เป็นภาษาพื้นเมืองอเมริกันภาษาหนึ่งที่พูดในทางตอนเหนือของรัฐแคลิฟอร์เนีย (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

²⁶ NVIS = non-visual senses

2.1.2.2.2 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม หรือ ข้อมูลมือสอง (indirect evidential or secondhand evidential)

ในส่วนของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่สองนั้น เดอ ฮาน (De Haan 2012: 1025) พบว่าสามารถแบ่งออกได้อีกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1.2.2.2.1 การบ่งชี้แหล่งที่มาประเภทบอกต่อ (hearsay) หรือการ รายงาน (reportative)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทนี้แม้จะสอดคล้องกับการจัดประเภทย่อยข้อที่ 5 และ 6 ของไอเคนวาลด์ แต่การบอกเล่า และการคัดลอกด้วยความดูเหมือนจะเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีความแตกต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อย โดยไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 64) อธิบายว่าความแตกต่างระหว่างการบ่งชี้แหล่งที่มาทั้งสองคือการระบุเจาะจงลงไปว่าแหล่งที่มาของข้อมูลดังกล่าวนั้นมาจากที่ใด กล่าวคือการบอกเล่า (hearsay) เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่ระบุชัดเจนว่ามีแหล่งที่มาจากที่ใด ส่วนการคัดลอกด้วยความ (quotative) เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา สาเหตุที่ทำให้นักภาษาศาสตร์บางคนอย่างเดอฮานมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองเป็นเกณฑ์เป็นประเภทเดียวกันนั้นเนื่องจากพบว่ามีการบ่งชี้ความแตกต่างจริงในภาษา ความแตกต่างระหว่างแหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองแหล่งจะเป็นความแตกต่างในแง่ของแบบเรื่อง (genre) ที่การบ่งชี้ข้อมูลปรากฏ เช่น ในภาษาโคมันเช²⁷ (Comanche) ที่มีการบ่งชี้ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่เป็นการคัดลอกข้อความโดยตรง (direct quotation) กับข้อความที่เป็นเรื่องเล่าจากภายนอก (narrative) (Aikhenvald 2004: 64)

---

²⁷ ภาษาโคมันเช (Comanche) เป็นภาษาพื้นเมืองอเมริกันภาษาหนึ่งที่พูดในทางตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐนิวแม็กซิโก ตอนใต้ของคอโรราโด ตะวันออกเฉียงเหนือของแอริโซนา และทางตอนใต้ของแคนซัส (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

ภาษาโคมันเช่ (Comanche)

(31) *hãã me-se sutí patsí*
 Yes QUOT-CNTR that.one older.sister

'The older sister said "yes".'

(32) *sutí -se 'yes' meki*
 That.one-CNTR yes QOUT-NARRATIVE.PAST

'He (Coyote) said "yes", it is said.'

(Aikhenvald 2004: 50)

2.1.2.2.2 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอนุมาน (inferential) หรือสันนิษฐาน (assumption)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะนี้แม้จะสอดคล้องกับการจัดประเภทย่อยในแบบที่ 3 และ 4 ของไอเคนวาลด์ แต่ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 64) กล่าวว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกัน โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการอนุมานเป็นการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ได้จากหลักฐานหรือผลลัพธ์ที่มองเห็นได้ หรือสัมผัสได้ (inference made on the basis of visible or tangible results) ในขณะที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการสันนิษฐานเป็นการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ได้จากการอนุมานจากการองค์ความรู้พื้นฐานที่อาจเป็นความรู้ที่จับต้องได้หรือไม่ก็ได้ (assumed evidential involving general knowledge and assumption) ซึ่งพบว่าในบางภาษามีการแยกความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากการอนุมานในสองลักษณะนี้ เช่น ภาษาซาฟิกี²⁸ (Tsafiki)

²⁸ ภาษาซาฟิกี (Tsafiki) เป็นภาษาพื้นเมืองที่พูดในเอกวาดอร์ (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

ภาษาซาฟิกี (Tsafiki)

(33)

a. *Manuel*   *ano*   *fi-nu-e*
 Manuel   food   eat-INFR-DECL
 'Manuel ate.' (the speaker sees the dirty dishes)

b. *Manuel*   *ano*   *fi-n-ki-e*
 Manuel   food   eat-NOMN-VCLASS:do-DECL
 'Manuel ate.' (he always eats at eight o'clock and it's now nine o'clock)

(Aikhenvald 2004: 54)

เช่นเดียวกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลก่อนหน้านี้ สาเหตุที่นักภาษาศาสตร์บางคนอย่างเดอฮานไม่ได้จำแนกประเภทย่อยของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทนี้ออกเป็นสองลักษณะเช่นเดียวกับไอเคนวาลด์เนื่องจากพบว่า แม้ในหลาย ๆ ภาษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในสองลักษณะที่กล่าวมานี้มักมีรูปแสดงที่แตกต่างกัน แต่ภาษาส่วนใหญ่มักรวมเอาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองประเภทเข้าไว้ด้วยกัน คือใช้รูปภาษาเดียวกันเพื่อแสดงว่าเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อมมากกว่า ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแยกการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองประเภทออกจากกัน

อย่างไรก็ตามแม้การจัดประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะสามารถแบ่งได้หลายหลายอย่างที่กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 64) พบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาส่วนใหญ่มักเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่อ้างอิงจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสของร่างกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ด้วยตา โดยพบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการรับรู้ด้วยตามักถูกใช้เป็นคู่แยกความแตกต่างจากแหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอื่น ๆ มากที่สุด (De Haan 2012: 1024) สังเกตว่าในหลาย ๆ ภาษาจะมีการบ่งชี้ความแตกต่างระหว่างแหล่งข้อมูลที่มาจากการรับรู้ด้วยตา (visual perception) กับแหล่งข้อมูลที่มาจากประสาทสัมผัสอื่น ๆ (non-visual perception) โดยแทบจะไม่มีภาษาใดเลยที่มีหน่วยคำ หรือคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลพิเศษที่ใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างประสาทสัมผัสสองอย่างการได้กลิ่น ความรู้สึกแยกย่อยออกมา ส่วนใหญ่จะระบุให้ข้อมูลที่มาจากประสาทสัมผัสอื่น ๆ รวมอยู่ในรูปเดียวเท่านั้น

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 การกลายเป็นรูปไวยากรณ์

การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ คือกระบวนการที่คำที่มีความหมายแสดงเนื้อหา (lexical word) พัฒนากลายเป็นคำที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical word) (Meillet 1912) เอฟเวนส์ และกรีน (Evans and Green, 2006: 708) กล่าวว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงทางความหมายประเภทหนึ่ง ที่แสดงรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาและความหมายจากการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) เมื่อปรากฏในบริบทเฉพาะ และมีข้อจำกัดสูง แม้การกลายเป็นคำไวยากรณ์จะอนุมานได้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ แต่แท้จริงปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงคำในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงของหน่วยคำ และการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่ของหน่วยสัญลักษณ์ (symbolic unit) หนึ่ง ๆ ด้วย เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมายอื่น ๆ ครอฟท์ (Croft, 2003: 253) กล่าวว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์มีคุณสมบัติของการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว (unidirectional) คือเป็นการเปลี่ยนแปลงจากคำแสดงเนื้อหาไปสู่คำแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ จากหมวดคำเปิด (opened class) ไปสู่มหุดคำปิด (closed class) เท่านั้น ไม่ใช่ในทางกลับกัน เหตุผลที่การกลายเป็นคำไวยากรณ์มีคุณสมบัติของการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวเนื่องมาจากสิ่งที่เรียกว่า การเกิดใหม่ของคำ (renewal) ที่เมื่อคำจากหมวดคำเปิดเปลี่ยนแปลงไปสู่คำในหมวดคำปิดแล้ว มนุษย์มีความจำเป็นต้องสรรคส์สร้างคำใหม่มาทดแทนคำที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นคำไวยากรณ์เพื่อประสิทธิภาพของการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น คำแสดงการเน้นหนัก (intensifier) *very* ในภาษาอังกฤษ ฮอปเปอร์และทรอกอท (Hopper and Traugott, 2003) ให้ข้อสังเกตว่าเมื่อเวลาผ่านไป 200 กว่าปี คำกริยาวิเศษณ์ เช่น *frightfully, terribly, incredibly, really, pretty, truly* ถูกใช้เป็นคำแสดงการเน้นหนักแทนที่คำว่า *very* มากขึ้นทุกวัน สาเหตุของการเกิดคำใหม่เข้ามาแทนที่คำว่า *very* นี้เนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสถานะความมีข้อมูล (informativeness) ของคำเกิดการสวนทางกับการถูกใช้เป็นกิจวัตร (routinization) กล่าวคือ ยิ่งคำ ๆ หนึ่งถูกใช้ถี่ (เป็นกิจวัตร) มากขึ้นเท่าไรแนวโน้มของการแสดงความหมาย (ให้ข้อมูล) ของรูปภาษาก็ยิ่งลดลงมากขึ้นเท่านั้น การเป็นกิจวัตรเกี่ยวข้องกับความถี่ที่รูปภาษาหนึ่ง ๆ ปรากฏใช้ เมื่อถูกใช้ในบริบทเดิมบ่อยขึ้นเรื่อย ๆ คำดังกล่าวจะมีคุณสมบัติของความสามารถคาดเดาได้ (predictability) มากขึ้นด้วย กล่าวคือเมื่อปรากฏอยู่ในบริบทเดิมบ่อยครั้ง ผู้พูดก็ไม่จำเป็นต้องใส่ใจกับความหมาย (ข้อมูล) ของรูปภาษานั้น ๆ เลยเพราะสามารถเข้าถึงความหมายได้จากการคาดเดาบริบท เช่นเดียวกันเมื่อคำ ๆ หนึ่งการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ คือเกิดการย้าย

จากหมวดคำเปิดไปสู่หมวดคำปิด คำ ๆ นั้นจะถูกใช้ในบริบทที่จำกัด และแคบลงกว่าเดิม คำไวยากรณ์ที่ถูกจำกัดในบริบทเฉพาะบ่อยครั้ง จึงทำให้สามารถคาดเดาความหมายได้ง่ายไปด้วย อย่างไรก็ตามความสามารถในการคาดเดาได้บ่งชี้ถึงการลดความสำคัญของสถานะความมีข้อมูลของคำ ๆ นั้น (informational significance) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเกิดใหม่ของคำเข้ามาแทนที่คำที่ถูกย้ายไปอยู่ในหมวดคำเปิดอยู่เรื่อย ๆ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ และให้ข้อมูลอยู่เสมอ

2.2.2 กลไกที่ส่งผลต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์

2.2.2.1 กระบวนการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis)

เมื่อพูดถึงการเปลี่ยนแปลงทางความหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ คำถามสำคัญที่นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจนอกเหนือจากคำถามที่ว่า “อะไรผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย” “เส้นทางของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายควรจะเป็นไปในลักษณะใด” และ “ผลลัพธ์ที่สุดของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายจะเป็นอย่างไร” เห็นจะได้แก่ประเด็นคำถามที่ว่า “กระบวนการใดที่นำไปสู่การกลายเป็นคำไวยากรณ์” (Hopper and Traugott 2003 [1993])

ปัจจุบันมีงานจำนวนไม่น้อยที่เสนอแนวทางในการตอบคำถามดังกล่าว แต่กระบวนการที่ถือได้ว่าเป็นที่ได้ยอมรับมายาวนานและกว้างขวางที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทาง morphosyntactic ได้แก่กระบวนการที่เรียกว่า “กระบวนการการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis)” และ “กระบวนการการเทียบแบบ (analogy)” (Hopper and Traugott 2003 [1993]) กระบวนการการวิเคราะห์ใหม่คือกระบวนการที่คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ หน่วยคำ และความหมายของรูปภาษาถูกปรับเปลี่ยนไป การปรับเปลี่ยนที่ว่านี้อาจหมายถึงการอนุมานความใหม่ (inference) ด้วย ฮอปเปอร์และทรอกอท (Hopper and Traugott 2003 [1993]) กล่าวว่ากระบวนการการวิเคราะห์ใหม่นี้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ เนื่องจากในการเปลี่ยนแปลงทางความหมายใด ๆ ก็ตาม การวิเคราะห์ใหม่เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นก่อนการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเทียบแบบอันเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับรูปแสดงพื้นผิว (surface manifestation) เท่านั้น ไม่รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของกฎ (rule) ในภาษา

เมื่อพูดถึงการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย เรากำลังพูดถึงการแทนที่ การแทนที่ดังกล่าวไม่ใช่แค่การแทนของหน้าที่ (function) หรือหมวดคำ

(category) ในภาษา หากแต่เป็นการแทนของกฎ หรือกลุ่มของกฎในภาษาด้วย เนื่องจากภาษามีลักษณะเป็นกฎที่เป็นนามธรรมและเป็นอิสระจากผู้ใช้ภาษา แนวคิดเรื่องแบบ (model) ของการเปลี่ยนกฎดังกล่าวถูกเสนอไว้มากมาย แต่สิ่งที่เป็นแบบที่มีอิทธิพลมากที่สุดในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาได้แก่ “แบบการเปลี่ยนแปลงเชิงปริวรรต (generative model)” (Hopper and Traugott 2003 [1993]) แบบดังกล่าวเสนอว่าการเปลี่ยนแปลงหรือ การปรับโครงสร้างใหม่ (restructuring) ที่ใหญ่ที่สุดจะเกิดขึ้นจากการขาดช่วง (discontinuity) ของการถ่ายทอดภาษาจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะในช่วงการรับรู้ภาษาของเด็ก ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา และการกลายเป็นคำไวยากรณ์จากแนวคิดดังกล่าวคือการมองหาว่าการอนุมาน (inference) แบบใดบ้างที่เกิดขึ้นในการรับรู้ภาษา ใครเป็นผู้เรียนรู้ภาษาเด็กหรือผู้ใหญ่ อะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเรียนรู้ และนวัตกรรมทางภาษาเกิดขึ้นและแผ่ขยายออกไปได้อย่างไร

ในการตอบคำถามดังกล่าว ฮอปเปอร์และทรอกอท (Hopper and Traugott 2003) เสนอให้พิจารณาหลักการให้เหตุผลเชิงตรรกะวิทยาอันได้แก่ การให้เหตุผลแบบอุปนัย (induction) นิรนัย (deduction) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้เหตุผลแบบ abduction ในแง่ของปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษารวมถึงการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วย ฮอปเปอร์และทรอกอท (2003) เชื่อว่าวิวัฒนาการทางภาษาของมนุษย์เกิดขึ้นได้เนื่องจากระบบภาษาของมนุษย์ไม่เหมือนกับภาษาเทียม (artificial language) อย่างภาษาคอมพิวเตอร์ที่รูปแสดงหนึ่งจะแทนความหมายหนึ่งเท่านั้น แต่ภาษาของมนุษย์สามารถสื่อสารได้หลากหลายจากรูปแสดงเพียงรูปเดียวโดยอาศัยการอนุมานความจากกระบวนให้เหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือรูปภาษาหนึ่งอาจมีหลากหลายความหมายได้ เช่นในการกล่าวแบบอ้อม (indirectness) เพื่อแสดงความสุภาพอย่างในประโยค “Do you mind smoking in here?” เราสามารถอนุมานความได้ว่า เป็นคำถาม หรือคำขอร้องก็ได้ หรืออย่างในการแสดงการสื่อสารแบบอวัจนภาษา (non-literal) เช่นการใช้อุปมาอุปไมย (metaphor) มนุษย์เราสามารถอาศัยการให้เหตุผลในการทำความเข้าใจสิ่งหนึ่งในรูปของอีกสิ่งหนึ่งได้ ฮอปเปอร์และทรอกอท (2003) กล่าวว่ากรกล่าวแบบอ้อมนี้ เช่นเดียวกับการใช้อุปมาอุปไมย (Johnson and Lakoff 1980) เป็นส่วนสำคัญของภาษาอย่างขาดมิได้

อย่างไรก็ตามหากภาษามนุษย์เป็นภาษาเทียม การให้เหตุผลแบบอุปนัย และนิรนัยที่นักตรรกะวิทยาให้ความสำคัญอย่างมากในอดีตคงจะเพียงพอต่อการอธิบายการคิดในภาษาของมนุษย์แล้ว แต่เนื่องจากการให้เหตุผลดังกล่าวไม่สามารถตอบคำถามครอบคลุมปรากฏการณ์อย่างการกล่าวแบบอ้อม (indirectness) การแสดงอารมณ์ (expressivity) และการเปลี่ยนแปลง

ของภาษาได้ นักคิดอย่างซีเอสเพียร์ส (C.S Peirce 1965 [1931]) จึงเสนอวิธีการให้เหตุผลแบบใหม่ที่เรียกว่า abduction แทน การให้เหตุผลดังกล่าวถูกกล่าวถึงในฐานะตัวแปรของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่สำคัญที่สุดในงานของแอนเดอร์เซน (Andersen 1973) พิจารณาการอ้างเหตุผลแบบลำดับชั้น (syllogism) จากประพจน์ต่อไปนี้

กฎ (The Law) : All men are mortal.

กรณี (The Case) : Socrates is a man.

ผล (The Result) : Socrates is mortal.

ในการให้เหตุผลแบบอุปนัยความจริงจากกรณีที่โสเครติสเป็นมนุษย์ และผลที่โสเครติสไม่มีชีวิตอมตะ สามารถสรุปออกมาเป็นทฤษฎีหรือเป็นกฎได้ว่า มนุษย์ทุกคนย่อมไม่มีชีวิตอมตะ ในทางตรงข้ามการให้เหตุผลแบบนิรนัยจะเป็นการประยุกต์เอากฎที่มนุษย์ทุกคนย่อมไม่มีชีวิตอมตะ มาใช้อธิบายกรณีที่โสเครติสเป็นมนุษย์ เพื่อคาดผลสรุปได้ว่าโสเครติสไม่มีชีวิตอมตะ สำหรับการให้เหตุผลแบบ abduction แล้ว abduction เป็นการสร้างข้อสรุปจากการสังเกตผลและสร้างกฎขึ้นมาเพื่ออนุมานสิ่งต่าง ๆ จะเป็นกรณีจากตรรกะนี้ได้หรือไม่ เช่นหากเกิดผลลัพธ์ที่ว่าโสเครติสตายไป จะสามารถสร้างกฎจากการเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงนี้ได้ว่ามนุษย์ทุกคนต้องตายและอนุมานกรณีของโสเครติสได้ว่าโสเครติสเป็นมนุษย์ (Andersen 1973: 775) ในแง่การเปลี่ยนแปลงทางภาษา ฮอปเปอร์และทรอกอท (2003) มองว่าวิธีการให้เหตุผลในแบบหลังนี้น่าจะเป็นวิธีการคิดที่นำไปสู่การวิเคราะห์ใหม่อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายได้

2.2.2.2 กระบวนการเทียบแบบ (analogy)

เมย์เยท์ (Meillet 1912) อธิบายว่าการเทียบแบบหมายถึงการเทียบของโครงสร้างใด ๆ กับโครงสร้างที่ปรากฏมาแต่เดิมอยู่แล้ว การวิเคราะห์ใหม่กับการเทียบแบบเป็นปรากฏการณ์ที่อยู่คนละระนาบของการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย ในงานของเมย์เยท์นิยามคำว่า "การเทียบแบบ" แบบแคบไว้ว่าการเป็นกระบวนการทำให้ความผิดปกติทางไวยากรณ์ (irregularities) โดยเฉพาะในระดับของหน่วยคำเป็นความปกติ (regularization) เช่นการแสดงพหูพจน์ใน *cat – cats* ถูกเทียบกับความผิดปกติของการแสดงพหูพจน์อย่างในคำ *child – children* และทำให้เป็นปกติ (โดยเฉพาะในภาษาพูด) เป็น *child – childs* เป็นต้น อย่างไรก็ตามฮอปเปอร์และทรอกอท (2003) เสนอให้มองว่ากระบวนการการเทียบแบบเช่นเดียวกับการวิเคราะห์ใหม่การเทียบไม่ใช่

กระบวนการที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายอย่างสมบูรณ์ สืบเนื่องจากข้อยกเว้นในภาษาที่ยังคงปรากฏใช้อยู่ทั่วไป เช่น *foot – feet, mouse – mice* ในคำนามพหูพจน์ที่เทียบแบบมาจาก *stone – stones* และ *run – ran* ที่เทียบแบบมาจาก *love – loved*

แม้ในอดีตกระบวนการการวิเคราะห์ใหม่จะถูกมองว่าเป็นกระบวนการเดียวที่ทำให้เกิดการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ แต่กระบวนการการเทียบแบบก็มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษาเช่นเดียวกัน (Hopper and Traugott 2003 [1993]) เนื่องจากการเทียบแบบเป็นกระบวนการแบบเปิดเผย (overt) การเทียบแบบเป็นกระบวนการที่ชี้ให้ผู้พูดภาษาเห็นว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษาขึ้นจริงพิจารณาพัฒนาการของคำแสดงปฏิเสธในภาษาฝรั่งเศสต่อไปนี้ ลำดับของการเปลี่ยนแปลงต่อไปนี้เป็นไปตามงานของฮอค และชวีเกลอร์ (Hock 1991 [1986]: 194; Schwegler 1988 อ้างถึงใน Heine et al. 1991)

1. คำแสดงปฏิเสธเกิดขึ้นจากการหน่วยคำแสดงปฏิเสธ *ne* ที่หน้าคำกริยา
2. คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่แสดงปฏิเสธด้วย *ne* สามารถเลือกเติมคำแสดงกรรมไม่แท้ (pseudo-object) *pas* 'step' ในประโยคได้ เช่น

(34) //   *ne*   *va*   (*pas*)
           he   not   goes   (step)
           'He doesn't go (a step).'
3. ต่อมาคำว่า *pas* ถูกวิเคราะห์ใหม่เป็นหน่วยคำแสดงปฏิเสธในโครงสร้าง *ne Vmovement (pas)*
4. กฎการใช้คำว่า *pas* เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงปฏิเสธถูกกระจายออกไปสู่คำกริยาประเภทอื่นๆ ที่ไม่ใช้การเคลื่อนไหวด้วยกระบวนการการเทียบแบบ โครงสร้างจะถูกเปลี่ยนใหม่เป็น *ne V (pas)* เช่น

(35) //   *ne*   *sait*   *pas*.
           he   not   knows not
           'He doesn't know.'
5. ต่อมาหน่วยคำ *pas* ถูกวิเคราะห์ใหม่ให้เป็นคำบังคับเกิดร่วมกับหน่วยคำแสดงปฏิเสธ *ne* ในประโยคปฏิเสธทั่วไป
6. ในภาษาพูดหน่วยคำ *pas* ถูกใช้แทนที่หน่วยคำแสดงปฏิเสธ *ne* ด้วยกระบวนการสองระดับ 1) เกิดการวิเคราะห์ใหม่ให้ *ne* ปรากฏแบบทางเลือก (optional) ในโครงสร้าง (*ne*) *V pas* 2) เกิดการวิเคราะห์ใหม่ให้ *ne* ไม่ปรากฏอีกเลย เช่น

(36) // *sait pas.*

He knows not

'He doesn't know.'

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไม่สามารถรับรู้การพัฒนาความหมายแสดงปฏิเสธของ *pas* ที่เกิดขึ้นในลำดับขั้นที่ 3 ได้เลยโดยปราศจากการทำงานของกระบวนการเทียบแบบหรือการกระจายของกฎที่แสดงให้เห็นในขั้นที่ 4 และการวิเคราะห์ใหม่ในขั้นสุดท้ายจะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดการเทียบแบบหรือการกระจายของกฎเนื่องจากความหมายของ *pas* 'step' มีข้อจำกัดที่จำกัดแต่การเคลื่อนที่เท่านั้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการวิเคราะห์ใหม่กับกระบวนการเทียบแบบ (การกระจายของกฎ) เป็นกระบวนการที่แตกต่างกันในแง่ของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นดังแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

กระบวนการวิเคราะห์ใหม่	กระบวนการเทียบแบบ
1. เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎ ลำดับในแนวระนาบ	1. เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นผิว
2. เป็นกระบวนการที่สังเกตไม่ได้	2. เป็นกระบวนการที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่มองไม่เห็นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มองเห็นได้

ตารางที่ 2 ความแตกต่างระหว่างการวิเคราะห์ใหม่และการเทียบแบบ

ฮอปเปอร์และทรอกอท (2003) สรุปว่ากระบวนการทั้งสองนี้เป็นกระบวนการหลักที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษา แม้จะไม่ได้ถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการกลายเป็นคำไวยากรณ์โดยตรง หรือเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่ไปกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ก็ตาม แต่การกลายเป็นคำไวยากรณ์อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากขาดกับข้อเคลื่อนของกระบวนการทั้งสองนี้ ด้วยเหตุนี้การกลายเป็นคำไวยากรณ์จึงสามารถนิยามได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงย่อยประเภทหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดจากการวิเคราะห์ใหม่ของคำแสดงเนื้อความ (lexical word) หรือหน่วยสร้างไปสู่การเป็นคำประเภทแสดงหน้าที่ (functional categories)

2.2.2.3 ปัจจัยทางวาทปฏิบัติ (pragmatic factors)

แม้การเปลี่ยนแปลงทางภาษารวมถึงการกลายเป็นคำไวยากรณ์จะสามารถอธิบายได้ด้วยกระบวนการการวิเคราะห์ใหม่และกระบวนการการเทียบแบบก็ตาม ประเด็นคำถามที่ยังคงเป็นประเด็นสำคัญต่อจากนี้คือ “กระบวนการเหล่านี้ทำงานได้อย่างไร” และ “อะไรผลักดันให้เกิดการใช้กระบวนการดังกล่าว” หนึ่งในคำอธิบายในประเด็นดังกล่าวได้แก่แนวทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน (generative linguistics) ที่มองว่าการเปลี่ยนแปลงทางภาษาเป็นเรื่องของการรับรู้ภาษา (language acquisition) โดยเฉพาะการรับรู้ภาษาของเด็ก (Hopper and Traugott 2003 [1993]) อย่างไรก็ตามในแนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคมกลับมองว่าบทบาทของชุมชนและการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ฮอปเปอร์และทรอกอท (2003) ยอมรับในแนวคิดดังกล่าวและมองว่าบทบาทของผู้พูดและผู้ฟังในการเจรจาในสถานการณ์การสื่อสารต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ทั้งสองอธิบายว่าแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาคือการเพิ่มพูน (maximization) ความประหยัด (economy) หรือความง่าย (simplicity) ของการสื่อสาร กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงทางภาษาคือการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารด้วยการลดระดับความยุ่งยากของภาษา ในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มปริมาณการแสดงข้อมูล (informativeness) ไปด้วย จากมุมมองนี้จะเห็นได้ว่าผู้ฟังมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษา เนื่องจากผู้ฟังอาจอนุมานความสารที่ถ่ายทอดออกมาทางภาษา (แบบประหยัด และง่าย) ในลักษณะที่ผิดเพี้ยนจากความตั้งใจที่ผู้พูดต้องการจะสื่อได้ ในขณะเดียวกันผู้พูดก็มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษา เนื่องจากในการพูดสื่อสารออกไปนั้น จุดมุ่งหมายของผู้พูดคือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพดังนั้นผู้พูดจึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ฟังอนุมานความได้อย่างที่ต้องการมากที่สุด (Hopper and Traugott 2003 [1993])

การแสวงหาวิธีการพูดถึงสิ่งเก่าด้วยการพูดแบบใหม่เกิดขึ้นจากความพยายามในการแสดงเนื้อหา (expressivity) ที่มากขึ้นของผู้พูด ความต้องการแสดงเนื้อหามากขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาสองประการคือ 1) เพิ่มปริมาณการแสดงข้อมูล (informativeness) ให้กับผู้ฟัง 2) ทำให้ผู้พูดสามารถแสดงทัศนคติสอดแทรกไปในสถานการณ์การสนทนาได้ การเปลี่ยนแปลงทางความหมายเริ่มต้นจากการใช้ภาษาในรูปแบบของกระแสความ (the flow of speech) โดยรูปภาษาที่กลายเป็นคำไวยากรณ์จะถูกใช้อย่างเป็นกิจวัตร (routinized) และเริ่มสูญเสียความหมายหรือเจือจางทางความหมาย (bleaching) ดังเดิมไป เวอร์เนอร์และแคปแลน รวมถึงสโลบิน (Werner and Kaplan 1963; Slobin 1977 อ้างถึงใน Heine et al. 1991) อธิบาย

ว่ากระบวนการดังกล่าวโดยธรรมชาติแล้วเป็นกระบวนการที่อยู่บนพื้นฐานของความประหยัดในตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความประหยัดที่เกิดจากการสื่อความใหม่จากรูปภาษาเก่า เบลคมอร์ (Blakemore 1990) กล่าวว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการผนวกข้อมูลใหม่กับข้อมูลที่ถูกเข้าถึงไปแล้ว ดังนั้นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาคือปัจจัยเรื่องการสื่อสารระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง หรืออาจเรียกว่าปัจจัยทาง “วัจนปฏิบัติ” (Levinson 1983, 2000)

เนื่องจากวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องนอกเหนือภาษางานวิจัยในอดีตโดยเฉพาะงานทาง formal จึงตัดแนวคิดเรื่องวัจนปฏิบัติศาสตร์ออกจากการวิเคราะห์ภาษาโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางภาษาออกไปอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามงานวิจัยอื่นๆ ในต้นทศวรรษที่ 80 นอกเหนือจากงานในแนว formal ส่วนหนึ่งมุ่งประเด็นไปที่ชนิดของความหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ และกระบวนการทางปริธานที่อยู่เบื้องหลัง โดยบางงานมองว่าการเปลี่ยนแปลงทางความหมายเป็นเรื่องของอรรถศาสตร์ เช่นงานของบายบี้ และปักลิวก้า (Bybee and Pugliuca 1985) บางงานมองว่าเป็นเรื่องของวัจนปฏิบัติศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เช่นงานของทรอกอทและโคนิก (Traugott and König 1991) และบางงานมองว่ากระบวนการที่ส่งผลให้เกิดการกลายเป็นคำไวยากรณ์หลักๆ คือกระบวนการอุปลักษณะ (Claudi and Heine 1986; Sweetser 1990) เป็นต้น อย่างไรก็ตามฮอปเปอร์และทรอกอท (2003) มองว่าการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและกระบวนการทางปริธานที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายควรเป็นประเด็นหลักของศึกษาปรากฏการณ์การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ โดยทั้งสองเชื่อว่าทฤษฎีทางภาษาควรเป็นผลรวมของการอธิบายทางอรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ควบคู่กันไป²⁹

คำถามสำคัญที่เกิดขึ้นจากประเด็นที่กล่าวมาแล้วคือ “วัจนปฏิบัติศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษาอย่างไร” ดาห์ล (Dahl 1985) กล่าวว่าสิ่งที่เรียกว่าความหมายรอง (secondary meanings) เป็นความหมายที่พัฒนามาจากกระบวนการการกลายเป็นความหมายประจำคำ (conventionalization) ของความหมายโดยนัย (implicatures) ฮอปเปอร์และทรอกอท (2003) อธิบายว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นผลจากการอนุมานความโดยนัยจากบทสนทนาซึ่งเมื่อเกิดขึ้นบ่อยครั้งเข้าก็จะกลายเป็นความหมายหนึ่ง (semanticized) ของรูปภาษาที่มีหลายความหมาย (polysemies) ในที่สุด ดังนั้นการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาในระดับของบริบทมากกว่ารูปประโยคสั้นๆ ทรอ

²⁹ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเลวินสัน (Levinson 1983, 2000)

กอล (Traugott 1999) และแดชเชอร์ (Traugott and Dasher 2002) กล่าวว่าลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป ซึ่งรวมถึงการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายด้วย คำถามสำคัญที่เกิดขึ้นตามมาคือ “จะสามารถบอกได้เมื่อไหร่ที่เกิดการกลายเป็นคำหมายประจำคำแล้ว” พิจารณาตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของ *since* ซึ่งแต่เดิมคือ *sifþan* ต่อไปนี้

(37) þa sifþan he irre wæs & gewundod he ofslog
then after/ since he angry was and wounded he slaughtered
micel þæs folces
much of-that troop

(c. 880, Orosius 41 .156.11 อ้างถึงใน Hopper and Traugott 2003 [1993])

ในภาษาอังกฤษฉบับเก่า 1050 ปีก่อนคริสต์กาล *sifþan* ซึ่งเป็นคำบุพบทถูกใช้ในความหมาย “หลังจาก” แสดงการเชื่อมโยงลำดับเหตุการณ์ในอนุพากย์หลักและอนุพากย์รองดังแสดงในประโยคที่ (37) เมื่อพิจารณาบริบทโดยรวมจะเห็นว่าคำว่า *sifþan* อาจสามารถอนุมานความโดยนัยได้ว่าเป็นคำแสดงสาเหตุ เนื่องจากคำกริยา *irre* ‘was’ ที่ปรากฏตามหลังมานั้นเป็นคำกริยาแสดงสภาพมากกว่าคำกริยาแสดงการกระทำ (เว้นแต่จะถู้อนุมานความเป็นคำกริยาในกาลสมบูรณ์ (perfect)) จึงมีแนวโน้มที่จะแสดงความเป็นสาเหตุได้เช่นเดียวกับแสดงลำดับเวลา อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากบริบทโดยรวมที่เป็นเรื่องเล่าตามลำดับเวลาในตำนานชัยชนะของฟายริค (Fyrhric victory) *sifþan* ในประโยคดังกล่าวจึงยังคงแสดงความเป็นลำดับเวลามากกว่า จนกระทั่งความหมายที่มีแนวโน้มที่จะอนุมานความเป็นคำเชื่อมแสดงเหตุเกิดใช้บ่อยจนกลายเป็นความหมายประจำคำขึ้นมา (Hopper and Traugott 2003 [1993]) เช่น

(38) Ac ic þe wille nu giet getæcan þone weg
but I thee will now still teach that way
sifþan ðu ongiltst þurh mine lare hwæt sio soðe gesælð
since thou seest through my teaching what that true happiness
bið, & hwær hio bið
is and where it is

‘But still I will now teach you the way since you see that true happiness comes through my teaching, and where it is.’

(c.880, Boethius 36 104.26 อ้างถึงใน Hopper and Traugott 2003 [1993])

sibban ในประโยค (38) ถูกถอดความเป็น 'because' เนื่องจากข้อความนี้ไม่ใช่ข้อความที่มีลักษณะเป็นเรื่องเล่าเช่นในประโยคที่ (37) อีกต่อไป อีกทั้งคำกริยาที่ปรากฏหลัง *sibban* ได้แก่คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา *ongitst* 'see, understand' เป็นการตั้งให้ความหมายแสดงเหตุเด่นกว่าความหมายแสดงลำดับเวลา เมื่อความหมายที่แสดงลำดับเวลาของ *sibban* ค่อยๆ ลดเลือนไป จากการที่ความหมายแสดงสาเหตุที่มักถูกใช้ในบริบทที่ปรากฏกับคำกริยาแสดงสภาพบ่อยๆ ความหมายที่เกิดจากการอนุมานความโดยนัยจึงเด่นชัดขึ้นและกลายเป็นความหมายประจำคำอีกความหมายหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำว่า *sibban* เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ต่อมาในศตวรรษที่ 15 (Hopper and Traugott 2003 [1993])

2.2.3 ความเป็นอัตวิสัย

มโนทัศน์เรื่องความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) เป็นมโนทัศน์ที่ได้รับความสนใจในทางภาษาศาสตร์มาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในกลุ่มนักภาษาศาสตร์หน้าที่ (functional linguistics) และนักภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) เช่น อีมิลล์ เบนเวนีสต์ (Benveniste, 1966) ซาบูโระ โอเอ (Ohye, 1975) จอห์น ไลออน (Lyons, 1982) โรนัลด์ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1985) อลิซาเบธ ทรากอท (Traugott, 1989) โซอิชิ อิวาซากิ (Iwasaki, 1993) โยชิฮิโกะ อิเกกามิ (Ikekami, 2005) ซาโตชิ อุเอฮาระ (Uehara, 2006) ฯลฯ ความสนใจในเรื่องความเป็นอัตวิสัยคือการพิจารณาว่าความเป็นอัตวิสัยมีอยู่ในภาษาอย่างไร

ความเป็นอัตวิสัยได้รับการนิยามไว้กว้าง ๆ ว่าเป็นการมีตัวตนของผู้พูดในเนื้อหาของปริเฉท (the presence of the speaker in the content of the discourse) หรือการมีตัวตนของผู้พูดในการใช้ภาษา เบรล (Béal 1987 อ้างถึงใน Benveniste, 1966) นักภาษาศาสตร์ชาวฝรั่งเศสคนแรก³⁰ ที่อธิบายถึงความเป็นอัตวิสัยในภาษากล่าวว่าตัวตนของผู้พูดปรากฏอยู่ทั่วไปในองค์ประกอบต่างๆ ของภาษา (subjective element [of language]) เช่น ในคำคุณศัพท์ประเภทแสดงความเห็น คำสันธาน กริยาคุณศัพท์แสดงทัศนภาวะ กริยามาลา (โดยเฉพาะมาลาเชิงบังคับ หรือ imperative mood) และรูปภาษาแสดงการอ้างถึงบุคคล ฯลฯ

³⁰ ก่อนหน้านี้ออลลี (Bally 1965: 36 อ้างถึงใน Benveniste, 1966) กล่าวว่าประโยคทุกประจําเป็นต้องมีส่วนประกอบที่เป็นสิ่งแทน (representative) ในแง่หนึ่ง และยังต้องมีส่วนที่แสดงถึงตัวตนของผู้พูด หรือผู้คิด (thinking subject) ในอีกแง่หนึ่งด้วย คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าความสนใจในเรื่องอัตวิสัยกับภาษาปรากฏมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่ยังไม่ใช้ประเด็นที่ถูกนำมาถกอย่างจริงจัง

“อัตวิสัย (subjectivity)” คือการอ้างถึงตัวผู้พูดหรือประธาน (subject) ของการรับรู้ในแง่ใดแง่หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นประธานของการตระหนักรู้ (subject of consciousness) ประธานของการรับรู้ทางปริชาณ (subject of cognition) ประธานของการรู้สึก (subject of feeling) ประธานของการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (subject of perception) หรือประธานของการกระทำ (subject of action: agent) (Lyons 1977; 1982; 1995) ไลออน (Lyon 1995: 337) กล่าวว่าความเป็นอัตวิสัยจะปรากฏขึ้นเมื่อประธานของการรับรู้ในลักษณะที่กล่าวมาปรากฏออกมาในการใช้ภาษา ('self' expression in the use of language) อย่างไรก็ตามอัตวิสัยไม่จำเป็นต้องแสดงออกผ่านรูปภาษาเสมอไป กล่าวคืออัตวิสัยอาจแสดงผ่านการใช้น้ำเสียง หรือภาวะนอกเหนือภาษาอื่น ๆ ได้ เช่นในประโยคที่ว่า *He may not come.* โดยรูปภาษาแล้วไม่มีองค์ประกอบใดแสดงตัวตนของผู้พูด แต่เมื่อใช้เสียงสูงต่ำ หรือเลือกเน้นหนักส่วนใดส่วนหนึ่งก็จะบ่งชี้ถึงควมมีตัวตนของผู้พูดได้ (Narrog 2012: 15)

เบนเวร์นิสต์ (Benveniste 1971) กล่าวว่ากรรมมีตัวตนของผู้พูดในการใช้ภาษาเกี่ยวข้องกับกรบ่งชี้ (deixis) เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นการระบุตำแหน่งของเหตุการณ์เวลา สถานที่ หรือบุคคล ทุกการระบุซึ่งย่อมมีตัวผู้พูดเป็นศูนย์กลาง เบนเวร์นิสต์ให้ความสนใจการรูปแสดงการอ้างถึงบุคคลที่ 1 มากเป็นพิเศษ โดยมองว่าสรรพนามบุรุษที่ 1 เป็นรูปภาษาที่สะท้อนถึงความ เป็นอัตวิสัยได้ชัดเจนที่สุด เบนเวร์นิสต์กล่าวว่าการกล่าวถึงตัวผู้พูดผ่านคำสรรพนามบุรุษที่ 1 อย่างตรงไปตรงมาทำให้ถ้อยความที่กล่าวมานั้นมีความเป็นอัตวิสัยหรือมีตัวตนของผู้พูดมากกว่า ถ้อยความที่ไม่มีส่วนแสดงผู้พูดอยู่เลย แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนและเป็นกลายเป็นข้อพิสูจน์หนึ่งถึงความมีอยู่ของอัตวิสัยในภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานของทรอกอท (Traugott, 1989, 1997, 2005; Traugott and Dasher, 2002) ที่กล่าวว่ายิ่งถ้อยความใดถูกกล่าวขึ้นโดยมีรูปภาษา แสดงการบ่งชี้ตัวบุคคลมากขึ้นเท่าไร ถ้อยความนั้นก็ยิ่งแสดงถึงความ เป็นอัตวิสัยมากขึ้นเท่านั้น เช่นเดียวกับแลง แอคเคอร์ (Langacker, 1985: 113) ที่อธิบายว่ารูปภาษาที่แสดงมุมมอง เหตุการณ์แบบอัตวิสัย (subjective expressions) เป็นเหตุการณ์ที่รวมเอาภูมิหลังของการสนทนา (speaking ground) หรือบางแง่มุมของภูมิหลังการสนทนาไว้ในวงเพ่งความสนใจ ด้วยเหตุที่ความ เป็นอัตวิสัยปรากฏอยู่ในทุกส่วนของภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบ่งชี้ดังที่กล่าวมานี้ การบ่งชี้ แหล่งที่มาของข้อมูลซึ่งถือเป็นรูปบ่งชี้ประเภทหนึ่ง (Jakobson 1971; Schlichter 1986; Bühler 1990; Mushin 2001; Joseph 2003; De Haan 2005 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) ย่อมแสดงถึงความ เป็นอัตวิสัยไม่มากนัก

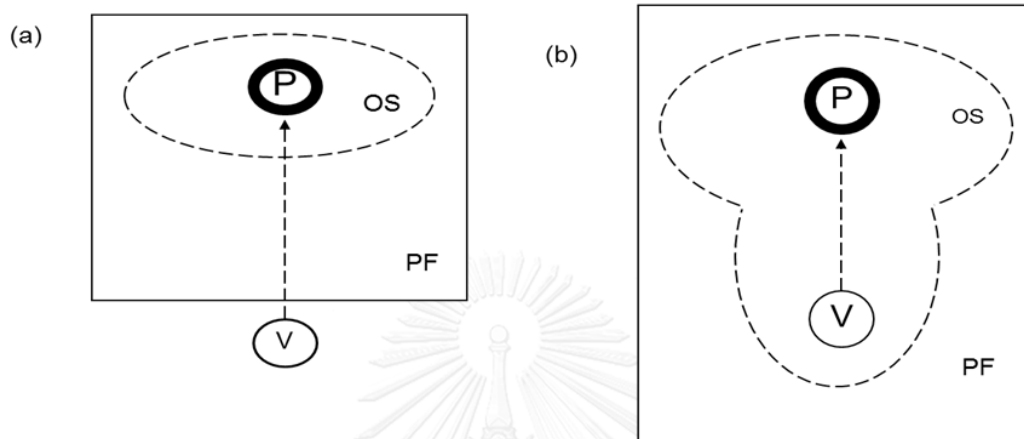
ในทางภาษาศาสตร์ปริชาน ความเป็นอัตวิสัยคือการเข้าไปมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้พูด แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991, 1999, 2006) กล่าวว่ามโนทัศน์เรื่องอัตวิสัย (subjectivity) เกี่ยวข้องกับ “จุดอ้างอิงของเหตุการณ์ (vantage point)” หรือตำแหน่งที่ความสัมพันธ์ระหว่างประธานและเป้าหมายของการรับรู้ (subject and object of conceptualization) ในภาษาถูกมองผ่าน เป้าหมายของการรับรู้ (object of conceptualization) คือองค์ประกอบของเหตุการณ์ที่แสดงรูปโดยคำนามและคำกริยาในประโยค ส่วนประธานของการสร้างมโนทัศน์ (subject of conceptualization) หรือประธานของการรับรู้หมายถึงผู้มองเหตุการณ์ ซึ่งได้แก่ผู้พูด (Langacker, 1991, 1999, 2006)

แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991, 1999, 2006) เปรียบเทียบการมองความสัมพันธ์ระหว่างประธานและเป้าหมายของการรับรู้ในภาษากับการชมการแสดงบนเวที โดยเป้าหมายของการรับรู้หรือเหตุการณ์ที่แสดงโดยผู้ร่วมเหตุการณ์เปรียบได้กับการแสดง “บนเวที” ส่วน “จุดอ้างอิงของเหตุการณ์” เปรียบได้กับตำแหน่งที่ผู้พูดมองเหตุการณ์บนเวที โดยผู้พูดสามารถปรับเปลี่ยนมุมมองต่อเหตุการณ์โดยการวางตำแหน่งของตัวเองได้ 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้พูดวางตัวเองอยู่นอกพื้นที่บนเวทีในฐานะผู้ชมการแสดงหรือผู้มองเหตุการณ์ และ 2) ผู้พูดวางตัวเองอยู่บนพื้นที่บนเวทีในฐานะนักแสดงคนหนึ่งหรือผู้ที่มีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์

การมองเหตุการณ์จากมุมมองของผู้ชมบนเวทีเป็นการมองเหตุการณ์อย่างเป็นวัตถุวิสัย เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการรับรู้ โดยองค์ประกอบของเหตุการณ์หรือพื้นที่ของการสนทนา (speaking ground) ได้แก่ ผู้ร่วมเหตุการณ์ ทั้งผู้กระทำ (agent) ผู้รับการกระทำ (patient) และฉากของการสนทนาถูกยกขึ้นเด่นชัดในพื้นที่ “บนเวที” ในฐานะเป้าหมายของการมอง ภาพการมองลักษณะดังกล่าวเปรียบได้กับการมองแว่นตาที่ถอดวางไว้บนโต๊ะ แว่นตาถือได้ว่าเป็นเป้าหมายของการรับรู้ โดยโต๊ะเปรียบเสมือนพื้นที่ “บนเวที” ซึ่งเป็นพื้นที่ในวงแห่งความสนใจของผู้ฟังสายตามอง การมองเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการมองเหตุการณ์ในลักษณะที่ผู้พูดไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ (speaker's involvement) ดังนั้นจึงเป็นการมองที่มีความเป็นวัตถุวิสัย (Langacker, 1991: 316)

ในทางกลับกันการมองเหตุการณ์จากมุมมองของนักแสดงบนเวทีเป็นการมองเหตุการณ์อย่างเป็นอัตวิสัย เนื่องจากผู้พูดเอาตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งบนเวที โดยผู้พูดดึงตัวเองเข้าไปเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเหตุการณ์หรือพื้นที่ของการสนทนา การมองเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวเปรียบได้กับการมองเหตุการณ์โดยใช้แว่นตาเป็นเครื่องมือในการมอง เมื่อเราสวมแว่นตาเพื่อมอง

สิ่งต่าง ๆ บนโต๊ะ แวนตาในลักษณะนี้ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของประธานของการรับรู้ (ผู้มองเหตุการณ์) ไม่ใช่สิ่งที่ถูกมองเห็น การมองเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการมองเหตุการณ์ในลักษณะที่มีการดึงเอาผู้พูดเข้ามามีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ (speaker's involvement) ดังนั้นจึงเป็นการมองที่มีความเป็นอัตวิสัย (Langacker, 1991: 316)

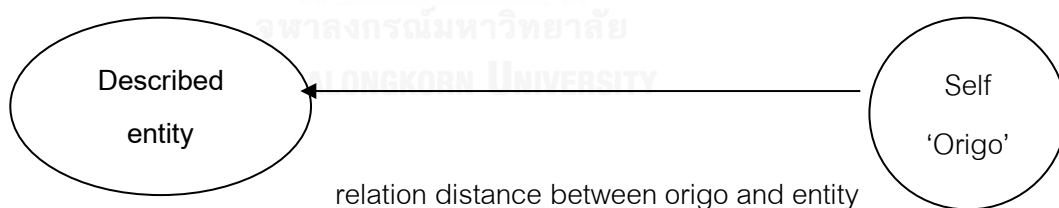
รูปที่ 2 ภาพแสดงรูปแบบการมองภาพแบบทั่วไป (a) และรูปแบบการมองภาพแบบมีส่วนร่วม (b)
(Langacker, 1999: 317)

แผนภูมิภาพด้านบนแสดงภาพการมองเหตุการณ์ในสองลักษณะที่กล่าวมา สัญลักษณ์ "V" หมายถึงผู้มองเหตุการณ์ (viewer) หรือผู้พูด ส่วน "P" หมายถึงเป้าหมายของการมอง (the perceived entity) หรือเหตุการณ์ กรอบเส้นทึบแสดงโดยสัญลักษณ์ "PF" คือพื้นที่การรับรู้แบบเต็มพิภักดิ์ (full expanse of viewer's perceptual field) หมายถึงปริจเฉทโดยรวมของการสนทนา วงกลมเส้นประแสดงโดยสัญลักษณ์ "OS" หมายถึงพื้นที่บนเวที (on stage region) หรือวงเพ่งความสนใจ ในที่นี้คือข้อมูลที่ถูกกล่าวถึง และเส้นประหัวลูกศรที่โยงระหว่างผู้มองเหตุการณ์ (V) กับเป้าหมายของการมอง (P) แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะที่ V เป็นผู้มองเหตุการณ์ P

แผนภูมิภาพ a) แสดงรูปแบบการมองเหตุการณ์ที่เรียกว่า "การมองแบบทั่วไป" (canonical viewing arrangement) การมองเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้มองเหตุการณ์และเป้าหมายของการมองในลักษณะอสมมาตรสูงสุด (maximal asymmetry) กล่าวคือประธานและเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์เป็นคนละขั้วกัน การมองเหตุการณ์ในลักษณะนี้เป็นการมองแบบวัตถุวิสัย เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวงเพ่งความสนใจซึ่งเปรียบได้กับการแสดงบนเวทีถูกมองจากสายตาของผู้ชมที่อยู่ด้านล่างในฐานะเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ ด้วยเหตุนี้ผู้มองเหตุการณ์จึงไม่มีบทบาทอะไรในพื้นที่ "บนเวที" การรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการตีความตามรูปการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นวัตถุวิสัยสูงสุด

ในทางกลับกันแผนภูมิภาพ b) เป็นรูปแบบการมองเหตุการณ์ที่เรียกว่า "การมองเหตุการณ์แบบมีตัวเองเป็นศูนย์กลาง" (ego-centric viewing arrangement) การมองเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้มองเหตุการณ์และเป้าหมายของการมองในลักษณะอสมมาตรต่ำสุด (minimally asymmetry) กล่าวคือประธานและเป้าหมายของการสร้างสร้างมโนทัศน์ถูกรวมเข้าเป็นส่วนเดียวกัน เปรียบเสมือนการมองการแสดงจากมุมมองของนักแสดงบนเวทีที่ผู้มองเหตุการณ์เอาตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์ ดังนั้นการมองเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นมองเหตุการณ์อย่างเป็นอัตวิสัยสูงสุด

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลถือเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนถึงความเป็นอัตวิสัยในภาษา โดยนักภาษาศาสตร์หลายคนอย่าง จากอปสัน (Jakobson 1971) ชไลเทอร์ (Schlichter 1986 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) บุษเฮอร์ (Bühler 1990 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) มุสชิน (Mushin 20017) โจเซฟ (Joseph 2003 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) เดอ ฮาน (De Haan 2005) ดีเวออลด์ และ สเมอร์โนวา (Diewald and Smirnova 2010) มองว่ารูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลก็คือรูปสัญลักษณ์บ่งชี้ (deitic sign) ประเภทหนึ่งที่ทำหน้าที่ระบุตำแหน่งของข้อมูลโดยเชื่อมโยงกับตำแหน่ง หรือมุมมองของผู้พูดเช่นเดียวกับกาล การณ์ลักษณะ และ มาลา โดยรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวของผู้พูด 'origo' กับสิ่งเป้าหมายของการบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นในแผนภูมิภาพต่อไปนี้

รูปที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับสิ่งที่ถูกอ้างอิงโดยรูปบ่งชี้(ปรับจาก Diewald and Smirnova 2010: 11)

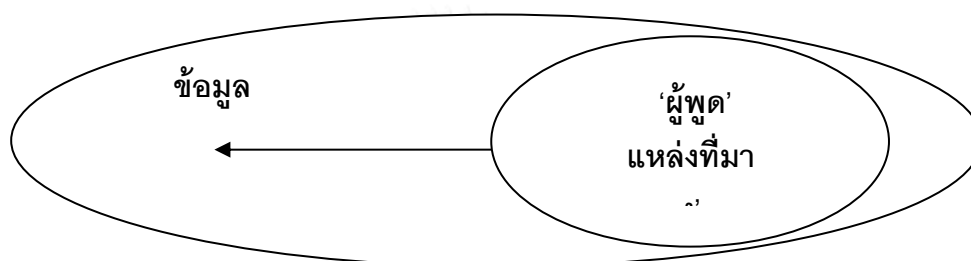
จากแผนภูมิภาพข้างต้น 'described entity' คือสิ่งเป้าหมายของการบ่งชี้ ซึ่งในที่นี้คือข้อมูลที่ถูกกำกับโดยรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ส่วน 'origo' ก็คือตัวผู้พูดซึ่งมีความสัมพันธ์กับแหล่งที่มาของข้อมูล ในลักษณะที่ผู้พูดเป็นผู้เข้าถึงข้อมูลผ่านแหล่งที่มาเหล่านั้นได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น

(39) *Offensichtlich hat er es getan*

'Obviously, he has done it.'

(Diewald and Smirnova 2010: 43)

จากตัวอย่างข้างต้นข้อมูล *hat er es getan* 'he has done it.' คือข้อมูลที่เป็นเป้าหมายของการบ่งชี้ โดย *Offensichtlich* 'obviously' เป็นตัวบ่งชี้ (แหล่งที่มาของข้อมูล) ที่สะท้อนภาพการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะที่ว่าผู้พูดมีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์และเป็นผู้สังเกตการณ์เหตุการณ์ 'he has done it.' ด้วยตัวเอง ภาพการเข้าถึงข้อมูลลักษณะดังกล่าวสามารถแสดงได้ด้วยแผนภูมิภาพต่อไปนี้

รูปที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัย (ผู้พูดถูกรวมอยู่เป็นส่วนหนึ่ง) ในเหตุการณ์/ ระยะห่างของความสัมพันธ์น้อย)

แผนภูมิภาพที่ 3 แสดงภาพของข้อมูลที่ถูกบ่งชี้ในลักษณะของการเข้าถึงได้โดยตรง โดยมีตัวผู้พูดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์เป็นแหล่งที่มา ภาพการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงแสดงให้เห็นจากตำแหน่งของผู้พูดที่อยู่ภายในขอบเขตเดียวกันกับข้อมูล ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับแหล่งที่มา นั้นมีระยะห่างจากกันน้อย ด้วยเหตุนี้ข้อมูลจึงมีลักษณะเป็นอัตวิสัยมาก

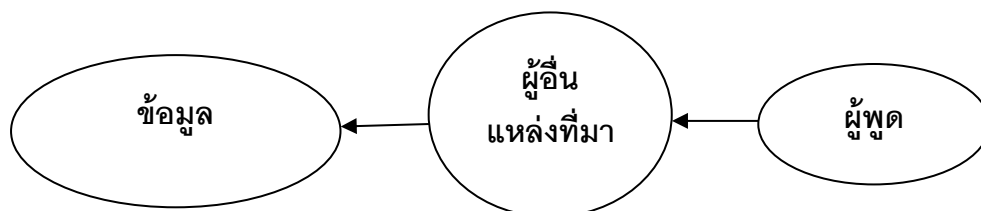
อย่างไรก็ตามหากข้อมูลถูกบ่งชี้โดยรูปภาพแสดงการบ่งชี้ (แหล่งที่มาของข้อมูล) ที่และตำแหน่งหรือจุดอ้างอิงของผู้พูดที่อยู่นอกขอบเขตของข้อมูลออกไป เหตุการณ์ที่ได้ก็จะมีคุณสมบัติเป็นอัตวิสัยน้อยลงไปด้วย เช่น

(40) *Sie ist – wie ich höre – in München.*

'She is – as I am told – in Munich.'

(Diewald and Smirnova 2010: 81)

จากตัวอย่างข้างต้นข้อมูล *Sie ist in München.* 'she is in Munich.' คือข้อมูลที่เป็นเป้าหมายของการบ่งชี้ โดยวลีที่ว่า *wie ich höre* 'as I am told' เป็นตัวบ่งชี้ (แหล่งที่มาของข้อมูล) ที่แสดงภาพการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะที่ผู้พูดไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์เดียวกับข้อมูล แต่เป็นผู้ได้รับข้อมูลมาอีกต่อ ภาพการเข้าถึงข้อมูลลักษณะดังกล่าวสามารถแสดงได้ด้วยแผนภูมิภาพต่อไปนี้

รูปที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัติวิสัยน้อย (ผู้พูดอยู่นอกข้อมูล/ ระยะห่างของความสัมพันธ์มาก)

แผนภูมิภาพที่ 4 แสดงภาพของข้อมูลที่ถูกบ่งชี้ในลักษณะของการเข้าถึงได้โดยอ้อม โดยมีบุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นผู้เข้าถึงข้อมูลโดยตรง หรือรับต่อมาก็อีกทอดเป็นแหล่งที่มา ภาพการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมแสดงให้เห็นจากตำแหน่งของผู้พูด ที่อยู่นอกขอบเขตของข้อมูล และมีบุคคลอื่นกันอยู่ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับแหล่งที่มา นั้นมีระยะห่างจากกันมาก ด้วยเหตุนี้ข้อมูลจึงมีลักษณะเป็นอัติวิสัยน้อย

หากพิจารณาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะนี้ จะเห็นได้ว่ามโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับมโนทัศน์เรื่องความเป็นอัติวิสัยเป็นมโนทัศน์ที่มีความใกล้ชิดกัน โจเซฟ (Joseph 2003: 308) กล่าวว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อมล้วนเกิดขึ้นภายใต้มุมมองต่อเหตุการณ์ที่กำหนดโดยผู้พูดทั้งสิ้น เช่นเดียวกันนี้มุสชิน (Mushin 2001: 33) กล่าวว่า รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือรูปภาษาที่กำกับประเภทของข้อมูล ตามการเลือกมองของผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer)

เมื่อพิจารณามโนทัศน์เรื่องความเป็นอัติวิสัยจากที่กล่าวมาแล้ว การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในตัวอย่างที่ (39) และ (40) สามารถพิจารณาในแง่ของความเป็นอัติวิสัยได้เป็น 2 ลักษณะ คือ **ความเป็นอัติวิสัยของข้อมูล** (subjectivity of information) ที่มองจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าถึงข้อมูลกับข้อมูล และ **ความเป็นอัติวิสัยของถ้อยความ** (subjectivity of the utterance) ที่มองจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับสิ่งที่พูดดังนี้

1) ความเป็นอติวิสัยของตัวข้อมูล

หากพิจารณาความเป็นอติวิสัยที่ตัวข้อมูลจะพบว่า ข้อมูลในตัวอย่างที่ (39) ที่มีการบ่งชี้ด้วย *Offensichtlich* 'obviously' มีความเป็นอติวิสัยมากกว่าข้อมูลในตัวอย่างที่ (40) ที่มีการบ่งชี้ด้วย *wie ich höre* 'as I am told' ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นวัตถุวิสัย

สาเหตุที่ข้อมูลในตัวอย่างที่ (39) มีความเป็นอติวิสัย ในขณะที่ข้อมูลในตัวอย่างที่ (40) มีลักษณะค่อนข้างเป็นวัตถุวิสัย เนื่องจากข้อมูล *hat er es getan* 'he has done it.' ในตัวอย่างที่ (39) ถูกบ่งชี้ในลักษณะที่ผู้พูดเป็นทั้งผู้เข้าถึงข้อมูล และผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะนี้สอดคล้องกับการมองในแผนภูมิภาพ b) ที่ผู้มองเหตุการณ์และสิ่งที่เป็นเป้าของการมอง ในนี้คือ**ผู้เข้าถึงข้อมูล** และ**ข้อมูล**มีความสัมพันธ์ในลักษณะอสมมาตรต่ำสุด (minimally asymmetry) คือมีความสัมพันธ์ที่ไม่แยกขาดออกจากกัน กล่าวคือผู้พูดเข้าถึงข้อมูลโดยการนำตัวเองเข้าไปผูกเป็นส่วนหนึ่งกับข้อมูล หรือเหตุการณ์ในข้อมูลอย่างกลมกลืน ด้วยเหตุนี้ข้อมูลจึงถูกเข้าถึงอย่างเป็นอติวิสัย ในขณะที่ข้อมูล *Sie ist in München.* 'she is in Munich.' ในตัวอย่างที่ (40) ถูกบ่งชี้ในลักษณะที่ผู้เข้าถึงข้อมูลไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลโดยตรง แต่ได้รับการบอกต่อ ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะนี้สอดคล้องกับการมองในแผนภูมิภาพ a) ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มองเหตุการณ์และสิ่งที่เป็นเป้าของการมอง หรือในที่นี้คือ**ผู้เข้าถึงข้อมูล** และ**ข้อมูล** ในลักษณะที่เป็นอสมมาตรสูงสุด (maximal asymmetry) คือมีความสัมพันธ์ที่ผู้พูดไม่ได้สัมพันธ์กับข้อมูลโดยตรง แต่มีสิ่งอื่นกั้นกลางให้แยกขาดออกจากกัน ดังนั้นข้อมูลที่กล่าวถึงจึงมีลักษณะเป็นอติวิสัยต่ำกว่า หรือค่อนข้างเป็นวัตถุวิสัย

2) ความเป็นอติวิสัยของถ้อยความ

หากมองความเป็นอติวิสัยของถ้อยความจะพบว่าทั้งการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในประโยคที่ (39) และประโยคที่ (40) ต่างแสดงความเป็นอติวิสัยเช่นเดียวกัน โดยทั้งประโยคที่ (39) และ (40) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ในลักษณะที่**ผู้พูด**เป็นเจ้าของ**สิ่งที่พูด** คือมีสถานะเป็นผู้ให้ข้อมูลนั่นเอง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับสิ่งที่พูดแล้ว ความสัมพันธ์นี้จะเหมือนกับแผนภูมิภาพ b) ที่ผู้มองเหตุการณ์และสิ่งที่เป็นเป้าของการมอง ในนี้คือ**ผู้พูด**และ**สิ่งที่พูด**มีความสัมพันธ์ในลักษณะอสมมาตรต่ำสุด (minimally asymmetry) คือไม่ว่าตัวผู้พูดจะถูกแสดงรูปอยู่ในตัวภาษาหรือไม่ก็ตาม ถ้อยความที่กล่าวขึ้นจะอยู่ภายใต้การบ่งชี้ของผู้พูดทั้งสิ้น

การมองอรรถวิสัยในแง่หนึ่งเป็นการมองที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดในการศึกษาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับความเป็นอรรถวิสัย โดยอรรถวิสัยลักษณะนี้ถูกจัดให้เป็นอรรถวิสัยลักษณะหนึ่งใน 5 ลักษณะที่เกิดขึ้นได้ในภาษา อุเอฮาระ (Uehara 2011) ดังนี้

1. อรรถวิสัยประจำศัพท์ (subjective lexicon)

อรรถวิสัยประจำศัพท์คืออรรถวิสัยที่เกิดขึ้นโดยตัวศัพท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศัพท์ประเภทที่มีคุณสมบัติของการบ่งชี้เป็นคุณสมบัติเนื้อใน เช่น

(41) a. *Taro walked/ moved to me.*

b. *Taro came (to me/ here).*

(Uehara 2011: 2)

จากตัวอย่างข้างต้นประโยค (41) a. และ b. เป็นประโยคที่แสดงภาพเหตุการณ์การเคลื่อนที่ของผู้ร่วมเหตุการณ์ *Taro* ที่เคลื่อนที่เข้าหาตัวผู้พูดในลักษณะเดียวกัน แต่กระนั้นเหตุการณ์ที่แสดงโดยประโยค a. จะแสดงภาพของเหตุการณ์ในลักษณะที่เป็นอรรถวิสัยมากกว่า เนื่องจากคำกริยา *walked/ moved* เป็นคำที่ไม่มีคุณสมบัติเนื้อในของการบ่งชี้ กล่าวคือไม่สามารถบ่งชี้ถึงตำแหน่งของผู้พูดได้ สังเกตได้จากการที่ประโยค a. ไม่สามารถละส่วนแสดงทิศทางของการเคลื่อนที่ *to me* ได้ ในขณะที่คำว่า *came* จะไม่ว่าจะปรากฏส่วนแสดงทิศทาง การเคลื่อนที่ *to me/ here* หรือไม่ก็ตาม *came* ยังคงแสดงภาพการเคลื่อนที่เข้าหาตัวผู้พูดอยู่ดี *came* ที่แสดงการบ่งชี้ถึงตัวผู้พูดลักษณะนี้จึงเรียกว่าเป็นคำแสดงเนื้อในที่มีความเป็นอรรถวิสัยเป็นคุณสมบัติประจำคำ

2. อรรถวิสัยประจำหน่วยสร้าง (subjective construction)

อรรถวิสัยประจำหน่วยสร้างคืออรรถวิสัยที่แสดงในหน่วยสร้าง ไม่ใช่จากองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งที่ประกอบขึ้นมา เช่น

(42) a. *Vanessa is sitting across the table from me!*

b. *Vanessa is sitting across the table!*

(Uehara 2011: 2)

คำว่า *sit* โดยคุณสมบัติทางความหมายแล้วเป็นคำกริยาแสดงอาการที่ไม่ได้มีคุณสมบัติของการบ่งชี้เหมือนกับ *came* ในตัวอย่างที่ (42) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อปรากฏอยู่ในหน่วยสร้าง *X is sitting across (the table from) X* แล้วภาพเหตุการณ์ที่มีคำกริยา *sit* กลับสามารถแสดงความเป็นอรรถวิสัยจากการอ้างอิงถึงตำแหน่งของผู้พูดได้ โดยความเป็นอรรถวิสัยที่เกิดขึ้นไม่ใช่อรรถวิสัยที่ได้

จากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง แต่เป็นอรรถวิสัยที่เกิดขึ้นจากหน่วยสร้างโดยรวม ซึ่งหากแยกส่วนออกก็จะไม่สามารถแสดงความเป็นอรรถวิสัยได้

3. อรรถวิสัยของการเคลื่อนที่แบบจำลอง (subjective (fictive) motion)

อรรถวิสัยของการเคลื่อนที่แบบจำลอง (fictive motion) คืออรรถวิสัยที่เกิดขึ้นจากการจำลองภาพการเคลื่อนที่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งไม่เกิดขึ้นจริงในทางกายภาพ (Talmy 1983, 1996; Langacker 1987; Honda 1994; Matsumoto 1996) ในการเคลื่อนที่แบบจำลองนี้ผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) จะสร้างภาพการเคลื่อนที่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายในใจจิตเพื่อจำลองเส้นทางหรือสถานที่ของสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงโดยนามวลี เช่น

(43) *The high way runs from San Francisco to New York.*

(44) *There was a fire last night across the river, through the canyon, and over the mountain.* (Uehara 2011: 5)

เหตุการณ์การเคลื่อนที่ของถนนหลวงที่วิ่งจากซานฟรานซิสโกไปนิวยอร์กในประโยคที่ (43) และการเคลื่อนที่ของไฟป่าที่วิ่งผ่านแม่น้ำ ทะลุหุบเขา และข้ามเขาในประโยคที่ (44) ถูกจำลองขึ้นจากการสร้างมโนทัศน์ของผู้พูด เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นภาพจำลองของระยะทาง และการเคลื่อนที่ของสิ่งที่คุณฟังไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา โดยการเคลื่อนที่ที่เกิดขึ้นจากการสร้างภาพจำลองของผู้พูดในลักษณะนี้ทำให้การเคลื่อนที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นอรรถวิสัยเนื่องจากถูกสร้างขึ้นจากการมองของผู้พูดประหนึ่งเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์การเคลื่อนที่นั้นจริง ๆ

4. อรรถวิสัยของการเปลี่ยนแปลงสภาพแบบจำลอง (subjective change)

อรรถวิสัยของการเปลี่ยนแปลงสภาพแบบจำลองคืออรรถวิสัยที่เกิดขึ้นจากการจำลองผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในทางกายภาพ แต่เกิดขึ้นจากการสร้างมโนทัศน์ของผู้พูด (Kunihiro 1985; Matsumoto 1993; 1996) เช่น

(45) a. *Sono heya wa marui*

the room TOP round

‘The room is round.’

b. *Sono heya wa maruku natte iru*

the room TOP round become RES

‘The room is round.’

(lit. ‘The room is in the state of having become round.’)

(46) *A square with a corner rounded off/ cut off*

(Uehara 2011: 6)

เช่นเดียวกับการเคลื่อนที่แบบจำลอง การเปลี่ยนแปลงสภาพแบบจำลองมีความเป็นอัตวิสัยในแง่ที่ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพเช่น ความกลมของห้องในตัวอย่าง (45) และความโค้งมนของมุมสี่เหลี่ยมในตัวอย่าง (46) เป็นผลจากการสร้างมโนทัศน์ของผู้พูด คือผู้พูดมองให้ห้องเปลี่ยนเป็นทรงกลม หรือขอบสี่เหลี่ยมเป็นขอบโค้งมนทั้งที่ในความเป็นจริงไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเกิดขึ้น

5. อัตวิสัยในประพจน์ (subjective proposition)

อัตวิสัยลักษณะสุดท้ายคืออัตวิสัยที่เกิดจากการเป็นผู้กล่าวถ้อย หรือผู้แสดงทัศนะผ่านถ้อยความใดถ้อยความหนึ่ง อัตวิสัยในประพจน์นี้มักถูกแสดงผ่านภาษาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และคำแสดงทัศนะภาวะ โดยถ้อยความที่ถูกกล่าวขึ้นไม่ว่าจะมีการอ้างถึงผู้พูดผ่านรูปภาษาหรือไม่ก็ตามจะแสดงถึงการมีอยู่ของผู้พูดในลักษณะเป็นผู้กล่าวอ้าง หรือผู้ให้ความเห็นทั้งสิ้น เช่น

(47) a. *Mary is a student.*

b. *Mary might be a student.*

(48) ก. *ผมเห็นเขาที่นี่*

ข. *การบ้านไม่เห็นจะยากเลย*

(Uehara 2011: 3)

ถ้อยความที่แสดงโดยประโยค (47) a. *Mary is a student.* และ (48) ก. *ผมเห็นเขาที่นี่* แสดงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงไปตรงมาในลักษณะที่ไม่ชี้เฉพาะเจาะจงว่าผู้กล่าวถ้อยนั้นเป็นใคร ในขณะที่ถ้อยความที่แสดงโดยประโยค (47) b. *Mary might be a student.* และ (48) ข. *การบ้านไม่เห็นจะยากเลย* แม้จะไม่ปรากฏคำที่แสดงการอ้างถึงตัวผู้กล่าวถ้อย แต่จากทัศนะและการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทำให้ทราบได้ว่าเจ้าของถ้อยความที่ถูกกล่าวขึ้นมานั้นเป็นผู้พูด และไม่อาจเป็นบุคคลอื่นได้ ด้วยเหตุที่รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และคำแสดงทัศนะภาวะแสดงถึงการอ้างอิงถึงบทบาทของผู้พูดในลักษณะนี้ถ้อยความที่ถูกบ่งชี้จึงมีลักษณะเป็นอัตวิสัยที่เกิดขึ้นในประพจน์ดังที่กล่าวมา

2.2.4 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย

การพัฒนาความหมายจากอายตณกริยาธรรมดากลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (semantic change) ในแง่ของการ กลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammaticalization) ที่เรียกว่า “การกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification)” ซึ่งได้แก่กระบวนการที่ดึงเอาผู้พูดเข้ามาเกี่ยวข้องกับเนื้อหา และการ ตีความภาษา หรือการเพิ่มตัวตนของผู้พูดลงมาในบริบทมากขึ้น (the increasing presence of the speaker in the discourse) แนวคิดเรื่องการกลายเป็นอัตวิสัยในการกลายเป็นคำไวยากรณ์มี อยู่ 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ 1) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ของทรอก กอทและผู้วิจัยร่วม (Traugott, 1997, 2005; Traugott and Dasher, 2002) และ 2) แนวคิดเรื่อง กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1985, 1990, 1997, 1998, 1999, 2002, 2006) ทั้งสองแนวคิดอธิบายเรื่องของการเพิ่มตัวตนของผู้พูดในภาษา ในแง่มุมมองที่แตกต่างกัน ดังนี้

ในมุมมองของทรอกกอทกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงทาง ความหมายแบบข้ามเวลา (diachronic) จากความหมายแบบวัตถุวิสัย (objective meaning) ไปสู่ ความหมายแบบอัตวิสัย (subjective meaning) หรือจากการตีความตามรูปภาพไปสู่การตีความ บนพื้นฐานของความเชื่อ หรือทัศนคติของผู้พูดมากขึ้น ทรอกกอทและผู้วิจัยร่วม (Traugott, 1997, 2005; Traugott and Dasher, 2002) อธิบายว่าการกลายเป็นอัตวิสัยคือการพัฒนาความหมาย ของคำหรือหน่วยสร้างที่เดิมอ้างอิงบนโลกทางสังคมกายภาพ (sociophysical world of reference) ไปสู่การอ้างอิงบนโลกส่วนตัวของผู้พูด (speaker's world) เช่น การแสดงความเชื่อ การให้เหตุผล หรือการแสดงทัศนคติเหนือตัวภาษา (metalinguistic attitude) ต่อบริบท กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยในที่นี้จึงเป็นแนวโน้มของการกลายเป็นความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ (pragmaticization of meaning)

ทรอกกอท (Traugott, 1989: 31) อธิบายการกลายเป็นอัตวิสัย หรือการเปลี่ยนแปลงทาง ความหมายจากความหมายแบบวัตถุวิสัยไปสู่ความหมายแบบอัตวิสัยว่าเป็นผลมาจาก กระบวนการทางวัจนปฏิบัติที่เรียกว่า “การอนุมานความใหม่ตามบริบท (invited inferencing)” ซึ่งได้แก่กระบวนการที่รูปภาพพัฒนาความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ หรือความหมายเชิงการใช้ (usage-based meaning) จากการการอนุมาน (inference) เมื่อไปปรากฏในบริบทเฉพาะที่เอื้อให้ เกิดการตีความใหม่ โดยเมื่อปรากฏซ้ำ ๆ ในบริบทเดิมไปเรื่อย ๆ ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติซึ่งเป็น ความหมายรองของรูปภาพดังกล่าวจะพัฒนากลายเป็นความหมายประจำรูป (conventional

meaning) หรือความหมายหลักอีกความหมายหนึ่งเมื่อเวลาผ่านไป ทรอกอทอธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงทางความหมายจากความหมายเชิงวัตถุวิสัยไปสู่ความหมายเชิงอัตวิสัยมีความเป็นไปได้ 3 แนวโน้มดังนี้

แนวโน้มที่ 1 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายจากการบรรยายสถานการณ์ภายนอกไปสู่การบรรยายสถานการณ์ภายใน (external described situation to internal described situation) หรือการเปลี่ยนแปลงทางความหมายจากแวดวงมโนทัศน์รูปธรรม (concrete domain) ไปสู่ความหมายในแวดวงมโนทัศน์นามธรรม (abstract domain) เช่น การบรรยายสถานการณ์เชิงกายภาพไปสู่การประเมินค่า (evaluative) และการรับรู้ทางปริชาน (cognitive) เช่น ในคำว่า *boor* ในภาษาอังกฤษจากความหมายที่ตามรูปภาษาที่เป็นรูปธรรม ‘farmer’ หรือ “ชาวนา” กลายเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม ‘crude person’ หรือ “คนชั้นต่ำ”

แนวโน้มที่ 2 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายจากการบรรยายสถานการณ์ภายในไปสู่การบรรยายตามตัวบท (internal described situation to textual situation) หรือการบรรยายสถานการณ์เหนือตัวภาษา (metalinguistic situation) เช่น คำว่า *observe* ในภาษาอังกฤษที่พัฒนาจากความหมายบรรยายสภาพทางจิต (mental state verbs) ที่มีความหมายว่า ‘to see and notice’ หรือ “สังเกตการณ์” ไปสู่คำกริยาแสดงวจนปฏิบัติ (speech-act verbs) ที่มีความหมายว่า ‘to make a comment about something noticed’ หรือ “กล่าว”

แนวโน้มที่ 3 การเปลี่ยนแปลงความหมายตามรูปภาษาไปสู่ความหมายที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ทศนคติส่วนบุคคลของผู้พูด เช่น การขยายความหมายบอกเวลาของคำว่า *while* ในภาษาอังกฤษที่หมายถึง ‘during’ หรือ “ในขณะที่” ไปสู่ความหมายแสดงความขัดแย้งที่มีความหมายว่า ‘although’ หรือ “แม้ว่า”

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายในแบบที่ 3 นี้เองที่ทรอกอทเรียกว่า “การกลายเป็นอัตวิสัย” ตัวอย่างที่ชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแนวโน้มที่ 3 คือการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *go* ที่พัฒนาความหมายจากคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ทางกาย “ไป” ไปสู่ความหมายแสดงเวลาในอนาคต “จะ” โดยทรอกอทอธิบายว่าคำกริยา *go* ถูกอนุมานความใหม่ให้เป็นคำบอกเวลาเมื่อความหมายแสดงการเคลื่อนที่ของ *go* ลดเลือนลง เช่น

(49) *Thys onhappy sowle ....was goyng to be brought into helle for the synne and onleful lustys of her body.* (1482 Monk of Evesham (OED 47b))

(Traugott, 2005: 34)

ฮอปเปอร์และทรอกอท (Hopper and Traugott, 1993: 83) อธิบายว่าความหมายแสดงการเคลื่อนที่ของ *was goyng to* ถูกกดลง (demoted) เมื่อ *was goyng to* ปรากฏในบริบทที่เป้าหมายของการเคลื่อนที่ *helle* เป็นส่วนขยายของ *be brought into* แทนที่จะเป็นของ *was goyng to* ทำให้ความหมายของการเคลื่อนที่อ่อนลง ในขณะที่เจตนาของการเดินทาง(ไปนรก) *for the synne and onleful lustys of her body* ถูกยกขึ้น (promoted) แทน ทำให้เกิดการตีความของการแสดงเวลาในอนาคตขึ้น

คำกริยา *go* เริ่มพัฒนาเป็นความหมายประจำรูปมากขึ้นเมื่อ *go* ปรากฏในบริบทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่ เช่น

(50) *The council sat upon it, and were going to order a search of all the houses about the town.* (before 1680 History Charles II, II p. 164 (HDCET))

(Traugott, 2005: 35)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการปรากฏในบริบทที่ไม่สอดคล้องทางความหมาย (semantically incompatible) เมื่อกริยา *go* ปรากฏในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทำบางสิ่งบางอย่าง โดย *go* ปรากฏตามหลังคำกริยาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่เลยอย่าง *sat upon it* ซึ่งมีความหมายว่าไม่สนใจ ไม่แยแส เพิกเฉย ซึ่งมีผลทำให้ความหมายแสดงการเคลื่อนที่ของ *go* อ่อนลง ในขณะเดียวกันที่ *go* ปรากฏตามด้วยเจตนา *to order a search of all the houses about the town* ที่แสดงนัยถึงสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นทำให้เกิดการตีความได้ถึงเวลาในอนาคต

การพัฒนาความหมายของ *to be going to* เป็นคำแสดงเวลาในอนาคตแสดงถึงการกลายเป็นอภิวินิจฉัยที่ผู้พูดเอาตัวเองเข้าไปผูกกับการตีความจากความเจตนาของการเคลื่อนที่ทางซึ่งแสดงนัยของสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น มากกว่าการตีความตามรูปภาพจากการปรากฏในบริบทที่เอื้อให้ตีความถึงเจตนาซึ่งยังไม่เกิดขึ้นมากกว่าการเคลื่อนที่ทางกายภาพตามที่กล่าวมา

การกลายเป็นอรรถวิสัยตามแนวคิดของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1985, 1990, 1997, 1998, 1999, 2002, 2006) เกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางภาษา มากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางความหมายจากความหมายเชิงวัตถุวิสัยกลายเป็นความหมายเชิงอรรถวิสัยอย่างทรอออกท สำหรับแลงแอกเคอร์ การกลายเป็นอรรถวิสัยคือการเปลี่ยนแปลงมุมมองเหตุการณ์จากมุมมองแบบทั่วไป (canonical viewing arrangement) เป็นมุมมองแบบตนเอง (ผู้พูด) มีส่วนร่วม” (ego-centric viewing arrangement) ที่สะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงในภาษาที่แลงแอกเคอร์เรียกว่า “ลดเลือนและโปร่งใส (attenuation and transparency)” หรือ “การอ่อนลงและการสูญเสียบทบาททางความหมายผู้กระทำ (weakening and loss of agent control)” กระบวนดังกล่าวหมายถึงกระบวนการที่ประธานทางไวยากรณ์ (grammatical subject) ลดเลือนบทบาททางความหมายของการเป็นผู้กระทำจนโปร่งใสหรือสูญสิ้น โดยบทบาทดังกล่าวย้ายไปอยู่ภายใต้การควบคุมของประธานของการสนทนา (speaking subject) หรือผู้พูดแทน ยกตัวอย่างเช่น

(51) *He was going to mail this letter.* [motion of future intention]

(Langacker, 1998; 1999; 2006)

(52) *An earthquake is going to destroy that town.* [future projection]

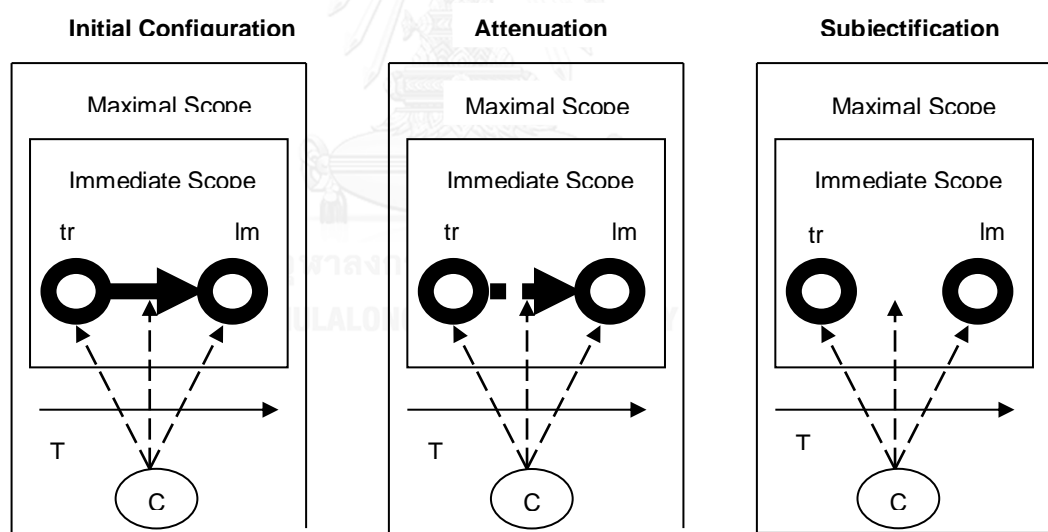
(Langacker, 1991)

(53) *It is going to rain.* [future projection]

(Langacker, 1998; 1999; 2006)

แลงแอกเคอร์อธิบายตัวอย่างกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ *to be going to* โดยกระบวนการกลายเป็นอรรถวิสัยว่าการมองภาพเหตุการณ์ *He was going to mail this letter*. ในตัวอย่างที่ (51) เป็นการมองเหตุการณ์โดยมุมมองแบบทั่วไป (canonical viewing arrangement) ที่ผู้พูดเอาตัวออกห่างจากพื้นที่บนเวที โดยกวาดตามองภาพการเคลื่อนที่ของประธานทางไวยากรณ์ he ควบคู่ไปกับการเคลื่อนที่ไปในเวลาในฐานะผู้สังเกตการณ์ การมองเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวทำให้ *to be going to* เป็นการตีความตามรูปภาษาที่อาจเป็นไปได้ทั้ง “การเคลื่อนที่ทางกายภาพไปตามพื้นที่” และ “การเคลื่อนที่ทางจินตภาพไปในเวลา” อย่างไรก็ตามการตีความในลักษณะของการเคลื่อนที่เชิงเวลาเด่นชัดขึ้นเมื่อบทบาททางความหมายของการเป็นผู้กระทำของนามวลีในตำแหน่งประธานเริ่มลดเลือนไป โดยการลดเลือนบทบาททางความหมายของการเป็นผู้กระทำของ

นามวลีในตำแหน่งประธานเกิดขึ้นในบริบทที่นามวลีในตำแหน่งประธานปรากฏเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทอื่นที่ไม่สอดคล้องทางความหมายกับการเคลื่อนที่ทางกายภาพที่แสดงโดยคำกริยา *go* เช่น ตัวอย่างที่ (52) นามวลีในตำแหน่งประธานได้แก่ *An earthquake* เป็นนามวลีที่ไม่ได้แสดงบทบาทของการเป็นผู้เคลื่อนที่ทางกายภาพด้วยตนเอง ความหมายแสดงเวลาในอนาคตเกิดขึ้นจากการที่ผู้พูดตั้งตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในฐานะผู้เคลื่อนผ่านในเวลา และบทบาทการเป็นผู้เคลื่อนผ่านในเวลาของผู้พูดยิ่งเด่นชัดขึ้นเมื่อประธานของการเคลื่อนที่แสดงโดย *it* ซึ่งเป็นสรรพนามที่ไม่แทนตัวบุคคล หรือสิ่งใด ทำให้การประเมินภาพเหตุการณ์ในอนาคตเกิดขึ้นจากมุมมองของผู้พูดอย่างสมบูรณ์ ภาพการเคลื่อนที่ผ่านเวลาของนามวลีที่มีบทบาทไม่สอดคล้องทางความหมายกับการเคลื่อนที่ทางกายภาพที่แสดงโดย *to be going* ทำให้ *be going to* ไม่แสดงภาพของการเคลื่อนที่ทางกายภาพอีกต่อไป กลายเป็นภาพการเคลื่อนที่ที่ทาลมี (Talmy, 1996) เรียกว่า “การเคลื่อนที่แบบสมมติ (fictive motion)” การมองเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการมองเหตุการณ์โดยมุมมองแบบตนเองมีส่วนร่วม (ego-centric viewing arrangement) การกลายเป็นอัตวิสัยโดยกระบวนการดังกล่าวสามารถสรุปเป็นภาพจำลองได้ดังนี้

รูปที่ 6 ภาพแสดงกระบวนการลดเลือนและโปร่งใสของประธาน

(Langacker, 1999: 298)

สัญลักษณ์ “tr” ย่อมาจาก *trajector* หมายถึง “สิ่งโคจร” ซึ่งเป็นเป้าของการพุ่งความสนใจแรก (primary focus of attention) ในมุมมองของผู้พูด ซึ่งอาจหมายถึงสิ่งที่เคลื่อนที่ได้ หรือสิ่งที่มีผลกระทบต่องานอื่น ในที่นี้ “สิ่งโคจร” คือประธานของประโยค หรือประธานทางไวยากรณ์

(subject of the clause/ syntactic subject) ที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำภายในประโยค

สัญลักษณ์ “Im” ย่อมาจาก landmark หมายถึง “จุดสังเกต” ซึ่งเป้าหมายของการเพ่งความสนใจรอง (secondary focus of attention) ในมุมมองของผู้พูด “จุดสังเกต” ได้แก่ผู้รับการกระทำ หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสิ่งโคจร โดย “จุดสังเกต” อาจเป็นได้ทั้งจุดเคลื่อนผ่านของสิ่งโคจร เป็นฐาน หรือฉากของการเคลื่อนที่ของสิ่งโคจรก็ได้ ในที่นี้หมายถึงกรรมของกริยาในประโยค

เส้นทึบที่มีลูกศรโยงระหว่างสิ่งโคจรและจุดสังเกตแทนความสัมพันธ์สิ่งโคจรมีต่อจุดสังเกต กล่าวคือเป็นเส้นแสดงภาวะการเป็นผู้กระทำ-ผู้ถูกกระทำ หรือผู้กระทบ-ผู้ได้รับผลกระทบ ที่แสดงโดยประธานทางไวยากรณ์และกรรมในประโยค สัญลักษณ์ “C” หมายถึง “ผู้สร้างมโนทัศน์” (conceptualizer) ได้แก่ประธานของการสนทนา หรือผู้พูด เส้นประที่โยงระหว่าง “ผู้สร้างมโนทัศน์” C กับสิ่งโคจรและจุดสังเกตเป็นเส้นแสดงการมองภาพเหตุการณ์ที่สิ่งโคจรกระทำ หรือการกระทบต่อจุดสังเกตในการกวาดตามองเหตุการณ์ (mental scanning) ของผู้พูด เส้นทึบหัวลูกศร บังชี้ด้วยตัวอักษร “T” ซึ่งย่อมาจาก Time ที่วิ่งตัดผ่านเส้นประหัวลูกศรที่เชื่อมโยงระหว่างผู้สร้างมโนทัศน์กับสิ่งโคจรและจุดสังเกตหมายถึงช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น กรอบสี่เหลี่ยมกรอบเล็กที่ระบุว่า immediate scope คือวงเพ่งความสนใจที่แคบที่สุดของผู้สร้างมโนทัศน์ หรือผู้พูด ได้แก่ความหมายตามรูปภาษาของประโยค ส่วนกรอบสี่เหลี่ยมกรอบใหญ่ที่ระบุว่า maximal scope หมายถึงปริจเฉทโดยรวมของการสนทนา

ภาพซ้ายสุด (Initial Configuration) แสดงการมองเหตุการณ์ตั้งต้นที่เรียกว่า “การมองจากมุมมองแบบทั่วไป (canonical viewing arrangement)” การมองเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวเป็นการมองจากมุมมองที่ผู้พูดไม่ส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ กล่าวคือผู้พูดมีบทบาทเป็นผู้มองเหตุการณ์และตีความไปตามรูปภาษา ภายในเหตุการณ์แสดงภาพของสิ่งโคจรที่มีบทบาทผู้กระทำเต็มที่อยู่จุดสังเกต สังเกตจากเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งโคจรและจุดสังเกตที่เป็นแนวเส้นทึบซึ่งแสดงให้เห็นว่านามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานทางไวยากรณ์ของประโยคแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้เคลื่อนที่จริง เช่นในตัวอย่างที่ (51) *He was going to mail this letter.* แสดงภาพการเคลื่อนที่จริงตามรูปภาษาของสิ่งโคจร *he* ผ่านจุดสังเกตโดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งจดหมาย การมองเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) กับเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ (object of conceptualization) แบบอสมมาตร ทำให้การมองเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวเป็นการมองเหตุการณ์แบบวัตถุวิสัย

ภาพตรงกลาง (Attenuation) แสดงการมองเหตุการณ์ที่เรียกว่า “การมองจากมุมมองแบบ
 แบบตนเอง (ผู้พูด) เริ่มมีส่วนร่วม (ego-centric viewing arrangement)” โดยการมองเหตุการณ์
 ลักษณะดังกล่าวเป็นการมองจากมุมมองที่ผู้พูดเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ในฐานะผู้ร่วม
 เหตุการณ์และตีความไปตามการมองของผู้พูดเอง ภายในเหตุการณ์แสดงภาพของสิ่งโคจรที่มี
 บทบาทผู้กระทำต่อจุดสังเกตตามรูปภาษาน้อยลง สังเกตจากเส้นประที่แสดงความสัมพันธ์
 ระหว่างสิ่งโคจรและจุดสังเกตในลักษณะที่ประธานทางไวยากรณ์ของประโยคแสดงบทบาททาง
 ความหมายเป็นผู้เคลื่อนที่สมมติ ซึ่งเคลื่อนที่ไปตามจินตภาพของผู้พูดมากกว่าตามรูปภาษา เช่น
 ในตัวอย่างที่ (52) *An earthquake is going to destroy that town.* ที่แสดงภาพการเคลื่อนที่
 สมมติของสิ่งโคจร *An earthquake* ผ่านจุดสังเกตไปตามการควบคุมของผู้พูด ภาพการเคลื่อนที่
 สมมติของสิ่งโคจรถูกควบคุมโดยการมองของผู้พูดอย่างสมบูรณ์ เมื่อนามวลีในตำแหน่งประธาน
 ทางไวยากรณ์ของประโยคปรากฏเป็นรูปไม่อ้างถึงบุคคล (impersonal pronoun) *it* ในตัวอย่างที่
 (53) *It is going to rain.* ซึ่งไม่สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้เคลื่อนที่จริงตามรูปภาษาได้ แสดงให้
 เห็นว่าบทบาทของประธานของทางไวยากรณ์ของประโยค (subject of the clause/ syntactic
 subject) โปร่งใส (transparent) หรือหมดไป ทำให้ผู้พูดกลายเป็นผู้ควบคุมการเคลื่อนที่เชิงสมมติ
 ของประธาน *it* ตามจินตภาพของผู้พูดอย่างสมบูรณ์ สังเกตจากเส้นประแสดงความสัมพันธ์
 ระหว่างสิ่งโคจรและจุดสังเกตที่หายไปในภาพทางขวาสุด (subjectification) การมองเหตุการณ์
 ลักษณะดังกล่าวเปรียบเสมือนการชมการแสดงที่มองผ่านจากมุมมองของนักแสดงที่อยู่บนเวที
 กล่าวคือ ผู้พูดมองเห็นเหตุการณ์โดยวางตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ และมองเหตุการณ์ไป
 ตามที่ตนเองเห็นมุมมองเหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นการมองแบบอ้อมวิสัย การมองเหตุการณ์ผ่าน
 มุมมองแบบอ้อมวิสัยทำให้การตีความเหตุการณ์เป็นไปตามการประเมิน หรือการตัดสินใจของผู้พูด
 การกลายเป็นอ้อมวิสัยโดยกระบวนการลดเลือนและโปร่งใสของบทบาทการเป็นผู้กระทำของ
 ประธานทางไวยากรณ์อาจกล่าวได้ว่าเป็นการย้ายจุดเพ่งความสนใจ (focus of attention) จาก
 ประธานทางไวยากรณ์ (sujet d' énoncé 'syntactic subject') ไปสู่ประธานของการสนทนา (sujet
 d' énonciation 'speaking subject') (Benveniste 1966)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องกลายเป็นอ้อมวิสัยของทรอกอทและผู้วิจัยร่วม (Traugott, 1997,
 2005; Traugott and Dasher, 2002) และแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1985, 1990, 1997, 1998,
 1999, 2002, 2006) มีเป้าหมายในการอธิบายรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของ
 การกลายเป็นคำไวยากรณ์ในทำนองเดียว คือการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่ผู้พูดนำตัวเองเข้า
 มาเป็นศูนย์กลางในการตีความมากขึ้น อย่างไรก็ตามแนวคิดของทรอกอทอาจกล่าวได้ว่าเป็น

แนวคิดในเชิงอรรถศาสตร์ปริชาน³¹ (Cognitive semantics) ที่เน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงทาง **ความหมาย** จากความหมายเชิงวัตถุวิสัย (objective meaning) ไปสู่ความหมายในเชิงอัตวิสัย (subjective meaning) โดยกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายคือการตีความหมายใหม่ตามบริบท (invited inferencing) การกลายเป็นอัตวิสัยของทรอกอทเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงแบบข้ามเวลา (diachronic change) โดยอธิบายว่ารูปภาษาที่ปรากฏในบริบทที่เอื้อต่อการตีความใหม่จากการใช้ เมื่อเวลาผ่านไปจะเกิดความหมายใหม่ที่เป็นความหมายในเชิงอัตวิสัยมากขึ้น ขณะที่แนวคิดของแลงแอกเคอร์เป็นแนวคิดในเชิงไวยากรณ์ปริชาน (Cognitive grammar) ที่เน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างโดยเน้นไปที่การอธิบายว่าผู้ใช้ภาษาสามารถปรับเปลี่ยนมุมมองเหตุการณ์แบบวัตถุวิสัย (objective perspective) ไปเป็นมุมมองแบบอัตวิสัย (subjective perspective) ได้อย่างไร โดยกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านมุมมองต่อเหตุการณ์ดังกล่าวได้แก่การลดเลือนและโปร่งใส (attenuation and transparency) ของบทบาททางความหมายตามรูปภาษา แลงแอกเคอร์เน้นไปที่การอธิบายปรากฏการณ์การกลายเป็นอัตวิสัยแบบช่วงเวลาเดียว (synchronic) แม้จะมีข้อถกเถียงในงานวิจัยจำนวนมากถึงแนวคิดเรื่องการเป็นอัตวิสัยทั้งสองแนวว่าเป็นแนวคิดเดียวกันหรือไม่ แต่ไม่มีงานวิจัยชิ้นใดอธิบายถึงข้อขัดแย้งและความแตกต่างระหว่างสองแนวคิดได้อย่างเด็ดขาดชัดเจน อย่างไรก็ตาม ทรอกอทและแดชเชอร์ Traugott and Dasher, 2002) กล่าวว่าแนวคิดเรื่องการกลายเป็นอัตวิสัยที่เสนอโดยแลงแอกเคอร์ และทรอกอทเองเป็นคนละแนวคิดกัน ในขณะที่แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1999) มองว่าทั้งสองแนวคิดเป็นความพยายามอธิบายในเรื่องเดียวกันแต่จำกัดความต่างกัน งานวิจัยชิ้นนี้มองว่าทั้งสองแนวคิดความพยายามในการอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทาง

---

³¹ อรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive semantics) ที่เน้นไปที่การอธิบายโครงสร้างของการสร้างมโนทัศน์ (conceptual structure) หรือโครงสร้างทางความหมาย โดยไม่เพียงแต่สนใจศึกษาความหมายตามรูปภาษา แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังสนใจหาคำตอบเกี่ยวกับธรรมชาติของระบบการสร้างมโนทัศน์ หรือความคิดของมนุษย์ด้วย จุดสนใจในด้านภาษาของนักอรรถศาสตร์ปริชานเกิดจากข้อสันนิษฐานที่ว่า การจัดการโครงสร้างของภาษา (linguistic organization) จะสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติและการจัดการระบบการสร้างมโนทัศน์หรือระบบความคิดของมนุษย์ ในแง่นี้ภาษาจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยหาคำตอบเรื่องการจัดการระบบการสร้างมโนทัศน์ กล่าวคือนักอรรถศาสตร์อาศัยภาษาเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจวิธีการทำงานของระบบการสร้างมโนทัศน์ หรือระบบความคิดของมนุษย์ ขณะที่แนวคิดแบบไวยากรณ์ปริชาน (Cognitive grammar) อาศัยความรู้เกี่ยวกับระบบการสร้างมโนทัศน์ หรือระบบความคิดของมนุษย์มาทำความเข้าใจว่าภาษาทำงานอย่างไร (Evans and Green 2006: 48 – 50)

ความหมายเดียวกัน แต่มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน โดยงานของแลงแอกเคอร์เน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงโดยรูปภาษาส่วนทอกรอกทเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงทางความหมายซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นผลลัพธ์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโดยรูปภาษาก่อน ในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะพยายามอธิบายการกลายเป็นคำไวยการณของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตณกรียาในภาษาไทยโดยเน้นไปที่แนวคิดของแลงแอกเคอร์เป็นหลัก

2.2.5 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการแสดงทัศนภาวะ (evidentiality and modality)

มโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนภาวะวิสัยมักถูกมองว่าเป็นมโนทัศน์ที่มีความใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักภาษาศาสตร์โครงสร้างชาวอเมริกัน อย่างไลออน (Lyon 1982) กิวอน (Givón 1982) บายบี (Bybee 1985) ชาฟและนิโคลส์ (Chafe and Nichols 1986) พาล์มเมอร์ (Palmer 1987) วิลเลท (Willett 1988) ไอเมอร์ (Aijmer 1980, 1997) และยูโซเนียน (Usoniene 2001) แอนเดอร์สัน (Anderson 1986: 308 - 311) กล่าวว่ามโนทัศน์ทั้งสองเป็นมโนทัศน์ที่มีพื้นฐานแนวคิดร่วมกัน คือรูปภาษาที่ใช้แสดงมโนทัศน์ทั้งสองมักพัฒนามาจากแหล่งที่มาแหล่งเดียวกัน แม้มโนทัศน์ทั้งสองจะมีความใกล้เคียงกันมาก แต่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลให้ความสนใจไปที่ “ประเภทของหลักฐาน” ในขณะที่มโนทัศน์การแสดงทัศนภาวะสนใจในเรื่อง “น้ำหนักของหลักฐาน” มากกว่า

การวิเคราะห์คำกรียาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและคำกรียาแสดงทัศนภาวะในงานวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นถึงความสับสนของคำทั้งสองประเภท ตัวอย่างเช่นคำกรียา seem ในภาษาอังกฤษและคำกรียาที่มีความหมายสอดคล้องกับ seem ในภาษาอื่น ๆ ถูกวิเคราะห์ให้เป็นได้ทั้งคำกรียาแสดงทัศนภาวะเช่นในงานของไอเมอร์ (Aijmer 1980, 1997) และยูโซเนียน (Usoniene 2001) และคำกรียาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเช่นในงานของแอนเดอร์สัน (Anderson 1986) นูทส์ (Nuyts 2001) และคอร์นิลลี (Cornillie 2007) เช่นเดียวกันนี้คำว่า must ที่ถูกวิเคราะห์ให้เป็นทั้งคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเช่นในงานของแอนเดอร์สัน (Anderson 1986) และนูทส์ (Nuyts 2001) และวิเคราะห์ให้เป็นคำแสดงทัศนภาวะเช่นในงานของเดอ ฮาน (De Haan 2001) ตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 90 เป็นต้นมางานวิจัยหลายต่อหลายชิ้นมุ่งประเด็นไปที่ความแตกต่างระหว่างทั้งสองมโนทัศน์ แต่กระนั้นข้อขัดแย้งเรื่องความสัมพันธ์ของทั้งสองมโนทัศน์ก็ยังคงเป็นประเด็นปัญหาหลักในการวิจัยจนถึงปัจจุบัน (Dendale and Tasmowski 2001: 340)

ภาพรวมทางทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนภาวะสามารถแบ่งได้เป็นสามลักษณะคือ การมองความสัมพันธ์แบบรวมเข้าด้วยกัน (inclusion) การมองความสัมพันธ์แบบแยกจากกัน (disjunction) และการมองความสัมพันธ์แบบทับซ้อนกัน (intersection) (Dendale and Tasmowski 2001)

2.2.5.1 ความสัมพันธ์แบบรวมเข้าด้วยกัน

การมองความสัมพันธ์แบบรวมเข้าด้วยกันคือการมองความสัมพันธ์ระหว่างสองมโนทัศน์ในลักษณะที่มโนทัศน์หนึ่งอยู่ภายใต้ หรือเป็นประเภทย่อยของอีกมโนทัศน์หนึ่ง นิยามของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงมักถูกนิยามไว้กว้าง ๆ ว่าเป็น **การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและระดับความน่าเชื่อถือของข้อมูลหรือความรู้ของผู้พูด** แมทล็อก (Matlock 1989: 215) ได้ให้นิยามที่สอดคล้องกับแนวคิดแบบรวมเข้าด้วยกันว่า “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือหน่วยทางภาษาที่เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงทัศนภาวะ โดยมีหน้าที่ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลของผู้พูด และระดับความมั่นใจที่มีต่อข้อมูล” ความสัมพันธ์ระหว่างสองมโนทัศน์ถูกรวมเข้าด้วยกันเนื่องจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสามารถมองได้ว่าเป็นกลวิธีทางอ้อมวิธีหนึ่งในการบ่งชี้ทัศนภาวะที่มีต่อข้อมูล

นักภาษาศาสตร์หลายท่านอาทิเช่น กุนเคิล Gunkel (2000: 11 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) พาแลนเดอร์ คอลลิน Palander Collin (1999: 27-28 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) ทราอกอท Traugott (1997) ซัมบาโตวา Sumbatova (1999: 74 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) จัดให้มโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนภาวะเป็นมโนทัศน์เดียวกัน โดยมองว่ามโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นประเภทย่อยของการแสดงทัศนภาวะ ในบรรดานักภาษาศาสตร์ทั้งหมดในกลุ่มนี้ ไลออน (Lyon 1982) และ พาล์มเมอร์ (Palmer 1986) ดูเหมือนจะเป็นนักภาษาศาสตร์ที่มองความสัมพันธ์ระหว่างสองปรากฏการณ์ในแบบสุดโต่งที่สุด โดยไลออน (Lyon 1982) กล่าวว่า “การแสดงทัศนภาวะแท้จริงคือมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและแหล่งที่มาของข้อมูล” (Lyon 1977: 793) ซึ่งเป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นว่ามโนทัศน์ทั้งสองปรากฏการณ์เดียวกัน ในขณะที่ในหนังสือเรื่อง *Mood and Modality* ของพาล์มเมอร์ (Palmer 1999) กล่าวว่า “การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือส่วนหนึ่งในระบบการแสดงทัศนภาวะสัญชาตญาณ” เนื่องจากมโนทัศน์ทั้งสองมีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับของการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล (degree of commitment) ที่มีต่อถ้อยความของผู้พูด โดยกล่าวว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นกลวิธีแสดงการลดระดับความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของถ้อยความแบบหนึ่ง พาล์มเมอร์อธิบายว่ามีวิธีการนำเสนอข้อมูล 4 วิธีที่จะบ่งชี้ว่าสิ่งที่ผู้พูดมีความมั่นใจต่อข้อมูลในระดับต่ำดังนี้

- 1) การนำเสนอในลักษณะของการคาดคะเน

It is possible that.../ I think that....

- 2) การนำเสนอในลักษณะของการให้เหตุผลแบบนินัย

It is to be concluded that..../ I conclude that.....

- 3) การนำเสนอในลักษณะของข้อมูลที่ได้รับการบอกต่อ

It is said that..../ X said that.....

- 4) การนำเสนอในลักษณะของการบรรยายรูปลักษณะที่ปรากฏให้เห็น

It appears that .....

(Palmer 1986: 52)

เดอ ฮาน (De Haan to be published) มองว่าการนำเสนอข้อมูลในแบบที่ 1) เป็นการแสดงทัศนภาวะแต่เพียงอย่างเดียว ในขณะที่การนำเสนอข้อมูลในแบบที่ 3) – 4) เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภท 1) การอนุมาน (inference) 2) การได้รับบอกต่อ (hearsay) และ 3) การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส (sensory perception) อย่างไรก็ตามสำหรับพาล์มเมอร์ การนำเสนอข้อมูลใน 4 ลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดขาดการยืนยันความถูกต้องของประพจน์ที่ถูกกล่าวถ้อยออกมา ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับระดับการยืนยันความถูกต้องที่มีต่อข้อมูลทั้งหมด (Palmer 1986: 51)

พาล์มเมอร์ (Palmer 1986: 70) กล่าวว่า การตัดสินว่าการนำเสนอข้อมูลแบบใดเป็นการแสดงทัศนภาวะแบบใดเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่สามารถตัดสินจำแนกคำสองประเภทออกจากกันได้เนื่องจากเป็นมโนทัศน์ที่มีความสัมพันธ์ซ้อนกันอยู่

ตามแนวคิดของพาล์มเมอร์ (2001: 1) ระบบของการแสดงทัศนภาวะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ทัศนภาวะต่อประพจน์ (propositional modality) และทัศนภาวะต่อเหตุการณ์ (event modality) ทัศนภาวะต่อประพจน์เป็นการแสดงทัศนะของผู้พูดที่มีต่อค่าความจริง หรือสถานะที่แท้จริงของประพจน์ ในขณะที่ทัศนภาวะต่อเหตุการณ์ หมายถึงสถานะของเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง หรือเหตุการณ์ที่แสดงความเป็นระบบของการแสดงทัศนภาวะตามแนวคิดของพาล์มเมอร์สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

Propositional modality		Event modality	
Epistemic	Evidential	Deontic	Dynamic
Speculative	Reported	Permissive	Abilitive
Deductive	Sensory	Obligative	Volitive
Assumptive		Commissive	

รูปที่ 7 ระบบการแสดงทัศนภาวะของพาล์มเมอร์

จากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นว่าพาล์มเมอร์จัดให้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอยู่ภายใต้การ
แสดงทัศนภาวะประเภททัศนภาวะต่อประพจน์ โดยแบ่งการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลออกเป็นสอง
ประเภทใหญ่ ๆ คือการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงาน และการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล
ประเภทการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส

เช่นเดียวกันนี้เฮนจ์เวลด์ (Hengeveld 2004) เสนอระบบการแสดงทัศนภาวะในเชิงแบบ
ลักษณะภาษาที่สะท้อนลำดับชั้นทางโครงสร้างไวยากรณ์ที่แตกต่างกันในมุมมองแบบไวยากรณ์
รูปแบบ (functional grammar) กล่าวคือเฮนจ์เวลด์ (Hengeveld 2004) มองว่าคำแสดง
ทัศนภาวะเป็นส่วนขยาย (modifiers) ประเภทหนึ่งหรือเรียกว่าตัวดำเนินการ (operator) ที่
สามารถปรากฏในประโยคได้หลายระดับชั้นได้แก่ ชั้นที่เป็นภาคแสดง (predication) ชั้นที่เป็น
เหตุการณ์ (event) และชั้นที่เป็นประพจน์ (proposition) เฮนจ์เวลด์ (Hengeveld 2004) ใช้
เป้าหมายของการประเมิน (target of evaluation) และขอบข่ายของการประเมิน (domain of
evaluation) เป็นตัวแปรในการจำแนกคำแสดงทัศนภาวะ โดยเป้าหมายของการประเมินมี 3 ระดับ
ดังนี้ 1) การแสดงทัศนภาวะแบบเน้นตัวผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant-oriented modality) 2) การ
แสดงทัศนภาวะแบบเน้นเหตุการณ์ (event-oriented modality) 3) การแสดงทัศนภาวะแบบเน้น
ประพจน์ (propositional-oriented modality)

การแสดงทัศนภาวะแบบเน้นผู้ร่วมเหตุการณ์คือระบบการแสดงทัศนภาวะที่ขยายส่วนที่เป็น
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมเหตุการณ์กับเหตุการณ์ ตัวอย่างทางแบบลักษณะของภาษาของการ
แสดงทัศนภาวะประเภทนี้ได้แก่คำกริยาแสดงทัศนภาวะ can ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วม
เหตุการณ์กับเหตุการณ์ เช่น

(54) *John can break the code.*

ตัวอย่างข้างต้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมเหตุการณ์ John กับเหตุการณ์ break the code ในลักษณะที่ผู้ร่วมเหตุการณ์แสดงความสามารถในการถอดรหัส

การแสดงทัศนภาวะแบบเน้นเหตุการณ์คือระบบการแสดงทัศนภาวะที่เน้นการประเมินเนื้อความตามการบรรยายของประโยคโดยไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้พูด ตัวอย่างเช่นคำว่า must ที่บรรยายความจำเป็นหรือข้อบังคับ แต่ไม่ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับเหตุการณ์

(55) *These papers must be acid-free.*

ส่วนการแสดงทัศนภาวะประเภทสุดท้ายได้แก่ระบบการแสดงทัศนภาวะที่เน้นการตัดสินใจของผู้พูด หรือทัศนภาวะที่มีต่อประพจน์ซึ่งสอดคล้องกับการแสดงทัศนภาวะประเภททัศนภาวะต่อประพจน์ของพาล์มเมอร์ เช่น

(56) *Maybe John went to the conference.*

ส่วนขอบข่ายของการประเมินแบ่งออกเป็น 5 ส่วนได้แก่ 1) facultative (abilities) 2) deontic 3) volitive 4) epistemic 5) evidential ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

Domain	Target		
	Participant	Event	Proposition
Facultative	+	+	-
Deontic	+	+	-
Volitive	+	+	+
Epistemic	-	+	+
Evidential	-	-	+

ตารางที่ 3 แสดงการจำแนกประเภทของการแสดงทัศนภาวะในเชิงแบบลักษณ์ภาษาของเฮนจ์เวลด์ (Hengeveld 2004)

เช่นเดียวกับพาล์มเมอร์ เฮนจ์เวลด์ (Hengeveld 2004) จัดให้คำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของหนึ่งของระบบแสดงทัศนภาวะภายใต้หมวดของการแสดงทัศนภาวะของ

ประพจน์เช่นเดียวกัน แต่ เฮนจ์เวลด์ (Hengeveld 2004) มองว่าการแสดงทัศนภาวะสัญชาตญาณกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นการแสดงทัศนภาวะคนละขอบข่ายกัน

ในทำนองเดียวกัน ฟราเซนเจีย (Frajzengier 1985) มองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนภาวะมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อกัน ฟราเซนเจีย(Frajzengier 1985) กล่าวว่า “พฤติกรรมกรเข้าถึงความรู้ในลักษณะที่แตกต่างกันย่อมสะท้อนให้เห็นถึงระดับความมั่นใจที่มีต่อประพจน์ในระดับที่แตกต่างกัน” ฟราเซนเจีย(Frajzengier 1985) ชี้ให้เห็นว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีหลักฐานโดยตรง (direct evidence) กับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีหลักฐานโดยอ้อม (indirect evidence) แสดงให้เห็นถึงค่าความจริงของข้อมูลในระดับที่แตกต่างกัน แนวคิดดังกล่าวสรุปลำดับชั้นของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้ดังนี้

Evidential hierarchy

Visual < auditory < nonvisual < inference < quotative

Direct evidence

Indirect evidence

More believable ←-----► Less believable

รูปที่ 8 ลำดับชั้นของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

โดยฟราเซนเจีย (Frajzengier 1985)

จากสมมติฐานข้างต้นของฟราเซนเจีย(Frajzengier 1985) แสดงให้เห็นว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีหลักฐานโดยตรงคือการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากกว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีหลักฐานโดยอ้อม แม้จะมีงานวิจัยมากมายที่ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดดังกล่าวไม่เป็นความจริงเสมอไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งที่มาของข้อมูลมาจากการอนุมาน (inference) ที่ยังคงเป็นประเด็นให้ถกเถียงกันว่าแหล่งที่มาของข้อมูลจากการอนุมานน่าเชื่อถือ และแสดงถึงระดับความมั่นใจในระดับต่ำกว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอื่น ๆ หรือไม่

ในงานวิจัยเกี่ยวกับมโนทัศน์การแสดงทัศนภาวะในภาษาไทยสุดา รังกูพันธ์ (Rangkupan 2005) มองว่ามโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นมโนทัศน์หนึ่งที่อยู่ภายใต้มโนทัศน์การแสดงทัศนภาวะสัญชาตญาณ (epistemic modality) โดยพบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยมีเพียงประเภทที่เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทางอ้อม หรือการการบ่งชี้แบบอนุมานซึ่งบ่งชี้โดยรูปของอนุภาคเต็มหน้า (initial particle) สุดา รังกูพันธ์ (Rangkupan 2005: 57) นิยามคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลว่า “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือคำที่บ่งชี้ว่าผู้ประเมิน (ผู้พูด) เชื่อว่า

ประพจน์ที่กล่าวมานั้นเป็นความจริง โดยอ้างอิงอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานที่ได้จากการสังเกตการณ์เช่น ภาพ เสียง กลิ่น รสและสัมผัส”

2.2.5.2 ความสัมพันธ์แบบแยกจากกัน

ความสัมพันธ์แบบแยกจากกันคือการมองว่ามโนทัศน์ทั้งสองเป็นมโนทัศน์ที่ตรงข้ามกัน ฮาร์ดแมน (Hardman 1986: 115) ให้นิยามมโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไว้ว่า “การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นมโนทัศน์ที่บ่งชี้ว่าใครมีความรู้ได้อย่างไร” นิยามดังกล่าวคือตัวอย่างของนิยามที่วิลเลท (Willett 1988: 54) เรียกว่า “การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในความหมายแคบ” ซึ่งปฏิเสธความสัมพันธ์ระหว่างการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการแสดงทัศนภาวะอย่างสิ้นเชิง

คอร์นิลลี (Cornillie 2009) สนับสนุนแนวคิดความสัมพันธ์แบบแยกจากกัน โดยกล่าวว่ารูปแบบการรู้ไม่ควรเกี่ยวข้องกับระดับความมั่นใจของผู้พูดที่มีต่อเนื้อหา หรือถ้อยความ เช่นเดียวกับไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2004: 7) ที่กล่าวไว้ในงานตอนหนึ่งว่า “การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นประเภททางไวยากรณ์หนึ่งที่มีความเป็นหมวดหมู่ในตัวเอง ไม่ใช่ประเภทย่อยของมโนทัศน์อื่นอย่างการแสดงทัศนภาวะ” แม้ไอเคนวัลด์จะยอมรับว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจขยายความหมายไปสู่การแสดงทัศนภาวะได้ แต่ไม่จำเป็นที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องแสดงทัศนภาวะเสมอไป ดิเอวอลด์ และสมอร์โนวา (Diewald and Smirnova 2010) ชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างสองมโนทัศน์นี้อยู่ที่การระบุแหล่งที่มา (specification of source) ที่ไม่เหมือนกัน ในส่วนของคำแสดงทัศนภาวะวิสัย ดิเอวอลด์ และสมอร์โนวา (Diewald and Smirnova 2010) อธิบายว่าคำแสดงทัศนภาวะวิสัยเป็นคำที่มีจุดอ้างอิงเป็นสถานะความเป็นจริง และการตัดสินสถานะความถูกต้องที่มีต่อสถานการณ์ ของประพจน์ โดยการตัดสินดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของการแสดงทัศนภาวะจากตัวผู้พูด ในทางตรงข้ามคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำที่มีจุดอ้างอิงอยู่ที่แหล่งที่มาของข้อมูลในการกล่าวถ้อยความของผู้พูด เช่น

(57) *Sie ist – wie ich höre – in München.*

‘She is – as I am told – in Munich.’

(58) *Sie ist – wie ich vermute – in München.*

‘She is – as I assume – in Munich.’

(Diewald and Smirnova 2010: 81)

จากตัวอย่างข้างต้น ดิเอวอลด์ และสมอร์โนวา (Diewald and Smirnova 2010) อธิบายว่าทั้งสองประโยคมีจุดอ้างอิงที่แตกต่างกัน โดยในประโยคที่ (57) มีจุดอ้างอิงอยู่ที่แหล่งที่มาของ

ข้อมูล “She is in Munich.” ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบุคคลอื่น ในขณะที่ประโยคที่ (58) มีจุดอ้างอิงอยู่ที่การตัดสินใจสถานะความถูกต้องต่อสถานการณ์ “She is in Munich.” ที่ผู้พูดสรุปเอง

ความแตกต่างที่สำคัญของมโนทัศน์ทั้งสองคือระดับความเด่นชัดของการอ้างถึงจุดอ้างอิงของการกล่าวถ้อยที่เปิดเผยไม่เท่ากัน โดยในคำแสดงทัศนภาวะจะไม่ระบุถึงจุดอ้างอิงอย่างชัดเจน แต่สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นการตัดสินใจจากผู้พูด ในขณะที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะมีการระบุจุดอ้างอิงอย่างเปิดเผยคือทราบได้ทันทีว่าการกล่าวถ้อยดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานจากการอ้างถึงข้อมูลในรูปแบบใด

ยิ่งไปกว่านั้น เดอฮาน (de Haan 199: 98 - 99) กล่าวได้ถึงแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ในลักษณะที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นมโนทัศน์ย่อยภายใต้การแสดงทัศนภาวะในเชิงย้อนกลับว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแท้ที่จริงเป็นมโนทัศน์ที่ครอบคลุมถึงการแสดงทัศนภาวะมากกว่าที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงทัศนภาวะ กล่าวคือการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลน่าจะเป็นมโนทัศน์หลักที่มีอยู่ก่อน ส่วนการแสดงทัศนภาวะที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจประเมินค่านั้นเกิดขึ้นภายหลัง เนื่องจากพบว่าในการตัดสินใจประเมินค่าส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นบนพื้นฐานของการมีหลักฐานในเรื่องนั้น ๆ เป็นสำคัญ ในขณะที่ในการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ไม่จำเป็นต้องบ่งชี้บนพื้นฐานของการแสดงทัศนภาวะ แต่สามารถบ่งชี้ได้เลยเมื่อรู้ข้อมูลที่กล่าวมานั้นได้มาอย่างไร โดยเดอฮานกล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่า

“One, evidentiality deals with the evidence the speaker has for his or her statement, while the other, epistemic modality, evaluates the speaker’s statements and assign it a commitment value. This evaluation is obviously done on the basis of evidence (which might or might not be expressed overtly, or which might or might not be expressed by means of evidentials), but there is nothing inherent in evidentials that would compel us to assign a priori epistemic commitment to the evidence.”

(de Haan 1999: 98 – 99)

อย่างไรก็ตาม แม้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจจะเป็นพื้นฐานของการแสดงทัศนภาวะดังที่กล่าวมา แต่กระนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าทั้งสองเป็นมโนทัศน์เดียวกัน ในแง่นี้ เดอ ฮานอธิบายความแตกต่างโดยยกตัวอย่างว่า คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและคำแสดงทัศนภาวะในหลาย ๆ ภาษาสามารถปรากฏร่วมในบริบทเดียวกันโดยไม่แสดงความหมายซ้ำซ้อนกันได้

ซึ่งการปรากฏร่วมในลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าโน้ตสนั้ทั้งสองมีหน้าที่แยกออกจากกันเมื่ออยู่รวมกันในเรื่องประโยค ตัวอย่างเช่น

ภาษาทาราฮูมาราตะวันตก (Western Tarahumara)

- (59)
- a. *alué hyrá*
he be-QUOT
'They say it is he.'
  - b. *rahá-ra-guru*
burn-QUOT-truth
'They say he burned it and it's probably true.'
  - c. *simí-le-ga-ra-e*
go-PAST-STAT-QUOT-DUB³²
'Someone said he went but he did not.'

(Burgess 1984: 104)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าหน่วยคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทคัดลอกถ้อยความ *-ra* ที่ปรากฏในตัวอย่าง a. สามารถปรากฏร่วมกับหน่วยคำแสดงทัศนภาวะ *-guru* 'probably true' ในตัวอย่าง b. และ *-e* 'doubted' โดยแสดงความหมายที่แตกต่างกันได้

2.2.5.3 ความสัมพันธ์แบบทับซ้อนกัน

ในความสัมพันธ์แบบทับซ้อนกัน ชาฟ (Chafe 1986) แวน เดอร์ ออเวร์รา และพลันเจียน (1998) มุสชิน (Mushin 2001) และคาร์เรเตอโร (Carretero 2004 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) ยอมรับว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยเฉพาะหลักฐานประเภทที่ได้จากการอนุมานกับการแสดงทัศนภาวะมีความทับซ้อนกันยกตัวอย่างเช่น

- (60) *Someone is knocking. That must be Sally.*

(Almeida 2012: 16 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010)

อัลเมดา (Almeida 2012 อ้างถึงใน Diewald and Smirnova 2010) อธิบายว่า *must* แสดงให้เห็นว่าผู้พูดเข้าถึงข้อมูลผ่านกระบวนการทางปริชานของตน โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ก่อน

³² DUB = dubitative คือคำแสดงความสงสัย

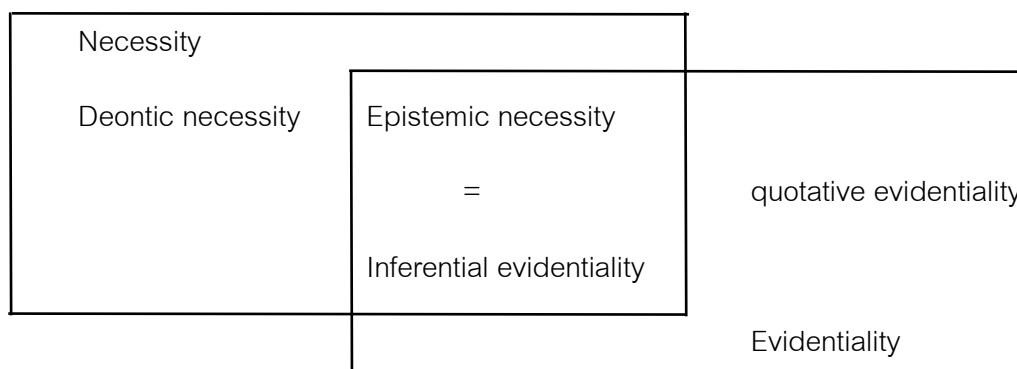
เกี่ยวกับตัว Sally ผนวกกับการคาดการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้พูดอนุมานจากการให้เหตุผลเชิงตรรกะได้ว่า Sally น่าจะเป็นคนเคาะประตู ขณะเดียวกันก็เป็นการประเมินถึงความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์ดังกล่าวจะเป็นจริง

ออเวร่า และพลันเจียน (van der Auwera & Plungian 1998) เสนอระบบการแสดงทัศนภาวะในเชิงแบบลักษณ์ภาษาจากแนวคิดของบายบีและคณะ (Bybee et al. 1994) ในรูปของแผนที่ทางอรรถศาสตร์ของการแสดงทัศนภาวะ (a semantic map of modality) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอเส้นทางกรากลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำแสดงทัศนภาวะ (a map of the grammaticalization paths of modal items) ออเวร่า และพลันเจียน (van der Auwera & Plungian 1998) ให้นิยามของการแสดงทัศนภาวะไว้ว่าเป็นขอบข่ายมโนทัศน์ทางอรรถศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้และความจำเป็นในฐานะของรูปแปรเชิงระบบ (paradigmatic variants) โดยจำแนกการแสดงทัศนภาวะออกเป็น 4 ประเภทหลักดังนี้ 1) participant-internal modality 2) participant-external modality 3) Deontic modality 4) epistemic modality

โนซ (Nauze 2008: 17 อ้างถึงใน van der Auwera & Plungian 1998) กล่าวว่าการนิยามระบบการแสดงทัศนภาวะที่เน้นความเป็นไปได้และความจำเป็นแสดงให้เห็นว่าออเวร่า และพลันเจียน (van der Auwera & Plungian 1998) ตัดสินใจที่จะตัดการแสดงตั้งใจ (volition) และการแสดงทัศนภาวะออกจากระบบ อย่างไรก็ตาม ออเวร่า และพลันเจียน (van der Auwera & Plungian 1998) มองว่าคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทการอนุมานมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะสัญญา

ออเวร่า และพลันเจียน (van der Auwera & Plungian 1998: 85 – 86) อธิบายกรณีของ *must* โดยเชื่อมโยงความเชื่อมั่นเชิงทัศนภาวะสัญญาแบบสูง (strong epistemic commitment) กับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการอนุมาน โดยยอมรับว่าทั้งสองมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ที่ทับซ้อนกัน ดังกล่าวในตอนหนึ่งว่า

The claim is only that the inferential reading amounts to epistemic modality and more particularly necessity: for both categories, we are dealing with the certainty of a judgement relative to other judgements. From this point of view, it also causes no surprise that inferential evidentials often receive an English translation with epistemic *must*. *Inferential evidentiality is thus regarded as an overlap category between modality and evidentiality* (van der Auwera & Plungian 1998: 85 – 86)

รูปที่ 9 ความสัมพันธ์ทับซ้อนระหว่างคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับคำแสดงทัศนภาวะ (van der Auwera & Plungian 1998: 85 – 86)

พลันเจียน (Plungian 2001: 354) ขยายความว่าความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมักเป็นคุณสมบัติเนื้อในที่ปรากฏอยู่ในการแสดงทัศนภาวะ แต่การแสดงทัศนภาวะไม่จำเป็นต้องปรากฏอยู่ในการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเสมอไป กล่าวคือไม่ใช่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทุกคำจะเป็นคำแสดงทัศนภาวะ เพราะคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่จำเป็นต้องแสดงการระดับความมั่นใจเสมอไป

งานวิจัยชิ้นนี้มองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนภาวะเป็นคนละมิติทัศนกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์กัน โดยจากข้อมูลพบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการแสดงทัศนภาวะมีความสัมพันธ์แบบทับซ้อนกันโดยเฉพาะการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการอนุมาน โดยการแสดงทัศนภาวะในคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจตีความได้ว่ามีอยู่จากบริบทรายละเอียด แต่ไม่ใช่คุณสมบัติเนื้อในของรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล กล่าวคือคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่ได้มีการแสดงทัศนภาวะเป็นความหมายแรก แต่เป็นความหมายที่ได้จากการอนุมานความตามบริบท หากนำเกณฑ์ของแอนเดอร์ในข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า *Evidentials have the indication of evidence as in (1) as their primary meaning, not only a pragmatic inference.* ในทำนองเดียวกันก็อาจกล่าวได้ว่าคำแสดงทัศนภาวะเป็นคำบ่งชี้ทัศนภาวะเป็นความหมายแรกไม่ใช่การอนุมานความตามบริบทเช่นกัน จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นสองประเภทได้แก่ 1) อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ และ 2) อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอายตนกริยา

ริชาร์ด วิทท์ (Whitt 2009) ศึกษากระบวนการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาอังกฤษ และภาษาเยอรมันโดยอาศัยคลังข้อมูลภาษา โดยในภาษาอังกฤษใช้คลังข้อมูล The Helsinki Corpus ซึ่งมีขนาดประมาณ 1,979,420 คำ และคลังข้อมูล The ARCHER Corpus ซึ่งมีขนาดประมาณ 1,789,309 ส่วนข้อมูลในภาษาเยอรมันได้มาจากคลังข้อมูล 4 แหล่งได้แก่ คลังข้อมูล The Bonner Corpus ซึ่งมีขนาดประมาณ 608,000 คำ คลังข้อมูล The Kant Corpus ซึ่งมีขนาดประมาณ 3,338,068 คำ คลังข้อมูล The Gorthe Corpus ซึ่งมีขนาดประมาณ 1,400,000 คำ และคลังข้อมูล The DWDS Corpus ซึ่งมีขนาดประมาณ 100,000,000 คำ

ในงานวิจัยครั้งนี้ วิทท์ (Whitt 009) ศึกษาว่าอายตนกริยาแต่ละประเภทอันได้แก่ อายตนกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย ในภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมันพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทใด โดยอายตนกริยาแต่ละประเภทที่พัฒนากลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะปรากฏในบริบท หรือโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่าอายตนกริยาแต่ละประเภทพัฒนากลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้แตกต่างกัน ตามระดับขั้นของการรับรู้ที่เสนอโดยไวยเบิร์ก (Viberg 1983) โดยพบว่าอายตนกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาปรากฏเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วยความถี่สูงสุด ถัดมาของอายตกริยาแสดงการรับรู้ทางหู อายตนกริยาแสดงการรับรู้ทางกาย และอายตนกริยาแสดงการรับรู้ทางจมูก และลิ้น โดยพบว่าอายตนกริยาในภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมันถูกนำมาใช้ในรูปของอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่นในกรณีของอายตกริยาแสดงการรับรู้ทางหู *hear* ในภาษาอังกฤษ และ *hören* ในภาษาเยอรมันจะแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทเดียวกันเมื่อปรากฏมีรูปแบบส่วนเติมเต็ม (complementation pattern) แบบเดียวกัน นอกจากนี้ วิทท์ (Whitt 2009) พบว่าอายตนกริยาทั้งในภาษาอังกฤษ และในภาษาเยอรมันที่ทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนใหญ่ยังคงเป็นคำเนื้อหาที่ยังไม่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ แต่จากการที่อายตนกริยาแต่ละคำจะปรากฏเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลก็ต่อเมื่อปรากฏตามด้วยรูปแบบของส่วนเติมเต็มแบบเฉพาะตัว ทำให้วิทท์สรุปว่าความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นความหมายในเชิงโครงสร้าง (construction meaning) มากกว่าความหมายในระดับคำ

2.3.2 งานวิจัยที่นอกเหนือจากการศึกษาอายตนกริยา

2.3.2.1 งานวิจัยในกลุ่มภาษาพื้นเมืองในอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้

ภาษาพื้นเมืองแถบอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้เป็นภาษากลุ่มแรกที่ถูกค้นพบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นมโนทัศน์ทางภาษาที่มีสถานะเป็นประเภททางไวยากรณ์ประเภทหนึ่ง เช่นเดียวกับกาล (tense) การณ์ลักษณะ (aspect) หรือมาลา (mood) ในภาษาทั่ว ๆ ไป โดยความสนใจในช่วงแรกเริ่มขึ้นตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 จากการศึกษาระบบไวยากรณ์ในภาษาเคชัว (Quechua) และภาษาไอมารา (Aymara) ภาษาพื้นเมืองแถบอเมริกาใต้ และเริ่มเป็นประเด็นสนใจอย่างแพร่หลายมากขึ้นในช่วงกลางจนถึงปลายศตวรรษเรื่อยมา หนึ่งในงานวิจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นของความสนใจในปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรมในภาษากลุ่มนี้ได้แก่บทความรวมเล่มของชาฟและนิโคลส์ (Chafe and Nichols 1986) ซึ่งเป็นงานรวมเล่มที่มีทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในกลุ่มภาษาพื้นเมืองแถบอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ และงานวิจัยในภาษาอื่น ๆ อีกมากมาย โดยงานวิจัยในกลุ่มภาษาพื้นเมืองได้แก่ งานของวิลเลียมและจาคอบสัน (William and Jacobson 1986) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษามากา (Makah) ออสวอลท์ (Oswalt 1986) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาคาชายา (Kashaya) ชไลเทอร์ (Schlichter 1986) ศึกษาต้นกำเนิดและคุณลักษณะความเป็นรูปบ่งชี้ของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาวินตู (Wintu) วิสเลอร์ (Whistler 1986) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาแพทวิน (Patwin) กอร์ดอน (Gordon 1986) ศึกษาพัฒนาการของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษามาริโคปา (Maricopa) มิทฮัน (Mithun 1986) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไอโรควิอันเหนือ (Northern Iroquian) ฮาร์ดแมน (Hardman 1986) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษายาคี (Jaqi) และวีเบอร์ (Weber 1986) ศึกษาแบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาเคชัว (Quechua) และบทความรวมเล่มจากการอบรมทางวิชาการ International Workshop on 'Evidentiality' ที่จัดโดยศูนย์วิจัยทางแบบลักษณ์ภาษาแห่งมหาวิทยาลัยลาโทรบ (Research Center for Typology at Latrobe University) โดยไอเคนวาลด์และดิกสัน (Aikhenvald and Dixon 2003) เช่นงานของ วาเลนซูเอลา (Valenzuela 2003) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาชิปีโบโคนิโบ (Shipibo-Konibo) ลาพอลลา (LaPolla 2003) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาเซียง (Qiang) เดอเรอูส (de Reuse 2003) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาอาปาเช่ (Apache) แมคเลนดอน (McLendon 2003) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาโปโมตะวันออก (Eastern Pomo)

2.3.2.2 งานวิจัยในกลุ่มยุโรป

ปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลนอกจากจะเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในกลุ่มภาษาพื้นถิ่นแถบอเมริกาใต้และอเมริกาเหนือแล้ว ประเด็นดังกล่าวยังเป็นประเด็นที่นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาตระกูลอินโดยูโรเปียนให้ความสนใจอีกด้วย โดยในงานวิจัยในกลุ่มนี้ได้แก่งานบทความรวมเล่มโดย ดิเอวอลด์ และสเมอริโนวา (Diewald and Smirnova 2010) ซึ่งเป็นบทความรวมเล่มของงานวิจัยต่างๆ ที่ศึกษาปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยเน้นการศึกษาไปที่การปรากฏของมโนทัศน์แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล รวมถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดคำประเภทนี้ในภาษาเหล่านี้ด้วย งานวิจัยในกลุ่มนี้ได้แก่งานของ พลันเจียน (Plungian 2010) ศึกษาประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยคำเนื้อหา วิเมอร์ (Wiemer 2010) ศึกษาเกี่ยวกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทบอกต่อ (hearsay) ในภาษากลุ่มยุโรป เช่น เนอร์ (Schenner 2010) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอนุพากย์ซ้อน (embedded evidentials) ในกรณีของภาษาเยอรมัน อัลคาซาร์ (Alcázar 2010) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาสเปนและภาษาบาสก์ (Basque) คอสคุน (Coşkun 2010) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อมในภาษาตุรกี ฮาร์เบลเลอร์ (Haßler 2010) ศึกษามโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนภาวะ โดยศึกษาถึงวิธีการจำแนกมโนทัศน์ทั้งสองประเภท โดยยกกรณีศึกษาภาษาตระกูลโรแมนซ์ คอร์นิลลี (Cornillie 2010) ศึกษากริยาวิเศษณ์บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลการสนทนาในภาษาสเปน วิทท์ (Whitt 2010) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตนกิริยาในภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมัน แคลชเมอร์และไฮเนิน (Kratschmer and Heiknen 2010) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษากลุ่มยุโรปและความสัมพันธ์กับภูมิหลังทางมนุษยวิทยา เป็นต้น งานวิจัยในกลุ่มนี้เน้นประเด็นความสนใจไปที่กลุ่มภาษาที่ถูกมองว่าไม่มีระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นระบบไวยากรณ์ต้นแบบอย่างในภาษาพื้นเมืองที่ถูกค้นพบในช่วงแรก โดยเน้นที่การศึกษารูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เรียกว่า “กลวิธีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” โดยดูว่ากลวิธีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในงานเหล่านี้มีพัฒนาการกลายเป็นคำไวยากรณ์บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้มากน้อยอย่างไร

2.3.2.3 งานวิจัยในกลุ่มเอเชีย

มโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลขยายวงความสนใจไปสู่การศึกษาภาษาทั่วโลก รวมทั้งภาษาในทวีปเอเชีย งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษามโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแง่ของปรากฏการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ เนื่องจากรูปภาษาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาในแถบเอเชียในหลายภาษาไม่ใช่คำไวยากรณ์ต้นแบบดังที่กล่าวมา นอกจากนี้ยังเน้นไปที่การศึกษาความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติซึ่งเป็นผลจากการใช้รูปภาษาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมากกว่า งานวิจัยในสองกลุ่มแรกที่กล่าวมา ตัวอย่างงานวิจัยในกลุ่มนี้ได้แก่งานของกฤษดาพรรณ หงส์ลดารมภ์ (Hongladarom 1997) ศึกษาพัฒนาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในเชิงประวัติของคำว่า *tuu* ในภาษาทิเบตที่มีความหมายดั้งเดิมหมายถึง 'to sit/ to stay' และ 'to have, to possess' กฤษดาพรรณ หงส์ลดารมภ์พบว่ามโนทัศน์เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคุณลักษณะสำคัญที่พบในภาษากลุ่มทิเบตพม่า (Tibeto-Burman languages) เท่านั้น ในขณะที่ภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่น ๆ อาศัยคำเนื้อหาประเภทคำกริยาหรือกริยาวิเศษณ์ในการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมากกว่า งานของอันและฮายับ (Ahn and Hayap 2015) ศึกษาภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาเกาหลี เฉพาะรูปภาษาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทบอกต่อ (hearsay) ในโครงสร้าง the *V-ta ha-X 'say' V-ta-X* type, และในคำ *-tako, -tamyé, -tamyense, -tanun, and -tanta* ซึ่งมีความหมายคล้าย 'I hear' or 'It is said' ในภาษาอังกฤษโดยพบว่ารูปภาษาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทบอกต่อเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์เรื่องการแสดงทัศนภาวะสัจจญาณและความสุภาพในหลายมิติ งานของเทนนี (Tenny 2006) ศึกษา มโนทัศน์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาญี่ปุ่นในเชิงความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของภาคแสดงที่เป็นประสบการณ์โดยตรง (direct experience) กับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยพบว่าภาคแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเกี่ยวข้องกับบุรุษ โดยในภาคแสดงที่เป็นประโยคบอกเล่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะจำกัดอยู่ที่ประธานบุรุษที่หนึ่งในขณะที่ประโยคคำถามจะจำกัดอยู่ที่ประธานบุรุษที่สอง งานวิจัยของเทนนีเน้นการวิเคราะห์ทางด้านวากยสัมพันธ์เป็นหลัก โดยเน้นพิจารณาความสัมพันธ์ของรูปประโยคกับหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลว่ามีความสัมพันธ์กันในรูปแบบใด ในภาษาจีนลิว (Liu 2016) พบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาจีนอาศัยกลวิธีบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากคำเนื้อหาเช่นคำกริยาใน คำว่า 听见 'hear' 以为 'think' ใน คำช่วยกริยา เช่น 会 'can' 应该 'should' ในคำกริยวิเศษณ์ เช่น 一定 'certainly' 绝对 'definitely' คำนามเช่น คำว่า 可能 'possibility' เป็นต้น งานวิจัยของลิวเป็นในเชิงสำรวจดูว่าในภาษาจีนมีกลวิธี

แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วยวิธีการใดบ้าง โดยพบว่าในภาษาจีนเป็นประเภทกลวิธีบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ไม่ใช่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีสถานะเป็นคำไวยากรณ์ต้นแบบงานวิจัยของซิง (Hsieh 2008) ศึกษาการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภารรายงานข่าวภาษาจีน โดยพบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงานนิยมนำใช้ในการรายงานข่าวประเภทข่าวการเมืองและข่าวธุรกิจ โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทนี้ทำให้ข้อมูลถูกถ่ายทอดในมุมมองแบบวัตถวิสัย ในขณะที่การรายงานข่าวประเภทข่าวท้องถิ่นใช้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสซึ่งทำให้เนื้อหาข่าวมีความเป็นอัตวิสัยสูงกว่า

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยชิ้นนี้เริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ในการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ในยุคแรกของการศึกษาเรื่องระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเด็นคำถามที่น่าสนใจคือ “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำประเภทใด” ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ที่มีการศึกษาภาษาพื้นเมือง(exotic languages) อย่างภาษาเคชัว³³ (Quechua) และภาษาไอมารา³⁴ (Aymara) มีนักภาษาศาสตร์กลุ่มอินโดยูโรเปียนหลายต่อหลายคนพยายามจะระบุประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาเหล่านี้ว่ามีสถานะเป็นคำอะไร และทำหน้าที่อะไร ในจำนวนนี้นักภาษาศาสตร์อย่าง ราเอซ (Raez 1917 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004) เอลเลน รอส (Ross 1963 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004) ฮวน เอนริเก้ แอบบิง (Ebbing 1965 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004) พบว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่ได้เป็นคำที่มีหน้าที่สำคัญในประโยคแต่อย่างใด แต่เป็นเพียงคำที่ใช้เน้นใจความของประโยคเท่านั้น ดังนั้นในช่วงแรกคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงถูกมองข้ามจากกลุ่มนักภาษาศาสตร์อินโดยูโรเปียนส่วนใหญ่ไป (Aikhenvald 2004)

อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านั้นโบอาส์ในงาน *The Handbook of American Indian Languages* (Boas 1911) กลับเห็นว่ามโนทัศน์ดังกล่าวมีความสำคัญมาก โบอาส์ยกตัวอย่างประโยค *The man is sick*. ในภาษาคะวาคิวท์³⁵ (Kwakiult) โดยอธิบายว่าถ้อยความดังกล่าวจำเป็นต้องถูกขยายใจความด้วยรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล หรือที่โบอาส์เรียกในขณะนั้นว่าคำช่วยกริยาแสดงทัศนภาวะ (modalities) แบบต่าง ๆ เพื่อจำแนกให้ทราบว่าข้อมูลดังกล่าวมีที่มาแตกต่างกันอย่างไร เช่น เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการมองเห็นด้วยตาตัวเองว่ามีคน

³³ ภาษาเคชัว (Quechua) เป็นภาษาพื้นเมืองอเมริกันที่พูดกระจายอยู่ในทางตอนใต้ของอเมริกา (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

³⁴ ภาษาไอมารา (Aymara) เป็นภาษาพื้นเมืองอเมริกันที่พูดอยู่ในทางตอนใต้ของอเมริกา (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

³⁵ ภาษาคะวาคิวท์ (Kwakiult) เป็นชื่อเรียกกลุ่มภาษาพื้นเมืองอเมริกัน 28 กลุ่มที่มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่แถบรัฐบริติชโคลัมเบีย (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

ป่วย ได้ยินจากคำบอกเล่า หรือได้มาจากความฝัน เป็นต้น ข้อค้นพบของโบอาส์ทำให้ปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกลายเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่ได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการจัดประเภทของคำ โดยในช่วงแรกนักภาษาศาสตร์หลายคนรวมถึงโบอาส์เองมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลน่าจะจัดอยู่ในกลุ่มของคำช่วยกริยาแสดงทัศนภาวะ (modals) ประเภทหนึ่งที่โบอาส์เรียกว่า “หน่วยคำเติมแสดงทัศนภาวะ” หรือ modal suffixes ต่อมาเมื่อมีการศึกษาปรากฏการณ์เดียวกันในภาษาอื่น ๆ และพบว่าคำกลุ่มนี้น่าจะอยู่ในประเภทคำอื่น ๆ นอกเหนือจากที่โบอาส์กล่าวมา เช่น เป็นมาลา (mood) เป็นประเภทย่อยของคำแสดงกาล การณ์ลักษณะ หรือเป็นคำแสดงรูปแบบของเหตุการณ์ในภาษา (tense-mode) เป็นต้น (Aikhenvald 2004: 12 - 13)

แม้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะถูกวิเคราะห์ให้เป็นประเภททางไวยากรณ์ต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นคำแสดงทัศนภาวะ คำแสดงกาลและการณ์ลักษณะ หรือมาลา แต่กลับไม่มีการขึ้นใดที่กล่าวว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำอีกประเภทหนึ่งที่ต้องจัดออกมาเป็นหมวดของตนเอง จนกระทั่งในปี 1971 จากอปสัน (Jakobson 1971) ได้เสนอให้มองว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาอเมริกาเหนือเป็นประเภททางไวยากรณ์ประเภทหนึ่ง³⁶ ที่เป็นอิสระในตัวเอง ข้อเสนอของจากอปสันถือเป็นการบุกเบิกการวิเคราะห์ที่จำแนกความแตกต่างระหว่างประเภททางไวยากรณ์อย่างกาล การณ์ลักษณะ และมาลาออกจากคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเด็ดขาด และทำให้แนวคิดที่ว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำไวยากรณ์อีกประเภทหนึ่งเริ่มเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายนับตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 1960s เป็นต้นมา (Aikhenvald 2004)

ปัจจุบันประเภทคำของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่นักวิจัยที่ศึกษาเรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องหยิบยกขึ้นมาประเด็นแรก ๆ ของงาน โดยยึดการอธิบายอยู่กรอบของคำจำกัดความที่แตกต่างกันทั้ง 2 แนวคือ

- 1) การมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์อย่างเดียว

³⁶ จากอปสัน (Jakobson 1971) อธิบายว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นประเภททางไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่ระบุสถานะของคำกริยาในสามลักษณะคือ 1) E^n เหตุการณ์ที่ถูกบอกเล่า (narrated event) 2) E^s เหตุการณ์ ณ เวลาที่กล่าวถ้อย (speech event) และ 3) E^{ns} เหตุการณ์ที่ถูกคัดลอกมา หรือบอกต่อกัน (quotative, i.e. hearsay evidence) โดยเหตุการณ์ประเภทสุดท้ายหมายถึงเหตุการณ์ที่บอกเล่ามาจากความฝัน (revelative evidence) การคาดเดา (presumptive evidence) หรือประสบการณ์ส่วนตัว (memory evidence) ด้วย

- 2) มองว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นส่วนหนึ่งของประเภททางไวยากรณ์หรือความหมายอื่น ๆ

สำหรับในภาษาคำโดด ประเด็นเรื่องการจัดประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและปรากฏการณ์ทางความหมายที่เกี่ยวข้องยังคงเป็นประเด็นที่น่าสนใจเช่นเดียวกับในภาษาพื้นเมืองในอเมริกา และภาษาตระกูลอินโดยูโรเปียน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังไม่พบว่ามิงงานวิจัยใดที่ศึกษาปรากฏการณ์บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเป็นระบบมาก่อน โดยสาเหตุอาจสืบเนื่องมาจากการให้คำจำกัดความในแบบแคบที่มองว่าปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์เท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วภาษาคำโดดมักไม่มีรูปแบบทางไวยากรณ์ที่ชัดเจนเมื่อเทียบกับภาษาในกลุ่มอื่น ๆ กล่าวคือประเภททางไวยากรณ์จะถูกแสดงผ่านคำซึ่งไม่มีความแตกต่างกับคำแสดงเนื้อหาในแง่ของการแสดงรูปภาพ ผ่านตำแหน่งที่ค่อนข้างตายตัวในประโยค หรือผ่านการตีความจากบริบทได้เช่น

- (61) ภาษาเวียดนาม

khi tôi đến nhà bạn tôi, chúng tôi bắt đầu làm bài.

when I come house friend I PLURAL I begin do lesson

'When I came to my friend's house, we began to do lessons.'

(Comrie 1989: 43)

- (62) ภาษาจีนแมนดาริน

míngtiān wǒ de péngyou huì gěi wǒ zuò yí ge shēngri dàngāo

tomorrow I GEN friend will give I make one CLF birthday cake

'Tomorrow my friend will make a birthday cake for me.'

(Li and Thompson 1981:46)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่ามโนทัศน์แสดงอดีตกาลในภาษาเวียดนามสามารถอนุมานได้จากบริบทของการสนทนาที่เป็นการเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว โดยไม่ต้องแสดงผ่านคำบอกอดีตกาลใดๆ อีก หรือในภาษาจีนมโนทัศน์ความเป็นเจ้าของและมโนทัศน์แสดงอนาคตกาลสามารถแสดงผ่านคำว่า *de* และคำว่า *hui* ซึ่งมีการปรากฏรูปเหมือนคำแสดงเนื้อหาทุกประการตามลำดับ นอกจากนี้ยังสามารถแสดงผ่านตำแหน่ง หรือบริบทโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยคำเหล่านี้เข้ามาช่วยได้ เช่น มโนทัศน์ความเป็นเจ้าของสามารถแสดงผ่านตำแหน่งประชิดระหว่างสรรพนามกับคำนามที่ต้องการบ่งชี้ความเป็นเจ้าของเป็น *wǒ péngyou* “เพื่อนฉัน” แทน *wǒ de péngyou* “เพื่อนของฉัน” ส่วนอนาคตกาลสามารถอนุมานจากคำบอกเวลา *míngtiān* ‘tomorrow’ แต่เพียงอย่างเดียว

ได้ เป็นต้น ด้วยเหตุที่ภาษาคำโดดมีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มภาษาพื้นเมืองที่เป็นภาษาเป้าหมายของการวิจัยในอดีต³⁷ เช่นนี้ นักภาษาศาสตร์หลายคนจึงมองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาคำโดดเหล่านี้ไม่มีสถานะเป็นคำไวยากรณ์อย่างแท้จริง ดังนั้นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ถูกละเลย และถูกมองว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่น่าจะปรากฏในภาษาเหล่านี้ได้ (De Haan 2011)

อย่างไรก็ตามไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2004: 10) กล่าวว่าภาษาทุกภาษาย่อมมีรูปแบบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของตนเอง โดยอาจแสดงผ่านรูปภาษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รูปแบบทางไวยากรณ์ได้ ด้วยเหตุที่ภาษาคำโดดเต็มไปด้วยการแสดงผลมโนทัศน์ต่าง ๆ ด้วยศัพท์ การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วยศัพท์จึงเป็นกลวิธีสำคัญที่ใช้แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษากลุ่มนี้ด้วย อย่างไรก็ตามในภาษาคำโดดอย่างภาษาเวียดนาม ภาษาจีน หรือภาษาไทย ประเภทของคำอาจเกิดเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือคำแสดงเนื้อหาอาจพัฒนาไปสู่ความหมายไวยากรณ์ผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์” ด้วยเหตุนี้หากจะกล่าวไว้ในภาษาคำโดดไม่มีรูปแบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นคำไวยากรณ์เลยอาจจะไม่ถูกต้องนัก แม้ในภาษาคำโดดจะไม่มีรูปแบบของการบ่งชี้ความหมายทางไวยากรณ์ที่ชัดเจนเหมือนกับภาษาที่ใช้การบ่งชี้ด้วยหน่วยคำเติม (affixes) แต่หากพิจารณาว่ากลวิธีการแสดงความหมายทางไวยากรณ์ที่กล่าวมาเป็นรูปแบบของการแสดงความหมายทางไวยากรณ์อย่างหนึ่งแล้ว ภาษาในกลุ่มนี้ก็ถือว่ามีระบบไวยากรณ์ในแบบของตัวเอง เพียงแต่ไม่เหมือนกับของภาษาที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาเริ่มแรกเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาคำโดดโดยจึงเป็นประเด็นเรื่องรูปแบบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่จำกัดอยู่ในคำจำกัดความแบบแคบเท่านั้น แต่จะเป็นการมองในมุมกว้างในเชิงของปรากฏการณ์ที่ขยายไปถึงเรื่องของการพัฒนาของความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์อื่น ๆ และการใช้

เนื่องจากการแบ่งประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมี 2 ลักษณะคือ 1) แบ่งตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ และ 2) แบ่งตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ประเด็นการวิจัยเรื่องประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในเรื่องประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงมีจุดเน้นที่แตกต่างกันในทั้งสองลักษณะนี้ด้วย

³⁷ ส่วนใหญ่เป็นภาษาในกลุ่ม analytic ที่มีการแสดงการบ่งชี้รูปทางไวยากรณ์ต่างจากคำแสดงเนื้อความ คือแสดงในรูปของหน่วยคำเติม (affix) ที่แยกขาดจากคำแสดงเนื้อความอย่างสิ้นเชิง

ในประเด็นเรื่องประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแบบที่ 1) นักวิจัยจำเป็นต้องทำความเข้าใจก่อนว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลนั้นถูกจัดประเภทตามคำจำกัดความไว้เป็นสองลักษณะคือเป็นคำไวยากรณ์และเป็นคำศัพท์ แม้คำจำกัดความทั้งสองแบบจะสะท้อนการมองปรากฏการณ์ดังกล่าวในลักษณะที่แตกต่างกัน แต่แนวคิดดังกล่าวมีจุดยืนร่วมกันอยู่ว่า “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องเป็นคำที่แสดงการยืนยันสถานะการมีอยู่ของข้อมูล หรือการอ้างข้อเท็จจริงจากแหล่งที่มาของข้อมูลของผู้พูดยกขึ้นมาอ้าง” และ “คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องไม่ใช่คำที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงหลักประจำอนุประโยค แต่ทำหน้าที่เป็นคำที่ระบุข้อมูลพิเศษสำหรับการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเท่านั้น” ด้วยเหตุนี้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงไม่ใช่คำศัพท์ที่แสดงเนื้อหาปกติเหมือนกับคำนาม หรือคำกริยาทั่วไป แต่มีลักษณะของคำที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติม กล่าวคือมีคุณสมบัติค่อนข้างไปทางคำไวยากรณ์มากกว่า ดังนั้นแนวการวิจัยปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในประเด็นเรื่องประเภทคำจึงเน้นไปทางการพิจารณาคุณสมบัติวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแง่ของการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นหลัก

หลักฐานหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าคำแสดงเนื้อหาที่ใช้บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลลักษณะค่อนข้างไปทางคำไวยากรณ์มากกว่าคำแสดงเนื้อหาคือการปรากฏในลักษณะที่เป็นทางเลือก (optional) คือสามารถปรากฏแบบละได้โดยไม่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางความหมาย เช่น

(63) ภาษาเยอรมัน (German)

[*Offensichtlich*] *hat er es getan*

‘[Obviously], he has done it.’

(Diewald and Smirnova 2010: 43)

(64) ภาษาอังกฤษ (English)

The author is [allegedly] a member of a comedy troupe and presumably was trying to be witty.

(Cornillie 2009: 46)

(65) [*I saw*] *John crossing the street.*

[*I saw that*] *John had crossed the street.*

(De Haan 2012: 1031)

- (66) ภาษาแอฟริกัน (Afrikaans)
 [ek glo dat] hy ryk is
 [I think that] he rich is
 '[I think that] he is rich.'

(Boye and Harder 2009: 19)

จะเห็นได้ว่าคำแสดงเนื้อหาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏในเครื่องหมาย [-] มีปรากฏแบบพิเศษในประโยค คือสามารถละได้เนื่องจากไม่ได้แสดงความหมายแก่นของประโยค การปรากฏแบบละได้ถือเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของการเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งซาเพียร์ (1921) กล่าวว่า เป็นรูปภาษาที่ไม่แสดงใจความสมบูรณ์ในตัวเอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยการปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายแสดงเนื้อหา (lexical meanings) อื่น ๆ เพื่อประกอบ หรือเสริมเข้ากับ ความหมายของคำแสดงเนื้อหาเหล่านั้นให้มีรายละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการ ปรากฏแบบละได้เป็นเพียงคุณลักษณะหนึ่งของการเป็นคำไวยากรณ์เท่านั้น การศึกษาในประเด็น เรื่องของประเภทการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะนี้ยังต้องอาศัยการศึกษาในประเด็นอื่น ๆ รวมถึงการกลายเป็นคำไวยากรณ์ร่วมด้วย (ซึ่งจะกล่าวต่อไปใน 3.2 ในรายละเอียด)

ประเด็นเรื่องประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแบบที่ 2) คือความสนใจในเรื่อง รูปแบบและความซับซ้อนของระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแต่ละภาษา ไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2004: 2-3) กล่าวว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีระบบที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับ ความซับซ้อนของจำนวนแหล่งที่มาที่มีใช้ในระบบ ดังนั้นประเด็นสำคัญของการวิจัยเรื่องประเภท ของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแบบที่ 2) จึงเป็นการสืบหาประเภทของแหล่งที่มาของข้อมูลที่ มีอยู่ และวิเคราะห์ถึงตัวระบบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษานั้นว่ามีการแสดงรูปแบบที่ แหล่งที่มาของข้อมูลที่จำแนกความแตกต่างในรับข้อมูลอย่างไร ซึ่งความซับซ้อนของระบบในแต่ละ ภาษาจะท่อนรูปแบบวิถีชีวิตและความคิดที่แตกต่างกันในเรื่องการให้คุณค่ากับข้อมูลใน วัฒนธรรมนั้น ๆ ด้วย ตัวอย่างผลการวิเคราะห์เรื่องประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ ซับซ้อนได้แก่ภาษาทาเรียนา (Tariana) ในภาษานี้มีระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ซับซ้อน มาก โดยจำแนกความแตกต่างของแหล่งที่มาเป็น 5 ประเภท (แสดงรูปหลอมรวมไปกับหน่วยคำ บ่งชี้กาลในภาษา) โดยหนึ่งในคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านี้จำเป็นต้องปรากฏในประโยค อย่างน้อยหนึ่งรูปเสมอ

ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ซับซ้อนของภาษาทาเรียน่า³⁸ (Tariana) สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของข้อมูลในโลกทัศน์ของผู้พูดภาษาทาเรียน่า โดยไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2003: 159 -163) กล่าวว่า การจำแนกการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลถึง 5 ประเภทสะท้อนให้เห็นถึงลำดับความสำคัญของข้อมูล หรือความน่าเชื่อถือที่ลดหลั่นกันไปในสังคม เช่นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ผ่านการรับรู้ด้วยตาถือเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่สุดเนื่องจากเป็นการสะท้อนถึงการมองเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ในลักษณะที่มองเห็นจากทุกมุม (omniscient point of view) เช่นเดียวกับสายตาของภูตผี โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ผ่านการรับรู้ด้วยตาส่วนมากมักเป็นการใช้กำกับสถานะของข้อมูลโดยหมอบีประจำหมู่บ้านในการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในขณะที่ข้อมูลประเภทได้ยินต่อ ๆ กันมาจะแสดงถึงสถานะของข้อมูลที่ไร้น้ำหนักในที่สุด และมักถูกหลีกเลี่ยงเมื่อผู้พูดต้องการเล่าถึงสิ่งที่เคยได้ยินมา โดยหากผู้พูดภาษาทาเรียน่าต้องการพูดถึงสิ่งที่ได้รับการบอกต่อ ๆ มา คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทของการสันนิษฐาน หรืออนุมานจะถูกมาใช้มากกว่า เนื่องจากเป็นการแสดงถึงการกลั่นกรองจากตัวผู้พูดเอง เป็นต้น

หากมองว่าภาษาทุกภาษามีกลวิธีในการบ่งชี้แหล่งที่มาของตนเอง โดยอาจแสดงผ่านรูปภาษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รูปแบบทางไวยากรณ์ ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาคำโดดย่อมมีกลวิธีในการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้เช่นกัน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า คำบ่งชี้แหล่งที่มาที่พัฒนามาจากคำเนื้อหาหลากหลาย แต่ที่พบมากที่สุดคือคำกริยาที่แสดงการรับรู้ ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยส่วนใหญ่พบว่ากริยาแสดงการรับรู้ด้วยตามักเป็นคำกริยาที่พัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่พบมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามว่า คำกริยาแสดงการรับรู้หรือเรียกว่าอายตณกริยาในงานวิจัยเล่มนี้มีความเป็นไปได้ในการพัฒนากลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมากน้อยเพียงใด และภาษาไทยจะมีระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยคำกริยาเหล่านี้หรือไม่ เมื่อได้คำถามวิจัยแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

³⁸ ภาษาตาเรียน่า (Tariana) เป็นภาษาพื้นเมืองของบราซิล (ที่มาจาก <http://en.wikipedia.org/wiki>)

3.2 การเก็บและคัดเลือกข้อมูล

การเก็บข้อมูลเริ่มจากการสืบค้นในคลังคำจากการสืบค้นคลังคำของ นววรรณ พรรณนุเมธา (2550) พบว่ากริยาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ อยู่ในหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ หมวดคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับ “มนุษย์” ในคำกริยาที่ใช้ตา จมูก ปาก หู ลิ้น และในหมวดคำที่เกี่ยวข้องกับ “มนุษย์กับสรรพสิ่ง” ในคำกริยาแสดงการสัมผัสด้วยตา การสัมผัสด้วยหู และการสัมผัสด้วยจมูก จากการสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติพบว่าอายตณกริยาทั้ง 5 ประเภทในหมวดคำทั้งสองหมวดที่มีแนวโน้มเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีดังนี้ อายตณกริยาทางตาในคำว่า มอง ดู เห็น ทางหู ในคำว่า ฟัง ได้ยิน ทางจมูก ในคำว่า ดม ได้กลิ่น ทางลิ้น ในคำว่า เลีย และทางกาย ในคำว่า รู้สึก สัมผัส ในการคัดเลือกคำ ผู้วิจัยจะคัดเลือกเฉพาะอายตณกริยาต้นแบบและเป็นคำในภาษาไทยมาตรฐาน โดยเทียบกับงานวิจัยในเชิงแบบลักษณะภาษา โดยอายตณกริยาต้นแบบคืออายตณกริยาที่แสดงมโนทัศน์ตรงกับมโนทัศน์ ‘SEE’ ‘LOOK’ ‘SEEM’ ‘HEAR’ ‘SOUND’ ‘FEEL’ ‘SMELL’ ‘TASTE’ เนื่องจากเป็นอายตณกริยาที่พบว่ามีกรากกลายเป็นคำไวยากรณ์แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในทางแบบลักษณะภาษามากที่สุด คำกริยาที่เป็นคำโบราณ คำที่แสดงการรับรู้เฉพาะ หรือคำภาษาถิ่น เช่น แล แว่ว ฯลฯ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการให้ได้ภาพกว้างว่าอายตณกริยาประเภทใดบ้างสามารถบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้

เมื่อได้รายการคำจากคลังคำมาแล้ว ผู้วิจัยนำคำที่ค้นได้จากคลังคำดังกล่าวไปค้นหาต่อในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ เก็บและคัดเลือกข้อมูลจากคลังข้อมูลสองแห่งซึ่งมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ได้แก่ คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) ขนาด 18 ล้านคำ และคลังข้อมูลภาษาไทย ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Thai Concordance Online) ขนาด 3 ล้านคำ โดยดำเนินขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เก็บข้อมูลการปรากฏของอายตณกริยาแต่ละคำจากการสุ่มคำละไม่เกิน 1000 ตัวอย่าง ยกตัวอย่างในการเก็บข้อมูลคำว่า “รู้สึก” ผู้วิจัยใช้การค้นคำโดยใส่คำว่า “รู้สึก” ลงไป จากนั้นข้อมูลจะปรากฏดังแสดงในภาพด้านล่าง

Result

	TOT	FICTION	NEWSPAPER	NON-ACADEMIC	ACADEMIC	LAW	MISC
1 รู้สึก	19741	8290	2402	3970	2703	3	2373
TOTAL	19741	8290	2402	3970	2703	3	2373

Search time = 0.001 sec รู้สึก3218

รูปที่ 10 ตัวอย่างการเก็บข้อมูลคำว่า “รู้สึก”

2. เมื่อข้อมูลปรากฏขึ้นมาแล้ว ผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อมูลโดยเลือกเก็บข้อมูลแบบสุ่มรวม ซึ่งเป็นข้อมูลทั้งหมดจากในช่อง TOT โดยเลือกสุ่มดูข้อมูล 1000 ตัวอย่างแรก

3. เมื่อได้ข้อมูล 1000 ตัวอย่างแรกแล้ว ผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อมูลที่มีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและจัดกลุ่มข้อมูลเป็นโครงสร้างต่าง ๆ จากนั้นทำการค้นหาซ้ำแบบเจาะจงเป็นโครงสร้างเพื่อดูการปรากฏเพิ่ม เช่น ในกรณีของคำว่า “รู้สึก” ที่พบว่า “รู้สึก” ที่ปรากฏตามด้วย “ว่า” น่าจะพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้ ผู้วิจัยจึงทำการค้นเพิ่มโดยใส่คำค้นเป็นคำว่า “รู้สึก” และใส่คำว่า “ว่า” เป็นคำที่ปรากฏร่วมในตำแหน่งขวามือของคำว่า “รู้สึก” และได้ข้อมูลดังแสดงในภาพด้านล่าง

Result

	TOT	FICTION	NEWSPAPER	NON-ACADEMIC	ACADEMIC	LAW	MISC	ALL	%	MI
รูปที่ 11	5416	1844	702	1064	969	1	836	345257	1.57	3.12
TOTAL	5416	1844	702	1064	969	1	836			

Search time = 0.212 sec รังสี 146

รูปที่ 11 ตัวอย่างการเก็บข้อมูลคำว่า “รู้สึก” ที่ตามด้วย “ว่า”

4. เมื่อได้ข้อมูลที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามการทบทวนวรรณกรรมแล้ว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ต่อว่าอายตณกริยาแต่ละโครงสร้างที่คัดมานั้นมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้หรือไม่ โดยอาศัยเกณฑ์คุณสมบัติดังต่อไปนี้

3.2.1 เกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการศึกษาขึ้นเดียวที่เสนอเกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรมคืองานของแอนเดอร์สัน (Anderson 1986) แอนเดอร์สันเสนอเกณฑ์ในการจำแนกคำบ่งชี้แหล่งที่มาที่มากับคำประเภทอื่นที่มีคุณลักษณะทางความหมายและไวยากรณ์ใกล้เคียงกับคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไว้ 4 ประการดังนี้

3.2.1.1 เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นคำแสดงการยืนยันข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงโดยการอ้างจาก 1) หลักฐานโดยตรงประกอบกับการสังเกต 2) หลักฐานประกอบ

กับการอนุมาน 3) การอนุมาน และ 4) การคาดการณ์ที่มีเหตุผลที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และหลักฐานจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส เช่น การฟัง หรือการมองเห็น (Anderson 1986)

รูริค (Rooryck 2001) กล่าวว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องประกอบไปด้วย 1) แหล่งที่มาของข้อมูล (source of information) และ 2) ประเภทของหลักฐาน (evidence type) แหล่งที่มาของข้อมูลหมายถึงตัวผู้ให้ข้อมูล ส่วนประเภทของหลักฐานคือวิธีการที่ข้อมูลถูกเข้าถึง เช่น เข้าถึงจากการสังเกตการณ์ การอนุมานความ การใช้ความรู้ทั่วไป การได้รับการบอกต่อ ความน่าจะเป็น ความปรารถนา ฯลฯ

เช่นเดียวกันนี้ ไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2004:63 -64) พบว่าแหล่งที่มาของข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลในภาษาทั่วโลกมี 6 แหล่งได้แก่ 1) การรับรู้ด้วยตา (visual perception) 2) การรับรู้จากประสาทสัมผัสอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตา (non-visual perception) 3) การอนุมาน (inference) 4) การสันนิษฐาน (assumption) 5) การบอกเล่า (hearsay) และ 6) การคัดลอกถ้อยความ (quotative) การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ อันได้แก่ การสัมผัส การรับรส การรับกลิ่น การได้ยิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองเห็น

ในทางแบบลักษณ์ภาษา คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำไวยากรณ์ที่มักพัฒนาจาก คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ (motion verbs) อายตนกริยา (perception verbs) และปาฐกริยา (verbs of speaking) เนื่องจากคำกริยาเหล่านี้มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์บ่งชี้วิธีการโดยตรงที่ผู้พูดได้มาซึ่งความรู้ (Aikhenvald 2004) เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์คุณสมบัติในข้อนี้ อายตนกริยาจึงเป็นคำที่มีคุณสมบัติโดยเนื้อในเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยธรรมชาติ

3.2.1.2 เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องไม่ใช่ภาคแสดงหลักของประโยคแต่เป็นหน่วยขยายที่เพิ่มรายละเอียดเข้าไปเพื่อบ่งบอกสถานะของข้อมูล เกณฑ์ข้อนี้เป็นเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีคุณสมบัติเป็นคำไวยากรณ์ และเป็นเกณฑ์หลักที่จะใช้ตัดสินว่ารูปภาษาใดเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างแท้จริง แอนเดอร์สันยกตัวอย่างประโยคแสดงการรายงานในภาษาอังกฤษต่อไปนี้

(67) [I heard] Mary won the prize.

(68) [I heard] (that) Mary won the prize.

(69) [I HEARD] that Mary won the prize.

(70) [I HERAD] she won it, but nobody told me what the prize was.

(71) [I already HEARD that], you don't need to tell me again.

(Anderson 1986: 276)

จากตัวอย่างข้างต้น แอนเดอร์สันมองว่าอายตณกริยา hear เป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยธรรมชาติในทางอรรถศาสตร์ เนื่องจากแสดงให้เห็นว่าข้อมูล *Mary won the prize*. มีที่มาอย่างไร และเข้าถึงได้อย่างไร แต่หากพิจารณาจากมุมมองทางวากยสัมพันธ์จะพบว่าอายตณกริยา hear ยังคงเป็นคำกริยาที่มีคุณสมบัติเป็นคำเนื้อหาโดยสมบูรณ์ ดังจะเห็นได้จากการผันเป็นรูปอดีตกาล *heard* ตามอนุพากย์ที่ปรากฏตามหลังในตัวอย่างที่ (67) – (71) การลงเสียงหนักที่แสดงโดยตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ในตัวอย่างที่ (69) – (71) และการปรากฏกับคำวิเศษณ์ในตัวอย่างที่ (71) ดังนั้นแม้ในทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติ อายตณกริยา hear จะทำหน้าที่เป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่ก็ไม่ใช่รูปภาพที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างแท้จริงตามเกณฑ์ข้อที่สอง

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากมุมมองเรื่องการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ การทำหน้าที่ของ hear ในประโยคดังกล่าวอาจพัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ เมื่อ *hear* ถูกใช้ในบริบทเดิม ๆ ที่คล้ายจะทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เมื่อเวลาผ่านไป *hear* อาจถูกวิเคราะห์ใหม่ให้เป็นหน่วยสร้างเฉพาะ หรือวลิตายตัวที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นความหมายประจำคำ

(72) [I hear that] Mary won the prize.

(73) [I understand that] Mary won the prize.

(74) [I have it on good auditory that] Mary won the PRIZE.

(Anderson 1986: 276)

สังเกตว่าคำที่อยู่ในวงเล็บนั้นไม่ได้ผันเป็นรูปคำกริยาอดีตกาลตามอนุพากย์ที่ปรากฏตามมา แม้ว่าการรับรู้ผ่านไสตประสาทในประโยคดังกล่าวควรจะเกิดขึ้นก่อนเวลากล่าวถ้อยก็ตาม ลักษณะดังกล่าวเป็นการส่งสัญญาณว่าความสำคัญของเนื้อหาตามความหมายประจำคำของกริยาดังกล่าวกำลังเริ่มจางลง ในขณะที่ความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอ้างต่อ ๆ กันมา (hearsay) เพิ่มขึ้น ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอนุพากย์ *I hear that, I understand that* และ *I have it on good auditory that* ไม่ได้แสดงเหตุการณ์หลักของประโยคอีกต่อไป แต่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลเสริมว่าข้อมูล *Mary won the prize*. มีที่มาอย่างไร และเข้าถึงได้อย่างไร

แม้หน่วยสร้าง V + that จะทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลดังที่กล่าวมา แต่แอนเดอร์สันพบว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยหน่วยสร้าง v + that เหล่านี้ในภาษาอังกฤษยังไม่มีหน่วยสร้างใดที่พัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากยังมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำเนื้อหาอยู่ คือยังปรากฏเป็นคำกริยาฝังอนุพากย์ (clause-embedding verb) ที่มีอนุพากย์แสดงข้อมูลเป็นส่วนเติมเต็ม และยังสามารถสื่อความได้ตามความหมายประจำคำ พฤติกรรมของหน่วยสร้างเหล่านี้เป็นเพียงสิ่งที่เรียกว่า “กลวิธีบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” หรือหน่วยสร้างที่กำลังพัฒนาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammatical reanalysis in progress)

สำหรับอายตุนกริยา แอนเดอร์สันกล่าวว่ามักเป็นที่มาของการกลายเป็นคำไวยากรณ์บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในหลาย ๆ ภาษาเนื่องจากไม่ได้แสดงใจความสำคัญของประโยค จึงมักถูกลดทอนความหมายและวิเคราะห์ใหม่เป็นความหมายต่าง ๆ อยู่เสมอ (Anderson 1986: 276)

เช่นเดียวกันนี้ อีฟเฟนติโด (Ifantidou 1994) รูริค (Rooryck 2001) และไซมอนส์ (Simons 2007 อ้างถึงใน Rooryck 2001) พบว่าอายตุนกริยามักปรากฏเป็นคำกริยานชลิขิต³⁹ (parenthetical verb) ประเภทหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่เพิ่มความหมายทางวัจนปฏิบัติให้กับประโยค เช่น การแสดงระดับความมั่นใจของผู้พูด การแสดงทัศนะ และการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่ไม่ใช่ความหมายแก่นของประโยค

- (75)   a. *I suppose that your house is very old.*
                   b. *Your house is, I suppose, very old.*
                   c. *Your house is very old, I suppose.*

(Urmson 1963: 221 Rooryck 2001)

³⁹ กริยานชลิขิตคือกริยาที่มักปรากฏเหมือนคำกริยาหลักแต่ทำหน้าที่เพิ่มความหมายทางวัจนปฏิบัติให้กับประโยค เช่น การแสดงระดับความมั่นใจของผู้พูด การแสดงทัศนะ และการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่ไม่ใช่คำความหมายแก่นของประโยค เช่น think, know, believe, suppose, hear, see อาร์มสัน (Urmson 1952) อธิบายว่ากริยานชลิขิตเป็นคำกริยาประเภทที่ไม่แสดงการบรรยาย (non-descriptive) และไม่สามารถให้ค่าความจริงได้ (non-truth-conditional) โดยหน้าที่หนึ่งของกริยานชลิขิตคือการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้เพื่อบ่งชี้ว่าผู้พูดมีมั่นใจต่อข้อมูลมากระดับใด ข้อมูลที่กำกับด้วยคำกริยานชลิขิตมักแสดงการลดทอนน้ำหนักของการยืนยัน (strength of assertion)

ประโยคตัวอย่างที่ (75) นอกจากจะบอกข้อมูลเรื่องบ้านแล้ว ยังบอกถึงระดับความมั่นใจของผู้พูดที่มีต่อข้อมูลที่อยู่ในระดับต่ำ และการเข้าถึงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐาน

ลักษณะสำคัญของกริยานชลิิตคือการปรากฏอยู่กับอนุพากย์อย่างหลวมคล้ายกับคำวิเศษณ์มากกว่าจะเป็นคำกริยาหลัก กล่าวคือกริยานชลิิตสามารถย้ายที่ได้ คือปรากฏในตำแหน่งใดก็ได้ในประโยคโดยไม่มีข้อจำกัด เช่น

(76) a. *John is, I think, in Berlin.*

b. *I think John is in Berlin.*

(77) a. *Obviously, John was stealing.*

b. *John was obviously (=openly) stealing.*

(Ifantidou 1994: 22)

อิฟเฟนติโดมองว่าประโยค *I think* ที่แทรกขึ้นกลางในประโยค *John is in Berlin*. ในตัวอย่างที่ (10) a. และคำกริยาวิเศษณ์ *Obviously* แบบขยายประโยคในตัวอย่างที่ (11) a. มีพฤติกรรมทางวากสัมพันธ์และอรรถศาสตร์คล้ายกันคือ ไม่ใช่ส่วนแก่นของประโยค และเป็นหน่วยที่มีความอิสระสูง ดังนั้นจึงสามารถปรากฏแทรกในตำแหน่งใดในประโยคก็ได้

อายตกริยามักถูกใช้ และพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะของกริยานชลิิต โดยคำกริยานชลิิตทำหน้าที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ส่วนอนุพากย์ฝังกริยา (embedded clause) ทำหน้าที่แสดงใจความหลัก เช่น

(78) *He is, I hear, ill in bed.*

(Ifantidou 1993: 194)

(79) *Jules is back, I feel/I sense.*

I see.

I hear.

(Rooryck 2001: 127)

(80) A: *Why didn't Louise come to the meeting yesterday?*

B: *I heard that she's out of town.*

Louise, I hear(d), is out of town.

Louise is out of town, I hear(d).

(Simons 2007: 1035)

จากตัวอย่าง *I feel, I sense, I see, I hear* ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ ตามความหมายประจำคำ ในตัวอย่างที่ (78) และ (80) ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย *I hear* แสดงถึงการเข้าถึงข้อมูลผ่านการบอกเล่าจากบุคคลอื่นในลักษณะของการได้ยิน หรือได้รับการบอกต่อ ตัวอย่างที่ (79) ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย *I feel* บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการสัมผัสฐาน ในขณะที่ *I see* แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการรับรู้ด้วยตา ส่วน *I hear* แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการฟังบุคคลอื่นเล่าต่อ การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วยอายตณกริยาที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยานชลิขิตเหล่านี้แสดงน้ำหนักของข้อมูลที่แตกต่างกันตามประเภทของการเข้าถึงข้อมูล เช่น ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยอายตณกริยา *see* จะมีน้ำหนักมากกว่าข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยอายตณกริยา *hear* ซึ่งมีน้ำหนักน้อยกว่าอายตณกริยา *feel* เป็นต้น

สำหรับอายตณกริยาในภาษาไทย เกณฑ์ในข้อนี้อาจพิสูจน์ได้โดยพิจารณาจากการละเนื่องจากหากอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทำหน้าที่ค่อนข้างไปทางคำไวยากรณ์ตามคุณสมบัติที่กล่าวมา อายตณกริยาดังกล่าวย่อมสามารถละออกได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายโดยรวมของประโยค นอกจากนี้ยังอาจพิจารณาได้การปรากฏในลักษณะของคำกริยาที่ปราศจากส่วนขยายเช่น คำกริยาวิเศษณ์ คำกริยาช่วย คำบ่งชี้กาลและการณ์ลักษณะ เนื่องจากส่วนประกอบเหล่านี้จะปรากฏกับคำกริยาซึ่งเป็นคำเนื้อหาได้ ในขณะที่หากเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะปรากฏร่วมกับคำเหล่านี้ไม่ได้

3.2.1.3 เกณฑ์ทางหน้าที่

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีหน้าที่หลักในการแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล กล่าวคือมีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นความหมายหลักของคำประเภทนี้ ไม่ใช่เป็นเพียงความหมายที่เกิดจากการตีความทางวัจนปฏิบัติหรือการอนุมาน แอนเดอร์สันยกตัวอย่างคำว่า *must* ที่นักภาษาศาสตร์หลายคนมองว่าเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาอังกฤษ แอนเดอร์สันอธิบายว่าคำว่า *must* ไม่ได้มีความหมายประจำคำเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วยตัวเอง แต่ความหมายของ *must* มาจากบริบทที่ *must* เข้าไปปรากฏ เช่น

- (81) *The toast is burnt.*
 (82) *The toast burned. (and the orange juice was sour – a terrible breakfast)*
 (83) *The toast has burned.*
 (84) *The toast [must have] burned.*

(Anderson 1986: 275)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวอย่างที่ (81) และ (82) เป็นเพียงประโยคที่บอกว่าเกิดอะไรขึ้นกับขนมปัง ในขณะที่ประโยคที่ (83) ซึ่งแสดงโดยการณั้ลักษณะสมบุรณ์แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ก่อนที่ขนมปังจะไหม้จนถึงเหตุการณ์ที่ขนมปังได้ไหม้ไปเรียบร้อยแล้วนั้น มีสภาพอย่างไร ในภาษาอังกฤษผู้พูดอาจแสดงความมั่นใจที่มีต่อข้อมูลดังกล่าวโดยใช้คำ *must* เพิ่มเข้าไปเช่นในประโยคที่ (84) เพื่อบ่งชี้ว่าข้อมูลเรื่องขนมปังไหม้ นั้นสามารถอนุมานความได้จากสภาพการณั้แวดล้อม (circumstantial-inference) ดังนั้นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในประโยคที่ (84) จึงเกิดจากการประกอบกันระหว่างคำกริยาแสดงทัศนภาวะ *must* กับการณั้ลักษณะสมบุรณ์ *have* มากกว่าที่จะเกิดจากความหมายของ *must* แต่เพียงอย่างเดียว แอนเดอร์สันพบว่าการณั้ลักษณะสมบุรณ์ในภาษาอื่น ๆ นั้นมีการพัฒนาไปเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยปรากฏจากคำชี้แนะอย่าง *must* ในภาษาอังกฤษได้มากมาย เช่น ในภาษา Georgian, Turkish, Balkan Slavic เป็นต้น แอนเดอร์สันพยายามชี้ให้เห็นว่าแม้ *must* จะถูกใช้เป็นกลวิธีแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่ยังขาดคุณสมบัติของการเป็นรูปภาษาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในข้อที่ 3) คือ บ่งชี้ที่มาของข้อมูลเป็นความหมายประจำคำในตัวเอง ไม่ใช่จากการตีความทางวัจนปฏิบัติ กล่าวคือหาก *must* ไม่ได้ปรากฏในรูปกาลลักษณะสมบุรณ์ก็ไม่อาจตีความว่าเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้

อย่างไรก็ตามการตีความทางวัจนปฏิบัติถือเป็นสัญญาณหนึ่งที่บ่งชี้ว่ารูปภาษาใดรูปภาษาหนึ่งกำลังพัฒนาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ทรอกอท (Traugott, 1989: 31) กล่าวว่ากลไกหนึ่งที่ทำให้เกิดการกลายเป็นคำไวยากรณ์คือ “การอนุมานความใหม่ตามบริบท (invited inferencing)” ทรอกอทเสนอทฤษฎีไว้ว่าคำซึ่งมีความหมายประจำคำเดิมอยู่ เมื่อเกิดในบริบทเดิม ๆ ซ้ำ ๆ จะเกิดความหมายรองซึ่งเป็นความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ ซึ่งเกิดจากการอนุมาน (inference) จากการใช้รูปภาษานั้น ๆ ในสถานการณ์จริง เมื่อกาลเวลาผ่านไปความหมายเชิงวัจนปฏิบัติซึ่งเป็นความหมายรองของรูปภาษานั้น ๆ อาจพัฒนากลายเป็นความหมายประจำรูป และกลายเป็นความหมายหลักของรูปภาษาดังกล่าวในที่สุด

เมื่อพิจารณาในแง่การกลายเป็นรูปไวยากรณ์ คุณสมบัติข้อนี้จึงไม่ใช่คุณสมบัติที่จะตัดสินว่ารูปภาษาใดใช่หรือไม่ใช่รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่จะเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้ถึงเห็นระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตกริยามากกว่า ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะไม่ใช้เกณฑ์ข้อนี้ในการพิจารณาว่าอายตกริยาคำใดทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่จะใช้ในการพิจารณาประกอบว่าอายตกริยาคำใดมีพฤติกรรมเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มามากกว่าคำใด

3.2.1.4 เกณฑ์ทางหน่วยคำ

คุณสมบัติประการที่สี่เป็นคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องมีคุณลักษณะเป็นหน่วยคำ รูปผูกติด หรือคำอิสระที่ไม่ใช่คำผสม หรือคำที่ถูกแปลงศัพท์ไวยากรณ์ (Aikhenvald 2004) กล่าวว่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องมีคุณสมบัติเป็นประเภททางไวยากรณ์ที่บังคับเกิดเช่นเดียวกับ กาล การณ์ลักษณะ มาลา และมักปรากฏรูปทางหน่วยคำตามที่กล่าวมา อย่างไรก็ตามการศึกษาในปัจจุบันเริ่มครอบคลุมถึงหมวดคำที่ไม่ใช่คำไวยากรณ์ เช่น คำกริยาวิเศษณ์ คำบ่งชี้ทัศนภาวะ และคำกริยา

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยกริยาวิเศษณ์

- (85) *Actually, it's raining.* (direct perceptual evidence)
 (86) *Apparently, it's raining.* (indirect inferential evidence)
 (87) *Reportedly, it's raining.* (hearsay)

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยคำบ่งชี้ทัศนภาวะ

- (88) *It must be raining.* (indirect inferential evidence)

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยคำกริยา

- (89) *I hear that it's raining.* (direct perceptual evidence/ hearsay)
 (90) *It looks like it's raining.* (visual evidence)
 (91) *Lucy told me that it's raining.* (indirect hearsay evidence)

(Tyler et. al 2010: 1-2)

คำกริยาวิเศษณ์ คำบ่งชี้ทัศนภาวะ และกริยาแม้จะเป็นคำเนื้อหา แต่มีพฤติกรรมเป็นคำเนื่อหาน้อยกว่าคำเนื้อหาทั่วไป คือทำหน้าที่ขยายความหมายของคำเนื้อหาอื่นมากกว่าจะแสดงใจความหลักของตนเอง คุณสมบัตินี้สอดคล้องกับ มโนทัศน์ไวยากรณ์แบบพัฒนาเพิ่มเติม (derivational concept) ที่เสนอโดยซาเพียร์ (Sapir 1921) โดยกล่าวว่ารูปภาษาที่แสดงมโนทัศน์ดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งหน่วยคำ (morpheme) และคำขยาย (modifier)

แม้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะเป็นคำไวยากรณ์ และดูเหมือนว่าแอนเดอร์สันจะพยายามเสนอเกณฑ์เพื่อใช้วิเคราะห์แยกขาดระหว่างคำเนื่อหากับคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นคำไวยากรณ์จริง ๆ แต่การวิเคราะห์ว่าคำใดเป็นหรือไม่เป็นคำไวยากรณ์อาจไม่น่าสนใจนัก ผู้วิจัยมองว่าคุณสมบัติการเป็นคำไวยากรณ์เป็นเรื่องของระดับและแนวต่อเนื่องทางความหมาย

ระหว่างคำเนื่อหากับคำไวยากรณ์ ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จะไม่วิเคราะห์ว่าอายตณกริยาคำใดเป็น หรือไม่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแต่เพียงเท่านั้น แต่จะวิเคราะห์ถึงแนวต่อเนื่องของการ กลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตณกริยาแต่ละคำ โดยอาศัยเกณฑ์คุณสมบัติของคำบ่งชี้แหล่งที่มา ของข้อมูลของแอนเดอร์สันเป็นหลัก

3.2.1.5 เกณฑ์คุณสมบัติความเป็นรูปบ่งชี้

คุณสมบัติที่สำคัญของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอีกประการหนึ่งคือคุณสมบัติความเป็น รูปบ่งชี้ วิทท์ (Whitt 2010: 255) กล่าวว่าความเป็น “รูปบ่งชี้” (deitic expression) หรือการเป็น จุดอ้างอิงของข้อมูลเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดย ริชาร์ดกล่าวว่า การจำแนกว่าอายตณกริยาคำใดเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้องอาศัยเกณฑ์ ด้านการเป็นรูปบ่งชี้ (deixis) กล่าวคือคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือรูปบ่งชี้โดยธรรมชาติ ดังนั้น การจะพิจารณาว่าอายตณกริยาคำใดเป็นอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอายตณกริยา คำ นั้นต้องแสดงความหมายของการบ่งชี้ขึ้นนอกเหนือจากการรับรู้ทางกายภาพและการรับรู้เชิงอุป ลักษณ์หรือนามนัย ริชาร์ดยกตัวอย่างการใช้อายตณกริยาเป็นกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา กับการใช้ อายตณ กริยาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอาศัยเกณฑ์การเป็นรูปบ่งชี้ในตัวอย่างต่อไปนี้

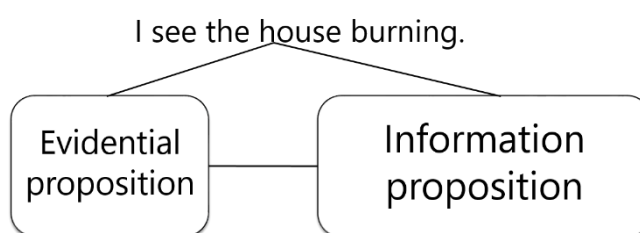
(92) *I see the house.*

(93) *I see the house burning.*

(94) *Karen looks sick.*

(Whitt 2010: 26)

วิทท์ (Whitt 2010) อธิบายว่าสิ่งเดียวที่สื่อความในประโยคตัวอย่างที่ (92) คือ ประสบการณ์การเห็นบ้าน แต่ในตัวอย่างที่ (93) ที่ประกอบไปด้วยประพจน์สองประพจน์แสดงการ บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยประพจน์ที่หนึ่งแสดงเหตุการณ์ที่บ้านไฟไหม้ ส่วนประพจน์ที่สอง แสดงการเห็นเหตุการณ์ที่บ้านไฟไหม้ ในประพจน์ที่สองนี้เองที่แสดงว่าผู้พูดมีหลักฐานเชิงประจักษ์ เกี่ยวกับเหตุการณ์ไฟไหม้ เป็นการเพิ่มองค์ประกอบของการบ่งชี้เข้าไป ทำให้ see ในประโยค ดังกล่าวกลายเป็นส่วนที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงหลักฐานว่าเหตุการณ์ดังกล่าว มาจากการเห็นรับรู้ด้วยตาของผู้พูดซึ่งเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์

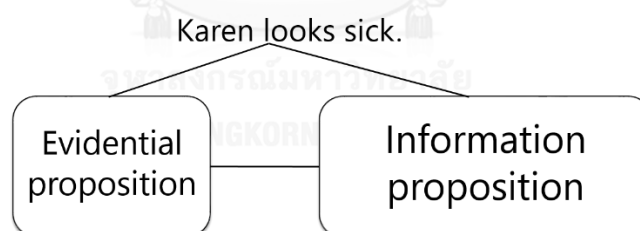

รูปที่ 12 การเป็นรูปบ่งชี้ของ see

แม้ในกรณีของอายตนกริยาแบบเน้นกรรมที่ประธานไวยากรณ์ที่อ้างถึงตัวผู้พูดจะไม่ปรากฏ แต่หลักฐานเชิงประจักษ์ดังกล่าวยังคงมีจุดอ้างอิงอยู่ที่ตัวผู้พูด โดยความหมายในประโยคที่ (94) สามารถตีความได้สองชั้นคือ ชั้นที่หนึ่งคือการแสดงสภาพของ Karen ที่มีอาการป่วย และสองคือการเข้าถึงข้อมูลอันได้จากการอนุมานตามลักษณะทางกายภาพที่ประจักษ์แก่สายตา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ ประธานของการรับรู้จะจำกัดอยู่แค่ประธานบุรุษที่หนึ่งซึ่งหมายถึงตัวผู้พูดเท่านั้น ในขณะที่อายตนกริยาแบบเน้นกรรมสามารถปรากฏกับประธานบุรุษใดก็ได้ แต่ประธานของการรับรู้ยังคงหมายถึงผู้พูด เช่น

(95) *Anita seems to be sick.*

(Whitt 2011: 348)

รูปที่ 13 การเป็นรูปบ่งชี้ของ look

สำหรับเกณฑ์การพิจารณาในข้อนี้ ผู้วิจัยจะคัดเลือกอายตนกริยาที่มีความเป็นไปได้ที่จะทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมาว่าประโยคที่อายตนกริยาเหล่านั้นเข้าไปปรากฏอยู่มีองค์ประกอบของการบ่งชี้เพิ่มขึ้นเมื่อใช้อายตนกริยาเหล่านั้นหรือไม่ หากอายตนกริยาเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเพิ่มประพจน์แหล่งที่มาของข้อมูลเข้าไป อายตนกริยาคำนันั้นย่อมทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้

3.2.1.6 เกณฑ์ประเภทของอายตนกริยา

ในทางแบบลักษณ์ภาษา (typology) อายตนกริยาแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ อายตนกริยาแบบเน้นประธาน (subject-oriented perception verbs) และอายตนกริยาแบบเน้นกรรม (object-oriented perception verbs) (Viberg, 1983 and Whitt, 2009) อายตนกริยาแบบเน้นผู้กระทำคือคำกริยาที่แสดงการรับรู้ทางประสาทสัมผัสโดยตรงของคำนามในตำแหน่งประธานในฐานะของผู้ประสบ (experiencer) ในทางวากยสัมพันธ์คำกริยาประเภทนี้จัดเป็นคำสรรกรมกริยาที่คำนามในตำแหน่งประธานมีบทบาทเป็นผู้กระทำกริยาที่รับรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัสที่แสดงโดยคำนามในตำแหน่งกรรม โดยอายตนกริยาในกลุ่มนี้ยังแบ่งออกเป็นอีก 2 ประเภท ได้แก่ อายตนกริยาแบบเน้นผู้ประสบ (experiencer perception verbs) และอายตนกริยาแบบเน้นผู้กระทำ (agentive perception verbs)

อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบประกอบไปด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วย ได้แก่ ผู้ประสบ (experiencer) ซึ่งแสดงโดยนามวลีในตำแหน่งประธาน และ สิ่งกระทบ (stimulus) ที่แสดงโดยนามวลีในตำแหน่งกรรม อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบแสดงเหตุการณ์การรับรู้ที่ผู้ประสบไม่มีเจตนาต่อการรับรู้ ส่วนอายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำประกอบไปด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วย ได้แก่ ผู้กระทำ (agent) ที่แสดงโดยนามวลีในตำแหน่งประธาน และเป้าหมายการรับรู้ที่แสดงโดยนามวลีในตำแหน่งกรรม อายตนกริยาแบบเน้นกรรมแสดงเหตุการณ์การรับรู้ที่ผู้กระทำกระทำกริยาที่รับรู้โดยเจตนา เช่น

อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำ

(96) *Karen listened to the music.*

อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ

(97) *Karen heard the music.*

(Whitt, 2009: 21)

ความแตกต่างระหว่างอายตนกริยาทั้งสองประเภทคือเจตนาของการกระทำ กล่าวคือประธานของอายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำกริยาที่รับรู้ผ่านประสาทสัมผัสโดยเจตนา เช่น Karen ในตัวอย่างที่ (96) เป็นผู้ฟังการรับรู้ทางหูอย่างเจตนาไปที่เสียงเพลง ในขณะที่ประธานของอายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับรู้เสียงที่เข้ามากระทบหูของผู้ประสบอย่างไม่มีเจตนา เช่น Karen ในตัวอย่างที่ (97) ได้ยินเสียงเพลงที่ตั้งเข้ามาโดยไม่ได้ตั้งใจที่จะฟังเสียงนั้น อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบมักถูกใช้และพัฒนากลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มา

ของข้อมูลในหลายภาษาด้วยคุณสมบัติเนื้อในทางอรรถศาสตร์ที่แสดงการเข้าถึงข้อมูลหรือความรู้ โดยธรรมชาติ

อายตณกริยาแบบเน้นกรรม ได้แก่อายตณกริยาที่ประธานไม่ได้มีบทบาทผู้กระทำ หรือผู้ประสม แต่เป็นเป้าหมายของการรับรู้ โดยผู้กระทำ หรือผู้ประสมมักไม่ปรากฏในอายตณกริยากลุ่มนี้ นอกจากนั้นส่วนขยายที่ตามหลังกริยากลุ่มนี้มักเป็นคำกริยาคุณศัพท์ หรือวิเศษณ์ที่แสดงผลหรือค่าของการรับรู้ เช่น

อายตณกริยาแบบเน้นกรรม

(98) *Karen looks healthy.*

(99) *The cake tastes good.*

(Whitt, 2009: 21)

จากตัวอย่างที่ (98) และ (99) จะเห็นว่า Karen และ The cake ไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้ประสม หรือผู้กระทำ แต่เป็นกรรมของการรับรู้โดยประธานที่ถูกละไว้ โดยส่วนขยายที่ตามมาแสดงผล หรือค่าที่ได้จากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสนั้น อายตณกริยาประเภทนี้โดยธรรมชาติมักถูกใช้บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกกรณีที่อายตณกริยาเหล่านี้จะใช้แสดงความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แม้จะปรากฏในบริบททางไวยากรณ์เดียวกัน เช่น

(100) *The sculpture looks damaged.* (evidential use)

(101) *The sculpture looks beautiful.* (non-evidential use)

(Whitt, 2010: 349)

วิทท์กล่าวว่าประโยคทั้งสองนี้แม้จะปรากฏในบริบทเดียวกัน แต่มีเพียงประโยคที่ (100) เท่านั้นที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เนื่องจากเป็นประโยคที่แสดงการเข้าถึงข้อมูล *The sculpture is damaged.* จากการอนุมานบนพื้นฐานของการสังเกตการณ์ คือดูแล้วสรุปข้อมูลจากสภาพของงานประติมากรรมตามที่ได้เห็น ส่วนประโยคที่ (101) เป็นประโยคที่แสดงความคิดเห็นมากกว่าจะเป็นการอนุมานที่อยู่บนพื้นฐานของแหล่งที่มาของข้อมูล ประโยคนี้จึงไม่มีองค์ประกอบของการอนุมานบนพื้นฐานของการสังเกต อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับการวิเคราะห์ของวิทท์ในข้างต้น ผู้วิจัยมองว่าประโยคทั้งสองอายตณกริยา “ดู” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งคู่ การวิเคราะห์ของวิทท์เป็นการพิจารณาจากความหมายโดยรวมของประโยคซึ่งคลาดเคลื่อนจากการพิจารณาเรื่องคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เนื่องจากอายตณกริยา *look* มีคุณสมบัติทางความหมายของการแสดงการเข้าถึงข้อมูลซึ่งเป็นคุณสมบัติของการรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยธรรมชาติ ดังนั้นไม่ว่าไม่ว่าข้อมูลจะเป็นข้อเท็จจริง เป็นข้อมูลในเชิงอนุมาน หรือข้อมูล

ที่เกี่ยวข้องทัศนคติก็ตาม อายตนกิริยา *look* ยังคงทำหน้าที่เป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล คือเป็นฐานให้ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่า *the sculpture* มีสภาพเป็นอย่างไร การพิจารณาว่าตัวอย่างที่ (101) เป็นความเห็น ส่วนตัวอย่างที่ (100) เป็นข้อมูลจึงเป็นการมองที่ส่วนเดิมเดิม *damaged* กับ *beautiful* ไม่ใช่การมองที่คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของ *look* ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้จะถือว่าอายตนกิริยาที่ปรากฏในแบบตัวอย่างที่ (101) เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วย

อายตกริยาทั้งประเภทนอกจากจะมีโครงสร้างเหตุการณ์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่แตกต่างกันแล้ว ยังมีแนวโน้มพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้แตกต่างกัน วิทท์กล่าวว่าอายตกริยาแบบเน้นประธานมีแนวโน้มกลายเป็นคำไวยากรณ์แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่มาจาก การสังเกตการณ์โดยตรง (*direct evidence plus observation*) ส่วนอายตกริยาแบบเน้นกรรมมีแนวโน้มกลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการอนุมานความ (*inference*) เนื่องจากจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของกริยาที่แสดงเหตุการณ์ในลักษณะของการประเมินค่ามากกว่าการสังเกตการณ์ อายตกริยาแบบเน้นประธานจะพัฒนามาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเมื่อปรากฏกับประธานบุรุษที่หนึ่ง ในขณะที่อายตกริยาแบบเน้นกรรมจะพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลปรากฏกับประธานบุรุษที่สองหรือสามเท่านั้น (Whitt, 2010a)

สำหรับอายตกริยาแบบเน้นประธาน ในกรณีที่มีประธานบุรุษที่สอง และสามเป็นผู้ประสบ และเป็นศูนย์กลาง (จุดอ้างอิง) ของเหตุการณ์ เช่น *Anita sees the ship sinking*. ประโยคดังกล่าวอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วย ในกรณีที่ผู้พูดอาศัยทุติยทัศนะ (*secondary stance*) หรือการรับรู้ของบุคคลที่สองหรือสามเป็นหลักฐาน หรือแหล่งที่มาเพื่ออ้างถึงข้อมูล กล่าวคือ ข้อมูลเรื่อล่มรู้มาจากแอนนิต้าซึ่งเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ อย่างไรก็ตามคำว่า *see* ในกรณีนี้ไม่ได้เป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่ทำหน้าที่เป็นแหล่งที่มาด้วยตัวเอง ด้วยเหตุนี้จึงนำมาอภิปรายในแง่ของการกลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในที่นี้

ส่วนอายตกริยาแบบเน้นกรรมที่มีประธานเป็นบุรุษที่หนึ่ง เช่น *I looked exhausted*. แสดงการประสบรับรู้ทางบริษานด้วยตนเอง จึงไม่มีนัยของการอนุมานความเหมือนกรณีที่มีประธานเป็นบุรุษอื่น เป็นเพียงการบรรยายให้เห็นถึงสภาพความอ่อนเพลีย ซึ่งเป็นลักษณะที่สามารถรับรู้ได้ด้วยตา เช่น ตาดำ ผมยุ่ง ฯลฯ ดังนั้นจึงไม่พัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเช่นเดียวกับกรณีที่มีประธานเป็นบุรุษที่สองหรือสาม

จากการจัดจำแนกประเภทอายตนกริยาข้างต้นสรุปได้ว่า อายตนกริยาที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนากลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีสองรูปแบบ คือ อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสพ และอายตนกริยาแบบเน้นกรรม เนื่องจากอายตนกริยาทั้งสองประเภทนี้มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์บ่งชี้วิธีการโดยตรงที่ผู้พูดได้มาซึ่งความรู้ ในขณะที่อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำสื่อความในลักษณะของการกระทำมากกว่ารับรู้ เกณฑ์การคัดเลือกอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. **เกณฑ์ประเภทของคำกริยา** อายตนกริยาที่ปรากฏในลักษณะ 1) อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสพ และ 2) อายตนกริยาแบบเน้นกรรม เท่านั้นจะถูกนำมาพิจารณาว่าเป็นอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล จากเกณฑ์คุณสมบัติในข้อนี้พบว่าอายตนกริยาที่มีคุณสมบัติเป็นอายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสพ และอายตนกริยาแบบเน้นกรรมได้แก่ อายตนกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก”
2. **เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์** พิจารณาว่าอายตกริยาคำใดมีคุณสมบัติทางความหมายเป็นคำแสดงการเข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูล โดยพิจารณาร่วมกับคุณสมบัติความเป็นรูปบ่งชี้อายตนกริยาคำใดเพิ่มองค์ประกอบของการบ่งชี้เข้าไปในประโยค อายตนกริยาคำนั้นถือเป็นอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล
3. **เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์** พิจารณาว่าอายตนกริยาที่ผ่านคุณสมบัติในข้อ 1 คำใดที่ปรากฏเป็นส่วนเสริม ที่สามารถละได้ อายตนกริยาคำนั้นมีคุณสมบัติเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล
4. **เกณฑ์ทางหน้าที่** พิจารณาว่าอายตนกริยาที่ผ่านคุณสมบัติในข้อที่ 1 และ 2 คำใดที่มีหน้าที่หลักที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล อายตนกริยาคำนั้นเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติและข้อมูลจากงานวิจัยในอดีตพบว่าอายตนกริยาที่พัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีเพียง เห็น” “ดู” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” อายตนกริยาที่กล่าวมานี้มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แตกต่างกันเป็น 2 กลุ่มโดยพิจารณาตามความหมาย คือกลุ่มที่ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยเกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ และคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ ข้อมูลที่ได้สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

อายตกรรยบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

อายตกรรยบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาพ		อายตกรรยบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาพ
อายตกรรยบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นวลีตายตัว	อายตกรรยบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นกรรยเดี่ยว	
1. ดูเหมือน (จะ) + อนุพกรรย ดูเหมือนคุณจะถูกตัวมาก ขึ้นกว่าเดิม	1. ดู + กรรยแสดงสภาพ เขาถูกเป็นคนแปลกๆ	1. เห็น + (ปรกรรย) + ว่า + อนุพกรรย เห็นยาเขากกว่า หนังสือหนักเลยรี
2. ดูท่า (จะ) + อนุพกรรย ดูท่าพวกเขาจะไม่ค่อยพอใจ สักเท่าไร	2. รู้สึก + ว่า + อนุพกรรย รู้สึกว่าช่างนอกฝนกำลัง ตกนะ	2. ได้ยิน + ว่า + อนุพกรรย ได้ยินว่าวันนี้ นาย ทิจกับนายดรณีจะ ไปกรุงเทพฯใช้ใหม่
3. เห็นที/ เห็นท่า (จะ) + อนุพกรรย เห็นทีเขาจะมาสาย		
4. เห็นจะ + กรรยแสดงสภาพ เด็กตัวโตเห็นจะอายุหลาย เดือนแล้ว		
5. ไม่+ เห็น (จะ) คุณเสนาจะเคยอยู่หลายพรรค แกไม่เห็นอยู่กับใครได้สักคน		
6. เห็นจะ+ เป็น/ ได้แก่ คนที่ดูเป็นกังวลที่สุดเห็นจะ ได้แก่ เสาร์		

ตารางที่ 4 ประเภทของอายตกรรยบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทย

เมื่อได้ข้อมูลแบ่งตามโครงสร้างและความหมายมาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดย วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของอายตนกริยาในแต่ละหน่วยสร้าง โดยดู ว่าอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏในหน่วยสร้างที่กล่าวมาปรากฏร่วมกับ อะไรบ้าง และแสดงความหมายอย่างไร โดยจะกล่าวในรายละเอียดในบทที่ 4 จากนั้นจึงสรุป ผลการวิจัยในส่วนสุดท้าย

บทที่ 4

อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

ในบทนี้จะกล่าวถึงความหมายของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยแบ่งการวิเคราะห์หลักเป็นสามส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ 4.1 อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ โดยแบ่งเป็น 4.1.1 อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นวลิตายตัว ซึ่งประกอบไปด้วย 4.1.1.1 วลิตายตัว “ดูเหมือน” 4.1.1.2 วลิตายตัว “ดูท่า (ทาง)” 4.1.1.3 วลิตายตัว “เห็นที/ท่า” 4.1.1.4 วลิตายตัว “เห็นจะ” 4.1.1.5 วลิตายตัว “ไม่เห็น” และ 4.1.1.6 วลิตายตัว “เห็นจะเป็น/เห็นจะได้แก่” 4.1.2 อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นกริยาเดี่ยว อันได้แก่ 4.1.2.1 อายตณกริยา “ดู” และ 4.1.2.2 อายตณกริยา “รู้สึก” และ 4.1.3 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการแสดงทัศนภาวะ 4.2 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ ได้แก่ 4.2.1 อายตณกริยา “ได้ยิน” และ 4.2.2 อายตณกริยา “เห็น” และ 4.3 ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยเริ่มจากการอธิบายคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์รวมถึงบริบทของการใช้อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแต่ละประเภท และวิเคราะห์ให้เห็นว่าอายตกริยากลุ่มนี้แสดงความสัมพันธ์ทับซ้อนกับการแสดงทัศนภาวะอย่างไร พร้อมอภิปรายความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติที่อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยแสดงในส่วนสุดท้าย

4.1 อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะได้แก่อายตกริยา “ดู” และ “เห็น” ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ 1) อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นวลีตายตัว (fixed phrase) และ 2) อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นกริยาเดี่ยว อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏเป็นวลีตายตัวคืออายตกริยาที่เกาะกับศัพท์อื่นจนกลายเป็นรูปแช่แข็ง (fossilized) ที่มีธรรมเนียมการปรากฏและความหมายเฉพาะตัว โดยวลีตายตัวที่แสดงระดับของการกลายเป็นรูปแช่แข็งสูงมักปรากฏเป็นกลุ่มคำที่มีหมวดความหมายในตัวเองแยกจากความหมายตั้งต้นในพจนานุกรม จากข้อมูลพบว่าการปรากฏของอายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในกลุ่มนี้มีจำนวนการปรากฏในสัดส่วนใกล้เคียงกัน

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตกริยา “ดู” และ “เห็น” เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะสัญชาตญาณ (epistemic modality) เนื่องจากข้อมูลที่ถูกบ่งชี้มีความหมายเกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็น และทัศนระของผู้พูด แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงการบ่งชี้โดยอายตกริยา “ดู” และ “เห็น” คือการอนุมานบนพื้นฐานของการรับรู้ของผู้พูด (inference) ซึ่งมีลักษณะเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม สังเกตว่าอายตกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มา “ดู” และ “เห็น” มักปรากฏร่วมกับคำช่วยกริยา “จะ” ที่แสดงการบ่งชี้สถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis marker) โดย “จะ” บ่งชี้เหตุการณ์ประเภทที่ไม่ทราบแน่ชัดว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ณ ขณะเวลากล่าวถ้อย เช่น เหตุการณ์แสดงความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็น ความตั้งใจ เจตนา รวมถึงอนาคตกาล ซึ่งมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะสัญชาตญาณ (อภิญา 2553) อย่างไรก็ตามการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีแหล่งที่มาของข้อมูลและการแสดงทัศนภาวะเป็นประเภททางไวยากรณ์ที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์แตกต่างกัน กล่าวคือ คำแสดงทัศนภาวะมีจุดเน้นที่การประเมินข้อมูลของผู้พูดว่าข้อมูลนั้นมี **สถานะความจริง หรือ ความถูกต้อง** มากน้อยเพียงใด ในขณะที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำที่มีจุดเน้นที่ **แหล่งที่มาของข้อมูลที่ผู้พูดใช้อ้างในการกล่าวถ้อย** โดยเน้นว่าถ้อยความที่กำลังถูกกล่าวถ้อยมีที่มาจากไหน และที่มาของข้อมูลคืออะไร อย่างไรก็ตามรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยเฉพาะการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอนุมานซึ่งแสดงการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม (indirect evidentials) มักแสดงความหมายข้างเคียงที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมแสดงนัยว่าความรู้ที่ผู้พูดมีต่อเหตุการณ์เป็นเพียงความรู้แบบทฤษฎีมี ดังนั้นระดับการตัดสินใจความถูกต้องของข้อมูล หรือความรับผิดชอบที่มีต่อข้อมูลจึงอนุมานได้ว่าต่ำ เนื่องจากผู้พูดไม่มีประจักษ์หลักฐานที่ชัดเจน ผลข้างเคียงจากการอนุมานดังกล่าวทำให้การบ่งชี้

ตัวอย่าง

- (102) อรุณสวัสดิ์ในวันนี้ทั้งยามเช้าและบ่ายเป็นไปอย่างทุลักทุเล เพราะก่อนหน้าที่รถขนาดสอง ประตูคันเล็กนั้นจะเลี้ยวเข้าสู่อาณาบริเวณที่พักอาศัยเพียงแค่มิเก็น่าที่ ฝนที่ดูเหมือนจะตก หนักมาตลอดชั่วโมงก็ทำท่าว่าจะหยุดขึ้นมาเสียเฉยๆ อย่างไม่มีปี่มีขลุ่ย
- (103) เดี่ยวนี้หิวหันมาทานอาหารมังสวิรัตินี้และเข้าวัดทำบุญมากขึ้น การแต่งตัวก็ค่อนข้าง เรียบร้อยและติดดิน จนดูเหมือนเป็นคนสมถะ
- (104) เมื่อ Shakespeare เสียชีวิต ก็ไม่ปรากฏว่าเป็นชาวใหญ่โต ดูเหมือนจะไม่มีใครสนใจ เสียด้วยซ้ำ
- (105) พ่อเล่าว่าข้อเรียกร้องทั้งสามข้อของสหพันธ์คนงานของบริษัทหูกมอญเดิน ๆ ก็ ดูเหมือนว่าไม่ใช่เรื่องที่รุนแรงอะไร
- (106) ดูเหมือนคุณจะถูกตัวมากขึ้นกว่าเดิม
- (107) ดูเหมือนว่าต้นไม้ สมุนไพร และสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะกูกไก่ กำลังเป็นชีวิตอีกส่วนหนึ่ง แทนการแต่งเพลงของ แอ๊ด คาราบาว
- (108) ดูเหมือนว่าเรื่องการไม่เคารพศักดิ์ศรีของคนจนนั้นจะเปลี่ยนยาก เพราะมันอยู่ลึกเข้าไป ในจิตสำนึกแล้วจะเปลี่ยนยังไง ก็เปลี่ยนได้ด้วยการศึกษา
- (109) ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้เหมือนเคยคุยกันมานานมาก
- (110) นิวตันถือกำเนิดมาแบบผิดปกติคือคลอดก่อนกำหนด ดูเหมือนว่านิวตันจะรีบเกิดมา “เพื่อภารกิจ” อะไรบางอย่าง
- (111) ดูเหมือนจะเป็นสูตรสำเร็จไปแล้วว่าหากเจอโรงเรียนเก่าๆ ที่ยากจน ก็ต้องนึกถึงโต๊ะ เก้าอี้ และเครื่องเขียนเป็นอันดับแรก

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อายตณกริยา “ดู” ที่ประกอบกับคำว่า “เหมือน” ปรากฏร่วมกันในลักษณะของวลี ตายตัวที่มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น สืบเนื่องจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานจัดให้ “ดู เหมือน” เป็นอีกหมวดคำหนึ่งที่อยู่ในประเภทของคำวิเศษณ์ที่มีความหมายว่า “เข้าใจว่า” เช่น ดู เหมือนตอนนี้อยู่จะกลับบ้านไปแล้ว, “คะเนว่า, เห็นจะ”, เช่น ไฟฟ้าดูเหมือนจะดับราว ๆ ๔.

อายตณกริยา “ดู” ที่ปรากฏร่วมกับคำว่า “เหมือน” เป็นอายตณกริยาแบบเน้นกรรม (object-oriented perception verb) โดยนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานแสดงบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ ส่วนผู้ประสพซึ่งไม่ปรากฏรูปในประโยคได้แก่ประธานของการสนทนา ผู้พูด หรือผู้เขียน ในตัวอย่างที่ (102) นามวลี “ฝน” มีบทบาทเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “ตกหนัก” ในตัวอย่างที่ (103) คำนาม “หมีว” มีบทบาทเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “เป็นคนสมณะ” ในตัวอย่างที่ (104) “เมื่อ Shakespeare เสียชีวิต” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “ไม่มีใครสนใจเสียด้วยซ้ำ” ในตัวอย่างที่ (105) “ข้อเรียกร้องทั้งสามข้อของสหพันธ์คนงานของบริษัท” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “ไม่ใช่เรื่องที่รุนแรงอะไร” ในบางการปรากฏเช่นในตัวอย่างที่ (106) – (111) “ดูเหมือน” ปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดโดยไม่ปรากฏรูปประธานทางไวยากรณ์ (grammatical subject) การปรากฏในลักษณะดังกล่าวมีถึงร้อยละ 90 ของข้อมูล “ดูเหมือน” ที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดทำหน้าที่เป็นส่วนเสริม โดยนามวลีในอนุภาคที่ปรากฏตามมาทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการรับรู้ ในตัวอย่างที่ (106) “คุณ” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “เก็บตัวมากขึ้นกว่าเดิม” ตัวอย่างที่ (107) “ต้นไม้ สมุนไพร และสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะกูกไก่” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “กำลังเป็นชีวิตอีกส่วนหนึ่งแทนการแต่งเพลงของ แอ๊ด คาราบาว” ในตัวอย่างที่ (108) “เรื่องการไม่เคารพศักดิ์ศรีของคนจน” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “เปลี่ยนยาก” ในตัวอย่างที่ (109) “สองคนนี้” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้” ในตัวอย่างที่ (110) “นิวตัน” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “รีบเกิดมา “เพื่อภารกิจ” อะไรบางอย่าง” ในตัวอย่างที่ (111) ข้อความ “หากเจอโรงเรียนเก่าๆ ที่ยากจน ก็ต้องนึกถึงโต๊ะ เก้าอี้ และเครื่องเขียนเป็นอันดับแรก” ทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “เป็นสูตรสำเร็จไปแล้ว”

คำว่า “เหมือน” ที่ประกอบกับอายตณกริยา “ดู” มีความหมายว่า “ดัง เช่น อย่าง” คำว่า “เหมือน” แสดงการเปรียบเทียบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน หรือใกล้เคียงกันของบางสิ่งบางอย่าง แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เช่น เขาพูดกับฉันเหมือนว่าฉันเป็นเพื่อนเขา เปรียบเทียบว่าตัวผู้พูดเป็นเหมือนกับเพื่อนของผู้ฟังแต่ไม่ใช่เพื่อนของผู้ฟังจริง ๆ

“ดูเหมือน” เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยแหล่งที่มาของข้อมูลได้แก่การอนุมานความที่เกิดจากการรับรู้ของผู้พูด ข้อความที่บ่งชี้ด้วย “ดูเหมือน” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะเป็นความน่าจะเป็น มากกว่าข้อเท็จจริง สังเกตว่าอนุภาคที่ปรากฏตามหลังวลี “ดูเหมือน” เป็นอนุภาคที่เกี่ยวข้อกับการประเมินความเป็นไปได้ และความน่าจะเป็น โดยมีคำบ่งชี้สถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis marker) “จะ” ซึ่งแสดงเหตุการณ์ในลักษณะของความน่าจะเป็น ปรากฏอยู่ภายใน จากตัวอย่างพบว่า “ดูเหมือน” ปรากฏตาม

ด้วยอนุพากย์ที่มีคำบ่งชี้สถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง (irrealis marker) “จะ” อยู่ภายในถึงร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่าข้อความที่ “ดูเหมือน” ปรากฏอยู่นั้นมักประกอบไปด้วยคำกริยาแสดงสภาพ และอนุพากย์ที่แสดงความหมายเกี่ยวกับการประเมิน และทัศนะของผู้พูด เช่น “หนัก” ในตัวอย่างที่ (102) “เป็นคนสมถะ” ในตัวอย่างที่ (103) “เก็บตัวมากขึ้นกว่าเดิม” ในตัวอย่างที่ (104) “เป็นชีวิตอีกส่วนหนึ่งแทนการแต่งเพลงของ แอ๊ด คาราบาว” ในตัวอย่างที่ (105) “ไม่มีใครสนใจเสียด้วยซ้ำ” ในตัวอย่างที่ (106) “เปลี่ยนยาก” ในตัวอย่างที่ (107) “เป็นกันเอง” ในตัวอย่างที่ (108) “ไม่ใช่เรื่องที่รุนแรงอะไร” ในตัวอย่างที่ (109) “เป็นสูตรสำเร็จไปแล้ว” ในตัวอย่างที่ (110) และ “รีบเกิดมา “เพื่อภารกิจ” อะไรบางอย่าง” ในตัวอย่างที่ (111) เป็นต้น

อายตณกริยา “ดู” แสดงถึงจุดอ้างอิงของข้อมูล โดยบ่งชี้ว่าข้อมูลที่ยกมานั้นได้มาจากการรับรู้ด้วยตาของผู้พูด การรับรู้ด้วยตาของผู้พูดมีสองลักษณะคือ การรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม และการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม โดยในตัวอย่างที่ (102), (103) และ (106) เป็นการรับรู้มีลักษณะค่อนข้างเป็นรูปธรรมมากกว่าในตัวอย่างที่เหลือ ข้อมูลที่บ่งชี้โดยคำว่า “ดูเหมือน” สื่อความในลักษณะ “เท่าที่ (ผู้พูด) ดู เหมือนกับว่า...” ข้อมูลที่บ่งชี้โดย “ดูเหมือน” ส่วนใหญ่บ่งชี้ข้อมูลในลักษณะที่อาจเกิดขึ้นแล้ว หรือข้อมูลที่บรรยายสภาพที่อาจเกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน เช่น ในตัวอย่างที่ (102) “ฝนที่ดูเหมือนจะตกหนักมาตลอดชั่วโมงก็ทำท่าว่าจะหยุดขึ้นมาเสียเฉย ๆ อย่างไม่มีปี่มีขลุ่ย” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากการที่ผู้พูดสังเกตดูสภาพแวดล้อมโดยรอบ ซึ่งสามารถมองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ดูจากระดับน้ำที่ท่วมขังอยู่ตามถนน เสียงของฝนที่กระทบกับหลังรถ หรือหลังคาบ้านอย่างรุนแรง ฯลฯ พบว่าเป็นไปได้ที่ก่อนหน้านี้ฝนอาจจะตกหนัก ในตัวอย่างที่ (103) “เดี๋ยวนี้หมีหันมาทานอาหารมังสวิรัตและเข้าวัดทำบุญมากขึ้น การแต่งตัวก็ค่อนข้างเรียบร้อยและดีดิดิน จนดูเหมือนเป็นคนสมถะ” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ดูจากพฤติกรรมของหมีซึ่งสามารถมองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การทานอาหาร การแต่งตัว ฯลฯ เป็นไปได้ว่าปัจจุบันหมีกลายเป็นคนสมถะไปแล้ว ในตัวอย่างที่ (104) “เมื่อ Shakespeare เสียชีวิต ก็ไม่ปรากฏว่าเป็นชาวใหญ่โต ดูเหมือนจะไม่มีใครสนใจเสียด้วยซ้ำ” แสดงข้อมูลในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดดูจากข้อมูล เช่น หนังสือชีวประวัติของเชคสเปียร์ หนังสือประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้เขียนเกี่ยวกับการตายของเชคสเปียร์มากนัก พบว่าข่าวการเสียชีวิตของเชคสเปียร์ไม่น่าจะเป็นข่าวที่มีผู้คนสนใจกันมากเท่าไร ในตัวอย่างที่ (105) “พอเล่าว่าชื่อเรียกห้องทั้งสามชื่อของสหพันธ์คนงานของบริษัทหากมองเผิน ๆ ก็ดูเหมือนว่าไม่ใช่เรื่องที่รุนแรงอะไร” แสดงข้อมูลในลักษณะที่ว่า จากการพิจารณาชื่อเรียกห้องของสหพันธ์คนงานของบริษัทซึ่งพออาจเป็นบุคคลากรหนึ่งในบริษัทนั้น เป็นไปได้ว่าชื่อเรียกห้องดังกล่าวไม่น่าจะเป็นเรื่องที่รุนแรงเมื่อดูจาก

สภาพการณ์ในตัวอย่างที่ (106) “ดูเหมือนคุณจะมีตัวมากขึ้นกว่าเดิม” แสดงข้อมูลในลักษณะที่ว่า เมื่อดูจากพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมของบุคคลที่กำลังกล่าวถึง เช่น เจ็บมากขึ้น อยู่คนเดียวมากขึ้น ออกไปพบปะสังสรรค์กับเพื่อนน้อยลง ฯลฯ เป็นไปได้ว่าบุคคลที่ผู้พูดคุยด้วยน่าจะมีพฤติกรรมเก็บตัวมากขึ้นกว่าเดิม ในตัวอย่างที่ (107) “ดูเหมือนว่าต้นไม้ สมุนไพร และสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะกูกไก่ กำลังเป็นชีวิตอีกส่วนหนึ่งแทนการแต่งเพลงของ แอ็ด คาราบาว” แสดงข้อมูลในลักษณะที่ว่า เมื่อดูจากกิจกรรมที่เปลี่ยนไปของคุณแอ็ด คาราบาวแล้ว เป็นไปได้ว่า ต้นไม้ สมุนไพร และสัตว์เลี้ยงน่าจะเป็นกิจกรรมใหม่ที่คุณแอ็ด คาราบาวหันไปทำ แทนการแต่งเพลง ในตัวอย่างที่ (108) “ดูเหมือนว่าเรื่องการไม่เคารพศักดิ์ศรีของคนจนนั้นจะเปลี่ยนยาก เพราะมันอยู่ลึกเข้าไปในจิตสำนึกแล้วจะเปลี่ยนยังไง ก็เปลี่ยนได้ด้วยการศึกษา” แสดงข้อมูลในลักษณะที่ว่า เมื่อดูจากพฤติกรรมของคนในปัจจุบัน เช่น การปฏิบัติต่อคนจนในที่สาธารณะ ประสิทธิภาพส่วนตัว ฯลฯ เป็นไปได้ว่าการไม่เคารพศักดิ์ศรีของคนจนเป็นเรื่องที่เปลี่ยนได้ยาก ในตัวอย่างที่ (109) “ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้เหมือนเคยคุยกันมานานมาก” แสดงข้อมูลในลักษณะที่ว่า เมื่อพิจารณาจากลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลที่กำลังกล่าวถึง เป็นไปได้ว่าบุคคลดังกล่าวน่าจะมีความสนิทกันมาก และอาจเป็นไปได้ว่าบุคคลดังกล่าวน่าจะรู้จักและคุยกันมานานแล้ว ในตัวอย่างที่ (110) “นิวตันถือกำเนิดมาแบบ ผิดปกติคือคลอดก่อนกำหนด ดูเหมือนว่านิวตันจะรีบเกิดมา “เพื่อภารกิจ” อะไรบางอย่าง” แสดงข้อมูลในลักษณะที่ว่า เมื่อพิจารณาจากบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นไปได้ว่านิวตันน่าจะเกิดเร็วเพราะต้องทำภารกิจบางอย่างให้สำเร็จ และในตัวอย่างที่ (111) “ดูเหมือนจะเป็นสูตรสำเร็จไปแล้วว่าหากเจอโรงเรียนเก่าๆ ที่ยากจน ก็ต้องนึกถึงโต๊ะ เก้าอี้ และเครื่องเขียนเป็นอันดับแรก” แสดงข้อมูลในลักษณะที่ว่า เมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ เป็นไปได้ว่าคนส่วนใหญ่จะนึกถึงการบริจาคโต๊ะ เก้าอี้ และเครื่องเขียนเป็นอันดับแรกเมื่อนึกถึงโรงเรียนเก่า ๆ ที่ยากจน

การรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมทำให้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีลักษณะเป็นการอนุมานที่เกิดจากการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง และทำให้ข้อมูลมีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงมากกว่าความคิดเห็น เช่นในตัวอย่างที่ (102) “ฝนที่ดูเหมือนจะตกหนักตลอดชั่วโมงก็ทำท่าว่าจะหยุดขึ้นมาเสียเฉย ๆ อย่างไม่มีปี่มีขลุ่ย” ข้อมูลเรื่องฝนตกหนักสามารถเข้าถึงได้จากการรับรู้ด้วยตาโดยตรงของผู้พูด กล่าวคือผู้พูดสามารถรับรู้เหตุการณ์ดังกล่าวด้วยการมองเห็นด้วยตาได้ ดังนั้น ข้อมูลเรื่องฝนตกหนักเป็นข้อมูลที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นข้อเท็จจริง แม้การมองว่าฝนตกหนักหรือไม่หนักจะมีลักษณะทางความหมายเป็นเหมือนการประเมินความเป็นไปได้ ในขณะที่การรับรู้

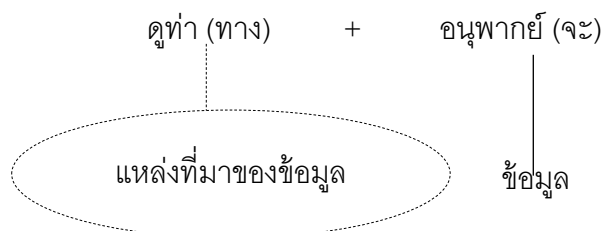

ที่เป็นนามธรรมทำให้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการอนุมานจากการเข้าถึงข้อมูล โดยข้ออมซึ่งต้องอาศัยการคิด พิจารณาทั้งจากที่มองเห็นได้ และมองเห็นไม่ได้มาประกอบ เช่น ใน ตัวอย่างที่ (108) “ดูเหมือนว่าเรื่องการเมืองการไม่เคารพศักดิ์ศรีของคนจนนั้นจะเปลี่ยนยาก เพราะมันอยู่ ลึกเข้าไปในจิตสำนึกแล้วจะเปลี่ยนยังไง ก็เปลี่ยนได้ด้วยการศึกษา” การรับรู้เรื่องการเมืองการเคารพ หรือไม่เคารพศักดิ์ศรีของใครเป็นเรื่องของความเข้าใจในทัศนะของบุคคล มากกว่าการรับรู้ด้วยตา แต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากการเคารพศักดิ์ศรีของคนสามารถแสดงออกได้ทั้งทางการกระทำ คำพูด ความคิด และอคติ ซึ่งอาจเป็นทั้งสิ่งที่มองเห็นได้ หรือสิ่งที่มองเห็นไม่ได้ ดังนั้นความเข้าใจ ดังกล่าวจึงไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏแก่สายตาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นวัตถุวิสัย การรับรู้ซึ่งเป็น นามธรรมจึงทำให้ข้อมูลมีลักษณะคล้ายกับความคิดเห็นมากกว่าเป็นข้อเท็จจริง และทำให้ดู เหมือนเป็นการแสดงทัศนภาวะมากกว่าแค่การรายงานข้อมูล

4.1.1.2 วลีตายตัว “ดูท่า (ทาง)”

อายตณกริยา “ดู” ที่ปรากฏร่วมกับ “ท่า (ทาง)” เป็นวลีตายตัวแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ตัวอย่าง

- (112) ดูท่ารัฐบาลมาร์ค อภิสิตธิ์ เวชชาชีวะ จะมาเร็ว และไปเร็วกว่าที่คิดหรือเปล่า
- (113) ดูท่าปีนี้ภัยที่โถมเข้าสู่หัวใจคนไทยให้แตกสลายซึ่งความสามัคคีจะหนักหนากว่าที่ชาวจีนประสบมากนัก
- (114) การลั่นแฉกประห้วง 2 ทีมยักษ์ใหญ่ แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด และ ลิเวอร์พูล แล้ว หลายคนดูจะห่วงความเป็นไปของ นิวคาสเซิล มากเป็นพิเศษ เพราะดูท่าว่าสโมสรใหญ่อย่างนี้มีโอกาสวิ่งไปเล่นลีกแชมเปียนชิพในฤดูกาลหน้าค่อนข้างสูงทีเดียว
- (115) แน่نونว่าคงมีคนเข้ามาในวงการเพลงเร็กเก้มากขึ้นเรื่อย ๆ และดูท่าตลาดเพลงอินดี้ อาจจะมีพุ่งหน้าไปทางนั้นมากขึ้นเรื่อยอีกต่างหาก
- (116) เอ หรือฟุ้งนี้เราจะออกไปที่สะดือทะเลกันดี ดูท่าว่าไปมสมบัติจะรวยกว่าทำโปะนะ
- (117) ความปั่นป่วนวุ่นวายทางการเมืองในรัฐเประ ของมาเลเซีย ดูท่าจะไม่จบลงง่าย ๆ หลังศาลมีคำสั่งเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคมว่ารัฐบาลแห่งรัฐเประในปัจจุบันไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- (118) กาแล็คซี่ปัตมิลานเซ็นเบคส์ถาวร เดวิด เบคแคม กองกลางซูเปอร์สตาร์ชาวอังกฤษ ดูท่าต้องลั่นเหนื่อยในการย้ายจากแอลเอกาแล็คซี่ไปร่วมทัพปีศาจแดงดำ เอซี มิลาน แบบถาวร
- (119) ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไรด้วยสิทธิ์ๆ ที่ใครที่มันนะจ๊ะ
- (120) เจ้าคิมหลานชั้นดูท่ามันก็อยากจะช่วยทำงานนี้อยู่นะ
- (121) อู๊ย ไต่ตรงทางเข้าประตูห้องน้ำมินิตยสารวางอยู่ ดูท่าทางเก่าๆ สงสัยจะเป็นนิตยสารที่ไม่อ่านแล้ว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้นิยามคำว่า “ดู” ว่าเป็นคำกริยาที่หมายถึง การใช้สายตาเพื่อให้เห็น ส่วน “ท่า (ทาง)” เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง กิริยาอาการที่ปรากฏให้เห็น เช่น *ท่าทางดี ท่าทางไม่ดี* แม้พจนานุกรมจะไม่ได้จัดให้ “ดูท่า (ทาง)” เป็นคำเดียวกัน แต่จากข้อมูล พบว่า “ดู” จะปรากฏร่วมกับคำว่า “ท่า(ทาง)” เสมอ โดย “ดูท่า (ทาง)” มีคุณสมบัติทางทาง วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์แตกต่างจากอายตณกริยา “ดู” ในความหมายตั้งต้น

อายตณกริยา “ดู” ที่หมายถึง “ใช้สายตาเพื่อให้เห็น” เป็นอายตณกริยาแบบเน้น ประธาน (subject-oriented perception verb) “ดู” เมื่อปรากฏร่วมกับ “ท่า (ทาง)” มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์เป็นคำกริยาที่ไม่ปรากฏประธานทางไวยากรณ์ (grammatical subject) แต่มีประธานของการสนทนา (speaking subject) เป็นผู้พูด ส่วน “ท่า (ทาง)” ทำหน้าที่เป็นกรรม และมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าของการใช้สายตา “ดูท่า(ทาง)” ที่ปรากฏร่วมกันแสดง ความหมาย “ใช้สายตาเพื่อให้เห็นกิริยาอาการที่ปรากฏให้เห็น” อย่างไรก็ตาม “ดูท่า (ทาง)” ปรากฏร่วมกันจนกลายเป็นคำคำเดียวกันที่มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นรูป ภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “ดูท่า (ทาง)” ที่มีลักษณะเป็นวลีตายตัวทำหน้าที่เป็น คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์เปลี่ยนเป็นอายตณกริยาแบบเน้นกรรม โดย “ดูท่า (ทาง)” ปรากฏแบบไร้ประธานไวยากรณ์แบบร้อยลระร้อย และมักปรากฏทางด้านซ้าย สุดของประโยคเช่นในตัวอย่างที่ (112) – (121) หรือปรากฏภายในประโยค โดยมีนามวลีใน ตำแหน่งประธาน หรือที่ปรากฏตามมาทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการรับรู้ เช่น ในตัวอย่าง (112) นามวลี “*รัฐบาลมาร์ค อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ*” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “*มาเร็ว และไปเร็วกว่าที่ คิด*” ตัวอย่างที่ (113) นามวลี “*ภัยที่โถมเข้าสู่หัวใจคนไทยให้แตกสลายซึ่งความสามัคคี*” เป็น เป้าหมายของการรับรู้ที่ “*หนักกว่ากว่าที่ชาวจีนประสบมาก*” ตัวอย่างที่ (114) “*สโมสรใหญ่อย่าง นี้*” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “*มีโอกาสว่างไปเล่นลีก แชมเปียนชิพในฤดูกาลหน้าค่อนข้างสูง ที่เดียว*” ตัวอย่างที่ (115) “*ตลาดเพลงอินดี้*” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “*อาจจะมุ่งหน้าไปทาง นั้นมากขึ้นเรื่อย*” ตัวอย่างที่ (116) “*ไปมสมมติ*” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “*รวยกว่าทำโป๊ะ*” ตัวอย่างที่ (117) “*ความปั่นป่วนวุ่นวายทางการเมืองในรัฐเประ ของมาเลเซีย*” เป็นเป้าหมายของ การรับรู้ที่ “*จะไม่จบลงง่าย ๆ*” ตัวอย่างที่ (118) “*เดวิด เบคแคม กองกลางซูเปอร์สตาร์ชาว อังกฤษ*” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “*ต้องลุ้นเหนื่อยในการย้ายจากแอลเอ กาแล็คซี่ ไปร่วม ทัพ ปีศาจแดงดำ เอซี มิลาน แบบถาวร*” ตัวอย่างที่ (119) “*พวกเขา*” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “*ไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร*” ตัวอย่างที่ (120) “*เจ้าคิม หลานชั้น*” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “*อยากจะช่วยทำงานนี้อยู่*” และ ในตัวอย่างที่ (121) “*นิตยสาร*” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่ “*เก่า*”

“ดูท่า” ทำหน้าที่เป็นคำเสริมเพื่อแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยแหล่งที่มาของข้อมูลได้แก่การอนุมานจากการสังเกตการณ์ของผู้พูด ข้อมูลที่บ่งชี้โดย “ดูท่า” มีลักษณะเป็นข้อมูลที่ดูเหมือนเป็นการประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ สังเกตว่าอนุภาคย์ที่ปรากฏตามมามีคำกริยาแสดงสภาพ หรืออนุภาคย์แสดงการประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ เช่น “มาเร็วไปเร็ว” ในตัวอย่างที่ (112) “หนักหนา” ในตัวอย่างที่ (113) “มีโอกาสร่วง” ในตัวอย่างที่ (114) “อาจจะมุ่งหน้าไปทางนั้นมากขึ้นเรื่อย” ในตัวอย่างที่ (115) “จะรวยกว่า” ในตัวอย่างที่ (116) “ไม่จบลงง่าย ๆ” ในตัวอย่างที่ (117) “ต้องลุ่นเหนียว” ในตัวอย่างที่ (118) “ไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร” ในตัวอย่างที่ (119) “มันก็อยากจะช่วยงานนี้อยู่นะ” ในตัวอย่างที่ (120) และ “เก่า ๆ” ในตัวอย่างที่ (121)

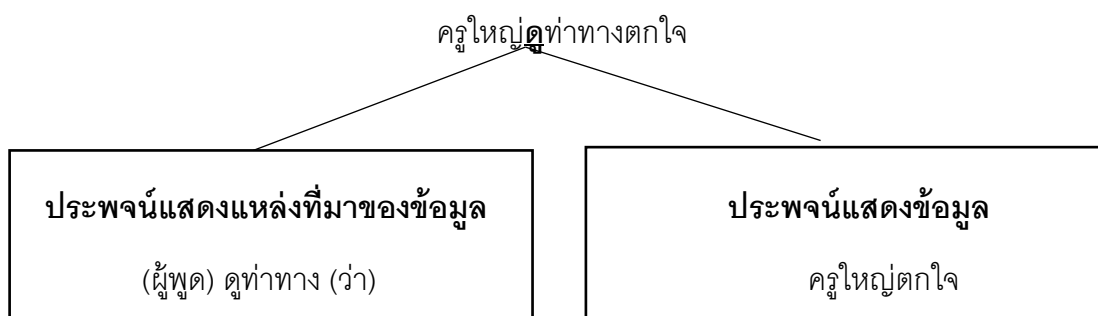
งานวิจัยในอดีตในภาษาไทยโดยสุดา รังกูพันธ์ (Rangupan 2005) วิเคราะห์ให้ “ท่าทาง” เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาประเภทหนึ่งซึ่งเป็นประเภทย่อยของการแสดงทัศนภาวะสัญชาตญาณ โดย “ท่าทาง” ทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม (indirect evidentiality) ประเภทที่ได้จากการการอนุมาน เช่น

(122) *ครูใหญ่ท่าทางตกใจ*

(Rangupan 2005: 57)

จากตัวอย่างสุดา รังกูพันธ์ (Rangupan 2005) อธิบายว่าผู้พูดสามารถประเมินได้ว่าครูใหญ่มีสภาวะทางอารมณ์ “ตกใจ” ทั้งที่ผู้ที่จะสามารถรับรู้ความจริงจากประสบการณ์อันเกิดจากสภาวะทางอารมณ์ “ตกใจ” ได้มีเพียงผู้ประสบอารมณ์นั้นเท่านั้น เหตุที่ผู้พูดสามารถประเมินสภาวะทางอารมณ์ส่วนตัวของผู้อื่นได้เนื่องจากผู้พูดอาศัยการอ้างอิงแหล่งที่มาอันได้แก่การสังเกตสีหน้าท่าทาง ดังนั้นการแสดงทัศนภาวะความน่าจะเป็นของอารมณ์จึงเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะของการบ่งชี้โดยอ้อม ซึ่งได้จากกระบวนการการอนุมานเนื่องจากผู้พูดไม่สามารถรู้จริง ๆ ว่าสภาวะทางอารมณ์ที่แท้จริงของครูใหญ่เป็นอย่างไร

“ดูท่า (ทาง)” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของสุดา รังกูพันธ์ (Rangupan 2005) อย่างไรก็ตาม “ท่าทาง” ที่ปรากฏร่วมกับอายตณกริยา “ดู” ในลักษณะวลิตายตัวมีพฤติกรรมเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมากกว่าการแสดงทัศนภาวะ เนื่องจากการปรากฏร่วมของอายตณกริยา “ดู” ทำให้ “ดูท่า (ทาง)” มีจุดเน้นเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล สังเกตว่าข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “ดูท่าทาง” จะมีประพจน์แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลปรากฏเพิ่มเติมจากประพจน์แสดงข้อมูล

รูปที่ 14 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ดูท่า”

แผนภูมิภาพข้างต้นแสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยคำว่า “ดูท่า” ประกอบไปด้วย 2 ประพจน์คือประพจน์แสดงข้อมูล “พวกเขาไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร” และประพจน์แสดงแหล่งที่มาของข้อมูล “(ผู้พูด) ดูท่า(ว่า)” ในขณะที่ข้อมูลที่ไม่ปรากฏอายตณกริยา “ดู” ในตัวอย่างของสุดา รังกุพันธุ์มีเพียงประพจน์แสดงข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียว

รูปที่ 15 ข้อความที่ไม่มีประพจน์บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลของ “ท่าทาง”

อายตณกริยา “ดู” เป็นรูปภาษาที่แสดงถึงจุดอ้างอิงของข้อมูล โดยสามารถโยงไปได้ว่าข้อมูลที่ครูใหญ่ตกใจมีใครเป็นผู้สังเกตการณ์ และสังเกตได้อย่างไร ในขณะที่ประโยคที่ใช้ “ท่าทาง” กลับไม่มีส่วนใดที่ชี้ให้เห็นถึงจุดอ้างอิงที่เป็นรูปภาษาชัดเจน

ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “ดูท่าทาง” แสดงความหมายในลักษณะ “ดูจากอาการที่ปรากฏให้เห็นเป็นไปได้ว่า...” โดยข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “ดูท่า (ทาง)” สื่อความในสองกรณี คือ

1) เหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่นในตัวอย่างที่ (112) **“ดูท่า”** รัฐบาลมาร์ค อภิลิทธิ เวชชาชีวะ จะมาเร็ว และไปเร็วกว่าที่คิดหรือเปล่า” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นได้ในอนาคตว่ารัฐบาลของคุณอภิลิทธิอาจต้องพ้นจากสมัยเร็วเมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ที่เห็นได้ในปัจจุบัน (113) **“ดูท่า”** ปีนี้ภัยที่โถมเข้าสู่หัวใจคนไทยให้แตกสลายซึ่งความสามัคคีท่าจะหนักหนากว่าที่ชาวจีนประสบมากนัก” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่าภัยที่ทำให้คนไทยแตกความสามัคคีมีโอกาที่จะรุนแรงกว่าที่เกิดขึ้นกับคนจีนดูจากสถานการณ์

ที่เกิดขึ้น (114) “...หลายคนดูจะหวังความเป็นไปของ นิวคาสเซิล มากเป็นพิเศษ เพราะดูท่าว่า สโมสรใหญ่อย่างนี้มีโอกาสวิ่งไปเล่นลีกแชมเปียนชิพในฤดูกาลหน้าค่อนข้างสูงทีเดียว” แสดง ข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่าสโมสรฟุตบอลที่ใหญ่ขนาดนี้อาจจะวิ่งไปแข่งในลีกแชมเปียนชิพฤดูกาลหน้าเมื่อดูจากสภาพการณ์ในปัจจุบัน (115) “...ดูท่าตลาดเพลงอินดี้อาจจะมุ่งหน้าไปทางนั้นมากขึ้นเรื่อยอีกต่างหาก” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่าตลาดเพลงอินดี้จะเปลี่ยนทิศทางไปในแนวเพลงเร้กเก้มากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อดูจากสถานการณ์ในปัจจุบัน (116) “... ดูท่าว่าไปมสมมติจะรวยกว่าทำไ้ะนะ” (117) “ความปั่นป่วนวุ่นวายทางการเมืองในรัฐประหารของมาเลเซีย ดูท่าจะไม่จบลงง่าย ๆ” แสดงข้อมูลในลักษณะของการคาดการณ์ว่าปัญหาทางการเมืองในมาเลเซียอาจจะไม่ยุติง่าย ๆ เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ที่เห็น (118) “กาแล็คซี่บัคมิลาณ เซ็นเบคส์ถาวร เดวิด เบคแคม กองกลางซูเปอร์สตาร์ชาวอังกฤษ ดูท่าต้องล้นเหนียวในการย้ายจากแอลเอ” แสดงข้อมูลในลักษณะของการคาดการณ์เกี่ยวกับการย้ายจากแอลเอไปแอลซีมิลาณ ที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้น้อยเมื่อดูจากสถานการณ์ ณ ขณะนั้น ข้อความที่ปรากฏหลัง “ดูท่า” แสดงความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการสังเกตการณ์ของผู้พูดในตัวอย่างที่กล่าวมานี้มีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมเนื่องจาก สังเกตว่า “ท่า” ในตัวอย่างที่กล่าวมาไม่ใช่อาทิกับปฏิกิริยาทางกายภาพ แต่หมายถึงสถานการณ์ เช่น ในตัวอย่างที่ (112) “ดูท่ารัฐบาลมาร์คโกลิทธิ เวชชาชีวะ...” “ท่า” หมายถึงภาพรวมของสถานการณ์ในขณะที่รัฐบาลของคุณโกลิทธิอยู่ในอำนาจที่ทำให้คาดการณ์ได้ว่ารัฐบาลชุดดังกล่าวจะอยู่ได้ไม่นาน ในตัวอย่างที่ (113) “ดูท่าปีนี้ภัยที่โถมเข้าสู่หัวใจคนไทย...” “ท่า” หมายถึงภาพรวมของสถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้คาดการณ์ได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนไทยน่าจะหนักหนากว่าที่เกิดขึ้นกับคนจีน เป็นต้น

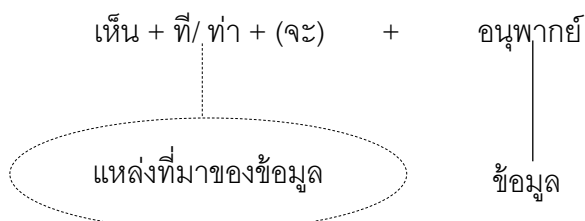
2) เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น ในตัวอย่างที่ (119) “ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่าคนที่ผู้พูดกำลังกล่าวถึงอาจไม่พอใจผู้พูดเมื่อดูจากอาการที่ปรากฏให้เห็น ตัวอย่างที่ (120) “เจ้าคิมหลานชั้นดูท่ามันก็อยากจะช่วยทำงานนี้อยู่นะ” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่าหลานชายของผู้พูดน่าจะอยากช่วยงานเมื่อดูจากปฏิกิริยาที่ปรากฏให้เห็นของหลาน และในตัวอย่างที่ (121) “อู๊ย ไต่ตรงทางเข้าประตูห้องน้ำมีนิตยสารวางอยู่ ดูท่าทางเก่า ๆ” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่านิตยสารที่เห็นอยู่นั้นน่าจะเป็นนิตยสารเก่าเมื่อพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพของนิตยสาร ข้อความที่ปรากฏหลัง “ดูท่า (ทาง)” แสดงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในปัจจุบัน โดย “ดูท่า (ทาง)” ในตัวอย่างเหล่านี้มีลักษณะเป็นการรับรู้ที่เป็นรูปธรรมกว่า “ดูท่า (ทาง)” ที่แสดงความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดย “ท่า(ทาง)” ที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นหมายถึงท่าทาง ลักษณะอาการที่

แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็นได้ เช่น “ท่า” ในตัวอย่างที่ (119) “ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร” หมายถึงท่าทางไม่พอใจที่แสดงออกให้เห็น “ท่า” ในตัวอย่างที่ (120) หมายถึงท่าทางกระตือรือร้นของหลานชายที่อยากจะช่วยทำงานจนมองเห็นได้ และ “ท่าทาง” ในตัวอย่างที่ (121) หมายถึงลักษณะทางกายภาพของนิตยสารที่เก่าจนมองเห็นได้ เป็นต้น

การรับรู้ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมแสดงให้เห็นถึงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตน์ กิริยา “ดู” ที่แตกต่างกัน โดย “ท่า(ทาง)” ที่เป็นลักษณะทางกายภาพชัดเจน แสดงถึงระดับของการคงความหมาย “ใช้สายตาเพื่อให้เห็น” ของอายตน์กิริยา “ดู” มาก ทำให้ระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตน์กิริยา “ดู” เหล่านั้นน้อยกว่าการดู “ท่า (ทาง)” ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม การพัฒนาความหมายจากการรับรู้ที่เป็นรูปธรรมไปสู่การรับรู้ที่เป็นนามธรรมสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่มองว่าลักษณะหนึ่งของการกลายเป็นคำไวยากรณ์คือการเปลี่ยนจากแวดวงมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมไปสู่แวดวงมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น (Traugott and Dasher 2002) รายละเอียดเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตน์กิริยา “ดู” จะกล่าวถึงในบทต่อไป

4.1.1.3 วลีตายตัว “เห็นที/ท่า”

อายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับ “ที” เป็นวลีตายตัวแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ตัวอย่าง

- (123) พระภิกษุชราชื่อ ‘หลวงปู่อ่อน’ กำลังเจ็บหนักเห็นทีจะไม่รอด
- (124) นี่ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาเล่า เห็นทีจะโดนด่าแหลกไม่มีชิ้นดี เจ้าประคุณ ขออย่าให้เขาได้มาอ่านข้อความนี้เลย
- (125) คุณชวนไปออกรายการเจาะใจ แล้วก็เปิดใจหลายเรื่อง ที่สำคัญเพิ่งรู้ว่าตัวเองนะ คนไทยเบื่อมากกว่าชอบ .... ถ้ารู้ว่าคุณนี่ เห็นทีจะต้องปรับขนกันใหม่ และก็คงไม่ขาดกระจุยแบบนี้
- (126) ผมเห็นว่า พรรคการเมืองแบบฝรั่งในสภาพแวดล้อมของสังคมไทยคงจะเกิดความสำเร็จได้ยากในเวลา เห็นทีจะต้องรอคอยอีกสัก 5 ปี ตอนคนรุ่นผมอายุ 55 เสียก่อนจึงจะเห็นทางสว่าง
- (127) ยินดีที่ให้คุณอรลงเลือกตั้ง ผมจึงให้เงินมันไป 500 หรือ 1,000 บาท ผมก็จำไม่ได้แล้ว เห็นทีจะเป็นแค่ 500 มากกว่า
- (128) แฟนนักร้องลูกทุ่งอาจจะรู้สึกสะอิดใจว่า สุรัชย์ สมบัติเจริญ เห็นทีจะสืบเชื้อสายมาจากขุนแผน
- (129) รถเก๋งในกรุงโรมแห่งนี้แทบจะหาคันไหนที่เป็นมันเงินไม่มีเอาเลย ยาخذสีน้ำมันชักเงารถ เห็นท่าจะขายผิดเป็นอย่างมากในประเทศนี้
- (130) ในชนบทเช่นนั้นเหมาะเหม็งอย่างยิ่งที่จะเก็บใครสักคนหนึ่งที่อยู่ในบัญชีดำ ของกรมรมน. .... ต่อไปนี้พวกเราต้องระวังตัวให้มาก เห็นท่า เรา ควรจะซื้อปืนติดตัวกันบ้างแล้ว
- (131) ทีจะมีรอยขีดข่วนยับนั้นเย็นนี้ ไม่ส่วนไหนก็ส่วนหนึ่ง ดูท่าทางแล้วอยู่ประเภทเคาะฟันสีหรืออยู่ล้างอัดฉีด เห็นท่าจะไม่เจริญในประเทศนี้

(132) ทางกรุงเทพมหานครได้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเปิดบ้านมิตรไมตรีบ้านอุ่นใจ แต่เห็นท่าจะไม่ค่อยได้รับการตอบรับที่ดีจากทางคนไร้บ้าน

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

“เห็น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหมายถึง “อาการของตาที่ประจวบรูปปรากฏแก่ตา ปรากฏแก่ใจ คิดรู้” คำว่า “ที่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปี ๒๕๔๒ มีความหมายว่า “ท่าทาง” “ชั้นเชิง” หรือ “โอกาส” ส่วนคำว่า “ท่า” มีความหมายว่า “ลักษณะท่วงทีของร่างกายที่อยู่นิ่งๆ ในบางอิริยาบถ” คำว่า “ที่” กับ “ท่า” มักปรากฏร่วมกันในว่า “ที่ท่า” หรือ “ท่าที่” โดยพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานปี ๒๕๔๒ ให้นิยามไว้ว่า “ความเป็นไปของสถานการณ์หรือบุคคล” อายตนกิริยา “เห็น” เมื่อปรากฏร่วมกับ “ที่” และ “ท่า” จึงหมายถึง “การประจวบท่าทาง ชั้นเชิง หรือโอกาสแก่ตา” หรือ “การประจวบลักษณะท่วงทีของร่างกายแก่ตา” อย่างไรก็ตาม อายตนกิริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำว่า “ที่” และ “ท่า” มักปรากฏร่วมกันจนกลายเป็นคำเดียวกันในลักษณะของวลิตายตัวที่แสดงความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเป็นไปได้และความน่าจะเป็นของเหตุการณ์

อายตนกิริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับ “ที่” และ “ท่า” เป็นอายตนกิริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประจวบ (experiencer perception verbs) โดยมีประธานของการสนทนา (speaking subject) ซึ่งไม่ปรากฏรูปเป็นผู้ประจวบ ส่วนคำว่า “ที่” และ “ท่า” ที่ปรากฏตามมาเป็นเป้าหมายของการรับรู้ อย่างไรก็ตาม “เห็นที่” และ “เห็นท่า” ที่ปรากฏร่วมกันจนกลายเป็นวลิตายตัวที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์เปลี่ยนเป็นอายตนกิริยาแบบเน้นกรรม โดยนามวลีหรืออนุพากย์ที่ปรากฏด้านหน้ามีบทบาททางความหมายเป็นสิ่ง หรือเหตุการณ์ที่เป็นเป้าหมายของการรับรู้ ในตัวอย่างที่ (123) นามวลี “พระภิกษุชราชื่อ หลวงปู่อ่อน” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่รอด” ตัวอย่างที่ (124) อนุพากย์ “ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาเล่า” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “โดนด่าแหลกไม่มีชั้นดี” ตัวอย่างที่ (125) “ถ้ารู้ว่าคนเบื่อก่อนหน้านี้” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ต้องปรับขบวนกันใหม่” ตัวอย่างที่ (126) “พรรคการเมืองแบบฝรั่งในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ต้องรอดคอยอีกสัก 5 ปี” ตัวอย่างที่ (127) เหตุการณ์ที่ผู้พูดเคยให้เงินคุณากรไป 500 หรือ 1000 บาทเป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “เป็นแค่ 500 มากกว่า” ตัวอย่างที่ (128) “สุรชัย สมบัติเจริญ” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “สืบเชื้อสายมาจากขุนแผน” ตัวอย่างที่ (129) “ยาขัดสีน้ำมันชักเงารถ” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ขายผิดเป็นอย่างมากในประเทศนี้” ตัวอย่างที่ (130) สถานการณ์เรื่องการเก็บ (ฆ่าปิดปาก) คนในบัญชีดำเป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “เราควรจะต้องป็นติดตัวกันบ้างแล้ว” ตัวอย่างที่ (131) “อุรถประเภท

เคาะฟันสี่หรืออู่ล้างอัดฉีด” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เจริญในประเทศนี้” และในตัวอย่างที่ (132) “การเปิดบ้านมิตรไมตรีบ้านอุ้นใจ” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่ค่อยได้รับการตอบรับที่ดีจากทางคนไร่บ้าน”

คำว่า “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับ “ที่” และ “ท่า” มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นการอนุมานที่เกิดจากการรับรู้ด้วยตา ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “เห็นที่/ เห็นท่า” แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับการประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ สังเกตว่า “เห็นที่/ เห็นท่า” มักปรากฏตามมาด้วยอนุภาคที่มีค่าแสดงสถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง “จะ” โดยพบว่า “เห็นที่/ เห็นท่า” ปรากฏกับค่าแสดงสถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง “จะ” ถึงร้อยละร้อย นอกจากนี้ยังพบว่า “เห็นที่/ เห็นท่า” มักปรากฏตามมาด้วยกริยานุเคราะห์แสดงทัศนภาวะ เช่น “ต้อง” ใน “จะต้อง (ปรับขบวนกันใหม่)” ในตัวอย่างที่ (125) และ “ต้อง” ใน “ต้องรอคอยอีกสัก 5 ปี” ในตัวอย่างที่ (126) “ควร” ใน “(เรา) ควรจะ (ซื้อปืนติดตัวกันบ้างแล้ว)” ในตัวอย่างที่ (130) และคำกริยาแสดงสภาพและอนุภาคที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน และการแสดงทัศนะ เช่น “ไม่รอด” ในตัวอย่างที่ (123) “โดนด่าแหลก” ในตัวอย่างที่ (124) “เป็นแค” ในตัวอย่างที่ (127) “ชายผี” ในตัวอย่างที่ (129) “ไม่เจริญ” ในตัวอย่างที่ (131) และ “ไม่ค่อยได้รับการตอบรับที่ดี” ในตัวอย่างที่ (132)

ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “เห็นที่/ เห็นท่า” แสดงความหมายในลักษณะ “จากท่าทางโอกาส และลักษณะท่วงท่าที่ปรากฏให้เห็น....” โดยข้อความที่บ่งชี้โดย “เห็นที่/ เห็นท่า” แสดงความหมายในสองลักษณะดังนี้

1) เหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่นในตัวอย่างที่ (123) “พระภิกษุชรา ชื่อ หลวงปู่อ่อน” กำลังเจ็บหนัก **เห็นที่จะไม่รอด**” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่า หลวงปู่ที่กำลังป่วยหนักน่าจะเสียชีวิตในอีกไม่นาน เมื่อพิจารณาจากสภาพร่างกายของพระที่ปรากฏให้เห็น เช่น อาการทรุดโทรมของร่างกาย อาการนอนซม ฯลฯ ในตัวอย่างที่ (124) “ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาแล้ว **เห็นที่จะโดนด่าแหลกไม่มีขึ้นดี**” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่าผู้พูดอาจถูกตำหนิที่นำเอาเรื่องของคนอื่นไปพูด เมื่อดูจากลักษณะนิสัยของบุคคลที่กำลังกล่าวถึง หรือจากประสบการณ์ส่วนตัวที่เคยประสบจากบุคคลดังกล่าว ตัวอย่างที่ (126) “ผมเห็นว่า พรรคการเมืองแบบฝรั่งในสภาพแวดล้อมของสังคมไทยคงจะเกิดความสำเร็จได้ยากในเวลา **เห็นที่จะต้องรอคอยอีกสัก 5 ปี**” แสดงข้อมูลในลักษณะของการประเมินความเป็นไปได้ว่าการปรับพรรคการเมืองไทยให้เป็นแบบฝรั่งคงต้องใช้เวลาอีกประสั 5 ปีเมื่อพิจารณาจากบริบททางสังคมในปัจจุบัน และในตัวอย่างที่ (130) “...ต่อไปนี้พวกเราต้อง ระวังตัวให้มาก **เห็นท่า**เรา

ควรจะซื้อปืนติดตัวกันบ้างแล้ว” ข้อความที่ปรากฏตามหลัง “เห็นที” แสดงข้อมูลในลักษณะของ ประเมินความน่าจะเป็นเกี่ยวกับความปลอดภัยในอนาคตที่ผู้พูดเห็นว่าควรจะต้องหาซื้อปืนมาเก็บไว้เพื่อป้องกันตัวเมื่อดูจากสภาพการณ์ในปัจจุบันแล้ว

2) เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นแล้ว หรือเหตุการณ์ในปัจจุบัน เช่นตัวอย่างที่ (125) “ถ้ารู้ว่าคนเบื่อก่อนหน้านี้ **เห็นที**จะต้องปรับขบวนกันใหม่” แสดงข้อมูลในลักษณะของการย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตว่า หากผู้พูดรู้ว่าคนเบือ ผู้พูดน่าจะต้องปรับขบวนพรรคการเมืองกันใหม่เมื่อพิจารณาจากกระแสตอบรับจากประชาชนที่เห็นแล้ว ในตัวอย่างที่ (127) “...ผมก็จำ (จำนวนเงินที่ให้ยืม) ไม่ได้แล้ว **เห็นที**จะเป็นแค่ 500 มากกว่า” แสดงข้อมูลในลักษณะคาดเดาน่าจะได้ให้เงินคนอื่นยืมไป 500 ไปในอดีต ตัวอย่างที่ (128) “...สุรชัย สมบัติเจริญนี้**เห็นที**จะสืบเชื้อสายมาจากขุนแผน” แสดงข้อมูลในลักษณะคาดเดาข้อเท็จจริงว่าคุณสุรชัย สมบัติเจริญน่าจะเป็นลูกหลานของขุนแผน ตัวอย่างที่ (129) “รถเก๋งในกรุงโรมแห่งนี้แทบจะหาคันไหนที่เป็นมันเงินไม่มีเอาเลย ยาชัดสีน้ำมันชักเงารถ**เห็นท่า**จะขายผีดเป็นอย่างมากในประเทศนี้” แสดงข้อมูลในลักษณะของการประเมินความเป็นไปได้ว่ายาชัดสีน้ำมันชักเงารถน่าจะขายไม่ได้เนื่องจากสภาพรถเก๋งเท่าที่เห็นไม่มีคันไหนเป็นเงิน ตัวอย่างที่ (131) “... **อุ้งรถประเภทเคาะฟันสีหรืออุ้งรถอัดฉีดเห็นท่า**จะไม่เจริญในประเทศนี้” แสดงข้อมูลในลักษณะของการประเมินความเป็นไปได้ว่าอุ้งรถประเภทเคาะฟันสีหรืออุ้งรถอัดฉีดในประเทศนั้นจะไม่เจริญจากสภาพรถที่เห็น และในตัวอย่างที่ (132) “ทางกรุงเทพมหานครได้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเปิดบ้านมิตรไมตรีบ้านอุ่นใจ แต่**เห็นท่า**จะไม่ค่อยได้รับการตอบรับที่ดีจากทางคนไร้บ้าน” แสดงข้อมูลในลักษณะ ที่คาดการณ์ว่าการเปิดบ้านมิตรไมตรีบ้านอุ่นใจไม่ค่อยประสบความสำเร็จโดยดูจากเสียงตอบรับข้อความที่ปรากฏหลัง “เห็นที/ เห็นท่า” ในตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือเหตุการณ์ในปัจจุบัน

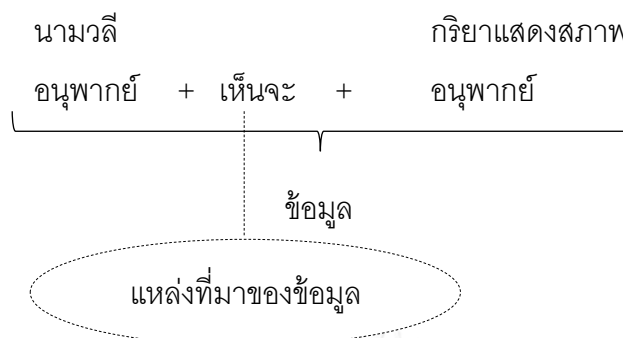
“เห็นที/ เห็นท่า” ที่แสดงเหตุการณ์ทั้งสองประเภทมีลักษณะเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม โดย “ที” และ “ท่า” ที่ปรากฏในตัวอย่างทั้งหมดหมายถึง “โอกาส” หรือ “สภาพการณ์” ที่เป็นไปได้ เช่น “ที” ในตัวอย่างที่ (123) “**เห็นที**จะไม่รอด” หมายถึงโอกาสหรือความเป็นไปได้ว่าพระภิกษุชราอาจมรณภาพในไม่ช้า “ท่า” ในตัวอย่างที่ (129) “รถเก๋งในกรุงโรมแห่งนี้แทบจะหาคันไหนที่เป็นมันเงินไม่มีเอาเลย ยาชัดสีน้ำมันชักเงารถ**เห็นท่า**จะขายผีดเป็นอย่างมากในประเทศนี้” หมายถึงสภาพการณ์ที่เป็นไปได้ว่ายาชัดสีน้ำมันชักเงารถจะขายไม่ค่อนได้ เป็นต้น การรับรู้ถึงโอกาส หรือสภาพการณ์ที่น่าจะเป็นเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมเนื่องจากไม่ใช่การรับรู้ที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนและเป็นวัตถุวิสัย การมองเห็นโอกาสหรือ

สภาพการณ์ที่น่าจะเป็นเป็นการเห็นที่อาศัยการคิด ไม่เหมือนกับการเห็นวัตถุ หรือเหตุการณ์
 ดังนั้นอายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำว่า “ที่” และ “ท่า” จึงค่อนข้างมีระดับของการ
 กลายเป็นคำไวยกรณณ์สูง เมื่อเปรียบเทียบกับอายตณกริยา “ดู” ที่ปรากฏร่วมกับคำว่า “ท่า”
 เช่นกัน โดย “ท่า” ที่ปรากฏร่วมกับอายตณกริยา “ดู” ยังพบว่ามีบางการปรากฏที่ทำให้เห็นว่า “ดู”
 ยังคงความหมายของการ “ใช้สายตาเพื่อให้เห็น” ในขณะที่อายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับ
 “ที่” และ “ท่า” ไม่มีการปรากฏที่แสดงถึงการเห็นที่แสดงความหมายของ “อาการของตาที่ประส
 รูป” เลย “เห็นที่/ เห็นท่า” ส่วนใหญ่แสดงถึง “การประสโอกาส และความเป็นไปได้” ดังที่กล่าวมา
 ด้วยเหตุนี้อายตณกริยา “เห็น” จึงมีแนวโน้มที่จะแสดงถึงระดับของการกลายเป็นคำไวยกรณณ์ที่สูง
 กว่าอายตณกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา “ดู” ที่แม้จะปรากฏในบริบทเดียวกัน แต่มีระดับของการ
 กลายเป็นคำไวยกรณณ์ต่างกัน

4.1.1.4 วลีตายตัว “เห็นจะ”

อายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับ “จะ” เป็นวลีตายตัวแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ตัวอย่าง

- (133) หนุ่มโรมัน เห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลกยกเว้นปารีส แต่งตัวให้หล่อ เดินอวดกันไปอวดกันมาให้คนมอมงเล่น
- (134) ไกด์เขาบอกว่าท่านกำลังไปทำพิธีล้างบาปให้เด็กใน chapel ของวิหารนี้ เราก็เลยเดินตามไปดู เห็นเด็กตัวโตเห็นจะอายุหลายเดือนแล้ว
- (135) ชื่อ ราชาฉัตยานุหาร และ ดันนูป เห็นจะมาจากชื่อแม่น้ำดานูปเป็นแน่
- (136) อะไรเล่าที่ยั่วยุให้คนเราที่ต้องการจะรวย ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จะให้ตัวเองรวยก็เห็นจะมีอยู่สองประการใหญ่ๆ คือ กฎหมายกับศีลธรรม
- (137) อีกหลังหนึ่งครอบครัวนั้นอพยพมาจากฝรั่งเศสเป็นครอบครัวเล็ก มีพ่อแม่และลูกผู้หญิงที่ยังเล็กคนหนึ่ง เด็กผู้หญิงคนนั้นอายุเห็นจะรุ่นราวคราวเดียวกับเขา
- (138) “คุณเห็นจะรู้จักปารีสดี” “จะเรียกว่าดีเห็นจะยังไม่ได้ ผมอาจจะรู้จักถนนหนทางรู้ว่าอะไรอยู่ที่ไหนมากพออยู่ แต่...”
- (139) ..... ไฟใหม่นี้ .... ที่ไหนนะ ...พระราชวังหลวงรีเปล่า วัดมหาธาตุกระมัง ฉันว่าที่ท่ากลาโลมมากกว่า เห็นจะใหม่แถวท่ากลาโลม เร็วเข้าพวกเรา แยกย้ายกันไปประดมเรียกคน
- (140) ท่าเรือนี้มีเป็นระยะอยู่สองฟากคลอง กะขนาดคร่าว ๆ เห็นจะราว ๆ คลองบางกอกน้อย เห็นจะได้

- (141) มิ่งขวัญแห่งระบอบประชาธิปไตย ก็ต้องลาออกจากคณะรัฐบาลไปคนหนึ่งแล้ว อีกทั้งสภาผู้แทนราษฎรก็ถูกสั่งปิด และยังมีข่าวลือทหารเสียลาออกอีกเล่า ประชาชนก็พากันวิตกวันหน้าว่า ระบอบประชาธิปไตยเห็นจะไปไม่ถึงฝั่งเป็นแน่ และคงจะอับปางลงในไม่ช้า
- (142) แม้รู้ตัวว่าคงหาเงินใช้คุณนายไม่ทันตามกำหนด เอ็งเห็นจะต้องอยู่รับใช้เขาไปอีกนานทนเอาหน่อยเถอะ พอแม่หาเงินได้แล้วเอ็งก็กลับมาอยู่บ้านไม่ต้องไปเป็นข้าใครเขา

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

“เห็น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหมายถึง “อาการของตาที่ประสปรูปปรากฏแก่ตา ปรากฏแก่ใจ คิดรู้” ส่วนคำว่า “จะ” เป็นคำบ่งชี้สถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับ “จะ” ในลักษณะของวลีตายตัวที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้จัดให้คำว่า “เห็นจะ” เป็นคำคำเดียวกัน โดยมีความหมายว่า คงจะ เช่น เห็นจะจริง

“เห็นจะ” ที่ปรากฏร่วมกันแบบวลีตายตัวมักปรากฏใช้แบบอายตณกริยาแบบเน้นกรรม (object-oriented perception verb) โดยนามวลี หรืออนุพากย์ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานมักมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ เช่น ในตัวอย่างที่ (133) “หนุ่มโรมัน” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ช่างแต่งตัวมากกว่าเมืองอื่น ๆ” ในตัวอย่างที่ (134) “เด็กตัวโต” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “อายุหลายเดือนแล้ว” ในตัวอย่างที่ (135) “ชื่อราชาฉันทยานุหาร และคันนูป” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “มาจากชื่อแม่น้ำดานูป” ตัวอย่างที่ (136) “อะไรเล่าที่ยับยั้งมิให้คนเราที่ต้องการจะรวย ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จะให้ตัวเองรวย” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “มีอยู่สองประการใหญ่ ๆ” ตัวอย่างที่ (137) “เด็กผู้หญิงคนนั้น” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “(อายุ) รุนราวคราวเดียวกับเขา” ตัวอย่างที่ (138) “คุณ” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “รู้จักปารีสดี” ในตัวอย่างที่ (139) “ไฟ” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไหม้แถวท่ากลาไหม” และ ตัวอย่างที่ ตัวอย่างที่ (140) “ขนาด” ของระยะฝากคลอง เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่ามีขนาด “ราว ๆ คลองบางกอกน้อย” ในตัวอย่างที่ (141) “ระบอบประชาธิปไตย” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไปไม่ถึงฝั่งแน่” และในตัวอย่างที่ (142) “เอ็ง” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ต้องอยู่รับใช้เขาไปอีกนาน”

ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “เห็นจะ” แสดงใจความในลักษณะ “จากที่เห็น เป็นไปได้ว่า...” ข้อมูลที่ปรากฏตามหลัง “เห็นจะ” ส่วนใหญ่แสดงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ หรือความน่าจะเป็นเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สังเกตว่า “เห็นจะ” ที่แหล่งที่มาของข้อมูลจากการอนุมานความบนพื้นฐานของการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ในตัวอย่างที่ (133) “หนุ่มโรมัน เห็น

จะข้างแต่ต่างตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลกยกเว้นปารีส” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่าผู้ชายที่โรมน่าจะต่างตัวเก่งกว่าผู้ชายที่อื่น ๆ ในโลกเมื่อพิจารณาจากการต่างตัวที่ปรากฏให้เห็น ตัวอย่างที่ (134) “...เห็นเด็กตัวโต**เห็นจะ**อายุหลายเดือนแล้ว” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้เมื่อพิจารณาจากรูปลักษณะ และลักษณะทางกายภาพ ว่าเด็กที่เห็นน่าจะอายุหลายเดือน ตัวอย่างที่ (135) “ชื่อ ราชาณัฏยานุหาร และ ดันนูป **เห็นจะ**มาจากชื่อแม่น้ำดานูปเป็นแน่” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้ว่าชื่อที่ผู้พูดกล่าวถึงเป็นชื่อที่มาจากชื่อของแม่น้ำเมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ผู้พูดอ่านหรือเห็นมา ตัวอย่างที่ (136) “อะไรเล่าที่ยับยั้งมิให้คนเราที่ต้องการจะรวบ ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จะให้ตัวเองรวบก็**เห็นจะมี**อยู่สองประการใหญ่ๆ คือ กฎหมายกับศีลธรรม” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ยับยั้งมิให้คนที่อยากรวบทำอะไรก็ได้ว่ามีสองอย่างได้แก่กฎหมายกับศีลธรรมซึ่งประเมินได้สภาพการณ์ที่ผู้พูดเห็นหรือเคยประสบ ตัวอย่างที่ (137) “เด็กผู้หญิงคนนั้นอายุ**เห็นจะ**รุ่นราวคราวเดียวกับเขา” แสดงข้อมูลในลักษณะของความน่าจะเป็นเกี่ยวกับอายุของเด็ก เมื่อพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพของเด็กแล้ว เป็นไปได้ว่าจะมีอายุใกล้เคียงกับบุคคลที่ผู้พูดกำลังกล่าวถึง ตัวอย่างที่ (138) “คุณ**เห็นจะ**รู้จักปารีสดี” แสดงข้อมูลในลักษณะของความน่าจะเป็นเกี่ยวกับบุคคลที่ผู้พูดกำลังคุยด้วยว่าน่าจะรู้จักปารีสดีโดยดูจากความชำนาญพื้นที่ หรือความรู้เกี่ยวกับปารีสที่ปรากฏให้เห็น ตัวอย่างที่ (139) “..... ไฟใหม่นี้มา .... ที่ไหนนะ ...พระราชวังหลวงรีเปลา วัดมหาธาตุกระมัง ฉันว่าที่ท่ากลาโลมมากกว่า **เห็นจะ**ใหม่แถวท่ากลาใหม่ เร็วเข้าพวกเรา แยกย้ายกันไประดมเรียกคน” แสดงข้อมูลในลักษณะของการคาดคะเนถึงความเป็นไปได้เกี่ยวกับพื้นที่ที่เกิดเหตุไฟไหม้โดยพิจารณาจากบริเวณที่เห็น ตัวอย่างที่ (140) “ท่าเรือนี้มีเป็นระยะอยู่สองฟากคลอง กะขนาดคร่าว ๆ **เห็นจะ**ราว ๆ คลองบางกอกน้อย**เห็นจะได้**” แสดงข้อมูลในลักษณะของความน่าจะเป็นเกี่ยวกับระยะทางโดยประมาณของท่าเรือโดยกะจากการพิจารณาด้วยสายตาของผู้พูด อายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับ “จะ” ในตัวอย่างที่ (133) – (140) แสดงถึงการรับรู้ด้วยตาที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม โดยการประเมินความเป็นไปได้ในตัวอย่างข้างต้นเป็นการอนุมานบนพื้นฐานจากการประจักษ์รูปด้วยตา การแสดงการรับรู้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า “เห็น” ในตัวอย่างเหล่านี้ยังคงความหมายพื้นฐานมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณีในระดับต่ำ

นอกจากนี้ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “เห็นจะ” ยังแสดงความเป็นไปได้เกี่ยวกับอนาคต โดยสังเกตว่า การรับรู้ที่ปรากฏในข้อมูลประเภทนี้มีลักษณะที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม เช่น ตัวอย่างที่ (141) “ระบอบประชาธิปไตย**เห็นจะ**ไปไม่ถึงฝั่งเป็นแน่ และคงจะอับปางลงในไม่ช้า” แสดงข้อมูลในลักษณะของความน่าจะเป็นเกี่ยวกับอนาคตของระบอบประชาธิปไตยว่าอาจจะล่มสลายลงใน 1

เวลาไม่นาน ตัวอย่างที่ (142) “แม่รู้ตัวว่าคงหาเงินใช้คุณนายไม่ทันตามกำหนด เชิงเห็นจะต้องอยู่ รับใช้เขาไปอีกนาน ทนเอาหน่อยเถอะ” แสดงข้อมูลเกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ในอนาคตว่า บุคคลที่ผู้พูดกำลังสนทนาด้วยน่าจะต้องอยู่ทำงานเป็นคนรับใช้ไปอีกระยะเวลาหนึ่ง อายตนกิริยา “เห็น” ในตัวอย่างที่ (141) และ (142) มีลักษณะเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม โดยมีลักษณะเป็นความคิดเห็น มากกว่าการประสมรูปทางกายภาพด้วยตา “เห็นจะ” ที่แสดงการรับรู้ที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมแสดงให้เห็นถึงความหมายการประสมรูปด้วยตาของอายตนกิริยา “เห็น” ลดลง ซึ่งแสดงถึงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์สูง

“เห็น(จะ)” ที่ปรากฏร่วมกับคำว่า “ไม่” มีลักษณะการปรากฏที่ค่อนข้างเป็นวลีตายตัว โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้จัดให้ “ไม่เห็น(จะ)” เป็นรูปปฏิเสธของ “เห็น(จะ)” ใน 1.1.4 แม้ “ไม่เห็น (จะ)” จะเป็นรูปปฏิเสธของ “เห็น(จะ)” ตามบัญญัติไว้ในพจนานุกรมก็ตาม แต่จากการสืบค้นคลังข้อมูลพบว่า “ไม่เห็น(จะ)” มีการปรากฏในความถี่สูงจนอาจพิจารณาได้ว่า “ไม่เห็น(จะ)” เป็นอีกโครงสร้างหนึ่งที่มีความหมายเฉพาะตัว โดยอาศัยตนกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ “ไม่” เป็นอาตนกริยาแบบเน้นกรรม (object-oriented perception verb) นามวลีหรืออนุพากย์ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานแสดงบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ เช่น ในตัวอย่างที่ (143) “ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาดึ่มไวน์กันทั้งเมือง” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เห็นจะเสียหาย” ในตัวอย่างที่ (144) “ฝ่ายเพื่อนเราเอง” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เห็นจะเซ็ด” ในตัวอย่างที่ (145) “พระโสด” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เห็นจะหาย” ในตัวอย่างที่ (146) “กะหรี ข้าวหมกไก่ ข้าวหมกแพะ...” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เห็นจะเป็นอาหารแก้อร้อนในสักอย่างเดียว” ในตัวอย่างที่ (147) “คนไทย (ที่ไปชุดขโมยสมบัติแผ่นดินแล้วเปลี่ยนเป็นเงิน)” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เห็นจะเก็บเงินไว้ได้สักราย” ในตัวอย่างที่ (148) “บ้านข้า” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เห็นจะหุงข้าวให้พอกินสักมื้อ” ในตัวอย่างที่ (149) “เขา” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เห็นจะมีที่ท่าอะไร (เวลานัดรวมตัวสังสรรค์)” ในตัวอย่างที่ (150) “ขนม” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่อร่อยกว่าผลไม้สวน” ในตัวอย่างที่ (151) “ไม่เห็นจะมีคนเดินตามมาเลยครับ” ในตัวอย่างนี้ เป้าหมายของการรับรู้คือคนที่ผู้พูดไม่เห็นว่าจะเดินตามมา และในตัวอย่างที่ (152) “บนกิ่งไมก” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่เห็นเลย”

“ไม่เห็น” มีลักษณะการปรากฏเป็นเหมือนวลีตาย เนื่องจาก “เห็น” ไม่ได้อยู่ภายใต้ขอบเขตของการปฏิเสธ (scope of negation) ของ “ไม่” เดอ ฮาน (de Haan 1997, 1999) กล่าวว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมักปรากฏอยู่เหนือของเขตของการปฏิเสธ กล่าวคือคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิเสธได้ คิบบริค (Kibrik 1977: 229) กล่าวว่าหากคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลถูกปฏิเสธ ขอบเขตของการปฏิเสธจะอยู่ที่การกระทำ หรือข้อมูล ไม่ใช่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล กรณีของอาตนกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับคำว่า “ไม่” นี้ ข้อมูลที่ปรากฏตามหลัง “เห็น” เป็นส่วนที่อยู่ภายใต้ขอบเขตการปฏิเสธของ “ไม่” เช่นในตัวอย่างที่ (143) “ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาดึ่มไวน์กันทั้งเมืองไม่เห็นจะเสียหาย” คำว่า “ไม่” แสดงการปฏิเสธคำกริยาแสดงสภาพ “เสียหาย” เพื่อแสดงใจความเชิงขัดแย้งว่าผู้หญิงไทยที่ดึ่มไวน์กันทั้งเมืองไม่เสียหาย โดยคำว่า “ไม่” มากับกริยาแสดงสภาพ “เสียหาย” ส่วน “เห็น” เป็นองค์ประกอบเสริมที่ทำหน้าที่

บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล สังเกตว่าอายตณกริยา “เห็น” ในประโยคตัวอย่างข้างต้นสามารถละออกได้ โดยยังคงใจความในเชิงขัดแย้งเหมือนเดิม เช่น

- (153) ก. ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาคี๋มไวน์กันทั้งเมืองไม่เห็นจะเสียหาย
 ข. ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาคี๋มไวน์กันทั้งเมืองไม่เสียหาย
- (154) ก. ..ฝ่ายเพื่อนเราเองก็ไม่เห็นจะเข็ดค่ะ... ได้แฟนใหม่อีกแล้ว
 ข. ..ฝ่ายเพื่อนเราเองก็ไม่เข็ดค่ะ... ได้แฟนใหม่อีกแล้ว
- (155) ก. ..พระโสดให้พระองค์หายจากพระโรคที่กำลังทรงเป็นอยู่..ไม่เห็นจะหายเลย
 ข. ..พระโสดให้พระองค์หายจากพระโรคที่กำลังทรงเป็นอยู่..ไม่หายเลย

ความแตกต่างระหว่างประโยค ก. และ ข. คือการมีมูลฐานของการแสดงทัศนะ ตัวอย่างเช่น ประโยคตัวอย่างที่ (153) ก. ที่มีอายตณกริยา “เห็น” ปรากฏอยู่แสดงให้เห็นว่าทัศนะเกี่ยวกับการคี๋มไวน์ของผู้ไทยในปัจจุบันมีมูลฐานจากการสังเกตการณ์ของผู้พูด ในขณะที่ประโยคตัวอย่าง ข. ไม่ระบุว่า มีมูลฐานอะไร

อย่างไรก็ตามไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 256) กล่าวว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจอยู่ภายใต้ขอบเขตของการปฏิเสธได้ โดยคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่อยู่ในรูปปฏิเสธมักกลายเป็นกลาง (neutralized) กล่าวคือไม่แสดงค่าการปฏิเสธระหว่าง “บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (have evidence) หรือไม่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (don't have evidence)” แต่เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอีกประเภทหนึ่ง ที่แสดงถึงความถึงการบ่งชี้ข้อมูลอีกประเภทหนึ่ง และมีความหมายเฉพาะของตนเอง ภายใต้กระบวนการทัศน์ของระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเดียวกันกับคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอื่น ๆ ในบางภาษา การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทใดประเภทหนึ่งอาจจำเป็นต้องอยู่รูปโครงสร้างการปฏิเสธเพื่อสื่อถึงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีความหมายเฉพาะ หรือแตกต่างจากรูปที่ไม่ได้รับการปฏิเสธ เช่นในภาษาจาร์วา (Jarawa)⁴⁰ อายตณกริยา “เห็น” และ “รู้” เมื่อบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในรูปบอกเล่าจะแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมือหนึ่ง (firsthand evidential) แต่เมื่ออยู่ในรูปปฏิเสธจะแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแบบมือสอง (non-first hand) (Dixon 2003: 176)

⁴⁰ ภาษาจาร์วา (Jarawa) เป็นภาษาที่พูดโดยคนจาร์วา ซึ่งมีถิ่นที่ในของเกาะรูแลนด (Rutland Island) และเกาะอันดามัน (Andaman Island)

ในกรณีของ “ไม่เห็น” ในภาษาไทย อายตนกริยา “เห็น” เมื่อปรากฏกับคำปฏิเสธ “ไม่” จะแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกิดจากการรับรู้ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม กล่าวคือ “เห็น” ที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นไม่ได้แสดงอาการของตาที่ประสบรูปจริง ๆ สังเกตว่า “ไม่เห็น” ในตัวอย่างที่ (152) “บนกิ่งไมกนั้นนะ มีต้นอะไรมาเกาะอยู่ เห็นรีเปล่า” **“ไม่เห็นเห็นเลย”** สามารถปรากฏกับอายตนกริยา “เห็น” ในบริบทเดียวกันโดยสื่อความหมายไม่ซ้ำซ้อนกัน แสดงให้เห็นว่า “เห็น” ที่ปรากฏในวลิตายตัวไม่ใช่ “เห็น” ในความหมายของการปรากฏรูปด้วยตา แต่แสดง ความหมายการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะของการอนุมานจากสิ่งที่เห็น ประโยคดังกล่าว สื่อความในลักษณะ “จากทัศนะที่อยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ของผู้พูด ผู้พูดไม่เห็นว่ามีอะไรอยู่บน กิ่งไม้” การปรากฏในลักษณะดังกล่าวแสดงว่า “ไม่เห็น” เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายโดย กลายเป็นไวยากรณ์แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไปแล้ว ดังนั้นจึงสามารถปรากฏติดกันใน บริบทเดียวกันโดยสื่อความไม่ซ้ำซ้อนกันได้

“ไม่เห็น” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแบบมือสอง (secondhand evidential) ประเภทการอนุมานซึ่งเกี่ยวข้องกับ การแสดงทัศนภาวะ สังเกตว่าอนุพากย์ที่ปรากฏ ตามมามากเป็นอนุพากย์ที่มีคำกริยาแสดงสภาพแสดงเกี่ยวข้องกับ การแสดงทัศนะอยู่ภายในเช่น “(ไม่)เสียหาย” ในตัวอย่างที่ (143) “(ไม่)เข็ด” ในตัวอย่างที่ (144) “(ไม่)หาย(ป่วย)” ในตัวอย่างที่ (145) “เป็นอาหารแกัร้อน(ไม่)ได้สักอย่างเดียว” ในตัวอย่างที่ (146) “เก็บเงินไว้ (ไม่) ได้” ใน ตัวอย่างที่ (147) “หุงข้าว (ไม่) พอกินสักมื้อ” ในตัวอย่างที่ (148) “(ไม่) มีที่ทำอะไร” ในตัวอย่างที่ (149) “(ไม่)ร่อย” ในตัวอย่างที่ (150) เป็นต้น นอกจากนี้อนุพากย์ที่ปรากฏตาม “ไม่เห็น” มักมี คำบ่งชี้สถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง “จะ” ปรากฏอยู่ด้วย จากข้อมูลพบว่า “ไม่เห็น” ปรากฏตาม ด้วย “จะ” เกือบทั้งหมด

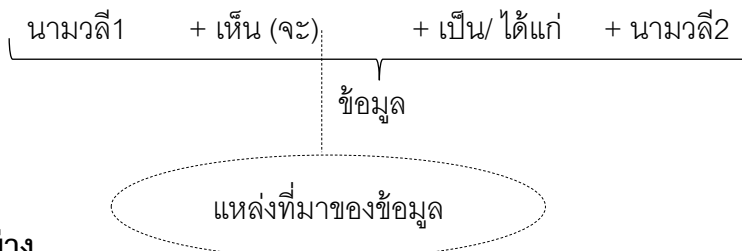
ข้อมูลที่บ่งชี้โดย “ไม่เห็น” สื่อความในลักษณะ “ตามความเห็นของผู้พูด ผู้พูดคิดว่าไม่.....” เช่น ตัวอย่างที่ (143) “ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาคิมไวน์กันทั้งเมือง**ไม่เห็น**จะเสียหาย” แสดงทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงที่คิมไวน์สมัยนี้ โดยพิจารณาจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็น ได้แก่ พฤติกรรม การคิมไวน์ของผู้หญิง พบว่าไม่ได้เสียหายอะไร ตัวอย่างที่ (144) “...ในที่สุดก็ทิ้งเพื่อนเรา ฝ่าย เพื่อนเราเองก็**ไม่เห็น**จะเข็ดคะ ปลอดภัยน้ำตายังไม่ทันแห้ง ได้แฟนใหม่อีกแล้ว” แสดงทัศนะ เกี่ยวกับเพื่อนของผู้พูด โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เพื่อนถูกทิ้งจากแฟนเก่าไปแล้วไม่นานก็ไปมี แฟนใหม่ทันที ผู้จึงสรุปได้ว่าเพื่อนไม่เข็ดต่อความรัก ในตัวอย่างที่ (145) “นี่เป็นพระโศภให้ พระองค์หายจากพระโรคที่กำลังทรงเป็นอยู่นะเพคะ**ไม่เห็น**จะหายเลย” แสดงทัศนะเกี่ยวกับยาที่ เมื่อพิจารณาจากการรับประทานยาแต่อาการยังไม่ดีขึ้น ทำให้ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่ารักษาโรคไม่

หาย ตัวอย่างที่ (146) “กะหรี่ ข้าวหมกไก่ ข้าวหมกแพะ อาหารหลายอย่างส่วนใหญ่เข้าเครื่องเทศ กินแล้วอิมืดอืดแม้แต่ซูปของชาวมุสลิมก็เต็มไปด้วยไขมัน**ไม่เห็น**จะเป็นอาหารแก้ร้อนได้สักอย่างเดียว” แสดงทัศนะเกี่ยวกับอาหารของชาวมุสลิมที่เต็มไปด้วยไขมัน โดยเมื่อพิจารณาจากส่วนประกอบในอาหารแล้ว ผู้พูดพบว่าไม่สามารถใช้เป็นอาหารสำหรับแก้อาการร้อนในได้ ตัวอย่างที่ (147) “คนไทยรักชาติเหลือเกิน รู้ว่ามีสมบัติแผ่นดินที่ไหนต้องไปซูดขโมยที่นั่นเปลี่ยนเป็นเงินแล้ว**ไม่เห็น**จะเก็บเงินไว้ได้สักรายผลาญไปเปล่าๆ” แสดงทัศนะเกี่ยวกับคนไทยที่ไปซูดขโมยทรัพย์สินสมบัติมาขาย โดยเมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นของคนเหล่านั้นคือนำของไปขายแต่สุดท้ายไม่สามารถเก็บเงินได้ ทำให้ผู้พูดสรุปได้ว่าคนเหล่านี้เก็บเงินไว้ไม่ได้ ตัวอย่างที่ (148) “บ้านข้าถ้าข้าหน้อยก็หมด บางทีแม่ข้าก็ต้องอด **ไม่เห็น**จะหุงข้าวให้พอกินสักมื้อ” แสดงทัศนะที่มีต่อการหุงข้าวของที่บ้าน โดยพิจารณาจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็น ผู้พูดพบว่าที่บ้านหุงข้าวไม่พอกินแม้แต่มื้อเดียว ตัวอย่างที่ (149) “เวลานี้ดรรวมตัวกันสังสรรค์เขาก็ไปด้วยทุกที่ **ไม่เห็น**จะมีที่ทำอะไร” แสดงทัศนะเกี่ยวกับบุคคลที่ผู้พูดกล่าวถึง โดยเมื่อพิจารณาจากสิ่งที่ผู้พูดประสบมาบุคคลดังกล่าวไม่มีที่ทำอะไรเวลานี้ดรรวมตัวกัน ตัวอย่างที่ (150) “ชนมก็**ไม่เห็น**จะอร่อยกว่าผลไม้ในสวน” แสดงทัศนะของผู้พูดที่มีต่อรสชาติของชนมว่าไม่อร่อยกว่าผลไม้ เมื่อพิจารณาจากรสชาติของมัน อาจตนกริยา “เห็น” ที่ปรากฏในตัวอย่างเหล่านี้มีลักษณะทางอรรถศาสตร์ที่แตกต่างจาก “เห็น” ในความหมาย “ประสพรูปด้วยตา” โดยจะเห็นว่ากรารับรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม ซึ่งไม่ได้เกิดจากการประสพรูปด้วยตาโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวอย่างที่ (150) “ชนมก็**ไม่เห็น**จะอร่อยกว่าผลไม้ในสวน” การรับรู้เรื่องรสชาติเป็นเรื่องของการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทางลิ้นมากกว่าการมองเห็นได้ด้วยตา การปรากฏที่ไม่สอดคล้องทางความหมาย (semantically incompatible) ในลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่าอายตกริยา “เห็น” มีพฤติกรรมทางความหมายเปลี่ยนไป โดยมีลักษณะค่อนข้างเป็นคำไวยากรณ

อย่างไรก็ตาม “เห็น” ในบางตัวอย่างยังคงความหมายพื้นฐานของการประสพรูปด้วยตาสูง เช่นในตัวอย่างที่ (151) **ไม่เห็น**จะมีคนเดินตามมาเลยขอรับ แสดงความหมายว่า ผู้**ไม่เห็น**ด้วยตาว่ามีคนเดินตามมา จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า “ไม่เห็น” แสดงความหมายในลักษณะของการไม่ประจักษ์แก่ตา ดังนั้นจึงมีระดับของความเป็นวลิตายตัวต่ำกว่า “ไม่เห็น” ในความหมายอื่น นอกจากนี้ยังแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคนละประเภทด้วย กล่าวคือ “ไม่เห็น” ที่มีลักษณะเป็นวลิตายตัวแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทการอนุมาน (inference) ในขณะที่ “เห็น” ที่ปฏิเสธโดย “ไม่” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทการรับรู้ด้วยตา (visual evidential)

4.1.1.6 วลีตายตัว “เห็นจะเป็น/เห็นจะได้แก่”

อายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏร่วมกับ “จะ” และกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” เป็นวลีตายตัวแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ตัวอย่าง

- (156) สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้อย่างเป็นทางการเป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้
- (157) ความคิดที่จะแต่งงานกันลูกศิษย์แต่งงานกับอาจารย์นั้นมีมาแล้วเป็นร้อยคู่ ไม่ใช่เรื่องแปลก ที่คุณจะต้องใคร่ครวญให้หนักเห็นจะเป็นเรื่องครอบครัวเขามากกว่า
- (158) ในบรรดาเรื่องแนวนี้ที่มีไม่มากนัก เรื่องที่โดดเด่นที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องมานะประเพณี และเรื่องเม็งเจียงหนี
- (159) กรุงอะโอะ โดเกียวในปัจจุบัน เมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นการเปลี่ยนโฉมหน้าแบบโบราณโดยสิ้นเชิง ส่วนที่สร้างสรรค์ที่สุดเห็นจะเป็นการใช้มือบีบแทนการใช้หินทับนั่นเอง
- (160) เรื่องสุขภาพนะเธอ ลุงไม่เป็นอะไรมากหรอก ที่ลุงรำคาญอยู่ประการเดียวในเรื่องสุขภาพ เห็นจะเป็นเรื่องโรคเก๊าต์ ลุงคำตันบอก
- (161) ส่วนนวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียนได้ชัดเจนมากนั้นเห็นจะได้แก่บรรดานวนิยายของดอกไม้สด
- (162) ขบวนการเคลื่อนไหวที่ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จมากที่สุดในการต่อสู้พื้นที่ทางสังคม เห็นจะได้แก่ขบวนการประชาธิปไตย
- (163) ผู้ที่รับอิทธิพลจาก General System Theory ค่อนข้างมากเห็นจะได้แก่ Morton A Kaplan และ David Easton
- (164) บางซีกของทักษิณนิคมส์ที่สมควรถูกวิพากษ์มากที่สุดก็เห็นจะได้แก่ นโยบายที่เพิ่มความมั่งคั่งของตระกูลทุนใหญ่อย่างเดียว แล้วไม่ได้ไปเพิ่มความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยตรง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อายตณกริยา “เห็น” ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ในลักษณะคล้ายกับวลีตายตัว โดยมี “เห็นจะ” ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ตามที่กล่าวมาใน 1.1.4 ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักแสดงการอ้างถึงสิ่งเดียวกันระหว่างนามวลีในตำแหน่งซ้ายสุดกับนามวลีในตำแหน่งขวาสุด อย่างไรก็ตาม “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” ถูกจัดประเภทไว้ในหมวดวลีตายตัวด้วย เนื่องจาก “เห็นจะ” มีการปรากฏในบริบทเฉพาะร่วมกับสัมพันธกริยา “เป็น” และ “ได้แก่” ในความถี่สูง และประกอบกันเป็นหน่วยสร้างที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เฉพาะตัวดังนี้

อายตณกริยา “เห็น” เป็นอายตณกริยาแบบเน้นกรรม นามวลี และอนุภาคย์ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการรับรู้ ส่วน “เป็น” และ “ได้แก่” เป็นสัมพันธกริยาซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธาน และนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งส่วนเติมเต็ม (complement) ในลักษณะการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน เช่น ในตัวอย่างที่ (156) “*สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างเป็นองครวม เรื่องแรกที่สุด*” ซึ่งมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึงนามวลีที่เป็นส่วนเติมเต็ม “*เรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้*” ในลักษณะของการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน กล่าวคือ “*สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างเป็นองครวมเรื่องแรกที่สุด*” ก็คือ “*เรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้*” “*พลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้*” ก็คือ “*สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างเป็นองครวมเรื่องแรกที่สุด*” ในตัวอย่างที่ (157) “*(ความคิด) ที่คุณจะต้องใคร่ครวญให้หนัก*” ซึ่งมีบทบาทเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึงนามวลีส่วนเติมเต็ม “*เรื่องครอบครัวเขามากกว่า*” ในลักษณะของสิ่งเดียวกัน ในตัวอย่างที่ (158) “*เรื่องที่โดดเด่นที่สุด*” ซึ่งมีบทบาทเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึง “*เรื่องมานประเพณี*” ในลักษณะของการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน ในตัวอย่างที่ (159) “*ส่วนที่สร้างสรรคที่สุด*” ซึ่งมีบทบาทเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึงนามวลี “*การใช้มือบีบแทนการใช้หินทับ*” ในลักษณะของการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน ในตัวอย่างที่ (160) “*ที่ลุ่มรำคาญอยู่ประการเดียวในเรื่องสุขภาพ*” ซึ่งมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึงนามวลี “*เรื่องโรคเก๊าต์*” ในลักษณะของการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน ในตัวอย่างที่ (161) “*นวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียนได้ชัดเจนมาก*” ซึ่งมีบทบาทเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึงนามวลี “*บรรดานวนิยายของดอกไม้สด*” ในลักษณะของการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน ในตัวอย่างที่ (162) “*ขบวนการเคลื่อนไหวที่*

ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จมากที่สุดในการต่อสู้พื้นที่ทางสังคม” ซึ่งมีบทบาทความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึงนามวลี “ขบวนการประชาธิปไตย” ในลักษณะของการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน ในตัวอย่างที่ (163) “ผู้ที่รับอิทธิพลจาก *General System Theory* ค่อนข้างมาก” ซึ่งมีบทบาทเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึงนามวลี “Morton A Kaplan และ David Easton” ในลักษณะของการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน และในตัวอย่างที่ (164) “บางซีกของทักษิณมิติที่สมควรถูกวิพากษ์มากที่สุด” ซึ่งมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” อ้างถึงนามวลี “นโยบายที่เพิ่มความมั่งคั่งของตระกูลทุนใหญ่อย่างเดียว” ในลักษณะของการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน

นามวลีและอนุพากย์ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานเป็นหน่วยสร้างที่มีองค์ประกอบภายในเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยกริยาแสดงสภาพแสดงคุณสมบัติของคำนามในตำแหน่งประธานซึ่งอ้างถึงส่วนเติมเต็ม ซึ่งมักปรากฏเป็นคำกริยาบอกสภาพแสดงขั้นสุด (superlative degree) หรือคำกริยาแสดงสภาพที่แสดงคุณสมบัติพิเศษที่ทำให้นามวลีหรืออนุพากย์มีลักษณะเด่นออกจากกลุ่ม เช่น กริยาวลี “แรกที่สุด” ในตัวอย่างที่ (156) แสดงคุณสมบัติของนามวลี “สิ่ง (ที่ได้จากหนังสือ)” กริยาวลี “ต้องใคร่ครวญให้หนัก” ในตัวอย่างที่ (157) แสดงคุณสมบัติของคำนาม “เรื่อง” ซึ่งถูกละเอวไว้จากประโยค กริยาวลี “โดดเด่นที่สุด” ในตัวอย่างที่ (158) แสดงคุณสมบัติของนามวลี “เรื่อง” กริยาวลี “สร้างสรรคที่สุด” ในตัวอย่างที่ (159) แสดงคุณสมบัติของคำนาม “ส่วน” กริยาวลี “ที่ราคาอยู่ประการเดียว” ในตัวอย่างที่ (160) แสดงคุณสมบัติของคำนาม “เรื่อง” ซึ่งถูกละเอวออกจากประโยค กริยาวลี “ชัดเจนมาก” ในตัวอย่างที่ (161) แสดงคุณสมบัติพิเศษของนามวลี “นวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียน” กริยาวลี “ประสบความสำเร็จมากที่สุด” ในตัวอย่างที่ (162) แสดงคุณสมบัติของนามวลี “ขบวนการเคลื่อนไหว” กริยาวลี “(ได้รับอิทธิพล) ค่อนข้างมาก” ในตัวอย่างที่ (163) แสดงคุณสมบัติของคำนาม “ผู้” และกริยาวลี “สมควรถูกวิพากษ์มากที่สุด” ในตัวอย่างที่ (164) แสดงคุณสมบัติของนามวลี “บางซีกของทักษิณมิติ”

ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” สื่อความในลักษณะที่ว่า “เท่าที่ผู้พูดรับรู้ผู้พูดคิดว่าสิ่งที่มีคุณสมบัติมากที่สุดได้แก่.....” ข้อมูลที่บ่งชี้โดย “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” แสดงการรับรู้ของผู้พูดในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม โดยจะหมายถึงข้อเท็จจริงที่น่าจะเป็นในมุมมองของผู้พูด “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” แสดงถึงความน่าจะเป็นเกี่ยวกับที่ปรากฏให้เห็น ในตัวอย่างที่ (156) “สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้” สื่อความในลักษณะที่ว่า จากที่ผู้

พูดยอมรับ ผู้พูดพบว่าสิ่งที่ได้จากหนังสือเรื่องแรกที่สุดเป็นเรื่องพลังแห่งจินตนาการ การรับรู้ในตัวอย่างที่ (156) มีลักษณะเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม กล่าวคือเรื่องที่ได้จากการอ่านหนังสือคือพลังแห่งจินตนาการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลของผู้พูด การรับรู้ลักษณะนี้ผู้พูดแต่ละคนอาจรับรู้ได้ไม่ตรงกันดังนั้นจึงไม่ใช่การรับรู้ที่เป็นรูปธรรม ในตัวอย่างที่ (157) “ความคิดที่จะแต่งงานกับลูกศิษย์แต่งงานกับอาจารย์นั้นมาแล้วเป็นร้อยคู่ ไม่ใช่เรื่องแปลก ที่คุณจะต้องใคร่ครวญให้หนักเห็นจะเป็นเรื่องครอบครัวเขามากกว่า” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดรับรู้พบว่าความคิดที่นักเรียนกับอาจารย์จะแต่งงานกันไม่ใช่เรื่องแปลก แต่เรื่องที่ต้องคิดให้หนักเป็นเรื่องของครอบครัวว่าจะรับได้หรือไม่ การรับรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ว่าสิ่งที่ต้องพิจารณาให้หนักสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างลูกศิษย์กับอาจารย์เป็นเรื่องของครอบครัวของทั้งสองฝ่ายเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม เนื่องจากไม่ใช่การรับรู้ทางกายภาพ ผู้พูดต้องสังเคราะห์จากประสบการณ์ที่ผ่านมาซึ่งมาจากการสังเกตการณ์สถานการณ์จริง ในตัวอย่างที่ (158) “ในบรรดาเรื่องแนวนี้ที่มีไม่มากนัก เรื่องที่โดดเด่นที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องม่านประเพณี และเรื่องเม็งเจียงหนี” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดรับรู้นวนิยายในแนวที่กำลังกล่าวถึงมีเรื่องม่านประเพณี และเรื่องเม็งเจียงหนีที่เป็นเรื่องที่โดดเด่นที่สุด การรับรู้ของผู้พูดเกี่ยวกับความโดดเด่นของนวนิยายเป็นการรับรู้ที่ไม่เป็นรูปธรรม เป็นการประมวลที่เกิดจากการอ่านนวนิยายหลาย ๆ เรื่องในแนวที่ผู้พูดกล่าวถึงจึงสามารถสรุปได้ว่าเรื่องใดเป็นเรื่องเด่น ในตัวอย่างที่ (159) “กรุงเอะโตะ ไต่เกี่ยวในปัจจุบัน เมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นการเปลี่ยนโฉมซูชิแบบโบราณโดยสิ้นเชิง ส่วนที่สร้างสรรค์ที่สุดเห็นจะเป็นการใช้มือบีบแทนการใช้หินทับนั่นเอง” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดรับรู้พบว่าการเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์ที่สุดเกี่ยวกับซูชิคือการใช้มือบีบแทนการใช้หินทับ การรับรู้ว่าส่วนใดคือการเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์ของซูชิเป็นการรับรู้เฉพาะบุคคลที่ต้องอาศัยประสบการณ์เกี่ยวกับอาหารนั้น ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ประจักษ์แก่ตาได้ว่าเป็นเรื่องที่สร้างสรรค์หรือไม่สร้างสรรค์สำหรับคนทั่วไป ดังนั้นจึงเป็นการรับรู้ที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรม ในตัวอย่างที่ (160) “เรื่องสุขภาพนะเธอ...ที่ลุงรำคาญอยู่ประการเดียวในเรื่องสุขภาพ เห็นจะเป็นเรื่องโรคเก๊าต์ ลุงคำตันบอก” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดรับรู้เกี่ยวกับอาการทางสุขภาพของลุงคำตัน ผู้พูดพบว่าเรื่องที่ทำให้ลุงรำคาญใจเรื่องเดียวคือเรื่องโรคเก๊าต์จริง ๆ แล้วการรับรู้ว่าเรื่องใดเป็นเรื่องที่ทำให้ใครรำคาญใจ โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่ใช่ตัวเองเป็นเรื่องที่ไม่สามารถรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม การรับรู้ขึ้นอยู่กับการพิจารณาแต่มุมมองของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามจากข้อมูลทำให้รู้ว่าความรำคาญใจเกี่ยวกับสุขภาพของคุณลุงที่ผู้พูดกล่าวถึงไม่ได้มาจากการประเมินด้วยตัวของผู้พูดเองจริง ๆ แต่เป็นข้อมูลที่ได้รับการบอกต่อจากปากของ

คุณลุงดังกล่าวเอง ดังนั้นการรับรู้ในตัวอย่างนี้จึงค่อนข้างเป็นรูปธรรมมากกว่าข้ออื่น ในตัวอย่างที่ (161) “ส่วนนวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียนได้ชัดเจนมาก นั้นเห็นจะได้แก่บรรดานวนิยายของดอกลำไสด” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดรับรู้มา พบว่านวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมตามยุคสมัยของผู้เขียนได้ชัดเจนคืองานของ ดอกลำไสด การรับรู้ในตัวอย่างนี้แสดงการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม เนื่องจากการรับรู้ว่านวนิยายใดสะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนเป็นเรื่องของมุมมอง ซึ่งเกิดจากการอ่านแล้วนำมาประมวลจึงสามารถประเมินได้ ในตัวอย่างที่ (162) “ขบวนการเคลื่อนไหวที่ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จมากที่สุดในการต่อสู้พื้นที่ทางสังคมเห็นจะได้แก่ขบวนการประชาธิปไตย” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดรับรู้มาขบวนการที่ประสบความสำเร็จในการต่อสู้พื้นที่ทางสังคมมากที่สุดคือขบวนการประชาธิปไตย การรับรู้เรื่องความสำเร็จของการต่อสู้ทางสังคมนี้เป็นการรับรู้ที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมเนื่องจากไม่สามารถประเมินได้ด้วยตาจริง ๆ ต้องประกอบกับการประมวลจากหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่าง ในตัวอย่างที่ (163) “ผู้ที่รับอิทธิพลจาก General System Theory ค่อนข้างมากเห็นจะได้แก่ Morton A Kaplan และ David Easton” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดรับรู้มา บุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีที่ผู้พูดกล่าวค่อนข้างมากคือ Morton A Kaplan และ David Easton การรับรู้ว่าใครได้รับอิทธิพลจากอะไรเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมเนื่องจากเป็นการประเมินที่ต้องอาศัยการพิจารณาผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์มากกว่าแค่เห็นด้วยตาเปล่า ๆ และในตัวอย่างที่ (164) “บางซีกของทักษิณมิกส์ที่สมควรถูกวิพากษ์มากที่สุดก็เห็นจะได้แก่ นโยบายที่เพิ่มความมั่งคั่งของตระกูลทุนใหญ่อย่างเดียว...” สื่อความในลักษณะที่ว่า เท่าที่ผู้พูดรับรู้ส่วนที่ควรถูกวิพากษ์ที่สุดในระบบทักษิณมิกส์คือนโยบายเพิ่มความมั่งคั่งให้ตระกูลของตนเอง การรับรู้ว่าส่วนใดของระบบความคิดทักษิณมิกส์ควรถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือไม่ เป็นเรื่องของมุมมองความคิดเห็นหรือคติส่วนตัวของผู้พูดซึ่งไม่ใช่การมองเห็นด้วยตาเปล่าที่ใครก็สามารถมองเห็นได้ ดังนั้นการรับรู้ในตัวอย่างนี้จึงค่อนข้างเป็นนามธรรม

- (172) ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิงดูจะมีมากกว่าภาษาไทย
- (173) การประสมประสานอิทธิพลจากต่างประเทศเข้ากับความเป็นไทยให้แนบเนียน กลมกลืน ดูจะเป็นความสามารถเอกอุของคนไทย
- (174) ล้านนาดูจะเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่สำคัญระหว่างตอนใต้ของจีน ตอนเหนือของพม่าและลาว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อายตณกริยา “ดู” ที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยวเป็นอายตณกริยาประเภทเน้นประกรรม โดยนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ของผู้พูด ในตัวอย่างที่ (165) “ชายชรา” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “แข็งแรง กระฉับกระเฉงว่องไว” ในตัวอย่างที่ (166) “พระพักตร์ขององค์กวนอิม” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ “อิมเอิบมีชีวิตชีวา” และ “เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา” ในตัวอย่างที่ (167) “ไซเวียตกับสหรัฐ” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “รวมซอมกันไม่ได้” ในตัวอย่างที่ (168) “(ประชาชนในระบอบ) สังคมนิยม” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่ค่อยนิยมพูดเล่น” ในตัวอย่างที่ (169) “(การ)สรุปว่าซุชิเกิดในจีน” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “รวบรัดเกินไป” ในตัวอย่างที่ (170) “พุทธศาสนาซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นแกนหลักในตำนานปรัมปราไทย” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “มีบทบาทที่เข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนที่อำนาจเหนือธรรมชาติได้” ในตัวอย่างที่ (171) “บทบาทและสถานภาพของหญิงและชาย” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “ไม่ต่างกันมากนัก” ในตัวอย่างที่ (172) “ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายและผู้หญิง (ในภาษาอังกฤษ)” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “มีมากกว่าภาษาไทย” ในตัวอย่างที่ (173) “การประสมประสานอิทธิพลจากต่างประเทศเข้ากับความเป็นไทยให้แนบเนียน กลมกลืน” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “เป็นความสามารถเอกอุของคนไทย” และในตัวอย่างที่ (174) “ล้านนา” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ว่า “เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่สำคัญระหว่างตอนใต้ของจีน ตอนเหนือของพม่าและลาว”

อายตณกริยา “ดู” ที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยวมักปรากฏตามด้วยคำบ่งชี้สถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง “จะ” โดยพบว่า “ดู” จะปรากฏกับ “จะ” เกือบทั้งหมด อายตณกริยา “ดู” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยแหล่งที่มาของข้อมูลได้จากการอนุมานจากการรับรู้ของผู้พูด สังเกตว่านามวลี หรืออนุภาคที่ปรากฏในตำแหน่งหลังอายตณกริยา “ดู” มักประกอบไปด้วยกริยาแสดงสภาพที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน เช่น อนุภาคที่ประกอบไปด้วยคำช่วยกริยา “ได้” หรือ “ไม่ได้” ที่แสดงการประเมินความเป็นไปได้ว่าข้อมูล หรือเหตุการณ์นั้นเป็นไปได้หรือไม่ เช่น

“รวมขอมกันไม่ได้เลย” ในตัวอย่างที่ (167) “มีบทบาทที่เข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนที่อำนาจเหนือธรรมชาติได้” ในตัวอย่างที่ (170) คำกริยาแสดงการประเมินสภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น “แข็งแรง กระฉับกระเฉงว่องไว” ในตัวอย่างที่ (165) “อิมเอิบมีชีวิตชีวา” และ “เปี่ยมด้วยเมตตา” ในตัวอย่างที่ (166) “ไม่ค่อยนิยมพูดเล่น” ในตัวอย่างที่ (168) “รวบรัดเกินไป” ในตัวอย่างที่ (169) “ไม่ต่างกันมากนัก” ในตัวอย่างที่ (171) “มีมากกว่าภาษาไทย” ในตัวอย่างที่ (172) “เป็นความสามารถเอกอุของคนไทย” ในตัวอย่างที่ (173) และ “เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่สำคัญ...” ในตัวอย่างที่ (174)

ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตณกริยา “ดู” สื่อความในลักษณะแตกต่างกันตามลักษณะของการรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “ดู” โดย “ดู” แสดงการรับรู้สองลักษณะได้แก่ 1) การรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม และ 2) การรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตณกริยา “ดู” ที่แสดงการรับรู้ในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมแสดงข้อมูลในลักษณะ “จากลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็นพบว่า....” ส่วนข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตณกริยา “ดู” ที่แสดงการรับรู้ในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมสื่อความในลักษณะ “จากที่ดูมาเป็นไปได้ว่า...” โดยความเป็นไปได้ที่แสดงโดยอายตณกริยา “ดู” หมายถึงความเป็นไปได้ของสภาพการณ์ปัจจุบัน

การรับรู้ที่มีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมได้แก่ ตัวอย่างที่ (165) “ซึ่งกิมซัว เป็น การรำเดี่ยวของตัวเองซึ่งเป็นชายชรามาก คะเนอายุแล้วน่าจะ ๗๐ ปีได้ แต่ยังคงแข็งแรง กระฉับกระเฉงว่องไว” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากที่ผู้พูดสังเกตลักษณะทางกายภาพของผู้พูดกำลังกล่าวถึงพบว่าชายคนดังกล่าวมีลักษณะแข็งแรงกระฉับกระเฉงว่องไว ตัวอย่างที่ (166) “พระปฏิมาที่ปั้นออกมาในลักษณะนี้ คือ พระพักตร์ขององค์กวนอิมที่อิมเอิบมีชีวิตชีวา และดู เปี่ยม ด้วยเมตตากรุณา” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากที่ปรากฏให้เห็นพบว่าใบหน้าของรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมมีความอิมเอิบมีชีวิตชีวาและเปี่ยมไปด้วยเมตตา

ข้อมูลที่ปรากฏในตัวอย่างที่ (165) และ (166) มีลักษณะเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เข้าถึงได้จากสิ่งที่ปรากฏให้เห็นต่อหน้า ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยอายตณกริยา “ดู” ในสองตัวอย่างนี้จึงมีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงมากกว่าความคิดเห็นซึ่งแสดงให้เห็นว่าอายตณกริยา “ดู” มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นคำกริยาอยู่มาก อย่างไรก็ตามข้อมูล “ชายชราแข็งแรงกระฉับกระเฉงว่องไว” และ “พระพักตร์ขององค์กวนอิมที่อิมเอิบมีชีวิตชีวาและเปี่ยมด้วยเมตตา” มีลักษณะค่อนข้างเป็นความคิดเห็นและค่อนข้างมีความเป็นอัตวิสัย

การรับรู้ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมได้แก่ ตัวอย่างที่ (167) “ไซเวียต กับ สหรัฐ **ดู** จะรวมชอมกันไม่ได้เลย” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากที่ผู้พูดดูมาความเป็นไปได้ว่าไซเวียตกับสหรัฐจะรวมชอมกันไม่ได้ ตัวอย่างที่ (168) “คุณผู้อ่านเขียนเรียนสำนวนไทยได้เร็ว .... แต่สังคมนิยมเขา**ดู** จะไม่ค่อยนิยมพูดเล่น” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากที่ผู้พูดดูมาความเป็นไปได้ว่าประชาชนในประเทศสังคมนิยมน่าจะไม่ค่อยพูดเล่นกัน ตัวอย่างที่ (169) “ซูชิเข้ามาในญี่ปุ่นเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ 7 โดยไม่ทราบวันเวลาแน่นอน อย่างไรก็ตาม ถ้าจะสรุปว่าซูชิเกิดในจีนก็ **ดู** จะรวบรัดเกินไป” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากที่ผู้พูดดูมาหากจะกล่าวว่าซูชิเกิดขึ้นในประเทศจีนน่าจะเป็นอะไรที่รวบรัดตัดตอนเกินไป ตัวอย่างที่ (170) “พุทธศาสนาซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นแกนหลักในตำนานปรัมปราไทยนั้น**ดู**จะมีบทบาทที่เข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนที่อำนาจเหนือธรรมชาติได้..” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากที่ผู้พูดดูมาความเป็นไปได้ว่าพระพุทธเจ้าในตำนานปรัมปราน่าจะเข้ามาทำหน้าที่แทนอำนาจเหนือธรรมชาติได้ ตัวอย่างที่ (171) “ทุกวันนี้บทบาทและสถานภาพของหญิงและชาย **ดู**จะไม่ต่างกันมากนัก” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากที่ผู้พูดดูมาความเป็นไปได้ว่าสถานภาพของหญิงชายในปัจจุบันจะไม่แตกต่างกันมาก ตัวอย่างที่ (172) “ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิง**ดู**จะมีมากกว่าภาษาไทย” สื่อความในลักษณะที่ว่าเท่าที่ผู้พูดดูมาความเป็นไปได้ว่าความแตกต่างของภาษาผู้ชายกับภาษาผู้หญิงในภาษาอังกฤษจะมีมากกว่าภาษาไทย ตัวอย่างที่ (173) “การประสมประสานอิทธิพลจากต่างประเทศเข้ากับความเป็นไทยให้แนบเนียนกลมกลืน**ดู**จะเป็นความสามารถเอกอุของคนไทย” จากที่ผู้พูดดูมาการประสมประสานอิทธิพลจากต่างประเทศให้เข้ากับความเป็นไทยน่าจะเป็นความสามารถอันโดดเด่นของคนไทย และตัวอย่างที่ (174) “ล้านนา**ดู**จะเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่สำคัญระหว่างตอนใต้ของจีน ตอนเหนือของพม่าและลาว” สื่อความในลักษณะที่ว่าจากที่ผู้พูดดูมาความเป็นไปได้ว่าล้านนาจะเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่สำคัญระหว่างตอนใต้ของจีน ตอนเหนือของพม่าและลาว

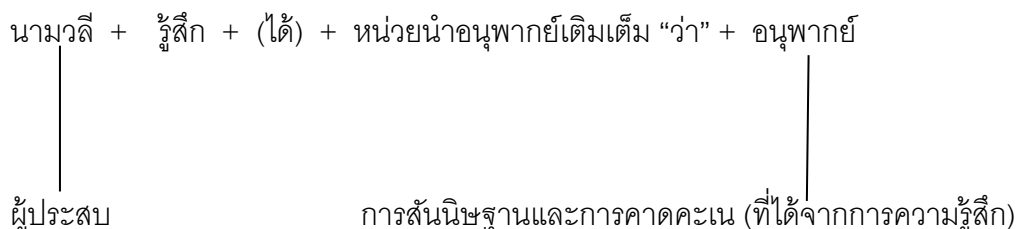
ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยอายตนกริยา “ดู” เหล่านี้แสดงการรับรู้ในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมเนื่องจากสื่อความในลักษณะค่อนข้างไปทางความเป็นไปได้ หรือความน่าจะเป็นมากกว่าแสดงข้อเท็จจริง สังเกตว่าข้อมูลในกลุ่มนี้จะปรากฏกับคำบ่งชี้สถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง “จะ” ซึ่งแสดงความน่าจะเป็นในทุกการปรากฏ ในขณะที่ “ดู” ที่แสดงการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมจะมักไม่ปรากฏตามด้วยคำว่า “จะ” ข้อมูลที่บ่งชี้โดย “ดู” ที่ปรากฏตามมาด้วย “จะ” ในตัวอย่างเหล่านี้ชัดเจนว่าเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นความเห็นและมีความเป็นอัตวิสัยมากกว่าเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถตัดสินได้อย่างเป็นวัตถุวิสัย ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำว่า “ดู” ที่มีแนวโน้มพัฒนาเป็นคำแสดงความเห็นมากกว่าแค่การรับรู้ด้วย

ตา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปี 2554 ได้จัดให้ “ดูจะ” เป็นคำคำเดียว โดยเป็นคำวิเศษณ์ที่มีความหมายว่า “คงจะ น่าจะ” เช่น “ดูจะเกินไปแล้ว” การที่ “ดูจะ” ถูกจัดให้เป็นคำเดียวกันแสดงให้เห็นว่า “ดู” ที่ปรากฏร่วมกับ “จะ” มีระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์สูงกว่าเมื่อปรากฏเป็นกริยาเดียวซึ่งแสดงการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามความคิดเห็นดังกล่าวไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นเป็นความเห็นที่ปราศจากหลักฐานอันเกิดจากการรับรู้ด้วยตา เช่น การพิจารณาว่า โขเวียตกับสหรัฐอาจไม่สามารถรอมชอมกันได้เป็นความเห็นที่อยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ด้วยตาของผู้พูด ผู้พูดไม่สามารถสรุปได้ว่าทั้งสองประเทศมีปัญหากันและไม่อาจรอมชอมกันได้หากไม่ติดตามข่าวทางโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ดูข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ฯลฯ ดังนั้น อายตนกริยา “ดู” จึงไม่ใช่เป็นคำแสดงความเห็นแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังคงความหมายของการรับรู้ด้วยตาเอาไว้ด้วย

4.1.2.2 อายตกริยา “รู้สึก”

อายตกริยา “รู้สึก” บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ตัวอย่าง

- (175) ในวันนั้นก่อนหน้าคอนเสิร์ตรู้สึกว่าจะมีการชกมวยคือระหว่างคนอังกฤษที่ไม่เคยแพ้ใคร กับคนอเมริกันที่ไม่เคยแพ้ใคร ก็เลยทำให้คนอังกฤษบินมาที่เวกัส มาดูมวย และดูสไปซ์ เกิร์ลส์ เยอะมาก
- (176) อยากแนะนำนายบุญกฤษณ์ ไตรรัตน์ แห่งบ้าน Big Brother มาถ่ายแบบใน ดิฉัน บ้างคะ
แ่วว่ากำลังจะเป็นพระเอกละครของค่ายกันตนาด้วย **รู้สึกว่าจะหนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ** จะรอนะคะ
- (177) **รู้สึกว่าจะข้างนอกฝนกำลังตกนะ**
- (178) ดูเจ้าตัวนี้สิ เหมือนจะเป็นสัตว์ตระกูลเดียวกับปลาหมึก **รู้สึกว่าจะกำลังหลับอยู่นะ** น่ารักดี
- (179) **รู้สึกว่าจะพอถึงตอนนี้ คนที่เตียงกันอยู่จะมีเพียงฉันกับอิตาเรกเก้นี่เท่านั้น** ส่วนพี่แจ๊ซก็ได้แต่นั่งดูอยู่เฉย ๆ
- (180) ทุกครั้งหลังจากฉี จะ**รู้สึกว่าจะฉีไม่สุด** ทั้ง ๆที่เรา ก็พยายามทุกอย่างทั้งใจและรืดอกให้หมด แต่เมื่อไปะหมาดทุกครั้งจะ**รู้สึกว่าจะฉีจะเล็ด** แต่ว่าร่องรอยก็ไม่มี
- (181) ดิฉันอายุ 30 ปี ค่ะ **รู้สึกว่าจะหูวาผิดปกติ ไม่เชิงอื้อ ไม่มีเสียงดังในหู แต่รู้สึกมันแปลก ๆ** เหมือนเวลาฟังเสียงแล้วหูซ้ายจะได้ยินถนัดกว่า เป็นมาอาทิติย์กว่าแล้วคะ
- (182) รถขับมา 3000 กว่าโล ครับ ฟังจะ**รู้สึกว่าจะ รถมันโคลง ๆ** ไม่ต้องเหยียบคันเร่งนะครับ เข้าเกียร์ D วิ่ง ไปเรื่อย ๆ ความ**รู้สึกว่าจะ โคลงเหมือนเรือ**
- (183) ปุ่ม repair serial **รู้สึกว่าจะ repair** ได้ไม่ครบทุกตารางครับ เวลาโปรแกรมฟ้องเกี่ยวกับ serial หลายครั้งที่ต้องเข้าไปแก้ในตาราง serial โดยตรง
(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อายตนกริยา “รู้สึก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 เป็นคำกริยาที่มี 6 ความหมายได้แก่ 1) รู้ตัว เช่น *ย่องไปข้างหลังอย่าให้เขารู้สึก* *หลับเป็นตายปลุกเท่าไรก็ไม่รู้สึก* 2) รู้ด้วยการสัมผัส เช่น *รู้สึกร้อน* *รู้สึกหนาว* 3) รู้สำนึก เช่น *เขารู้สึกตัวว่าทำผิด* 4) เกิดอาการที่รู้ว่าเป็นสุขหรือทุกข์ เช่น *รู้สึกสนุก* *รู้สึกซาบซึ้ง* *รู้สึกมีเกียรติยศ* 5) เกิดสังหรณ์ขึ้นในใจ เช่น *รู้สึกว่าจะมีใครมาหา* 6) มีแนวโน้มให้สันนิษฐานหรือคาดคะเนว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น เช่น *รู้สึกว่าการค้าเกษตรจะมีราคาตกต่ำในปีนี้* ในที่สุดต้องยกเลิกเรื่องบางเรื่องเพราะรู้สึกว่าจะไปไม่รอด จากนิยามตามพจนานุกรมพบว่าอายตนกริยา “รู้สึก” ในความหมายที่ 6 มีแนวโน้มให้สันนิษฐานหรือคาดคะเนว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามเกณฑ์ของแอนเดอร์สันที่กล่าวมในบทที่ 3

อายตนกริยา “รู้สึก” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยปรากฏในโครงสร้างประโยคที่ประกอบไปด้วยอนุพากย์สองอนุพากย์ อนุพากย์หลักคืออนุพากย์ที่อายตนกริยา “รู้สึก” ปรากฏโดยประธานของขงการ “รู้สึก” ได้แก่ผู้พูดซึ่งไม่ปรากฏรูป อนุพากย์หลักทำหน้าที่เป็นอนุพากย์บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ส่วนอนุพากย์รองที่ปรากฏตามมาทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการรับรู้ซึ่งแสดงข้อมูลที่ถูกบ่งชี้ แม้ในทางวากยสัมพันธ์อนุพากย์ที่ “รู้สึก” ปรากฏจะทำหน้าที่เป็นอนุพากย์หลัก แต่ใจความสำคัญของประโยคกลับอยู่ที่อนุพากย์รองที่ปรากฏตามมา สังเกตว่าอนุพากย์ที่อายตนกริยา “รู้สึก” ปรากฏสามารถละได้โดยไม่ส่งผลต่อความหมายโดยรวม เช่น

(184) ก. *รู้สึกว่าจะข้างนอกฝนกำลังตกนะ*

ข. *ข้างนอกฝนกำลังตกนะ*

จะเห็นได้ว่าประโยคตัวอย่างทั้งประโยค ก. และประโยค ข. แสดงใจความสำคัญไม่แตกต่างกัน แม้จะมีอนุพากย์ที่อายตนกริยา “รู้สึก” ปรากฏอยู่หรือไม่ก็ตาม แสดงให้เห็นว่าอนุพากย์ที่อายตนกริยา “รู้สึก” ปรากฏอยู่ไม่ได้แสดงใจความหลัก จึงทำให้สามารถละออกจากประโยคได้ พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอนุพากย์ที่ “รู้สึก” ปรากฏอยู่มีพฤติกรรมเป็นส่วนเสริมที่ทำหน้าที่เพิ่มเติมความหมายทางวัจนปฏิบัติ ได้แก่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ความเหมือนของประโยค ก. และ ข. นอกจากจะเป็นใจความที่สื่อ ยังเหมือนกันในแง่ของความเป็นเจ้าของข้อมูล ทั้งประโยค ก. และ ข. ล้วนแสดงว่าผู้พูดหรือประธานของการสนทนาเป็นเจ้าของคำพูด แต่ความแตกต่างระหว่างประโยคตัวอย่าง ก. และ ข. คือการลักษณะการเข้าถึงข้อมูล ประโยคตัวอย่าง ก. แสดงถึงวิธีการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะของการสันนิษฐานจากบริบทแวดล้อมของผู้พูด ในขณะที่ประโยค ข. ซึ่งไม่มี “รู้สึก” ปรากฏอยู่ไม่บอกถึงวิธีการเข้าถึงข้อมูล

อายตนกวิทยา “รู้สึก” มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นการสันนิษฐาน การสันนิษฐานคือการร่างข้อสรุปโดยอาศัยหลักฐานที่มากกว่าการรับรู้ด้วยตา เช่น การให้เหตุผลเชิงตรรกะ (logical reasoning) การตั้งสมมติฐาน (assumption) การใช้ความรู้ทั่วไป (general knowledge) ฯลฯ (Aikhenvald 2004) ข้อมูลที่ปรากฏตามมาเกือบครึ่งมีลักษณะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความน่าจะเป็นโดยสังเกตว่าข้อมูลส่วนหนึ่งมักมีคำบ่งชี้สถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง “จะ” ปรากฏอยู่ภายใน เช่น ในตัวอย่างที่ (175) (178) (179) (180) และ (183) อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ถูบบ่งชี้ส่วนใหญ่แสดงถึงการสันนิษฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัจจุบันกาล ตัวอย่างที่ (175) อนุพากย์ “จะมีการชกมวยระหว่างคนอังกฤษที่ไม่เคยแพ้ใครกับคนอเมริกันที่ไม่เคยแพ้ใคร” คือข้อมูลที่ได้จากการสันนิษฐานที่แสดงโดยอายตนกวิทยา “รู้สึก” การสันนิษฐานเกิดขึ้นบนพื้นฐานของภูมิหลังทางความรู้เกี่ยวกับความนิยมในกีฬามวยที่ผู้พูดพบว่ามีผู้นิยมดูมวยเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในคู่ที่กำลังกล่าวถึง ทำให้ผู้พูดสันนิษฐานได้ว่าน่าจะมีการชกมวยของคู่ที่กำลังกล่าวมา ตัวอย่างที่ (176) อนุพากย์ “หนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ” คือข้อมูลที่ได้จากการสันนิษฐาน จากความรู้พื้นฐานที่ว่าผู้ชายที่กำลังกล่าวถึงเป็นนักแสดงและเป็นนายแบบผนวกกับการรับรู้ของผู้พูด เช่น การรับรู้เรื่องรูปร่างหน้าตา ลักษณะนิสัย ทำให้ผู้พูดสันนิษฐานได้ว่าผู้ชายคนดังกล่าวน่าจะมีแฟนคลับติดตามอยู่จำนวนไม่น้อย ตัวอย่างที่ (177) อนุพากย์ “ช่างนอกฝนกำลังตกนะ” แสดงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐาน ซึ่งอาจอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ เช่น การได้ยินเสียงฝนกำลังตก การรับรู้ถึงอุณหภูมิที่เปลี่ยน ฯลฯ ข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้พูดสรุปได้ว่าช่างนอกน่าจะมีฝนตก ตัวอย่างที่ (178) อนุพากย์ “กำลังหลับอยู่” แสดงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐาน โดยอาศัยการรับรู้ด้วยตาเป็นหลัก สังเกตจากอนุพากย์ก่อนหน้าที่บอกว่า “ดูเจ้าตัวนี้สิ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อสันนิษฐานว่าสัตว์ที่คล้ายปลาหมึกที่ผู้พูดกำลังพูดถึงอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ด้วยตา อย่างไรก็ตาม แม้จะดูเหมือนว่าเป็นการสันนิษฐานที่อาศัยการรับรู้ด้วยตาเป็นหลัก แต่ในความเป็นจริงผู้จริงน่าจะต้องอาศัยความรู้ทางโลกเฉพาะทางเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้นด้วย เนื่องจากการนอนของสัตว์แต่ละชนิดไม่เหมือนกัน ดังนั้นการอาศัยเฉพาะสิ่งที่เห็นจึงไม่อาจสรุปได้ว่าสัตว์ตัวนั้นกำลังหลับหรือไม่ ตัวอย่างที่ (179) อนุพากย์ “พอถึงตอนนี้ คนที่เถียงกันอยู่จะมีเพียงฉันกับอีตาเรกแก่นี่เท่านั้น ส่วนพี่แจ๊ซก็ได้แต่นั่งดูอยู่เฉย ๆ” แสดงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐานบนพื้นฐานของการรับรู้เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นด้วยตาเป็นหลักที่ทำให้ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่กำลังเถียงกันอยู่มีแค่สองคนเท่านั้น ตัวอย่างที่ (180) อนุพากย์ “ฉี่ไม่สุด” และ “ฉี่จะเล็ด” แสดงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐานบนพื้นฐานของความรู้สึกผิดปกติของร่างกายของ

ผู้พูดที่ไม่อาจประจักษ์ได้ด้วยตา ทำให้ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่ามีอาการปัสสาวะไม่ปกติอย่างที่กล่าวมา ตัวอย่างที่ (181) อนุพากย์ “หูชวาผิดปกติ ไม่เชิงอื้อ ไม่มีเสียงดังในหู แต่รู้สึกมันแปลก ๆ เหมือนเวลาฟังเสียงแล้วหูซ้ายจะได้ยินถนัดกว่า” แสดงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐานจากความรู้รู้สึกผิดปกติของหูของผู้พูด ทำให้ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่าผู้พูดมีอาการผิดปกติทางหู ตัวอย่างที่ (182) อนุพากย์ “รถมันโคลง ๆ” แสดงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐานจากการรับรู้ทางกายภาพถึงสภาพผิดปกติของรถในขณะขับขี่ ทำให้ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่ารถมีอาการโคลง ๆ และตัวอย่างที่ (183) อนุพากย์ “(ปุ่ม repair serial) repair ได้ไม่ครบทุกตารางครับ” แสดงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐานจากประสบการณ์การใช้ปุ่มดังกล่าวของข้อมูลทำให้ผู้พูดสรุปได้ว่าปุ่มดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขตารางงานได้ครบทุกตาราง

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตณกริยา “รู้สึก” แสดงให้เห็นวิธีการเข้าถึงข้อมูลที่เกิดจากการสันนิษฐาน การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการสันนิษฐานถือเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแบบอ้อม (indirect evidential) โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง (direct evidential) ได้แก่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการประจักษ์หลักฐานโดยการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสโดยตรง ด้วยเหตุที่ “รู้สึก” บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อมจากการสันนิษฐาน ข้อมูลที่ถูกบ่งชี้จึงมักไม่ค่อยมีน้ำหนัก คุณสมบัติของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประการที่เสนอโดยแอนเดอร์สันกล่าวว่า *Evidentials show the kind of justification for a factual.* ซึ่งหมายความว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำที่ใช้เพื่อยืนยันสถานะของข้อมูล ดังนั้นการอ้างข้อมูลด้วยการสันนิษฐานจึงไม่ใช่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ดีตามนิยามข้างต้น ด้วยเหตุนี้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วย “รู้สึก” จึงปรากฏไม่มาก

อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภวณะนี้ มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กล่าวมาในบทที่ 3 ประการแรกคือ อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภวณะมีคุณสมบัติเป็นอายตณกริยาประเภทเน้นกรรมในคำว่า “ดู” และ “เห็น” และเป็นอายตกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสพในคำว่า “รู้สึก” ซึ่งมีคุณสมบัติเน้นในเป็นคำแสดงการเข้าถึงความรู้โดยธรรมชาติ

ประการต่อมา อายตनกริยาบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่กล่าวมามีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นส่วนเสริมมากกว่าจะเป็นภาคแสดงหลักของประโยคตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ของแอนเดอร์สัน (Anderson 1986) สังเกตว่าอายตนกริยาที่ปรากฏในตัวอย่างสามารถละได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายโดยรวม เช่น

ตัวอย่างการปรากฏแบบละได้ของ “ดูเหมือน”

(185) ก. อุรวสาในวันนี้ทั้งยามเช้าและบ่ายเป็นไปอย่างทุลักทุเล เพราะก่อนหน้าที่รถขนาดสองประตูคันเล็กนั้นจะเลี้ยวเข้าสู่อาณาบริเวณที่พักรถเพียงแค่มอเตอร์ที่ ดูเหมือน จะตกหนักมาตลอดชั่วโมงก็ทำท่าว่าจะหยุดขึ้นมาเสียเฉยๆ อย่างไม่มีปี่มีขลุ่ย

ข. อุรวสาในวันนี้ทั้งยามเช้าและบ่ายเป็นไปอย่างทุลักทุเล เพราะก่อนหน้าที่รถขนาดสองประตูคันเล็กนั้นจะเลี้ยวเข้าสู่อาณาบริเวณที่พักรถเพียงแค่มอเตอร์ที่ตกหนักมาตลอดชั่วโมงก็ทำท่าว่าจะหยุดขึ้นมาเสียเฉยๆ อย่างไม่มีปี่มีขลุ่ย

(186) ก. เดียวนี้หมีวหันมาทานอาหารมังสวิรัตินี้และเข้าวัดทำบุญมากขึ้น การแต่งตัวก็ค่อนข้างเรียบร้อยและติดดิน จน ดูเหมือน เป็นคนสมณะ

ข. เดียวนี้หมีวหันมาทานอาหารมังสวิรัตินี้และเข้าวัดทำบุญมากขึ้น การแต่งตัวก็ค่อนข้างเรียบร้อยและติดดิน จนเป็นคนสมณะ

(187) ก. เมื่อ Shakespeare เสียชีวิต ก็ไม่ปรากฏว่าเป็นชาวใหญ่โต ดูเหมือน จะไม่มีใครสนใจเสียด้วยซ้ำ

ข. เมื่อ Shakespeare เสียชีวิต ก็ไม่ปรากฏว่าเป็นชาวใหญ่โต ไม่มีใครสนใจเสียด้วยซ้ำ

ตัวอย่างการปรากฏแบบละได้ของ “ดูท่า”

(188) ก. ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไรด้วยสิอิอิอิ ที่ใครที่มันนะจะ

ข. พวกเขาไม่ค่อยพอใจสักเท่าไรด้วยสิอิอิอิ ที่ใครที่มันนะจะ

(189) ก. ดูท่า รัฐบาลมาร์ค อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จะมาเร็ว และไปเร็วกว่าที่คิดหรือเปล่า

ข. รัฐบาลมาร์ค อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จะมาเร็ว และไปเร็วกว่าที่คิดหรือเปล่า

(190) ก. ดูท่า ปีนี้ภัยที่โถมเข้าสู่หัวใจคนไทยให้แตกสลายซึ่งความสามัคคีจะหนักหนา กว่าที่ชาวจีนประสบมากนัก

ข. ปีนี้ภัยที่โถมเข้าสู่หัวใจคนไทยให้แตกสลายซึ่งความสามัคคีจะหนักหนากว่าที่
ชาวจีนประสบมากนัก

ตัวอย่างการปรากฏแบบจะได้ของ “เห็นจะ”

- (191) ก. หม่อมโรมัน เห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลกยกเว้นปารีส แต่งตัวให้
หล่อ เดินอวดกันไปอวดกันมาให้คนมองเล่น
ข. หม่อมโรมันช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลกยกเว้นปารีส แต่งตัวให้หล่อ เดิน
อวดกันไปอวดกันมาให้คนมองเล่น
- (192) ก. ไกด์เขาบอกว่าท่านกำลังไปทำพิธีล้างบาปให้เด็กใน chapel ของวิหารนี้ เราก็
เลยเดินตามไปดู เห็นเด็กตัวโตเห็นจะอายุหลายเดือนแล้ว
ข. ไกด์เขาบอกว่าท่านกำลังไปทำพิธีล้างบาปให้เด็กใน chapel ของวิหารนี้ เราก็
เลยเดินตามไปดู เห็นเด็กตัวโตอายุหลายเดือนแล้ว
- (193) ก. ชื่อ ราชาณัตยานุหาร และ ดันนูป เห็นจะมาจากชื่อแม่น้ำดานูปเป็นแน่
ข. ชื่อ ราชาณัตยานุหาร และ ดันนูปมาจากชื่อแม่น้ำดานูปเป็นแน่

ตัวอย่างการปรากฏแบบจะได้ของ “ไม่เห็น”

- (194) ก. ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาตีมีไวน์กันทั้งเมืองไม่เห็นจะเสียหาย
ข. ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาตีมีไวน์กันทั้งเมืองไม่เสียหาย
- (195) ก. ..ฝ่ายเพื่อนเราเองก็ไม่เห็นจะเข็ดคะ... ได้แฟนใหม่อีกแล้ว
ข. ..ฝ่ายเพื่อนเราเองก็ไม่เข็ดคะ... ได้แฟนใหม่อีกแล้ว
- (196) ก. ..พระโอสถให้พระองค์หายจากพระโรคที่กำลังทรงเป็นอยู่..ไม่เห็นจะหายเลย
ข. ..พระโอสถให้พระองค์หายจากพระโรคที่กำลังทรงเป็นอยู่..ไม่หายเลย

ตัวอย่างการปรากฏแบบจะได้ของ “เห็นจะเป็น/ เห็นจะได้แก่”

- (197) ก. สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างเป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องพลัง
แห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้
ข. สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างเป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุดเป็นเรื่องพลังแห่ง
จินตนาการของหนังสือเล่มนี้
- (198) ก. ส่วนนวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียน
ได้ชัดเจนมากนั้นเห็นจะได้แก่บรรดานวนิยายของดอกไม้อีสต

ข. ส่วนนวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียน ได้ชัดเจนมากนั้น ได้แก่ บรรดานวนิยายของดอกไม้สด

ตัวอย่างการปรากฏแบบละได้ของ “ดู”

(199) ก. โซเวียต กับ สหรัฐ ดู จะรวมชอมกันไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะขัดกันอย่างแรงในเรื่องผลประโยชน์

ข. โซเวียต กับ สหรัฐ รอมชอมกันไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะขัดกันอย่างแรงในเรื่องผลประโยชน์

(200) ก. ซึงกิมซัว เป็นการรำเดี่ยวของตัวเองซึ่งเป็นชายชรามาก คณะอายุแล้ว น่าจะ ๗๐ ปีได้ แต่ยังดูแข็งแรง กระฉับกระเฉงว่องไว

ข. ซึงกิมซัว เป็นการรำเดี่ยวของตัวเองซึ่งเป็นชายชรามาก คณะอายุแล้ว น่าจะ ๗๐ ปีได้ แต่ยังแข็งแรง กระฉับกระเฉงว่องไว

ตัวอย่างการปรากฏแบบละได้ของ “รู้สึก”

(201) ก. ในวันนั้นก่อนหน้าคอนเสิร์ตรู้สึกว่าจะมีการชกมวยคือระหว่างคนอังกฤษที่ไม่เคยแพ้ใคร กับคนอเมริกันที่ไม่เคยแพ้ใคร ก็เลยทำให้คนอังกฤษบินมาที่เวกัส มาดูมวย และดูสไปซ์ เกิร์ลส์ เยอะมาก

ข. ในวันนั้นก่อนหน้าคอนเสิร์ต มีการชกมวยคือระหว่างคนอังกฤษที่ไม่เคยแพ้ใคร กับคนอเมริกันที่ไม่เคยแพ้ใคร ก็เลยทำให้คนอังกฤษบินมาที่เวกัส มาดูมวย และดูสไปซ์ เกิร์ลส์ เยอะมาก

(202) ก. อยากแนะนำนายบุญฤกษ์ ไตรรัตน์ แห่งบ้าน Big Brother มาถ่ายแบบในดิฉัน บ้างคะ แ่วว่ากำลังจะเป็นพระเอกละครของค่ายกันตนาด้วย รู้สึกว่าหนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ จะรอนะคะ

ข. อยากแนะนำนายบุญฤกษ์ ไตรรัตน์ แห่งบ้าน Big Brother มาถ่ายแบบในดิฉัน บ้างคะ แ่วว่ากำลังจะเป็นพระเอกละครของค่ายกันตนาด้วย หนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ จะรอนะคะ

ข้อมูลในตัวอย่าง ข. แสดงใจความเดียวกับข้อ ก. แสดงให้เห็นว่า “ดู” ไม่มีหน้าที่แสดงในความหลักของประโยค แต่ทำหน้าที่เสริมความซึ่งได้แก่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ความแตกต่างระหว่างตัวอย่าง ก. และ ข. คือการเข้าถึงข้อมูล ในประโยค ก. ที่มีอายตณกริยา บ่งชี้

แหล่งที่มาของข้อมูลปรากฏอยู่แสดงการเข้าถึงข้อมูลโดยการรับรู้ของผู้พูด ในขณะที่ประโยค ข. ไม่แสดง

ในกรณีของ “เห็นที/ เห็นท่า” ที่ไม่สามารถปรากฏแบบละได้ พบว่า “เห็นที/ เห็นท่า” มีลักษณะเป็นคำไวยากรณ์มากกว่าคำเนื้อหา โดยพบว่าอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาข้อมูลที่ละไม่ได้มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นเหมือนคำกริยาช่วย (auxiliary verb) มากกว่า สังเกตจากการที่อายตณกริยาดังกล่าวสามารถแทนที่ด้วยคำว่า “คงจะ” ซึ่งเป็นคำกริยาช่วยได้ เช่น

(203) ก. พระภิกษุชราชื่อ ‘หลวงปู่อ่อน’ กำลังเจ็บหนักเห็นทีจะไม่รอด

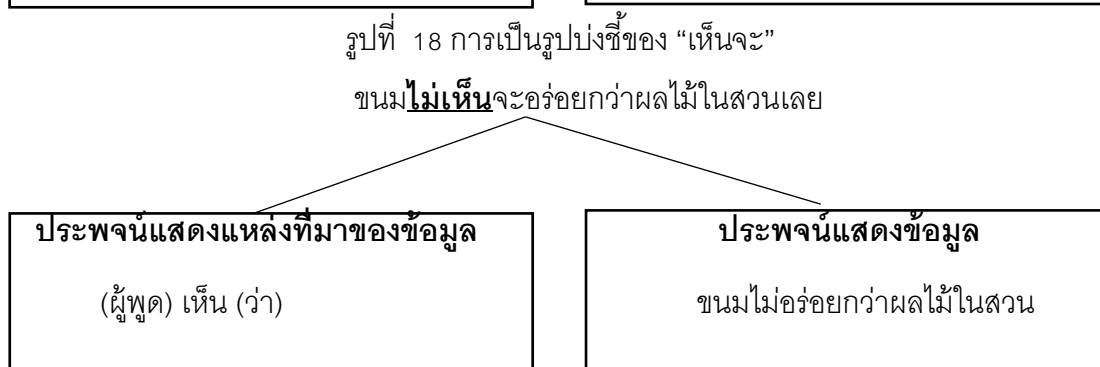
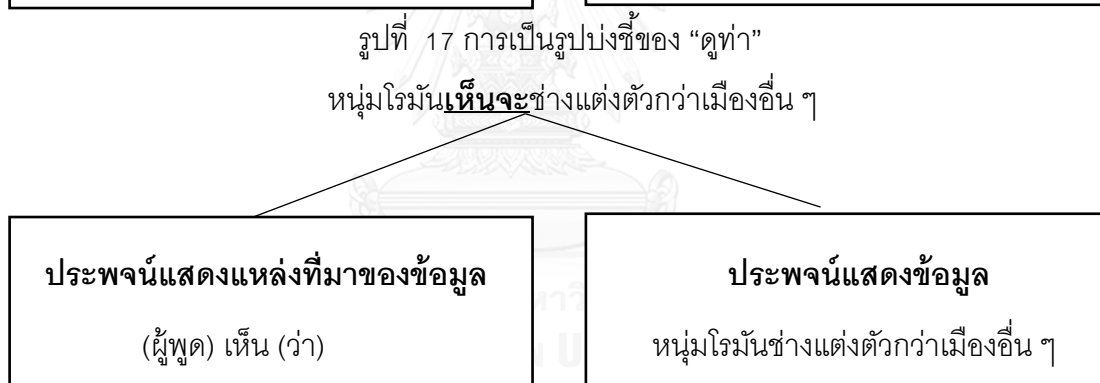
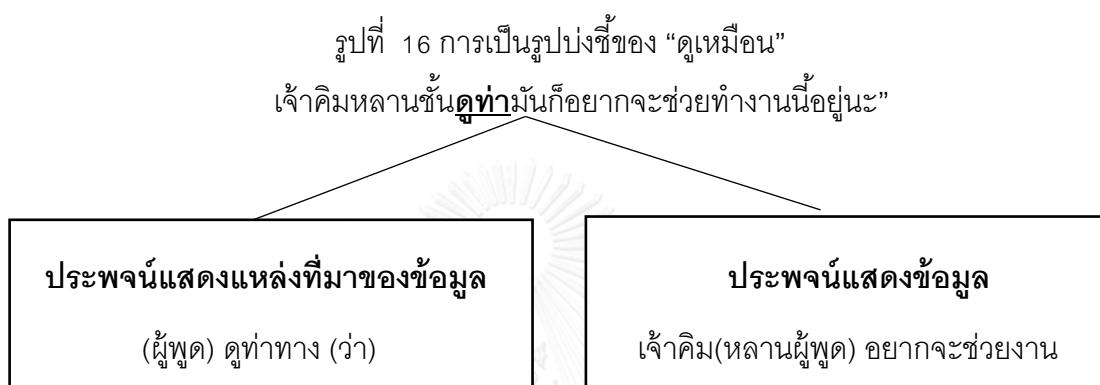
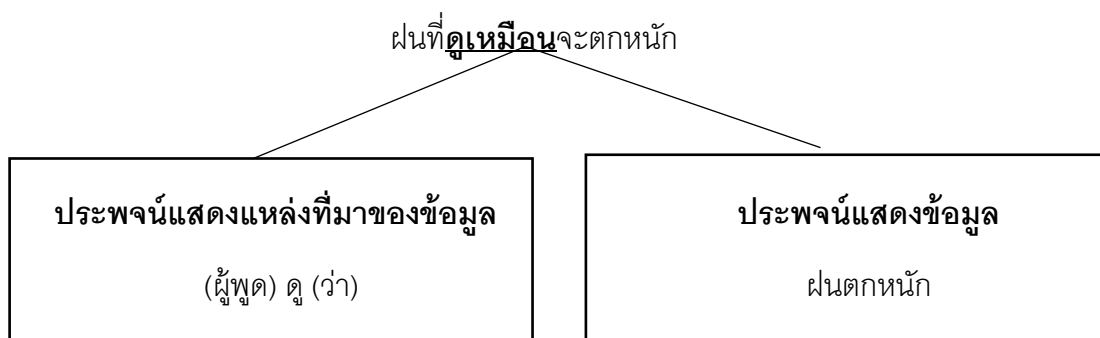
ข. พระภิกษุชราชื่อ ‘หลวงปู่อ่อน’ กำลังเจ็บหนักคงจะไม่รอด

(204) ก. นี่ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาเล่า เห็นทีจะโดนด่าแหกไม่มีขึ้นดี เจ้า
ประคูน ขออย่าให้เขาได้มาอ่านข้อความนี้เลย

ข. นี่ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาเล่า คงจะโดนด่าแหกไม่มีขึ้นดี เจ้าประ
คูน ขออย่าให้เขาได้มาอ่านข้อความนี้เลย

การที่ “เห็นที/ เห็นท่า” แทนที่ได้ด้วย “คงจะ” แสดงให้เห็นว่า “เห็นที/ เห็นท่า” มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เหมือนกริยาช่วยซึ่งเป็นคำไวยากรณ์ประเภทหนึ่ง โดยสุดา รังกูพันธ์ (Rangupan 2005) จัดให้ “คง” เป็นกริยานุเคราะห์หน้าคำกริยา (preverbal auxiliary) ที่แสดงการแสดงทัศนภาวะสัญญาณาคำหนึ่งในภาษาไทย

ประการที่สามอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะมีคุณสมบัติความเป็นรูปบ่งชี้ตามแนวคิดของวิทท์ โดยข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะมีจุดเน้นที่แหล่งที่มาของข้อมูล การใช้อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ทำให้ข้อมูลที่อ้างมีองค์ประกอบของประพจน์ที่แสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพิ่มขึ้นดังแสดงให้เห็นในแผนภูมิภาพต่อไปนี้

รูปที่ 19 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ไม่เห็น”

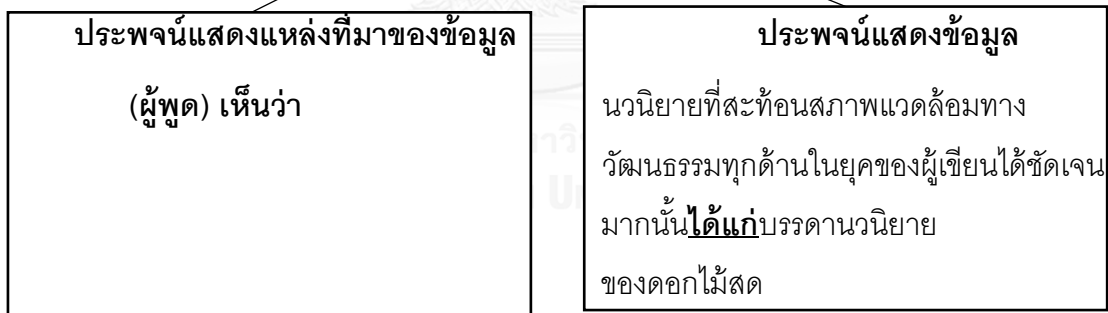

สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้อย่างเป็นทางการ เรื่องแรกที่สุด เห็นจะเป็น เรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้

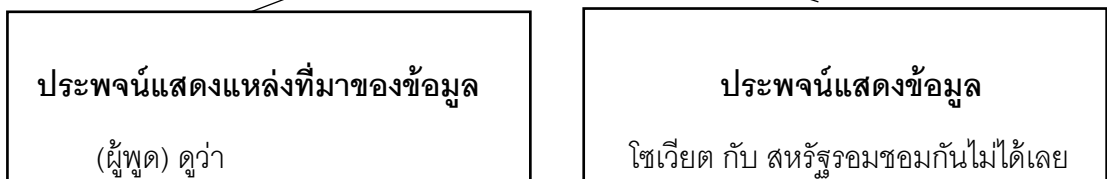
รูปที่ 20 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นจะเป็น”

นวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียนได้ชัดเจนมากนั้น เห็นจะ ได้แก่ บรรดานวนิยายของดอกไม้อสด

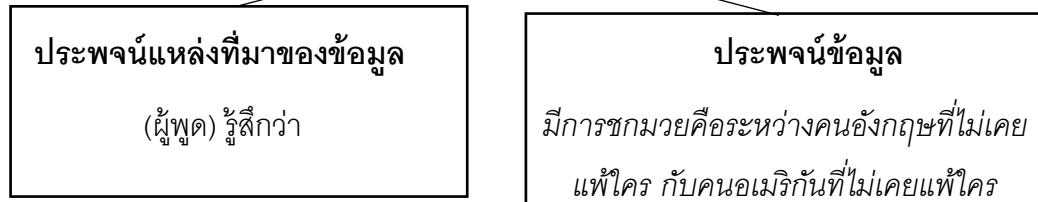
รูปที่ 21 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นจะได้แก่”

ไซเวียด กับ สหรัฐ ดูจะ รอมชอมกันไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะขัดกันอย่างแรงในเรื่องผลประโยชน์

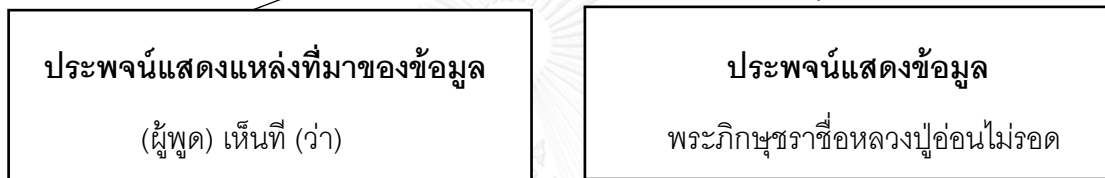
รูปที่ 22 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ดู”

รู้สึกว่าจะมีการชกมวยคือระหว่างคนอังกฤษที่ไม่เคยแพ้ใครกับคนอเมริกันที่ไม่เคยแพ้ใคร

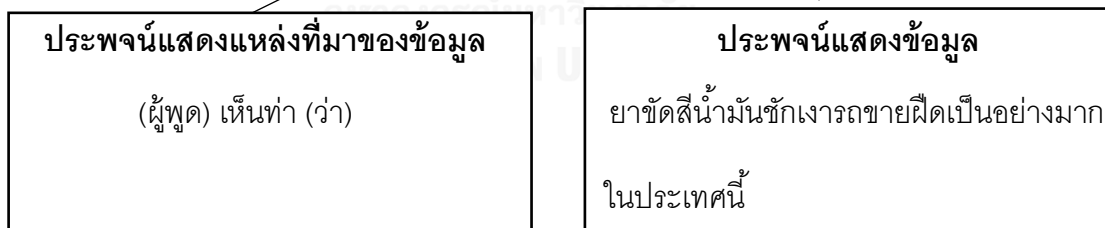
รูปที่ 23 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “รู้สึก”

พระภิกษุชราชื่อหลวงปู่อนกำลังเจ็บหนัก **เห็นทีจะไม่รอด**

รูปที่ 24 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นที”

ยาซัดสีน้ำมันชักเงารถ**เห็นท่าจะ**ขายดีเป็นอย่างมากในประเทศนี้

รูปที่ 25 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “เห็นท่า”

ด้วยคุณสมบัติที่กล่าวมาทำให้ಾಯตนกริยา “ดู” “เห็น” และ “รู้สึก” ที่ปรากฏในบริบทต่าง ๆ ที่กล่าวมามีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยอายุตนกริยาบงชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะแสดงถึงระดับการยืนยันต่อความถูกต้องของข้อมูลในระดับต่ำ เนื่องจากข้อมูลที่ยกขึ้นมาโดยการบงชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะนั้นเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ และความคิดเห็น ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคล ดังนั้นจึงมีความจริงแท้จมิไม่แน่นอน เช่น *ฝนที่ดูเหมือนจะตกหนัก* เป็นข้อมูลที่ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคล ไม่ใช่ความจริงที่สามารถตัดสินถูกผิดได้อย่างเป็นวัตถุวิสัย เช่น *ฝนตกหนัก* สำหรับบางคนอาจหมายถึงแค่ฝนตกอย่างต่อเนื่องยาวนานและมีเสียงดังที่เกิดจากการกระทบของฝนกับอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ แต่สำหรับบางคนอาจหมายถึงพายุฝน ลมกรรโชก ต้นไม้โค่น บ้านเรือนเสียหาย “เจ้าคิม หลานชั้นดูท่ามันก็อยากจะช่วยทำงานนี้อยู่ละ” แสดงข้อมูลในลักษณะเป็นไปได้อันว่า “เจ้าคิม” อาจจะไม่อยากช่วยงาน แต่ไม่ได้หมายความว่า “เจ้าคิม” อยากช่วยงานจริง ๆ “พระภิกษุชรา ชื่อ ‘หลวงปู่อ่อน’ กำลังเจ็บหนักเห็นทีจะไม่รอด” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเป็นไปได้อันว่าขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคล บางคนอาจมองว่าอาการเจ็บป่วยที่ปรากฏให้เห็นอาจยังไม่ถึงขั้นที่จะเสียชีวิตได้ แต่บางคนอาจมองว่าอาการหนัก เป็นต้น จากตัวอย่างผู้พูดไม่ต้องการยืนยันว่าข้อมูลต้องเป็นจริงอย่างนั้น กล่าวคือไม่ยอมรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูล ผู้พูดจึงต้องปิดความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูลไปยังการรับรู้ส่วนบุคคล คือการรับรู้ด้วยตาของตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นว่าความจริงเป็นเพียงการรับรู้ของผู้พูดเท่านั้น ไม่ใช่ความจริงสำหรับทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของ “ไม่เห็น” ซึ่งเป็นการแสดงทัศนภาวะที่ตรงข้ามกับความคิด ความเชื่อของคนอื่น เช่น “ขนมไม่เห็นจะอร่อยกว่าผลไม้อะไรเลย” แสดงทัศนภาวะเชิงขัดแย้งกับความเห็นก่อนหน้าที่มีมองว่าขนมมีรสชาติอร่อย โดยธรรมชาติการแสดงทัศนภาวะที่ขัดแย้งอาจเป็นการคุกคามหน้าของคู่สนทนาเนื่องจากความเห็นที่ตรงข้ามอาจอนุมานได้ว่า ความคิด หรือข้อมูลที่มีอยู่ก่อนหน้านั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพื่อลดแรงของการปะทะและการคุกคามหน้าของคู่สนทนา ผู้พูดจึงต้องแสดงทัศนภาวะในลักษณะของการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลนั้น ในลักษณะของทัศนภาวะที่ว่า นี่คือข้อเท็จจริงเท่าที่ผู้พูดรับรู้มา ความถูกต้องของข้อมูลขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้พูด ไม่ใช่ความจริงที่สามารถตัดสินถูกผิดได้อย่างเป็นวัตถุวิสัย กล่าวคือไม่แน่นอนว่าความเห็นดังกล่าวจะถูกต้องหรือไม่ ดังนั้นข้อมูลที่บ่งชี้โดย “ไม่เห็น” จึงมีลักษณะเป็นความคิดเห็น และมีน้ำเสียงที่อ่อน ซึ่งแสดงถึงน้ำหนักความถูกต้องของข้อมูลต่ำ เนื่องจากเป็นความเห็นที่ไม่มีเกณฑ์ที่จะสามารถตัดสินถูกผิดอย่างเป็นกลางได้ ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่แน่นอน ความน่าเชื่อถือและน้ำหนักของข้อมูลจึงอยู่ในระดับต่ำด้วย

4.1.3 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการแสดงทัศนภาวะ

ผลการวิเคราะห์เบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าอายตณกริยา “ดู” “เห็น” และ “รู้สึก” มีพฤติกรรมเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็น และการแสดงทัศนะของผู้พูด ซึ่งมีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับกรรมโน้ตทัศนภาวะแสดงทัศนภาวะสัญญาณ (epistemic modality) อย่างไรก็ตาม “ดู” และ “เห็น” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่ใช่ประเภทหนึ่งของคำแสดงทัศนภาวะสัญญาณ

สาเหตุประการแรกคือ การแสดงทัศนภาวะสัญญาณไม่ใช่คุณสมบัติเนื้อในที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่เป็นความหมายรองที่เกิดจากการตีความตามบริบท

กิວอน (Givón 1982) กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานะข้อเท็จจริง ความมั่นใจ กับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แม้จะมีอยู่จริงแต่เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน เช่น ในภาษาคาชายา โฟโม (Kashaya Pomo) ภาษาโฮกัน (Hokan) ที่พูดในแถบตอนเหนือของแคลิฟอร์เนีย ออสวอลท์ (Oswalt 2003) พบว่าประพจน์ในภาษาคาชายาที่ถูกบ่งชี้ด้วยคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทไม่ว่าจะประเภทใด ล้วนแสดงการยืนยันว่าข้อมูลที่ผู้พูดกำลังกล่าวถ้อยนั้นเป็นความจริง และมีความแน่นอน ในภาษาอิควิต (Iquito) หนึ่งในภาษาซาปาโรน (Zaparoan) ที่พูดในแถบเทือกเขาแอนดีส (Andes) พบว่าหน่วยเติมท้าย *-na* ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงาน (reported) และรูปอิสระ *kina□ha□* ที่มีความหมายว่า “so it is said” ในวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาดังกล่าวไม่มีนัยของการแสดงความสงสัยหรือความไม่มั่นใจต่อข้อมูลทั้ง ๆ ที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองประเภทเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยรูปดังกล่าวเพียงแสดงให้เห็นว่าข้อมูลนั้น ๆ ได้รับรายงานมาเท่านั้น

ในภาษาดัตช์ (Dutch) คำกริยา *moeten* ‘must’ บ่งชี้ว่าผู้พูดได้รับข้อมูลโดยอ้อม แต่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดย *moeten* ‘must’ ไม่ได้มีแสดงความไม่มั่นใจของผู้พูดที่มีต่อข้อมูลระดับความมั่นใจที่มีต่อข้อมูลขึ้นอยู่กับการมองของผู้พูด ผู้พูดสามารถแสดงระดับความมั่นใจต่อข้อมูลได้อย่างอิสระสังเกตจากข้อความที่ปรากฏตามมา เช่น

(205) *Het moet een goede film zijn en ik ben daar
It must a good movie be and I am there
zeker van
sure of*

'It is said to be a good film, and I am convinced of it.'

(206) *Het moet een goede film zijn maar ik heb er*
 It must a good movie be but I have there
mijn twijfels over
 my doubts about

'It is said to be a good movie, but I have my doubts about that.'

(De Haan to be published)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำพัง *moeten 'must'* ไม่ได้มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์แสดงระดับการยืนยันและความมั่นใจที่มีต่อข้อมูลว่าต่ำหรือสูง ในบริบทเดียวกันผู้พูดแสดงความมั่นใจที่มีต่อข้อมูล "It is said to be a good film." จากถ้อยความที่ว่า "I am convinced of it." ในตัวอย่างที่ (205) ขณะเดียวกันก็สามารถแสดงความสงสัยไม่มั่นใจต่อข้อมูลดังกล่าวด้วยถ้อยความที่ว่า "but I have my doubts about that." ในตัวอย่างที่ (206) ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าระดับความมั่นใจหรือไม่มั่นใจไม่ใช่อิทธิพลจากการใช้รูปภาษา *moeten 'must'* โดยตรง ดังนั้นการวิเคราะห์ให้ *moeten 'must'* เป็นคำแสดงระดับการยืนยันที่มีต่อข้อมูลต่ำจึงไม่ถูกต้องนัก ดังนั้นการแสดงระดับความมั่นใจหรือไม่มั่นใจต่อข้อมูลจึงไม่ใช่หน้าที่โดยปริยายของรูปภาษา แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

คอร์นิลลี (Cornillie 2007: 21) กล่าวว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแสดงระดับของความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากกว่าระดับความมั่นใจที่มีต่อข้อมูล คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแต่ละประเภทแสดงถึงระดับของความน่าเชื่อถือที่แตกต่างกัน โดยคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง หรือข้อมูลมีหนึ่งย่อมนเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ทำให้ข้อมูลมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากกว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม หรือข้อมูลมีสอง อย่างไรก็ตามคำถามที่น่าสนใจคือการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นการอนุมานอย่างเป็นทางการเป็นอัตวิสัย (subjective inference) กับการบอกต่อ ๆ กันมา (hearsay) แบบใดที่ทำให้ข้อมูลมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากกว่า ระดับของความน่าเชื่อถือของข้อมูลขึ้นอยู่กับกระบวนการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกัน เช่น คำว่า *guess* กับคำว่า *suppose* แสดงระดับการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับของความน่าเชื่อถือของข้อมูลแตกต่างกัน เชฟ (Chafe 1986: 263) อธิบายว่าคำว่า *guess* แสดงระดับความน่าเชื่อถือของข้อมูลต่ำกว่าการใช้คำว่า *suppose* เนื่องจากคำว่า *suppose* แสดงให้เห็นว่าผู้พูดเข้าถึงข้อมูลโดย

ให้นำหนักกับการรับรู้ของตนเองมากกว่าที่แสดงโดยคำว่า *guess* ที่แสดงว่าผู้พูดไม่ได้ให้ข้อมูลบนพื้นฐานของการหลักฐานใด ๆ

เช่นเดียวกันนี้ ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2003) กล่าวว่าความหมายแก่นของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีเพียง “การบ่งชี้ที่มาของข้อมูล” เท่านั้น แต่ความแก่นดังกล่าวสามารถขยายความหมายไปสู่แวดวงความหมายอื่นได้รวมถึงการแสดงทัศนภาวะ การยืนยันความถูกต้องที่มีต่อข้อมูล การแสดงความมั่นใจในระดับต่าง ฯลฯ การขยายความหมายไปสู่แวดวงความหมายอื่นนี้ไม่ใช่สากลลักษณะของรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล กล่าวคือ เป็นเรื่องที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่ก็ได้ และแม้จะเป็นไปได้ที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจะขยายความหมายไปสู่แวดวงมโนทัศน์การแสดงทัศนภาวะสัญญา แต่ก็ใช่ที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทุกคำจะต้องมีพฤติกรรมในทำนองเดียวกัน

ในระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ซับซ้อนน้อยที่สุด เช่น ระบบที่มีการบ่งชี้แหล่งที่มา 2 ประเภท ได้แก่ การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ประจักษ์แก่สายตา (eyewitness) กับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่ประจักษ์แก่สายตา (non-eyewitness) เช่น ในภาษาจาราวา (Jarawa) การประจักษ์แต่สายตา มักหมายถึงข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ด้วยตาโดยตรง แต่อาจขยายความหมายครอบคลุมไปถึงการได้ยิน หรือแม้แต่การได้กลิ่น ในขณะที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ไม่ประจักษ์แก่สายตา มักขยายความหมายครอบคลุมไปถึงการอนุมาน การรายงาน และการได้รับบอกต่อ เป็นต้น

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสามารถพัฒนาความหมายโดยนัย (overtone) ได้หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทการใช้ และประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เช่น ความหมายโดยนัยแสดงระยะห่าง ในภาษาตุรกี (Turkish) คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อมมักแสดงนัยของการออกห่างจากข้อมูลของผู้พูด (distance effect) ทำให้เกิดนัยของการปิดความรับผิดชอบที่มีต่อข้อเท็จจริงของข้อมูลของผู้พูด⁴¹ นอกจากนี้แสดงนัยของการไม่เตรียมใจรับข้อมูล (unprepared mind) เนื่องจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อมบ่งชี้ข้อมูลที่ทราบมาจากที่อื่น แสดงว่าผู้พูดก็ไม่รู้จริงว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ทำให้เกิดนัยของความประหลาดใจ (mirative effect) คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วยตา (visual) ในหลายภาษาพบว่านอกจากจะแสดงการบ่งชี้ว่าข้อมูลที่

⁴¹ เช่นเดียวกันนี้ เดอ ฮาน (De Haan to be published) กล่าวว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่ใช่เรื่องระดับของความมั่นใจหรือไม่มั่นใจที่มีต่อความถูกต้องของข้อมูลของผู้พูด แต่หน้าที่หลักของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือการแสดงการปฏิเสธความรับผิดชอบต่อข้อเท็จจริงของข้อมูลมากกว่า

ได้มาจากการประจักษ์ด้วยตาของผู้พูดซึ่งมีนัยของความเป็นอัตวิสัย ยังขยายความไปสู่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เป็นความจริงโดยทั่วไป (general fact) หรือข้อเท็จจริงที่สามารถสังเกตได้ (observable fact) ซึ่งแสดงนัยของความเป็นอัตวิสัยระหว่าง (intersubjective) นอกจากนี้ยังอาจขยายความหมายไปสู่การบอกอดีตกาลเนื่องจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็นแล้วแสดงนัยว่าเหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้นแล้ว เป็นต้น ไอเคนวัลด์ (Aikhenvald 2003) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “ยิ่งระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีความซับซ้อนน้อยเท่าไร ความซับซ้อนทางความหมายของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น” กล่าวคือภาษาที่มีระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลน้อย คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลนั้นมักขยายความหมายได้มากกว่าระบบที่มีคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลหลายประเภท

ในระบบที่มีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสองหรือสามประเภท คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการรับรู้ด้วยตามักขยายความครอบคลุมตั้งแต่การสังเกตการณ์โดยตรง การเข้าร่วมเหตุการณ์ ไปจนถึงการแสดงความมั่นใจ ระดับการยืนยันต่อความถูกต้องของข้อมูล และความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูลของผู้พูด แต่ความหมายที่กล่าวมานั้นไม่ใช่ความหมายแก่นของรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ความหมายรองเหล่านี้เป็นผลทางวัฒนธรรมปฏิบัติจากการใช้แหล่งที่มาของข้อมูลในการกล่าวถ้อยมากกว่า

อายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” ที่ปรากฏในรูปของวลิตายตัว “ดูเหมือน” “ดูท่า(ทาง)” “เห็นที่/ เห็นท่า” “เห็นจะ” “ไม่เห็นจะ” “เห็นจะเป็น/ เห็นจะได้แก่” และ “ดู” และ “รู้สึก” ที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยว แม้จะตีความได้ว่าข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยวลีเหล่านี้มีลักษณะเป็นความเห็น ความเป็นไปได้ และความน่าจะเป็นซึ่งอาจแปรเปลี่ยนไปตามการรับรู้ของแต่ละบุคคล และอาจตีความได้ถึงระดับความการยืนยันความถูกต้องที่มีต่อข้อมูล แต่ความหมายหลักซึ่งเป็นคุณสมบัติเนื้อหาของอายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” คือการรับรู้ ซึ่งสะท้อนถึงวิธีการเข้าถึงความรู้โดยธรรมชาติ ทำให้อายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์โดยปริยายเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

- (207) ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้
- (208) ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร
- (209) พระภิกษุชราชื่อ ‘หลวงปู่’ อ่อน กำลังเจ็บหนัก เห็นที่จะไม่รอด
- (210) หมู่โรมัน เห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลก
- (211) ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาตีมันไว้นักทั้งเมือง ไม่เห็นจะเสียหาย
- (212) ในบรรดาเรื่องแนวนี้ที่มีไม่มากนัก เรื่องที่โดดเด่นที่สุด เห็นจะเป็นเรื่องมันประเพณี

(213) ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิงดูจะมีมากกว่าภาษาไทย

(214) รู้สึกว่าจะมีการชกมวยคือระหว่างคนอังกฤษที่ไม่เคยแพ้ใครกับคนอเมริกันที่ไม่เคยแพ้ใคร

ตัวอย่างที่ (207) – (214) บรรยายเหตุการณ์ในลักษณะที่ถูกรับรู้ผ่านสายตาของผู้พูด ในฐานะผู้สังเกตการณ์และผู้รับรู้ โดยการสังเกตการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นฐานของการอนุมาน และการแสดงความคิดเห็นต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในฉาก เช่น ในตัวอย่างที่ (207) การสังเกตการณ์ลักษณะของคนสองที่พูดคุยกันอย่างสนิทสนมเป็นฐานให้เกิดการอนุมานได้ว่าบุคคลทั้งสองมีความเป็นไปได้อาจจะมีความเป็นกันเองเป็นพิเศษ ตัวอย่างที่ (208) การสังเกตการณ์ลักษณะอาการ ท่าทางของบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นฐานให้เกิดการอนุมานได้ว่าบุคคลกลุ่มดังกล่าวน่าจะกำลังไม่พอใจ ตัวอย่างที่ (209) การสังเกตการณ์ลักษณะทางกายภาพของพระภิกษุชราซึ่งอาจมีสภาพร่างกายทรุดโทรมเป็นฐานให้เกิดการอนุมานได้ว่าน่าจะมรณภาพในอีกไม่ช้า ตัวอย่างที่ (210) การสังเกตการแต่งกายของผู้ชายในกรุงโรมเป็นฐานให้เกิดการอนุมานได้ว่าผู้ชายในกรุงโรมน่าจะผู้ชายที่ชอบแต่งตัวตามแฟชั่นมากกว่าที่อื่น ๆ ในโลก ตัวอย่างที่ (211) การสังเกตพฤติกรรมของผู้หญิงที่ชอบดื่มไวน์ในปัจจุบันเป็นฐานให้เกิดการแสดงความคิดเห็นได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เสียหาย ตัวอย่างที่ (212) การสังเกตการณ์นิยายในแนวที่ผู้พูดกำลังกล่าวถึงเป็นฐานให้เกิดการแสดงความคิดเห็นได้ว่าเรื่องที่เด่นที่สุดในแนวดังกล่าวคือเรื่องมานประเพณี ในตัวอย่างที่ (213) การสังเกตภาษาที่ใช้ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายในภาษาอังกฤษและภาษาไทยเป็นฐานให้เกิดการอนุมานได้ว่าความแตกต่างระหว่างภาษาผู้ชายกับผู้หญิงในภาษาอังกฤษน่าจะมากกว่าในภาษาไทย ส่วนในตัวอย่างที่ (214) บรรยายเหตุการณ์ในลักษณะที่ผู้พูดเป็นผู้สันนิษฐานจากความรู้สึกส่วนตัวของผู้พูดว่ามีการชกมวยระหว่างคนอังกฤษและคนอเมริกันที่ไม่เคยแพ้ใครเกิดขึ้น

เหตุการณ์จะมีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของการรับรู้ที่แสดง โดยอายตณกริยาทั้งสอง ยิ่งการรับรู้มีลักษณะเป็นนามธรรมมากเท่าไร ข้อมูลก็มีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงน้อยลงเท่านั้น สังเกตว่าอายตณกริยา “เห็น” มีพฤติกรรมเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมมากกว่าอายตณกริยา “ดู” สังเกตว่าข้อมูลส่วนใหญ่ที่บ่งชี้ด้วย “เห็น” มีลักษณะเป็นความเห็น ความเชื่อที่ไม่สามารถมองเห็นได้โดยตรงเป็นรูปธรรมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวอย่างที่ (211) ที่ผู้พูดเห็นว่า “ไม่เสียหาย” แสดงข้อมูลในลักษณะของความเชื่อซึ่งแทบจะไม่เกี่ยวข้องกับรับรู้ด้วยตา ในขณะที่ข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “ดู” ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการประเมินสถานการณ์จากสิ่งที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น ในตัวอย่างที่ (207) บุคคลสองคนที่ดูเหมือนมีความเป็นกันเองมากจนสังเกตได้ ถึงขั้นที่ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่าทั้งสองเป็นกันเป็นพิเศษ ในตัวอย่างที่ (208)

บุคคลที่กำลังกล่าวถึงแสดงอาการปฏิกิริยาที่สื่อถึงความไม่พอใจจนสังเกตได้ ถึงขั้นที่ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่าบุคคลเหล่านั้นกำลังไม่พอใจอยู่ สังเกตว่า “ท่า” ที่ปรากฏร่วมกับ “ดู” นี้ยังคงความหมายของ “ลักษณะท่าทีของร่างในอิริยาบถหนึ่ง ๆ” อย่างชัดเจนในตัวอย่างนี้ สาเหตุที่อายตณกริยา “เห็น” มีพฤติกรรมกรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมมากกว่า “ดู” เนื่องจากอายตณกริยา “เห็น” เป็นอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบซึ่งแสดงการรับรู้เน้นประสบการณ์ของการรับรู้ ในขณะที่ “ดู” ซึ่งเป็นอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำแสดงความหมายที่มุ่งเน้นไป การกระทำกร “ใช้สายตาเพื่อให้เห็น” ดังนั้นการรับรู้ด้วย “ดู” ส่วนใหญ่จะค่อนข้างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม “ดู” ในหลายตัวอย่างก็แสดงการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมด้วยเช่นกัน แต่จากข้อมูลที่พบส่วนใหญ่จะเห็นว่า “เห็น” แสดงการรับรู้เชิงนามธรรมได้มากกว่า งานวิจัยของปริญญา วงษ์ตะวัน (2552) และรุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร (2549) ซึ่งให้เห็นว่าอายตณกริยาที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “เห็น” ในเชิงแบบลักษณะภาษามีความหมายขยายได้หลากหลาย โดยในภาษาไทย รุ่งทิพย์ รัตนภาณุศร (2549) พบว่า “เห็น” ขยายความหมายได้ถึง 6 ความหมาย ได้แก่ “การรับรู้ภาพในความคิด” “คุ้นเคย” “พบเจอ” “รู้” “เชื่อ” และความหมายแสดงเนื้อหาทางไวยากรณ์ (grammatical meaning) หนึ่งความหมาย ได้แก่ “แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” สังเกตว่า “เห็น” ในความหมายที่กล่าวมาเกือบทั้งหมดขยายความหมายไปสู่แวดวงที่เป็นนามธรรม ในทางแบบลักษณะภาษาพบว่าอายตณกริยาที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “เห็น” มักเป็นเป้าของการขยายความหมายไปสู่ความหมายเชิงนามธรรมมากมาย โดยความหมายส่วนใหญ่แสดงประสบการณ์ทางความคิดจากภายใน (intellectual and internal experience) เทียบได้กับคำกริยาแสดงการรับรู้ (cognition verbs) อย่าง “รู้” “เชื่อ” เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการอุปลักษณะ SEEING IS BELIEVING ภายใต้อุปลักษณะที่สวีทเซอร์ (Sweetser, 1993) เรียกว่า “อุปลักษณะจิตคือกาย” (the Mind-as-body metaphor)

จากที่กล่าวมา ข้อมูลตัวอย่างที่ (207) – (214) บรรยายข้อมูลในลักษณะของความเห็น การประเมินโอกาสที่อาจจะเกิดขึ้น และความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ แม้ข้อมูลที่บ่งชี้จะอยู่บนพื้นฐานของการสังเกตการณ์ของผู้พูด แต่ผู้พูดไม่สามารถรับประกันได้ว่าสิ่งที่กล่าวมานั้นถูกต้องหรือไม่ เนื่องจากข้อมูลที่บ่งชี้ด้วย “ดู” “เห็น” และ “รู้สึก” ในลักษณะของวิสัยทัศน์และกริยาเดี่ยวมีลักษณะเป็นการตีความตามการรับรู้อย่างเป็นอัตวิสัยของผู้พูดซึ่งอาจแปรเปลี่ยนได้ตามการรับรู้ของแต่ละบุคคลได้ ดังนั้นจึงอาจมองได้ว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วยอายตณกริยา “ดู” “เห็น” และ “รู้สึก” แสดงนัยของการปิดความรับผิดชอบที่มีต่อความถูกต้องข้อมูล โดยนำเสนอข้อมูลออกมาในลักษณะป้ายเปียงให้เป็นเรื่องของความเห็นมากกว่าเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง

พฤติกรรมดังกล่าวทำให้อายตนกิริยา “ดู” “เห็น” และ “รู้สึก” มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คล้ายเป็นคำลดทอนระดับความมั่นใจที่มีต่อเหตุการณ์ของผู้พูด ทำให้ทั้งสองมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ แต่ไม่ใช่คำแสดงทัศนภาวะสัญญาณประเภทหนึ่งด้วยเหตุผลที่กล่าวมา

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้อายตนกิริยาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะไม่ใช่คำแสดงทัศนภาวะคือเหตุผลเรื่องต้นกำเนิดของรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และต้นกำเนิดของคำแสดงทัศนภาวะสัญญาณ

เดอ ฮาน (De Haan to be published) กล่าวว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำหน้าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและคำแสดงทัศนภาวะสัญญาณแตกต่างกันคือเรื่องที่มาของคำทั้งสองประเภท โดยทั่วไปคำแสดงทัศนภาวะสัญญาณมักพัฒนามาจากคำช่วยกิริยาแสดงทัศนภาวะปริพัทธ (deotic modal) ซึ่งพัฒนามาจากคำเนื้อหาหลากหลายประเภท เช่น คำกิริยาแสดงสมรรถนะ (ability verbs) คำช่วยกิริยา *dare* คำสัมพันธกิริยา *be* (Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994; Van der Auwera and Plungian 1998)

เดอ ฮาน (De Haan to be published) พบว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลพัฒนามาจากคำเนื้อหาที่แตกต่างจากคำแสดงทัศนภาวะ โดยพบว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลพัฒนามาจาก 3 แหล่งดังนี้

- 1) คำแสดงทัศนภาวะ
- 2) คำบ่งชี้กาลและการณ์ลักษณะ
- 3) คำกิริยาที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

ไอเคนวาลด์พบว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนพัฒนามาจากคำเนื้อหาที่พัฒนาการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ เช่น ปาฐกิริยา (verbs of speech) อายตนกิริยา (verbs of perception) คำกิริยาแสดงตำแหน่งและการปรากฏ (verbs of location and existence)

ที่มาที่แตกต่างกันของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและคำแสดงทัศนภาวะสัญญาณสะท้อนคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่แตกต่างกันของคำสองประเภท คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำที่แสดงการเข้าถึงความรู้ และมีคุณสมบัติเป็นรูปบ่งชี้แสดงตำแหน่งที่ข้อมูลถูกเข้าถึง คำเนื้อหาประเภทปาฐกิริยา อายตนกิริยา และคำกิริยาแสดงตำแหน่งและการปรากฏจึงมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์สอดคล้องกับหน้าที่ดังกล่าว โดยคำปาฐกิริยามักพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอ้อม เช่น การรายงาน (reported) และการคัดลอกถ้อยความ (quotative) อายตนกิริยามักพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่แหล่งที่มาของข้อมูลคือการรับรู้ด้วยตา

และการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนคำแสดงทัศนภาวะสัจภูษานมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นคำแสดงความเห็นต่อความเป็นไปได้ และความมั่นใจที่มีต่อข้อมูลของผู้พูด ดังนั้นจึงมักพัฒนาจากคำแสดงทัศนภาวะปริพท์ เช่น must ที่สะท้อนถึงความมั่นใจของผู้พูด

ด้วยสาเหตุที่กล่าวมา แม้งานวิจัยในอดีตทั้งทางแบบลักษณะภาษาและภาษาไทยโดยเฉพาะงานของสุดา รังกูพันธุ์ (Rangupan 2005) จะวิเคราะห์ให้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคำแสดงทัศนภาวะสัจภูษานประเภทหนึ่ง แต่ด้วยคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์โดยปริยายที่เน้นการทำหน้าที่เป็นรูปบ่งชี้แสดงวิธีการเข้าถึงข้อมูลของผู้พูดเป็นหลักภายใต้แนวคิดที่กล่าวมา ทำให้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคำประเภทหนึ่งที่มีหมวดคำเป็นของตนเอง แม้จะสามารถตีความได้ถึงระดับการยืนยัน และระดับความมั่นใจที่มาต่อข้อมูลได้ด้วยก็ตาม แต่ความหมายหลักยังคงเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

ในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะอภิปรายถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

4.2 อายตनกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะได้แก่ อายตนกริยาที่ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยไม่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็นหรือความเห็นของผู้พูด โดยข้อมูลที่ถูกบ่งชี้มีลักษณะเป็นข้อเท็จจริง ความรู้ ความเชื่อ ข่าว คำบอกเล่า ฯลฯ อายตนกริยาในกลุ่มนี้ได้แก่ อายตนกริยา “รู้สึก” อายตนกริยา “ได้ยิน” และอายตนกริยา “เห็น”

อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” มีลักษณะวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ร่วมกันคือ เป็นอายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสพ ที่ไม่ปรากฏประธานทางไวยากรณ์ (grammatical subject) ในตำแหน่งประธาน แต่สามารถอนุมานได้ว่าเป็นผู้พูด หรือประธานของการสนทนา (speaking subject) นอกจากนี้ยังมีคุณสมบัติเป็นกริยาที่ต้องตามด้วยอนุพากย์เติมเต็ม (clause-embedding verb) ทำให้ประโยคที่บ่งชี้โดย “รู้สึก” “ได้ยิน” และ “เห็น” มีลักษณะเป็นประโยคซับซ้อนที่ประกอบไปด้วยอนุพากย์สองอนุพากย์ โดยอนุพากย์หลักที่อายตนกริยาในกลุ่มนี้ปรากฏทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ส่วนอนุพากย์เติมเต็มแสดงข้อมูลที่ถูกบ่งชี้ ดังแสดงในผังภูมิโครงสร้างต่อไปนี้

สวนจตุจักร

- (218) อยากทราบเกี่ยวกับยากินรักษาสิว **ได้ยินว่า**บางตัวทำให้แห้งดูหรือดูพิการได้ จริงไหมคะ
- (219) **ได้ยินว่า**แค่โกหกก็ต้องตกนรกแล้ว โทษหนักเกินไปหรือเปล่า ในเมื่อชีวิตประจำวันของคนเรานั้นยากที่จะหลีกเลี่ยงการพูดเท็จอย่างนี้
- (220) ขอขอบคุณครับ หมอวิชัย ต่อไปหมอเห็นจะต้องระมัดระวังตัวด้วย **ได้ยินว่า**หมอบุกป่าขึ้นเขาก็บ่อย แถมมาช่วยเหลือขับแคงอย่างนี้หมออาจจะถูกเพ่งเล็ง เขากล่าว
- (221) เข้าวันหนึ่งนั่งฟังรายการของอาจารย์พรชัย ในช่องวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน ซึ่งหมอมักจะเปิดฟังตอนเช้าทุกวัน วันนั้น **ได้ยินว่า**คุณมนตรีสิทธิ์ต้องการจะตรวจพิสูจน์ลูกที่โรงพยาบาลที่โรงพยาบาลรามธิบดีหมอรู้สึกว่ เอาละชีจะทำไมอย่างไรดี เพราะความจริงในช่วงนั้นรามธิบดียังไม่ทำการตรวจดีเอ็นเอพิสูจน์พ่อแม่ลูกเอง
- (222) พวกตำรวจลูกน้องของขุนอินทร์บอกอะไรให้หัวหมารู้ก็ไม่มี เช่นว่า เป็นนายดีหรือเลว หรือเป็นคนละโมบอย่างไร ฮี เอ้อ **ได้ยินว่า**เป็นคนเอาการเอางานดี ไม่ถือหยิ่ง รักลูกน้อง ส่วนจะเป็นคน อะไรนะขอรับ
- (223) **“ได้ยินว่าจะแต่งงานใหม่เรอะ”** ครูสมัยถาม “ครับ แต่งกับแก้ว เด็กของครูไงครับ” ทรัพย์ตอบเรียบ ๆ
- (224) “เออพอดีเราได้ยินมา.” “ได้ยินอะไรมา” **“ได้ยินว่า**เธอจะเข้าชมรมเพาะกล้ำมเหรอ” “อี้อทำไมละ”
- (225) การทำธุรกิจร้านอาหารหรือร้านขายของนี่นะ เชื่อว่าไม่นานเขาคงทำได้ดี เพราะเขาก็เริ่มเห็นความสำคัญ **ได้ยินว่า**จีนส่งคนไปเรียนวิชาโรงแรมในต่างประเทศปีหนึ่งจำนวนไม่น้อยเลย

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อายตณกริยา “ได้ยิน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 เป็นอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบที่มีความหมาย “รับรู้เสียงด้วยหู” อายตณกริยา “ได้ยิน” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลปรากฏในโครงสร้างที่ประกอบไปด้วยอนุพากย์สองอนุพากย์ โดยอนุพากย์หลักซึ่งมีอายตณกริยา “ได้ยิน” ปรากฏเป็นคำกริยาหลักทำหน้าที่เป็นส่วนแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ส่วนอนุพากย์รองที่ปรากฏตามหลังหน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ได้แก่ข้อมูลที่ถูบบ่งชี้ แม้ในทางวากยสัมพันธ์อนุพากย์ที่ “ได้ยิน” ปรากฏจะ

มีคุณสมบัติเป็นอนุพากย์หลัก แต่ใจความหลักกลับอยู่ที่อนุพากย์รองที่ปรากฏตามมา สังเกตว่า
 อายตนกิริยา “ไต่ยีน” สามารถละออกได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายโดยรวม เช่น

(226) ก. **ไต่ยีน**ไ้กรบอกรว่าระบบลุ่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหรอ

ข. ไ้กรบอกรว่าระบบลุ่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหรอ

ค. ระบบลุ่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหรอ

(227) ก. **ไต่ยีน**พ้อค้ำของเกำอีกคนหนึ่งพุดวำ ถ้ำอยากดูลูกบัดที่เกำและหายากจริง ๆ ก็ให้มำ
 ที่นี้สวณจตุจ้กร

ข. พ้อค้ำของเกำอีกคนหนึ่งพุดวำ ถ้ำอยากดูลูกบัดที่เกำและหายากจริง ๆ ก็ให้มำที่นี้สวณ
 จตุจ้กร

ค. ถ้ำอยากดูลูกบัดที่เกำและหายากจริง ๆ ก็ให้มำที่นี้สวณจตุจ้กร

(228) ก. อยากรทรวบเกี่ยวกับยากินรักษาสิว **ไต่ยีน**วำบางตัวทำให้แท้งลูกหรือลูกพิการได้ จริง
 ไหมคะ

ข. อยากรทรวบเกี่ยวกับยากินรักษาสิว บางตัวทำให้แท้งลูกหรือลูกพิการได้ จริงไหมคะ

การละได้ของ “ไต่ยีน” แสดงให้เห็นว่าอายตนกิริยา “ไต่ยีน” มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์
 เป็นส่วนเสริมที่ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยอายตนกิริยา “ไต่ยีน” ทำหน้าที่เป็นรูปบ่งชี้ที่
 เพิ่มองค์ประกอบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเข้ามาในประโยค

ไต่ยีนไ้กรบอกรว่าระบบลุ่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัส

ประพจน์แหล่งที่มาของข้อมูล

(ผู้พุด) ไ้กรบอกรวำ

ประพจน์ข้อมูล

ระบบลุ่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัส

รูปที่ 27 การเป็นรูปบ่งชี้ของ “ไต่ยีน”

ความแตกต่างระหว่างประโยคตัวอย่าง ก. และ ประโยคตัวอย่าง ข. คือลักษณะของความ
 เป็นเจ้าของข้อมูล และความเป็นผู้รับผิดชอบต่อข้อมูล ประโยคตัวอย่างที่ (226) ก. และ ข. แสดง
 ให้เห็นว่าเจ้าของข้อมูล และผู้รับผิดชอบต่อข้อมูลคือ “ไ้กร” ในขณะที่ประโยคตัวอย่างที่ ค.
 แสดงว่าเจ้าของข้อมูล และผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อข้อมูลคือผู้พุด

อายตนกิริยา “ไต่ยีน” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสองประเภท ได้แก่ 1)การบ่งชี้
 แหล่งที่มาของข้อมูลโดยคัดลอกถ้อยความ (quotative evidentiality) หมายถึง การบ่งชี้แหล่งที่มา

- ที่ (230) และ “พูด” ในตัวอย่างที่ (231) และอนุพากย์เติมเต็มซึ่งนำโดย “ว่า”⁴²
2. นามวลีในตำแหน่งประธานของการสื่อสารที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลให้ จากข้อมูลส่วนใหญ่พบว่าเป็นบุคคล เช่น “ไอ้กร” ในตัวอย่างที่ (229) “คน” ในตัวอย่างที่ (230) และ “พ่อค้าของเก่าอีกคนหนึ่ง” ในตัวอย่างที่ (231)
  3. อนุพากย์เติมเต็มที่แสดงข้อมูลที่เกิดจากการสื่อสารโดยบุคคลที่สาม เช่น อนุพากย์ “ระบบล่ม” ในตัวอย่างที่ (229) แสดงข้อมูลที่เกิดจากการถ่ายทอดจาก “ไอ้กร” อนุพากย์ “มีดอกไม้ไฟพิเศษชนิดนี้...” ในตัวอย่างที่ (230) แสดงข้อมูลที่เกิดจากการบอกเล่าที่จากบุคคลที่สามที่แสดงโดยคำนาม “คน” และอนุพากย์ “ถ้าอยากได้ลูกบิดที่เก่าและหายากจริง ๆ ให้มาที่นี่สวนจตุจักร” ในตัวอย่างที่ (231) แสดงข้อมูลที่เกิดจากการบอกเล่าของ “พ่อค้าของเก่าอีกคนหนึ่ง”

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความแสดงการเข้าถึงเข้าถึงข้อมูลโดยการรับรู้ผ่านอายตนะทาง “หู” ซึ่งแสดงถึงการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง ถ้อยความที่ถูกถ่ายทอดในลักษณะของการ “บอก” “เล่า” และ “พูด” ซึ่งแสดงการถ่ายทอดข้อมูลด้วยเสียงแสดงให้เห็นว่าอายตนะกริยา “ได้ยิน” ยังคงความหมายดั้งเดิมของการ “รับรู้เสียงด้วยหู” อยู่มาก อย่างไรก็ตามการอ้างถึงบุคคลที่สามหรือแหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกันจะทำให้การเข้าถึงข้อมูลมีระดับการเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรงแตกต่างกัน สังเกตนามวลีที่แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลในแต่ละประโยค จะเห็นได้ว่านามวลีที่มีคุณสมบัติทางความหมายเป็นนามวลีที่เฉพาะเจาะจง เช่น “ไอ้กร” ในตัวอย่างที่ (229) สะท้อนถึงข้อมูลโดยตรงมากกว่า ในขณะที่ “คน” ในตัวอย่างที่ (230) ซึ่งเป็นคำนามไม่ชี้เฉพาะเจาะจงสะท้อนถึงการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะที่อ้อมกว่า การระบุแหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงผ่านคำนามที่มีความชี้เฉพาะเจาะจงแสดงให้เห็นว่าผู้พูดรับรู้ข้อมูลโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลอย่างแท้จริง การเปิดเผยถึงแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเจาะจงสะท้อนถึงระดับความมั่นใจที่มีต่อแหล่งที่มาของข้อมูล และการยืนยันที่มีต่อข้อมูลสูง ทำ

---

⁴² อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithratsint, 2007) อธิบายว่าคำกริยาที่ปรากฏใช้ร่วมกับหน่วยนำอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” ได้แก่ กลุ่มคำกริยาประเภทแสดงการสื่อสาร (communicative verbs) เช่น “พูด”

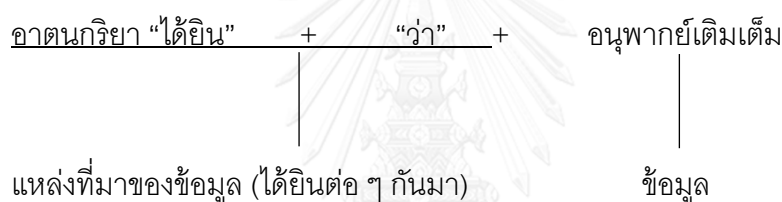
1) เขาพูดว่าคุณเป็นคนดี
และกลุ่มคำกริยาแสดงการรับรู้ (cognition verb) เช่น “คิด”

2) เขาคิดว่าคุณเป็นคนดี

ให้ข้อมูลฟังดูมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้พูดนำเสนอข้อมูลในลักษณะที่สามารถอ้างอิงได้ ในขณะที่การระบุแหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงผ่านคำนามที่ไม่ชี้เฉพาะเจาะจง เช่น “คน” แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่รับมาถูกถ่ายทอดมาจากแหล่งที่มาที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัด ซึ่งบุคคลที่อ้างถึงอาจไม่มีตัวตนจริง ทำให้ข้อมูลมีลักษณะเป็นข้อมูลโคลมลอย ไม่มีที่มาที่ไปทำให้ข้อมูลฟังดูไม่ค้อมีน้ำหนัก อย่างไรก็ตามการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะระบุแหล่งที่มาอย่างเจาะจงหรือไม่เจาะจง ก็แสดงนัยว่าผู้พูดไม่ต้องการรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูล ดังนั้นจึงปิดความรับผิดชอบไปให้แหล่งที่มาของข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ ทำให้ผู้พูดอยู่ในฐานะผู้ถ่ายทอดข้อมูลต่อจากบุคคลอื่น ซึ่งไม่สามารถเอาผิดเอาถูกจากผู้พูดได้

อายตณกริยาในประโยคตัวอย่างที่ (232) – (239) แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยแหล่งที่มาของข้อมูลมาจากการบอกเล่า (hearsay) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการได้ยินต่อ ๆ กันมาสามารถแสดงให้เห็นเป็นโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ดังนี้

- (232) อยากทราบเกี่ยวกับยาकिनรักษาสิว **ได้ยินว่า**บางตัวทำให้แท้งลูกหรือลูกพิการได้ จริงไหมคะ
- (233) **ได้ยินว่า**แค่โกหกก็ต้องตกนรกแล้ว โทษหนักเกินไปหรือเปล่า ในเมื่อชีวิตประจำวันของคนเรานั้นยากที่จะหลีกเลี่ยงการพูดเท็จจอย่างนี้
- (234) ขอขอบคุณครับ หมอวิชัย ต่อไปหมอเห็นจะต้องระมัดระวังตัวด้วย **ได้ยินว่า**หมอบุกป่าขึ้นเขาก็บ่อย แอ้มมาช่วยเหลือขับแฉ่งอย่างนี้หม้ออาจจะถูกเพ่งเล็ง เขากล่าว
- (235) เช้าวันหนึ่งนั่งฟังรายการของอาจารย์พรชัย ในช่องวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน ซึ่งหมอมักจะเปิดฟังตอนเช้าทุกวัน วันนั้น **ได้ยินว่า**คุณมนตรีสิทธิ์ต้องการจะตรวจพิสูจน์ลูกที่โรงพยาบาลที่โรงพยาบาลรามาริบดีหม้อรู้สึกว่าเขาจะชิวจะทำอย่างไรดี เพราะความจริงในช่วงนั้นรามาริบดียังไม่ทำการตรวจดีเอ็นเอพิสูจน์พ่อแม่ลูกเอง
- (236) พวกตำรวจลูกน้องของขุนอินทร์บอกอะไรให้หัวหม้อรู้ก็ไม่มี เช่นว่า เป็นนายดีหรือเลว หรือเป็นคนละโมบอย่างไร ฮี เอ้อ **ได้ยินว่า**เป็นคนเอาการเอางานดี ไม่ถือหยิ่ง รักลูกน้อง ส่วนจะเป็นคน อะไรนะขอรับ

- (237) “**ได้ยินว่าจะแต่งงานใหม่เธอ**” ครูสมัยถาม “**ครับ แต่งกับแก้ว เด็กของคุณใจครับ**” ทรัพย์
ตอบเรียบ ๆ
- (238) ยัยก็กลนลานหันไปเขย่าแขนเสื้อยัยกันย๋ เอ๋พอดีเราได้ยินมา.” **ได้ยินอะไรมา =_=”**
ได้ยินว่าเธอจะเข้าชมรมเพาะกล้ามเธอ”-” อือทำไมล่ะ -_-
- (239) การทำธุรกิจร้านอาหารหรือร้านขายของนี่นะ เชื่อว่าไม่นานเขาคงทำได้ดี เพราะเขาก็เริ่ม
เห็นความสำคัญ **ได้ยินว่า**เงินส่งคนไปเรียนวิชาโรงแรมในต่างประเทศปีหนึ่งจำนวนไม่น้อย
เลย

อายตณกริยา “ได้ยิน” ในตัวอย่างข้างต้นปรากฏในรูปของอายตกริยาแบบเน้นประธานใน
ฐานะผู้ประสบที่ไม่ปรากฏนามวลีในตำแหน่งกรรม ตามด้วยหน่วยนำอนุภาคยัยเติมเต็ม “ว่า” ใน
ลักษณะคล้ายกับวลีตายตัว โดย “ได้ยินว่า” มักปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดของประโยคโดยไม่
ปรากฏประธานทางไวยากรณ์ที่แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับรู้ อย่างไรก็ตามจากบริบท
สามารถเข้าใจได้ว่าว่าประธานของการรับรู้ที่ไม่ปรากฏรูปคือประธานของการสนทนา (speaking
subject) หรือผู้พูด ส่วนอนุภาคยัยที่ตามมาแสดงข้อมูลที่ถูกรับรู้ เช่น “(ยา)บางตัวทำให้แท้งลูกหรือ
ลูกพิการได้” ในตัวอย่างที่ (232) “แค่โกหกก็ต้องตกรอกแล้ว” ในตัวอย่างที่ (233) “หมอบุกป่าขึ้น
เขาก็บ่อย แถมมาช่วยเหลือซับบแดง” ในตัวอย่างที่ (234) “คุณมนตรีสิทธิ์ต้องการจะตรวจพิสูจน์ลูก
ที่โรงพยาบาล” ในตัวอย่างที่ (235) “เป็นคนเอาการเอางานดี...” ในตัวอย่างที่ (236) “จะแต่งงาน
ใหม่” ในตัวอย่างที่ (237) “เธอจะเข้าชมรมเพาะกล้ามเธอ” ในตัวอย่างที่ (238) และ “เงินส่งคนไป
เรียนวิชาโรงแรมในต่างประเทศปีหนึ่งจำนวนไม่น้อยเลย” ในตัวอย่างที่ (239) แสดงข้อมูลได้รับการ
บอกต่อจากบุคคลอื่นโดยการเข้าถึงโดยอ้อม

การไม่ปรากฏเป้าหมายของการรับรู้หรือแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเปิดเผยแสดงให้เห็นว่า
ข้อมูลที่รับมาถ่ายทอดเป็นข้อมูลมือสอง หรืออาจมากกว่า เนื่องจากผู้พูดไม่สามารถระบุอย่าง
ชัดเจนได้ว่าแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นเป็นใคร มากจากไหน เนื่องจากผู้พูดอาจไม่รู้จริง ๆ ว่าข้อมูลที่
รับมามาจากใครกันแน่ หรือเป็นความเชื่อ ความเข้าใจที่คนทั่ว ๆ ไปพูดจนไม่รู้แน่ชัดว่าต้นทางของ
ข้อมูลมาจากที่ใด การถ่ายทอดข้อมูลในลักษณะนี้ทำให้ข้อมูลมีลักษณะไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งอาจ
สะท้อนถึงความไม่มั่นใจของผู้พูดด้วย อย่างไรก็ตามความไม่มั่นใจในข้อมูลไม่ใช่คุณสมบัติเนื้อใน
ที่แสดงโดย “ได้ยินว่า” นำเสียงของข้อมูลจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับเจตนา และประเภทของข้อมูลที่ผู้
พูดนำเสนอ เช่น ในตัวอย่างที่ (232) “**ได้ยินว่า**บางตัวทำให้แท้งลูกหรือลูกพิการได้ **จริงไหมคะ**”
แสดงการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะของการได้รับบอกต่อ ตัวอย่างที่ (232) แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่

ค่อยมั่นใจกับความรู้เกี่ยวกับยาที่ได้มานัก สังเกตจากคำถามที่ตามมาว่า “จริงไหมคะ” แสดงให้เห็นว่าผู้พูดก็ไม่มั่นใจว่าความเชื่อเกี่ยวกับยาที่ได้รับการบอกต่อมานั้นเป็นจริงมากน้อยเพียงไร อย่างไรก็ตามในตัวอย่างที่ (233) “**ได้ยีนว่า**แค่โกหกก็ต้องตกนรกแล้ว โทษหนักเกินไปหรือเปล่า” แสดงการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะของการได้รับบอกต่อเกี่ยวกับความเชื่อของคนหมู่มากที่นับถือศาสนา การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดย “**ได้ยีนว่า**” ในข้อนี้ไม่ได้แสดงน้ำเสียงของความไม่มั่นใจหรือไม่มั่นใจ แต่เป็นการอ้างอิงโดยมีเจตนาเพื่อสร้างประเด็นสำหรับการสนทนา สังเกตจากประโยคที่ตามมาว่า “โทษหนักเกินไปหรือเปล่า” แสดงนัยว่าผู้พูดมองข้ามประเด็นที่ว่าโกหกตกนรกจริงหรือไม่จริงไปแล้ว โดยมองว่าถ้าเป็นความจริงการลงโทษให้คนโกหกตกนรกเป็นการลงโทษที่หนักเกินไปหรือไม่ การข้ามประเด็นเรื่องความถูกต้องของข้อมูลไปตกเถียงว่าการลงโทษให้คนโกหกตกนรกแสดงว่าผู้พูดมั่นใจว่าข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่มีอยู่จริง เป็นต้น อย่างไรก็ตามการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดย “**ได้ยีนว่า**” ไม่ว่าจะตีความได้ว่าอย่างไร “**ได้ยีนว่า**” แสดงนัยของการปิดความรับผิดชอบที่มาต่อข้อมูลเช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนถึงความไม่รับผิดชอบต่อความถูกต้องข้อมูลในลักษณะเดียวกัน การปิดความรับผิดชอบที่มีต่อข้อมูลเป็นผลทางวัฒนธรรมปฏิบัติของรูปภาพาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “**ได้ยีน**” ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความออกห่าง (distance effect) โดยผู้พูดใช้รูปภาพาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “**ได้ยีน**” เพื่อสื่อว่าข้อมูลที่กล่าวมานั้นเป็นข้อมูลที่ผ่านเสียงของคนอื่น การแสดงความออกห่างจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตกริยา “**ได้ยีน**” นี้เป็นการหลีกเลี่ยงการถูกคุกคามหน้าของผู้พูด โดยผู้พูดนำตัวเองออกห่างจากความรับผิดชอบที่มีต่อความถูกต้องของข้อมูลโดยการอ้างเสียงจากบุคคลที่สาม ซึ่งหากข้อมูลผิดพลาดก็ย่อมเกิดจากแหล่งที่มาที่ผิดพลาด ไม่เกี่ยวกับผู้พูด ทำให้ระดับของการยืนยันความถูกต้องที่มีต่อข้อมูลต่ำไปด้วย

ในทางแบบลักษณ์ภาษาแม้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ได้จากการบอกเล่า (hearsay) และการคัดลอกถ้อยความ (quotative) ผ่านการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทางหูอาจแสดงด้วยอายตกริยา “**ได้ยีน**” เช่นเดียวกัน แต่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองประเภทมีคุณสมบัติของการบ่งชี้แตกต่างกัน “**ได้ยีน**” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความผ่านการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทางหูสะท้อนถึงเข้าถึงโดยตรง ส่วน “**ได้ยีน**” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทได้ยีนต่อ ๆ กันมาเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทางอ้อม ดังนั้นแม้ข้อมูลจะถูกบ่งชี้ด้วยอายตกริยา “**ได้ยีน**” เหมือนกัน แต่น้ำหนักของข้อมูล และระดับความน่าเชื่อถือของข้อมูลต่างกัน ด้วยเหตุนี้อายตกริยา “**ได้ยีน**” ที่ทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงปรากฏที่น้อยกว่า “**เห็น**” ที่แสดงการรับรู้ที่นำเชื่อถือกว่า ทำให้ข้อมูลฟังดูมีน้ำหนักมากกว่า

ปลิงทะเลแถวนั้นมีหวังเป็นเรือ

(256) **เห็น**บอกว่า คนเราใช้สติไปวันหนึ่งแค่ 7 เอง ที่เหลือ 93 เป็นไร้สติ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อายตณกริยา “เห็น” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยไม่เกี่ยวข้องกับแสดงทัศนภาวะปรากฏในโครงสร้างที่ประกอบไปด้วยอนุพากย์สองอนุพากย์ ได้แก่ อนุพากย์หลักซึ่งมีอายตณกริยา “เห็น” ปรากฏเป็นเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และอนุพากย์เติมเต็มที่ปรากฏตามหลัง “ว่า” แสดงข้อมูลที่ถูกระบุชี้

แม้อนุพากย์ที่อายตณกริยา “เห็น” ปรากฏจะมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์เป็นอนุพากย์หลัก แต่ใจความสำคัญของประโยคอยู่ที่อนุพากย์เติมเต็ม สังเกตว่าอนุพากย์ที่ “เห็น” ปรากฏสามารถละออกได้โดยไม่กระทบต่อความหมายโดยรวมของประโยค

(257) ก. **เห็น**หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าจะมีเลี้ยงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้ไม่ใช่หรอ

ข. หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าจะมีเลี้ยงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้ไม่ใช่หรอ

ค. จะมีเลี้ยงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้ไม่ใช่หรอ

(258) ก. **เห็น**คุณย่าบอกว่าที่แรกคุณอินทอรจะมาด้วยไม่ใช่หรอครับ

ข. คุณย่าบอกว่าที่แรกคุณอินทอรจะมาด้วยไม่ใช่หรอครับ

ค. ที่แรกคุณอินทอรจะมาด้วยไม่ใช่หรอครับ

(259) ก. ตอนนี่**เห็น**แม่แล้วว่าเงินกองทุนกำลังจะหมด

ข. ตอนนี่แม่แล้วว่าเงินกองทุนกำลังจะหมด

ค. ตอนนี่เงินกองทุนกำลังจะหมด

ข้อความที่แสดงโดยประโยคตัวอย่าง ก. แม้จะละอายตณกริยา “เห็น” ออกไปในประโยค ข. หรือละทั้งอนุพากย์ในประโยค ค. ความหมายหลักของประโยคยังคงเดิม แสดงให้เห็นว่าอายตณกริยา “เห็น” และอนุพากย์ที่ “เห็น” ปรากฏทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความหมายให้กับประโยค ความแตกต่างระหว่างประโยคตัวอย่าง ก. และ ประโยคตัวอย่าง ข. และ ค. คือลักษณะของความเป็นเจ้าของข้อมูล และความเป็นผู้รับผิดชอบต่อข้อมูล เช่น ในประโยคที่ (240) ก. และ ข. เจ้าของข้อมูล “จะมีเลี้ยงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์” ได้แก่ “หนังสือพิมพ์” ในขณะที่ในประโยค ค. เจ้าของข้อมูลโดยปริยายคือ “ผู้พูด” การถ่ายทอดข้อมูลในลักษณะอ้างถึงที่มาของข้อมูลแสดงให้เห็นว่าประโยคตัวอย่าง ก. และ ข. มีคุณสมบัติของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่ความแตกต่างระหว่างประโยค ก. และ ข. คือระดับของการเข้าถึงข้อมูล โดยประโยค ก. ที่มีอายตณกริยา “เห็น”

- (242) เป็นไง **เห็น**ย่าเขาบอกว่าดูหนังสือหนักเลยรีเรา
- (243) **เห็น**ท่านนายกฯบอกว่าถ้าไม่ร่วมกันประหยัดน้ำมันนี่ อีกหน่อยก็คงจำกัดการนำเข้า
- (244) **เห็น**คุณสังข์บอกว่าเคยเล่นละครอะไรอยู่แล้วตั้งแต่เรียนจบ
- (245) **เห็น**คุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย โทษนะครับคุณพ่อเรียนจบชั้นไหน
ครับ
- (246) **เห็น**ทางท่านชิตชัยก็บอกว่าต้องไปดูรายละเอียดว่าจะส่งฟ้องหรือไม่
- (247) **เห็น**คุณอภิสิทธิ์ให้สัมภาษณ์ว่าจะต้องยื่นฎีกาอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็น
รายบุคคล
- (248) **เห็น**ท่านบ่นนอนไม่หลับมาหลายคืนแล้ว เพราะเครียดเรื่องปัญหา ร้อยแปด
- (249) ตอนนี่**เห็น**แม่แล้วว่าเงินกองทุนกำลังจะหมด
- (250) **เห็น**เขาว่าชาวสเปนมักจะชอบนัดกันที่ตาปาส แล้วก็ตระเวนเข้าตาปาสสัก ๓๔ ร้าน
- (251) จริง ๆ ป้าเองก็ไม่อยากให้เศร้า **เห็น**สั่งว่าอย่าแต่งชุดขาวชุดดำมางานศพแก
- (252) ก : ทำไมเขาถ่ายละครเล็ก ๆ ดึ้น ๆ นั่นนะ
ข : **เห็น**บอกว่าเขามีคิวออนแอร์แล้ว คงฉายไปถ่ายทำไปนะค่ะ
- (253) ก : เออ...**เห็น**บอกว่าจะพาเมียไปไหนนะ
ข : ทำไมคะสนใจหรือ

อนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความ (quotative clause) ซึ่งแสดงโดยกลุ่มคำที่ขีดเส้นใต้ แสดงข้อความที่ถูกคัดลอกมาจากบุคคลอื่น อนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความประกอบไปด้วย

1. กริยาแสดงการสื่อสารที่แสดงวิธีที่บุคคลที่สามถ่ายทอดข้อมูลให้ เช่น “ลงข่าว” ในตัวอย่างที่ (240) “บอก” ในตัวอย่างที่ (241) – (246) และ (252) – (253) “ให้สัมภาษณ์” ในตัวอย่างที่ (247) “บ่น” ในตัวอย่างที่ (248) “แล้ว” ในตัวอย่างที่ (249) “ว่า” ในตัวอย่างที่ (250) และ “สั่ง” ในตัวอย่างที่ (251)
2. นามวลีในตำแหน่งประธานแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลหรือแหล่งที่มาของข้อมูล โดยแหล่งที่มาของข้อมูลอาจเป็นทั้งตัวบุคคลในตัวอย่างที่ (241) – (250) หรือเป็นสื่อสิ่งพิมพ์เช่น “หนังสือพิมพ์” ในตัวอย่างที่ (240)
3. อนุพากย์เติมเต็มคำกริยาแสดงการสื่อสารซึ่งนำโดย “ว่า” แสดงข้อมูลที่ถ่ายทอดจากบุคคลที่สาม ในตัวอย่างที่ (240) อนุพากย์ “จะมีเสียงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจากบุคคลที่สามได้แก่ “หนังสือพิมพ์”

ตัวอย่างที่ (241) อนุพากย์ “แรกคุณอินทอรจะมาด้วยไม่ใช่หรอครับ” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “คุณย่า” ตัวอย่างที่ (242) อนุพากย์ “ดูหนังสือหนักเลยรีเรา” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “ย่า” ตัวอย่างที่ (243) อนุพากย์ “ถ้าไม่ร่วมกัน ประหยัดน้ำมันนี้ อีกหน่อยก็คงจำกัดการนำเข้า” ถูกคัดลอกมาจาก “ท่านายกฯ” ตัวอย่างที่ (244) ข้อมูล “เคยเล่นละครอะไรอยู่แล้วตั้งแต่เรียนจบ” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “คุณสังข์” ตัวอย่างที่ (245) อนุพากย์ “คุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “คุณธงชัย” ตัวอย่างที่ (246) อนุพากย์ “ต้องไปดูรายละเอียดว่าจะส่งห้องหรือไม่” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “ท่านชิตชัย” ตัวอย่างที่ (247) อนุพากย์ “จะต้องยื่นฎติอภิปรายไม่ว่างใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลแน่” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “คุณอภิสิทธิ์” ตัวอย่างที่ (248) อนุพากย์ “นอนไม่หลับมาหลายคืนแล้ว” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “ท่าน” ตัวอย่างที่ (249) อนุพากย์ “เงินกองทุนกำลังจะหมด” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “แม่” และตัวอย่างที่ (250) อนุพากย์ “ชาวสเปนมักจะชอบนัดกันที่ตาปาส” แสดงถ้อยความที่ถูกคัดลอกมาจาก “เขา”

อย่างไรก็ตามในกรณีนี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นบุคคลที่ผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจตรงใจว่าหมายถึงใคร นามวลีในตำแหน่งประธานที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ให้ข้อมูลสามารถละได้ เช่น ตัวอย่างที่ (251) – (253) ไม่ปรากฏนามวลีแสดงผู้ถ่ายทอดข้อมูลแต่สามารถระบุได้ว่าเป็นบุคคลที่กำลังกล่าวถึง เช่น ตัวอย่างที่ (251) อนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความในประโยค “จริง ๆ ป้าเองก็ไม่อยากให้เศร้า **เห็น**สั่งว่าอย่าแต่งชุดขาวชุดดำมางานศพแก” แม้จะไม่ระบุว่าใครเป็นผู้สั่งว่าอย่าใส่ชุดขาวชุดดำ แต่จากบริบทสามารถอนุมานได้ว่าผู้สั่งคือ “ป้า” ที่กำลังกล่าวถึง ในตัวอย่างที่ (252) “**ข**: **เห็น**บอกว่าเขามีคิวออนแอร์แล้ว คงฉายไปถ่ายทำไปนะค่ะ” แม้จะไม่ระบุว่าใครเป็นผู้บอกว่ามีคิวออนแอร์ แต่สามารถอนุมานได้ว่าเป็น “เขา” จากอนุพากย์ “**เขามีคิวออนแอร์แล้ว**” ที่ตามมา และอนุพากย์ก่อนหน้า “**ก**: ทำไมเขาถ่ายละครเล็ก ๆ ดึ้น ๆ หนักนะ” ทำให้รู้ว่าผู้พูดกับถึงอ้างถึงบุคคลที่สามทั้งผู้พูดและคู่สนทนากำลังกล่าวถึง และในตัวอย่างที่ (253) “**ก** : เออ ... **เห็น**บอกว่าจะพาเมียไปไหนนะ” “**ข** : ทำไมคะสนใจหรอ” ที่แม้จะไม่ระบุว่าใครเป็นคนบอกว่า จะพาเมียไปไหน แต่สามารถอนุมานได้ว่าเป็นคู่สนทนา

สังเกตว่าอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ไม่สอดคล้องกับการรับรู้ด้วยตาที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” กล่าวคือคำกริยาแสดงการสื่อสารที่ปรากฏ

ภายในอนุพากย์ เช่น “บอก” หรือ “เล่า” แสดงนัยของการสื่อสารโดยใช้เสียงในการถ่ายทอดข้อมูล ในขณะที่อายตณกริยา “เห็น” แสดงถึงการรับรู้ที่เกิดจากการเพ่งสายตาไปที่เป้าหมายซึ่งอาจเป็นบุคคล วัตถุ หรือเหตุการณ์ ดังนั้นการถ่ายทอดข้อมูลด้วยเสียงจึงมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ด้วยอายตณทางหูมากกว่า สังเกตว่าอายตณ กริยา “เห็น” ที่ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลข้างต้นสามารถแทนที่ได้ด้วย “ได้ยิน” เช่น

- (260) ก. เห็นคุณย่าบอกว่าที่แรกคุณอินทอรจะมาด้วยไม่ใช่เหรอครับ
 ข. ได้ยินคุณย่าบอกว่าที่แรกคุณอินทอรจะมาด้วยไม่ใช่เหรอครับ
- (261) ก. เห็นคุณสังข์บอกว่าเคยเล่นละครอะไรอยู่แล้วตั้งแต่เรียนจบ
 ข. ได้ยินคุณสังข์บอกว่าเคยเล่นละครอะไรอยู่แล้วตั้งแต่เรียนจบ
- (262) ก. เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย
 ข. ได้ยินคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย

อย่างไรก็ตามจากตัวอย่างพบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความมักใช้อายตณกริยา “เห็น” เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทนี้มากกว่า ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่บ่งชี้ด้วยอายตณกริยา “เห็น” และ “ได้ยิน” ในตัวอย่างข้างต้นเป็นเรื่องของระดับการเข้าถึงข้อมูลซึ่งสอดคล้องกับน้ำหนักความน่าเชื่อถือ และระดับการยืนยันข้อมูล โดยอายตณกริยา “เห็น” เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ทำให้ข้อมูลดูมีน้ำหนักน่าเชื่อถือและมีแรงของการยืนยันมากกว่าการรับรู้ผ่านอายตณทางหู เนื่องจากแสดงการรับรู้ที่มีความเด่นชัดมากกว่า โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตณกริยา “เห็น” แสดงนัยของการเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) ซึ่งสะท้อนถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใกล้ชิด และสะท้อนถึงการเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรงมากกว่าการ “ได้ยิน” ดังนั้นแม้เหตุการณ์การสื่อสารที่แสดงโดยอนุพากย์แสดงการคัดลอกถ้อยความจะไม่สอดคล้องทางความหมายกับอายตณกริยา “เห็น” แต่ด้วยระดับของการเพิ่มน้ำหนักให้กับข้อมูลที่มากกว่า “เห็น” จึงพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทแสดงการคัดลอกถ้อยความมากกว่า “ได้ยิน”

อายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏในตัวอย่างประโยคที่ (250) และ (254) – (256) แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการบอกต่อกันมา (hearsay) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงานปรากฏในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ดังนี้

อภิสิทธิ์ ให้สัมภาษณ์ว่าจะต้องยื่นฎัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล” บุคคลอ้างอิงในตัวอย่างได้แก่ “ท่านนายกฯ” และ “คุณอภิสิทธิ์” เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง และมีบทบาทสำคัญในสังคม ทำให้การให้ข้อมูลโดยการอ้างอิงบุคคลดังกล่าวดูมีน้ำหนัก นอกจากนี้น้ำหนักของข้อมูลยังขึ้นอยู่กับมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับบุคคลที่อ้างถึง การอ้างถึงบุคคลที่มีตัวตนจริง เป็นบุคคลใกล้ชิด ทำให้ข้อมูลมีน้ำหนักเนื่องจากสามารถตรวจสอบได้ง่ายกว่าการอ้างถึงบุคคลไกลตัว เช่นในตัวอย่างที่ (241) “เห็นคุณย่าบอกว่าที่แรกคุณอินทุอรจะมาด้วยไม่ใช่หรือครับ” และ ตัวอย่างที่ (249) “ตอนนี้เห็นแม่แล้วว่าเงินกองทุนกำลังจะหมด” บุคคลที่อ้างถึงได้แก่ “คุณย่า” และ “แม่” ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว การอ้างถึงบุคคลลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้พูดกับแหล่งที่มาของข้อมูล ส่งผลให้ข้อมูลดูมีน้ำหนักมากกว่าอ้างถึงบุคคลอื่นที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่สามารถระบุตัวตนได้ เช่นในตัวอย่างที่ (250) “เห็นเขาว่าชาวสเปนมักจะชอบนัดกันที่ตาปาช” การอ้างอิงบุคคลที่สาม “เขา” ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่า “เขา” ในที่นี้คือใคร ทำให้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งแม้จะเปิดเผยบุคคลที่อ้างถึงผ่านรูปภาพชัดเจน แต่ด้วยความไม่ชี้เฉพาะเจาะจงของตัวบุคคลทำให้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะนี้มีลักษณะคล้ายการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแบบได้รับการบอกต่อ และมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือน้อยกว่าข้ออื่น ขณะที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการบอกต่อกันมาในตัวอย่างที่ (254) – (256) ทำให้ข้อมูลมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือน้อยที่สุด การใช้อาตนกริยา “เห็น” บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองประเภทส่งผลทางจิตวิทยาปฏิบัติตรงข้ามกับ “ได้ยิน” ที่ทำให้เกิดการออกห่างจากข้อมูล (distance effect) โดยการใช้ “เห็น” บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทำให้เกิดการเข้าใกล้ (proximity effect) ข้อมูลมากขึ้น การใช้ “เห็น” บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแสดงนัยของการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะผู้สังเกตการณ์ต่อเหตุการณ์ (observer) และผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) ในเวลาเดียวกัน ข้อมูลที่ถูกบ่งชี้โดยอาตนกริยา “เห็น” จึงมีลักษณะคล้ายกับว่าผู้พูดได้เข้าถึงข้อมูลนั้นโดยตรง ทำให้ข้อมูลมีลักษณะคล้ายกับเป็นข้อมูลมือหนึ่ง (firsthand information) มากกว่าข้อมูลมือสอง (secondhand information) ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลดูมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความและอ้างถึงที่การบอกต่อกันมาแสดงถึงการปิดความรับผิดชอบที่มีต่อข้อมูลโดยสิ้นเชิง ยิ่งการอ้างถึงแหล่งที่มาของข้อมูลชัดเจนในลักษณะที่ผู้พูดเป็นผู้เข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นโดยตรงมากเท่าไร ก็ยิ่งแสดงถึงการปิดความรับผิดชอบต่อข้อมูลมากขึ้นเท่านั้น การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเช่นนี้แสดงน้ำเสียงในลักษณะที่ว่า “นี่คือสิ่งที่ฉันรู้มาจากคนอื่น ฉันจึงไม่อาจรับผิดชอบต่อว่าข้อมูลนั้นถูกต้องหรือไม่ ถ้าอยากรู้ว่าข้อมูลนั้นถูกหรือผิด ต้องไปตรวจสอบกับบุคคลที่อ้างถึง”

4.3 ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

คุณลักษณะประการหนึ่งของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือการปรากฏเป็นคำที่ไม่ได้ทำหน้าที่แสดงใจความหลักของประโยค สืบเนื่องจากการที่อายตณกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแต่ละคำสามารถละออกได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายโดยรวม ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไม่ใช่คำหลัก แต่เป็นคำเสริมที่แสดงความหมายทางวัจนปฏิบัติเพิ่มเติมให้กับประโยค คุณสมบัติดังกล่าวสอดคล้องกับคุณสมบัติของคำไวยากรณ์ที่เรียกว่า “คำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ” (pragmatic marker) (ปริญา วรชิตะวัน 2552)

คำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ⁴³ (pragmatic marker) จัดเป็นคำที่แสดงความหมายบ่งชี้หน้าที่ทางไวยากรณ์ประเภทหนึ่งที่เกิดจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยความกับสิ่งที่กล่าวมาก่อนหน้า บรินตัน (Brinton, 1996) อธิบายรายการคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ดังนี้

- ก. เป็นคำที่ใช้ในภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน
- ข. ปรากฏในบริบทการพูดสูง
- ค. เป็นคำที่ไม่เน้นเสียง (unstressed)
- ง. เป็นคำที่ปรากฏในตำแหน่งต้น กลาง หรือท้ายประโยคก็ได้
- จ. เป็นอิสระจากประโยค
- ฉ. ไม่แสดงความหมายในระดับใจความ (propositional meaning)
- ช. ปรากฏนอกหน่วยแก่นทางวากยสัมพันธ์ (outside core syntactic unit)
- ซ. เป็นหน่วยคำที่แทบจะไม่สามารถจัดประเภทคำ (word class) ได้
- ฅ. เป็นหน่วยที่สามารถละได้ (optional)

อายตณกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์สอดคล้องกับคุณสมบัติของคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติหลายประการ ประการแรก อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมักปรากฏในภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ จากการสืบค้น

---

⁴³ ทรอกอท (Traugott, 1996) และบรินตัน (Brinton, 1996) เป็นนักภาษาศาสตร์สองคนหลักที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ (grammaticalization) กับคำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic marker) โดยทรอกอทเรียกว่า คำบ่งชี้บริเฉท (discourse marker) คำบ่งชี้หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และคำบ่งชี้บริเฉทถูกใช้เรียกหน่วยคำใด ๆ ก็ตามที่มีปรากฏในตอนต้นของประโยค และแสดงความหมายในระดับบริเฉท

คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติพบว่าอายตณกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมักปรากฏในหมวดข้อมูลที่เป็นนวนิยาย เรื่องสั้น และข่าว โดยอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมักปรากฏในตำแหน่งต้นสุดของประโยค หรือไม่ก็แทรกกลางในประโยค นอกจากนี้อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลยังเป็นหน่วยที่สามารถละได้ ซึ่งแสดงถึงความเป็นอิสระจากประโยค โดยมักปรากฏนอกหน่วยแก่นทางวากยสัมพันธ์ คือไม่ปรากฏเป็นคำกริยาหลัก

ตำแหน่งการปรากฏของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องแผนผังลำดับชั้นองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ (Cartographic Enterprise of Syntax) ซึ่งเป็นการศึกษาหาตำแหน่งของคำกริยาและส่วนประกอบของคำกริยาในทางแบบลักษณะภาษา ที่พบว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นส่วนประกอบของคำกริยาที่มักปรากฏเป็นหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏในตำแหน่งชายขอบของประโยค

การปรากฏนอกหน่วยแก่นของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ไกลห่างระหว่างคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับคำกริยา พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีความเป็นอิสระจากประโยคมาก กล่าวคือยิ่งมีความอิสระมากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้อายตณกริยามีพฤติกรรมเป็นคำบ่งชี้ทางวัจนปฏิบัติสูงเท่านั้น

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตณกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ (responsibility) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ที่มีต่อข้อมูล

มูลเหตุประการหนึ่งของการใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล คือความต้องกาให้เหตุผลสนับสนุนข้อเท็จจริง หรือยืนยันว่าข้อมูลที่กล่าวอ้างเชื่อถือได้ โดยการให้แหล่งที่มาของข้อมูล หรือหลักฐานที่แสดงการยืนยันการมีอยู่ของข้อมูล (Anderson 1986) การใช้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสอดคล้องกับ “หลักแห่งความร่วมมือ” ในการสนทนาของไกรซ์ (Grice 1975)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสอดคล้องกับคติบทด้านคุณภาพที่กล่าวว่า “อย่าพูดในสิ่งที่ตนขาดหลักฐานเพียงพอ” โดยทำหน้าที่ยืนยันด้วยการบ่งชี้ว่าข้อมูลที่ถูกกล่าวถ้อยมีที่มาจากไหน และเข้าถึงได้ด้วยวิธีการอย่างไร เพื่อเป็นการยืนยันสถานะของข้อมูล ทำให้ข้อมูลมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตามการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแสดงมูลบท⁴⁴ (presupposition) ว่าผู้พูด

⁴⁴ มูลบท (presupposition) หมายถึงประพจน์ที่มีค่าความจริงและมีผลให้ถ้อยคำที่ประพจน์นี้แฝงอยู่มีค่าความจริงด้วย เช่น “พญานาคอาศัยอยู่ในแม่น้ำโขง” เป็นประพจน์ที่มีค่าความจริงได้ก็ต่อเมื่อมูลบทที่

ขาดความมั่นใจ และขาดการยืนยัน (assertion) ต่อความถูกต้องของข้อมูล ยิ่งผู้พูดขาดความมั่นใจในข้อมูลมากเท่าใด ยิ่งมีความจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากขึ้นเท่านั้น ขณะเดียวกันการใช้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลก็แสดงนัยของการปิดความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูล เนื่องจากผู้พูดไม่มั่นใจว่าข้อมูลที่กล่าวออกมา นั้นมีความจริงเท็จมากน้อยเพียงใด จึงไม่ยืนยันยืนยันความจริงเท็จของข้อมูลนั้น การให้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นการชี้แนะว่าความถูกต้องของข้อมูลอยู่นอกเหนือจากการความรับผิดชอบของผู้พูด แต่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของแหล่งที่มาของข้อมูล ผลจากการใช้ดังกล่าวทำให้เกิดความหมายเชิงวัจนปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความไม่มั่นใจ การยืนยัน ความรับผิดชอบ และความน่าเชื่อถือตามมา โดยคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแต่ละประเภทแสดงระดับความมั่นใจ น้ำหนัก ความน่าเชื่อถือ และการปิดความรับผิดชอบแตกต่างกันไป ตามลักษณะการเข้าถึงข้อมูล และประเภทของการรับรู้ที่อายตณกริยาแต่ละคำแสดง

อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตณกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความน่าจะเป็น ความเป็นไปได้ และความเห็นซึ่งมีคุณสมบัติเป็นอัตวิสัย การนำเสนอข้อมูลลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงระดับการยืนยันและความรับผิดชอบที่มีต่อข้อมูลต่ำ และอาจสะท้อนถึงความไม่แน่ใจที่มีต่อข้อมูลที่นำเสนอ ด้วยเหตุนี้ อายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” ซึ่งแสดงถึงการรับรู้ด้วยตาจึงเป็นแหล่งที่มาของจึงถูกนำมาใช้ เนื่องจากการรับรู้ด้วยตาเป็นการรับรู้ที่เด่นชัดที่สุด การอ้างแหล่งที่มาที่เป็นการรับรู้ด้วยตาจึงช่วยเพิ่มน้ำหนักให้ข้อมูลได้ดีที่สุดเช่นกัน

อายตณกริยา “ดู”

- (263) *ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้*
 (264) *ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร*
 (265) *ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิงดูจะมีมากกว่าภาษาไทย*

ประโยคนี้สื่อคือ “มีพยานาค” เป็นจริง (กฤษดาภรณ์ หงส์ดารมภ์ 2551: 33) ในที่นี้คำว่า “มูลบท” หมายถึง ข้อมูลแฝงที่สันนิษฐานได้ก่อนข้อมูลปัจจุบัน

อายตนกริยา “เห็น”

- (266) ยาخذสีน้ำมันชักเงารถเห็นท่าจะขายผีได้เป็นอย่างมากในประเทศนี้
- (267) หมู่โรมัน เห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลก
- (268) ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาตีผมไว้นกทั้งเมืองไม่เห็นจะเสียหาย
- (269) เรื่องที่โดดเด่นที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องม่านประเพณี

อายตนกริยา “รู้สึก”

- (270) รู้สึกว่าหนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ

ข้อมูลในตัวอย่างประโยคตัวอย่างที่ (263) – (270) เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ ความเป็นน่าจะเป็น และความคิดเห็นซึ่งสะท้อนถึงระดับการยืนยันต่อความถูกต้องของข้อมูลต่ำ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีค่าความจริงไม่แน่นอน และอาจแปรเปลี่ยนได้ตามการรับรู้ของแต่ละบุคคล เช่น ข้อมูลเรื่องความสัมพันธ์เป็นกันเองของคนสองคนในตัวอย่างที่ (263) “ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้” ข้อมูลเรื่องการขายไม่ดีของสินค้าประเภทยาخذสีน้ำมันชักเงารถในตัวอย่างที่ (266) “ยาخذสีน้ำมันชักเงารถเห็นท่าจะขายผีได้เป็นอย่างมากในประเทศนี้” การตัดสินว่าใครสนิทเป็นกันเองกับใคร หรือสินค้าขายดีหรือไม่เป็นการตัดสินที่ขึ้นอยู่กับพิจารณาของแต่ละบุคคล ทำให้ค่าความจริงเท็จของข้อมูลลักษณะนี้เป็นแนวต่อเนื่องมากกว่าการแค่ถูกกับผิด และไม่อาจตัดสินอย่างเป็นกลางได้ การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจึงเป็นเครื่องมือช่วยยืนยันและปิดความรับผิดชอบว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มาจากการรับรู้ของผู้พูดแต่เพียงผู้เดียว ผู้ฟังจะนำไปตัดสินอย่างเป็นวัตถุวิสัยไม่ได้ การพิจารณาถูกผิดต้องอยู่ในกรอบของการรับรู้ของผู้พูดเท่านั้น

อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตนกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะมีลักษณะเป็นการรายงานข้อเท็จจริงมากกว่าการแสดงทัศนะ แต่เนื่องจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดย “เห็น” และ “ได้ยิน” เป็นการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม คือการให้ข้อมูลโดยอาศัยการถ่ายทอดข้อมูลจากบุคคลอื่น ดังนั้นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทนี้จึงสะท้อนความไม่มั่นและระดับการยืนยันต่อความถูกต้องของข้อมูลต่ำเช่นเดียวกับอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทแรก

อายตนกริยา “ได้ยิน”

- (271) ได้ยินไ้กรบอกว่าระบบล่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหวอ

อายตนกริยา “เห็น”

(272) **เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย**

ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตนกิริยา “รู้สึก” ในตัวอย่างที่ (271) “ได้ยินได้กรบอกว่าระบบล่มคอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสหรือ” และ (271) “เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย” แสดงถึงการรายงานจากคำพูดของบุคคลอื่น การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองลักษณะนี้ สะท้อนถึงระดับความมั่นใจและการยืนยันต่อความถูกต้องของข้อมูลต่ำ ขณะเดียวกันก็แสดงระดับการปิดความรับผิดชอบต่อข้อมูลสูง เนื่องจากการข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวผู้พูดเลย โดยเฉพาะในคำว่า “เห็น” และ “ได้ยิน”

พฤติกรรมการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตนกิริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” เหล่านี้สอดคล้องกับกับนิยามของคำบ่งชี้ทางวัจนปฏิบัติที่เรียกว่า “เครื่องมือแสดงท่าที (stance-taking device)” ไบเบอร์ และคณะ (Biber et al. 1999: 996) ให้นิยาม “เครื่องมือแสดงท่าที” ว่าเป็นคำแสดงความรู้สึก ทศนคติ การตัดสินและประเมินค่าของผู้พูดหรือผู้เขียน โดยนิยามศัพท์ดังกล่าวสอดคล้องกับคำว่า “คำแสดงการกลบเกลื่อน (hedge)” ของไฮแลนด์ (Hyland 1998: 5) ที่หมายถึงวิธีการที่ผู้พูดหรือผู้เขียนเสนอถ้อยความในลักษณะที่เป็นความเห็นมากกว่าเป็นข้อเท็จจริง

เช่นเดียวกันนี้ในงานวิจัยของปริญญา วงษ์ตะวัน (2552) ได้วิเคราะห์ให้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเครื่องมือแสดงการลดระดับความมั่นใจ⁴⁵ (lexical or phrasal downgraders)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁴⁵ บลุ่มคูลกา และสกุวิส (Blum-Kulka, 1990; Skewis, 2003) อธิบายว่าคำหรือวลีแสดงการลดทอนความมั่นใจสามารถจำแนกได้เป็นห้าประเภทย่อย ได้แก่

- 1) ตัวบ่งชี้ความสุภาพ (politeness marker) ได้แก่คำหรือวลีที่ใช้ในการขอความร่วมมือ (co-operative behavior) เช่น *please* หรือ *May I trouble you?*
- 2) ตัวบ่งชี้แสดงการกล่าวน้อยกว่าจริง (understaters) ได้แก่คำขยายคุณศัพท์ หรือวิเศษณ์ ที่ใช้ในการลดระดับความมั่นใจต่อเหตุการณ์ (state of affair) ในการกล่าวความ เช่น *a little, for the moment* หรือ *only*
- 3) ตัวบ่งชี้อัตวิสัย (subjectiviser) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่แสดงการลดแรงของการยืนยัน (assertive force) โดยการเน้นย้ำว่าเรื่องที่กล่าวในถ้อยความนั้นเป็นสิ่งที่อยู่

ประเภทหนึ่ง que เรียกกว่า “ตัวบ่งชี้อัตวิสัย (subjectiviser)” ซึ่งหมายถึงรูปภาพภาษาที่ำหน้าทีลดแรงของการยืนยัน (assertive force) โดยเน้นว่าข้อความที่ผู้พูดกล่าวอ้างนั้นเป็นข้อความที่มาจากความเห็นของผู้พูดในลักษณะ “*This is just what I think, you should do but you don't have to agree*”

เครื่องมือแสดงท่าที คำแสดงการกลบเกลื่อน หรือตัวบ่งชี้อัตวิสัยนี้เป็นกลวิธีความสุภาพ⁴⁶ (politeness) ด้านลบประเภทหนึ่ง (กฤษดาวรรณา หงส์ลดารมภ์ 2551: 140) โดยบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) แบ่งกลวิธีความสุภาพออกเป็นสองกลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีความสุภาพด้านบวก (positive politeness strategies) และ 2) กลวิธีความสุภาพด้านลบ (negative politeness strategies)

ภายใต้ความคิดเห็นของผู้พูด ความมั่นใจของการกล่าวถ้อยดังกล่าวแสดงในลักษณะ

“*This is just what I think, you should do but you don't have to agree*”

4) ตัวบ่งความมั่นใจต่ำ (downtoners) ได้แก่คำขยายประโยค หรือใจความ ที่แสดงความเป็นไปได้ของความไม่สอดคล้องกับสิ่งที่กล่าว เช่น *ba* ในภาษาจีนที่ใช้แสดงระดับของความเปลี่ยนแปลงได้ (tentativeness) ความเป็นไปได้ของการเจรจา (possibility of negotiation) ซึ่งทำให้ถ้อยความลดระดับการยืนยันลง

5) ตัวบ่งการร้องขอ (appealers) มักปรากฏในรูปคำแสดงคำถามท้ายประโยค หรือคำถามแบบปลายประโยค (question tag) ทำหน้าที่บ่งชี้การมีรอบ หรือตาของการสนทนา (turn availability) และคาดการตอบรับแบบเห็นด้วยจากคู่สนทนา

⁴⁶ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) แบ่งกลวิธีความสุภาพออกเป็นสองกลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีตรงประเด็น (on record) และกลวิธีไม่ตรงประเด็น (off record) โดยกลวิธีแบบตรงประเด็นสามารถแบ่งออกเป็นอีกสองประเภทย่อยได้แก่ 1) การตรงประเด็นแบบตกแต่งคำพูด (redressive on record) และ 2) การตรงประเด็นแบบไม่มีการตกแต่งคำพูด (bald on record) กลวิธีความสุภาพแบบตกแต่งคำพูดสามารถจำแนกออกไปเป็นสองประเภท ได้แก่ 1) กลวิธีความสุภาพด้านบวก (positive politeness strategies) และ 2) กลวิธีความสุภาพด้านลบ (negative politeness strategies)

กลวิธีความสุภาพด้านบวกคือความพยายามใส่ใจหรือสนใจในตัวผู้ฟัง โดยการปฏิบัติต่อคู่สนทนาในฐานะของเพื่อน หรือบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของการสนทนาหนึ่งๆ ด้วยกลวิธีการรักษาหน้า⁴⁷ ด้านบวก (positive face) เช่น การกล่าวชื่นชมแบบรู้สึกเกินจริง เช่น *"What a fantastic garden you have!"* การแสดงความสนใจหรือห่วงใยผู้ฟัง เช่น *"You always do the dishes! I'll do them this time."* การหลีกเลี่ยงการไม่เห็นด้วย เช่น *"You hate your mom and dad?" "Oh sometimes"* คือผู้ฟังอาจไม่ได้คิดอย่างที่ผู้พูดถาม แต่ไม่อยากปฏิเสธว่าสิ่งที่ผู้พูดพูดมาไม่เป็นความจริง จึงเลี่ยงด้วยการตอบรับไป ฯลฯ การแสดงความสุภาพทางบวก คือเป็นการเพิ่ม หรือยกย่องอัตตา (self) ของคู่สนทนาขึ้น

ในทางตรงข้าม ความสุภาพด้านลบคือความพยายามแสดงความนับถือโดยการลดการคุกคามอัตลักษณ์ทางสังคมของคู่สนทนา ด้วยการรักษาหน้าด้านลบ (negative face) เช่น การกล่าวแบบอ้อมแต่เป็นที่เข้าใจกัน ตัวอย่างเช่น การกล่าวตอบรับคำถาม *"Do you like my hair cut?"* ด้วยคำตอบอย่าง *"It looks great."* การลดอัตราลวงละเมิดโดยใช้คำที่แสดงว่าการคุกคามเป็นการรบกวนเพียงเล็กน้อย เช่น *"Could I have a taste of that cake?"* ฯลฯ เหล่านี้เป็นการแสดงความสุภาพทางลบ คือป้องกันไม่ให้คู่สนทนา รู้สึกถูกคุกคามอัตตา (self) ของตัวเอง กลวิธี การแสดงความสุภาพเชิงลบ (negative politeness) ที่เสนอโดยบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) มีดังนี้

- ก. การกลบเกลื่อน (Hedging): Er, could you, er, perhaps, close the, um, window?
- ข. การลดระดับการมองโลกในแง่ร้าย (Pessimism): I don't suppose you could close the window, could you?
- ค. การบ่งชี้การเคารพนับถือ (Indicating deference): Excuse me, sir, would you mind if I asked you to close the window?
- ง. การกล่าวขอโทษ (Apologizing): I'm terribly sorry to put you out, but could you close the window?

⁴⁷ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) อธิบายว่า "หน้า" หมายถึงความรู้สึกต่ออัตลักษณ์ทางสังคมที่แสดงผ่านการกระทำ หรือรูปภาพ สำหรับการกล่าวถ้อยใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกดังกล่าว จึงเป็นการคุกคามหน้า (face threatening)

จ. การกล่าวเป็นกลาง (Impersonalizing): The management requires all windows to be closed.

กฤษดาภรณ์ หงส์ดารมภ์ (2551 : 140) อธิบายว่าการกลบเกลื่อนคือการทำให้ความหมายของสิ่งที่พูดไม่ชัดเจน เช่น “เขาพูดค่อนข้างถูก” “เขาคงจะทำผิดพลาด” คือไม่ได้ระบุไปเลยว่าเขาพูดถูก หรือเขาทำผิด รูปภาพแสดงการกลบเกลื่อนในภาษาไทยแสดงโดยรูปแสดงอรรถาณูเคราะห์ต่าง ๆ เช่น อาจจะ คงจะ ค่อนข้างจะ เป็นต้น

คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ดูเหมือน” “ดูท่า” “ดู(จะ)” “เห็นที่” “เห็นท่า” “เห็นจะ” “ไม่เห็น (จะ)” “เห็นจะเป็น/ จะได้แก่” และ “รู้สึก” มีพฤติกรรมเป็นรูปภาพแสดงการกลบเกลื่อน หรือเครื่องมือแสดงท่าที ที่ทำให้ข้อมูลมีลักษณะไม่ชัดเจนตรงไปตรงมา หนึ่งและมีการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อข้อมูล ในขณะที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ได้ยิน” และ “เห็น” มีพฤติกรรมเป็นตัวบ่งชี้ข้อวิสัยประเภทที่เป็นเครื่องมือเน้นย้ำว่าข้อมูลที่กล่าวมาจากการรับรู้ของผู้พูด ผู้ฟังจะเชื่อหรือไม่ก็ได้สังเกตตัวอย่างเทียบเคียงระหว่างประโยคที่มีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในประโยคตัวอย่าง ก. ที่มีลักษณะเลี่ยงความรับผิดชอบ โดยการไม่ระบุความเห็น หรือการตัดสินโดยตรง และประโยคที่ไม่มีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในประโยคตัวอย่าง ข. ที่ระบุความเห็นหรือการตัดสินอย่างชัดเจนตรงไปตรงมามากกว่า

- (273) ก. ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้
ข. สองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้
- (274) ก. ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร
ข. พวกเขาไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร
- (275) ก. ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิงดูจะมีมากกว่าภาษาไทย
ข. ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิงมีมากกว่าภาษาไทย
- (276) ก. ยาชดสีน้ำมันซักเงารถเห็นท่าจะขายผีเป็นอย่างมากในประเทศนี้
ข. ยาชดสีน้ำมันซักเงารถขายผีเป็นอย่างมากในประเทศนี้
- (277) ก. หมู่โรมัน เห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลก
ข. หมู่โรมันช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลก
- (278) ก. ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาคิมไวน์กันทั้งเมืองไม่เห็นจะเสียหาย
ข. ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาคิมไวน์กันทั้งเมืองไม่เสียหาย

- (279) ก. เรื่องที่โดดเด่นที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องมานประเพณี
 ข. เรื่องที่โดดเด่นที่สุดเป็นเรื่องมานประเพณี
- (280) ก. รู้สึกว่าหนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ
 ข. หนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ
- (281) ก. ได้ยินไอ้กรบอวาระบบลุ่ม คอมาฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหรอ
 ข. ไอ้กรบอวาระบบลุ่ม คอมาฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหรอ
- (282) ก. เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย
 ข. คุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย

ตัวอย่างประโยค (273) – (282) ข. เป็นการระบุดูความเห็น การตัดสินประเมินค่าในข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เช่น ในคำว่า “ดู” ในตัวอย่างที่ (273) ข. “สองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรก็ไม่รู้” เป็นการระบุลงไปเลยว่าบุคคลทั้งสองที่กำลังกล่าวถึงมีความสนิทกันมากเป็นพิเศษ ในขณะที่ตัวอย่าง ก. “ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรก็ไม่รู้” เป็นการกล่าวที่ไม่ชัดเจนว่าทั้งสองคนที่กำลังกล่าวถึงเป็นกันเองจริง ๆ หรือไม่ คือเหมือนว่าจะใช่ แต่อาจจะไม่ใช่ก็ได้ เช่นเดียวกับคำว่า “เห็น” เช่นในตัวอย่างที่ (277) ข. “หนุ่มโรมันช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลก” แตกต่างจากประโยค ก. “หนุ่มโรมันเห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลก” ที่เป็นการกล่าวแบบกลบเกลื่อนไม่ตรงไปตรงมาว่าหนุ่มโรมันช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ จริง ๆ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจว่าหนุ่มโรมันอาจจะช่างแต่งตัวมากกว่าหนุ่มจากประเทศอื่น ๆ จริง ๆ หรือไม่ก็ได้

การบ่งชี้ด้วยอายตนกิริยา “ดู” และ “เห็น” แสดงระดับของการกลบเกลื่อนที่ต่างกัน โดยอายตนกิริยา “ดู” เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงการกลบเกลื่อนในระดับสูงกว่าตนกิริยา “เห็น” เนื่องจากการรับรู้ด้วยตาที่แสดงโดยอายตนกิริยา “ดู” แสดงนัยของการรับรู้ส่วนบุคคลมากกว่าอายตนกิริยา “เห็น” โดยอายตนกิริยา “ดู” ซึ่งมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นอายตนกิริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำ (subject-oriented perception verb) สะท้อนถึงการรับรู้ที่ถูกควบคุมโดยผู้พูดมากกว่า กล่าวคือหากปราศจากเจตนาหรือความตั้งใจในการเพ่งสายตา “ดู” เหตุการณ์ของผู้พูด ผู้พูดจะไม่สามารถรับรู้ได้ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นหรือไม่ หรืออย่างไร ในขณะที่การรับรู้ที่แสดงโดยอายตนกิริยา “เห็น” ซึ่งมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นอายตนกิริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ (experiencer-oriented perception verb) สะท้อนถึงการรับรู้ที่ควบคุมไม่ได้ กล่าวคือไม่ว่ามีเจตนาหรือความตั้งใจให้เห็นเหตุการณ์หรือไม่ ภาพของเหตุการณ์ดังกล่าวย่อมปรากฏให้เห็นได้เองทั้งแก่ตัวผู้พูดและผู้อื่น ดังนั้นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตนกิริยา “ดู” จึงเป็นการรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับผู้พูด

มากกว่า ทำให้ให้นักความจริงเท็จของเหตุการณ์ขึ้นอยู่กับมุมมองในลักษณะจำกัดเฉพาะบุคคลมากกว่า ข้อมูลที่ถูกบ่งชี้โดยอายุตน กริยา “ดู” จึงไม่อาจยืนยันอย่างเป็นทางการเป็นวัตถุวิสัยได้ว่าเป็นจริงหรือไม่ เช่น ตัวอย่างที่ (273) “**ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้**” แสดงระดับของการรับผิดชอบ และระดับการยืนยันที่มีต่อความถูกต้องของข้อมูลต่ำ เนื่องจากผู้ฟังไม่อาจตัดสินได้อย่างเป็นกลางว่าข้อมูลดังกล่าวมีความเท็จจริงหรือไม่อย่างไร เช่นเดียวกับในตัวอย่างที่ (274) “**ดูท่าพวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร**” และ (275) “**ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิงดูจะมีมากกว่าภาษาไทย**” ที่ความจริงเท็จของข้อมูลตัดสินได้ภายใต้การรับรู้ของผู้พูดเท่านั้น

ในขณะที่ข้อมูลที่ถูกบ่งชี้โดยอายุตนกริยา “เห็น” ซึ่งสะท้อนถึงการรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้พูดน้อยกว่าสามารถยืนยันได้ว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นจริงมากน้อยเพียงใดได้มากกว่า ทำให้ระดับการยืนยันต่อความถูกต้องของข้อมูลมีความเป็นกลางมากกว่า “ดู” เช่น ตัวอย่างที่ (276) “**ยาซัดสีน้ำมันชักเงารถเห็นท่าจะขายดีเป็นอย่างมากในประเทศนี้**” ยังคงแสดงระดับของความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูลต่ำ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ถูกอ้างอิงการรับรู้ของผู้พูด เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (277) “**หนุ่มโรมัน เห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลก**” ตัวอย่างที่ (278) “**ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาคิมไว้นักกันทั้งเมืองไม่เห็นจะเสียหาย**” และตัวอย่างที่ (279) “**เรื่องที่โดเด่นที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องมานประเพณี**” อย่างไรก็ตามข้อมูลที่เกิดจากการ “เห็น” แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้ไม่เพียงแต่ผู้พูดอย่างเดียว แต่ยังอาจเข้าถึงได้โดยบุคคลทั่วไปที่เหตุการณ์เหล่านั้นปรากฏให้เห็น ดังนั้นจึงมีความเป็นกลางมากกว่า และแสดงระดับของการกลบเกลื่อนน้อยกว่า

ขณะที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม เช่น “ได้ยิน” ในตัวอย่างที่ (271) “**ได้ยินไอ้กรบอกรว่าระบบล่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหวอ**” และ “เห็น” ในตัวอย่างที่ (272) “**เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย**” เป็นตัวบ่งชี้วัตถุวิสัยที่เน้นย้ำลงไปว่าข้อมูลที่กล่าวมาเป็นข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ของผู้พูด ทั้ง ๆ ที่การอ้างถึงคำพูดจากบุคคลอื่น หรือการอ้างข้อมูลจากการสันนิษฐานเป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่มีส่วนรับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูลอยู่แล้ว แต่การย้ำลงไปว่าการเข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นบุคคลอื่นโดยการรับรู้ของผู้พูด เป็นการเน้นย้ำลงไปอีกว่าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลที่กล่าวมานั้นเป็นเรื่องของการรับรู้ส่วนบุคคลซึ่งไม่สามารถตัดสินถูกผิดอย่างเป็นทางการเป็นวัตถุวิสัยได้ ค่าความจริงข้อมูลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงานโดยอายตนกิริยา “เห็น” และ “ได้ยิน” สะท้อนถึงระดับการเข้าถึงข้อมูลในระยะเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงถึงการบ่งชี้ความเป็นอัตวิสัยในระดับที่แตกต่างกัน โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตนกิริยา “เห็น” แสดงถึงการเข้าถึงข้อมูลในระดับที่สูงกว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตนกิริยา “ได้ยิน” เนื่องจาก “เห็น” สื่อถึงการรับรู้โดยตรงในฐานะที่ผู้พูดเป็นผู้สังเกตการณ์ และเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ ในขณะที่ “ได้ยิน” สื่อถึงการรับรู้โดยอ้อมซึ่งมีความชัดเจนน้อยกว่า ดังนั้นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอายตนกิริยา “เห็น” จึงแสดงระดับของการเน้นย้ำความเป็นอัตวิสัยมากกว่า “ได้ยิน”

การกลบเกลื่อนโดยการสื่อข้อมูลให้เป็นลักษณะของความเห็น ความน่าจะเป็น มากกว่าข้อเท็จจริง และการสื่อข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงโดยการบ่งชี้ว่าเป็นการรับรู้แบบอัตวิสัยเป็นกลวิธีความสุภาพด้านลบ เนื่องจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งที่มาของข้อมูลคือการรับรู้ของผู้พูด แสดงให้เห็นว่าค่าความจริงของเหตุการณ์ที่ถูกบ่งชี้โดยอายตนกิริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่ผู้พูดเป็นผู้กำหนด การใช้รูปกลบเกลื่อนจึงเป็นการไม่บังคับ⁴⁸ ให้ผู้ฟังต้องเชื่อตามที่ผู้พูดกล่าวมา ในขณะเดียวกันก็เป็นรักษาหน้าด้านลบของผู้พูด ในแง่ที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเครื่องมือป้องกันไม่ให้คู่สนทนาคุกคามอัตตา (self) ของตัวเองได้ กล่าวคือข้อเท็จจริงของข้อมูลขึ้นอยู่กับการรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้นผู้ฟังจะเอาถูกผิดจากผู้พูดไม่ได้ การพัฒนาความหมายจากอายตนกิริยาแสดงการรับรู้มาสู่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเกี่ยวข้องกับการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ โดยลักษณะเด่นของอายตนกิริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคือความเป็นรูปบ่งชี้ โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทำให้ผู้พูดถูกดึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อมูลในลักษณะของผู้ร่วมเหตุการณ์ ผู้สังเกตการณ์ ลักษณะดังกล่าวทำให้อายตนกิริยาที่ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีความเป็นอัตวิสัย ในบทต่อไปจะอธิบายถึงการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตนกิริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแต่ละคำในแง่ของกระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยโดยเน้นที่อายตนกิริยา “เห็น” ที่มี การกลายเป็นคำไวยากรณ์แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลหลากหลายประเภทมากที่สุด

⁴⁸ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) กล่าวว่าเป้าหมายของการแสดงความสุภาพด้านลบ คือ Don't coerce H.

บทที่ 5

ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตนกิริยาในภาษาไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงสองประเด็น ได้แก่ 5.1 ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตนกิริยาในภาษาไทย โดยจะอภิปรายถึงประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลพร้อมทั้งจัดประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาข้อมูลในภาษาไทยโดยอ้างอิงจากการจัดประเภทในเชิงแบบลักษณ์ภาษา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ได้แก่ 1) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูลโดยตรง และ 2) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อมซึ่งประกอบไปด้วยอีกหลายประเภทย่อย โดยจะอภิปรายและจัดประเภทว่าอายตนกิริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยจัดอยู่ในการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทใดบ้าง

5.1 ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตนกิริยาในภาษาไทย

พลันเจียน (Plungian 2010: 28) กล่าวว่าประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะของการเข้าถึงข้อมูล หรือการได้มาซึ่งข้อมูลซึ่งมีอยู่ 2 วิธีหลัก ได้แก่ 1) การเข้าถึงข้อมูลโดยตรง (ข้อมูลมีอยู่ หรือข้อมูลที่ได้จากการประจักษ์ด้วยตา) และ 2) การเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม

การเข้าถึงข้อมูลโดยตรงหมายถึง การเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตามที่แสดงนัยของ 1) การรับรู้โดยตรงผ่านประสาทสัมผัสโดยเฉพาะการรับรู้ด้วยตา หรือ 2) การมีส่วนร่วมโดยตรงต่อเหตุการณ์ แต่ข้อมูลที่ได้จากการมีส่วนร่วมโดยตรงต่อเหตุการณ์ไม่จำเป็นต้องหมายถึงข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ด้วยตา และข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ด้วยตาก็ไม่จำเป็นต้องเป็นข้อมูลที่สามารถมองเห็นได้ เช่น ข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ทางจิต และอารมณ์ของผู้พูด เป็นต้น การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงทั้งสองประเภทยังอาจแสดงรูปผ่านโครงสร้างทางไวยากรณ์ หรือรูปคำที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดประเภทย่อยของการบ่งชี้แหล่งที่มาข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงคนละประเภทกัน ส่วนการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมหมายถึง การเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีการอื่นโดยที่ผู้พูดไม่ได้รับรู้เหตุการณ์โดยตรงจากการสังเกตการณ์ และไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรงต่อเหตุการณ์

การเข้าถึงข้อมูลโดยตรง และการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมอีกแห่งหนึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างการเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตัวเอง (personal access to information) และการเข้าถึงข้อมูลไม่ได้ด้วยตัวเอง (non-personal access to information) การเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเองได้แก่การรับรู้ข้อมูลที่ผู้พูดสามารถรู้ได้เองโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น จากการ

มองเห็น การได้ยิน การสัมผัส ฯลฯ ในขณะที่การเข้าถึงข้อมูลไม่ได้ด้วยตนเองหมายถึงการรับรู้ข้อมูลที่ต้องอาศัยการถ่ายทอดจากบุคคลอื่น เช่น การรายงาน (reportative) การเล่าใหม่ (renarrative) การคัดลอกถ้อยความ (quotative) การบอกต่อ (hearsay) และอื่น ๆ แม้ในบางวรรณกรรมจะกล่าวว่าการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง/ โดยอ้อม กับการเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง/ ไม่ได้ด้วยตนเองจะเป็นคนละมโนทัศน์กัน แต่โดยทั่วไปการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงมักเป็นการเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง และการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมมักเป็นการเข้าถึงข้อมูลได้จากบุคคลอื่นเสมอ (Plungian 2010: 28)

ความพยายามในการจัดจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเกิดขึ้นมากมาย แต่งานวิจัยที่มีอิทธิพลและได้รับการอ้างถึงในวรรณกรรมต่าง ๆ มากที่สุดได้แก่การจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยวิลเลตต์ (Willett 1988) วิลเลตต์จัดประเภทแหล่งที่มาของข้อมูลโดยจำแนกประเภทของแหล่งที่มาของข้อมูลในเชิงแบบลักษณะภาษาไว้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ แหล่งที่มาของข้อมูลโดยตรง หรือแหล่งที่มาของข้อมูลเชิงประจักษ์ และแหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อม ดังตารางต่อไปนี้

Direct	Indirect	
Attested	Reported	Inference
visual	secondhand	results
auditory	thirdhand	reasoning
other sensory	folklore	

ตารางที่ 5 ประเภทของแหล่งที่มาของข้อมูลของวิลเลตต์ (Willett 1988)

การจัดประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยวิลเลตต์สะท้อนภาพของระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาพรวมได้เป็นอย่างดี แต่การจัดประเภทภายในอาจไม่ครอบคลุมระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในเชิงแบบลักษณะภาษา อันเนื่องมาจากการค้นคว้าวิจัยอีกเป็นจำนวนมากในเวลาต่อมาที่พบว่ายังมีประเภทย่อยของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีอีกหลายประเภทที่วิลเลตต์ยังไม่ได้กล่าวถึง อย่างไรก็ตามการจำแนกประเภทที่ดูจะเป็นข้อขัดแย้งมากที่สุดในงานของวิลเลตต์คือการจำแนกการรับรู้ทางหู (auditory) ออกจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่น ๆ (other sensory)

การจัดจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง โดยทั่วไปจำแนกได้เป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการรับรู้ด้วยตา (visual) และ 2) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่น ๆ นอกเหนือจากการรับรู้ด้วยตา (non-visual)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทแรกได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ โดยตรงจากผู้พูดในฐานะผู้สังเกตเหตุการณ์ (viewer) ส่วนการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทหลังได้แก่การเข้าถึงข้อมูลโดยอาศัยการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสส่วนอื่น เช่น การได้ยิน การสัมผัส การรับรส การได้กลิ่น เป็นต้น ในบางภาษาพบว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทแรกอาจแบ่งออกได้เป็นอีกหลายประเภทย่อย โดยแสดงผ่านรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นคนละคำกัน เช่น การเข้าถึงข้อมูลโดยการสังเกตการณ์จากระยะไกล และการเข้าถึงข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ระยะใกล้ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์หนึ่ง หรือการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น อย่างไรก็ตามการจำแนกประเภทย่อยลักษณะดังกล่าวเป็นการจัดจำแนกที่หาได้ยาก เช่นเดียวกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงที่แยกย่อยเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการรับรู้ด้วยตา การรับรู้ทางหู การรับรู้ผ่านการสัมผัส การรับรู้ผ่านการได้กลิ่น ฯลฯ โดยใช้คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลคนละคำที่แทบจะไม่พบในภาษาใด ๆ เช่นกัน (Plungian 2010: 33)

ด้วยเหตุนี้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการรับรู้ทางหู (auditive/auditory) ที่ปรากฏในบางภาษา เช่น ภาษาซาโมเยติก⁴⁹ (Samoyedic) จึงเป็นการจัดประเภทที่คลาดเคลื่อน เนื่องจากคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการรับรู้ทางหูในภาษาดังกล่าวครอบคลุมทั้งข้อมูลที่ได้จากการฟัง และการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่น ๆ เช่น การสัมผัส การรับรส เป็นต้น ดังนั้นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ทางหูจึงไม่ควรจะถูกแยกออกมาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอีกประเภทหนึ่งจากคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่น ๆ นอกเหนือจากการรับรู้ด้วยตา (Aikhenvald 2004: 63-64; Plungian 2010: 33)

---

⁴⁹ ภาษาซาโมเยติก (Samoyedic) ซึ่งเป็นภาษาที่อยู่ในกลุ่มภาษาคูราลิก (Uralic languages) เป็นภาษาที่พูดกันในแถบเทือกเขาคูราล (Ural mountains) ในยูเรเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีประชากรประมาณ 25,000 คน (ที่มาจาก https://en.m.wikipedia.org/wiki/Samoyedic_languages)

การจัดจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในวงกว้างได้แก่งานของไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) ซึ่งจัดจำแนกประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลไว้เป็น 6 ประเภทดังนี้

Visual	(direct/ firsthand)	Direct
Sensory		
Inference	(inferred/ non-firsthand)	Indirect
Assumption		
Hearsay	(reported/ non-firsthand)	
Quotative		

ตารางที่ 6 ประเภทของแหล่งที่มาของข้อมูลของไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004)

ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) จัดประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในทางแบบลักษณะภาษาบนพื้นฐานของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสามประเภทเช่นเดียวกับวิลเลตต์ (Willett 1988) โดยปรับปรุงเพิ่มเติมรายละเอียดของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแต่ละประเภทให้ครอบคลุมภาษาต่าง ๆ ให้มากที่สุด และจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีบริเวณทางความหมายทับซ้อนคลุมเครือให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจำแนกคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอนุมาน (inference) ที่วิลเลตต์ (Willett 1988) กล่าวรวมไว้ว่าหมายถึงการใช้เหตุผล (reasoning) และการใช้ผลลัพธ์ (result) ในการสรุปข้อมูล โดยไอเคนวาลด์อาศัยเกณฑ์ด้านหลักฐานที่ใช้ในการร่างข้อสรุปมาจำแนกระหว่างการให้เหตุผล (reasoning) และการใช้ผลลัพธ์ (result) โดยจำแนกให้การบ่งชี้แหล่งที่มาประเภทที่เกิดจากการร่างข้อสรุปโดยการใช้ผลลัพธ์ (result) ให้เป็นการอนุมาน (inference) ซึ่งได้แก่การสรุปที่ได้จากการมองเห็น ผลลัพธ์ หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่จับต้องได้ แล้วนำมาร่างข้อสรุป และจำแนกให้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เกิดจากการร่างข้อสรุปโดยการใช้เหตุผล (reasoning) เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เกิดจากการสันนิษฐาน (assumption) อันได้แก่การสรุปที่ได้จากหลักฐานใด ๆ ก็ตามที่ได้มากกว่าการมองเห็นด้วยตา ซึ่งอาจหมายถึงการให้เหตุผลแบบตรรกะ (logical reasoning) การสันนิษฐาน (assumption) หรือข้อสรุปจากองค์ความรู้ทั่วไป (general knowledge)

นอกจากนี้ ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) ยังจำแนกการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงาน (reported) ของวิลเลตต์ (Willett 1988) ใหม่เป็น 1 การบอกต่อ (hearsay) ซึ่งได้แก่ข้อมูล

ที่ได้จากการรายงานโดยไม่ระบุว่ามีแหล่งที่มาจากที่ใด และ 2) การคัดลอกถ้อยความ (quotative) ซึ่งได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการรายงานโดยมีการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างเปิดเผย จากการจำแนกเป็นข้อมูลมือสอง (secondhand) ข้อมูลมือสาม (thirdhand) และคติพื้นบ้าน (folklore) ที่ไม่มีขอบเขต และเกณฑ์ในการตัดสินแน่ชัดว่าข้อมูลประเภทใดเป็นข้อมูลประเภทใด ด้วยเหตุที่การจัดจำแนกประเภทที่เสนอไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) มีความครอบคลุมและชัดเจนกว่างานของวิลเลตต์ (Willett 1988) งานวิจัยชิ้นนี้จึงจัดจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาที่แสดงโดยอายตนกิริยาในภาษาไทยโดยอาศัยการจัดประเภทที่เสนอโดยไอเคนวาลด์ตามที่กล่าวมาข้างต้น

การจัดระบบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นเรื่องของการจัดประเภทของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยพิจารณาว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาหนึ่งมีความแตกต่างกันในแง่ความซับซ้อนของระบบและความหมายที่คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านั้นสื่ออย่างไร

ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) กล่าวว่าความซับซ้อนของระบบได้แก่จำนวนของแหล่งที่มาของข้อมูล และวิธีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) ยกตัวอย่างว่าภาษาที่มีระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแบบพื้นฐานที่สุดได้แก่ภาษาที่มีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสองประเภท เช่น การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมือหนึ่ง (firsthand) และการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมือสอง (secondhand) โดยมีรูปบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสองรูป ในขณะที่บางภาษาอาจมีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลสองประเภทที่ว่ามา แต่มีคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีรูปบ่งชี้แบบเด่นชัด (overtly marked) รูปเดียว ยกตัวอย่างเช่น ภาษาที่มีการแบ่งแยกระหว่างข้อมูลมือหนึ่ง (firsthand) กับข้อมูลมือสอง (secondhand) ข้อมูลทั่วไปจะถูกนำเสนอในลักษณะที่เป็นมือหนึ่งโดยปริยายโดยไม่ต้องมีรูปบ่งชี้ ในขณะที่ถ้าเป็นข้อมูลมือสองจะต้องบ่งชี้ด้วยรูปบ่งชี้แสดงข้อมูลมือสอง โดยระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มีรูปบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลรูปเดียวมักเป็นรูปบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการรายงาน (reportative) หรือการบอกเล่า (hearsay) หรือข้อมูลมือสอง

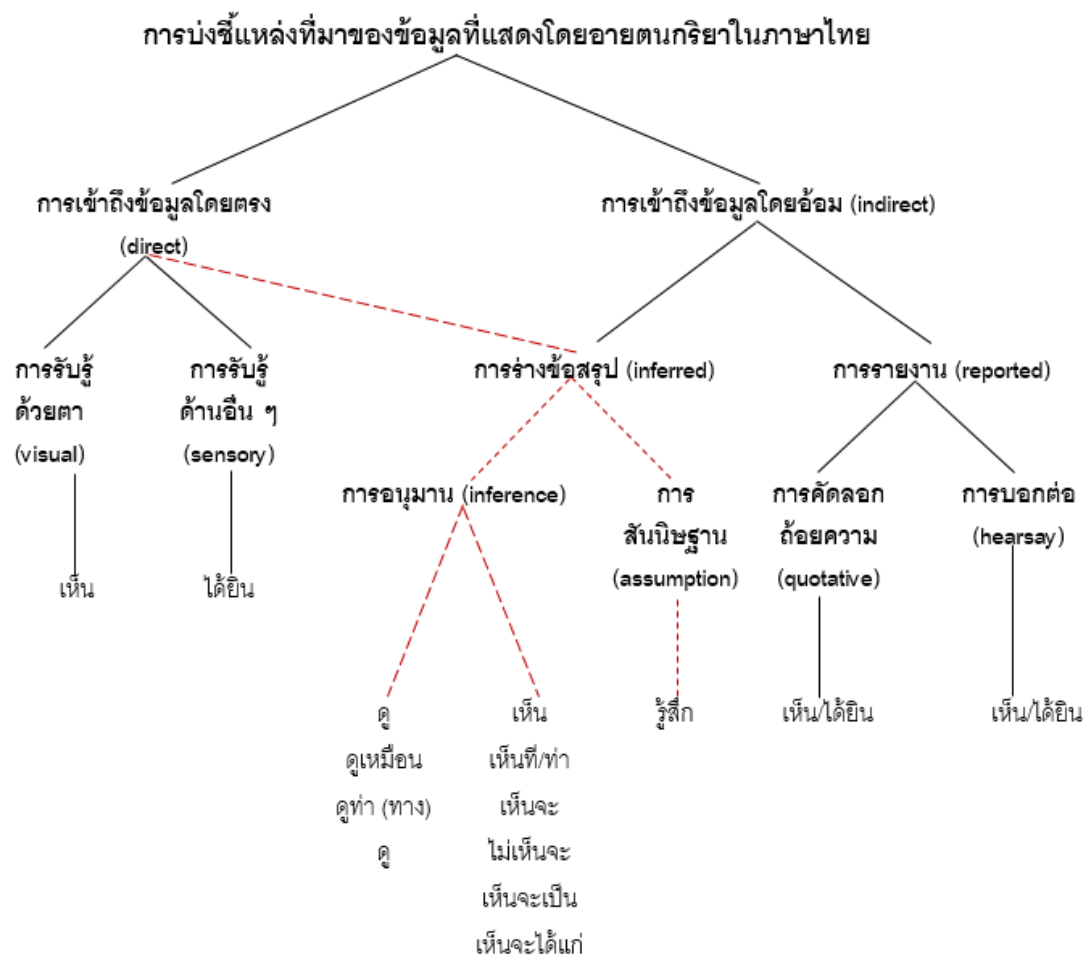
ตารางด้านล่างแสดงระบบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในทางแบบลักษณ์ภาษา โดยคอลัมน์ซ้ายสุดแสดงถึงจำนวนของแหล่งที่มาของข้อมูลตั้งแต่พื้นฐานที่สุดคือ 2 แหล่งไปจนถึงระบบที่ซับซ้อนที่มีถึง 5 แหล่ง แถวบนสุดแสดงถึงอรรถศาสตร์ของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ การรับรู้ด้วยตา (visual) การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่น ๆ (sensory) การอนุมาน (inference) การสันนิษฐาน (assumption) การบอกต่อ (hearsay) และการคัดลอกถ้อยความ

(quotative) บริเวณที่แสดงด้วยตัวหนาแสดงถึงการมีรูปแบบที่ครอบคลุมอรรถศาสตร์ทั้ง 6 ในบริเวณที่แตกต่างกัน เช่น ในแถวที่หนึ่ง A1 หมายถึงภาษาที่มีแหล่งที่มาให้เลือก 2 แหล่ง (2 choices) โดยแหล่งที่มาสองแหล่งแสดงการบ่งชี้โดยรูปแบบที่ 2 รูป คือรูปแบบที่ประเภทข้อมูลมือหนึ่ง (firsthand) ซึ่งกินความตั้งแต่การรับรู้ด้วยตาไปจนถึงการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่น ๆ และรูปแบบที่ประเภทที่ไม่ใช่ข้อมูลมือหนึ่งซึ่งครอบคลุมบริเวณทางอรรถศาสตร์ตั้งแต่การอนุมานไปจนถึงการคัดลอกถ้อยความ เป็นต้น

		1. Visual	2. Sensory	3. Inference	4. Assumption	5. Hearsay	6. Quotative
2 choices	A1	firsthand		non-firsthand			
	A1	firsthand	non-firsthand				
	A1	firsthand		different system or no term			
	A4	no terms	non-visual	no terms		reported	
3 choices	B1	direct		inferred		reported	
	B2	Visual	non-visual	inferred		no terms	
	B2	visual	non-visual	inferred			
	B3	visual	non-visual	no terms		reported	
	B4	no terms	non-visual	inferred		reported	
4 choices	C1	visual	non-visual	inferred		reported	
	C2	direct		inferred	assumed	reported	
	C3	direct		inferred		reported	quotative
5 choices	D1	visual	non-visual	inferred	assumed	reported	

ตารางที่ 7 อรรถศาสตร์ของระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

ในภาษาไทยคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตณกริยาแม้จะมีคุณสมบัติเหนือในทางอรรถศาสตร์เป็นการรับรู้ แต่มีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่มากกว่าการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงจากการรับรู้ด้วยตา และการรับรู้ประเภทอื่น ๆ อายตณกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลดังนี้

รูปที่ 29 ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตนกริยาในภาษาไทย

แผนภูมิภาพข้างต้นแสดงประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตนกริยาในภาษาไทย โดยจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ 1) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง และ 2) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม

1) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง แสดงโดยอายตนกริยา “เห็น” และ “ได้ยิน” ซึ่งมีคุณสมบัติเนื้อในเป็นอายตนกริยาแสดงการรับรู้ที่แสดงถึงวิธีการเข้าถึงความรู้และประสบการณ์เป็นความหมายหลัก อายตนกริยา “เห็น” และ “ได้ยิน” จึงมีอรรถศาสตร์เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการรับรู้ที่อยู่ในข้อความโดยปริยาย เช่น

(283) ฉันเห็นแม่

(284) ฉันเห็นแม่ทำกับข้าวอยู่

(285) ฉันได้ยินเขา

(286) ฉันได้ยินเขาตะโกนเรียกอยู่หน้าบ้าน

อายตณกริยา “เห็น” และ “ได้ยิน” เป็นอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ (experiencer-oriented verb) ที่มีความหมายเบื้องต้น (basic meaning) เป็น “การประสบรูปด้วยตา” และ “การรับรู้เสียงด้วยหู” โดยนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสบ ส่วนนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งกรรมมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ ซึ่งอาจเป็นนามวลีในตัวอย่างที่ (283) และ (285) หรืออนุพากย์แสดงเหตุการณ์ในตัวอย่างที่ (284) และ (286) ในบริบทที่อายตณกริยา “เห็น” และ “ได้ยิน” มีเป้าหมายของการรับรู้เป็นเหตุการณ์อายตณกริยาจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยปริยาย เช่น ในตัวอย่างที่ (284) อนุพากย์ “แม่ทำกับข้าวอยู่” แสดงข้อมูลที่ได้จากการมองเห็นของผู้พูด ในตัวอย่างที่ (286) อนุพากย์ “เขาตะโกนเรียกอยู่หน้าบ้าน” แสดงข้อมูลที่ได้จากการรับเสียงของผู้พูด

วิทท์ (Whitt 2009: 22) กล่าวว่าอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ (experiencer-oriented verb) อย่าง “เห็น” และ “ได้ยิน” มีคุณสมบัติเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยธรรมชาติ เนื่องจากประสบการณ์การรับรู้ที่แสดงโดยอายตณกริยาเหล่านี้แสดงนัยของการได้มาซึ่งความรู้ที่เกิดจากการรับสัมผัสต่าง ๆ ดังนั้นจึงมักพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมากกว่าอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำ (agentive perception verb) ที่เน้นบรรยายการรับรู้ที่เกิดขึ้นอย่างจงใจของผู้กระทำมากกว่าวิธีการเข้าถึงความรู้ ด้วยเหตุนี้อายตณกริยา “ดู” ซึ่งเป็นอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำที่มีความหมายพื้นฐาน “ใช้สายตาเพื่อให้เห็น” จึงไม่ได้ทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการรับรู้สังเกตตัวอย่างต่อไปนี้

(287) ฉันดูแม่ทำกับข้าวอยู่

ประโยคตัวอย่างที่ (287) แสดงเหตุการณ์ในลักษณะ “ใครทำอะไร” มากกว่า “ใครรับรู้อะไร” หากเปรียบเทียบประโยคที่ (287) “ฉันดูแม่ทำกับข้าวอยู่” กับประโยคที่ (284) “ฉันเห็นแม่ทำกับข้าวอยู่” จะพบว่าเจตนาของการขยายเหตุการณ์ในตัวอย่างทั้งสองแตกต่างกัน หากตั้งคำถามว่า “คุณรู้อย่างไรว่าแม่กำลังทำกับข้าวอยู่” คำตอบที่น่าจะเป็นคือ “ฉันเห็นแม่ทำกับข้าวอยู่” มากกว่า “ฉันดูแม่ทำกับข้าวอยู่” ในขณะที่ถ้าถามว่า “คุณกำลังทำอะไรอยู่” คำตอบที่น่าจะเป็นคือ “ฉันดูแม่ทำกับข้าวอยู่” มากกว่า “ฉันเห็นแม่ทำกับข้าวอยู่” ด้วยคุณสมบัติทางความหมายเน้นการกระทำของอายตณกริยา “ดู” ทำให้ “ดู” ไม่มีคุณสมบัติเนื้อในเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

จากการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงเช่นเดียวกับ “เห็น” และ “ได้ยิน” ดังนั้นจึงไม่จัดให้อยู่ในระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงด้วย

นอกจากนี้อายตณกริยา “รู้สึก” ที่แสดงการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทางกาย เช่น “รู้สึกร้อน” “รู้สึกหนาว” ไม่พบว่ามีปรากฏในลักษณะของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล อายตณกริยา “รู้สึก” ส่วนใหญ่เป็นการแสดงการรับรู้ทางจิตซึ่งเกี่ยวข้องกับการสันนิษฐานมากกว่า

อย่างไรก็ตาม “ดู” และ “ได้ยิน” ในฐานะคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงไม่ได้รับการศึกษาในงานเล่มนี้เนื่องจาก “ดู” และ “เห็น” ในลักษณะนี้เป็นคำเนื้อความที่มีความหมายแสดงการรับรู้และมีนัยของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามที่กล่าวมาอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่มีแง่มุมใดให้ต้องศึกษาในรายละเอียด

2) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม จากการวิเคราะห์รายละเอียดของอายตณกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” ที่ผ่านมา (หัวข้อ 4.1 และ 4.2) พบว่าอายตณกริยาในภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง โดยมักปรากฏในโครงสร้างที่สื่อความหมายของการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมเป็นส่วนใหญ่ การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมมี 2 ประเภท ดังนี้

2.1) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการร่างข้อสรุป (inferred evidentiality)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการร่างข้อสรุปสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การอนุมาน (inference) และ 2) การสันนิษฐาน (assumption) อายตณกริยาที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอนุมานได้แก่ อายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” ส่วนอายตณกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการสันนิษฐานได้แก่ อายตณกริยา “รู้สึก”

การอนุมาน (inference)

หากพิจารณาจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” แล้วอายตณกริยาทั้งสองมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงจากการรับรู้ด้วยตา มากกว่าการอนุมาน ในกรณีนี้ พลังเงียน (Plungian 2010: 29) กล่าวว่า การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอนุมานเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นทั้งการเข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูลโดยตรง และการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม เนื่องจากการอนุมานคือการที่ผู้พูดสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่บรรยายนั้นด้วยตนเอง แต่ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ที่บรรยายนั้นไม่ได้ถูกเข้าถึงจากการรับรู้โดยตรง กล่าวคือผู้พูดร่างข้อสรุปจากรับรู้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าว แทนการเข้าไปอยู่ในสถานการณ์และมองเหตุการณ์ ณ ขณะที่กำลังเกิดขึ้น ในแง่นี้จึงเป็นการ

เข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม เช่น ข้อมูลที่ว่า “ดูเหมือนก่อนหน้านี้ฝนจะตกหนัก” แสดงนัยของการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงที่เกิดจากการร่างข้อสรุปของผู้พูดเอง ไม่ใช่จากการบอกเล่าของบุคคลอื่น ขณะเดียวกันก็แสดงนัยของการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม เนื่องจากข้อสรุปที่ว่า “ก่อนหน้านี้ฝนตกหนัก” ไม่ใช่ข้อสรุปที่เกิดจากการเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นโดยตรงของผู้พูด ผู้พูดสามารถร่างข้อสรุปเกี่ยวฝนได้โดยอาศัยการพิจารณาจากสภาพที่เป็นผลจากฝนตก เช่น สภาพถนนที่เปียก และ ต้นไม้ ใบไม้ที่ร่วงหล่นอยู่โดยรอบ สภาพน้ำท่วมขังบนท้องถนน ฯลฯ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในเหตุการณ์ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเข้าถึงข้อมูลทางอ้อม

อายตณกริยา “ดู” ทั้งที่ปรากฏเป็นวลีตัวตาย “ดูเหมือน” “ดูท่า (ทาง)” และ “ดู” ที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยวล้วนแล้วแต่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ได้จากการอนุมานทั้งสิ้น แต่อาจค่อนข้างไปทางการอนุมานโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง หรือค่อนข้างไปทางการอนุมานโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมก็ได้ขึ้นอยู่กับบริบทการใช้ เช่น

การอนุมานที่แสดงโดยอายตณกริยา “ดู”

(288) ก. บ้านในอาหรับดูเหมือนว่าจะมีที่ว่างมาก มีเพดานสูงและต้องไม่มีกีดขวางทัศนียภาพ

ข. ดูเหมือนว่าสรรพคุณกระตุ้นสมรรถภาพทางเพศจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้กระชายดำโด่งดังทั่วเมืองไทย และไปไกลระดับอินเตอร์

(289) ก. ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร

ข. ความปั่นป่วนวุ่นวายทางการเมืองในรัฐประระ ของมาเลเซีย ดูท่าจะไม่จบลงง่าย ๆ หลังศาลมีคำสั่งเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคมว่ารัฐบาลแห่งรัฐประระในปัจจุบันไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(290) ก. ซิ่งกิมซัว เป็นการรำเดี่ยวของตัวเองซึ่งเป็นชายชรามาก คณะอายุแล้วน่าจะ ๗๐ ปีได้ แต่ยังดูแข็งแรง กระฉับกระเฉงว่องไว

ข. โขเวียด กับ สหรัฐ ดูจะรวมขอมกันไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะขัดกันอย่างแรงในเรื่องผลประโยชน์

ประโยคตัวอย่าง (288) – (290) ก. และ ข. แสดงการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงในแง่ที่ผู้พูดร่างข้อสรุปจากการรับรู้ของตนเอง แต่การเข้าถึงข้อมูลโดยตรงมีระดับแตกต่างกัน โดยประโยคตัวอย่าง (288) – (290) ก. แสดงนัยของการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงกว่าประโยคในข้อ ข. ในตัวอย่างที่ (288) ก. ข้อสรุปที่ว่า “บ้านในอาหรับดูเหมือนว่าจะมีที่ว่างมาก” แสดงการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะคล้ายกับว่าผู้พูดเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงต่อเหตุการณ์ในฐานะผู้อยู่ในเหตุการณ์และเป็น

ผู้มองเห็นสภาพต่าง ๆ โดยรอบ เช่น เห็นแพดานสูง และไม่มีสิ่งกีดขวางทัศนียภาพ ทำให้ข้อสรุปเรื่องพื้นที่ว่างของบ้านเป็นการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงมากกว่าประโยค ข. “ดูเหมือนว่าสรรพคุณกระตุ้นสมรรถภาพทางเพศจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้กระชายดำโด่งดังทั่วมือเมืองไทย และไปไกลระดับอินเตอร์” ที่ไม่แสดงนัยของการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในฐานะผู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ข้อสรุปเรื่องความโด่งดังของกระชายดำอาจสรุปได้จากข้อมูลที่พบได้ทั่วไปในอินเทอร์เน็ต จากคำบอกเล่าของคนอื่น จากความเชื่อของตนเอง เป็นต้น

ตัวอย่างที่ (289) ก. ข้อมูล “ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร” สามารถสรุปได้จากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของบุคคลที่กำลังกล่าวถึง ซึ่งแสดงนัยว่าผู้พูดเป็นผู้สังเกตและอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้สรุปได้ว่าบุคคลที่กำลังพูดถึงไม่พอใจ ในขณะที่ข้อ ข. “ความปั่นป่วนวุ่นวายทางการเมืองในรัฐเปเรของมาเลเซีย ดูท่าจะไม่จบลงง่าย ๆ” แสดงการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะโดยตรงน้อยกว่าในแง่ที่ผู้พูดอาจร่างข้อสรุปเรื่องความวุ่นวายในมาเลเซียโดยไม่จำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ความวุ่นวายนั้นได้ แต่อาศัยการดูข่าว การบอกเล่าของคนที่เกี่ยวข้อง หรือผู้รู้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเข้าถึงข้อมูลในตัวอย่างข้อ ข. จึงมีลักษณะเป็นการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมมากกว่า

ในตัวอย่างที่ (290) ก. สภาพของชายที่ยังดูแข็งแรงในประโยค “ซึ่งгимชั่ว เป็นการรำเดี่ยวของตัวเองซึ่งเป็นชายชรามาก คณะอายุแล้วน่าจะ ๗๐ ปีได้ แต่ยังคงแข็งแรง กระฉับกระเฉง ว่องไว” แสดงการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะที่ผู้พูดเป็นผู้เห็นและเป็นผู้บรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สิ่งที่มองเห็นทำให้ผู้พูดสามารถสรุปได้ว่าชายชราที่กำลังรำอยู่มีท่าทางแข็งแรงเพียงใด ในขณะที่ตัวอย่างข้อ ข. “โซเวียต กับ สหรัฐ ดูจะรวมขอมกันไม่ได้เลย” ดูเหมือนเป็นการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมกว่า เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่ไม่อาจมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องไกลตัว ดังนั้นการร่างข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาจทำได้โดยไม่ต้องเข้าไปอยู่ในความสัมพันธ์นั้นโดยตรง แต่สามารถอาศัยการค้นคว้าข้อมูล หรือการติดตามข่าวสารมาร่างเป็นข้อสรุปได้ เป็นต้น

อายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏเป็นวลิตายตัว “เห็นที่” “เห็นท่า” “เห็นจะ” “ไม่เห็น” “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการร่างข้อสรุปที่ค่อนข้างหลากหลาย ส่วนใหญ่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอนุมาน โดยบางบริบทมีลักษณะเป็นการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงมาก บางบริบทน้อย ในบางบริบทอาจแสดงถึงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการสันนิษฐาน และในบางกรณีมีลักษณะเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอ้าง

ถึงภายใน (endophoric evidentiality) ได้แก่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้างความรู้สึกภายใน และความเห็นส่วนตัวของผู้พูด

การอนุมานที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น”

(291) ใครไม่รู้บอกไว้ว่า ตีนของคนจีนคือจักรยาน เรื่องนี้เห็นท่าจะจริง เพราะที่เมืองจีนหันไปทางไหนจะพบแต่คนขี่จักรยาน

(292) นี่ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาแล้ว เห็นทีจะโดนด่าแหลกไม่มีขึ้นดี

(293) คนรวยๆจึงมีเรือส่วนตัวแทน คนธรรมดาที่นั่งเรือโดยสารประจำคลอง ซึ่งวันดีคืน ดีก็นัดกันสไตรค์ยุดวิงกันเสียทีให้ผู้คนลำบากเล่น ต้องหันไปพึ่งเรือ แแท็กซี่ที่มีจอดอยู่ตามท่าทั่วไป สำหรับเรือคอนโดลานั้น เห็นที จะมีเอาไว้สำหรับนักทัศนอาจรเท่านั้น

(294) หมู่โรมัน เห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลกยกเว้นปารีส

(295) ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาตี๋มไว้นักทั้งเมืองไม่เห็นจะเสียหาย

(296) สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างเป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้

ตัวอย่างที่ (291) (293) (294) แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอนุมานบนพื้นฐานของเข้าถึงข้อมูลโดยตรงของผู้พูด เช่น ตัวอย่างที่ (291) “ใครไม่รู้บอกไว้ว่า ตีนของคนจีนคือจักรยาน เรื่องนี้เห็นท่าจะจริง” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอ้างข้อสรุปจากสิ่งที่ผู้พูดเคยพบเห็น สืบเนื่องจากการกล่าวตามมาว่า “เพราะที่เมืองจีนหันไปทางไหนจะพบแต่คนขี่จักรยาน” แสดงว่าผู้พูดเข้าถึงข้อมูลโดยตรงจากการเป็นผู้สังเกต ตัวอย่างที่ (293) ข้อสรุปเกี่ยวกับเรือคอนโดลาที่กล่าวว่า “เห็นที จะมีเอาไว้สำหรับนักทัศนอาจรเท่านั้น” เป็นการอ้างข้อสรุปโดยการอนุมานบนพื้นฐานจากการสังเกตการณ์ของผู้พูด ที่เห็นว่าผู้ที่นิยมขึ้นเรือคอนโดลาส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยว ส่วนคนในประเทศคนรวยมักจะมีเรือส่วนตัว ส่วนคนธรรมดานั่งเรือโดยสารประจำคลอง และตัวอย่างที่ (294) “หมู่โรมัน เห็นจะช่างแต่งตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลกยกเว้นปารีส” เป็นการอนุมานจากประสบการณ์เดินทางไปประเทศต่าง ๆ ของผู้พูดโดยผู้พูดเป็นผู้สังเกตว่าผู้ชายที่โรมชอบแต่งตัวมากกว่าผู้ชายที่อื่น ๆ ที่เคยพบเห็น การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอนุมานบนพื้นฐานการรับรู้โดยตรงทำให้การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในตัวอย่างเหล่านี้มีลักษณะเป็นการอนุมานโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงมากกว่าการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม

ตัวอย่างที่ (292) “นี่ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาแล้ว เห็นที่จะโดนค่าเหล็กไม่มีชิ้นดี” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่คล้ายการสันนิษฐานมากกว่าการอนุมาน เนื่องจากความเป็นไปได้เรื่องการโดนค่าสามารถสรุปได้จากสิ่งทีนอกเหนือจากการมองเห็น คือการสันนิษฐานจากลักษณะนิสัยใจคอของบุคคลที่กำลังกล่าวถึง หรือจากความเคยชินที่เคยถูกตำหนิอยู่เรื่อยๆ จากบุคคลดังกล่าว ตัวอย่างที่ (295) และ (296) มีลักษณะเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอนุมานที่มีลักษณะเป็นการอ้างถึงความรู้สึกภายใน หรือความเห็นส่วนตัวมากกว่าแค่การมองเห็น เหตุการณ์ด้วยตา เช่น ในตัวอย่างที่ (295) “ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาค็ดมไวน้กันทั้งเมืองไม่เห็นจะเสียหาย” เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกิดจากความเห็น และความรู้สึกภายในมากกว่าการให้เหตุผลจากสิ่งที่พบเห็น เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (296) “สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้อย่างป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้” เป็นการร่างข้อสรุปในลักษณะของการอ้างอิงความเห็น และความรู้สึกภายในมากกว่าการสังเกตและเข้าร่วมในเหตุการณ์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการร่างข้อสรุปจากการอนุมานที่แสดงโดยอายตณกริยา “เห็น” และ “ดู” ที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นคำแสดงการรับรู้โดยตรงมีลักษณะทางความหมายที่ทับซ้อนระหว่างการเข้าถึงข้อมูลโดยตรงและการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม หากพิจารณาในแง่ที่ผู้พูดร่างข้อสรุปด้วยตนเองก็เป็นการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง แต่หากพิจารณาในแง่ที่ผู้พูดไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงต่อเหตุการณ์ในฐานะผู้สังเกตการณ์หรือผู้ร่วมเหตุการณ์ก็อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการเข้าถึงข้อมูลทางอ้อม (ความสัมพันธ์อันทับซ้อนแสดงให้เห็นโดยการใช้เส้นประในแผนภูมิข้างต้น) ด้วยเหตุนี้จึงยากที่จะตัดสินได้อย่างเด็ดขาดว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดย “เห็น” และ “ดู” ตามที่ปรากฏนี้เป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยตรง หรือเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยอ้อม ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งสองประเภทตามบริบทการปรากฏดังที่กล่าวมา

การสันนิษฐาน (assumption)

อายตนกิริยาที่ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการร่างข้อสรุปจากการสันนิษฐานที่เพียงคำเดียวในภาษาไทยได้แก่อายตนกิริยา “รู้สึก” โดยความหมายของสันนิษฐานเป็นคุณสมบัติเนื้อในที่แสดงโดยอายตนกิริยา “รู้สึก” ตั้งแต่ต้น ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้นิยามของคำว่า “รู้สึก” นิยามหนึ่งว่าเป็น “สันนิษฐานหรือคาดคะเนว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น”

อายตนกิริยา “รู้สึก” เป็นอายตนกิริยาที่มีความพิเศษเฉพาะตัว โดยในทางแบบลักษณะภาษาพบว่าอายตนกิริยาที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “รู้สึก” มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นได้ทั้งคำกริยาที่แสดงการรับรู้ภายนอกจากการสัมผัส และการรับรู้ภายในที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกและสัญญาติญาณ เช่น ในภาษาเยอรมันอายตนกิริยา *begreifen* ‘feel’ อาจมีความหมายว่า ‘comprehend’ หรือ ‘understand’ ได้ (Whitt 209: 25) ในภาษาไทยอายตนกิริยา “รู้สึก” มีคุณสมบัติในทำนองเดียวกันกับที่พบในเชิงแบบลักษณะภาษา

การสันนิษฐานคือการนำเสนอมูลในลักษณะโดยการอ้างถึงสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่ได้เป็นผู้รับรู้ผ่านการสังเกตอย่างเป็นรูปธรรมโดยตรง แต่อาศัยความรู้บนพื้นฐานของมอความสัมพันธ์ในลักษณะของเหตุและผล (cause and effect) เช่นในประโยคที่ว่า *At this time of year, the berries should already be ripe.* เป็นการร่างข้อสรุปเรื่องเบอร์รี่ที่อาศัยเหตุและผลของเวลาตามธรรมชาติ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในเหตุการณ์และรับรู้ด้วยตาโดยตรง

อายตนกิริยา “รู้สึก” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะเดียวกัน เช่น

(297) **รู้สึก**ว่าหนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “หนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลย” โดยการอ้างถึงข้อสันนิษฐานตามเหตุและผล หรือการเทียบแบบกับนักแสดงที่มีชื่อเสียงและมีแฟนคลับไม่น้อยคนอื่น ๆ โดยนักแสดงผู้ชายที่หน้าตาดี บุคลิกภาพดี น่าจะต้องมีแฟนคลับติดตามผลงานเป็นจำนวนมากเป็นเรื่องปกติ

อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าอายตนกิริยา “รู้สึก” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทสันนิษฐานมีไม่มากนัก โดย “รู้สึก” ที่พบส่วนใหญ่แสดงความหมายของการรู้สึก นี้ก็คิดมากกว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทสันนิษฐานเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอ้างอิงหลักฐานประเภทที่ไม่สามารถจับต้อง หรือมองเห็นอย่างเป็นทางการได้ ทำให้การอ้างแหล่งที่มาของข้อมูลประเภทนี้ไม่ได้ทำให้ข้อมูลดูมีน้ำหนัก แต่

มีผลในทางตรงข้าม ซึ่งโดยหน้าที่หลักแล้ว คำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลควรต้องเป็นคำที่ใช้เพื่อยืนยันหรือเพิ่มน้ำหนักให้กับข้อมูล ดังนั้นการอ้างถึงแหล่งที่มาที่ไม่มีน้ำหนักจึงไม่ใช่ธรรมชาติของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ดีควรจะเป็น

2.2) การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการรายงาน (reported)

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการรายงานแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การคัดลอกถ้อยความ (quotative) และ 2) การบอกต่อ (hearsay) आयतनक्रिया “เห็น” และ आयतनक्रिया “ได้ยิน” ภาษาไทยทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองประเภท

การคัดลอกถ้อยความและการบอกต่อเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมเนื่องจากผู้พูดกล่าวถ้อยโดยอาศัยข้อมูล หรือความรู้จากบุคคลอื่น ความแตกต่างระหว่างการคัดลอกถ้อยความและการบอกต่อคือการเปิดเผยที่มาของข้อมูล การกล่าวถ้อยของผู้อื่นโดยระบุที่มาอย่างเปิดเผยว่ามาจากใครเรียกว่าการคัดลอกถ้อยความ หากไม่ระบุชี้ชัดว่าผู้พูดหรือแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นใครเรียกว่าการบอกต่อ

ในทางวากยสัมพันธ์ ความแตกต่างระหว่างการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความและการบอกต่ออาจพิจารณาได้จากการปรากฏรูปของนามวลีในอนุพากย์แสดงการรายงาน (reported clause) ที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความจะระบุผู้ถ่ายทอดข้อมูลที่แสดงโดยนามวลีในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสารอย่างเปิดเผย ขณะที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการบอกต่อจะไม่ปรากฏนามวลีแสดงผู้ถ่ายทอดข้อมูล เช่น

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความ (quotative)

(298) *ได้ยินได้กรบอกว่าระบบล่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหร*

(299) *เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย*

การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการบอกต่อ (hearsay)

(300) *เห็น ~~๐~~บอกว่าเมื่อวานนี้พระมรณภาพไป รู้สึกองค์หนึ่งหรือเปล่านะ(ที่ภาคใต้)*

(301) *ได้ยิน ~~๐~~ ว่าเงินส่งคนไปเรียนวิชาโรงแรมในต่างประเทศปีหนึ่งจำนวนไม่น้อยเลย*

ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของการคัดลอกถ้อยความและการบอกต่อสังเกตได้จากอนุพากย์แสดงการรายงาน (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ที่ประกอบไปด้วยกริยาแสดงการสื่อสาร และนามวลีในตำแหน่งประธานแสดงผู้ถ่ายทอดข้อมูล การคัดลอกถ้อยสังเกตได้จากการระบุตัวผู้ถ่ายทอดข้อมูลที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสารอย่างเปิดเผย ตัวอย่างที่ (298) เป็น

การคัดลอกถ้อยความเนื่องจากข้อมูล “ระบบล่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัส” สามารถระบุที่มาได้จากนามวลี “ไอกร” ที่ปรากฏอยู่หน้ากริยาแสดงการสื่อสาร “บอก” เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (299) ที่ข้อมูล “คุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย” สามารถระบุแหล่งที่มาได้จากนามวลี “คุณธงชัย” ที่ปรากฏหน้ากริยาแสดงการสื่อสาร “บอก” ในฐานะผู้ถ่ายทอดข้อมูล หากไม่ปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสารแสดงว่าเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการบอกต่อ เช่น ข้อมูล “เมื่อวานนี้พระมรณภาพไป” ในตัวอย่างที่ (300) และ “จีนส่งคนไปเรียนวิชาโรงแรมในต่างประเทศปีหนึ่งจำนวนไม่น้อยเลย” ในตัวอย่างที่ (301) ไม่สามารถระบุได้ว่าข้อมูลนี้มาจากใคร เนื่องจากไม่ปรากฏรูปของนามวลีที่แสดงผู้ถ่ายทอดข้อมูลในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสาร (แสดงโดยเครื่องหมาย Ø) โดยผู้ฟังทราบได้แต่เพียงข้อมูลดังกล่าวไม่ใช่ข้อมูลที่ได้จากมาจากตัวผู้พูดเองจากโครงสร้างประโยครายงานเท่านั้น

อย่างไรก็ตามในทางอรรถศาสตร์ การปรากฏหรือไม่ปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสารที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลอาจไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทใด เนื่องจากบางครั้งการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยไม่ระบุนามวลีแสดงผู้ถ่ายทอดข้อมูลอาจไม่ใช่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการบอกต่อ แต่เป็นการคัดลอกถ้อยความได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้พูดละนามวลีในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสารออก เนื่องจากสามารถทราบได้จากบริบทของการสนทนาว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นใคร เช่น เมื่อนามวลีแสดงผู้ถ่ายทอดข้อมูลคือประธานบุรุษที่สอง หรือคู่สนทนา ในทำนองเดียวกันการปรากฏของนามวลีแสดงการถ่ายทอดข้อมูลหน้ากริยาแสดงการสื่อสารก็อาจไม่ได้หมายความว่าเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความ โดยเฉพาะในกรณีที่นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสารมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นคำที่ไม่ชี้เฉพาะเจาะจง ซึ่งไม่สามารถระบุได้ชัดว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นใคร เช่น

(302) จริง ๆ ป้าเองก็ไม่อยากให้เศร้า **เห็น**สั่งว่าอย่าแต่งชุดขาวชุดดำมางานศพแก

(303) ก : เออ...**เห็น**บอกว่าจะพาเมียไปไหนนะ

ข : ทำไมคะสนใจหรือ

(304) **ได้ยินคนเล่าว่ามีดอกไม้ไฟพิเศษชนิดหนึ่ง** ถ้าหนุ่มสาวที่ไม่เคยเจอกันมาก่อนได้เห็นดอกไม้ไฟชนิดนั้นพร้อมกันจะตกหลุมรักกันทันที

(305) **เห็นเขาว่า**ชาวสเปนมักจะชอบนัดกันที่ตาปาซ

อนุพากย์แสดงการรายงานในตัวอย่างที่ (302) และ (303) แม้จะไม่ปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสาร แต่สามารถระบุได้ว่าผู้ถ่ายทอดข้อมูลเป็นใคร โดย

พิจารณาจากบริบทของการสนทนา เช่น ในตัวอย่างที่ (302) “จริง ๆ ป้าเองก็ไม่อยากให้เศร้า เห็น
 สั่งว่าอย่าแต่งชุดขาวชุดดำมางานศพแก” เมื่อพิจารณาจากความเป็นเหตุเป็นผลของประโยคทำให้อ
 อนุมานได้ว่า “เพราะป้าไม่อยากให้เศร้า ดังนั้นป้าจึงสั่งว่าอย่าแต่งชุดขาวดำมางานศพของป้า”
 เช่นเดียวกับในตัวอย่างที่ (303) “ก : เออ...เห็นบอกว่าจะพาเหมียวไปไหนนะ” “ข : ทำไมคะสนใจ
 เหมียว” เมื่อพิจารณาจากการโต้ตอบที่ไม่ได้เอ่ยถึงบุคคลที่สามในฐานะผู้ที่ให้ข้อมูลเรื่องที่จะพา
 เหมียวออกไปไหน ทำให้สามารถอนุมานได้ว่าคู่สนทนาเองคือผู้ที่บอกว่าจะพาเหมียวออกไป
 ดังนั้นผู้พูดจึงไม่จำเป็นต้องเอ่ยถึงคู่สนทนาเพื่ออ้างข้อมูลอีก ลักษณะของการละค่านามแสดงผู้
 ถ่ายทอดข้อมูลดังที่กล่าวมาทำให้ตัวอย่างที่ (302) และ (303) มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็น
 การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทคัดลอกถ้อยความแม้จะไม่ระบุผู้ถ่ายทอดข้อมูลด้วยรูปภาษา

ในทางตรงข้าม อนุพากย์แสดงการรายงานเช่นในตัวอย่างที่ (304) และ (305) แม้จะที่
 ปรากฏนามวลีแสดงผู้ถ่ายทอดข้อมูลในตำแหน่งประธานของกริยาแสดงการสื่อสาร แต่ประโยค
 ดังกล่าวกลับไม่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากการคัดลอกถ้อยความเนื่องจากนามวลีที่
 ปรากฏมีคุณสมบัติเป็นคำที่ไม่ชี้เฉพาะเจาะจง เช่น “คน” ในตัวอย่างที่ (304) “**ได้ยินคน**เล่าว่ามี
 ดอกไม้ไฟพิเศษชนิดหนึ่ง” และ “เขา” ในตัวอย่างที่ (305) “**เห็นเขา**ว่าชาวสเปนมักจะชอบนัดกันที่
 ตาปาส” ที่ไม่สามารถระบุได้ว่า “คน” และ “เขา” ที่ผู้พูดอ้างถึงนั้นเป็นใคร ทำให้การบ่งชี้แหล่งที่มา
 ของข้อมูลเป็นการบ่งชี้ในลักษณะของการบอกเล่ามากกว่าการคัดลอกถ้อยความ

จากที่กล่าวมาการจัดจำแนกประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดย
 อายตนกิริยาในภาษาอย่างเด็ดขาดเป็นเรื่องทำได้ยากเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์
 อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ร่วมกัน อายตนกิริยาแต่ละคำอาจแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มา
 ของข้อมูลได้หลากหลายประเภทขึ้นอยู่กับบริบทการใช้ตามที่กล่าวมา ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มา
 ของข้อมูล และรูปคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลอาจสรุปได้ในตารางต่อไปนี้

	Direct		Overlapped (Direct and indirect)		Indirect	
	Visual	Sensory	Assumption	Inference	Quotative	Hearsay
ดู			x	x		
เห็น	x		x	x	x	x
ได้ยิน		x			x	x
รู้สึก			x			

ตารางที่ 8 ระบบการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตนกิริยาในภาษาไทย

ในภาษาไทยอายตณกริยา “เห็น” แสดงการรับรู้ที่เด่นชัดกว่าการรับรู้ทางหู สืบเนื่องจากคำกล่าวที่ว่า “สืบปากว่าไม่เท่าตาเห็น” ซึ่งสะท้อนถึงค่านิยมของผู้พูดภาษาไทยที่ให้ความสำคัญถือถือข้อมูลที่มาจากการรับรู้ด้วยตามากกว่าอย่างอื่น อย่างไรก็ตามหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอายตณกริยา “เห็น” เป็นการรับรู้ที่ดีที่สุดในการรับรู้ของผู้พูดภาษาไทยคือการขยายความหมายที่พบว่าอายตณกริยา “เห็น” เป็นเป้าของการขยายความหมายไปสู่แวดวงมโนทัศน์ต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะแวดวงความหมายนามธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 พบว่า “เห็น” เป็นคำกริยาที่มีความหมายได้ถึง 4 ความหมาย ได้แก่ 1) อาการของตาที่ประสพรูป 2) ปราบกฎแก่ตา 3) ปราบกฎแก่ใจ และ 4) คิดรู้ โดยความหมายที่ 4) แสดงให้เห็นว่าอายตณกริยา “เห็น” เกี่ยวข้องกับการขยายความหมายไปสู่แวดวงมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม นอกจากนี้ในงานวิจัยของรุ่งทิพย์ รัตนภานุศร (2549) พบว่า “เห็น” มีความหมายได้ถึง 6 ความหมายโดยจำแนกเป็นความหมายแสดงเนื้อความ (lexical meaning) ห้าความหมาย ได้แก่ “การรับรู้ภาพในความคิด” “คุ้นเคย” “พบเจอ” “รู้” “เชื่อ” และความหมายทางไวยากรณ์ (grammatical meaning) หนึ่งความหมาย ได้แก่ “แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล” สังเกตว่าความหมายขยายที่พบในงานวิจัยของรุ่งทิพย์ล้วนแต่เป็นความหมายในแวดวงมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมทั้งสิ้น จากความหมายในพจนานุกรมและผลการวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่าอายตณกริยา “เห็น” เป็นแหล่งของการขยายความหมายจากแวดวงมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมไปสู่ความหมายในแวดวงมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของครุซ (Cruse 2000) ที่อาจสรุปได้ว่ายิ่งการรับรู้มีความเด่นชัดมากเท่าใด ก็ยังถูกนำมาใช้ในการอธิบายมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมได้ดีมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นอายตณกริยา “เห็น” จึงเป็นคำกริยาที่สะท้อนภาพการรับรู้ที่ชัดเจนมากที่สุด

บทที่ 6

การกลายเป็นคำไวยการณ์ของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

ในบทนี้จะกล่าวถึงการกลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลของอายตณกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” โดยกระบวนการ “การกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification)” โดยแบ่งการอภิปรายออกเป็น 6.1 ความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) กับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล 6.2 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย (subjectification) ของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทย โดยแบ่งเป็น 6.2.1 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ และ 6.2.2 กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

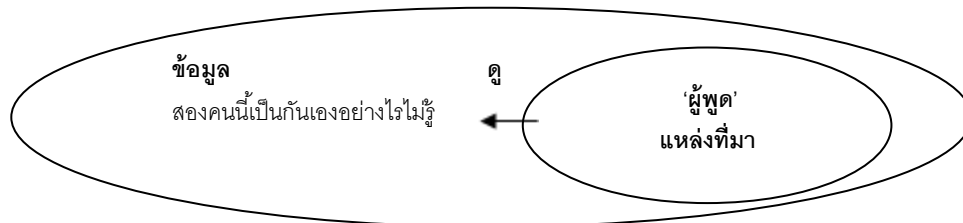
6.1 ความเป็นอัตวิสัยกับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

หากพิจารณาความเป็นอัตวิสัยของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลตามประเภทของความ เป็นอัตวิสัยที่เสนอโดยอุเอฮาร่า (Uehara 2011: 6) แล้วจะเห็นได้ว่า **ความเป็นอัตวิสัยของถ้อยความ** ที่มาข้างต้นสอดคล้องกับการจัดประเภทแบบที่ 5 ที่เสนอโดยอุเอฮาร่า อย่างไรก็ตามสำหรับ **ความเป็นอัตวิสัยของตัวข้อมูลนั้น** ไม่สอดคล้องกับการจัดประเภทแบบใดเลย เนื่องจากการมองรูปแบบความเป็นอัตวิสัยที่สัมพันธ์กับรูปแบบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลนั้นเป็นการมองความสัมพันธ์ในเชิงน้ำหนักของข้อมูลมากกว่า ซึ่งสำหรับนักภาษาศาสตร์ที่ไม่มองว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีความสัมพันธ์กับเรื่องของการแสดงทัศนภาวะ การเพิ่มลดน้ำหนักของถ้อยความแล้ว ความเป็นอัตวิสัยในแง่ nàyมักจะไม่ถูกกล่าวถึง อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้จะกล่าวถึงความเป็นอัตวิสัยของตัวข้อมูลที่แสดงโดยอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เนื่องจากอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทุกประเภทย่อมแสดงความเป็นอัตวิสัยดังกล่าวเป็นคุณสมบัติเนื้อในแง่ของความเป็นอัตวิสัยของถ้อยความแล้วอยู่แล้ว

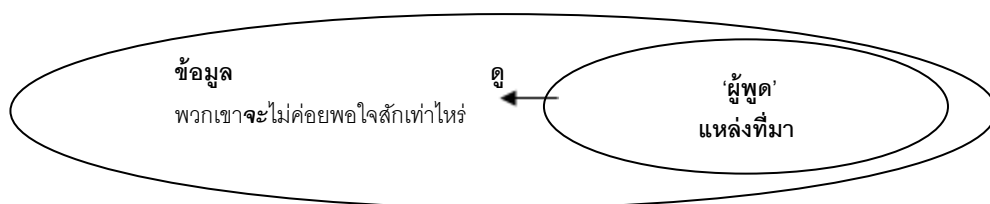
ในแง่ความเป็นอัตวิสัยของตัวข้อมูล อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ดู” ในวลีตายตัว “ดูเหมือน” “ดูท่า” และ “ดู” ที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยว และอายตณกริยา “เห็น” ในวลีตายตัว “เห็นที/เห็นท่า” “เห็นจะ” “ไม่เห็น” และ “เห็นจะเป็น/เห็นจะ” “ได้แก่” มีคุณสมบัติเป็นรูปบ่งชี้ซึ่งแสดงวิธีการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะของการมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้พูด (speaker’s involvement) ในฐานะผู้สังเกตการณ์ต่อเหตุการณ์ (observer) และผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) ในเวลาเดียวกัน ดังนี้

อายตนกริยา “ดู”

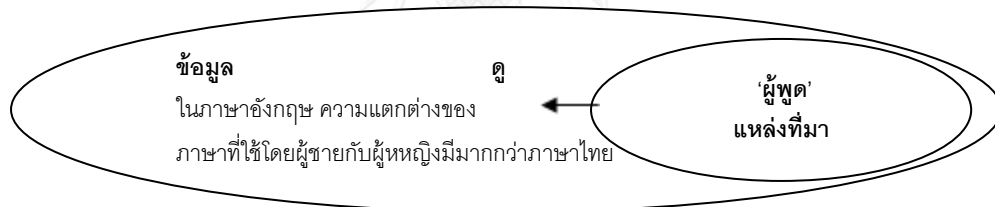
(306) ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้

(307) ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร

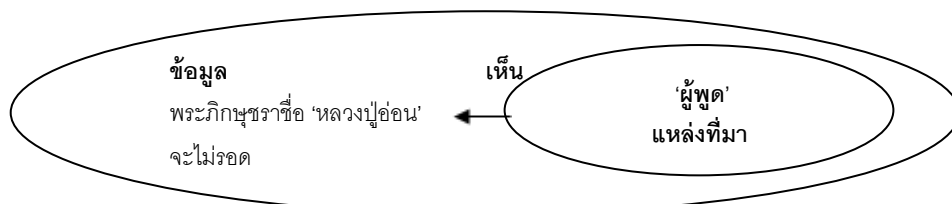
(308) ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิงดูจะมีมากกว่า
ภาษาไทย

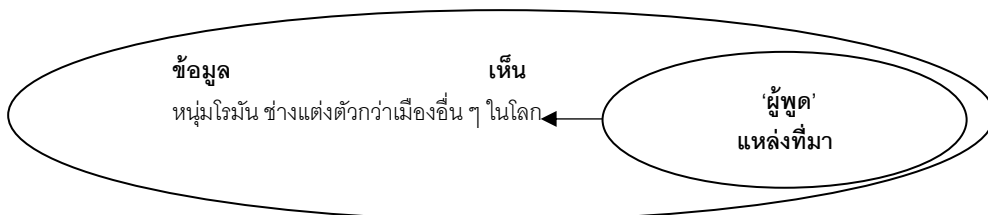
รูปที่ 31 ภาพความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัยของ
อายตนกริยา “ดู”

อายตนกริยา “เห็น”

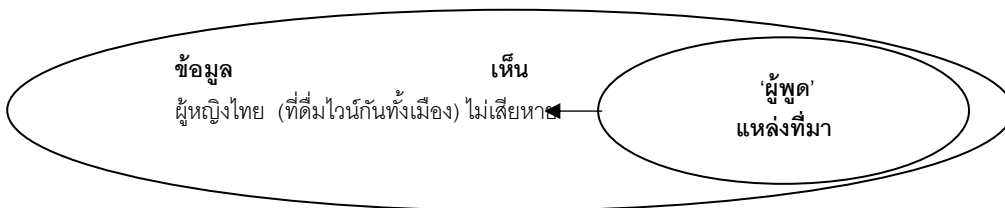
(309) พระภิกษุชราชื่อ ‘หลวงปู่อ่อน’ กำลังเจ็บหนักเห็นทีจะไม่รอด

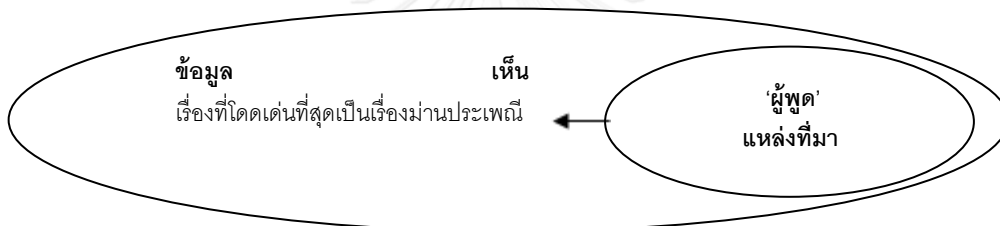
(310) หมู่โรมัน **เห็น**จะข้างแตงตัวกว่าเมืองอื่น ๆ ในโลก

(311) ผู้หญิงไทยสมัยนี้เขาค็ดมไวน้กันทั้งเมือง**ไม่**เห็นจะเสียหาย

(312) เรื่องที่โดดเด่นที่สุด**เห็น**จะเป็นเรื่องมานประเพณี

รูปที่ 32 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัติวิสัยของ

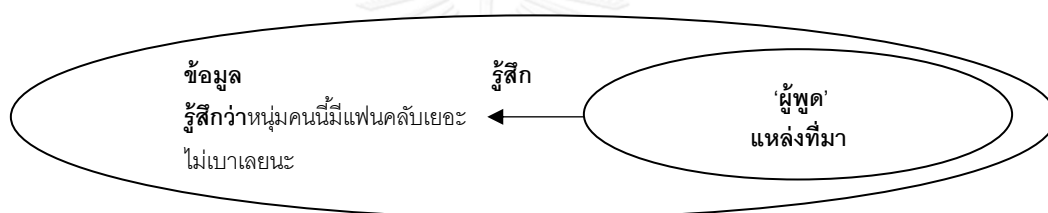
อายตณกริยา “เห็น”

ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” ในตัวอย่างข้างต้นมีความเป็นอัติวิสัย เนื่องจากเป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงการเข้าถึงโดยตรงผ่านการรับรู้ด้วยตาที่แสดงโดยอายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” ในลักษณะที่ผู้พูดเป็นผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ในฐานะผู้ประสบ แม้จะไม่ปรากฏค่าที่แสดงการอ้างถึงตัวผู้พูดในฐานะผู้รับรู้ด้วยตาก็ตาม แต่จากการใช้อายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” ทำให้ทราบได้ว่าผู้รับรู้ด้วยตาไม่อาจเป็นบุคคลอื่นได้นอกจากผู้พูด จากแผนภูมิภาพที่ผู้พูดถูกผนวกเข้าอยู่ในวงเดียวกับแหล่งที่มาของข้อมูล ภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแหล่งที่มาของข้อมูลคือการรับรู้ และและตัดสินโดยตัวผู้พูดเอง ทำให้ผู้พูดกลายเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” เปรียบได้กับการมองเหตุการณ์ที่เรียกว่า ”การมองเหตุการณ์แบบมีตัวเองเป็นศูนย์กลาง” (ego-centric viewing arrangement) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประธานของการสร้างมโนทัศน์หรือผู้เข้าถึงแหล่งที่มาข้อมูลและเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์หรือแหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะอสมมาตรต่ำสุด (minimally asymmetry) เนื่องจากแหล่งที่มา

ของข้อมูลเป็นการรับรู้ของผู้พูดซึ่งขณะเดียวกันก็เป็นผู้เข้าถึงแหล่งที่มาข้อมูล ดังนั้นการรับรู้ด้วยตาซึ่งเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเข้าถึงข้อมูล มากกว่าที่จะเป็นเป้าหมายของการรับรู้ตา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะดังกล่าวจึงมีลักษณะของความเป็นอัตวิสัย

สำหรับอายตณกริยา “รู้สึก” แม้จะเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงการเข้าถึงข้อมูล โดยอ้อมในแง่ที่การข้อมูลไม่ได้จากการรับรู้ด้วยตาโดยตรง แต่ข้อมูลที่ถูบบ่งชี้โดยอายตณกริยา “รู้สึก” ค่อนข้างเป็นอัตวิสัย เนื่องจากเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงข้อมูลโดยอาศัยการรับรู้ บวกกับการสันนิษฐานบนพื้นฐานของความรู้สึกของผู้พูด สืบได้จากแผนภูมิภาพที่ผู้พูดอยู่ในวงเดียวกับแหล่งที่มาของข้อมูล

(313) *รู้สึกว่ามีคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ*

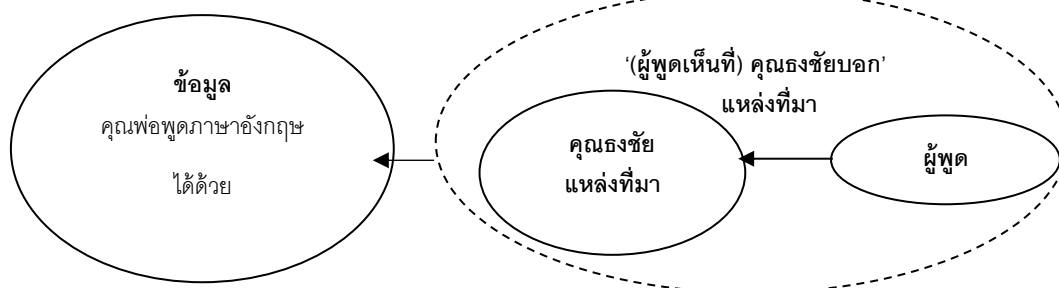

รูปที่ 33 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัตวิสัยของ
อายตณกริยา “รู้สึก”

ในขณะที่อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ได้ยิน” และ “เห็น” ซึ่งเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลแบบอ้อมแสดงระดับความเป็นอัตวิสัยในลักษณะที่แตกต่างกัน

อายตณกริยา “เห็น” แม้จะเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม ประเภทรายงานที่แสดงการเข้าถึงข้อมูลผ่านการถ่ายทอดจากบุคคลอื่น แต่ด้วยคุณสมบัติทาง อรรถศาสตร์ของ “เห็น” ซึ่งแสดงนัยของการเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ในฐานะผู้มองเหตุการณ์ ทำให้ ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตณกริยา “เห็น” ค่อนข้างเป็นอัตวิสัย สืบได้จากแผนภูมิภาพที่ผู้พูดอยู่ในวงเส้นประซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้แหล่งที่มาของข้อมูลจะมาจากผู้อื่น แต่ผู้พูดได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าถึงข้อมูลนั้นในฐานะผู้สังเกตเหตุการณ์การสื่อสารนั้นด้วยตนเอง

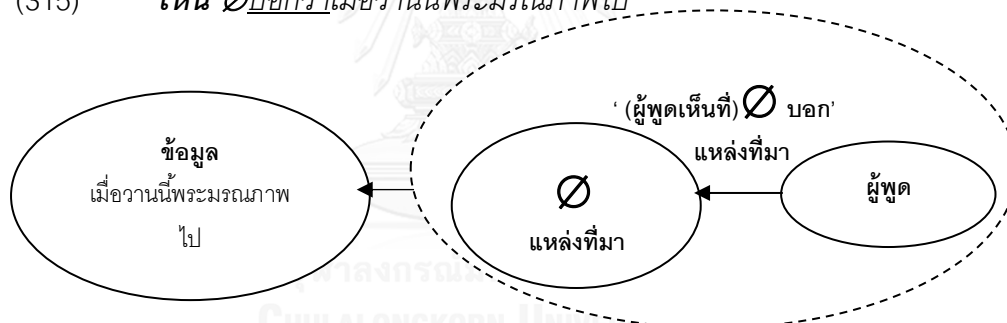
(314) เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย

รูปที่ 34 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอวัสัยของ
 ายตนกริยา “เห็น” ในฐานะคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการคัดลอกถ้อยความ

และแม้ในกรณีที่อายตนกริยา “เห็น” บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการบอกต่อ (hearsay) ซึ่งแสดงถึงการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะที่ผู้พูดไม่รู้แน่ชัดว่าแหล่งที่มาของข้อมูลคือใคร การใช้อายตนกริยา “เห็น” ซึ่งมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นการรับรู้ด้วยตา ก็ยังแสดงนัยประหนึ่งว่าผู้พูดเป็นผู้เข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นด้วย ทำให้ข้อมูลมีความเป็นอวัสัยเช่นกัน

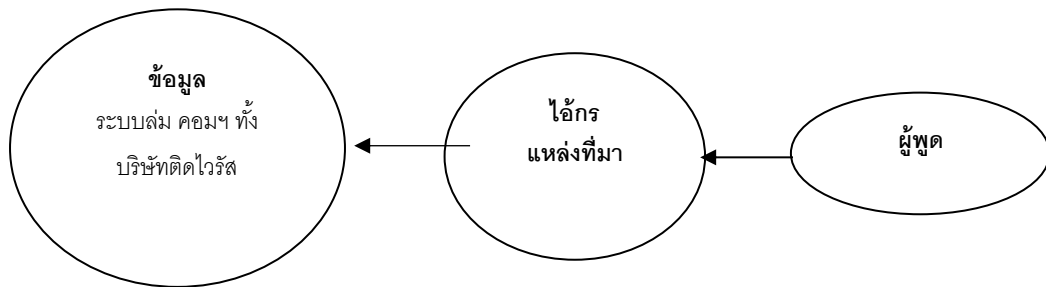
(315) เห็น ~~บอก~~ว่าเมื่อวานนี้พระมรณภาพไป

รูปที่ 35 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอวัสัยของ
 ายตนกริยา “เห็น” ในฐานะคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการบอกต่อ

ข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตนกริยา “ได้ยิน” ซึ่งเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม ทั้งโดยการคัดลอกถ้อยความและการบอกต่อ แสดงข้อมูลที่ค่อนข้างเป็นวัสัยมากกว่าข้อมูลที่บ่งชี้โดยอายตนกริยา “เห็น” และ “รู้สึก” โดยอายตนกริยา “ได้ยิน” เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่แสดงภาพการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะที่ผู้พูดไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์เดียวกับข้อมูล แต่เป็นผู้ได้รับข้อมูลมาอีกทอด สืบเนื่องจากแผนภูมิภาพที่ผู้พูดอยู่ไกลจากข้อมูล

(316) **ไฉ่ยีน**ไฉ่กรบอกว่าระบบล่่ม คอมาฯ ทั้งบริษัทติดไวรัลล่ะหรอ

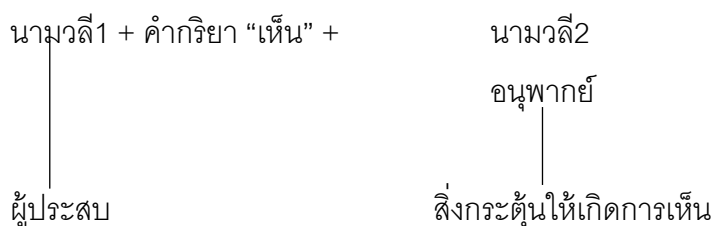

รูปที่ 36 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด(จุดอ้างอิง) กับข้อมูลในลักษณะที่เป็นอัติวิสัยของ
อายตณกริยา “ไฉ่ยีน”

การเข้าถึงข้อมูลี่แสดงโดยอายตณกริยา “ไฉ่ยีน” สอดคล้องกับการมองเหตุการณี่ที่เรียกว่า”การมองแบบทั่วไป” (canonical viewing arrangement) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประธานของการสร้างมโนทัศน์หรือผู้เข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูลและเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์หรือแหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นอสมมาตร (asymmetry) โดยผู้เข้าถึงแหล่งที่มาของข้อมูล และแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นองค์ประกอบที่แยกกันคนละส่วนค่อนข้างชัดเจน แม้ในแง่หนึ่งอายตณกริยา “ไฉ่ยีน” จะแสดงการรับรู้โดยตรงเช่นเดียวกับ “เห็น” แต่ด้วยคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่แสดงนัยของการเอาตัวออกห่างจากข้อมูลของผู้พูด ทำให้อายตณกริยา “ไฉ่ยีน” แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลี่ค่อนข้างเป็นวัตฤวิสัย

ตัวอย่าง

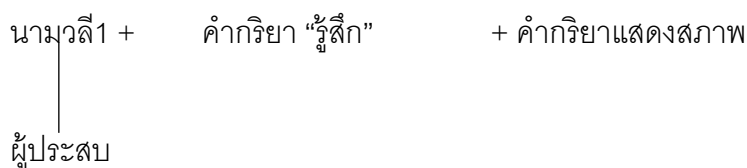
(319) คนที่ไปอยู่ต่างประเทศได้เห็นสิ่งที่ก้าวหน้าทันสมัย

(320) นรุตหันไปเห็นพัดยศเดินเข้ามาพอดี

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของอายตนกริยา “เห็น” ในความหมายตั้งต้นแสดงบทบาทผู้รับรู้ด้วยตา นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานส่วนใหญ่มีคุณสมบัติเป็นสิ่งมีชีวิต (animated subject) ซึ่งส่วนใหญ่หมายถึง คน ส่วนนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งกรรมแสดงบทบาททางความหมายเป็น ก. “สิ่งกระตุ้นให้เกิดการรับรู้” เช่น “สิ่งที่ก้าวหน้าทันสมัย” ในตัวอย่างที่ (319) และ ข. อนุพากย์แสดง “เหตุการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการรับรู้” เช่น “พัดยศเดินเข้ามาพอดี” ในตัวอย่างที่ (320) สิ่งกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ด้วยตาได้แก่สิ่งที่มองเห็นเป็นรูปธรรม (concrete entities) หรือเหตุการณ์ที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นจริงในโลก (concrete events) ที่สามารถปรากฏให้รับรู้ด้วยตาโดยตรง

ส่วนอายตนกริยา “รู้สึก” ในความหมายตั้งต้นหมายถึง “การรับรู้ด้วยการสัมผัส (รับรู้ทางกายภาพ)” เช่น รู้สึกร้อน รู้สึกหนาว และ “การรับรู้ด้วยจิตสัมผัส (รับรู้ทางจิต)” เช่น รู้สึกสนุก รู้สึกซาบซึ้ง รู้สึกมีนศิระชะ คำว่า “รู้สึก” ในความหมายแรกเป็นคำอกรรมกริยาแสดงอายตนะ หรือการรับรู้แบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ (experiencer-oriented perception verb) ซึ่งประกอบด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์พื้นฐานหนึ่งหน่วยได้แก่ ผู้ประสบ (experiencer) ซึ่งจะปรากฏในหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ตัวอย่าง

(321) พวกเราตากแดดกันอยู่ท่ามกลางคนนับแสน ๆ แต่ไม่รู้สึกร้อนเลย

(322) ถ้าท่านต้องการให้แขกรู้สึกสนุกสนานเบิกบาน ท่านก็ต้องทำตัวทำใจให้เบิกบานเสียก่อน

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของคำว่า “รู้สึก” มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสมโดยมีคุณสมบัติเป็นสิ่งมีชีวิต (animated subject) ซึ่งส่วนใหญ่หมายถึง คน เช่น “พวกเรา” ในตัวอย่างที่ (321) และ “แขก” ในตัวอย่างที่ (322) แม้อายตกริยา “รู้สึก” จะหมายถึงทั้งการรับรู้ทางกายและการรับรู้ทางจิต แต่จากข้อมูลพบว่าอายตกริยา “รู้สึก” มักปรากฏในความหมายของการรับรู้ทางจิตมากกว่า

ในการสร้างมโนทัศน์ผ่านอายตกริยา “ดู” และ “เห็น” ในความหมายดั้งเดิม ผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) หรือผู้พุดมองภาพเหตุการณ์ในลักษณะที่หน่วยร่วมเหตุการณ์สองหน่วย ได้แก่ ผู้พ่งสายตาในคำว่า “ดู” และ ผู้รับรู้ด้วยตาในคำว่า “เห็น” และเป้าหมายของการดู และสิ่งกระตุ้นให้เกิดการมองเห็นเป็นจุดพ่งความสนใจ (focus of attention) หรือเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ (object of conceptualization) ในพื้นที่ “บนเวที” อย่างเป็นทางการ

เหตุการณ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วยปรากฏให้เห็นเป็นการแสดงบทบาทต่อกันจริงตามรูปภาษา กล่าวคืออายตกริยา “ดู” ในความหมายดั้งเดิมแสดงภาพเหตุการณ์ที่สิ่งโคจร “สุนัข” ในตัวอย่างที่ (317) และ “พยาบาล” ในตัวอย่างที่ (318) มีบทบาทผู้กระทำการพ่งสายตาไปยังจุดสังเกต “สายตาของคน” ในตัวอย่างที่ (317) และ “หมนอน” ในตัวอย่างที่ (318) ตามความหมายประจำรูปของ “ดู” เช่นเดียวกับอายตกริยา “เห็น” ที่แสดงภาพของสิ่งโคจร “คนที่ไปอยู่ต่างประเทศ” ในตัวอย่างที่ (319) และ “นรุต” ในตัวอย่างที่ (320) มีบทบาทผู้รับรู้จุดสังเกตด้วยตาที่แสดงโดย “สิ่งที่ก้าวหน้าทันสมัย” ในตัวอย่างที่ (319) และ “พัดยศเดินเข้ามาพอดี” ในตัวอย่างที่ (320) ตามความหมายประจำรูปของ “เห็น” การมองเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงโดยผู้พุดมีบทบาทเป็นผู้สร้างมโนทัศน์ตามความหมายประจำรูปภาษาลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการมองเห็นที่แสดงโดยแผนภาพ (Initial configuration)

สำหรับอายตณกริยา “รู้สึก” ในความหมายตั้งต้นมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นอายตกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ ในการสร้างมโนทัศน์สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) ผู้พุดมองภาพเหตุการณ์ในลักษณะที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ ได้แก่ ผู้รับรู้ เหตุการณ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ในวงเพ่งความสนใจกระทำต่อกันเป็นการแสดงบทบาทที่สามารถตีความได้ตามรูปภาษา กล่าวคืออายตณกริยา “รู้สึก” ในความหมายตั้งต้นแสดงภาพเหตุการณ์ที่สิ่งโคจร เช่น “พวกเรา” ในตัวอย่างที่ (321) และ “แขก” ในตัวอย่างที่ (322) แสดงการรับรู้ทางกายภาพว่า “ร้อน” ในตัวอย่างที่ (321) และการรับรู้ทางจิต “สนุกสนานเบิกบาน” ในตัวอย่างที่ (322)

อายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” ที่ปรากฏเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลต้นแสดงภาพการมองเหตุการณ์แบบตนเอง (ผู้พุด) มีส่วนร่วม (ego-centric viewing arrangement) โดยเหตุการณ์ที่ถูกบ่งชี้เป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการประเมินความเป็นไปได้ความน่าจะเป็น หรือทัศนคติ โดยเหตุการณ์ที่แสดงโดยอายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” ประกอบไปด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วย ได้แก่ เป้าหมายของการรับรู้ (the perceived) ในตำแหน่งประธาน และผู้รับรู้ (perceiver) ซึ่งไม่ปรากฏรูป

ตัวอย่าง

(323) นักเขียนยุคก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 ก็**ดูเหมือน**จะถนัดเขียนอะไรที่ยาวๆ อย่างนวนิยายมากกว่าเรื่องสั้น

(324) ก. **ดูเหมือน**ว่าคุณพดยศมีเรื่องภายในครอบครัวที่จะต้องสะสาง

ข. คุณพดยศ**ดูเหมือน**ว่ามีเรื่องภายในครอบครัวที่จะต้องสะสาง

(325) เราสองคน**ดูท่า**จะไม่ถูกกันเอาซะเลยนะ

(326) ก. **ดูท่า** พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร

ข. พวกเขา**ดู**ท่าจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไร

(327) ในภาษาอังกฤษความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิง**ดู**จะมีมากกว่าภาษาไทย

(328) ก. **ดู**คุณเป็นคนมีพลังเหลือเฟือ ทำงานศิลปะหลายแขนงไปเอาเรี่ยวแรงมาจากไหน

ข. **ดู**คุณเป็นคนมีพลังเหลือเฟือ ทำงานศิลปะหลายแขนงไปเอาเรี่ยวแรงมาจากไหน

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ส่วนอายตณกริยา “**รู้สึก**” แสดงภาพการมองเห็นเหตุการณ์แบบตนเอง (ผู้พูด) มีส่วนร่วม (ego-centric viewing arrangement) ในบริบทที่ต้องตามด้วยอนุภาคยืมเติมเต็ม (clause-embedding verb) หรืออนุภาคยืม “**ว่า**” ที่นามวลีในตำแหน่งประธานของ “**รู้สึก**” “**ได้ยิน**” และ “**เห็น**” ได้แก่ประธานบุรุษที่หนึ่งซึ่งอ้างถึงประธานของการสนทนาหรือผู้พูดเท่านั้น

ตัวอย่าง

(329) เห็นท่าที่ตอนเขาเดินเข้ามาแล้ว**รู้สึก**ว่าต้องมีปัญหาแน่

(330) **รู้สึก**ว่าการเงินของคุณมันคลอนแคลนชัด ๆ เป็นอุปสรรคอย่างไรชอบกล ต้องวางแผนนะ

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อายตกริยาทั้งสามมักปรากฏในตำแหน่งซ้ายสุดของประโยคโดยไม่ปรากฏนามวลีใด ๆ ในตำแหน่งประธาน แต่จากบริบทของการสนทนาสามารถทราบได้ว่าเป้าหมายของการรับรู้ได้แก่นามวลีที่ปรากฏในอนุภาคยืมที่ตามมา สังเกตจากที่สามารถกลับเอานามวลีในตำแหน่งประธานของอนุภาคยืมหลังในประโยคตัวอย่าง ก. ขึ้นมาวางในตำแหน่งประธานของ “**ดู**” ประโยคตัวอย่าง ข. ได้ เช่น “คุณพ่อดี” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ของ “**ดู**เหมือน” ในตัวอย่างที่ (324) ข. “พวกเขา” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ของ “**ดู**ท่า” ในตัวอย่างที่ (326) ข. และ “คุณ” เป็นเป้าหมายของการรับรู้ของ “**ดู**” ในตัวอย่างที่ (328) ข.

อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลแม้จะไม่ปรากฏผู้รับรู้ด้วยรูปภาษา จากบริบทและภูมิหลังของการสนทนาสามารถระบุได้ว่าผู้รับรู้ที่ไม่ปรากฏรูปคือประธานของการสนทนาหรือผู้พูด

ซึ่งถูกละรูปสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง⁵⁰ ไป กล่าวคืออ้างถึงตัวเองเป็นศูนย์ (zero-encoding of self) ในลักษณะเป็นผู้กล่าวอ้าง ผู้ประเมิน หรือผู้ให้ความเห็น

การไม่ปรากฏรูปแสดงการอ้างถึงผู้รับรู้แสดงการสร้างมโนทัศน์ในลักษณะที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ประกอบไปด้วยเป้าหมายของการรับรู้ และผู้รับรู้ หรือตัวผู้พูดเอง ทำให้เป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ (object of conceptualization) กับผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) มีความเป็นอสมมาตร กล่าวคือผู้พูดถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์

ในการมองภาพเหตุการณ์ในประโยคตัวอย่างข้างต้น แม้จะมีนามวลีปรากฏในตำแหน่งประธานของกริยา “ดู” และ “เห็น” แต่นามวลีดังกล่าวไม่ได้แสดงบทบาททางความหมายสอดคล้องกับตำแหน่งการปรากฏ คือไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้รับรู้ด้วยตา แต่กลับแสดงบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ บทบาททางความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประธานทางไวยากรณ์ไม่มีบทบาทเป็นผู้กระทำตามรูปภาษาจริง การที่นามวลีในตำแหน่งประธานไม่แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับรู้เนื่องจากบทบาทดังกล่าวถูกสวมทับ หรือย้ายไปอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้สร้างมโนทัศน์ หรือผู้พูดแทน กล่าวคือผู้พูดแทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ และรับบทบาทผู้ควบคุมการเป็นผู้รับรู้ด้วยตนเอง ภาพการสร้างมโนทัศน์ในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแผนภูมิภาพสุดท้าย (subjectification) เส้นโยงระหว่างสิ่งโคจรกับจุดสังเกตหายไป ภาพของการกระทำของสิ่งโคจรต่อจุดสังเกตถูกยึดไว้ด้วยแนวเส้นประหัวลูกศรที่เชื่อมโยงมาจากผู้สร้างมโนทัศน์แทน ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าบทบาทการเป็นผู้กระทำของสิ่งโคจรที่ปรากฏในวงฟังก์ชันใจลดเลือนลงจนเกิดการโปร่งใสทางความหมาย ทำให้นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของ “ดู” และ “เห็น” ไม่จำเป็นต้องมีบทบาทสอดคล้องกับตำแหน่งประธาน เนื่องจากผู้พูดกลายเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์และกลายเป็นผู้ควบคุมการกระทำที่แสดงโดยอายตณกริยา “ดู” และ “เห็น” แทน ทำให้เกิดการตีความตามการมองของผู้พูดแทนการตีความตรงตามรูปภาษา การมองภาพเหตุการณ์ลักษณะที่กล่าวมาถือได้ว่าเป็นการมองเหตุการณ์ด้วยมุมมองแบบอัตวิสัยตามแนวคิดของแลงแอกเคอร์

⁵⁰ ข้อสังเกตคือภาษาไทยเป็นภาษาที่เรียกว่า pro-drop language กล่าวคือผู้พูดภาษาไทยสามารถพูดประโยคลอย ๆ โดยไม่อ้างถึงคำสรรพนามได้ ดังนั้นจึงเป็นปกติสำหรับคำกริยา “เห็น” และคำกริยาอื่น ๆ ที่จะปรากฏใช้แบบ “การอ้างถึงแบบศูนย์” (zero-anaphora)

แม้การมองเหตุการณ์ในลักษณะที่ผู้พูดเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์จะมีความเป็นอัตวิสัย อยู่แล้ว แต่การไม่แสดงรูปอ้างอิงตนเองทำให้การมองเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวมีความเป็นอัตวิสัยสูงขึ้นดังที่แลงแอกเคอร์ (Langacker 1985: 137) ยกตัวอย่างต่อไปนี้

(331) ก. *Ed Klima was sitting across the table from me!*

ข. *Ed Klima was sitting across the table!*

(Langacker, 1985: 137)

ประโยคตัวอย่างข้างต้นแสดงการมองเหตุการณ์โดยมุมมองแบบอัตวิสัย หรือการมองเหตุการณ์ที่ผู้พูดเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์เช่นกัน แต่ต่างกันที่ระดับความเป็นอัตวิสัย หรือระดับการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ ในประโยคที่ (331) ก. ที่มีรูปแสดงการอ้างอิงถึงตัวผู้พูด *me* ปรากฏอยู่แสดงภาพเหตุการณ์ในลักษณะของภาพถ่ายที่มีองค์ประกอบของภาพสองส่วน ได้แก่ คนที่นั่งอยู่ตรงข้ามกับอีกคนหนึ่ง การปรากฏรูปแสดงการอ้างอิงถึงตัวผู้พูดในประโยคดังกล่าวทำให้ผู้พูดมองตนเองเป็นส่วนหนึ่งในภาพถ่ายนั้น ทำให้การมองเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวเป็นการมองด้วยมุมมองแบบอัตวิสัย ขณะที่การมองเหตุการณ์ที่แสดงโดยประโยคที่ (331) ข. ที่ไม่ปรากฏรูปแสดงการอ้างอิงถึงตัวผู้พูด *me* เป็นการมองด้วยมุมมองแบบอัตวิสัยสูงกว่า เนื่องจากผู้พูดได้เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในภาพดังกล่าวในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างเต็มตัว ในลักษณะของผู้ร่วมเหตุการณ์คนหนึ่ง ที่เห็นเหตุการณ์การนั่งของคนฝั่งตรงข้ามกับตนเองดังนั้นก็จึงไม่อาจมองเห็นตัวเองได้ เนื่องจากตนเองถูกกลืนกลายเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์นั้น ด้วยเหตุนี้การมองเหตุการณ์ที่แสดงโดยประโยคตัวอย่าง ข. จึงเป็นการมองด้วยมุมมองแบบอัตวิสัยมากกว่า

จากข้อมูลพบว่าอายตณกริยา “ดู” “เห็น” และ “รู้สึก” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ไม่ว่าจะปรากฏในรูปของกริยาเดียว หรือวลีตายตัวไม่ปรากฏรูปแสดงการอ้างอิงถึงตัวผู้พูดในฐานะผู้รับรู้ทั้งสิ้น ทำให้การมองเหตุการณ์โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลด้วยอายตณกริยาทั้งสามมีความเป็นอัตวิสัยสูง

ในแง่ของการเป็นอัตวิสัยของทรอกอท จะเห็นได้ว่าอายตณกริยาทั้งสามที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเกิดการพัฒนาความหมายจากการรับรู้ภายนอกไปสู่การรับรู้ภายในมากขึ้น สืบเนื่องจากกริยาวลีที่ปรากฏในอนุภาคที่ตามมาหลังอายตณกริยา “ดู” “เห็น” และ “รู้สึก” มักปรากฏเป็นคำแสดงการประเมิน หรือคำแสดงความคิดเห็นที่เกิดจากการรับรู้ภายในของผู้พูดมากกว่า การรับรู้ภายนอก เช่น

อายตนกริยา “ดู”

- (332) ภาพในกรอบรูปดูสดขึ้นมีชีวิตชีวาเหลือเกิน
- (333) คุณท่านทำอาหารอะไรก็ดูอร่อยน่าทานนะคะ
- (334) ดูท่าทางคุณจะธรรมะธรรมโมนะ ไม่ว่าว่าคุณหรือคู่มือ
- (335) ยังไงช่วยๆกันกล่อมคุณย่าให้ขายที่หน่อยนะ ดิฉันคนเดียวดูท่าจะทำไม่สำเร็จ
- (336) ดูเหมือนว่าเรื่องการเมืองที่คนจนนั้นจะเปลี่ยนยาก
- (337) “ได้ คุณกำลังเข้าใจผิดนะ จริง ๆ แล้ว.” ภาษาไทยเจ้อสำเนียงอังกฤษบัดนี้เริ่มไม่ชัดในทุก ๆ วินาที ดูเหมือนอารมณ์ของคนที่อยู่ปลายสายก็คงจะร้อนรนไม่แพ้เขา

อายตนกริยา “เห็น”

- (338) พ่อแม่ก็มีไอเดียเพิ่มสินค้าตัวใหม่มาขายตลอดเวลา ที่โดดเด่นมากเห็นจะเป็นการประดิษฐ์เครื่องชูดมะพร้าวขึ้นเองจากสมองอันชาญฉลาด
- (339) ภาพยนตร์ชีวประวัติที่เด่นที่สุดเห็นจะได้แก่เรื่อง Dr Ehrlich's Magic Bullet 1940 เนื่องจากมีรูปแบบซ้ำซากจำเจของภาพยนตร์ในแนวนี้โดยสิ้นเชิง
- (340) ตอนน้ำทะเลแห้งเห็นทำไม่ดีเพราะมันแปลกเกินไป เลยสตาร์ทรมมอเตอร์ไซค์รอ
- (341) นี่ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาเล่า เห็นที่จะโดนค่าเหล็กไม่มีขึ้นดี
- (342) คุณจะต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับคนอื่นไว้บ้างถ้าคุณยังมีสรรพนิสัยดังกล่าวติดตัวอยู่อย่างเห็นยวแน่นอนคุณก็เห็นจะอยู่กับคนอื่นลำบาก
- (343) เขาว่าคนรวยมักจะจนลูกนั้นเห็นจะจริง
- (344) ถ้าผู้ชายเขาดีจริงผู้หญิงไม่เห็นต้องระแวงอะไรเลย
- (345) เมื่อไหร่คุณแม่คุณถึงจะยอมขายที่ผืนนั้นซะทีนะ เก็บไว้ก็ไม่เห็นจะมีอะไรออกเงยขึ้นมาเลย

อายตนกริยา “รู้สึก”

- (346) เห็นท่าที่ตอนเขาเดินเข้ามาแล้วรู้สึกว่าต้องมีปัญหาแน่
- (347) รู้สึกว่าการเงินของคุณมันคลอนแคลนชัด ๆ เป็นอุปสรรคอย่างไรชอบกล ต้องวางแผนนะ

(ตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากประโยคตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าอายตกริยา “ดู” “เห็น” และ “รู้สึก” พัฒนาเป็นคำที่แสดงความหมายของการรับรู้ภายในภายใต้การตีความของผู้พูดมากกว่าการรับรู้ภายนอก อย่างเป็นวัตถุวิสัย สังกัดข้อความที่ขีดเส้นใต้ในประโยคตัวอย่างข้างต้นล้วนแสดงความหมายที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ทศนคติส่วนบุคคลของผู้พูด อย่างไรก็ตามอายตกริยา “เห็น” จะพัฒนาความหมายแสดงการรับรู้ภายในมากกว่า สังกัดว่าอายตกริยา “ดู” แสดงความเห็นที่ประเมินโดยอาศัยการรับรู้ทางกายภาพเป็นฐาน

อายตกริยา “ดู” แต่ละการปรากฏแสดงความหมายเชิงอัตวิสัยในระดับต่างกัน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

รูปที่ 37 ลำดับความเป็นอัตวิสัยของอายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “ดู”

อายตกริยา “ดู” ที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยวแสดงความเชิงอัตวิสัยในระดับต่ำสุด เนื่องจากความหมายที่แสดงโดยอายตกริยา “ดู” ในเกือบทุกการปรากฏเป็นการบรรยายสภาพตามความเป็นจริงที่ประจักษ์ให้เห็นด้วยตา เช่น ในตัวอย่างที่ (332) “ภาพในกรอบรูปดูสดชื่นมีชีวิตชีวาเหลือเกิน” และตัวอย่างที่ (333) “คุณท่านทำอาหารอะไรก็ดูอร่อยน่าทานนะคะ” อายตกริยา “ดู” ในกรณีนี้แสดงความหมายของการรับรู้ด้วยตาสูง

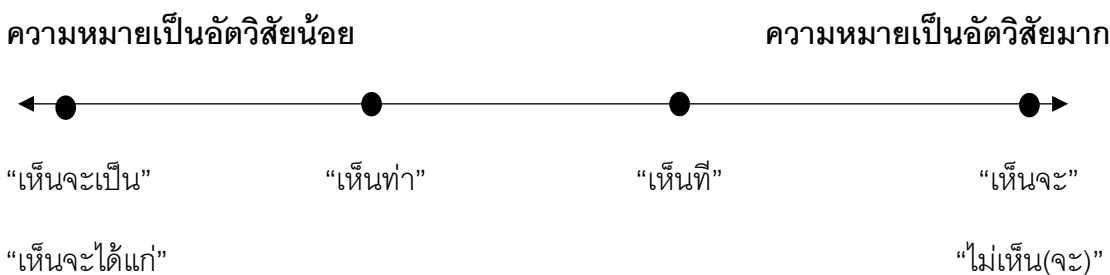
อายตกริยา “ดู” ในวลีตายตัว “ดูท่าทาง” แสดงความหมายเชิงอัตวิสัยในระดับต่ำกว่า “ดูท่า” เนื่องจาก “ดูท่าทาง” ยังคงความหมายเชิงประกอบ (componential) ตามรูปภาษาระหว่างอายตกริยา “ดู” ซึ่งหมายถึง “ใช้สายตาเพื่อให้เห็น” ที่ประกอบกับ “ท่าทาง” ซึ่งหมายถึง “กริยาที่ปรากฏให้เห็น” อยู่มาก ตัวอย่างที่ (334) “ดูท่าทางคุณจะธรรมะธรรมโมนะ ไม่รู้ว่าคุณหรือคุณผิด” แสดงการประเมินลักษณะนิสัยของบุคคลโดยอาศัยการใช้สายตาดูบุคลิกลักษณะท่าทางที่ปรากฏให้เห็นตามสภาพความเป็นจริง ในขณะที่ “ดูท่า” มีความหมายเป็นเชิงอัตวิสัยมากกว่าเนื่องจากคำว่า “ท่า” นอกจากจะหมายถึง “อาการที่ปรากฏให้เห็น” ยังหมายถึง “ช่วงที่ หรือโอกาส” ซึ่งมีคุณสมบัติทางความหมายเป็นนามธรรมกว่า เช่น ในตัวอย่างที่ (335) “ดิฉันคนเดียวดูท่าจะไม่สำเร็จ” แสดงการประเมินสถานการณ์ความเป็นไปได้ของโอกาสที่ ซึ่งต้องอาศัยการพิจารณาภายในมากกว่าการมองตามอาการที่ปรากฏให้เห็น อย่างไรก็ตามคำว่า “ดูท่า” และ “ดูท่าทาง”

แสดงความเป็นอัตวิสัยมากกว่า “ดู” ที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยว เนื่องจากแสดงความหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมากกว่าการบรรยายสภาพตามความเป็นจริง

อายตนกิริยา “ดู” ในวลีตายตัว “ดูเหมือน” แสดงความหมายเชิงอัตวิสัยสูงสุดทั้งในแง่คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ สืบเนื่องจากการที่ “ดูเหมือน” ถูกจัดเป็นคำวิเศษณ์ประเภทหนึ่งที่มีคุณสมบัติทางความหมายแสดงการรับรู้ภายใน โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า “เข้าใจว่า” ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าข้อความที่ปรากฏหลัง “ดูเหมือน” เป็นข้อความในลักษณะของความเห็น และการประเมินความของผู้พูด เช่น ตัวอย่างที่ (336) “เหมือนว่าเรื่องการไม่เคารพศักดิ์ศรีของคนจนนั้นจะเปลี่ยนยาก” และตัวอย่างที่ (337) “ดูเหมือนอารมณ์ของคนที่อยู่ปลายสายก็คงจะร้อนรนไม่แพ้เขา” แสดงความหมายที่เกี่ยวกับความเชื่อส่วนบุคคล และการประเมินสถานการณ์ความเป็นไปได้ที่อาศัยการรับรู้มากกว่าดูในตัวอย่างที่ (337) ที่การรับรู้เกี่ยวกับอารมณ์ของคนที่อยู่ปลายสายที่คุยโทรศัพท์อยู่ปลายทางเป็นการประเมินจากสถานการณ์ที่ปรากฏให้จากคนที่กำลังโทรศัพท์อยู่ในฝั่งที่ผู้พูดอยู่ แต่ไม่อาจเห็นอารมณ์ของคนที่อยู่ปลายทางได้ การประเมินที่เกิดขึ้นอาศัยการอนุมานจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็นต่อหน้า อย่างไรก็ตาม อายตนกิริยา “ดู” ยังคงแสดงความเชื่อ และทัศนคติที่ยังคงเคঁาของการรับรู้ด้วยตามากกว่าอายตนกิริยา “เห็น” ซึ่งแสดงความเชื่อ และทัศนคติของผู้พูดมากกว่าสภาพความเป็นจริง

ในขณะที่ “เห็น” ในหลายการปรากฏแสดงความเห็นที่มาจากประเมินภายในของผู้พูด โดยไม่ต้องอาศัยการรับรู้ทางกายภาพเป็นฐาน “เห็น” แต่ละการปรากฏแสดงระดับความเป็นอัตวิสัยดังนี้

รูปที่ 38 ลำดับความเป็นอัตวิสัยของอายตลกิริยาบางชี้แหล่งที่มาของข้อมูล “เห็น”

อายตนกิริยา “เห็น” ที่ปรากฏเป็นวลีตายตัว “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” แสดงความหมายในเชิงอัตวิสัยต่ำสุด เนื่องจาก “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” ปรากฏในโครงสร้างสัมพันธ์กริยาที่แสดงการบรรยายสภาพและความเห็นต่อนามวลีในตำแหน่งประธานในลักษณะ

การแสดงทัศนคติจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็น เช่น ตัวอย่างที่ (338) “พอมักมีไอดีเพิ่มสินค้าตัวใหม่ มาขายตลอดเวลา ที่โดดเด่นมากเห็นจะเป็นการประดิษฐ์เครื่องขูดมะพร้าวขึ้นเองจากสมองอันชาญฉลาด” และตัวอย่างที่ (339) “ภาพยนตร์ชีวิตประวัติที่เด่นที่สุดเห็นจะได้แก่เรื่อง Dr Ehrlich's Magic Bullet 1940” นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งขวาศของ “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” ได้แก่ “การประดิษฐ์เครื่องขูดมะพร้าวขึ้นเองจากสมองอันชาญฉลาด” ในตัวอย่างที่ (338) และ “เรื่อง Dr Ehrlich's Magic Bullet 1940” ในตัวอย่างที่ (339) คือหลักฐานที่เป็นพื้นฐานของการแสดงความเชื่อที่มีต่อสิ่งนั้นวลีที่ปรากฏในตำแหน่งหน้า “เห็นจะเป็น” และ “เห็นจะได้แก่” ในแง่นี้ จึงแสดงทั้งการรับรู้ทางกายภาพ และการแสดงความเห็น

อายตณกริยา “เห็น” ที่ปรากฏในวลีตายตัว “เห็นท่า” แสดงความหมายเชิงอรรถวิสัยต่ำกว่าว่า “เห็นที” โดยคำนาม “ท่า” ที่ปรากฏร่วมกับ “เห็น” หมายถึง “ลักษณะท่วงทีของร่างกายในอิริยาบถหนึ่ง ๆ” หรือ “ชั้นเชิง หรือท่วงที” ซึ่งเป็นลักษณะทางกายภาพ ส่วน “ที” หมายถึง “ชั้นเชิง หรือโอกาส” ซึ่งมีลักษณะความหมายเป็นในเชิงนามธรรมสูงกว่า ทำให้ “เห็นท่า” แสดงความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ในลักษณะของการประเมินบนพื้นฐานการมองเห็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมกว่า เช่น ตัวอย่างที่ (340) “ตอนน้ำทะเลแห้ง เพื่อนเห็นท่าไม่ดีเพราะมันแปลกเกินไป เลยสตาร์ทรถมอเตอร์ไซค์รอก” แสดงความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของทะเลที่มีลักษณะว่าอาจจะเกิดภัย หรืออันตรายบางอย่างจากลักษณะอาการของคลื่นลมที่ปรากฏให้เห็น ขณะที่ “เห็นที” ในตัวอย่างที่ (341) “นี่ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาเล่า เห็นทีจะโดนด่าแหลกไม่มีชั้นดี” เป็นการประเมินโอกาสที่เป็นความเห็นมากกว่าอาการที่ปรากฏแก่ตาทำให้ “เห็นที” มีความเป็นอรรถวิสัยมากกว่า “เห็นท่า”

อายตณกริยา “เห็น” ในวลีตายตัว “เห็นจะ” และ “ไม่เห็น(จะ)” แสดงความหมายเชิงอรรถวิสัยสูงสุด เนื่องจากข้อมูลที่บ่งชี้โดย “เห็นจะ” และ “ไม่เห็น(จะ)” เป็นความความเชื่อ และทัศนคติส่วนบุคคลของผู้พูด โดยแทบจะไม่แสดงความหมายของการ “รับรู้ด้วยตา” เลยดังแสดงให้เห็นในตัวอย่างที่ (342) – (345)

อายตณกริยา “เห็น” มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นคำที่แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับการรับรู้ภายในอยู่แล้วเนื่องจากเป็นคำกริยาที่แสดงการรับรู้ที่เด่นชัดที่สุดจึงมักถูกนำมาใช้อธิบายมโนทัศน์ที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรม เช่น การคิด การรู้ และด้วยเหตุที่ธรรมชาติของเหตุการณ์ที่ “เห็น” แสดงเน้นการรับรู้มากกว่าเน้นที่การกระทำของประธานดังที่ได้อภิปรายมาในบทที่ 4 อายตณกริยา “เห็น” จึงเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่ข้อมูลมีลักษณะเป็นความเห็น เป็นนามธรรม และมีความเป็นอรรถวิสัยได้มากกว่า “ดู”

สำหรับอายตนกิริยา “รู้สึก” พบว่าแสดงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ต่ำสุด เนื่องจากยังมีการปรากฏในลักษณะอนุพากย์ที่มีองค์ประกอบแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (grammatical relation) เช่น ประธาน และส่วนขยายตามลักษณะของคำกริยาเต็ม (full-fledged verb) ทั่วไป เช่น

(348) *ผมไม่เคยรู้สึกว่าแมงกับแมลงมันเป็นคำคนละคำ แมงมีแปดขา แมลงมีหกขา สมัยเรียนมัธยมก็เคยถูกสอนยังจำได้อยู่ แต่ผมฟังแล้วผมก็รู้สึกซัดๆ ทุกครั้ง*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อายตนกิริยา “รู้สึก” ข้างต้นปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะ “ไม่เคย” นอกจากนี้ยังปรากฏคำสรรพนาม “ผม” ในตำแหน่งประธาน การปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะและประธานทางไวยากรณ์ลักษณะนี้ทำให้อายตนกิริยา “รู้สึก” มีพฤติกรรมเป็นคำเนื้อหาแสดงการรับรู้ทางกายภาพมาก ทำให้อนุพากย์ที่ “รู้สึก” ปรากฏยังคงมีสถานะเป็นอนุพากย์หลักที่เต็มเต็มด้วยอนุพากย์ “ว่า”

ในแง่ของการกลายเป็นอัตวิสัยตามแนวคิดของทรอกอท อายตนกิริยา “รู้สึก” ไม่ได้เปลี่ยนจากความหมายเชิงวัตถุวิสัยเป็นความหมายเชิงอัตวิสัยตามแนวคิดของทรอกอทอย่างเห็นได้ชัดเท่ากับกรณีของอายตนกิริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ เนื่องจากอายตนกิริยา “รู้สึก” ที่เป็นคำกริยาแสดงการรับรู้ทางจิตเกี่ยวข้องกับ การแสดงทัศนคติมีความหมายตั้งต้นเป็นคำแสดงการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นการรับรู้ภายในอยู่แล้ว ดังนั้นการกลายเป็นอัตวิสัยในแง่นี้จึงไม่ชัดเจน

6.2.2 การกลายเป็นอวัชยของอายตณกริยาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะประกอบไปด้วยอายตณกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น”

อายตณกริยา “ได้ยิน” ในความหมายตั้งต้นเป็นคำสรรณกริยาที่มีความหมาย “รับรู้เสียงด้วยหู” คำว่า “ได้ยิน” จัดเป็นอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ (experiencer-oriented perception verb) ซึ่งประกอบด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์พื้นฐานสองหน่วยได้แก่ ผู้ประสบ (experiencer) และ สิ่งกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ (stimulus) ซึ่งจะปรากฏในหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ตัวอย่าง

(349) ลูก**ได้ยิน**เสียงผม ก็รู้เลยว่าพ่อร้องไห้

(350) สำหรับคนอังกฤษหากเราเผชิญไป**ได้ยิน**คนคุยกันเข้าเขาจะรู้สึกที่เราเสือกในเรื่องคนอื่น
(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของคำว่า “ได้ยิน” มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสบโดยมีคุณสมบัติเป็นสิ่งที่มีชีวิต (animated subject) ซึ่งส่วนใหญ่หมายถึง คน ส่วนนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งกรรมแสดงบทบาททางความหมายเป็น ก. “สิ่งกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ทางหู” เช่น “เสียงผม” ในตัวอย่างที่ (349) และ ข. อนุพากย์แสดง “เหตุการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการรับรู้ทางหู” เช่น “คนคุยกัน” ในตัวอย่างที่ (350)

ส่วนอายตณกริยา “เห็น” เป็นคำสรรณกริยาแสดงอายตณะแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ (experiencer-oriented perception verb) ซึ่งประกอบด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์พื้นฐานสองหน่วยได้แก่ ผู้ประสบ (experiencer) และ สิ่งกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ (stimulus) ในความหมายตั้งต้น

อายตกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” ในความหมายตั้งต้นมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นอายตกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ ในการสร้างมโนทัศน์ผ่าน อายตกริยาทั้งสามคำนี้ ผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) หรือผู้พุดมองภาพเหตุการณ์ในลักษณะที่

หน่วยร่วมเหตุการณ์ ได้แก่ ผู้รับรู้ เป้าหมายของการดู หรือสิ่งกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ในลักษณะต่าง ๆ เป็นเป้าหมายของการสร้างมโนทัศน์ (object of conceptualization) ในพื้นที่ “บนเวที” โดยผู้พูด มีบทบาทเป็นผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) หรือเป็นผู้มองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ อย่างเป็นวัตถุวิสัย

เหตุการณ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ในวงเพ่งความสนใจกระทำต่อกันเป็นการแสดงบทบาทที่สามารถตีความได้ตามรูปภาพ กล่าวคืออายตกริยา “ได้ยิน” ในความหมายตั้งต้นแสดงภาพเหตุการณ์ที่สิ่งโคจร “ลูก” ในตัวอย่างที่ (349) และ “เรา” ในตัวอย่างที่ (350) แสดงการรับรู้เสียงจากจุดสังเกตที่เป็นเสียง เช่น “เสียงผม” ในตัวอย่างที่ (349) หรือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดเสียง เช่น “คนคุยกัน” ในตัวอย่างที่ (350) ตามความหมายประจำรูปที่กริยาทั้งสามแสดง การมองเหตุการณ์ตามความหมายประจำรูปของอายตกริยาทั้งสามลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการมองที่แสดงโดยแผนภาพ (Initial configuration) เช่นเดียวกับ “ดู” และ “เห็น” ที่กล่าวมา

อายตกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” กลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยแสดงภาพการมองเหตุการณ์แบบตนเอง (ผู้พูด) มีส่วนร่วม (ego-centric viewing arrangement) ในบริบทที่ “ได้ยิน” และ “เห็น” ปรากฏในโครงสร้างกริยาที่ต้องตามด้วยอนุพากย์เติมเต็ม (clause-embedding verb) หรืออนุพากย์ “ว่า” ที่นามวลีในตำแหน่งประธานของ “ได้ยิน” และ “เห็น” ได้แก่ ประธานบุรุษที่หนึ่งซึ่งอ้างถึงประธานของการสนทนาหรือผู้พูดเท่านั้น

$$\begin{array}{c} \text{(นามวลี) +} \\ \text{ผู้รับรู้} \end{array} \left[\begin{array}{l} \text{อายตกริยา “ได้ยิน”} \\ \text{อายตกริยา “เห็น”} \end{array} \right] + \left[\begin{array}{l} \text{อนุพากย์แสดงการสื่อสาร} \\ \text{เหตุการณ์แสดงการรายงาน} \end{array} \right] + \text{อนุพากย์เติมเต็ม “ว่า”} \\ \text{ข้อมูล}$$

ตัวอย่าง

- (351) **ได้ยิน** ไอ้กรบอกรว่าระบבל่ม คอมนฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหรอ
- (352) **ได้ยิน** คนเลว่าว่ามีดอกไม้ไฟพิเศษชนิดหนึ่ง ถ้าหนุ่มสาวที่ไม่เคยเจอกันมาก่อนได้เห็นดอกไม้ไฟชนิดนั้นพร้อมกันจะตกหลุมรักกันทันที
- (353) **เห็น** คุณบัทมาบ่นว่าคืนแรกนอนไม่หลับ ไม่เคยกับเสียงคลื่น มันซัดดังทั้งคืน
- (354) **เห็น** นังบัวว่าเขากินยาคุมไว้ ลืมตาอำปากได้เสียก่อนค่อยมีลูกมันกลัวลูกลำบาก

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

แม้ในทางวากยสัมพันธ์อนุพากย์ที่ “ได้ยิน” และ “เห็น” ปรากฏจะมีสถานะทางไวยากรณ์เป็นอนุพากย์หลัก ขณะที่อนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” มีสถานะเป็นอนุพากย์รอง แต่ในทางอรรถศาสตร์อนุพากย์ที่อายตनกริยาทั้งสองปรากฏกลับทำหน้าที่เป็นเหมือนอนุพากย์ที่ไม่แสดงใจความหลักของประโยค ขณะที่อนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” มีบทบาททางความหมายเป็นใจความสำคัญของประโยคที่ไม่สามารถละได้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสอดคล้องกับพัฒนาการของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงานในทางแบบลักษณะภาษาที่พบเห็นได้ทั่วไป

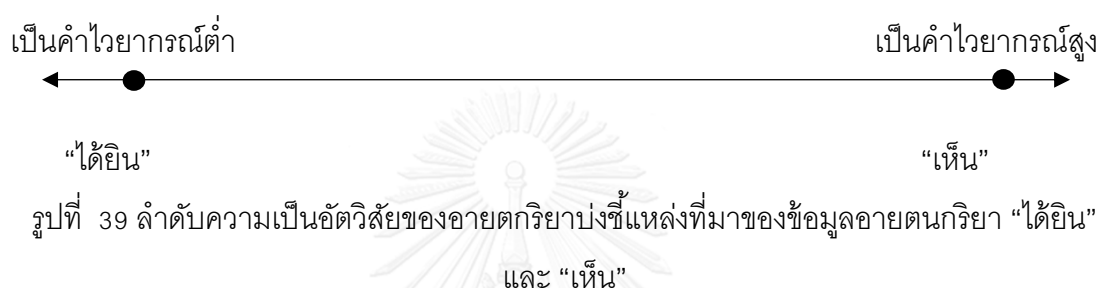
ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004: 242) อธิบายถึงกระบวนการพัฒนาความหมายจากคำเนื้อหาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทคัดลอกถ้อยความ และการรายงานว่าเกิดจากการวิเคราะห์ใหม่ของหน่วยสร้างประโยคสองอนุพากย์ (reanalysis of biclausal construction) ที่อนุพากย์หนึ่งมักเป็นอนุพากย์ที่มีกริยาแสดงการสื่อสารเป็นกริยาหลัก ส่วนอีกอนุพากย์หนึ่งมีใจความเป็นเรื่องจากการสื่อสาร อนุพากย์ที่แสดงใจความของการสื่อสารเกิดการวิเคราะห์ใหม่จากที่มีสถานะเป็นอนุพากย์เติมเต็มกลายเป็นอนุพากย์หลักเนื่องจากในความสำคัญอยู่ที่เรื่องที่จะสื่อสารมากกว่าวิธีการที่ข้อมูลถูกถ่ายทอด ดังนั้นบทบาทของการสื่อสารจึงลดลงและกลายเป็นเพียงคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในที่สุด

การกลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของอายตนกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” สอดคล้องกับพัฒนาการของคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงานในทางแบบลักษณะภาษาที่กล่าวมาโดย “ได้ยิน” และ “เห็น” ที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงานมักปรากฏตามด้วยอนุพากย์แสดงการรายงานที่ประกอบไปด้วยคำกริยาแสดงการสื่อสาร เช่น “บอก” ในตัวอย่างที่ (351) “เล่า” ในตัวอย่างที่ (352) “บน” ในตัวอย่างที่ (353) และ “ว่า” ในตัวอย่างที่ (354)

อายตนกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” ที่ทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมักไม่ปรากฏรูปแสดงประธานทางไวยากรณ์ เนื่องจากประธานของกริยาทั้งสามคือประธานของการสนทนาหรือผู้พูดที่ถูกละออกไปในบริบทของการสนทนา การสร้างมโนทัศน์จากการใช้อายตนกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” ทำให้เกิดการสร้างมโนทัศน์ที่ผู้พูดมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กล่าวคือผู้พูดเป็นทั้งผู้สร้างมโนทัศน์ (conceptualizer) และผู้ร่วมเหตุการณ์ในเวลาเดียวกัน คือเป็นทั้งผู้มองเหตุการณ์และเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์นั้นในฐานะผู้ฟัง และผู้เห็น การมองเหตุการณ์ที่ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับภาพการมองเหตุการณ์ในภาพที่ 3 (attenuation) ที่ไม่มีผู้รับรู้ตามรูปภาพปรากฏในพื้นที่บนเวที เนื่องจากผู้รับรู้ในเหตุการณ์ก็คือผู้พูดเอง ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงโดยแนวเส้นประที่เชื่อมโยงต่อจากผู้สร้างมโนทัศน์ไปยังสิ่งโคจรกับจุดสังเกตในพื้นที่ “บนเวที” หรือในวงเพ่งความ

สนใจ โดยเส้นประที่เชื่อมไปแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีบทบาทเป็นผู้ขับเคลื่อนเหตุการณ์การรู้สึก การฟัง และการมองเห็นอย่างสมบูรณ์ ทำให้การมองเหตุการณ์การตีความเป็นไปอย่างเป็นอัตวิสัย ภายใต้การมองของผู้พูด

อย่างไรก็ตามในแง่ของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์อายตกริยา “เห็น” และ “ได้ยิน” มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำเนื่อห้าน้อยลง ขณะเดียวกันก็มีบทบาททางคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาในแง่ของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้งสองมีลำดับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ดังนี้

อายตกริยา “เห็น” แสดงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์สูงสุด เนื่องจากมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ต่างจากความหมายตั้งต้นมากที่สุด ประการแรก “เห็น” ที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทรายงานมักปรากฏตามด้วยอนุพากย์แสดงการสื่อสารซึ่งไม่สอดคล้องทางความหมายกับการรับรู้ด้วยตา เช่น

(355) ก. ผมอยากให้ตำรวจหาคนที่เป็นคนเอากาแฟไปเหล่านี้ออกมาให้ได้เห็น [เค้าบอก] [ว่า
รู้ตัวแล้ว]

ข. ผมอยากให้ตำรวจหาคนที่เป็นคนเอากาแฟไปเหล่านี้ออกมาให้ได้ได้ยิน [เค้าบอก] [ว่ารู้ตัว
แล้ว]

จากตัวอย่างจะเห็นว่า อายตกริยาแสดงการรับรู้ทางเสียง “ได้ยิน” ดูจะเหมาะสมและสอดคล้องทางความหมายกับอนุพากย์ “เค้าบอก” มากกว่า “เห็น” การปรากฏในบริบทที่ไม่สอดคล้องทางความหมายของคำกริยา แสดงให้เห็นว่าอายตกริยามีคุณสมบัติทาง “เห็น” ความหมายเดิมที่เป็นการรับรู้ด้วยตาน้อยลง ขณะที่แสดงความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมากขึ้น ทำให้สามารถปรากฏตามมาด้วยเหตุการณ์ที่เป็นข้อมูลประเภทใดก็ได้

ประการที่สอง “เห็น” มักปรากฏในตำแหน่งซ้ายสุดของประโยคโดยไม่ปรากฏประธานของคำกริยา นอกจากนี้ยังมักปรากฏเป็นคำที่ไม่มีส่วนขยายแสดงกาล การณ์ลักษณะ ทัศนภาวะ และกริยาวิเศษ ขณะที่ “ได้ยิน” ยังปรากฏร่วมกับองค์ประกอบที่แสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์

(grammatical relation) เช่น ประธาน และส่วนขยายอื่น ๆ เช่นเดียวกับคำกริยาที่เป็นคำเนื้อหาทั่วไป เช่น

(356) ฉันเคยได้ยินมาแล้วว่า ไม่ให้เจ้านายเสด็จไปเมืองสุพรรณ แต่ยังไม่รู้ว่าห้ามเพราะเหตุใด

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

อายตกริยา“ได้ยิน” ในตัวอย่างข้างต้นปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะ “เคย” “มาแล้ว” นอกจากนี้ยังปรากฏคำสรรพนาม “ฉัน” ในตำแหน่งประธาน การปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะและประธานทางไวยากรณ์ลักษณะนี้ทำให้อายตกริยา “ได้ยิน” มีพฤติกรรมเป็นคำเนื้อหาแสดงการรับรู้ทางกายภาพมาก ทำให้อนุพากย์ที่ “ได้ยิน” ปรากฏยังคงมีสถานะเป็นอนุพากย์หลักที่แสดงความหมายของการรับรู้ทางกายภาพอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามการปรากฏในลักษณะดังกล่าวในกรณีของอายตกริยา “เห็น” แทบไม่มีปรากฏให้เห็นเลย ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอายตกริยา “เห็น” เริ่มมีพฤติกรรมเป็นหน่วยคำอิสระที่ไม่ได้แสดงความหมายของการรับรู้ด้วยตาเต็มที่ แต่ทำหน้าที่บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมากกว่า

ในแง่ของการกลายเป็นอัตวิสัยตามแนวคิดของทรอกอท อายตกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” ไม่ได้เปลี่ยนจากความหมายเชิงวัตถุวิสัยเป็นความหมายเชิงอัตวิสัยตามแนวคิดของทรอกอทอย่างเห็นได้ชัดเท่ากับกรณีของอายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ เนื่องจากอายตกริยาทั้งสามแสดงการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นการรับรู้ภายในอยู่แล้ว

กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยทั้งในแง่มุมมองของแลงแอกเคอร์และทรอกอทถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ ดังนั้นระดับของการกลายเป็นอัตวิสัยทั้งในแง่ของมุมมองที่มีต่อเหตุการณ์และความหมายที่ดีความโดยมีผู้พูดเป็นศูนย์กลางจึงมีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ กล่าวคือยิ่งรูปภาษาแสดงมุมมองแบบอัตวิสัย หรือมีความหมายในเชิงวิสัยมากขึ้นเท่าไร รูปภาษานั้นก็ยิ่งแสดงถึงสถานการณกลายเป็นคำไวยากรณ์มากขึ้นเท่านั้น หากพิจารณาในแง่ระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์และระดับของการกลายเป็นอัตวิสัยที่แสดงโดยอายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยสามารถสรุปตามแนวคิดทั้งสองเป็นแนวระดับความต่อเนื่องของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ดังนี้

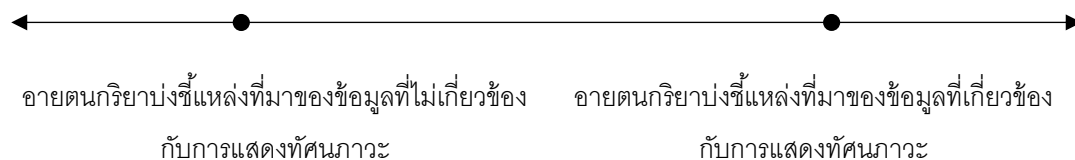
เป็นคำไวยากรณ์ต่ำ (อติวิสัยต่ำ)

เป็นคำไวยากรณ์สูง (อติวิสัยสูง)

มุมมองแบบแลงแอกเคอร์

บทบาทการควบคุมเหตุการณ์ตามรูปภาพ
(เน้นการตีความของประธานทางไวยากรณ์)

บทบาทของการควบคุมเหตุการณ์ลดเลือนและ
โปร่งใส(เน้นการตีความของประธานของการสนทนา)

“ได้ยิน” “เห็น”

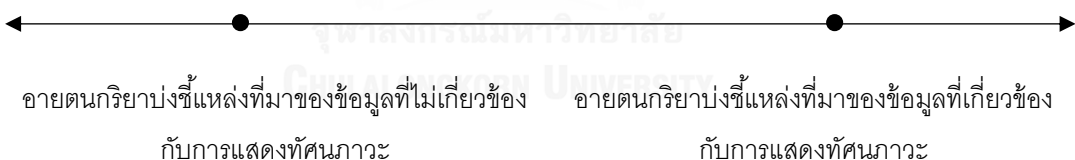
“รู้สึก” “ดู” “ดูท่าทาง” “ดูท่า” “ดูเหมือน”

“เห็นจะเป็น” “เห็นท่า” “เห็นที” “เห็นจะ”
“เห็นจะได้แก่” “ไม่เห็น(จะ)”

มุมมองแบบทรอกอท

การรับรู้ภายนอก

การรับรู้ภายใน

“ได้ยิน” “เห็น”

“รู้สึก” “ดู” “ดูท่าทาง” “ดูท่า” “ดูเหมือน”

“เห็นจะเป็น” “เห็นท่า” “เห็นที” “เห็นจะ”
“เห็นจะได้แก่” “ไม่เห็น(จะ)”

รูปที่ 40 ระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตามระดับของการกลายเป็นอติวิสัยของอายตณกริยาบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทย

ในมุมมองแบบแลงแอกเคอร์ ความเป็นอัตวิสัยพิจารณาจากการปรับเปลี่ยนมุมมอง เหตุการณ์จากการมุมมองเหตุการณ์แบบวัตถุวิสัยซึ่งเป็นการตีความเหตุการณ์ตามรูปภาพ เป็น มุมมองเหตุการณ์แบบอัตวิสัยซึ่งเป็นการตีความตามการรับรู้ของประธานของการสนทนาหรือผู้พูด โดยการเปลี่ยนแปลงมุมมองที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการมองเหตุการณ์ในเชิงความเป็นไปได้มากกว่า เป็นข้อเท็จจริง หรือแสดงความหมายในแวดวงมโนทัศน์ทางจิตหรือประสบการณ์ (mental or experiential domain) มากกว่าความหมายในแวดวงมโนทัศน์ทางกายภาพ (physical domain)

อายตณกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ดู” และ “เห็น” แสดงระดับของการกลายเป็นอัตวิสัยสูงสุดตามแนวคิดดังกล่าว การกลายเป็นอัตวิสัยของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะแสดงให้เห็นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์จากความหมายตั้งต้นที่มีโครงสร้างเป็นอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำ และเน้นประธานในฐานะผู้ประสบกลายเป็นอายตณกริยาแบบเน้นกรรม ทำให้นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของการ “ดู” และ “เห็น” ไม่สอดคล้องกับตำแหน่งการปรากฏ คือไม่ใช่ผู้กระทำ แต่เป็นกรรมซึ่งเป็นเป้าหมายของการรับรู้ไป กล่าวคือบทบาทของประธานตามรูปภาพ หรือประธานทางไวยากรณ์เป็นศูนย์กล่าวคือโปร่งใส (transparent) อย่างสมบูรณ์ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกริยาดังกล่าวทำให้บทบาทของการเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์ ย้ายมาอยู่ที่การรับรู้ของผู้พูด กล่าวคือผู้ “ดู” และ “เห็น” ได้แก่ผู้พูด นอกจากนี้ “ดู” และ “เห็น” มักปรากฏในบริบทการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็น และทัศนคติมากกว่าการบรรยายลักษณะตามกายภาพ ทำให้ “ดู” และ “เห็น” แสดงการรับรู้ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมเป็นการรับรู้เชิงประสบการณ์มากกว่ามากกว่าการรับรู้ทางกายภาพ ด้วยเหตุนี้อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ดู” และ “เห็น” จึงพัฒนามาเป็นคำไวยากรณ์มากกว่า

ขณะที่อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “รู้สึก” “ได้ยิน” และ “เห็น” แสดงระดับของการกลายเป็นอัตวิสัยและการกลายเป็นคำไวยากรณ์ต่ำกว่า สังเกตจาก “รู้สึก” “ได้ยิน” และ “เห็น” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลยังคงปรากฏในโครงสร้างอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำตามความหมายตั้งต้น และยังคงแสดงการรับรู้ตามรูปภาพ อย่างไรก็ตาม “รู้สึก” “ได้ยิน” และ “เห็น” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลก็มีมุมมองเหตุการณ์แบบอัตวิสัยในระดับหนึ่งเนื่องจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยกริยาทั้งสามล้วนเป็นการมองเหตุการณ์ที่มีผู้พูดเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในฐานะผู้รับรู้ตามความหมายของแต่ละรูปภาพ แต่อายตณกริยา “เห็น” แสดงระดับของการเป็นอัตวิสัยสูงกว่า

เนื่องจาก “เห็น” มักปรากฏแบบไร้ประธานทางไวยากรณ์ ซึ่งแสดงถึงระดับการเข้าร่วมในเหตุการณ์อย่างกลมกลืนกว่า “รู้สึก” และ “ได้ยิน” ซึ่งมักปรากฏรูปแสดงการอ้างถึงผู้พูดมากกว่า

ในมุมมองแบบทรอกอท ความเป็นอัตวิสัยพิจารณาจากความหมายของรูปภาษาที่อยู่ภายใต้ความเชื่อ และทัศนคติของผู้พูด เมื่อพิจารณาในแง่อายตณกริยาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ดู” และ “เห็น” แสดงระดับของการกลายเป็นอัตวิสัยสูงกว่า อายตณกริยา “รู้สึก” “ได้ยิน” และ “เห็น” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ เนื่องจาก “ดู” และ “เห็น” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะแสดงความหมายโดยรวมในลักษณะของการประเมินสถานการณ์ การแสดงความคิดเห็นที่อยู่ภายใต้ความเชื่อ และทัศนคติของผู้พูด ในขณะที่ “รู้สึก” “ได้ยิน” และ “เห็น” แสดงความหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ภายนอกที่เป็นการรับรู้ทางกายภาพตามรูปภาษามากกว่า เมื่อพิจารณาในแง่อายตณกริยา “รู้สึก” จึงแสดงการรับรู้ภายในที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ และทัศนคติของผู้พูดมากกว่าอายตณกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” เนื่องจากเป็นการสันนิษฐานซึ่งถือเป็นการรับรู้ภายใน ดังนั้น “รู้สึก” จึงแสดงความเป็นอัตวิสัยสูงกว่า “ได้ยิน” และ “เห็น” ที่เป็นการรับรู้ภายนอกมากกว่า

ภาพรวมของการกลายเป็นอัตวิสัยและการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตามแนวคิดของแบบแลงแอดเคอร์และทรอกอทเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวโดยสรุปคืออายตณกริยา “เห็น” พัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์สูงสุด รองลงมามีคืออายตณกริยา “ดู” “รู้สึก” และ “ได้ยิน” ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามบริบทการปรากฏ จะพบว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลทั้ง 4 คำ มีระดับความเป็นคำไวยากรณ์แตกต่างกัน

ตามแนวคิดของไฮน์ (Heine, 2002) ระดับขั้นของการกลายเป็นคำไวยากรณ์จากปัจจัยทางบริบทเป็น 4 ระดับดังนี้

1) **ขั้นแรก (the initial stage)** คือการที่รูปภาษาหนึ่งปรากฏในบริบทที่แตกต่างกันแต่ยังคงความหมายเดิม โดยการปรากฏในบางบริบทอาจก่อให้เกิดการตีความใหม่ได้

2) **ขั้นบริบททับซ้อน (bridging context)** คือการที่รูปภาษาหนึ่งปรากฏในบริบทที่แตกต่างแล้วก่อให้เกิดการตีความใหม่ แต่ความแตกต่างระหว่างความหมายเก่าและความหมายใหม่ยังไม่อาจแยกขาดจากกันได้ กล่าวคือยังคงความหมายในทำนองเดียวกันอยู่

3) **ขั้นความหมายใหม่ (switch context)** คือการที่รูปภาษาหนึ่งถูกใช้ในบริบทเฉพาะเดิม ๆ จนทำให้เกิดความหมายใหม่ที่ไม่สามารถตีความด้วยความหมายเดิมได้

4) **ชั้นความหมายประจำรูป (conventionalization)** คือการที่รูปภาษาหนึ่งปรากฏในบริบทเฉพาะเดิม ๆ จนเกิดการตีความใหม่ และได้พัฒนากลายเป็นความหมายประจำคำอีก ความหมายหนึ่งแยกออกจากความหมายเดิมอย่างเด็ดขาด ทำให้รูปภาษาในความหมายดังกล่าวปรากฏในบริบทใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเกิดภายในบริบทเฉพาะเริ่มแรกที่ความหมายใหม่เกิดขึ้น

อายตนกิริยา “เห็น”

อายตกริยา “เห็น” ทั้งที่ปรากฏเป็นอายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ และที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะแสดงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์สูงสุด โดย “เห็น” พัฒนาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ถึงระดับ 3) ชั้นความหมายใหม่ ตามแนวคิดของไฮน์ (Heine, 2002) เนื่องจาก “เห็น” ปรากฏใช้ในบริบทเฉพาะเดิม ๆ จนทำให้เกิดความหมายใหม่ที่ไม่สามารถตีความด้วยความหมายเดิมได้ เช่น

(357) **เห็น**บอกว่าเมื่อวานนี้พระมรณภาพไป รู้สึกองค์หนึ่งหรือเปล่านะ(ที่ภาคใต้)

(358) **เห็น**บอกว่า คนเราใช้สติไปวันหนึ่งแค่ 7 เอง ที่เหลือ 93 เป็นไร้สติ

อายตกริยา “เห็น” ในบริบทข้างต้นปรากฏในบริบทของการรายงานที่ “เห็น” ไม่สามารถตีความเป็นการรับรู้ด้วยตาได้อีก สืบเหตุการณ์จากความไม่สอดคล้องทางความหมายจากการปรากฏร่วมกับกริยาแสดงการสื่อสาร “บอก” ซึ่งปรากฏแบบไม่มีประธานทางไวยากรณ์ “เห็น” และ “บอก” ปรากฏร่วมกันในบริบทเดิม ๆ คือ “เห็นบอกว่า.....” และมักใช้ในบริบทของการอ้างแหล่งที่มาของข้อมูลโดยการรายงานคำพูดของคนอื่นเสมอ ทำให้อายตกริยา “เห็น” ในบริบทดังกล่าวถูกไม่สามารถตีความว่าเป็นการแสดงการรับรู้ด้วยตาได้อีก

อย่างไรก็ตาม “เห็น” ที่ปรากฏในบริบทของการรายงานบางบริบทกลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในขั้นที่ 2) บริบททับซ้อนที่ “เห็น” ในความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับการรับรู้ด้วยตาแยกไม่ขาดจากกัน เช่น

(359) **เห็น**หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าจะมีเลี้ยงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้ไม่ใช่หรือ

“เห็น” ที่ปรากฏในบริบทข้างต้นแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลและการรับรู้ด้วยตาทับซ้อนกัน โดยนามวลีแสดงแหล่งที่มาของข้อมูล “หนังสือพิมพ์” มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์เป็นเป้าหมายของการรับรู้ด้วยตาที่แสดงโดยอายตกริยา “เห็น” ขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลเมื่อปรากฏในโครงสร้างประโยครายงาน ทำให้ “เห็น” สามารถตีความได้ 2 อย่าง คือบ่งชี้

แหล่งที่มาของข้อมูลและรับรู้เป้าหมาย “หนังสือพิมพ์” ด้วยตา ทำให้ “เห็น” ในบริบทนี้ยังคงมีความทับซ้อนกันระหว่าง “เห็น” ในความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลซึ่งมีความหมายใหม่กับ “เห็น” ในความหมายรับรู้ด้วยตาซึ่งเป็นความหมายเก่า

ส่วน “เห็น” ที่เป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะแทบทุกการปรากฏกลายเป็นคำไวยากรณีนัยที่ 3) ชั้นความหมายใหม่เกือบทั้งหมด เนื่องจาก “เห็น” ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะแทบทุกการปรากฏแสดงความหมายของการประเมินความเป็นไปได้ และความคิดเห็นซึ่งไม่สามารถตีความเป็นการรับรู้ด้วยตาได้

อายตนกิริยา “ดู”

อายตนกิริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ดู” พัฒนากลายเป็นคำไวยากรณีนัยถึงระดับที่ 3) ในบริบทที่ “ดู” ไม่สามารถตีความเป็นอื่นนอกจากเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะได้ ยกเว้น “ดู” ในบริบท “ดูท่า(ทาง)” ในหลายการปรากฏยังคงอยู่ในระดับที่ 2) เนื่องจาก “ดู” ยังแสดงความหมายของการรับรู้ด้วยตาอยู่ เช่น

(360) ดูท่าทางลูกสาวตื่นเต้นมาก

(361) นิตยสารวางอยู่ ดูท่าทางเก่าๆ

อายตนกิริยา “ดู” ที่ปรากฏกับ “ท่าทาง” ในตัวอย่างข้างต้นแสดงความหมายทับซ้อนระหว่างการรับรู้ด้วยตากับการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ เนื่องจาก “ท่า(ทาง)” ที่ปรากฏตามหลัง “ดู” ยังคงความหมายของ “อากัปกริยา” ซึ่งมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการรับรู้ด้วยตา “ดู” ทำให้ “ดู” สามารถตีความได้ว่าเป็นการรับรู้ อากัปกริยาด้วยตา ขณะเดียวกันก็สามารถตีความหมายได้ว่าเป็นการประเมินสถานการณ์จากการรับรู้ด้วยตาได้

อายตนกริยา “รู้สึก”

อายตนกริยา “รู้สึก” มีความหมายตั้งต้นเป็นคำกริยาแสดงการรับรู้ทางกายภาพ และการรับรู้ทางจิตตั้งแต่ต้น อายตนกริยา “รู้สึก” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทสันนิษฐาน ซึ่งเป็นการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ได้จากความรู้สึกซึ่งมีคุณสมบัติเป็นการรับรู้ภายใน จึงมีคุณสมบัติทางความหมายทับซ้อนกับการรับรู้ทางจิตอยู่เสมอ ทำให้ “รู้สึก” พัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ในระดับที่ 2)

อายตนกริยา “ได้ยิน”

เช่นเดียวกันนี้ “ได้ยิน” ที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และ “ได้ยิน” ที่แสดงการรับรู้ทางหูปรากฏในบริบทที่ความหมายทั้งสองไม่แยกจากกัน ทำให้ “ได้ยิน” พัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ในระดับที่ 2 ตามแนวคิดของไฮน์

แม้อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลหลายคำที่กล่าวมาจะพัฒนาความหมายกลายเป็นคำไวยากรณ์ถึงระดับที่ 3) ตามแนวคิดของไฮน์ แต่มีอาจปฏิเสธได้ว่าอายตนกริยาทั้งหมดก็ยังคงมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นคำเนื้อหาอยู่ กล่าวคือยังไม่ใช่คำไวยากรณ์อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการใช้อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่กล่าวมาจึงเป็นเพียงเป็นกลวิธีบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยคำเนื้อหาเท่านั้น อย่างไรก็ตามอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่กล่าวมาก็มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ค่อนข้างไปทางคำไวยากรณ์อยู่มาก หากปรากฏในบริบทซ้ำ ๆ เดิม ๆ อายตนกริยาทั้งหมดอาจพัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์โดยมีความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นความหมายประจำรูป และถูกจัดให้เห็นหมวดคำไวยากรณ์ได้ อายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยจึงควรจัดอยู่ในประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทกลวิธีการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นคำเนื้อหาก่อนกลายเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

รูปที่ 41 รูปแบบของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล
(ดัดแปลงจาก Diewald and Smirnova 2010: 42)

อายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยพัฒนามาเป็นคำไวยากรณในชั้นที่ 2 ซึ่งแม้จะปรากฏในบริบทของการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงของข้อมูลและสามารถตีความใหม่ได้ว่าเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่ความหมายของการรับรู้ตามรูปภาพกับความหมายบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลยังไม่แยกขาดจากกัน เนื่องจากการรับรู้ผ่านอายตณะเป็นความหมายยังคงเป็นความหมายสำคัญที่แสดงการเข้าถึงข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติหลักของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ด้วยเหตุนี้อายตกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยจึงตกอยู่ภายใต้ประเภททางไวยากรณของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภท “กลวิธี การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล (evidential strategies) ซึ่งได้แก่รูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่ใช่รูปไวยากรณ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์มีลักษณะเป็นแนว ต่อเนื่อง (continuum) ที่ต้องอาศัยเวลาในการพัฒนาความหมายจนกลายเป็นคำไวยากรณ์อย่าง สมบูรณ์ อายตุนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยอาจกล่าวได้ว่าเป็นกลวิธีแสดงการ บ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่อยู่ในขั้นกำลังพัฒนาความหมายก่อนกลายเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ แหล่งที่มาของข้อมูล (pre-evidential marker) แม้แนวคิดเรื่องการกลายเป็นอัตวิสัยจะถูกมองว่า เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ แต่ระดับของการกลายเป็นอัตวิสัย มิอาจบอกได้ถึงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้อย่างเด็ดขาดชัดเจน กล่าวคือระดับของ การกลายเป็นอัตวิสัยสูงไม่จำเป็นแสดงถึงกลายเป็นคำไวยากรณ์สูง เช่น ในกรณีคำว่า “รู้สึก” ที่ หากพิจารณาในมุมมองแบบทรอกอทว่ารูปภาษาที่พัฒนามาเป็นคำแสดงการรับรู้ภายใน ภายใต้อาการเชื่อ และทัศนคติของผู้พูดมากขึ้นคือรูปภาษาที่กลายเป็นอัตวิสัย แต่ในทาง วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์อายตุนกริยา “รู้สึก” มีความหมายตั้งต้นเป็นคำกริยาการรับรู้ทาง ภายและจิตอยู่แล้ว ดังนั้นในแง่ของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ “รู้สึก” จึงไม่ได้กลายเป็นคำ ไวยากรณ์แต่อย่างใด หรือในกรณีของ “เห็น” ที่เป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทรายงาน ที่แม้ในแง่ของมุมมองเหตุการณ์ที่ผู้พูดเข้าไปมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์มากขึ้น โดย การไม่ปรากฏรูปอ้างถึงตัวผู้พูดอย่างเปิดเผยจะหมายถึงระดับของความเป็นอัตวิสัยสูง แต่ในทาง วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์แล้ว “เห็น” ที่ปรากฏเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของ ข้อมูล ประเภทรายงานยังคงมีพฤติกรรมเป็นคำเนื้อหาอยู่มาก โดยยังคงมีความหมายของการรับรู้ เหตุการณ์ด้วยตาในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า “เห็น” ในที่นี้กลายเป็นคำไวยากรณ์ อย่างสมบูรณ์แล้ว

บทที่ 7

สรุปผลและอภิปราย

7.1 สรุปผลและอภิปราย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตनกริยาในภาษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์ว่าอายตนกริยา ประเภทในภาษาไทย 5 ได้แก่อายตนกริยาทางตา เช่น มอง เห็น ทางหู เช่น ฟัง ได้ยิน ทางจมูก เช่น ดม ได้กลิ่น ทางลิ้น เช่น เลี้ยว รส และทางกาย เช่น รู้สึก สัมผัส สามารถแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลได้หรือไม่ 2. ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของอายตนกริยาที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในแง่ต่อไปนี้ 2.1 องค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างที่มีอายตนกริยาเป็นคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล 2.2 ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงโดยอายตนกริยา 2.3 หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic function) ของหน่วยสร้างที่มีอายตนกริยาเป็นคำแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล และ 3. ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของอายตนกริยาที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏในหน่วยสร้างต่าง ๆ ในแง่ระดับของการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ และกลไกทางปริชานที่ทำให้เกิดการกลายเป็นรูปไวยากรณ์

ผลการวิจัยพบว่าอายตนกริยาที่สามารถแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยได้ ได้แก่ อายตนกริยาทางตา ทางหู และทางกาย เท่านั้น อายตนกริยาที่สามารถแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คืออายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยได้แก่ อายตน กริยาทางตา “ดู” และ “เห็น” อายตนกริยาทางหู “ได้ยิน” และอายตนกริยาทางกาย “รู้สึก”

สาเหตุประการแรกคือ อายตนกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เป็นคุณสมบัติพื้นฐาน และมักเป็นแหล่งที่มาของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ประเภทรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เนื่องจากอายตนะเป็นกลวิธีพื้นฐานในการเข้าถึงความรู้ของมนุษย์⁵¹

---

⁵¹ นักปรัชญาสาขาญาณวิทยา (epistemology) กลุ่มประสบการณ์นิยม (experientialism) หรือประจักษ์นิยม (empiricism) เช่น ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon 1561 – 1626) โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes 1588 – 1679) จอห์น ล็อก (John Locke 1632 – 1704) และเดวิด ฮิวม์ (David Hume 1711 – 1776) (เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งสัมพัทธ์) (Relative) หรือเป็นความจริงที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ผ่านประสบการณ์ และการให้

ประการต่อมา อายตनกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” แสดงเหตุการณ์พื้นฐานในลักษณะของการได้มาซึ่งความรู้มากกว่าอายตนกริยาอื่น จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าอายตนกริยาที่มักพัฒนาเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ (experiencer-oriented perception verb) และอายตนกริยาแบบเน้นกรรม (object-oriented verb) เนื่องจากเป็นอายตนกริยาที่แสดงเหตุการณ์การได้มาซึ่งความรู้โดยธรรมชาติ ขณะที่อายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำ (agent-oriented perception verb) เช่น “มอง” “ฟัง” “ดม” “เลีย” “สัมผัส” เป็นอายตนกริยาที่เน้นบทบาทของการเป็นผู้กระทำมากกว่า โดยอายตนกริยา “ดู” ทั้งที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยว และปรากฏเป็นวลีตายตัวมีคุณสมบัติเป็นอายตนกริยาประเภทเน้นกรรม ส่วน “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” เป็นอายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ

นอกจากนี้อายตนกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” ยังแสดงถึงการรับรู้ที่ค่อนข้างชัดเจนกว่าการรับรู้ผ่านอายตนะประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะการรับรู้ด้วยตาที่เป็นประสาทสัมผัสที่เด่นชัดที่สุด (Sweetser 1990; Rattanaphanusorn and Thepkanjana 2007) ทำให้ “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์สอดคล้องกับคุณสมบัติเบื้องต้นของรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่แอนเดอร์สัน (Anderson 1986) ที่กล่าวว่า “รูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล คือคำที่ใช้แสดงการยืนยันข้อมูลในการกล่าวอ้างข้อเท็จจริง (Evidentials show the kind of justification for a factual claim.)” ทำให้อายตนกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” เป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล คือคำที่ใช้แสดงการยืนยันในการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงได้ดีที่สุด

ในทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์พบว่าอายตนกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เป็นอายตนกริยาแบบเน้นกรรม (object-oriented perception verb) ได้แก่ “ดู” ทั้งที่ปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยว และวลีตายตัว และ “เห็น” ที่ปรากฏเป็นวลีตายตัวในฐานะรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะพัฒนาเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลใน

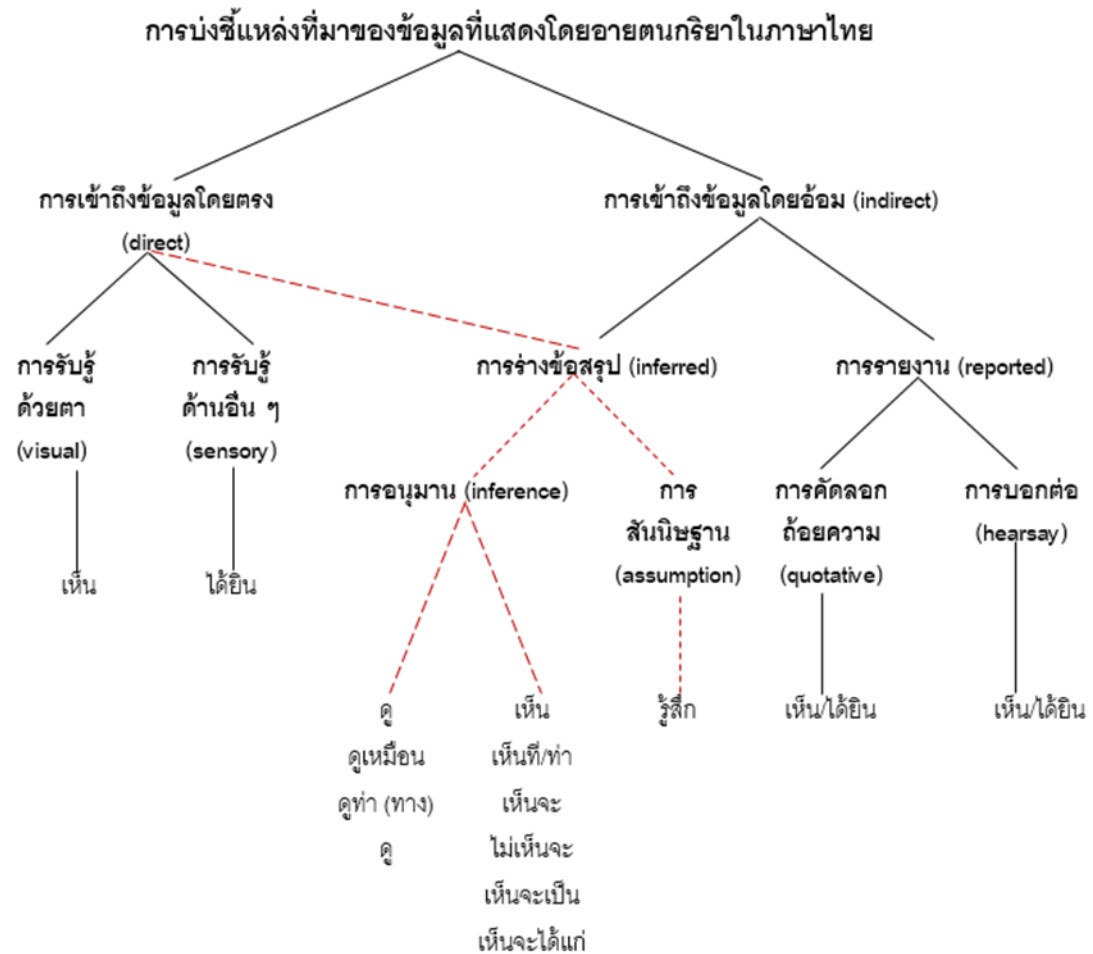

เหตุผลของมนุษย์ นักปรัชญากรีกนี้มองว่าความรู้ของมนุษย์มีบ่อเกิดมาจากการประสบการณ์ที่ได้จากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันได้แก่การรับรู้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย เช่นเดียวกับโปรทาโกรัส (Protagoras 490 BC – 420 BC) ที่กล่าวว่ามนุษย์คือมาตรวัดของทุกสิ่งทุกอย่าง *Man is the measure of all things* กล่าวคือความรู้มิใช่สิ่งอื่น หากแต่เป็นสิ่งที่ได้จากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ ของมนุษย์เอง

บริบทที่ “ดู” และ “เห็น” ปรากฏในโครงสร้าง (ประธานที่ไม่มีบทบาททั้งผู้กระทำและผู้ประสบ) +
 อายตनกริยา + อนุพากย์ โดยประธานทางไวยากรณ์มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์โปร่งใส
 (transparent) กล่าวคือไม่แสดงบทบาทเป็นผู้กระทำหรือผู้ประสบตามตำแหน่งที่ปรากฏ บทบาท
 ของการเป็นผู้กระทำและผู้ประสบอยู่ที่ประธานของการสนทนา ขณะที่อายตนกริยาแบบเน้น
 ประธานในฐานะผู้ประสบ (experiencer-oriented perception verb) “ได้ยิน” “รู้สึก” และ “เห็น”
 ในฐานะรูปภาพแสดงการบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ
 ปรากฏในโครงสร้างอายตนกริยาที่ต้องการส่วนเติมเต็ม (clause-embedding verb)

แม้การปรากฏของอายตนกริยา “ได้ยิน” “รู้สึก” และ “เห็น” ส่วนใหญ่จะไม่ปรากฏนามวลี
 ในตำแหน่งประธาน แต่จากบริบทสามารถอนุมานได้ว่าหมายถึงผู้พูดที่ถูกละไว้ในบริบทของการ
 สนทนา โดยประธานที่ถูกละไว้มีบทบาทสอดคล้องกับตำแหน่งการปรากฏคือเป็นผู้ประสบ อย่างไรก็ตาม
 ก็ตามอนุพากย์ที่ “ได้ยิน” “รู้สึก” และ “เห็น” ปรากฏมีคุณลักษณะพิเศษ คือ ในทางวากยสัมพันธ์
 อนุพากย์ที่ “ได้ยิน” “รู้สึก” และ “เห็น” ปรากฏมีสถานะเป็นอนุพากย์หลัก แต่ในทางอรรถศาสตร์
 กลับทำหน้าที่แสดงใจความเสริม โดยอนุพากย์ก็เติมเต็มที่ตามหลัง “ว่า” ทำหน้าที่เป็นอนุพากย์ที่
 แสดงในความหลักแทน การสลับความหมายหลักเป็นผลจากการตีความใหม่ที่อนุพากย์ “ได้ยิน”
 “รู้สึก” และ “เห็น” ลดเล็ดบทบาททางความหมายแสดงการรับรู้ลง แต่มีบทบาททางวจนปฏิบัติ
 เป็นรูปภาพแสดงการบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูล มากขึ้น

ในด้านประเภทของการบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลพบว่าประเภทของการบังชี้แหล่งที่มาของ
 ข้อมูลที่แสดงโดยอายตนกริยาในภาษาไทยแบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่ 1) การบังชี้
 แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง (direct evidentiality) ซึ่งได้แก่การบังชี้
 แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอ้างอิงจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสโดยตรง เช่น การมองเห็น การ
 ได้ยิน การสัมผัส ฯลฯ และ 2) การบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม (indirect
 evidentiality) ได้แก่การบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการอ้างอิงจากการรายงาน การสันนิษฐาน
 หรือการอนุมาน อย่างไรก็ตามอายตกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” ที่มีคุณสมบัติเป็นคำ
 ไวยากรณ์กลับทำหน้าที่บังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลโดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อม ดังแผนภูมิต่อไปนี้

สาเหตุที่อายตนกริยา “ดู” “เห็น” “ได้ยิน” และ “รู้สึก” พัฒนากลายเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล โดยการเข้าถึงข้อมูลโดยอ้อมมากกว่าการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง เนื่องจาก การรับรู้โดยตรงได้แก่ การรับรู้ด้วยตา การรับรู้ด้วยหู และการรับรู้ความรู้สึกเป็นคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เป็นความหมายประจำรูปที่เป็นความหมายพื้นฐานของอายตนกริยาที่กล่าวมาอยู่แล้ว เมื่อพัฒนากลายเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่มีคุณสมบัติเป็นคำไวยากรณ์ โดยการปรากฏในบริบทหรือโครงสร้างเฉพาะที่เอื้อต่อการตีความใหม่ ทำให้เกิดการขยายความหมายไปสู่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทอื่น

กรณีของอายตกริยา “ดู” ที่มีความหมายตั้งต้นเป็นอายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้กระทำ และ “เห็น” ที่มีความหมายตั้งต้นเป็นอายตนกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบเมื่อปรากฏในโครงสร้างอายตนกริยาแบบเน้นกรรมที่มักตามด้วยส่วนขยายที่เป็นความเห็น ความน่าจะเป็น และความเป็นไปได้ อายตนกริยา “ดู” และ “เห็น” เกิดการตีความใหม่ตามบริบทเป็นรูป

ภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทที่เกิดจากการร่างข้อสรุปโดยการอนุมานบนพื้นฐานของการมองเห็นแล้วนำมาร่างข้อสรุป

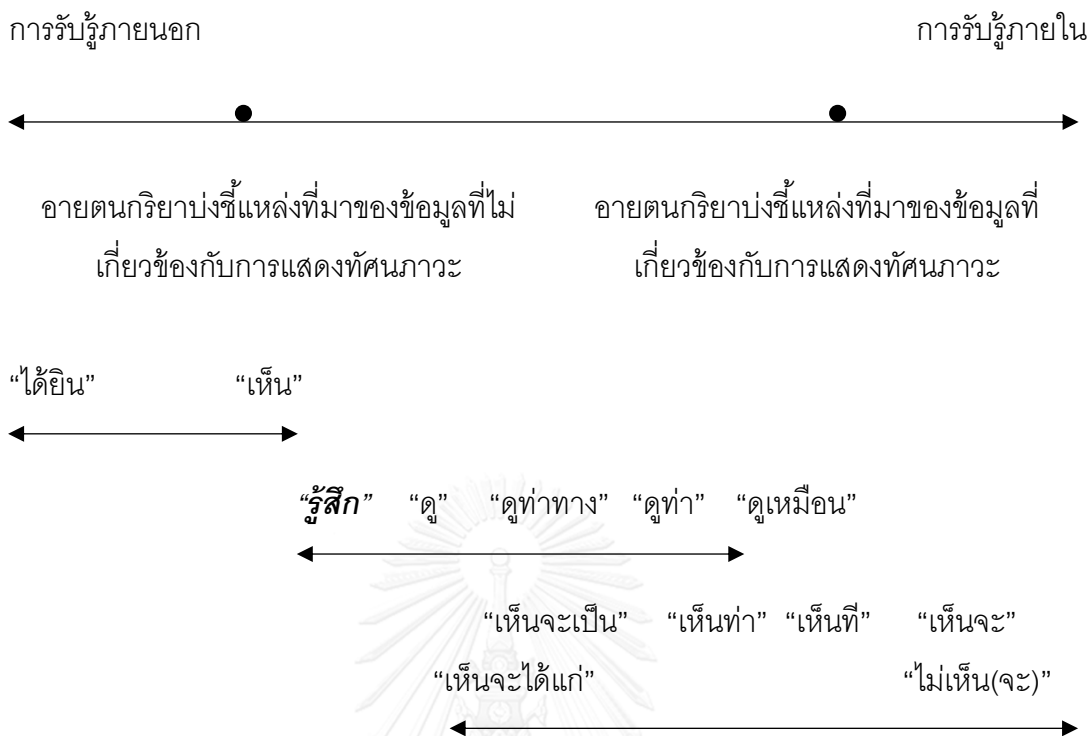
สำหรับอายตณกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” ที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นอายตณกริยาแบบเน้นประธานในฐานะผู้ประสบ เมื่อปรากฏในโครงสร้างประโยครายงานที่ตามด้วยส่วนเติมเต็ม “ว่า” อายตณกริยา “ได้ยิน” และ “เห็น” เกิดการตีความใหม่กลายเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทรายงานทั้งการคัดลอกถ้อยความ และการบอกต่อ

ส่วนอายตณกริยา “รู้สึก” ที่แสดงความหมายของการรับรู้ทางจิตอยู่แล้ว เมื่อปรากฏในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ตามด้วยอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” ที่แสดงเหตุการณ์แสดงการคาดเดา “รู้สึก” เกิดการตีความเพิ่มกลายเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทการสันนิษฐาน

ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อายตณกริยาที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติในการลดทอนความมั่นใจของผู้พูด กล่าวคืออายตณกริยาบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ดูเหมือน” “ดูท่า” “ดู(จะ)” “เห็นที” “เห็นท่า” “เห็นจะ” “ไม่เห็น(จะ)” และ “เห็นจะเป็น/ จะได้แก่” มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นเป็นคำบ่งชี้ทางวัจนปฏิบัติที่เรียกว่า “เครื่องมือแสดงท่าที (stance-taking device)” หรือ “คำแสดงการกลบเกลื่อน (hedge)” ซึ่งทำให้ข้อมูลหรือถ้อยความถูกนำเสนอในลักษณะของความเห็นมากกว่าเป็นข้อเท็จจริง ขณะที่รูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ “ได้ยิน” “เห็น” และ “รู้สึก” มีพฤติกรรมเป็น “ตัวบ่งชี้อัตวิสัย (subjectiviser)” ที่บ่งชี้ว่าข้อมูลที่นำเสนอเป็นข้อมูลมีความเป็นอัตวิสัย โดยข้อเท็จจริงขึ้นอยู่กับการรับรู้ของแต่ละบุคคล การใช้รูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ใช้แสดงการปิดความรับผิดชอบที่มีต่อความถูกต้องของข้อมูล โดยการปิดความรับผิดชอบไปยังบุคคลที่เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูล หรือปิดความรับผิดชอบไปที่การรับรู้ส่วนบุคคล เป็นการชี้แนะให้ผู้ฟังตัดสินสถานะของข้อมูลจากบุคคลที่เป็นผู้ถ่ายทอด หรือมองข้อมูลในลักษณะของความเห็นมากกว่าข้อเท็จจริง การนำเสนอข้อมูลโดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ด้านลบในแง่ที่การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แหล่งที่มาของข้อมูลคือการรับรู้ของผู้พูด แสดงให้เห็นว่าค่าความจริงของเหตุการณ์ขึ้นอยู่กับรับรู้ของแต่ละบุคคล ที่ผู้ฟังไม่จำเป็นต้องเชื่อตาม ในขณะที่เดียวกันก็เป็นเครื่องมือที่ช่วยรักษาหน้าด้านลบของผู้พูด ที่ช่วยป้องกันการถูกคุกคามหน้าจากการเอาผิดในฐานะผู้ให้ข้อมูลผิด เนื่องจาก

มุมมองแบบทรอกอท

อายตณกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา “ดู” และ “เห็น” แสดงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการกลายเป็นอัตวิสัยที่มองว่า ยิ่งรูปภาษามีความเป็นคำไวยากรณมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งมีความเป็นอัตวิสัยมากขึ้นเท่านั้น ขณะที่อายตณกริยาแสดงการรับรู้ทางหู “ได้ยิน” และอายตณกริยาแสดงการรับรู้ทางกาย “รู้สึก” แสดงระดับของการกลายเป็นคำไวยากรณในระดับใกล้เคียงกัน แต่ในแง่ความหมาย “รู้สึก” มีความเป็นอัตวิสัยสูงกว่า “ได้ยิน” เมื่อพิจารณาจากมุมมองของทรอกอท การกลายเป็นคำไวยากรณของอายตณกริยาบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นผลจากระบวนการกลายเป็นอัตวิสัย ในมุมมองแบบแลงแอดเคอร์คือ การปรับเปลี่ยนมุมมองเหตุการณ์จากการมองเหตุการณ์ที่ผู้พูดเอาตัวเองออกห่างจากเหตุการณ์ ในฐานะผู้มองความเป็นไปของเหตุการณ์ เป็นการมองเหตุการณ์ที่ผู้พูดเอาตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์ และผู้กำหนดความหมายตามการมองของผู้พูด ส่วนในมุมมองแบบทรอกอทคือการเปลี่ยนแปลงจากความหมายตามรูปภาษาไปสู่ความหมายที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ทัศนคติส่วนบุคคลของผู้พูด โดยพิจารณาจากทั้งสองแง่มุม อายตณกริยา “เห็น” ซึ่งเป็นอายตณกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาแสดงระดับของการมองเหตุการณ์แบบอัตวิสัยสูงสุดโดยเฉพาะในโครงสร้างอายตณกริยาบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศน

นภาวะที่แสดงการมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ของผู้พูดสูงสุด สืบเกิดจากนามวลีในตำแหน่งประธานมีบทบาททางความหมายแบบโปร่งใส (transparent) ขณะเดียวกันก็แสดงความหมายที่เกี่ยวข้องกับความเห็น ความเชื่อส่วนบุคคลมากกว่าข้อเท็จจริง

7.2 ข้อเสนอแนะ

แม้ปรากฏการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นปรากฏการณ์ที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางและมีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าวในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่การศึกษาปรากฏการณ์การบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในภาษาไทยยังมีไม่มาก และยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกเป็นจำนวนมากที่งานวิจัยชิ้นนี้ยังไม่ถึง ดังนี้

1. เรื่องแหล่งกำเนิดของรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล

เป็นที่รู้กันดีว่ารูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เป็นคำที่พัฒนามาจากคำกริยา ผ่านกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ และรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ก็อาจพัฒนาต่อกลายเป็นคำไวยากรณ์อีกหลากหลายประเภท จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ารูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล อาจพัฒนามาจากคำกริยาประเภท 1) คำกริยาแสดงการพูด (verb of speech) 2) คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ (motion verbs) 3) คำกริยาแสดงตำแหน่งและการปรากฏ (verb of location and existence) ฯลฯ กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ (Hongladarom 1997) กล่าวว่าไม่น่าแปลกใจที่คำกริยาเหล่านี้จะพัฒนามาเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เนื่องจากเป็นคำกริยาที่แสดงถึงวิธีการพื้นฐานในการแสดงว่าผู้พูดได้มาซึ่งความรู้หรือข้อมูลได้อย่างไร

คำว่า say ในหลายภาษาพัฒนามาเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทบอกต่อ (hearsay) หรือการคัดลอกถ้อยความ (quotation) ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) ของโครงสร้างสองอนุภาคที่อนุภาคหลักที่กริยาแสดงการพูดปรากฏกฎวิเคราะห์ใหม่ให้เป็นอนุภาครองที่แสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ในภาษาไทยพบว่ามีคำกริยาแสดงการพูดจำนวนไม่น้อยที่น่าจะพัฒนาเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล จากการปรากฏในโครงสร้างประโยครายงานในหน่วยสร้าง “กริยาแสดงการพูด + กัน + ว่า + อนุภาคแสดงการรายงาน” เช่น คำว่า “ว่า” ในโครงสร้างประโยคอย่าง “ว่ากันว่า” คำว่า “กล่าว” เช่นในประโยค “กล่าวกันว่า” คำว่า “เล่า” ในประโยคเช่น “เล่ากันว่า” หรือคำว่า “ลือ” เช่นในประโยค “ลือกันว่า” ฯลฯ

สำหรับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ เช่น go และ come ในบางภาษาพัฒนากลายเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ไปพร้อมกับการกลายเป็นคำบ่งชี้กาลและการณ์ลักษณะ เช่นในภาษาตุ๋หลง (Dulong⁵²) (LaPolta 2003: 679 อ้างถึงใน Aikhenvald 2004) ที่พัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ที่มีหลากหลายหน้าที่ (polygrammaticalization) ทั้งที่เป็นคำบ่งชี้ทิศทาง (directional marker) และคำบ่งชี้กาลและการณ์ลักษณะ (tense and aspect marker) โดยคำว่า *botji* ที่พัฒนาจากคำว่า *ji* 'go' และ *lǔŋ* 'ascend' กลายเป็นคำบ่งชี้แสดงอดีตกาลอันใกล้ (recent past) พร้อมแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทที่ไม่เห็นด้วยตาในคำว่า *lǔŋ* และบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เห็นด้วยตาในคำว่า *ji* ในกรณีของคำว่า “มา” ในภาษาไทยที่แสดงการบ่งชี้การณ์ลักษณะสมบูรณ์ เช่น “เขาเรียนภาษาจีนมา 3 เดือนแล้ว” นอกจากจะบอกถึงเวลาที่เริ่มทำกิจกรรม “เรียนภาษาจีน” ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ยังนัยของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่แสดงว่าผู้พูดเห็น “เขา” เรียนภาษาจีนมาตั้งแต่แรกจนถึงตอนนี้

คำกริยาแสดงตำแหน่งและการปรากฏในภาษาพบว่ามักพัฒนากลายเป็นคำบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลประเภทการอนุমানและการสันนิษฐาน เช่น รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทอนุมาน -*ʔel* ในภาษาวินตู (Wintu) ที่พัฒนามาจากคำกริยาแสดงการปรากฏ 'exist' (ดูงานของ Schlichter 1986: 52) รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล *tyu* ในภาษาทิเบตที่พัฒนามาจากคำว่า *dxug* ซึ่งมีความหมาย 'to sit, to stay, to have, to possess' กลายเป็นคำแสดงการปรากฏและพัฒนากลายเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมือหนึ่งที่เป็นข้อมูลใหม่ (ดู Hongladarom 1997) เป็นต้น ในภาษาไทยคำว่า “คือ” อาจมีลักษณะของการเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ได้ เช่น ในกรณีของ “คือว่า...” ที่ผู้พูดมักใช้เกริ่นแสดงข้อมูล เช่น ก. “ทำไมเขาดูเครียด ๆ ช่วงนี้” ข. “คือว่าเขาจะมีสอบสัปดาห์หน้า ก็เลยอ่านหนังสือหนัก”

2. เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับบุคคล (evidentiality and person)

รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล นอกจากจะแสดงความหมายถึงวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลแล้ว ยังแสดงความหมายขยายได้มากมาย โดยการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในบริบทที่ผู้พูดเป็นที่มาของข้อมูลเองมักพัฒนาความหมายทางวัจนปฏิบัติหรือความหมายโดยนัย (overtone)

⁵² ตุ๋หลง (Dulong) เป็นภาษาในตระกูล Tibeto-Burman ที่พูดกันในแคว้นยูนนานของประเทศจีน ปัจจุบันมีผู้พูดอยู่ประมาณ 14,000 คน โดยแบ่งเป็น 2 สำเนียงคือสำเนียง Nu River dialect ประมาณ 8,500 คน และสำเนียง Dulong River dialect อีกประมาณ 5,500 คน (https://en.wikipedia.org/wiki/Derung_language)

ได้มากที่สุด ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2004) กล่าวว่าผู้พูดจะไม่ใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่ไม่ใช่มีมือหนึ่ง หรือรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่ไม่ใช่การรับรู้ด้วยตา (non-visual) พูดถึงเรื่องของตัวเองในภาษาจาร์วารา (Jarawara) หากผู้พูดใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่ไม่ใช่มีมือหนึ่งพูดถึงเรื่องของตัวเอง หรือมีตัวเองเกี่ยวข้องอยู่ในเหตุการณ์ จะเกิดการตีความในลักษณะพิเศษ กล่าวคือมีความหมายทางวัจนปฏิบัติพิเศษเพิ่มเข้ามา การใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล มีสองบ่งชี้เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดแสดงนัยของการขาดการควบคุมเหตุการณ์โดยผู้พูด ซึ่งส่งผลให้เหตุการณ์มีน้ำเสียงแบบไม่มีเจตนาของผู้พูดซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่มีส่วนรับผิดชอบต่อความถูกผิดของข้อมูลนั้น ตัวอย่างเช่น

ภาษาจาร์วารา (Jarawara)

(362)	<i>o-hano-hara</i> 1sg.S-be.drunk-IMM.P.FIRSTH.f 'I got drunk (deliberately).' (FIRSTHAND)	<i>o-ke</i> 1sg-DECL.F
(363)	<i>o-hano-hani</i> 1sg.S-be.drunk-IMM.P.NONFIRSTH.f 'I got drunk (don't recall it).' (NON-FIRSTHAND)	<i>o-ke</i> 1sg-DECL.f

(Aikhenvald 2004: 221)

จากตัวอย่าง เหตุการณ์ที่ผู้พูดตั้งใจเมาและตระหนักรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับตัวเอง ในภาษาจาร์วาราผู้พูดจะเลือกใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล มีมือหนึ่ง ในขณะที่ถ้าผู้พูดตื่นขึ้นมาเมื่อดูอาการเมาค้างโดยจำไม่ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นในกรณีนี้ผู้พูดจะเลือกใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่ไม่ใช่มีมือหนึ่ง การใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่ไม่ใช่มีมือหนึ่งบ่งชี้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดในภาษาจาร์วาราแสดงให้เห็นถึงการขาดการควบคุมและระดับความรับผิดชอบที่มีต่อข้อมูลต่ำของผู้พูด ในตัวอย่างที่ (363) ข้อมูล “ฉันเมา” ที่บ่งชี้โดยรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่ไม่ใช่มีมือหนึ่งแสดงนัยว่าผู้พูดไม่รู้ตัว

ในภาษาไทยรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่มีที่มาเป็นผู้พูดมีการพัฒนาความหมายจากการรับรู้ภายนอกไปสู่ความหมายที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ และทัศนคติของผู้พูด ทั้งยังสื่อความเกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบต่อข้อมูล การพัฒนาความหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ความเป็นอัตวิสัยในภาษา ในการศึกษารูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่พัฒนาจากแหล่งอื่น ๆ นอกเหนือจากอายตณกริยา ความสัมพันธ์เรื่อง

ของผู้พูดกับการขยายความหมายยังคงเป็นเรื่องน่าสนใจ โดยเฉพาะในแง่ที่กระบวนการกลายเป็นอวัสัยส่งผลให้เกิดความหมายใหม่อย่างไรบ้าง

3. เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับประเภทของอนุพากย์

การใช้รูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล แต่ละประเภทอาจขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลที่แตกต่างกัน เช่น ข้อมูลที่เป็นคำถาม ข้อมูลที่เป็นคำสั่ง ข้อมูลที่เป็นความเห็น ฯลฯ

โดยทั่วไปรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล มักไม่ปรากฏในอนุพากย์ชนิดอื่นที่ไม่ใช่อนุพากย์แสดงการบอกเล่า อย่างไรก็ตามหากรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลปรากฏในอนุพากย์ชนิดอื่น เช่น อนุพากย์คำถาม อนุพากย์แสดงการปฏิเสธ รูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล มักแสดงความหมายทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่แตกต่างจากการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลในอนุพากย์แสดงการบอกเล่า เช่น กรณีของคำว่า “เห็น” ในภาษาไทยที่ปรากฏเป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ในโครงสร้างประโยคปฏิเสธ “ไม่เห็น” แสดงความหมายในแสดงทัศนคติมากกว่าการรับรู้ด้วยตา น่าสนใจว่ารูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล หากปรากฏในอนุพากย์ประเภทอื่น ๆ จะแสดงความหมายอย่างไร

4. เรื่องการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลกับความเชื่อและวัฒนธรรม

ในภาษาที่มีรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล เป็นรูปบังคับแสดงนัยว่าการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลมีความสำคัญทางปริชานในแง่ของการจัดการทางความคิดในการสื่อสาร

รูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประเภทแหล่งที่มาของข้อมูล และแหล่งที่มาของข้อมูลก็มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับข้อมูลเฉพาะอย่าง ตัวอย่างเช่นในภาษาจาร์วารา (Jarawara) ข้อมูลประเภทความฝันถูกมองว่าสถานะเท่าเทียมกับความจริงที่สามารถสังเกตได้โดยตรง ดังนั้นจึงมักบ่งชี้ด้วยรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล มือหนึ่งเสมอ หรืออาจบ่งชี้ด้วยรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล มือสองประเภท รายงานหากถูกมองว่าเป็นความจริงที่ภายนอกการรับรู้ของผู้พูด ประเภทของการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลขึ้นอยู่กับว่า “ผู้ที่ฝัน” เป็นใคร ในภาษาตุคาโน (Tucano) และภาษาตาเรียน่า (Tariana) ความฝันโดยคนธรรมดาจะถูกบ่งชี้ด้วยรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทไม่ได้จากการรับรู้ด้วยตา (non-visual evidential) แต่หากเป็นความฝันของหมอผีจะถูกบ่งชี้ด้วยรูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทที่ได้จากการรับรู้ด้วยตา (visual evidential) เนื่องจากเชื่อว่าหมอผีสามารถมองเห็นสิ่งที่คนธรรมดาไม่เห็นได้ การเลือกใช้รูปภาพแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ในลักษณะดังกล่าวจึงสะท้อนความเชื่อเฉพาะวัฒนธรรม สำหรับ

ภาษาไทยดูเหมือนรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูลจากอายตณกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา ดูจะเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ที่เลือกใช้ในข้อมูลเกือบทุกประเภทมากที่สุด เนื่องจากความเชื่อในสังคมที่เชื่อว่าการรับรู้ด้วยตาเป็นการรับรู้ที่เด่นชัดที่สุดสังเกตจากคำกล่าวที่ว่า “สืบปากว่าไม่เท่าตาเห็น” ในประเด็นนี้จึงน่าสนใจว่าวัฒนธรรมความเชื่อในแบบในภาษาหนึ่ง ๆ มีผลต่อการเลือกใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทใดมากกว่าหรือไม่ อย่างไร การเลือกรูปภาษาแสดงการบ่งชี้แหล่งที่มาของข้อมูล ประเภทใดมากกว่าสะท้อนค่านิยมความเชื่อในสังคมนั้นได้อย่างไร

รายการอ้างอิง

- Ahn, M. and Ha Yap F. (2015). Evidentiality in Interaction: A Pragmatic Analysis of Korean Hearsay Evidential Markers. In *Studies in Languages* 39 (1). John Benjamins Publishing Company. pp. 46 -84.
- Aijmer, K. (1980). *Evidence and the declarative sentence*. Stockholm: Almqvis – Wiksell.
- Aijmer, K. (1997). I think an English modal particle. In Toril Swan & Olaf Jansen Wesrvik (eds.), *Modality in Germanic languages*, 1-47. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Aikhenvald, A. Y. (2003). Evidentiality in typological perspective. In A. Y. Aikhenvald & R. M. W. Dixon (Eds.), *Studies in Evidentiality*. 33–62. Amsterdam: Benjamins.
- Aikhenvald, A. Y. (2004). *Evidentiality*. Oxford: Oxford University Press.
- Aikhenvald, A. Y. (2006a). Evidentiality in grammar. In Brown Keith (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics*. 2nd edition, Vol. IV. Elsevier: Oxford. 320-325 (article 0252).
- Aikhenvald A. Y. (2006b). Grammars in contact: a cross-linguistic perspective. In Aikhenvald Alexandra Y. & R.M.W. Dixon (eds.) 2006. *Grammars in Contact: A Cross-Linguistic Typology*. Oxford: Oxford University Press. pp.1-66.
- Anderson, L. B. (1986). Evidentials, paths of change, and mental maps: typologically regular asymmetries. In *Evidentiality*. Wallace L. Chafe and Johanna Nichols (eds.), pp. 273-312. Norwood/New Jersey: Ablex.
- Barnes, J. (1984). Evidentials in the Tuyuca Verb. *International Journal of American Linguistics*, 50, 255–271.
- Benveniste, E. (1966). *Problèmes de Linguistique générale*. Paris: Gallimard. by Mary E., FL: University of Miami Press.

- Bhat, D. N. S. (1999). *The prominence of tense, aspect and mood*. Amsterdam: John Benjamins.
- Blum-Kulka, S. (1990). You don't touch lettuce with your fingers: Parental politeness in family discourse. *Journal of Pragmatics* 14/2, pp. 259-287.
- Boas, F. (1911). *Handbook of American Indian languages* (Vol. 1). Bureau of American Ethnology, Bulletin 40. Washington: Government Print Office (Smithsonian Institution, Bureau of American Ethnology).
- Boye, K. and Harder, P. (2009). Evidentiality, Linguistic Categories and Grammaticalization. In *Functions of Language*. 16: 1. pp. 9- 43. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Brinton, L. J. (1996). *Pragmatic markers in English: Grammaticalization and discourse functions*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Brown, P. and Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bybee, J. L.(1985). *Morphology*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Bybee, J. L. and Pagliuca, W. (1985). Cross-linguistic comparison and the development of grammatical meaning. In J. Fisiak (ed), *Historical semantics, Historical Word Formation* (pp. 59--83). The Hague: Mouton.
- Chafe, W. L. (1994). *Discourse, consciousness, and time*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Chafe, W. L. and Nichols, J. (eds.) (1986). *Evidentiality*. Norwood/New Jersey: Ablex.
- Claudi, U. and Heine, B. (1989). On the nominal morphology of "alienability" in some African languages, in: *Current Approaches to African Linguistics*. Vol. 5. Ed by. Paul Newman & Robert D. Botne. (Publications in African Languages and Linguistics, 8.) Dordrecht/Providence:Foris. S. 3-19.

- Comrie, B. (1989). *Language universals and linguistic typology*. 2nd edition. Chicago: University of Chicago.
- Cornillie, B. (2007). *Evidentiality and epistemic modality in Spanish (semi)auxiliaries. A cognitive-functional approach (Application of cognitive linguistics) 3*. pp. 56-77.
- Cornillie, B. (2009). Evidentiality and Epistemic Modality, on the Close Relationship between Two Different Categories. In *Functions of Language*. 16: 1. pp. 44-62. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Croft, William. (2003). *Typology and Universal*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Croft, W. and Cruse, A. D. (2004). *Cognitive Linguistics*. New York: Cambridge University Press.
- Cruse, A. D. (2000). *Meaning in language*. Oxford: Oxford University Press.
- Crystal, D. (1991). *A dictionary of linguistics and phonetics*. 3rd edition. Cambridge, MA: Basil Blackwell.
- Dahl, Ö. (1985). *Tense and Aspect Systems*. Oxford: Blackwell.
- De Haan, F. (1999). Evidentiality and epistemic modality: setting boundaries. *Southwest Journal of Linguistics* 18. pp. 83-101.
- De Haan, F. (2001). The Relation between Modality and Evidentiality. *Linguistische Berichte* 9: pp. 201-216.
- De Haan, F. (2005). Encoding speaker perspective: Evidentials. In Frajzyngier, Z., Hodges, A. and Rood, D(eds.), *Linguistic diversity and language theory*. Amsterdam: John Benjamins.

- De Haan, F. (2009). *Studies on English Modality*. In Honour of Frank Plamer: pp. 261-284.
- De Haan, F. (2012). Evidentiality in Dutch. In *Proceedings of the Annual Meeting of the Berkley Linguistics Society* 25.
- Delancey, S. (2001). The mirative and evidentiality. *Journal of Pragmatics* 33. pp. 369-382.
- Dendale, P. and Tasmowski L. (Eds.) (2001): *Journal of Pragmatics*. Vol. 33. Elsevier.
- Diewald, G. and Smirnova, E. (2010). *Evidentiality in German: linguistic realization and regularities in grammaticalization*. Berlin/ New York: Mouton.
- Floyd, R. (1997). *La Estructura categorial de los evidenciales en el quechua wanka*. Lima: ILV
- Frajzyngier, Z. (1985). Truth and the indicative sentence. *Studies in Language* 9.2.243-254.
- Friedman, V. A. (1986). *Evidentiality in the Balkans: Bulgarian, Macedonian, and Albanian*. In Chafe and Nichols 1986: 168-187.
- Givón, T. (1982). Evidentiality and Epistemic Space. *Studies in Language* 6. pp. 23-49.
- Hardman, M. J. (1986). Data-source marking in the Jaqi languages. In W. Chafe & J. Nichols (Eds.), *Evidentiality: the linguistic coding of epistemology* (pp. 113-136). Norwood, NJ: Ablex.
- Heine, B., Claudi U., and Huennemeyer F. 1991. *Grammaticalization: a conceptual framework*. Chicago: University of Chicago Press.
- Heine, B. (2002). On the role of context in grammaticalization. In Wischer, Ilse & Gabriele Diewald (eds.) 2002. *New reflections on grammaticalization*.

- (*Typological Studies in Language*, 49. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins. pp. 83-101.
- Hengeveld, K. (2004). Illocution, Mood and Modality. In Booij, Geert and Lehmann, Christian and Mugdan, Joachim (eds.), *Morphology: an International Handbook on Inflection and Word-Formation*, vol. 2, 1190-1201. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Hongladarom, K. (1994). Historical development of the Tibetan evidential *tuu*. In Kitamura, H. et al, ed., *Current Issues in Sino-Tibetan Linguistics*, 673-684. Osaka: National Museum of Ethnology.
- Hongladarom, K. (1997). Historical development of the Tibetan evidential *tuu*. In Arthur Abramson, ed., *Southeast Asian Linguistics in Honour of Vichin Panupong*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Hopper, P. J. and Elizabeth, T. C. (1993). *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hsieh, C. L. (2008). Evidentiality in Chinese Newspaper Report: Subjectivity/Objectivity as a factor. In *Discourse Studies* 10 (2). pp. 205 - 229.
- Ifantidou, E. (1993). Parentheticals and relevance. *UCL Working Papers in Linguistics* 5. pp. 193-210.
- Ikegami, Y. (2005). Indices of a 'subjectivity-prominent' language: Between cognitive linguistics and linguistic typology. In Ruiz de Mendoza Ibáñez, Francisco José (ed.), *Annual Review of Cognitive Linguistics*, pp. 132–164. Amsterdam: John Benjamins.
- Iwasaki, S.(1993). *Subjectivity in Grammar and Discourse: Theoretical Considerations and a Case Study of Japanese Spoken Discourse*. Amsterdam: John Benjamins.

- Iwasaki, S. and Ingkaphirom, P. (2005). *A Reference Grammar of Thai*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jakobson, R. O. (1957). *Shifters, verbal categories, and the Russian verb*. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press.
- Jakobson, R. O. (1971). *Selected Writings: Word and Language*. Berlin: Walter de Gruyter
- Johanson, L. (2000). *Turkic Indirectives*. In Johanson, Lars and Utas, Bo (eds.), 61-88. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Kimball, G. (1991). *Koasati Grammar*. Lincoln, Nebraska: University of Nebraska Press.
- Langacker, R. W. (1985). Observations and Speculations on Subjectivity. In John Haiman (ed.), *Iconicity in syntax*, 109-150. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Langacker, R. W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar: Volume I (Theoretical Prerequisites)*. Stanford: University Press.
- Langacker, R. W. (1990). Subjectification. *Cognitive Linguistics* 1-1: pp. 5 - 38.
- Langacker, R. W. (1991). *Concept Image and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R.W. (1991). *Foundations of Cognitive Grammar. Volume II, Descriptive Application*. Ronald W. Langacker. Stanford, California: Stanford University Press.
- Langacker, R.W. (1997). Consciousness, Construal and Subjectivity. In M. I. Stamenov (ed.), *Language Structure, Discourse and the Access to Consciousness Research*, 49 – 75. Amsterdam: John Benjamins.

- Langacker, R. W. (1999). *Grammar and Conceptualization*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. (2002). Deixis and Subjectivity. In F. Brisard (ed.), *Grounding: The Epistemic Footing of Deixis and Reference, Cognitive Linguistics Research 21*, pp. 1- 28. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. 2006. Subjectification, Grammaticalization, and Conceptual Archetypes. In A. Athanasiadou, C. Canakis and B. Cornillie (ed.), *Subjectification Various Path to Subjectivity*, pp. 17 – 40. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Lazard, G. (1999). Mirativity, evidentiality, mediativity, or other?. *Linguistic Typology 3*. pp. 91-110.
- Lazard, G. (2001). On the grammaticalization of evidentiality. *Journal of Pragmatics 33*. pp. 359-367. lidz
- Lee, D. D. (1944). 'Unguistic reflection of Wmtu thought'. *International Journal of American Linguistics 10*: 181-187. Reprinted in Lee 1959: 131-140.
- Lee, D. D. (1959). *Freedom and culture*. (Spectrum Books S-6) Prentice-Hall, Englewood Cliffs
- Leech, G. (1983). *Principles of pragmatics*. London: Longman.
- Lehmann, C. (1985). Grammaticalization: Synchronic Variation and Diachronic Change. *Lingua e Stile 20*: pp. 303 – 318.
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Li, C. N., and Thompson S. A. (1981). *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. Berkeley: University of California Press.

- Liu, Z. (2016). Evidentials in Chinese. In *International Journal of Linguistics* 8 (2), 1 - 11.
- Lyons, J. (1982). Deixis and subjectivity: Loguor, ergo sum?. In R.J. Jarvella and W. Klein (ed.), *Speech, Place, and Action: Studies in Diexis and related Topics*. pp. pp. 101 – 24. New York: John Wiley and Sons Ltd.
- Lyons, J. (1977). *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lyons, J. (1982). *Language and Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lyons, J. (1995). *Linguistic semantics: An introduction*. Cambridge: Cambridge University Press
- Maslova, E. (2003). Evidentiality in Yukaghir. In A. Y. Aikhenvald & R. M. W. Dixon (Eds.), *Studies in Evidentiality*. pp. 237–241. Amsterdam: Benjamins.
- Mayer, R. (1990). Abstraction, context, and perspectivization - Evidentials in discourse semantics. *Theoretical Linguistics* 16: 101-163.
- Meillet, Antoine. 1912. L'évolution des formes grammaticales. *Scientia (Rivista di Scienza)* 12, No. 26, 6. *Linguistique historique et linguistique générale*, 130-48. Paris: Librairie Ancienne Honoré Champion, 130-148.
- Mithun, M. (1986). Evidential diachrony in Northern Iroquoian. *Evidentiality: The Linguistic Coding of Epistemology*. Wallace Chafe and Johanna Nichols, eds. Norwood, New Jersey: Ablex. pp. 89-112.
- Mushin, I. (2001). *Evidentiality and Epistemological Stance: Narrative Retelling*. Amsterdam: John Benjamins.
- Narrog, H. (2012). *Modality, Subjectivity, and Semantic Change: A Cross-Linguistic Perspective*. Oxford: Oxford University Press.

- Nuyts, J. (2001). Subjectivity as an evidential dimension in epistemic modal expressions. *Journal of Pragmatics*, 33.3, pp. 383-400.
- Ohye, S. (1975). *Nichieigo no Hikaku Kenkyuu: Shukansei o megutte. A Contrastive Study of Japanese and English: On Subjectivity*. Nan'undo, Tokyo.
- Oswalt, R. L. (1986). "The evidential system of Kashaya." In Chafe and Nichols 1986
- Palmer, F. R. (1986). *Mood and modality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Peirce, C. P. (1965). Basic Concepts of Peircean Sign Theory. In Gottdiener, M., Boklund-Lagopoulou, K. & Lagopoulos, A.P. (2003). *Semiotics*. London: Sage Publications.
- Plungian V. A. (2001). The place of evidentiality within the universal grammatical space. *Journal of Pragmatics* 33. pp. 349-358.
- Plungian, Vladimir (2010), Types of verbal evidentiality marking: an overview, in *Linguistic Realization of Evidentiality in European Languages, Empirical Approaches to Language Typology*, by Georg, Bosson; Bernard, Comrie; Yaron, Matras (eds), Walter de Gruyter GmbH 86 Co. KG, Berlin/New York.
- Prasithratsint, A. 2007. The Role of Complementizers in Verb Classification in Thai. Paper presented at 17th annual meeting of Southeast Asian Linguistic Society. August 31 – September 2, University of Maryland. [Online]. 2008. Available from:
http://www.jseals.org/seals17/Prathsithrasint_complementizers_paper.pdf
 [2008, March 12]
- Rattanaphanusorn R. and Thepkanjana K. (2007). "The Grammaticalization of the Verb of Seeing as an Evidential Marker in Thai." *Studies in Cognitive Linguistics*. pp. 273-301.
- Rooryck, J. (2001a). *Evidentiality, Part I*. Glot International, 5: pp.125–133.
- Rooryck, J. (2001b). *Evidentiality Part II*. Glot International, 5: pp. 161–168.

- Rungkupan, S. (2005). A System of Epistemic Modality in Thai. In *Manusaya Journal of Humanity*. pp. 51 - 56.
- Sapir, E. and Bright, W. (1992). *Southern Paiute and Ute: linguistics and ethnography*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Sapir, E. (1921). *Language: An introduction to the study of speech*. New York: Harcourt, Brace and company.
- Searle, J. (1975). Indirect Speech Acts. In: Cole, Peter & Jerry L. Morgan, eds., *Syntax and Semantics*. Vol. 3: Speech Act. pp. 59-82. New York: Academic Press.
- Speas, P. (2010). Evidentials as Generalized Functional Heads. In A.M. diSciullo, ed. *Interface Legibility at the Edge*. Oxford University Press.
- Squartini, M. (2001). The internal structure of evidentiality in Romance. *Studies in Language*, 25, pp. 255–296
- Sweetser, E. (1990). *From Etymology to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure*. New York: Cambridge University Press.
- Shibatani, M. (1990). *The languages of Japan*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Taylor, J. (2002). *Cognitive Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Tenny, C. L. (2006) Evidentiality, Experiencers, and the Syntax of Sentience in Japanese. In *Journal of East Asian Linguistics* (15). Springer. pp. 245 - 288.
- Traugott, E. C. (1989). On the Rise of Epistemic Meaning in English: an Example of Subjectification in Semantic Change. *Language* 65: pp. 31 – 55.
- Traugott, E. C. and König, E. (1991) *The semantics-pragmatics of grammaticalization revisited*. In Traugott & Heine (eds.), Vol. 1, 189–218.

- Traugott, E. C. (1997). *The Role of the Development of Discourse Markers in a Theory of Grammaticalization*. [Online]. 2008. Available from:
<http://www.stanford.edu/~traugott/papers/discourse.pdf> [2008 June 25]
- Traugott, Elizabeth C. and Richard B. D. (2002). *Regularity in Semantic Change*.
 Cambridge: Cambridge University Press.
- Traugott, E.C. (2005). Subjectification in Grammaticalization, In D. Stein and S. Wright (ed.), *Subjectivity and Subjectivisation: Linguistic Perspectives*, pp. 31 – 54.
 Cambridge: Cambridge University Press.
- Traugott, E. C. (2005). Lexicalization and grammaticalization, in A. Cruse, F. Hundsnurscher, M. Job, P. R. Lutzeier, eds., *Lexikologie/-Lexicology*. Berlin: Walter de Gruyter, Vol. 2: pp. 1702-1712.
- Tyler P., and Sauerland U. (eds.) Evidence from Evidentials, pp. 129–159, *University of British Columbia Working Papers in Linguistics*, volume 28. Vancouver: Canada.
- Uehara, S. (2006). Toward a Typology of Linguistic Subjectivity: a Cognitive and Cross-linguistic approach to grammaticalized deixis. In A. Athanasiadou, C. Canakis and B. Cornillie (ed.), *Subjectification Various Path to Subjectivity*, pp. 75 – 117. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Uehara, S. (2011). Cross-linguistic comparison and linguistic typology in terms of subjectivity. *Hituji Mimiron Kouza* Vol. 5 Subjectivity, pp. 69-91
- Urmston J. O. 1952. Parenthetical verbs. *Mind* 61. 480-496.
- Usoniene , A. (2001). On the modality of the English verbs of seeming. *Belgian Journal of Linguistics* 14. pp. 183-204.
- Van der auwera J. and Plungian, V. A. (1998). Modality's semantic map. *Linguistic Typology* 2. pp. 79-124.

Viberg, A. (1983). The Verb of Perception: A Typological Study. *Linguistics* 21, pp. 62-123

Whitt, R.J. (2010). *Evidentiality and Perception Verbs in English and German*. Peter Lang AG, International Academic Publishers, Bern.

Willett, T. (1988). A cross-linguistic survey of the grammaticalization of evidentiality. *Studies in Language* 12. pp. 51-97.

กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์, และธีรนุช โชคสุวณิช. (2551). *วจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริญญา วงษ์ตะวัน. (2552). *กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา "เห็น" ในภาษาไทย*.

วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งทิพย์ รัตนานุสร. (2549). *การขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก

ตัวอย่างข้อมูลจำแนกตามโครงสร้าง

อายตณกริยาบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

1. ดูเหมือน

- (1) เมื่อ Shakespeare เสียชีวิต ก็ไม่ปรากฏว่าเป็นชาวใหญ่โต ดูเหมือนจะไม่มีใครสนใจเสียด้วยซ้ำ
- (2) ชื่อสร้อยทองแบบโปร่งเส้นใหญ่ๆ ดูเหมือนห่าบาทมาก แต่จริงๆแล้วบาทเดียว
- (3) ทุกเช้าวันเสาร์ ใครไม่ได้ฟังเสียงนายนกแล้วดูเหมือนจะขาดอะไรไป นั่นคือกระบวนการให้การศึกษามุ่งเน้นกับประชาชนอย่างยิ่ง ...ถ้าไม่เห็นอย่างนี้คิดด้านลบก็อาจจะบอกว่านี่กำลังครอบงำประชาชนทางจิตวิญญาณ
- (4) พ่อเล่าว่าชื่อเรียกร่องทั้งสามชื่อของสหพันธ์คนงานของบริษัทหอกมองเฟิน ๆ ก็ดูเหมือนว่าไม่ใช่เรื่องที่รุนแรงอะไร
- (5) ดูเหมือนสองคนนี้เป็นกันเองอย่างไรไม่รู้เหมือนเคยคุยกันมานานมาก
- (6) ดูเหมือนว่าต้นไม้ สมุนไพร และสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะกูกี้ไก่ กำลังเป็นชีวิตอีกส่วนหนึ่งแทนการแต่งเพลงของ แอ๊ด คาราบาว
- (7) ดูเหมือนจะเป็นสูตรสำเร็จไปแล้วว่าหากเจอโรงเรียนเก่าๆที่ยากจน ก็ต้องนึกถึงโต๊ะ เก้าอี้ และเครื่องเขียนเป็นอันดับแรก
- (8) เดี่ยวนี้หิวหันมาทานอาหารมังสวิรัตและเข้าวัดทำบุญมากขึ้น การแต่งตัวก็ค่อนข้างเรียบง่ายและติดดิน จนดูเหมือนเป็นคนสมถะ
- (9) นิวตันถือกำเนิดมาแบบผิดปกติคือคลอดก่อนกำหนด ดูเหมือนว่านิวตันจะรีบเกิดมา “เพื่อภารกิจ” อะไรบางอย่าง
- (10) ดูเหมือนว่าเรื่องการไม่เคารพศักดิ์ศรีของคนจนนั้นจะเปลี่ยนยาก เพราะมันอยู่ลึกเข้าไปในจิตสำนึก แล้วจะเปลี่ยนยังไง ก็เปลี่ยนได้ด้วยการศึกษา
- (11) ดูเหมือนคุณจะมีตัวมากขึ้นกว่าเดิม
- (12) “ขวัญ”ของคนไทยสมัยก่อนขึ้นอยู่กับ ดิน น้ำ ลม ไฟ แต่ปัจจุบันดูเหมือน “ขวัญ” ของคนไทยจะขึ้นอยู่กับมือถือ ตลาดหุ้น เงินในกระเป๋า และอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปเสียแล้ว

- (13) ผมขอตัวกลับก่อนดีกว่า ดูเหมือนว่าคุณพดด้ยศมีเรื่องภายในครอบครัวที่จะต้อง
สะสาง
- (14) ดูเหมือนว่าถ้าสถานที่ใด เวลาใดมีการใช้อำนาจ สถานที่นั้นเวลานั้นจะไม่มี
“ขวัญ” หรือ “ขวัญจะหายไป”
- (15) นักเขียนยุคก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 ก็ดูเหมือนจะถนัดเขียนอะไร
ที่ยาวๆอย่างนวนิยายมากกว่าเรื่องสั้น
- (16) แม้ว่าสหัสวรรษใหม่จะผ่านพ้นไป 3 ปีกว่าแล้ว เราส่วนใหญ่ราว ๆ 75
เปอร์เซ็นต์ก็ดูเหมือนจะยังไม่รู้ตัวจึงไม่เปลี่ยนแปลง
- (17) หลักการมัลติเพล็กซ์เชิงสถิติ ทำให้ดูเหมือนว่า สามารถให้บริการทราฟฟิกที่มี
ความต้องการแบนด์วิดท์รวมสูงกว่าแบนด์วิดท์ที่มีอยู่ จึงจำเป็นต้องมีกลไกการ
ควบคุมความคับคั่ง
- (18) โดยปกติแล้ว แผนที่จะต้องมีการคัดลอกใหม่ ก่อนที่จะนำไปเข้าเครื่องกราด
ภาพ การคัดลอกใหม่ดูเหมือนจะเป็นจุดด้อยที่สำคัญ เพราะจะต้องเสีย
ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
- (19) เชื่อกันว่าชาวไทยได้เรียนรู้และรับอิทธิพลจากวรรณคดีบาลีสันสกฤตมาแต่โบราณ
กาล แต่ในแง่ของทฤษฎีเกี่ยวกับรศทางวรรณคดีนั้น ดูเหมือนว่าจะมีได้
ส่งอิทธิพลอันปรากฏเด่นชัดแต่ประการใด
- (20) นวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ก็มีลักษณะโครงเรื่องคล้ายๆกัน แต่เด่นที่การให้
รายละเอียดของตัวละครที่ทำให้ ดูเหมือนมีชีวิตจริง
- (21) โซบะประเภทนี้ใช้วิธีตอกไขดิบใส่ลงไปใต้น้ำซุบโซบะร้อนๆ ปิดฝาหม้อไว้ครู่
หนึ่ง แล้วจึงนำไปราดลงในโซบะ จึงทำให้ดูเหมือนเป็นรูปดวงจันทร์โผล่ออกมา
จากก้อนเมฆ
- (22) กับข้าวพวกปลาอย่างสักจานหรืออาจจะไม่มีก็ได้ แต่น้ำซุบจะเป็นกับข้าวจาน
หลักที่จะขาดเสียมิได้ น้ำซุบที่ ดูเหมือนว่าจะทำได้ง่าย ๆ แต่ความจริงแล้ว
กลับเป็นอาหารจานเด่นที่ต้องอาศัยการปรุงรสให้พอเหมาะลงตัว
- (23) light define form จิตรกรรมความรู้สึกแห่งการมองเห็น ให้สังเกตว่าพื้นที่ว่างถูก
แบ่งออกเป็นส่วนๆ วัตถุต่างๆ ดูเหมือนถูกวางไว้ระเกะระกะ มีกระจกสะท้อน

- ภาพวางอยู่มุมหนึ่ง สะท้อนภาพของปัด และหุ่นสำหรับศึกษากายวิภาค รูปทรง
ทุกรูปถูกจัด
- (24) ทั้งคู่เหมือนจะจมดิ่งอยู่ในโลกส่วนตัว
- (25) ตำนานปรัมปรามากมายหลายเรื่องซึ่งดูเหมือนว่าเรื่องราวจะสับสนและไม่
ปะติดปะต่อกันนั้น แท้จริงแล้วมีความหมายหรือกฎเกณฑ์ที่ซุกซ่อนอยู่ภายใต้
- (26) นักไวยากรณ์ต่อ ๆ มาดูเหมือนจะไม่ต่อต้านการใช้ โดย นัก ถึงแม้จะพูดเสมอ
ว่า การใช้ โดย เป็นผลของอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ
- (27) ภาษากฎหมายมีลักษณะเฉพาะทั้งด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ คำศัพท์เฉพาะ
บางคำก็ดูเหมือนคำธรรมดา แต่มีความหมายพิเศษ เช่น ผู้เยาว์ มิได้
หมายความว่า ผู้อายุน้อย แต่แปลว่า ผู้ที่ต้องอยู่ในปกครองของผู้หนึ่งผู้ใด
- (28) 2. สังคมไทยดูเผิน ๆ เป็นสังคมหนึ่งภาษา เพราะดูเหมือนภาษาที่เป็นที่รู้จักว่า
คนไทยใช้มีภาษาเดียว คือภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ
- (29) ดูเหมือนเมื่อครู่ผมได้หลุดปากไปบางคำ ประมาณว่า เจ้าหญิงน้อยที่น่ารักที่สุด
คนหนึ่งของโลก
- (30) ภาพอีกภาพหนึ่งของเอชเชอร์เช่นกัน เป็นภาพน้ำตกแห่งนิรันดร์ ทางไหลของ
น้ำตกที่ดูเหมือนตกจากตึกสูงสองชั้น อันที่จริงเป็นพื้นระนาบเดียวกันนั่นเอง
- (31) สิ่งที่สร้างความทุกข์แก่พลอยมากที่สุด คือ การก่อการเปลี่ยนแปลงระบอบการ
ปกครอง ล้มพระราชอำนาจของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะดู
เหมือนอันจะมีส่วนร่วมในการก่อการครั้งนี้
- (32) ความต่อเนื่องของ ขนบ ในด้านกลวิธีนำเสนอ ถึงแม้จะดูเหมือนว่าจุดเด่นของ
ร้อยกรองปัจจุบันจะอยู่ที่เนื้อหามากกว่ารูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่
กระทบใจ เราให้คิดถึงสังคมส่วนรวม
- (33) การวิเคราะห์แนวนี้ดูเหมือนมีปัญหาความไม่ชัดเจนหากใช้กับหน่วยสร้างกรรม
วาทกแบบพื้นฐาน ซึ่งไม่ปรากฏผู้กระทำ เช่น น้องถูกทำโทษ เขาโดนจับ
- (34) ดูเหมือนว่าคุณสมบัติที่หน่วยสร้างกริยาเรียงประกอบด้วยคำกริยามากกว่า
หนึ่งคำเป็นสิ่งที่ว่าคุณสมบัติปกติของหน่วยสร้างกริยาเรียง
- (35) บทพรรณนาชมโฉมพระนางในวรรณคดีเช่นนี้ เราจะพบได้ซ้ำ ๆ กัน ในวรรณคดี

- หลายเรื่อง และ**ดูเหมือน**ว่ากีต่ายึดถือเป็นแบบฉบับ จนกลายเป็นประเพณี
วรรณคดี
- (36) การนำจุด DOT มาเรียงเป็นแถว ความซ้ำซากจะทำให้**ดูเหมือน**กับว่าจุด
นั้นเป็นลูกโซ่ ซึ่งติดกันเป็นเส้น
- (37) ปัญหาอยู่ที่ว่า ความกลัวนั้นมีมากเกินไปหรือเปล่า เกินไปจน**ดูเหมือน**โลกที่เรา
ให้กับเขากลายเป็น คุกที่ปลอดภัย ฉะนั้นเราจะหาหนทางป้องกันอันตรายโดย
การเอื้อให้สภาพแวดล้อมที่เราสร้างให้
- (38) **ดูเหมือน**ว่า พวกเขากำลังพูดถึงบางอย่างในอนาคต แต่ท่านจะเข้าใจแจ่มแจ้ง
มากขึ้นหลังจากฟังกระบวนการฟ้องร้องทั้งหมดแล้ว กล่าวดูออกแล้ว
- (39) เรื่องทำนองนี้ไม่ได้เกิดขึ้นกับกรณีนี้เพียงกรณีเดียว **ดูเหมือน**ว่าทุกวันนี้ ถ้า
ต้องการพูดให้ยากแก่การเข้าใจ หรือต้องการสงวนท่าทีไม่ต้องการแสดงจุดยืน
เด่นชัด คำว่าโลกานุวัตรนับเป็นตัวตั้งหรือโล่กำบังที่ดีที่สุด
- (40) คนไทย**ดูเหมือน**ไม่เคยเข็ด ปล่อยให้โลกมนุษย์เป็น อวิจันรก และเริ่มชินชานา
ชินอยู่กับการแช่อยู่ในกระทะทองแดง
- (41) **ดูเหมือน**ว่า เมื่อมนุษย์เผชิญกับคำถามง่าย ๆ เช่น ชีวิตคืออะไร มนุษย์เป็น
อย่างไร เขาเป็นใคร เขาจะเกิดความงุนงงที่
- (42) **ดูเหมือน**ว่ามนุษย์จะมีความพิศวงกับสรรพวัตถุอื่น ๆ ในเอกภพอันกว้างใหญ่
ด้วย เขาทำความรู้จักกับไปไม้ กิ่งไม้ น้ำตก
- (43) การตระหนักถึงร่างกายของตนในเด็ก**ดูเหมือน**ว่าจะจะเป็นจุดเริ่มต้นซึ่งทำให้เกิด
การรวมตัวของกรณีนี้ถึง ตน
- (44) สำหรับ Eisenstein มองตาคือกระบวนการพื้นฐานของการสร้างภาพยนตร์
อย่างสร้างสรรค์ เป็นวิธีการนำข้อที่**ดูเหมือน**ไม่มีความสัมพันธ์กันแต่อย่างใด
มารวมเข้าเพื่อสร้างความหมายใหม่ขึ้นในความคิดของผู้ชมภาพยนตร์
- (45) สุนทรียทัศน์ของนิกายเซน สุนทรียทัศน์แบบเซน **ดูเหมือน**จะเป็นปรัชญา
ความงามของจีนที่รู้จักกว้างขวางทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับ
วัฒนธรรมจีนโดยตรงหรือไม่ก็ตาม
- (46) **ดูเหมือน**ว่า ความหยิ่งในความเป็น อารยะ ได้ทำให้คนกลายเป็น อนารยะ ไป

โดยไม่รู้ตัว

- (47) เสียงเพลงที่ออกมาจะรื่นหูกว่าของเซ็นแบร์กและเวเบิร์น และแบร์กก็แสดงออกถึงความรู้สึกอย่างเต็มที่เช่นกัน สำหรับเวเบิร์นดูเหมือนจะมีลักษณะพิเศษที่ตรงที่เนื้อดนตรีบางมากเพลงแต่ละบทสั้นมาก
- (48) ดูเหมือนว่า ความเชื่อกลุ่ม ทฤษฎีพหุวัฒนธรรม จะมีตัวอย่างให้เห็นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นประเทศออสเตรเลีย หรือประเทศสหรัฐอเมริกาเอง
- (49) บ่อยครั้งที่คนในแต่ละวัฒนธรรมจะสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรมได้ด้วยอวัจภาษาที่ดูเหมือนมีลักษณะเป็นสากล เช่น พักหน้าแทนการตอบรับ ฯลฯ แต่ในความเป็นจริง อวัจภาษาต่าง ๆ ล้วนสัมพันธ์กับวัฒนธรรม
- (50) บ้านในอาหรับดูเหมือนว่าจะมีที่ว่างมาก มีเพดานสูงและต้องไม่มีกีดขวางทัศนียภาพและที่ต่างจากญี่ปุ่นก็คือ คนอาหรับ ดูเหมือนจะเอาใจใส่แขกที่มาที่บ้านเป็นอย่างดี ห้องทุกห้องจะดูคล้าย ๆ กัน หน้าที่ของห้องแต่ละห้องจะถูกกำหนดโดยครอบครัว
- (51) ดูเหมือนว่าจะไม่มีทฤษฎีใดจะอธิบายพฤติกรรมและจิตใจของมนุษย์ได้ถูกต้องครบถ้วนเพียงทฤษฎีเดียว
- (52) รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ดูเหมือนว่าได้ดำเนินนโยบายในการปกครองชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีระบบ มีโครงการและแผนงานเป็นขั้นตอนปรากฏออกมาอย่างเด่นชัดยิ่งกว่ารัฐบาลสามระยะ
- (53) อย่างไรก็ดีจากการที่ชาวไทยมุสลิมมีศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นอยู่แตกต่างจากคนโดยทั่วไป จึงทำให้ดูเหมือนว่าพวกนี้เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งของประเทศ ซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ
- (54) ดูเหมือนว่าการมองจากแง่มุมของชาวบ้านได้หายไปจากวงการวิชาการไทย หายไปจากการวิเคราะห์สังคมไทย
- (55) การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ใน พ.ศ.2475 คนจำนวนมากไม่เข้าใจอะไรกันมากนัก ดูเหมือนความกลัวจะนำหน้าสิ่งอื่นใด ข้าราชการโดยทั่วไปก็

- กลัวคณะปฏิวัติกันมาก อาจเป็นเพราะพระมหากษัตริย์ทรงตกลงง่ายไป
- (56) G Vico นักปรัชญาชาวอิตาลีเขียนในศตวรรษที่ 18 **ดูเหมือน**จะเป็นคนแรกที่เริ่มกล่าวอย่างจริงจังว่า ความคิดและจิตใจของมนุษย์ได้รับการหล่อหลอม ปรับเปลี่ยน modified จากพัฒนาการของสังคม
- (57) Don R Bowen เห็นว่า วัฒนธรรมเป็นเรื่องของแบบกระสวน pattern หรือความเหมือนกันของพฤติกรรมซึ่ง**ดูเหมือน**ว่าจะมียึดถือกันอยู่ทั่วสังคมในทุกลักษณะของวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา สังคม การทหาร
- (58) กฎหมายตะวันตก**ดูเหมือน**จะเชื่อว่าระบบของตนมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล
- (59) การต่อสู้ทางชนชั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นจะต้องพูดกันทุกปี คือสารัตถะที่แท้จริงทางอุดมการณ์ที่สำคัญยิ่ง แม้ เหมมา จะย่ำเช่นนั้น แต่**ดูเหมือน**ว่า หลิวเต๋ิง ได้ก้าวไปไกลกว่าที่จะหันมาฟัง เหมมา เสียแล้ว
- (60) รัฐในตัวเองแบบพหุนิยม**ดูเหมือน**ว่าจะมีความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างต่ำ และแทบจะไม่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย
- (61) เรื่องการก่อตั้ง อาฟต้า **ดูเหมือน**จะเป็นเรื่องไกลตัวอยู่บ้าง แต่จริง ๆ แล้วเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดทีเดียว
- (62) อเมริกันเคยมีประสบการณ์อันเข้มข้นกับผู้ว่าการอาณานิคม ซึ่งพวกเขาถือเสมือนว่าเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์อังกฤษ เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจแต่อย่างใดที่**ดูเหมือน**ว่าการร่างรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐขึ้นใหม่จะมีตำแหน่งผู้ว่าการรัฐเป็นเป้า
- (63) **ดูเหมือน**ว่าชาวอเมริกันจะเน้นบทบาทผู้แทนราษฎรในฐานะที่เป็นตัวแทนเฉพาะเขตเลือกตั้ง เพื่อเป็นปากเป็นเสียงของความทุกข์ร้อนของประชาชนในเขตนั้นมาก
- (64) **ดูเหมือน**ยังไม่มีพรรคการเมืองไหนแสดงท่าทีแจ่มชัดต่อเรื่องความขัดแย้งทางแนวคิดในการพัฒนาในหมู่ประชาชน ซึ่งกำลังจะเป็นปัญหาใหญ่ในอนาคตอันใกล้
- (65) เจ้าหน้าที่**ดูเหมือน**จะมีจำนวนไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้ติดยา ที่มีมากมาย

มหาศาลกว่า

- (66) ฝรั่งเศสที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยกันได้จริง ๆ ก็**ดูเหมือน**จะเป็นฝรั่งเศสที่อยู่
ในเชื้อชาติแองโกลแซกซอน ด้วย ฝรั่งเศสอื่น ๆ ที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย
แล้วไม่สำเร็จก็มีอยู่ไม่น้อย
- (67) **ดูเหมือน**ว่าอัตราส่วนของผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาขั้นสูงสุดจากสหรัฐอเมริกาจะเป็นตัว
ชี้ถึงอิทธิพลของการศึกษารัฐศาสตร์แบบอเมริกันที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาด้าน
รัฐศาสตร์ได้
- (68) การใช้แนวคิดทฤษฎีในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเรื่องซับซ้อน บางครั้งดู
เหมือนว่า นักวิจัยไม่ต้องการแนวคิดทฤษฎี บางครั้งก็**ดูเหมือน**ว่านักวิจัยขาด
แนวคิดทฤษฎีไม่ได้
- (69) **ดูเหมือน**ว่าคุณยังไม่ได้ตั้งใจงานทำอย่างจริงจัง
- (70) ในปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา ประเทศฟิลิปปินส์เริ่มทำการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมาก
ขึ้นและ**ดูเหมือน**จะมาแทนที่สหรัฐฯ
- (71) เมื่อพิจารณาดูรัฐธรรมนูญซึ่งแก้ไขแล้วในปี ค.ศ. 1976 นี้ จะเห็นว่า อำนาจของ
ประธานาธิบดีมีมากมายและ**ดูเหมือน**ว่าเขาจะยังมีอำนาจแม้กระทั่งจะได้ตั้ง
องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติแล้วก็ตาม
- (72) ในเขตต่างจังหวัด บุหรี่เถื่อน**ดูเหมือน**ว่าจะเป็นเรื่องปกติมากกว่าในเขต
กรุงเทพฯ

2. ดูท่า (ทาง)

- (215) เมื่อผู้วิจัยเล่าว่าจะมาทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องภรรยาฝรั่ง ดูท่าทาง พ่อกำนันไม่ค่อยสบายใจมากนัก ผู้วิจัยจึงขอให้พ่อกำนันสะท้อนปัญหาตรง ๆ จะได้แก้ไขได้ถูกต้อง
- (216) คีนั่นเมื่อหมอกลับมาที่บ้าน น้องเท็นรีบวิ่งมาบอกแม่ว่า แม่ๆ พ่อทอดไข่ดาวอร่อยมากเลย ดูท่าทาง ลูกสาวตื่นเต้นมาก ดีใจมากที่พ่อทำกับข้าวเป็น แกรมไข่ดาวแบบคุณพ่อ นั่นก็ถูกใจน้องเท็น เพราะเขาทอดใช้น้ำมันเยอะ
- (217) พออาทิตย์ตกข้าวใส่ปากตะวันตก้าหนึ่ง แล้วก็ตักกินเองค้ำหนึ่ง ตะวันดูท่า ดีใจมาก อาทิจมีวิธีทำให้ตะวันรักมากขึ้นทุกวัน
- (218) ดูท่า พวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไรด้วยสิอิอิๆ ที่ใครที่มันนะจ๊ะ
- (219) กว่าจะรู้สึกตัวว่าเผลอให้กำลังใจศัตรูเข้าแล้วก็ดูท่า จะหายไปหน่อย
- (220) ฉันทกนี้ขึ้นตึกจุกที่รู้สึกคึดๆ แกรมยังคั้นๆ นิดหน่อยก่อนจะพูดต่อ แต่ดูท่าทาง นายยูโดจิกจะไม่ได้ฟังคำพูดฉันสักกระจิด อีตานี้กลับยื่นมองฉันจามหน้าตา เฉย
- (221) อู๋ย โตะตรงทางเข้าประตูห้องน้ำมีนิตยสารวางอยู่ ดูท่าทาง เก๋าๆ สงสัยจะเป็นนิตยสารที่ไม่อ่านแล้ว ฉันฉีกกระดาษไปใช้หนึ่งหน้าคงไม่ว่าอะไรหรอกเน้อ
- (222) กินมัยดีสินี๋ เขาหันมาถามฉันบ้าง ไม่ -- ^" ดูท่าทาง อารมณ์ไม่ดีเลยนะ ^^" เขายังยั่วโมโหฉันต่อ
- (223) อย่างเช่นคุณผกากรองภรรยาท่านอาจเคยทำที่เย็บกระดาษหลุดมือ และท่านโผมา ช่วยจนมือแตะโดนกันโดยบังเอิญอะไรทำนองนั้น โอเค เรียกร้อยดี ดูท่า คุณผกากรองจะไม่ได้ทำที่เย็บกระดาษหลุดมือแฮะ ปีนคิดพร้อมกบยื่นมือไปจับแพมที่ท่านส่งคืน
- (224) การเมื่อนั้น เล่นไม่ยากสำหรับพระอภัย แต่เรื่องรักนี่สิ ดูท่า จะลำบาก ตอนนี่คงจะต้องปรึกษานักวิชาการประจำราชสำนักเสียแล้ว
- (225) สันสกฤตก็มีได้ยากไปกว่าภาษาอื่น ๆ นักวิชาภาษาเกือบทุกคนน่าจะเรียนได้ ถ้าใจรัก สิ่งที่ทำให้ภาษาสันสกฤตดูท่าว่าจะยาก อาจเป็นตัวอักษร ภาษาสันสกฤตนิยมใช้อักษร เทวนาครีเป็นตัวเขียน
- (226) การเมืองอเมริกันดูท่าจะผ่านภาวะวิกฤติเข้าสู่ภาวะปกติแล้วในราวต้นเดือนเมษายนนี้ ค.ศ. ๑๙๘๗ เมื่อประธานาธิบดีเรแกนเริ่มออกมาให้สัมภาษณ์นักข่าว

- (227) ปฏิบัติตามได้อย่างจริงจัง ความเห็นสุดท้ายของนายแมคฟาร์เลนเป็นดัชนีที่ชี้ให้เห็นว่าขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับนิติบัญญัติ **ดูท่าจะไม่** สดใสเท่าไรนัก เขาพูดว่า จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วประธานาธิบดีจึงไม่ค่อยอยากจะมาปรึกษากับกองเกรสตามกำหนดในรัฐ
- (228) ตอนนั้นคะแนนเสียงพวกต่อต้านสงครามเวียดนามกำลังนำอยู่ในรัฐโอไฮโอด้วย ตอนนั้นหนังสือพิมพ์ก็เชียร์แมคโกเวรินอยู่ เพราะ**ดูท่าจะมีอะไรใหม่ๆ** ในกอไฟที่คงจะไม่น่าเบื่อเหมือนนักการเมืองคนอื่นๆ
- (229) มิได้ชี้บอกตำแหน่งบ่อน้ำของเสื้อ่านฟ้าที่เพิ่งจะมีการค้นพบแต่อย่างใด การค้นพบของ ดู ชานตี ดังกล่าว **ดูท่าว่า**อาจไม่ได้ทำให้ชาวบ้านในครั้งกระนั้นตื่นตื่นกันมากนัก เพราะเรื่องนี้ไม่ปรากฏว่าได้รับการใส่ใจต่อมามากอีกช้านาน จนกระทั่งมี
- (230) นั่นคือ คนสนใจศาสนาหรือว่าสนใจคนสอนศาสนากันแน่ เพราะว่าคนสอนศาสนาตัวขาว ใส่เสื้อโค้ททฤษฎีสายลมวกแบบฝรั่ง **ดูท่าจะ**น่าสนใจอยู่สำหรับคนไม่เคยพบเคยเห็น ซึ่งเรื่องนี้ หมอศาสเวลล์ สังกัดคณะ ซึ่งเดินทางเข้ามาที่หลัง ภาวะ
- (231) แม้จะเรียนไปร้องให้ไป แต่**ดูท่าว่า**ลุดวิกจะมีพรสวรรค์ทางดนตรี ซึ่งพ่อภาคภูมิใจมาก ถึงกับพาเพื่อนขึ้นมาฟังลูกเล่นเปียโนอยู่บ่อยๆ
- (232) **ดูท่า**ดวงผมคงจะได้เข้าร่วมกีฬาโอลิมปิกหลายครั้ง ตอนนั้นก็ไปมาแล้ว 2 ครั้ง ที่ซิดนีย์กับเอเธนส์ โอลิมปิก
- (233) ไม่ต้องมองหน้าแม่หรอก เขียนเข้าหนู คุณครูใหญ่เร่ง เพราะ**ดูท่า**งานกำลังจะยุ่ง เสียงก็ค่อนข้างดู คำอีกต่างหากจึงดูน่ากลัว
- (234) ยิ่งตอนที่ซุกสวาปามอาหารเข้าไปเสียจนท้องแตกตายใส่ไหลทะลัก เลือดแดงฉานเปื้อนเปรอะพื้นไปหมด ดูแล้วเหมือนฉากในหนังสือของซวีญ **ดูท่าว่า**ฉันคงจะดูหนังผีฮอลลีวูดมากไปหน่อยละมัง
- (235) วันนี้**ดูท่าว่า**เจริญอาหารแน่ๆ เพราะฉันจะพาคริสกับพิมไปนั่งๆนอนๆกินอาหารที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา
- (236) แม้เราจะเห็นว่าครูบีบครีมให้ม้วนเป็นชั้นแล้ว**ดูท่าว่า**จะเป็นของกล้วยๆ แต่เอาเข้าจริงกลับไม่ง่ายอย่างที่เห็น เพราะกว่าจะทำอย่างครูจุงโกะได้นั้นต้องใช้ทักษะ
- (237) เรือลำใหญ่**ดูท่าจะ**ปลอดภัย แต่เรือลำเล็กโดยเฉพาะเรือหาปลาแบบเก่าของ

ชาวประมงนั้นที่ถูกเราขัดกระหน่ำและถูกคลื่นโยน

- (238) ลิงที่เล่นละครนั้น **ดูท่า**ว่าจะเป็นลิงแบบเดียวกับลิงที่ขึ้นมะพร้าว คือลิงกัง ผมไม่เคยสังเกตเห็นว่าแตกต่างกันอย่างไร
- (239) เคยเป็นแม่บ้าน แต่งงานจึงออกไปเป็นคนงานก่อสร้าง แต่มาถูกโกงค่าแรง ลงท้ายหาบไขปิ้งขาย **ดูท่า**แล้วดีกว่างานอื่น บุญมีบอกว่า ได้เห็นเงินสดทุกวัน
- (240) กว๋ยเดี่ยวเรือจากหลายเสียงของคนรับประทานบอกว่าขนาดของซามเห็นแล้ว ทรมานใจคนหิวเหลือเกิน เพราะ **ดูท่า**ซามหนึ่งจะคืบแค่สามที ก็บ้อแบ่แล้ว
- (241) สาวหน้าหมวยคนนั้น **ดูท่า**ไม่เหมือนสิงห์อมควันเลยแม้แต่น้อย นั่นอาจจะเป็นเพราะว่าจำฉายา งามทิพย์พันธุ์ เลิกสูบบุหรี่มาได้ปีกว่าแล้วนั่นเอง
- (242) แต่การตรวจราวความสามัคคีของคนในชาตินั้น ยากจะเยียวยา หนักหนากว่าภัยพิบัติใดๆ **ดูท่า**ปีนี้ภัยที่โถมเข้าสู่หัวใจคนไทยให้แตกสลายซึ่งความสามัคคีทำจะหนักหนากว่าที่ชาวจีนประสบมากนัก
- (243) **ดูท่า**แล้วหนูจะมีความคิดเป็นผู้ใหญ่มากกว่าแฟนอีกนะคะเนี่ย
- (244) **ดูท่า**คุณจะมีกิจกรรมทุกหัวละแห่ง ทุกชาติทุกภาษา ความทะเยอทะยานสูง น่าดู อะไรก็จะกอบจะโกย
- (245) หากคุณเป็นคนทำงานที่ไม่ค่อยมีเวลาดูแลหรือตกแต่งบ้าน สไตล์ Contemporary **ดูท่า**จะเหมาะสม ด้วยความเรียบง่ายและร่วมสมัย ทำให้ดูผ่อนคลาย
- (246) แน่นนอนว่าคงมีคนเข้ามาในวงการเพลงเร็กเก้มากขึ้นเรื่อยๆ และ **ดูท่า**ตลาดเพลงอินดี้อาจจะมุ่งหน้าไปทางนั้นมากขึ้นเรื่อยอีกต่างหาก
- (247) **ดูท่าทาง** ชั้นนี้ ยืนปิ้งแบบแก๊งๆ กังๆ สงสัยปกติมีแต่สาวๆ ทำให้ เดือดร้อนถึง โอปอลล์ กลัว
- (248) ความปั่นป่วนวุ่นวายทางการเมืองในรัฐประระ ของมาเลเซีย **ดูท่า**จะไม่จบลงง่ายๆ หลังศาลมีคำสั่งเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคมว่ารัฐบาลแห่งรัฐประระในปัจจุบันไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- (249) **ดูท่า** รัฐบาลมาร์ค อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จะมาเร็ว และไปเร็วกว่าที่คิดหรือเปล่า
- (250) กาแล็คซี่ปีดมีลานเซ็นเบคส์ถาวร เดวิด เบคแคม กองกลางซูเปอร์สตาร์ชาว

อังกฤษดูท่าต้องลุ่นเหน้อยในการย้ายจากแอลเอ กาแล็คซี่ ไปร่วมทัพ ปีศาจแดงดำ เอซี มิลาน แบบถาวร หลังจากที่ กาแล็คซี่ ได้บอกปิด

- (251) การลุ่นแซมปีระหว่าง 2 ทีมยักษ์ใหญ่ แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด และ ลิเวอร์พูล พูล แล้ว หลายคนดูจะหวังความเป็นไปของ นิวคาสเซิล มากเป็นพิเศษ เพราะดูท่าว่าสโมสรใหญ่อย่างนี้มีโอกาสวิ่งไปเล่นลีกแชมเปียนชิพในฤดูกาลหน้าค่อนข้างสูงทีเดียว
- (252) ความกระตือรือร้นของท่านแล้วก็ต้องสนองด้วยการชักท่านถึงวิธีทำขนมเปียะ และขนมอื่น ๆ ต่าง ๆ ชนิดกัน ดูท่าชำนาญมากทีเดียว ลูก็ยังคิดไม่ยกกว่าจะตั้งโรงงานอย่างพ้อว่า หรือจะค้าขายแบบที่ล่องวณทงทำไปเรื่อย
- (253) แก้วจวบตอบเขา บอกตนเองว่า แก้วหนีผู้ชาย เพศที่แก้วเกลียดไม่พ้นแล้วก็ต้องพยายามบังคับใจให้รักพี่ทัพย์ แต่ดูท่าจะไม่สำเร็จง่าย ๆ ทว่าเขาเป็นผู้คุ้มภัยและเลี้ยงดูแก้วให้มีความสมบูรณ์พูนสุข แก้วก็ต้องจงรักและสนองความต้องการ
- (254) เราจะหาโอกาสให้คนคู่นี้มาปรับความเข้าใจกัน ตีกันคราวนี้คงจะได้แจกกการ์ดเลย ดูท่าจี้ด้วยกันทั้งคู่ อย่างนี้คงไม่ทิ้งไว้นานหรอก ดรุณีนั่งคิดอยู่ในใจ
- (255) พอลอาทิตย์ซักข่าวใส่ปากตะวันคำหนึ่ง แล้วก็ตักกินเองคำหนึ่ง ตะวันดูท่าดีใจมาก อาทิจมีวิธีทำให้ตะวันรักมากขึ้นทุกวัน ถ้าไม่เจ็บก็คงไม่รักพ้อมากเท่านี้
- (256) ดูท่าว่าหล่อนออกจะเป็นหนอนหนังสือพันธุ้แท้เลยด้วยซ้ำ รู้ได้ไงนะหรือ ก็เพราะทั้งเขาและพี่สาวก็มีอาการ
- (257) เจ้าตัวเล็กรับปากเป็นมันเป็นเหมาะ ดูท่าคงรู้ว่าจะต้องเผชิญหน้ากับศึกหนักแน่ เพราะในแววดาฉายแววหวาดหวั่น ทว่าไม่หวาดกลัว
- (258) ดี ดี ชายทิวาวันเป็นพระโอรสองค์โต ควรจะกลับมาเป็นหลักช่วยกิจการของเสด็จพ้อบ้าง ฉันท้หวังอย่างนั้น แต่ดูท่าว่าชายทิวาวันอยากจะรับราชการต่างประเทศตามที่รำเรียนมาเสียมากกว่า
- (259) ได้ข่าวว่าสาวและสวยงามนัก อยากรพบตัวจริงว่าจะสวยตามคำล่ำลือของแม่พวกข้าหลวงหรือไม่ สวยเรียบร้อยและดูท่าจะหัวอ่อนด้วยมังคะท่านแม่
- (260) หนุ่มหนึ่งหายไปแต่บายยังไม่กลับมา ดูท่าจะผิดปรกติไปเสียแล้ว นางบังผัดกระวนกระวาย ใจคอระส่ำระสายมาแต่เย็นแล้ว
- (261) ดูท่าแยมคงเกลียดเธอแล้วแหงๆ เลยวะ แจ้คร่วมแยมและเสนอความเห็นอย่าง

ออกกรรชาติ

- (262) เราได้คุยกันเรื่องสงครามบ้างซึ่งดูท่าว่าจะยืดเยื้อ
- (263) ดูท่าเขาไม่ได้เดือดร้อนอะไรที่เห็นหล่อนถูกพี่ชายดู กลับอมยิ้มเสียอีก
- (264) ดูท่าอีกฝ่ายไม่ถือโกรธอะไร
- (265) ดูท่าว่าเด็กสองคนคงตื่นตื่นกับเรื่องรายแปลกใหม่จนไม่มีทางหลับลงได้
ง่ายๆ เสียแล้ว
- (266) เอ หรือพรุ่งนี้เราจะออกไปที่สะดือทะเลกันดีดูท่าว่าไปงมสมบัติจะรวยกว่าทำโป๊ะ
นะ
- (267) ดูท่าว่าเขาจะเป็นคนประเภทที่หลงใหลอมยิ้มอย่างแรง เขาอมมันอยู่ในปาก
ตลอดเวลาและไม่มีทีท่าว่าจะเบื่อ
- (268) ดูท่าพวกเขาจะไม่ค่อยพอใจสักเท่าไรด้วยสิี่ๆ ทีใครที่มันนะจ๊ะ O ฉันทะบัด
กันเดินผ่านพวกเดวิลที่มองเห็นฉันเหมือนจะพูดว่า ?ฝากไว้ก่อนเหอะ

3. ดู

- (1) จะหารอยยิ้มที่สดชื่นและแจ่มใส เช่นเดียวกับหยาดฝนเย็นจากท้องฟ้า นั่น ดูจะยากยิ่งขึ้นทุกๆวัน เพราะจิตใจของมนุษย์ไม่ได้ติดต่อกับความรู้สึกที่งดงามอีกแล้ว
- (2) เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าการศึกษาที่พวกอินเดียนไม่มีภูมิฐานทางโรคนี้ ดูจะเป็นความจริงอยู่บ้าง เพราะมีบันทึกอยู่หลายฉบับที่เอ่ยถึงนครเชนโนทิลัน ใน ค.ศ. 1521 และกล่าวถึงพวกอินเดียน
- (3) ผู้บริสุทธิดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ทีเดียว เพียงแต่ทางปฏิบัติเท่านั้นที่ดูจะไม่ค่อยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในข้อนี้
- (4) เขาดีไซน์มาทำด้วยเชือกมณีลาอย่างดี และมีของเล่นทำเป็นรูปขากู รูปไล่กรอกให้สุนัขจับได้ผูกติดอยู่ มันก็ดูตลกขึ้น
- (5) คุณลู่อ่านเขียนเรียนสำนวนไทยได้เร็ว ไม่ว่าจะ เป็นคำพูดตลกล้อเลียน หรือแม้แต่คำผวน แต่สิ่งคณนิยมเขา ดูจะไม่ค่อยนิยมพูดเล่น สัปดนวันละนิด จิตแจ่มใส เท่าไหร่หน้าดอกกระ เพราะเห็นพวกกันที่ไรคุณลู่หน้าแดงทุกทีไป
- (6) ซึ่งก็มิชัว เป็นการรำเดี่ยวของตัวเองซึ่งเป็นชายชรามาก คะเนอายุแล้ว น่าจะ ๗๐ ปีได้ แต่ยังคงแข็งแรง กระฉับกระเฉงว่องไว
- (7) ผู้เฒ่าไม่เคยไปร่วมวงไพ่บุลย์ที่สวนลุมฯ แต่ฟังเพื่อนๆ ในก๊วนเล่ามา ชีวิตในยามนี้ของผู้เฒ่า ดูจะ ไม่มีอะไรเทียบเท่าได้กับความสุขในก๊วนน้ำชา ประกายตาที่สุกใสดุจดาวพรราวแสง บ่งบอกได้ถึงสิ่งที่ถูกเติมเต็มเพื่อความว่างเปล่า
- (8) หม่อมสาววัยทำงานที่นี้หลายคนกลับบอกว่า ที่ไม่เอา มีปีชดูหงอยเหงา หรือบางย่อมนดูโทษ ๗ ไปนั่น ส่วนหนึ่งก็เพราะบรรดาคุณย่าคุณยายทั้งหลายนั้นแหละ
- (9) เรื่องรายงานอากาศนั้น แต่เดิมของไทยดูแห่ง แล้งมาก จะเริ่มมีสีส้มก็เมื่อคุณวิทวัส อดีตพิธีกรคนดังของรายการสี่ทุ่ม สแควร์กลับมาจากออสเตรเลียแล้วทำรายการพยากรณ์อากาศ
- (10) โขเวียด กับ สหรัฐ ดูจะรวมชอมกันไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะขัดกันอย่างแรงในเรื่องผลประโยชน์

- (11) พระปฏิมาที่ปั้นออกมาในลักษณะนี้ คือ พระพักตร์ขององค์กวนอิมที่ดูอิมเอิบมีชีวิตชีวา และดูเปี่ยม ด้วยเมตตากรุณา เห็นแล้วน่าศรัทธากราบไหว้อย่างนั้ก
- (12) ผมไม่รู้ว่าพี่ชโไว้ที่เขาปลูกกันนั้นส่วนใหญ่แล้วเป็นอะไรแน่ ดูจะมีอยู่หลายอย่าง บางทีนั้นเป็นสีเขียวเรียบไปไกลสุดสายตาเลยทีเดียว เหมือน ทะเลทรายอย่างนั้นแหละ
- (13) จุดหมายปลายทางของคณะเราคือเมืองซานริโม เราจะไปแวะกินอาหารกลางวันกันที่นั่น ดูจะเป็นเมืองสุดท้ายก่อนที่เราจะข้ามพรมแดนไปสู่ฝรั่งเศส
- (14) อูรุกวัยก็เป็นประเทศที่ได้ชื่อว่ามีบ่อหินอ่อนที่ดีและมีความหลากหลายอยู่มาก ในอินเดียก็มีดีๆ ในจีนเองก็ดูจะมี ตอนผมไปเมืองคุนหมิงก็เห็นว่าย่านนั้นของจีนมีหินอ่อนที่มีลวดลายสีสันสวยงามแปลกๆ อยู่
- (15) เขาคงไม่เคยสัมผัสคำพูดใดๆ จากพ่อแม่ ลูกพูดอะไรพ่อแม่ก็ไม่รู้ เรื่อง ดูน่าจะกดดันพอควรเลยแหละ
- (16) คำถามที่น้องถามมาซื้อสังเกตว่า เดิมที่เขาคนนี้ก็ดูเป็นคนเรียบร้อยดีอยู่ ดังนั้นการที่เขาเริ่มเปลี่ยนแปลงไป น่าจะแสดงได้ว่าการ เปลี่ยนแปลงเกิดจากเขาได้รับอิทธิพลใหม่เข้าไปหรือไม่
- (17) ดิฉันมีหนดค่อนข้างชัดทีเดียว ยิ่งที่มูมปากถึงกับเห็นเป็นเส้นยาวดูแมนมากๆ ต้องคอยโกนมาตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัย แต่ดิฉันก็โกนมาเป็นสิบปีแล้วนะ
- (18) เขาจะหล่อจะตาย แต่ดูเป็นคนแปลกๆ ยังไงไม่รู้ พิลึกพิสดารเลยแหละ
- (19) ทั้งเสียงกินรีร้องจะเจ็ยแจ้วจำเรียง ขับประสานเสียงสนานซด ฉันทลักษณ์แบบร้ายยวนี้ ดูจะเอื้อต่อการเล่นคำเล่นเสียงได้อย่างวิเศษ
- (20) มกฏ อรดี พูดถึงปัญหาการศึกษา ไว้ว่า วิชาหน้าที่พลเมืองชั้นประถมต้นที่ระบุไว้ในตำราเรียน ดูจะขาดบางสิ่งบางอย่างไปสำหรับนักเรียนน้อยๆ ของฉัน และบางสิ่งก็เกินเข้ามาในความรู้สึกว่าจำเป็นสำหรับการรับรู้ของพวกเขา
- (21) สัญชาติญาณมือ อ.อุดากร ในบรรดาองค์ประกอบของบันเทิงคดี โครงเรื่องดูจะดึงดูดความสนใจของผู้่านมากที่สุด เพราะสิ่งที่กระตุ้นความใครรู้ ความระทึกใจ ความตื่นเต้น ฯลฯ

- (22) รวมทั้งศิษย์กิและยะมะกิลิซึ่งเป็นคนอื่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบ้าน หลังจากที่โทะกิโกะเสียชีวิตลง **ดู**จะไม่ใช้หัวหน้าครอบครัวที่เป็นที่พึ่ง เป็นหลักที่ดี ของครอบครัว
- (23) ยูอิชิเองก็ยอมรับการที่พ่อจะกลายเป็นแม่และไม่เห็นเป็นเรื่องน่าอับอาย การเขียนแบบนี้ก็จะน่าตกใจและ**ดู**จะเป็นไปได้ยาก แต่ก็อาจเป็นไปได้
- (24) ชิเข้ามาในญี่ปุ่นเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ 7 โดยไม่ทราบวันเวลาแน่นอน อย่างไรก็ตาม ถ้าจะสรุปว่าชิเกิดในจีนก็**ดู**จะรวบรัดเกินไป เพราะบางทฤษฎีก็เชื่อว่า ชิเกิดขึ้นที่อื่นก่อนแล้วจึงมีการนำมาสู่จีนอีกทีหนึ่ง
- (25) เวิร์น นั้น เส้น สี รูปร่าง เรียบง่าย ไม่เน้นปริมาตร ดูผ่านๆ คล้ายกับงานศิลปะเด็ก แต่เมื่อพิจารณา **ดู**จะเห็นถึงการแสดงออกของสีสันบรยากาศภายในภาพที่มีอัตลักษณ์ยากแก่การกำหนด คือจิตรกรอเมริกันที่เป็นแกนเชื่อมระหว่างจิตรกรรมโฟวิสม์
- (26) อ่านสำนวนต่าง ๆ ไปด้วยกัน พร้อม ๆ กันเพื่อที่จะเห็นระบบรวมทั้งหมด ระบบรวมของเลวีส์เตราส์ **ดู**จะขยายใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่สำนวนต่าง ๆ ของเรื่องเดียวกันไปจนถึงสำนวนต่าง ๆ ของเรื่องต่าง ๆ
- (27) ในที่สุดแล้วหน่วยของการวิเคราะห์ที่แท้จริง**ดู**จะไม่ใช่นิเวศหรือเขตวัฒนธรรม หากแต่เป็นความคิดของมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นสากล
- (28) พุทธศาสนาซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นแกนหลักในตำนานปรัมปราไทยนั้น**ดู**จะมีบทบาทที่เข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนที่อำนาจเหนือธรรมชาติได้
- (29) การต่อสู้กันระหว่างความเป็นหญิงชายไม่ใช่ประเด็นหลักอีกต่อไปแล้ว เพราะทุกวันนี้บทบาทและสถานภาพของหญิงและชาย**ดู**จะไม่ต่างกันมากนักเพราะผู้หญิงมีโอกาสมีพื้นที่ที่จะแสดงความสามารถได้มากขึ้นและก็เป็นที่ยอมรับจากสังคมมากขึ้นด้วย
- (30) ในภาษาอังกฤษ ความแตกต่างของภาษาที่ใช้โดยผู้ชายกับผู้หญิง**ดู**จะมีมากกว่าภาษาไทย
- (31) มอง บางครั้งก็พูดกันว่า มีลูก มาจากภาษาอังกฤษว่า Look เป็นคำชมที่ยิ่งกว่าสวย เพราะสวย**ดู**จะดาด ๆ ธรรมดา ๆ เกินไป

- (32) การประสมประสานอิทธิพลจากต่างประเทศเข้ากับความเป็นไทยให้
แบบเนียนกลมกลืน **ดู**จะเป็นความสามารถเอกอุของคนไทย
- (33) เศษละออง และใช้ **ดู**ในความหมายอย่างเดียวกันใน จากสันดอนถึง
สันดาน การใช้สิ่งเล็กน้อยไร้ค่า หรือไม่ได้เป็นสิ่งสนใจมาเป็นสัญลักษณ์
เช่นนี้ **อังกฤษ**จะเป็นคนแรกที่น่าเอาชยะ เชื้อโรค ผุ่นละออง ซากอิฐหัก กากปูน
มาเขียนถึง
- (34) เวลานี้ **อังกฤษ** กัลยาณพงศ์แหวกแนวโบราณ ออกมาได้แล้ว แต่**ดู**จะมาติกรอบ
ในวงแคบแห่งจินตนาการของตนเอง
- (35) ทฤษฎีที่พยายามแก้ไขและกำจัดจุดอ่อนในทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต
เพิ่มพูน แนวคิดที่ว่าหน่วยสร้างกรรตุวาทและกรรมวาทมาจากโครงสร้างเล็ก
ต่างกันแต่สัมพันธ์กัน**ดู**จะเป็นที่ยอมรับมากกว่า
- (36) จะใช้สรรพนาม ดิฉัน ก็ดูเห็นห่าง จะใช้คำว่า เตียน หนู หรือแทนด้วยชื่อเล่นอีก
สารพัดก็**ดู**จะดัดจริตมากกว่าที่จะให้ความรู้สึกว้ากัลเข้ามา
- (37) ศัพท์ไว้ให้พร้อมนั้น ทำให้นักเรียนไม่สนใจการเรียนเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลนี้ หาก
วรรณคดีเล่มใดไม่มีศัพท์ยาก ก็**ดู**จะด้อยค่าไป หรือได้รับความสนใจ
น้อย การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์หรือในฐานะศิลปะ หรือการศึกษา
สุนทรียภาพในภาษาเป็นสิ่งที่ถูกมอง
- (38) คำที่ใช้ความหมายข้างเคียงก็คือ ชะเล อ่อน ชะอ่อน สะท้าน ในบรรดาคำที่ยก
มานี้ อ่อน และ สะท้าน**ดู**จะเข้าใจง่ายเพราะมีความหมายเหมือนสำนวนที่ใช้
ทั่วไป อ่อน บอกลักษณะหญ้าอ่อนจึงตีความได้ ๒ นัยคือ หญ้าที่เพิ่ง
- (39) จริง พระพุทธเจ้าจะฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาในสภาพเดิม เหมือนตะวันที่ขึ้นมาใหม่ใน
เวลาเช้าได้หรือ ผู้ตีความในแนวนี้**ดู**จะได้รับแรงบันดาลใจจากคำในบทกวีหลาย
คำที่มีนัยแฝงเกี่ยวกับศาสนา
- (40) ด้วยน้ำเสียงชื่นชมในลีลาที่อ่อนหวานค่อยเป็นค่อยไปของหมู่เมฆที่มีสีในโทน
เย็นและขรึม คือ ม่วง เทา น้ำเงิน สีเทา**ดู**จะหนักแน่นและที่บอกว่าสีอื่นแต่ก็ไม่เท่า
สีดำ ส่วนสีม่วงและน้ำเงินอาจมีช่วงของสีที่อ่อนหวานได้ และมี
- (41) ชื่อเพลงไทย ซึ่งท่านผู้นำเห็นว่าเพลงไทยมักมีชื่อนำหน้าด้วยต่างชาติ เช่น ลาว

- ดวงเดือน พม่าจำขวาน แยกต่อยหม้อ **ดู**จะไม่ถูกวัฒนธรรมไทยเกรงว่าจะเป็นการไปลอกเลียนแบบเอาทำนองเพลงของชาติเหล่านั้นมา จึงได้ตัดชื่อนำหน้าของเพลงเหล่านั้น
- (42) เมื่อโลกใหม่ จินตนาการของเราก็จะพลอยใหม่ไปด้วย เมื่อจินตนาการของเราใหม่ โลกของเราก็จะใหม่ขึ้นอีก **ดู**จะน่าอยู่ขึ้น น่ารื่นรมย์ขึ้น การที่เราสามารถฝึกฝนการมองของตนเอง จนสามารถมองเห็นได้ลึกซึ้งลงไปในความเป็นธรรมดา
- (43) แม้จะเป็น เรื่อง ของต้นไม้ที่ยืนอยู่หน้าบ้านเราเองก็ตาม ให้หลับตานึกและเขียนภาพนั้นๆออกมา ก็ **ดู**จะเป็นเรื่องใหญ่เกินไป
- (44) ในอิริยาบถของมนุษย์ คือ นั่ง ยืน นอน และเดินนั้น เดิน**ดู**จะเป็น บท ที่จำเป็น
- (45) เรื่องผีบรรพบุรุษซึ่งโดยภาพรวม**ดู**จะมีความต่างจากคนไทยทางภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทยที่เรียกว่า สยาม
- (46) วิถีชีวิตของชาวไทยลื้อจึง**ดู**จะผูกพันกับวัฒนธรรมข้าวและวัฒนธรรมพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากฮีตสิบสอง หรือพิธีกรรม 12 เดือนที่วนเวียนอยู่กับเรื่องการทำนา
- (47) ไม่ว่าจะเป็ไทยใหญ่ ไทยลื้อ ไทยจีน ไทยวน ลาว ล้วนนับถือพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งความเป็นพุทธเถรวาท**ดู**จะเป็นลักษณะที่บ่งความเป็นคนไทยแม้ว่าอยู่นอกประเทศไทย แต่ไทดำไทขาวเป็นกลุ่มชนชาติไทที่นับถนงนับถือผี
- (48) เราจะเห็นถึงการแปรเปลี่ยนได้จากประสบการณ์ที่เห็นในชีวิตประจำวัน สิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวเราจะดูมีขนาดใหญ่และสิ่งที่อยู่ไกล**ดู**จะมีขนาดเล็กลง หากเราเดินอยู่บนถนน เสาไฟฟ้าต้นที่อยู่ใกล้จะดูสูงใหญ่กว่าตัวเรามากมาย ส่วนเสาไฟฟ้าต้น
- (49) โลกนี้ดำรงอยู่มาก่อนเรา เราเกิดมาในโลก และเปิดทางเข้าไปสู่มัน ภารกิจของเรา**ดู**จะเป็นเพียงการเดินทาง เหมือนวนอยู่ระหว่างการเกิดและการตาย เราเดินทางเข้าไปสู่โลกเท่านั้นหรือ ด้วยกายสังขาร บางคนบุกเข้าไป สัมผัส
- (50) ก่อน ครั้นเมื่อมีโอกาสก็จะพบ ความใหม่ ในโลกของตัวเองเสมอ เกิดความรู้อันเห็นว่า โลกที่เราโลดแล่นอยู่นี้**ดู**จะคับแคบลงไปถนัดตาทีเดียว ขอบฟ้าของโลกแห่งมหากาพย์นั้นเหตุใดจึงได้กว้างขวางยิ่งนัก ดูไกลเกินกว่ากำลังจินตนาการ

- (51) หลังคาโค้งโดมดูจะให้ความรู้สึกถึงความสบายที่ถูกปิดล้อมอยู่ในนั้น ในประเทศอิหร่านนั้นมีการใช้หลังคาโค้งโดมกับอาคารมากมาย
- (52) ภาษาไทยดูจะเป็นสิ่งสุดท้ายหรือเปล่าที่ยังคงรูปให้เห็นโยงโยงของสายใจไทยอยู่ แต่การใช้ภาษาไทยก็เปลี่ยนไป
- (53) ในสังคมปัจจุบัน เสียหายที่การใช้ภาษาดูจะสูญหายไปซึ่ง อำนาจ ของภาษา ที่เคยแฝงไว้ด้วยความประณีต ละเลียดอ่อน
- (54) คำว่า ฐาเหว ในน้ำเสียงของคำนั้น เต็มไปด้วยความผิดหวัง และความเหงา เหลือเกิน ตรอมใจ ฟังแล้วดูจะตกตก หดหู่ไม่น้อย
- (55) ในบรรดานักคิดทั้งหลายที่ข้าพเจ้าได้เอ่ยมา คาปราดูจะเป็นคนที่มองไปข้างหน้าอย่างมีทิศทางแน่ชัดที่สุด และมีลักษณะพยากรณ์อนาคตค่อนข้างสูง
- (56) ลักษณะโลกได้นำในส่วนตัวผมแล้วนั้นผมคิดว่ามัน ดูจะมีลักษณะพิเศษที่นำมหัสจรรย์และสวยงามกว่าโลกบนดินของเรา
- (57) ทฤษฎีของ Darwin ตามที่ท่านเสนอมานั้น ดูจะมีความหมายว่าบรรพชนของมนุษย์คือลิง
- (58) ปัจจุบันการสร้างภาพยนตร์ไทยสักเรื่องหนึ่งให้ประสบความสำเร็จมีผลกำไรนั้น ดูจะเป็นเรื่องยากสำหรับผู้กำกับคนไทยที่มีฝีมือและพรสวรรค์ในการสร้างภาพยนตร์หลายต่อหลายคน เพราะต้องหาแหล่งเงินทุนเพื่อใช้เป็นจำนวนมาก
- (59) ส่วนใหญ่ภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากนวนิยายดูจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะวิธีการดังกล่าวมักใช้ในการสร้างละครโทรทัศน์จนประสบความสำเร็จมากกว่า

4. เห็นที/ เห็นท่า

- (1) คุณชวนไปออกรายการเจาะใจ แล้วก็เปิดใจหลายเรื่อง ที่สำคัญเพิ่งรู้ว่าตัวเองนะ คนไทยเบื่อกว่าชอบ จริงๆแล้วก็น่าเห็นใจ เพราะแกเพิ่งมารู้เองหลังวันที่ 6 มกราคม ถ้ารู้ว่าคนเบื่อก่อนหน้านี้ เห็นทีจะต้องปรับขบวนกันใหม่ และก็คงไม่ขาดกระจุยแบบนี้
- (2) ที่สำคัญคือคุณเธอไม่ยอมมีแฟนเป็นตาแก่ ก็ผู้ชายฝรั่งนะ แก่เร็วจะตายไป ถึงจะทำท่าหนุ่มแต่ลองให้เป่าขี้ฝุ่นดูเห็นทีจะไม่ฟุ้ง อย่างที่ชาวจีนเขาเรียกว่า ‘บ้อลัด’ นั่นแหละ
- (3) พระภิกษุชราชื่อ ‘หลวงปู่อ่อน’ กำลังเจ็บหนักเห็นทีจะไม่รอด
- (4) เคยได้ยินเขาว่า ว่า ‘ญวนอพยพ’ หอบหิ้วจุงลูกหลานวิ่งหนีกันอึ้งตึ้งมาคราวนี้เห็นที ไทยจะต้องอพยพกับเขาบ้าง
- (5) สำหรับเรือคอนโดลานั้น เห็นทีจะมีเอาไว้สำหรับนักทัศนศาสตร์เท่านั้น ทาสีดำสนิท ตกแต่งลวดลายและบุที่นั่งด้วยกำมะหยี่สีแดงคิดราคาเที่ยวละประมาณร้อยหรือสองร้อยบาทต่อคน
- (6) ที่จริงเธอใช้คำว่า ติดตาม ซึ่งชาตินี้ทั้งชาติเห็นทีเราจะไม่มีวาสนาที่จะมีผู้ติดตามหรอก เลยเปลี่ยนคำเสียหน่อยให้สมฐานะ
- (7) ที่จริงน้องคำพันน่าจะบอกว่า จะควบคุมเราอย่างดี ไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทางเป็นอันขาด เพราะถ้าเราขึ้นดื่อดึงจะลุยไปให้ถึงสำนักเมือง เห็นทีน้องคำพันนั้นแหละจะเดือดร้อนใจมากกว่าคนอื่นและก่อนคนอื่น
- (8) นี่ถ้าเขารู้ว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเขามาเล่า เห็นทีจะโดนด่าแหกไม่มีขึ้นดี เจ้าประคุณ ขอร้องให้เขาได้มาอ่านข้อความนี้เลย
- (9) ใครที่เคยเชื่อว่าลำพังการกินอาหารทั่วไปให้ครบ 5 หมู่ สุขภาพก็แข็งแรง เห็นทีจะไม่จริงเสียทั้งหมดละกรรมัง
- (10) กรีดดด หมอนั่นหมอนั่น มีรอยจูบสองสามรอยอยู่ที่คอฉัน และที่มากไปกว่านั้น เสื้อของฉันกระดุมมันเปิดอ้าอยู่จนแทบจะ กรีดดด เห็นทีฉันคงต้องติดกระดุมเม็ดบนสุดด้วยตอนไปโรงเรียนพรุ่งนี้

- (11) ใช้โหมเมื่อยเนื้อเมื่อยตัวสุดๆ เลยค่ะ **เห็นที** คงต้องชะงวပ်ไปสปาให้เขาบีบวดชะหน่อยแล้ว แวะมาว่ามีสปาแห่งใหม่เปิดอยู่ ใจกลางเมืองย่านอโศก ชื่อ สิริวารมย์ อายูรเวท สปา
- (12) ถ้าเรา**เห็น**สัญลักษณ์แบบนี้พร้อมกับ 4 M นั่นก็หมายถึง ผลิตภัณฑ์ตัวนี้มีอายุการใช้งาน เพียง 4 เดือนเท่านั้นนับตั้งแต่วันเปิดใช้จะ **เห็นที**สาวๆ คงต้องผลิกดูสัญลักษณ์บนเครื่องสำอางกันหน่อยแล้วละ
- (13) ถ้าคุณไม่ยอมทำตัวให้คนอื่นเข้าใจ คุณก็**เห็นที**จะหาคนเข้าใจได้ยาก
- (14) แม่สิริมาค่อนข้างจะชอบใจบ้านของดิฉันมาก วันรุ่งขึ้นแม่สิริมาจึงเปรยว่า พี่ยุรี หนูว่าจะค้างคืนเดียว**เห็นท่า**จะต้องอยู่สักอาทิตย์นึงแล้วมั้ง ที่นี้อากาศดีจังลมเย็นทั้งวัน ถึงจะไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปา
- (15) ในชนบทเช่นนั้นเหมาะเหม็งอย่างยิ่งที่จะเก็บใครสักคนหนึ่งที่อยู่ในบัญชีดำ ของ กอ.รมน. .... พวกเราในวงการหมอมันก็ไม่ละเว้น ต่อไปนี้พวกเราต้อง ระวังตัวให้มาก .... อาทิตย์หน้าพี่จะชวนพี่เกดเข้าไปกรุงเทพฯ **เห็นท่า** เราควรจะต้องป็นติดตัวกันบ้างแล้ว พวกเราอยู่นามัยอย่างนี้บางทีก็ออก หน่วย เกิดมันจะโป้งป้างขึ้นมาเราก็ตายฟรี อย่างน้อยก็น่าจะได้แลกกันสัก ชีวิตสองชีวิต
- (16) รถเก๋งในกรุงโรมแห่งนี้แทบจะหาคนไหนที่เป็นมันเงินไม่มีเอาเลย ยาซัดสีน้ำมันชักเงารถ**เห็นท่า**จะขายผิดเป็นอย่างมากในประเทศนี้
- (17) ใครไม่รู้บอกไว้ว่า ดินของคนจีนคือจักรยาน เรื่องนี้**เห็นท่า** จะจริง เพราะที่เมืองจีนหันไปทางไหนจะพบแต่คนขี่จักรยาน หน้าโรงงานหรือ โรงแรมจะมีรถจักรยานจอดเป็นแถวแน่นเอียดร้านซ่อมจักรยานมีให้เห็นอยู่ทั่วไป
- (18) เวลาครเรียนก็ว่ายากแล้ว เวลาทำงาน**เห็นท่า**จะยากกว่าไม่รู้ว่าจะเอาตัวรอดหรือเปล่า
- (19) ภาพสัตว์นี้เขียนยากเพราะสัตว์มันไม่อยู่นิ่ง มันชอบเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ถ้าภาพข้างคองพอไหว เพราะตัวมันใหญ่ เคลื่อนไหวช้า แต่ถ้าจะไปนั่งเขียนรูปลิง ที่เขาเดิน **เห็นท่า**จะลำบากหน่อย หรือภาพนก พอเขียนยังไม่ทันเสร็จมันอาจจะบินหนีไปแล้ว

- (20) ดีมากทีเดียวที่ทางกองบรรณาธิการหนังสือ ท่องโลก เล่มนี้จัดการเรื่องการเตรียมตัวในส่วนที่เกี่ยวกับบริษัททัวร์ให้ผมทั้งหมด ไม่อย่างนั้นเห็นท่าว่าจะวุ่นวายมาก สิ่งที่จะต้องวุ่นวายที่สุดประการแรกและประการสำคัญคือตั๋วทัวร์ ราคา 39,500 บาท นั้นแหละ รายการนี้
- (21) ยัยยัย ๆ เหมือนล้อเล่น ผมพวยงี้ ถูกหรือเปล่านั้นไม่ทราบครับผม ท่านผู้บังคับกองร้อย นายทหารรุ่นน้องเห็นท่าว่า ขึ้นต่อปากต่อคำนานไป สู้กับเขาอาจหลุดความลับออกมาเป็นความไม่ลับจนเจ้าหญิงจับได้ ดังนั้น จึงตัดบท
- (22) รวมทั้งกำลังพลทหาร เมื่อตะละแม่กุสุมาฟังแล้วก็ร้องไห้แล้วว่า เมื่อท่านไม่ยอม ข้าพเจ้าก็จวนใจ ต่อนี้ไปเราอย่ารักกันอีกเลย เพราะเห็นท่าว่าไม่มีทางทำสำเร็จตะละแม่กุสุมาพูดแล้วก็ลุกหนีไป จะเด็ดตะโกนต่อท้ายว่า
- (23) การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะป็นวิ่งเหยาะๆ เดินเร็ว ขี่จักรยาน หรือว่ายน้ำ เพื่อขจัดความเครียดที่ซึมซาบอยู่ทุกอณูของร่างกาย การล้างความเครียดนั้นเห็นท่าว่าจะง่ายกว่าการไม่เครียด เยอะ โรคกระเพาะถามหาแล้ว จะรักษาอย่างไร ไม่อยากกินยา
- (24) นั่นเป็นเพราะมันหนีหมาขึ้นไป ไม่ว่าจะใครจะไปปลอบไปซู่อย่างไรมันก็ไม่ยอมลง หิว ๆ ขึ้นมา เห็นท่าว่าขึ้นอยู่บนต้นไม้ต่อไปตูดตายแน่ มันก็ลงมาของมันเองแอบลงมาตอนกลางคืน ไม่ยอมให้คน
- (25) ทุกคนจะค้นหาเรื่องมาโกหกในการเถียงเพื่อนเอาชนะกัน การโกหกอย่างนี้ ถ้าไม่มีอะไรที่ยึดเป็นหลักได้บ้างก็ เห็นทีว่าจะเถียงกันจนละเทะไปด้วยกัน เพราะฉะนั้นจึงดูเหมือนว่าใครก็ต้องการสิ่งนี้ สิ่งที่จะทำให้การโกหกต่อลือต่อเถียงยุติ
- (26) แล้วจะเอาเวลาที่ไหนนึกหาอะไรมาเขียนเพื่อให้เสร็จทันการณ ใ้อ์ที่คิดจะหาๆ เอาในศาลาไปเขียน เห็นท่าจะเป็นหมัน เพราะไม่เห็นจะมีอะไรเอาเลย ทั้งโครงเรื่อง ฉาก รวมไปถึงตัวละครซึ่งล้วนแต่เปียกม้อล่อกม่อ
- (27) เมื่อตะละแม่กุสุมาฟังแล้วก็ร้องไห้แล้วว่า เมื่อท่านไม่ยอม ข้าพเจ้าก็จวนใจ ต่อนี้ไปเราอย่ารักกันอีกเลย เพราะเห็นท่าว่าไม่มีทางทำสำเร็จ ตะละแม่กุสุมาพูดแล้วก็ลุกหนีไป

- (28) นั่นเป็นเพราะมันหนีหมาขึ้นไป ไม่ว่าใครจะไปปลอบไปชู้อย่างไรมันก็ไม่ยอมลง หิว ๆ ขึ้นมา **เห็นว่า**ว่าขึ้นอยู่บนต้นไม้ต่อไปตูดตายแน่ มันก็ลงมาของมันเองแอบลงมาตอนกลางคืน ไม่ยอมให้คน
- (29) การล้างความเครียดนั้น **เห็นว่า**ว่าจะง่ายกว่าการไม่เครียด เยอะ
- (30) หนูว่าจะค้างคืนเดียว **เห็นว่า**จะต้องอยู่สักอาทิตย์นึงแล้วมั้ง ที่นี้อากาศดีจังลมเย็นทั้ง
- (31) อาทิตย์หน้าที่จะชวนพี่เกิดเข้าไปกรุงเทพฯ **เห็นว่า**เราควรจะซื้อปิ่นติดตัวกันบ้างแล้ว พวกเราอยู่นามัยอย่างนี้บางที่ก็ออกหน่วย เกิดมันจะโป่งบ้างขึ้นมาเราก็ไม่รู้
- (32) เล่มนี้จัดการเรื่องการเตรียมตัวในส่วนที่เกี่ยวกับบริษัททัวร์ให้ผมทั้งหมด ไม่อย่างนั้น**เห็นว่า**จะวุ่นวายมาก สิ่งที่จะต้องวุ่นวายที่สุดประการแรกและประการสำคัญคือตัวทัวร์ราคา 39,500 บาท นั้นแหละ
- (33) ดูท่าทางแล้วอู่อรตประเภทเคาะพ่นสีหรืออูล้างอัดฉีด**เห็นว่า**จะไม่เจริญในประเทศนี้ แต่ถ้าหากว่าผมได้ไปลงทุนในกรุงโรมแล้วละก็ผมจะพิจารณาอู่อสองอย่างนี้เป็นสิ่งแรก
- (34) รถเก๋งในกรุงโรมแห่งนี้แทบจะหาคันไหนที่เป็นมันเป็นเงาไม่มีเอาเลย ยาซัดสีน้ำมันชักเงารถ **เห็นว่า**จะขายผีตเป็นอย่างมากในประเทศนี้
- (35) เธอยังสาวและสวยเท่าลูกสาวประหนึ่งได้ลักษณะดังกล่าวมาจากลูกสาว ถ้าพูดเช่นนี้ **เห็นที**สตรีผู้นั้นจะยิ้มแก้มแทบปริเป็นแน่ Venkatacharya 1967 5
- (36) เจ็ยกยุคโลกานุวัตร จะเป็นอย่างไร เรื่องนี้ **เห็นที**จะต้องพูดยาว เพราะเป็นเรื่องใหญ่ครับ ตอนนี้อาเป็นว่าผมตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนว่า คนจีนรุ่นใหม่ ๆ โดยเฉพาะพวกอู่อฮ้องกง มีกิจการแยะ
- (37) เมื่อระบบรัฐสภามันจะอยู่กับเราต่อไป **เห็นที**พวกเราต้องออกแรงช่วยกันทำให้มันเป็นระบบกว่าที่เป็นอยู่ และต้องให้มีความโปร่งในด้วย
- (38) ผมให้เงินมันไป 500 หรือ 1,000 บาท ผมก็จำไม่ได้แล้ว**เห็นที**จะเป็นแค่ 500 มากกว่า

- (39) สมัยก่อนเรารักษาชาติมาได้ เพราะความแข็งแกร่งของวัฒนธรรมไทย สมัยนั้นเราจะรักษากรุงเทพฯไว้ได้ **เห็นที**จะต้องพึ่งก๊วยไทยอย่างเฉลิมมากกว่าพึ่งผู้ดีฝรั่งแล้ววระมัง
- (40) ผมเห็นว่า พรรคการเมืองแบบฝรั่งในสภาพแวดล้อมของสังคมไทยคงจะเกิดความล้มเหลวได้ยากในเวลา **เห็นที**จะต้องรอคอยอีกสัก 5 ปี ตอนคนรุ่นผมอายุ 55 เสียก่อนจึงจะเห็นทางสว่าง
- (41) เมืองไทยเราเวลานี้หากไม่มีการชี้แจงวิเคราะห์กันให้แจ่ม พวกเรา **เห็นที**จะหลงทาง และเมื่อหลงทางแล้วก็จะหลงตัวเองจนไม่เข้าใจปัญหาขอชาติ เพราะการเป็นลูกแม่ค้าหรือลูกชานานี้จะ
- (42) ถ้ารู้ว่าคนเบื่อก่อนหน้านี้ **เห็นที**จะต้องปรับขบวนกันใหม่ และก็คงไม่ขาดกระจุยแบบนี้ คุณชวณยอมรับ
- (43) ถ้ามีวรอการชนหนังสือไป ๆ มา ๆ กับสังคมไปร่อยอย่างที่เคยทำมาแต่ก่อน **เห็นที**จะไม่ทันการเป็นแน่
- (44) ถ้าหากเรียกเธอว่า มาร์ธา สจ๊วต ภาคเหนือไทย **เห็นที**จะไม่แปลก เพราะเธอสามารถทำได้ใกล้เคียงเลยทีเดียวคะ
- (45) ซาบิซกำลังเผชิญกับปัญหาทั้งทางด้านส่วนตัวและการทำงานอาชีพ เขาบอกกับเพื่อนๆว่า เขากับลองเจท์ **เห็นที**จะต้องแยกทางกันเสียแล้ว

5. เห็นจะ

- (1) ยามมีภัย เคঁาไม่ต้องทำอะไร เพียงแค่หุดปากเข้าไปในรูที่แคบนิดเดียว ขนาด หลอดกาแฟเห็นจะได้ ศัตรูหน้าไหนก็ตามลงไปกินเคঁาไม่ได้ หนอนนอนกระดิด พุงสลายสักหนึ่งนาที ค่อยไพล่ปากออกมากรอง
- (2) พอดิฉันพูดขึ้น เขาก็ดูคั่วว่าเอาดิฉันเจ็บๆ แสบๆ ลืมบอกไปว่าเขาแก่กว่าดิฉัน 14 ปีเห็นจะได้ เราไม่มีลูกด้วยกัน อยู่บ้านด้วยกันสองคนไม่มีญาติพี่น้องของใคร มาเกี่ยวข้องกับ บางวันเขาก็ไม่
- (3) ก่อนนอนคืนนี้ เห็นจะต้องกราบหมอนสวดมนต์เสียหน่อย ขอขอบคุณ พระคุณเจ้าที่เอาผู้ชายห่วยๆ คนนั้นพ้นไปจากชีวิตเสียได้
- (4) อย่าเสียตมเสียตาย กลุ่มอกกลุ่มใจไปเลย คิดว่าเป็นกรรมของเขาที่สร้างบุญ ร่วมกันมาแค่นั้นแล้วกัน เรายัง เห็นจะช่วยคุณได้แค่นี้ละนะ
- (5) อะไรเล่าที่ยังยั้งมิให้คนเราที่ต้องการจะรวย ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้ตัวเองรวย ก็เห็นจะมีอยู่สองประการใหญ่ๆ คือ กฎหมายกับศีลธรรม
- (6) คุณจะต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับคนอื่นไว้บ้างถ้าคุณยังมีสรรพนิสัยดังกล่าวติดตัวอยู่ อย่างเหนียวแน่น คุณก็ เห็นจะอยู่กับคนอื่นลำบาก หรือคุณคิดว่าอยู่คนเดียว ได้
- (7) คุณสุริยฉายที่รัก ดิฉันเคยร่างจดหมายถึงคุณประมาณ 4-5 ครั้ง เห็นจะได้ แต่ก็เปลี่ยนใจไม่ส่งเสียนี้
- (8) ทำอย่างไรคนถึงจะเลิกสนใจนิทานและสอดในเรื่องของชาวบ้านคะ หนูเห็นจะ รวบจนแค่นี้ ทั้งหมดคือความรู้สึกนึกคิดจากใจจริง มิใช่ความเพ้อเจ้อ ฟุ้งซ่าน ขอคุณสุริยฉายได้เข้าใจหนูด้วย
- (9) ผมเห็นจะต้องไปละครับ
- (10) อ้อผมบอกกว่า พี่เห็นจะต้องลาละ น้องบ๊ทจะได้พัก ขอขอบคุณพี่มากคะที่กรุณา เลี้ยงคืนนี้
- (11) เมื่อเห็นผมนั่ง เธอพูดต่อ ไม่ใช่เพียงแต่ชอบหรือพูดว่ารัก เห็นจะถูกกว่า ผม ไม่คิดอย่างนั้น ผมตอบ
- (12) เห็นจะต้องสำรวจห้องอีกห้องหนึ่ง ผมออกความเห็น ไม่ต้องหรือคะ บ๊ทบอก

- โรงแรมเขาแล้ว จะมีคนมาเพิ่มอีกคนหนึ่ง
- (13) เมื่อหัวหน้าให้ผมพัก ผมเห็นจะต้องส่งมอบพวกเอกสารอะไรต่าง ๆ ที่ผมได้รับ มาคืน พวกเครดิตการ์ดหลายใบกับเงินสดที่เหลือ
- (14) เจ้าคุณพหลฯ ได้เคยแนะนำให้น้องชายของท่านบวช แต่ก็ได้รับคำตอบว่า ถ้า บวชก็ เห็นจะติดคุกเป็นแน่
- (15) อันที่จริงจะว่าชีวิตทำไม่ถูกเห็นจะพูดไม่ได้ เพราะสภาพมันเป็นเช่นนั้นเสมอ และเป็นหลักฐานที่ผู้ใหญ่สั่งสอนไว้เป็นหนักหนา
- (16) ปารีศไม่สะอาดสะอ้านทันสมัยอย่างเจนีวา ซ้อนนั้นเห็นจะจริง เธอพยักหน้ารับ แต่ปารีศดูออกจะใหญ่โตและกว้างกว่าเจนีวามาก
- (17) คุณเห็นจะรู้จักปารีศดี จะเรียกว่าดีเห็นจะยังไม่ได้ ผมอาจจะรู้จักถนนหนทางรู้ว่าอะไรอยู่ที่ไหนมากพออยู่ แต่นั่นก็เป็นการรู้จักเพียงฝั่งเมือง
- (18) ฟรังก์นี้ราว 7 โมงเช้าจ้บรถต่อจากที่นั่นเข้าเบอร์ลิน ถึงเบอร์ลินเห็นจะเกือบค่ำ
- (19) เด็กผู้หญิงคนนั้นดูอายุ เห็นจะรุ่นราวคราวเดียวกับเขาสองคน
- (20) รัชมาคอยหนุอยู่นานหรือเปล่า ไม่นานหรอก นั่งคุยกับแม่อยู่สักสิบนาทีเห็นจะ ได้ ถามว่าหนูเคยกลับกี่โมง แม่ก็บอกว่าทุกวันปานนี้ก็กลับแล้ว
- (21) นี่จะลงมาค้างสักกี่วัน พี่ชายของเขาถาม เห็นจะอยู่สัก ๗ วัน มีธุระอะไรด้วย หรือเปล่า ก็มีอยู่นิดหน่อย เขาก็อ้อๆ แล้วก็บอกไปตามตรง อาจารย์ไปขอให้ฉัน จัดการฟ้องคดีชาวบ้านเรา ๓ รายเรื่องจำนอง
- (22) พี่สะใภ้พ้อว่า ถ้าไม่มาธุระเรื่องนี้พ้อสาย เห็นจะไม่ลงมาเหยียบบ้านนี้เลยนะ
- (23) ไม่มีอะไรหรอกฉันนะวันนี้ ปลาไหลสัก ๑๐ กิโลเห็นจะได้ ผักหญ้าจะเก็บก็ขาย ไม่ค่อยดี เสียตายแต่สายบัว
- (24) ไฟไหม้ที่พระราชวังหลวงรีเปลา วัดมหาธาตุกระมัง ฉันว่าที่ท่ากลาโหมมากกว่า เห็นจะไหม้แถวท่ากลาโหม เร็วเข้าพวกเรา แยกย้ายกันไประดมเรียกคน พระ สุริโยทัยมีพระเสาวนีย์
- (25) พระเพลิงเห็นจะไปส่งบลงหน้าวัดอุโบสถ เพราะข้ามไปก็เป็นแม่น้ำ
- (26) มีคนลอบวางยาพิษพระองค์ เห็นจะไม่พันเข้ายูดีเพราะเป็นคนใกล้ชิดที่สุด แล้วก็ทรงไว้วางให้เข้าจัดพระกระยาหาร

- (27) บัดนี้กรมการเมืองลพบุรีแจ้งเข้ามาว่าได้พบช้างเผือกงายาวต้องลักษณะช้างมงคลติดโขลงเข้ามา **เห็นจะเป็น**ช้างคู่บุญบารมีของเจ้าเหนือหัวทั้งสองพระองค์ ขุนวรวงศาธิราชฟังความเพ็ดทูลของพระยาราชภักดีกระนั้น ก็ยินดีปรีดา
- (28) แกนี้**เห็นจะมี**ลาภเพราะหน้าตาของแกอีกแล้ว ล้อหยงจิวรักแกเป็นลูกเพราะหน้าแกเหมือนลูกเขา คราวนี้จะได้ดี
- (29) ลูกคิดว่าลูกโตพอที่จะช่วยตัวเองได้แล้วเป็นแน่ เรื่องคับอกลูกเวลานี้ **เห็นจะมี**เรื่องรักเป็นใหญ่
- (30) ลูกนี้**เห็นจะ**ติดนิสัยคนไทยเสียแล้ว ใครถามอะไรก็ร้องว่าเปล่าเป็นบทใหม่โรงก่อนเสมอ แล้วจึงอธิบายทีหลัง
- (31) ในกรณีนี้ดิฉันว่าคุณทำใจเออะคะ เคย ๆ ไว้ดีกว่าถามออกไป**เห็นจะมี**แต่เสียกับเสียเท่านั้นแหละ
- (32) ทัพพีคอยซ่อนทิ้งด้วย จะได้ไม่มีคราบติดเวลาที่เชื่อมเสร็จ ปล่อยให้เคียวไปสักประมาณ ๕๗ นาที **เห็นจะได้** ใช้ทัพพีคนสักที่สองที่ สีของเนื้อขนุนจะเหลืองเข้มสวยทีเดียว น้ำเชื่อมเป็นเงาเคลือบบาง ๆ
- (33) พระพุทธองค์ท่านตรัสว่า ทุกสิ่งล้วนเป็นอนิจจัง **เห็นจะเป็น**คำตอบที่ดีที่สุด
- (34) เกลือแกงของไทยเท่านั้น แบบที่ขายเป็นถุงเล็กๆ ถุงละประมาณ ๑ บาท**เห็นจะได้**
- (35) ที่ไม่เหมือนอาจตามทั่วไป **เห็นจะเป็น**ต้องใส่ซึ่งดองฝอยชอยลงไปด้วย เพิ่มรสชาติดีทีเดียว
- (36) แปลกจังเลย มีทั้งมันเทศและเผือกซึ่งเป็นของชอบ แกรมมีเม็ดบัวซึ่งเป็นของหรูหราอย่างสมัยก่อน ที่แปลก**เห็นจะเป็น**กล้วยน้ำว้าดิบ และสาकुเม็ดใหญ่ ลองลิ้มชิมรสคำแรก อร่อยถูกปากจังเลย หวานกำลังพอดี
- (37) เครื่องเคียงที่ใช้จัดให้ครบตามตำรับ**เห็นจะมี** ต้นกุยช่ายถ่วงอกเด็ดหาง หัวปลีที่ผ่าล้างน้ำมะนาวแล้ว สำหรับคนชอบรสจัดอีกนิด จะมีมะนาวผ่าซีก
- (38) ชีวิตรักโลดโผนดีนะคุณ ถ้าชีวิตคู่ที่เป็นชาติเดียวกัน**เห็นจะ**เข้าลักษณะเกลือกจี้มเกลือก ถ้าเป็นคนละชาติหรือเป็นพ่อม่ายพ่อร้าง หรือเป็นก๊ก ก็จะไม่สนุสนหานดี

- (39) ความทำท่ายในเรื่งนี้ไม่ได้ยู่ที่การแข่งชันชิงดีระหว่างเธอกับเพื่ง แต่เป็นเธอกับงาน ถ้าเธอดูต้องการความก้าวหน้าในการทำงาน ก็เห็นจะต้องเร่งมือแสดงความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์มากกว่าเดิม
- (40) เขาชอบจัดเฮฮาปาร์ตี้ ใช้เงินเปลือง กิริยามารยาทไม่ถูกต้อง วิธีแก้ไข เห็นจะต้องนั่งลงจับเข่าคุยกันแบบไมตรีเรียสหนักเสียแล้วพอจนสายป่านให้เขาบ้างอย่าตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้ตึงนัก
- (41) เดียวนี้เห็นจะต้องเลิกเชื่อคำเตือนใจที่ว่า รักแท้ยอมแพ้ระยะทาง เสียแล้วกระมัง
- (42) พระราชทรัพย์ที่จ่ายออกไปเพื่อทำนุบำรุงพระศาสนา นั้น ถ้าจะเรียกเป็นภาษาอังกฤษก็ เห็นจะต้องเรียกว่าเป็น Non Productive Expenditure คือรายจ่ายที่ทำให้เกิดผลในทางวัตถุ

6. ไม่เห็น

- (1) แ่่งงานเล็กเล็ก ไม่เห็นจะต้องให้ความสนใจขนาดนี้เลย
- (2) เมื่อมีนักวิจารณ์ว่าแม่เป็นนักเขียนน้ำเน่า ฟังดูน่าขันดีจะตาย ไม่เห็นจะนำโกรธเคืองตรงไหน
- (3) คุณเสียเวลาไปแล้วปีกว่า ขอจงอย่าได้เสียมันไปอีกแม้แต่จิตใจเดียว จดหมายที่ตีกลับก็บอกคุณแล้วว่า ไม่เห็นน่าจะมีอะไรข้องใจสงสัยอีก เวลาครึ่งปีที่รู้จักกัน เหนียวรั้งเขาไว้ไม่ได้หรอกคุณ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ห่างไกลอย่างนี้
- (4) ถ้าอึดมาไม่ได้เพราะติดธุระ แม่ก็จะลงไปหาที่ปักชำได้ ไม่เห็นจะยากเย็นอะไร หนักหนา
- (5) เรื่องทั้งหมดนี้เกิดขึ้นเพราะอีตารีแกนเขาไม่ชอบหน้าท่านท่านนั่นเอง ไม่เห็นจะมีปัญหาอะไรเลย เรื่องทั้งหมดนี้เกิดขึ้นในขณะที่ประธานาธิบดีเรแกนกำลังผลักดันนโยบายเกี่ยวกับการทำสงครามในอวกาศหรือที่เรียกว่าสตาร์วอร์ส
- (6) เมื่อพม่าปิดด่านตามชายแดนพร้อมยิงปืนใหญ่ เข้าใส่ประเทศของเรา ก็ไม่เห็นจะต้องทำอะไรเลย
- (7) พอนายกลับมา ซิปนาวูธปาลินก็ดึงมาลงที่นายแทน ก็ไม่เห็นเขาว่าอะไร บอกเพื่อนไปด้วยน้ำเสียงเอื่อยๆ เหมือนไม่ใส่ใจ
- (8) คำบารุงห้องสมุดแล้วก็คำบารุงกีฬาเขานัดวันไปลงทะเบียนนักเรียนแล้ว ด้วย พ่อต้องไปเซ็นชื่อด้วยไม่เห็นมีบอกว่าต้องเสียเงินค่าบ่าบอะไรตั้งสองพันบาท คุณนายว่าโรงเรียนรัฐบาลทำอะไรประเจิดประเจ้อไม่ได้พอพ่อเอ็งไปลงทะเบียนเขา
- (9) ตอนพี่ไปรับน้องเอ็งไม่เห็นคุณอาว่าอะไรเลย เอ็งจะอำพฤษ์ทำไม
- (10) แม้แต่การที่มีเพลงชาติดังขึ้นวันละ 2 ครั้ง เข้าเย็น ก็ไม่เห็นจะช่วยให้คนไทยรักชาติขึ้นมาเลย
- (11) แปก ผมร่าฟัง หรือเขาไม่มีอะไรจะสั่ง แล้วแต่ผมจะดำเนินการไปเอง ก็ไม่เห็นจะต้องรีบร้อนอะไรนี้ อัจฉมาแสดงความเห็นของเธอบ้าง

- (12) อาชีพของปู่เดินทางอยู่เรื่อย ไม่เคยหยุดนิ่ง แต่ก็**ไม่เห็น**จะไปไกลกว่าฝั่งโน้นกับฝั่งนี้ หูตาปู่ฝ้าฟางลงมากแล้ว บางทีปู่จะอยากเดินทางไกลเป็นครั้งสุดท้ายจะเลย
- (13) แว่ววันก็ไม่ค่อยได้ซื้อเท่าไรนอกจากโอเลี้ยงหนึ่งกระติ๊ด ขนมาก็**ไม่เห็น**จะอร่อยกว่าผลไม้ในสวน
- (14) พระมหามนตรีก็เสิร์จค่านอีกว่า ก็ลูกตะกั่วกระสุนมันกลม **ไม่เห็น**จะมีคมตรงไหน ใ้ลูกกลม ๆ นี่แหละขอรับ ทะลุทะลวงถึงไหนถึงกัน
- (15) นี่เป็นพระโศกให้พระองค์หายจากพระโรคว่วงที่กำลังทรงเป็นอยู่นะเพคะ **ไม่เห็น**จะหายเลย กินที่โรงว่วงทุกที
- (16) เสด็จดำเนินตามหัวหมูเมียนที่โกนหัวหม่เหลืองปลอมเป็นพระตรงชั้นบันไดวิหารภายในวัดสระแก้ว หัวหมู่มิ่งพูดว่า **ไม่เห็น**จะมีคนเดินตามมาเลยขอรับ พวกมันคงจะคุมวอย ไม่คิดว่าจะมีคนมาหาพระเทียร
- (17) หงส์ที่ยอมพลีกายเพื่อแลกชีวิตพญาอินทรียผู้สามีไว้ นกแร้งจึงยอมหันมาทิ้งร่างพญาหงส์แทน พญาอินทรียจึงบินหนีรอดชีวิตไปได้ พระมเหสีเซงโบเมตรัสว่า **ไม่เห็น**จะเกี่ยวกับเรื่องเสื้อผ้า
- (18) พระเจ้าเหนือหัวไม่ทรงอนุญาตให้พระราชบุตรติดตามออกไป เรื่องแค่นี้**ไม่เห็น**จะใหญ่โต ไปทำบุญไม่ใช่ไปเที่ยวเล่น
- (19) ฉัน**ไม่เห็น**จะรู้เรื่องประกาศิตโมฆียกรรมข้อห้ามไม่ให้ประหารคนในตระกูลอะไรนั้น หม่อมฉันก็ลืมไปแล้ว แต่มีจริง ๆ พระเจ้าข้า
- (20) สร้อยลูกมอมดูแล้วรู้สึกสงสารคนใส่มันคงหนักพิลึกทีเดียว สีเหลือง ๆ **ไม่เห็น**จะสวยเท่าไร สู้กำไลหยกก็ได้
- (21) เช็ดเรื่องผู้ชายนะซี คนบ้าอย่างนายแสงมีน้อย **ไม่เห็น**จะต้องกลัวไปเลย คนดี ๆ ก็ต้องกลัว ไม่ใช่กลัวเขาหรอกนะ กลัวเมียเขาจะตามมาหึง ซี้เกียจพังให้รกหู
- (22) นิ่ง เอ็งยังมีน้ำแกงไก่อราดข้าวกิน จะเอายังไงอีกวะ ข้าวก็กินเท่าไรไม่มีใครว่า บ้านข้าถ้าข้าหน้อยก็หมด บางทีแม่ข้าก็ต้องอด **ไม่เห็น**จะหุงข้าวให้พอกินสักมือบางทีเอ็งยังได้ล่อใจกินหมูใส่ไข่

- (23) ไหน ๆ แก้วก็หนีผู้ชายไม่พ้นแล้ว จะเป็นผู้ชายคนไหนก็**ไม่เห็น**จะสำคัญ ขอ
อย่างเดียวไม่ใช่ครูสมัย เออ บางที่ไม่แน่นอนง แก้วตอบมันไปอย่างนั้น
- (24) กาลหลงจะไปรู้มาจากใคร**ไม่เห็น**จะต้องสนใจไม่รู้ก็ดี ถ้ารู้ยอมรับเสียก็หมด
เรื่อง เวลาล่วงไป เวลาคร่ำชีวิตมนุษย์ ทำให้คนแก่ลง
- (25) **ไม่เห็น**จะนำถามเลย เขาเป็นคนหน้าตาดี ข้ามันคนกระโดดกระเดก หน้าตา
ท่าทางก็ไม่เหมือนผู้หญิงเขาจะมาชอบซ้ำได้อย่างไร
- (26) หล่อนหัดค้าขายบ้างแต่**ไม่เห็น**จะได้กำไร บางวันขาดทุกด้วยซ้ำไป
- (27) ผู้หญิงๆไทยสมัยนี้เขาดีมีเงินกันทั้งเมือง**ไม่เห็น**จะเสียหาย บางคนไม่เคยดีมีมา
ก่อน สามียังให้หัดดีมี จะได้ดีด้วยกันเวลาออกงานออกการ สังคมยกย่องไป
- (28) มหาวิทยาลัยบอกว่าเด็กไทยที่ก้าวหน้าในเรื่องนี้ได้ๆ กับฝรั่งเข้าไปทุกทีแล้ว เธอ
จะเอาอย่างเด็กวัยรุ่นไทยยุคนี้**ไม่เห็น**จะเสียหายอะไร โรแบตพูดหน้าตาเฉย
- (29) เจตใจใหญ่ที่ได้ยินเราบอกว่าจะช่วย แหม**ไม่เห็น**จะยากเลย เรื่องช่วยหาสถานที่
หรือทำเลเหมาะๆ ให้ พร้อมเมื่อไหร่ บอกมาแล้วกันจะชวนพรรคพวกไปถล่ม อ้อ
อุดหนุน
- (30) กะหรี่ปั้วหมกไก่ ข้าวหมกแพะ อาหารหลายอย่างส่วนใหญ่เข้าเครื่องเทศ กิน
แล้วอึดอัดแต่ชุปของชาวมุสลิมก็เต็มไปด้วยไขมัน**ไม่เห็น**จะเป็นอาหารแก้
ร้อนได้สักอย่างเดียว อ้อยังมีอีกอย่างก็คือ นมเปลี้ยว ที่สกัดเอาไขมันออกนั้น
แหละแก้ร้อน
- (31) คนเรามันจนกันได้ ถึงแตกกันได้**ไม่เห็น**จะแปลกและน่าอายตรงไหน
- (32) คนไทยรักชาติเหลือเกิน รู้ว่ามีสมบัติแผ่นดินที่ไหนต้องไปซุกขโมยที่
นั้น เปลี่ยนเป็นเงินแล้ว**ไม่เห็น**จะเก็บเงินไว้ได้สักรายผลาญไปเปล่าๆ ฉันท
เดินลงบันไดชันไปซุกขโมยด้วย ลงไปไม่กี่ชั้นก็ผะ
- (33) วิธีที่จะตัดใจจากเขาได้นั้น **ไม่เห็น**จะยากเลย อยู่ที่ว่าคุณพยายามที่จะทำจริงๆ
หรือเปล่า
- (34) ยางไม้สีดำจากพืชในสกุลถั่วหางจระเข้ คนไทยเรียกยาดำใช้เป็นยา
ถ่าย กฤษณาก็เป็นยางไม้สีดำ ก็**ไม่เห็น**จะเกี่ยวกับชาวยุโรปอย่างไร
- (35) เขี่ยปลาเน่าข้างใน แต่พอใช้เหล็กแปลมยาวแทงเข้าไปในรูและดึงปลาไหล

- ออกมา ง่ายอย่างนี้แหละ **ไม่เห็น**จะเกี่ยวอะไรกับตะไคร้ตรงไหนเลย พอได้ปลาไหลมา พ่อก็จะเอาเชือกมัดคอ ปลาไหลไม่ใช่คอผม
- (36) พฤติกรรมสุดจะทน เห็นชัด ๆ ว่ามาเกาะเพื่อนเรากิน และในที่สุดก็ทิ้งเอนเรา ฝ่ายเพื่อนเราเองก็**ไม่เห็น**จะเข็ดค่ะ ปลอดภัยน้ำตายไม่ทันแห้ง ได้แฟนใหม่อีกแล้ว เมื่อดิฉันเตือนเธอก็จะบอกว่ารู้ทุกอย่างดี
- (37) จะเปลี่ยนแฟนแต่ก็ไม่เคยทิ้งรูปเหล่านี้ เพราะผมคิดว่ามันเป็นความประทับใจกับใครคนหนึ่งในชีวิตใครครับ ผม**ไม่เห็น**จะเป็นเรื่องร้ายแรงคอขาดบาดตายอะไร จนแฟนคนปัจจุบันมาเห็นอัลบั้มรูปแฟนเก่าๆของผม เธอโวยวายลั่น หาวว่าผมยังตัดใจไม่ได้
- (38) เวลานั้นรวมตัวกันสังสรรค์เขาก็ไปด้วยทุกที่ **ไม่เห็น**จะมีที่ทำอะไร วันที่ได้รู้นั้นก็เพราะแฟนไม่อยู่ ไปสังสรรค์กับเพื่อนของเขาเอง เพื่อนก็คงถือโอกาสนี้บอกเรา
- (39) ฉันทเห็นของฉันทอยู่ทุกวัน**ไม่เห็น**จะเป็นอย่างที่พวกเธอพูดเลย อันที่จริงมันเป็นเรื่องเสียงเหมือนกันนะที่เพื่อนบ่นเรื่องแฟนของคุณต่อหน้าคุณ
- (40) โลกนี้มีผู้ชายเป็นร้อยเป็นพัน **ไม่เห็น**จะต้องมาเลี้ยงคนเดียวกับน้องเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาเป็นแฟนของน้องมาก่อนอีกต่างหาก
- (41) ย่อมรักลูก ห่วงลูกยิ่งกว่าใคร เมื่อพวกเขาเริ่มโตเป็นวัยรุ่น เริ่มมีความรัก วันดีคืนดีใครก็ไม่รู้ ที่เรา**ไม่เห็น**จะชอบหน้า มาขอสมัครดูแลลูกแทนเรา
- (42) ทำร้านอาหารก็**ไม่เห็น**จะแก่เลยแล้วก็เหนื่อยด้วยนะ แต่มันก็เป็นอะไรที่ได้เรียนรู้คืออยู่เมืองไทย ชาตินี้ก็ไม่ได้ทำแน่ ๆ แล้ว
- (43) ที่นี้คนที่ไม่ค่อยจะมีขันธ์คว แต่จะต้องเขียนทุก ๆ วันเป็นกิจวัตรก็**ไม่เห็น**จะต้องกลัวใจ เดียวนี้หมดสมัยที่จะต้องตื่นแต่เช้าตรู่มานั่งฝนควให้ดำเป็นปิ่นกันแล้วไม่มีควหรือควจางๆ เสียอีกกลายเป็นนำสมัย
- (44) หนูรักคนแก่ อายุขนาดคุณอา หรือคุณลุงก็**ไม่เห็น**จะเสียหายตรงไหน คนแก่รู้จักเอาอกเอาใจแล้วก็มีสตางค์
- (45) ปีใหม่ปีนี้ หรือปีเก่าปีโน้น ก็**ไม่เห็น**จะมีอะไรแตกต่าง ตื่นแต่เช้า รีบเร่งแต่งตัวไปทำงานให้ทันเวลา ทำๆ ไปไปทั้งวันให้คุ้มกับเงินเดือน

- (46) รั้งตำแหน่งขวัญใจคนยาก มากี่หลายปีดีดักแล้วไม่เห็นจะลืมน้ำอ้าปากขึ้นมา เหมือนเขาอื่นบ้างได้เลย
- (47) ต่อให้คนไม่สวยดูไกล ๆ ก็ต้องกลายเป็นคนสวย เธอทั้งหลายก็เลยตีวิธีการอันนี้กันงอมแงม ซึ่งก็ไม่เห็นจะยากง่ายอะไรหนักหนา อาศัยดรออิงแมนส์กหน่อย ลงรองพื้นให้หนา ๆ จนหาหน้าเดิมไม่เจอ
- (48) บางวันโหม่งก็ไม่ค่อยกล้าเอาไปกินที่โรงเรียน คิดไปตามประสาเด็กมีปมด้อยว่า ข้าวกล่องไม่เห็นจะเท่าตรงไหน มีจักรยานขี่ดูเท่าที่กัันเยอะเลย
- (49) คุณวงศ์สินธุ์ก็ตอบกับข้าพเจ้าว่า ช่างปะไร ไม่เห็นจะต้องกลัว ก็ถูกฟ้องอยู่แทบจะทุกวัน มันดีจะตาย
- (50) ถ้าไม่คิดจะนับกัน ก็เรียกชื่อเฉยๆ ก็ได้ นี่ ไม่เห็นจะต้องขึ้นอีเลย คุณอะไร ปากตลาดสินดี การปะทะคารมเห็นจะไม่จบ

7. เห็นจะเป็น/ เห็นจะได้แก่

- (1) สิ่งที่ได้จากหนังสือเล่มนี้อย่างเป็นทางการ เป็นองค์รวม เรื่องแรกที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องพลังแห่งจินตนาการของหนังสือเล่มนี้
- (2) ตามลัทธิประชาธิปไตยอเมริกันถือว่ามนุษย์มีอิสรภาพเสมอภาคกันหมด เพราะฉะนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงปิยมหาราชเจ้าครวเสด็จออกไปยุโรปเมื่อร.ศ. ๑๑๖ คงจะได้ทรงพระคาน้ำถึงรายงานฉบับนี้ จึงดไม่เสด็จไปเหยียบอเมริกา ที่ลำบากที่สุดเห็นจะเป็นตอนที่คณะทูตไทยไปถึงนครชิคาโก อันเป็นแหล่งอุตสาหกรรมใหญ่ที่มีกรรมกรอยู่เป็นจำนวนมาก
- (3) หนูเขียนหนังสือไปกระซิบบอกหนูนา ประสิทธิ์ศักดิ์ทำดวงเดินตามหลังมาอีกทีหนึ่ง คนที่รำเริงที่สุดเห็นจะเป็นน้ำแข็งกตที่เรียนชั้นประถมสี่แล้ว ดูจะทรงภูมิไวกว่าใครเพื่อน
- (4) ขบวนการเคลื่อนไหวที่ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จมากที่สุดในการต่อสู้พื้นที่ทางสังคมเห็นจะได้แก่ขบวนการประชาธิปไตย
- (5) ภาพยนตร์ชีวิตประวัติที่เด่นที่สุดเห็นจะได้แก่เรื่อง Dr Ehrlich's Magic Bullet 1940 เนื่องจากมีรูปแบบซ้ำซากจำเจของภาพยนตร์ในแนวนี้โดยสิ้นเชิง
- (6) ส่วน นวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียน ได้ชัดเจนมากนั้น เห็นจะได้แก่บรรดานวนิยายของดอกไม้สด ที่แสดงให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ผู้นำครอบครัวมีภรรยาหลายคน
- (7) บุรณะโบราณสถานในปัจจุบัน มักนิยมก่อสร้างและต่อเติมเกินกว่าซากของเดิม เช่นพระ อจนะในมณฑลปวัตศรีชุมที่แต่เดิมปรากฏเพียงซากเศษพระพุทธรูปเดี่ยว นี้คือสมบูรณเต็มองค์บริบูรณ์เป็นที่ทดลองน้ำยา ที่เห็นได้ชัดเห็นจะเป็นเจดีย์วัดสระศักดิ์ ซึ่งแต่เดิมพบเพียงซากฐานของเจดีย์ แต่บัดนี้ต่อเติมขึ้นไปเต็มองค์สมบูรณแบบอย่างน่าอัศจรรย์
- (8) ความคิดที่จะแต่งงานกันลูกศิษย์แต่งงานกับอาจารย์นั้นมีมาแล้วเป็นร้อยคู่ ไม่ใช่เรื่องแปลก ที่คุณจะต้องใคร่ครวญให้หนักเห็นจะเป็นเรื่องครอบครัวเขา มากกว่า
- (9) นวนิยายที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมทุกด้านในยุคของผู้เขียนได้

- ชัดเจนมากนั้น เห็นจะได้แก่ บรรดานวนิยายของดอกลำไสด ที่แสดงให้เห็น ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ผู้นำครอบครัวมีภรรยาหลายคน การจัดการ ความขัดแย้งในครอบครัว
- (10) เรื่องที่นิยมเล่นเป็นหุ่นกระบอกมากที่สุดอีกเรื่องหนึ่งก็ เห็นจะได้แก่ เรื่องพระ อภัยมณีของสุนทรภู่ เพราะบทกลอนเรื่องพระอภัยมณี เป็นเรื่องที่ดีอกดีใจ ของคนทั่วไป ทั้งเนื้อเรื่องก็รวดเร็วทันอกทันใจคนดูเหมาะแก่การนำมาแสดงเป็น หุ่นกระบอก
- (11) ภาพยนตร์ชีวประวัติที่เด่นที่สุด เห็นจะได้แก่ เรื่อง Dr Ehrlich ?s Magic Bullet 1940 เนื่องจากมีรูปแบบซ้ำซากจำเจของภาพยนตร์ในแนวนี้โดยสิ้นเชิง
- (12) ภาพที่ทำให้ดูเลวร้ายที่สุด เห็นจะได้แก่ ตัวเลขที่แสดงว่าประเทศที่ยากจนนั้น เป็นประเทศผู้นำเข้าธัญพืชสุทธิในช่วงทศวรรษ 1970
- (13) แนวทางที่น่าจะเป็นไปได้ที่สุดในขณะนั้น เห็นจะได้แก่ การจัดตั้งองค์กรที่ทำ หน้าที่ส่งเสริมการลงทุน เช่น กำหนดให้นักลงทุนหรือนักพัฒนาที่ดินที่จะมีสิทธิ ได้รับการส่งเสริม
- (14) ส่วนภาพที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เน้นว่า คนที่มีชีวิตทรูหราที่สุดในขณะนั้น เห็นจะ ได้แก่ คนที่อยู่ในพระราชสำนักหรือคนที่อยู่ใกล้ชิดกับราชสำนัก คนเหล่านี้มี ความเป็นอยู่อย่างฟุ่มเฟือย มีชีวิตที่เต็มเปี่ยมบริบูรณ์
- (15) การศึกษาเฉพาะระบบการเมืองของสังคมหนึ่ง ๆ เช่นระบบการเมืองไทย ระบบ การเมืองฝรั่งเศส ระบบการเมืองสหรัฐ ระบบย่อยของระบบการเมืองดังกล่าวที่ สำคัญก็ เห็นจะได้แก่ พรรคการเมืองกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอิทธิพล และระบบ ราชการ เช่น พรรคสังคมนิยมในระบบการเมืองฝรั่งเศส สหภาพแรงงานใน สหรัฐ
- (16) มีนักรัฐศาสตร์บางท่านได้กล่าวถึงสิ่งที่มีคุณค่าไว้บ้างบุคคลแรกที่สนใจและ พยายามอธิบายถึงประเด็นนี้อย่างแท้จริง เห็นจะได้แก่ Harold Laswell¹⁹ งาน ของเขาที่อธิบายถึงเรื่องสิ่งที่มีคุณค่าในระบบการเมือง
- (17) ผู้พิทักษ์เป็นหลักใหญ่ เช่น กรณีที่คนเสมือนไร้ความสามารถยังมิได้สมรส ไม่ว่า จะบรรลุนิติภาวะแล้วหรือไม่ บุคคลที่สมควรจะเป็นผู้พิทักษ์ที่สุดก็ เห็นจะได้แก่

- บิดามารดาหรือบิดาหรือมารดาแล้วแต่กรณี เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและควรจะทำหน้าที่ได้ดีที่สุดกว่าผู้อื่น
- (18) กระแสความขัดแย้งเกี่ยวกับการพัฒนาบ้านพะเยาเพื่อการท่องเที่ยวที่ปรากฏชัดเจนที่สุด **เห็นจะได้แก่** การจัดให้มีการแข่งขันเจ็ทสกีในกว๊านพะเยาเมื่อ พ.ศ. 2541 เพื่อประชาสัมพันธ์จังหวัดพะเยา
- (19) สิ่งเดียวที่เธอผิดหวังจากสามี **เห็นจะเป็น** เรื่องที่เขามาทิ้งเธอเร็วเกินไป
- (20) พ่อแม่มีไอเดียเพิ่มสินค้าตัวใหม่มาขายตลอดเวลา ที่โดดเด่นมาก **เห็นจะเป็น** การประดิษฐ์เครื่องชูดมมะพร้าวขึ้นเองจากสมองอันชาญฉลาด
- (21) เรือไม้ไผ่รายรอบไปด้วยกรงขังสัตว์เลี้ยงนานาชนิด ที่เด่นสุดเพราะกรงของมันตั้งอยู่ใกล้ชุดรับแขกเก้าอี้หินอ่อน **เห็นจะได้แก่** เจ้ากระรอก
- (22) แต่ก่อนหัดโดยใช้ตะโพนกำกับจังหวะ ต่อมาเพื่อความสะดวกใช้ปากร้องทำจังหวะเอาเอง ไม่ต้องใช้ตะโพน ที่สำคัญว่าอื่นก็ **เห็นจะเป็น** การบังคับไม้กระบอกอันเป็นแกนกลางของลำตัวหุ่น ให้ยกเยื้องไปได้ตั้งใจ
- (23) ในบรรดาเรื่องแนวนี้ที่มีไม่มากนัก เรื่องที่โดดเด่นที่สุด **เห็นจะเป็น** เรื่องมานประเพณี และเรื่องเม็งเจียงหนีวี สำหรับอุปรากรจีนนั้นพบว่าเกือบทุกเรื่องแม้จะมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความรัก
- (24) ข้อได้เปรียบของคนไทยในการเรียนภาษาสันสกฤต **เห็นจะเป็น** คำศัพท์ ถ้าอ่านออกแล้วจะเห็นคำคำไทยได้ไม่ยากนัก เมื่อเทียบกับนักเรียนชาติอื่น ๆ ในชั้น
- (25) เหตุผลที่ชัดแจ้งกว่าเรื่องประหยัดเวลาและประหยัดเนื้อที่ **เห็นจะเป็น** การแสดงความคุ้นเคยการใช้ชื่อเฉลิมแทนเฉลิมในข่าวพาดหัว อาจช่วยทำให้อ่านได้เร็วขึ้นนิดหนึ่ง
- (26) การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุด **เห็นจะเป็น** การเกี่ยวข้องกันระหว่างการท่องเที่ยวและพุทธศาสนาที่เพิ่มมากขึ้น
- (27) เทพนิยาย ตำนาน นิทานปรัมปรา และวรรณคดีพื้นบ้านของจีนที่นิยมมาก ๆ **เห็นจะได้แก่** ตึกตามงคฺล เช่น ฮก ลก ซิว เจ้าแม่กวนอิม โหงวจ้อฮวด เป็นต้น
- (28) เพลงประจำตัวคนอังกฤษตอนนี้ **เห็นจะได้แก่** เพลง ลอนดอนบริดจ์ อีสฟอล ลิ่ง ดาวนั้ กระมัง

- (29) อริยบุคคล เป็นอะไรที่ได้แล้วได้เลย ไม่ต่างจากดอกเตอร์และแกรนด์มาสเตอร์แบบโลก ๆ แต่ที่ต่างก็เห็นจะได้แก่กระบวนการอันนำไปสู่การได้มา
- (30) เพราะภาวะจิตใจที่ไม่ปกติ สามารถทำให้มีอาการทางกายได้เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการปวด ที่เด่นชัดเห็นจะได้แก่ การปวดหัว และปวดกระบอกตานั้นแหละ
- (31) ยอดน้ำมันนั้นจะประกอบไปด้วยโปรตีนที่อุดมสมบูรณ์มีประโยชน์ต่อทารกมาก และมีองค์ประกอบที่ล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ต่อทารกทั้งสิ้นที่สำคัญที่สุดเห็นจะได้แก่ องค์ประกอบที่เป็นพวกรูมิตามินทานโรคทั้งหลาย
- (32) หลายเรื่องได้ใช้การข่มขืน เป็นกลวิธีที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างพระเอกนางเอกให้หมดสิ้นไปได้ คู่กรรมที่โด่งดังมากที่สุดก็ เห็นจะได้แก่ ความขัดแย้งระดับชาติ จากเรื่องคู่กรรม
- (33) ผู้ที่สามารถจะให้บทสรุปอย่างชัดเจนสำหรับคำถามที่สองนี้ เห็นจะได้แก่ อาจารย์เสน่ห์ จามริก และ น.พ. ประเวศ วะสี
- (34) ถ้าจะมีอะไรในพรรคนี้อันพอทำให้ผมใจชื้นอยู่บ้าง ก็เห็นจะได้แก่ ท่านสุภาพบุรุษหัวหน้าพรรคที่ชื่อคุณชวน หลีกภัย เพราะอาจจะลืมกันไปว่า ในบรรดาหัวหน้าพรรคการเมืองปัจจุบันคุณชวนเป็นเหยื่อของความรุนแรงและรัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 โดยตรงที่สุด
- (35) ในชีวิตคนเราที่เรียกได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญนอกจาก พ่อ แม่ คนรัก และลูกแล้ว ก็ เห็นจะได้แก่ ครู ณ ที่นี้ ผมไม่ได้หมายถึงทุกคนที่สอนหนังสือ แต่หมายถึงเฉพาะไม่กี่คนที่สอนใจ สอนชีวิต
- (36) ถ้าจะมีจำเลยในประวัติศาสตร์แบบนี้ ก็เห็นจะได้แก่ บรรดาเจ้าสัวอาเสี่ยวอาเสี่ยวเสือนอนกินผู้ผูกขาดธุรกิจการเงินการธนาคารหลายปีติดนี้แหละ
- (37) น่าแปลกที่แต่ไหนแต่ไรมาปากเสียงเสรีนิยมในเมืองไทยมีไม่มากนักที่เด่นและดังกว่าเพื่อนขณะนี้เห็นจะได้แก่ อัมมาร สยามวาลา ผู้พูดแทนเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ และ อานันท์ ปันยารชุน ผู้พูดแทนเสรีนิยมทางการเมือง
- (38) มีผู้สื่อข่าวรายการโทรทัศน์ ๓ รายการรอดสัมภาษณ์อยู่ ที่สำคัญเห็นจะได้แก่ ผู้สื่อข่าวจากสถานีวิทยุโทรทัศน์อิตาเลีย

- (39) หนึ่งในสถาปัตยกรรมที่สวยงามแห่งจัตุรัสเมืองปาทานนั้น เห็นจะได้แก่วิหาร
ศิลปะลัทธิของพระกษณะ ด้วยอิทธิพลของสถาปัตยกรรมของโมกุล อินเดียวิหาร
ศิลปะแห่งพระกษณะองค์นี้จึงดูสวยงาม
- (40) ช่วงที่จะมีความสุขที่สุด เห็นจะได้แก่ฤดูร้อนของเขา ซึ่งก็ไม่ร้อนเหมือนฤดูร้อน
อย่างบ้านเรา ร้อนของเขาเย็นสบายสำหรับเรา
- (41) ถ้าจะให้ครบเครื่อง ก็มีแกงเผ็ดสักซาม ผัดถั้วหวานอีกจาน ที่ขาดไม่ได้ เห็นจะ
เป็นน้ำพริกกะปิใส ๆ รับประทานกับผักดองต่างๆ รับรองได้ว่ามือนี้อร่อยอย่า
บอกใครเชียว

8. รู้สึก

- (1) ในวันนั้นก่อนหน้าคอนเสิร์ตรู้สึกว่าจะมีการชกมวยคือระหว่างคนอังกฤษที่ไม่เคยแพ้ใคร กับคนอเมริกันที่ไม่เคยแพ้ใคร ก็เลยทำให้คนอังกฤษบินมาที่เวกัส มาดูมวย และดู สไปซ์ เกิร์ลส์ เยอะมาก
- (2) อยากแนะนำนายบุญฤกษ์ ไตรรัตน์ แห่งบ้าน Big Brother มาถ่ายแบบใน ดิฉันบ้างคะ แ่วว่ากำลังจะเป็นพระเอกละครของค่ายกันตนาด้วย รู้สึกว่าหนุ่มคนนี้มีแฟนคลับเยอะไม่เบาเลยนะ จะรอนะคะ
- (3) รู้สึกว่าช่างนอกฝนกำลังตกนะ
- (4) คุณเจ้าตัวนี้สิ เหมือนจะเป็นสัตว์ตระกูลเดียวกับปลาหมึก รู้สึกว่าจะกำลังหลับอยู่นะ น่ารักดี
- (5) รู้สึกว่าพอถึงตอนนี้ คนที่เตียงกันอยู่จะมีเพียงฉันกับอีตาเรกเก้นี่เท่านั้น ส่วนพี่แจ๊ซก็ได้แต่นั่งดูอยู่เฉย ๆ
- (6) ทุกครั้งหลังจากนี้ จะรู้สึกว่าดีไม่สุด ทั้ง ๆที่เราก็พยายามทุกอย่างทั้งใจและชีวิต ออกให้หมด แต่เมื่อไปะหมาดทุกครั้งจะรู้สึกว่าดีจะเล็ด แต่ว่าร่องรอยก็ไม่มี
- (7) ดิฉันอายุ 30 ปี ค่ะ รู้สึกว่าหุขวาคิดปกติ ไม่เชิงอื้อ ไม่มีเสียงดังในหู แต่รู้สึกมันแปลก ๆ เหมือนเวลาฟังเสียงแล้วหูซ้ายจะได้ยินถนัดกว่า เป็นมาอาทิติย์กว่าแล้ว ค่ะ
- (8) รถขับมา 3000 กว่าโล ครับ ฟังจะรู้สึกว่า รถมันโคลง ๆ ไม่ต้องเหยียบคันเร่งนะ ครับ เข้าเกียร์ D วิ่ง ไปเรื่อย ๆ ความรู้สึกว่า โคลงเหมือนเรือ
- (9) ปุ่ม repair serial รู้สึกว่าจะ repair ได้ไม่ครบทุกตารางครับ เวลาโปรแกรมฟ้องเกี่ยวกับ serial หลายครั้งที่ต้องเข้าไปแก้ในตาราง serial โดยตรง
- (10) จากเมืองบาร์เซโลน่านี้เราไปเมืองเมดริดผมรู้สึกว่าผู้คนที่บาร์เซโลน่านี้ดูจะเป็นผู้ เป็นคนมากกว่าที่เมดริดเยอะ
- (11) เมื่อถึงบ้าน คุณยายก็ได้กรุณาต้อนรับพวกเรา ซึ่งตอนนั้นมธุรสกับวีระชน เพิ่งแต่งงานกัน คุณครูสุวรรณาก็ดีใจ คุณยายก็มองทั้งสองคนด้วยสายตาที่อบอุ่น ดิฉันรู้สึกว่าคุณยายท่านคอยเฝ้าดูความเจริญของทุกคนเป็นอย่างนี้มาตลอด

- (12) น้องเห็นบอกว่า เขากลัวว่าที่ร้านจะร้อนที่น้องเห็นทำมา หมอฟังแล้วรู้สึกเลย ว่า เขาเพียงอยากให้คนชี้แนะเท่านั้น เพราะงานปักชิ้นนี้้องเห็นมีความ ภูมิใจกับมัน มากเลยทีเดียว
- (13) รู้สึกว่าพอถึงตอนนี้ คนที่เถียงกันอยู่จะมีเพียงฉันกับอิตาเรกเกนี่เท่านั้น ส่วนพี่ แจ็คก็ได้แต่นั่งดูอยู่เฉยๆ
- (14) “แล้วนายจะไปไหนล่ะ” ในระหว่างที่ฉันกำลังเดินไปที่ร้านหนังสือ ฉันก็รู้สึกได้ว่า อิตานี่กำลังเดินไปทางเดียวกัน ฉันเลยเอ่ยปากถามเขาอย่างงงๆ
- (15) พี่เอกไม่เคยทาบตามด้วย ออกงานกับพี่เอป่อย ๆ เตรียมลงละครหรือเปล่า ยังไม่ คิดเล่นแน่นอน เพราะผมรู้สึกว่าผมยังไม่เก่งพอ ขอเล่นหนังไปก่อน
- (16) แม่เลี้ยงไปทำอย่างอื่นเสียงดังไซ้ซังตามแบบแม่ จนหนูรู้สึกว่า วันนี้แม่ตั้งใจทำ ครวั้ดงผิดปกติ หนูแปลไม่ออกเหมือนกันว่า จะทำเสียงดังให้ กลบเสียงคุยของคน สองคนในบ้าน หรือว่าจะทำให้พี่ข้าวฟ่างเห็นว่าแม่ทำครวั้
- (17) ดูเหมือน หัวเรือทีมฝั่งอยู่หนึ่ง ๆ ผมสะลึมสะลือล้มตาขึ้นรู้สึกว่าท้ายเรือวาดออกไป ในสายน้ำ แล้วก็ถอนหัวจากฝั่ง ท้ายเรือนำหน้าไป
- (18) ปีนี้แผนกศิลปะได้รางวัลถึงสิบสองคน คนที่ได้ที่สิบสามคือกรองกาญจน์ หล่อน หน้าเขียวเมื่อรู้ว่าไม่ได้รางวัล รู้สึกว่าหล่อนจะเดือร้อนมากกว่าแหว่วันเป็น ไหน ๆ ฮี ฉันแพ้ยายสุปราณีแค่คะแนนเดียวเท่านั้นเอง
- (19) ใครก็ไม่รู้ว่าจะเป็นคนร้ายก็ได้นะ ผู้หญิงอีกคนร้องทัก ผมก็เลยยกขาค้าง เพราะ รู้สึกว่าเจ้าของบ้านเขาไม่เต็มใจต้อนรับ แต่พอจะหมุนตัวกลับ เจ้าจิ้งก็ตะคอก เข้าไปในรูหว่า กลับไม่ได้นะ
- (20) สำหรับพลอย การได้เห็นความจงรักภักดีที่ประชาชนแสดงต่อในหลวงวันนั้นทำให้พลอยรู้สึกว่า โลกนี้มีแก่นสาร มีหลักมีฐาน ยังไม่หมดสิ้นศรัทธาไปเสียทีเดียว
- (21) การทำงานตอนนี้ดีขึ้น อยู่ในกรอบทิศทางที่ตนคิดว่าควรจะเป็น จากความรู้สึกในอดีตที่เป็นฝ่ายค้านและมองเข้ามา วันนี้รู้สึกว่าเขาพยายามทำงานเต็มที่ไม เฉพาะที่ดีเอสไอ แต่หมายถึงทุกกรมต่างๆ ในกระทรวง ที่เริ่มทำงานเป็นทีมและมี ทิศทางเดียวกัน

อายตณกริยาบังชี้แหล่งที่มาของข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนภาวะ

1. ได้ยิน

- (1) **“ได้ยิน** ใจกรบอกว่าระบบล่ม คอมฯ ทั้งบริษัทติดไวรัสเหวอ” “เออสิวะ ยังดีนะที่ยังมีแกใจโทรมาเช็ค”
- (2) ดอกไม้ไฟเป็นความเชื่อของคนโบราณว่าเป็นการบูชาเทพเพื่อจะได้นำความสุขและความรักสู่มวลมนุษย์ **ได้ยิน** คนเล่าว่ามีดอกไม้ไฟพิเศษชนิดหนึ่ง ถ้าหนุ่มสาวที่ไม่เคยเจอกันมาก่อนได้เห็นดอกไม้ไฟชนิดนั้นพร้อมกันจะตกหลุมรักกันทันที
- (3) **ได้ยิน** พ่อค้าของเก่าอีกคนหนึ่งพูดว่า ถ้าอยากดูลูกบิดที่เก่าและหายากจริง ๆ ก็ให้มาที่นี่สวนจตุจักร
- (4) อยากทราบเกี่ยวกับยาเกินรักษาสิวะ **ได้ยิน** ว่าบางตัวทำให้แท้งลูกหรือลูกพิการได้จริงไหมคะ
- (5) **ได้ยิน** ว่าแค้โกหกก็ต้องตกนรกแล้ว โทษหนักเกินไปหรือเปล่า ในเมื่อชีวิตประจำวันของคนเรานั้นยากที่จะหลีกเลี่ยงการพูดเท็จอย่างนี้
- (6) ขอขอบคุณครับ หมอวิชัย ต่อไปหมอมเห็นจะต้องระมัดระวังตัวด้วย **ได้ยิน** ว่าหมอบุกป่าขึ้นเขาก็บ่อย แถมมาช่วยเหลือขับแดงอย่างนี้หมออาจจะถูกเพ่งเล็ง เขากล่าว
- (7) เข้าวันหนึ่งนั่งฟังรายการของอาจารย์พรชัย ในช่องวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน ซึ่งหมอมักจะเปิดฟังตอนเช้าทุกวัน วันนั้น **ได้ยิน** ว่าคุณมนตรีสิทธิ์ต้องการจะตรวจพิสูจน์ลูกที่โรงพยาบาลที่โรงพยาบาลรามธิบดีห่มอู้สึกว่า เขาละชีจะอย่างไรดี เพราะความจริงในช่วงนั้นรามธิบดียังไม่ทำการตรวจดีเอ็นเอพิสูจน์พ่อแม่ลูกเอง
- (8) พวกตำรวจลูกน้องของขุนอินทร์บอกอะไรให้หิวหม้อู้สึกไม่ เช่นว่า เป็นนายดีหรือเลว หรือเป็นคนละโมบอย่างไร ฮี เอ้อ **ได้ยิน** ว่าเป็นคนเอาการเอางานดี ไม่ถือหยิ่ง รักลูกน้อง ส่วนจะเป็นคน อะไรนะขอรับ
- (9) **“ได้ยิน** ว่าจะแต่งงานใหม่เรอะ” ครูสมัยถาม “ครับ แต่งกับแก้ว เด็กของครูไงครับ” ทรัพย์ตอบเรียบ ๆ
- (10) การทำธุรกิจร้านอาหารหรือร้านขายของนี่นะ เชื่อว่าไม่นานเขาคงทำได้ดี เพราะเขาก็เริ่มเห็นความสำคัญ **ได้ยิน** ว่าจีนส่งคนไปเรียนวิชาโรงแรมในต่างประเทศปีหนึ่งจำนวนไม่น้อยเลย

- (11) ไม่น่าเชื่อว่าจะคิดว่าคนริโอฯ จะผูกพันกับหาดทรายถึงเพียงนี้ ก่อนที่มาอยู่ที่นี้ ก็เคย **ได้ยิน**คำร่ำลือว่า คาริโอรักสนุก ไม่จริงจังกับชีวิตมากนัก เห็นจะเป็นเพราะว่า เวลาส่วนใหญ่ของพวกเขาหมดไปที่หาดทรายนี้เอง
- (12) มีคำกล่าวเตือนใจที่เรามักจะ**ได้ยิน**อยู่ เสมอว่า พลัดไปประหนึ่งเป็นครุ คำกล่าวนี้อาจนำมาใช้ได้เพื่อสรุปผลจากการทำ งานในหลายกรณี แต่สำหรับงาน รักษาพยาบาลผู้ป่วย ความผิดพลาดย่อมหมายถึง อันตราย
- (13) ชายผู้ร่ำเรียนมาทางศิลปะออกความเห็น ส่วนหนึ่งจึงเรียนแบบวิธีการจาก ญี่ปุ่น ซึ่งมักจะ**ได้ยิน**คนจีนพูดบ่อยๆ ว่าญี่ปุ่นกับจีนเคยแพ้สงคราม คล้ายๆ กัน ปัจจุบันญี่ปุ่นแซงขึ้นหน้าไปห่างไกล
- (14) ขอขอบคุณครับ หมอวิชัย ต่อไปหมอเห็นจะต้องระมัดระวังตัวด้วย **ได้ยิน**ว่าหมอบุก ป่าขึ้นเขาก็บ่อย แถมมาช่วยเหลือซบแดงอย่างนี้หม้ออาจจะถูกเพ่งเล็ง เขากล่าว
- (15) หอเอนแห่งเมืองปีชานี้เหมือนกัน ผมก็**ได้ยิน**มาเหมือนกันว่ามันเป็นสิ่งมหัศจรรย์ ของโลก แต่มันเข้าอยู่ในประเภทไหนก็ไม่ทราบได้
- (16) ฉันเคย**ได้ยิน**มาแล้วว่า ไม่ให้เจ้านายเสด็จไปเมืองสุพรรณ แต่ยังไม่รู้ว่าห้าม เพราะเหตุใด
- (17) คุณหมอคะ หนูเริ่มคบผู้ชายคนหนึ่ง เขาดูเป็นผู้ชายทั่วไปนะคะ แต่เขามีเพื่อน สนิทเป็นเกย์ หนูเคย**ได้ยิน**ว่า เพื่อนกันมักมีอะไรเหมือนกัน หนูเลยเริ่มไม่ แน่ใจ คุณหมอพอจะแนะวิธีดูว่าผู้ชายคนไหนเป็นเกย์หรือเป็นไบเซ็กได้ไหมคะ
- (18) สำหรับเรื่องของปุมะพร้าวในเมืองไทย ผมแค่**ได้ยิน**ว่ามีคนจับได้แถวสิมิลัน คุณ พิสิษฐ์บอกว่าเมื่อพ.ศ.2530 มีชาวประมงส่งตัวอย่างปุมะพร้าวให้เรือจุฬาภรณ์
- (19) ข้า**ได้ยิน**มาว่าไอ้พวกนี้มันไม่ถือเรื่องผิวเมียกันเสียด้วยนะ มันถือเป็นสนุก
- (20) กิฟท์**ได้ยิน**ว่ารายงานเรื่องนี้สำคัญมาก ถึงขนาดว่าอาจต้องจับเข้า ถ้าไม่ส่งให้ ชูป ดูทันเวลา
- (21) ‘คุณไม่เคย**ได้ยิน**หรือว่าถนนในยุโรปมีเอกลักษณ์พิเศษ’ คำพูดของเขาตอกย้ำอีก ครั้ง ขณะที่ฉันกำลังลากกระเป๋าใบโตของตนไปตามทางเท้า
- (22) มีนั่งหมวยอีกคนเท่านั้น รวยขึ้นทุกวัน ๆ ตงจบชั้นประถมแล้ว เขาเรียนต่อ อีก เรียนโรงเรียนไทย **ได้ยิน**มาว่าเขาซื้อรถยนต์ไว้ส่งของ ไม่เหมือนพอ

หรรอก ตำราก็ไม่เหลือ เงินก็ไม่มี นี่เขาขยายงานอีกนะ

- (23) “ปานนี้ยังไม่ตื่นเลย” เขาได้ตอบกันธรรมดาไม่มีใครสงสัยว่าเขาเจราจาความนัยกัน ทั้งๆที่อยู่ต่อหน้าคนงานทั้งหลาย แล้วนายเกร็งก็ถามว่า **ได้ยิน**ว่าวันนี้ นายทิจกับนายดรุณีจะไปกรุงเทพฯใช้ไหม
- (24) คุณ คุณ มาหาอะไรให้เจ้าพັນมันกินหน่อย ท่านร้องบอกภรรยาซึ่งยังนอนอยู่กับกล้วยไม้ข้างล่าง แล้วท่านก็พูดกับพັນว่า **ได้ยิน**ว่ามึงจะกินทั้งกาแพทั้งข้าวต้มเชียวรี ไร่พัน ครับผม พันตอบทำตาปริบ ๆ
- (25) ผมบอกว่า ผมได้ยินแต่แพทย์สภาออกมาแถลงเรื่องหมอนกเขา หรือไม่ก็เป็นเรื่องจรรยาแพทย์ตะพืดตะพื่อ ยังไม่เคย **ได้ยิน**ว่าแพทย์สภา ในฐานะเป็นองค์กรวิชาชีพอิสระมีบทบาทเกี่ยวกับนโยบายทางสังคมเลย แม้ว่าจะมีเรื่องทางสังคมที่พวกหมอในกระทรวงสาธารณสุข
- (26) รองเท้าที่ผมออกแบบให้ท่าน ก็ยังอยู่ ผมยังไม่เคย**ได้ยิน**ว่ามีกรนำออกประมูล รองเท้าคู่สุดท้ายที่ผมออกแบบให้ท่าน ทุกวันนี้ผมยังเก็บไว้เป็นที่ระลึกอยู่เลย
- (27) พัน โผล่ขึ้นมามันก็ต้อย ดำลงไปมันก็บินวนรออยู่ เลยพาลให้กลัวไปใหญ่ ผมเองไม่เคย**ได้ยิน**ว่ามึงมีพิษหรือไม่มีพิษชนิดไหนที่ไล่เลื้อยกัดคน เคยได้ยินแต่ที่ เขาเล่าว่านะครับ ประเภทที่ว่า
- (28) อบรมประมาณ 3 เดือน พวกนี้จะมีความรู้พื้นฐานในการรักษาโรคเล็กๆ น้อยๆ จะออกไปแนะนำชาวบ้าน ผม**ได้ยิน**ว่า ตำรับตำยาหม้อของเขาเป็นที่นิยมกันไม่น้อย แม้จะมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตยาเม็ด หรือยาปฏิชีวนะอื่น
- (29) แต่ในกรงเลี้ยงและเพียงเว็บเดียวที่หมู่เกาะโอกินาวา สมัยไปฝึกงานที่นั่น สำหรับเรื่องของปูมะพร้าวในเมืองไทย ผมแค่**ได้ยิน**ว่ามีคนจับได้แถวสิมิลัน คุณพิสิษฐ์บอกว่าเมื่อพ.ศ.2530 มีชาวประมงส่งตัวอย่างปูมะพร้าวให้เรือจุฬารักษ์
- (30) ผู้เคยทำงานร่วมกับผมบนดอยอินทนนท์ร่วม ๔ ปี หลังจากเสร็จงานบนดอย ผมลงไปอยู่เทือกเขาบูโด ชายแดนใต้ ๒ ปี ปลายปีก่อน ผม**ได้ยิน**ข่าวว่าปียะปวยเป็นมะเร็งลำไส้ และต้องผ่าตัดอยู่ในระหว่างการรักษาตัว
- (31) ลานบ้าน จู่ๆสาวอิงซึ่งเป็นลูกสาวคนเฝ้าประตูก็ร้องให้สะอึกสะอื้นขึ้นมาอย่างไม่

- มีปีไม่มีขลุ่ยสาวคนอื่นเห็นจึงสอบถามเอา สาวจึงถูกถามจึงบอกเหตุผลที่ทำให้
ร้องไห้ ฉันได้ยิน มาว่าเจ้าชายของเมืองเว่ยเป็นคนต่ำช้า ฉันร้องไห้เพราะเหตุนี้
- (32) เข้าเรียนชั้นป.๔ พร้อมกับเพื่อนทั้งสอง ผมได้ข่าวว่าเจ้าแม่รำทรงคนเดิมไม่ได้มา
ที่บ้านหลังนั้นอีกต่อไปแล้วแต่ยังมีคนเดินเข้าออกมากขึ้นกว่าเดิมและ ฉันได้ยิน
แว่วๆว่า บ้าทองคำเริ่มตั้งต้นเป็นรำทรงแทน นัยว่าศักดิ์สิทธิ์และเด็ดขาดนัก

2. เห็น

- (362) เห็นหนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าจะมีเลี้ยงพิธีเปิดกล้องถ่ายละครวันอาทิตย์นี้ไม่ใช่
เหวอ
- (363) เห็นคุณย่าบอกว่าที่แรกคุณอินทอรจะมาด้วยไม่ใช่เหวอครับ
- (364) เป็นไง เห็นย่าเขาบอกว่าดูหนังสือหนักเลยรีเรา
- (365) เห็นท่านนายทนายบอกว่าถ้าไม่ร่วมกันประหยัดน้ำมันนี้ อีกหน่อยก็คงจำกัดการ
นำเข้า
- (366) เห็นคุณสังข์บอกว่าเคยเล่นละครอะไรอยู่แล้วตั้งแต่เรียนจบ
- (367) เห็นคุณธงชัยบอกว่าคุณพ่อพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย โทษนะครับคุณพ่อเรียน
จบชั้นไหนครับ
- (368) เห็นทางท่านชิตชัยก็บอกว่าต้องไปดูรายละเอียดว่าจะส่งฟ้องหรือไม่
- (369) เห็นคุณอภิสิทธิ์ให้สัมภาษณ์ว่าจะต้องยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็น
รายบุคคล
- (370) เห็นท่านบ่นนอนไม่หลับมาหลายคืนแล้ว เพราะเครียดเรื่องปัญหาไร้รอยแปด
- (371) ตอนนีเห็นแม่แล้วว่าเงินกองทุนกำลังจะหมด
- (372) เห็นเขาว่าชาวสเปนมักจะชอบนัดกันที่ตาปาซ แล้วจากนั้นก็ตระเวนเข้าตาปาซ
สัก ๓๔ ร้าน
- (373) จริง ๆ ป้าเองก็ไม่อยากให้เศร้า เห็นสั่งว่าอย่าแต่งชุดขาวชุดดำมางานศพแก
- (374) ก: ทำไมเขาถ่ายละครเล็กตึกๆ ตึ้นๆ นั่นนะ
- ข: เห็นบอกว่าเขามีคิวออนแอร์แล้ว คงฉายไปถ่ายทำไปนะค่ะ
- (375) ก : เออ...เห็นบอกว่าจะพาเหมียวไปไหนนะ
- ข : ทำไมคะสนใจเหวอ
- (376) เห็นบอกว่าเมื่อวานนี้พระมรณภาพไป รู้สึกองค์หนึ่งหรือเปล่านะ(ที่ภาคใต้)
- (377) ชาวบ้านที่เค้าอยากอนุรักษ์พวกเราก็มีนะครับ อย่างที่เกาะแตน เห็นบอกว่าใคร
จับ ปลิงทะเลแถวนั้นมีหวังเป็นเรื่อง
- (378) เห็นบอกว่า คนเราใช้สติไปวันหนึ่งแค่ 7 เอง ที่เหลือ 93 เป็นไร้สติ
- (379) นักวิชาการแหกมา เห็นเค้าว่า โสภณมีสถาบัน ก็ในยุคพระเวท

นี่เอง กล่าวคือ เลยจากยุคหุบเขาอินดัสมาหลายร้อยปีที่เดียวยุคพระเวท

- (380) เห็นบ่นว่าคืนแรกนอนไม่หลับ ไม่เคยกับเสียงคลื่น มันซัดดังทั้งคืน
- (381) ตั้งแต่กลับจากกรุง ใ้อัศจรรย์ไม่ยอมกินข้าว ทำทางจงหอง เกะกะกับเพื่อน ไม่ไหวเลย ก็ไหนเห็นบอกว่าเขาส่งไปฝึกอบรม เข้าโรงรำโรงเรียน นั่นนะซี ไม่รู้ว่ามันเสียมสอนกันยังไง ทำเอาใ้อัศจรรย์ฉันเสียหมาหมด
- (382) ชายหนุ่มเพียงแต่ยิ้ม ๆ ไม่ตอบว่าอะไร แต่แรกก็กลัว เห็นข่าวว่ามีเหตุการณ์รุนแรงเกี่ยวกับเรื่องแบ่งแยกผิว แล้วมันก็ยังคุกรุ่นอยู่เรื่อย ๆ เลยกแล้ว
- (383) เรียนอะไรก็ไม่จบ จบแค่ ม.๖ แล้วนี่ เห็นวาทม์ที่กำลังเริ่มเรียน สาขาจิตวิทยา ฟังแล้วก็ยังขำ จะเรียนไหวเรือ ไม่ใช่ง่าย ๆ ไม่ง่ายใช่ไหมหนู จิตวิทยานะ
- (384) อือ นิสัยแย่จริง ๆ แล้วใครเล่นเป็นพระเอก ยังไม่รู้เลย เล่นเรื่องอะไร ไม่รู้ เห็นบอกว่าเกี่ยวกับตำนานกรีก
- (385) หากิน เช่นเดียวกับนกกระยางก็เริ่มเดินย่ำโคลนเลนใต้ถุนบ้านเพื่อหาอาหาร เกิดเสียงดังเป็นจังหวะ ทั้งเสียงและภาพที่เห็นบอกว่านี้คือเวลาแรกอรุณ และเธอก็มีงานรออยู่มากมายไม่ต่างจากนกเหล่านั้นเช่นกัน ยิ่งเมื่อมองออกไป
- (386) มันก็เรื่อย ๆ ใ้อัศจรรย์ดีตรงไม่มีลูกเต้าให้เป็นห่วงผู้คอเห็นนั่งบ๊วว่าเขากินยาคุมไว้ ลืมตาอ้าปากได้เสียก่อนค่อยมีลูกมันกลัวลูกลำบากอย่างนั่งหลง
- (387) "ไม่." คนหนึ่งร้อง จันเราจะรอลูกเขยยายที่นี้แหละ เห็นยายสาวว่าลูกสาวยายยังไม่ได้จ่ายเลยสักเดือน ตั้งแต่แกมาเป็นเดือนที่สองแล้วนี่
- (388) แหวะ เออใช่ คิงจะเล่นด้วยมัย พี่นิงเค้าฝากถามนะ เห็นเคยบอกว่าชอบหน้าตาคิง เข้มดี ข้าวปั้นหัวเราะแล้วหยิกแก้มคิงเบา ๆ
- (389) เห็นเป็นบ่นบอกว่าคุณมาที่ห้องคอมมมมมมม

- (390) เห็นถามบอกว่าวันนี้เป็นวันเกิดเธอ ชูชานเลยอยากจัดงานปาร์ตี้เซอร์ไพรส์ เธอนะ
- (391) ปะป้าจะกลับบ้านมั๊ย เห็นท่านบอกว่าจะไปคุมงานที่สาขาสิงคโปร์นะคะรับ ชื่อ นี้คุณลุงมาวินลูงเขย เป็นคนตั้งให้ครับ เห็นบอกว่าชื่อนี้ ตัว ท มาจากชื่อของ พ่อคุณบุญทวี
- (392) เห็นเขาว่าชาวสเปนมักจะชอบนัดกันที่ตาปาซ แล้วจากนั้นก็ตระเวนเข้าตาปาซ สัก ๓๔ ร้าน ก่อนจะไป
- (393) เขาบอกว่างั้นถ่ายรูปไว้แล้วกัน จับถ่ายรูป เลยเห็นสัญญาว่าเขาคงจะชอบ เรา แต่ก็ไม่ได้คิดว่าจะจริงจัง เพราะเขาเป็นคนที่สนุกสนานมีคนมาชอบเขา เยอะแยะไป
- (394) เห็นบอกว่าจะไปเค้ดาวกันที่เวินเกต เค้ดาวนี้มันเป็นอย่างไงปะป้า
- (395) เห็นบอกว่า คนเราใช้สติไปวันหนึ่งแค่ 7 เอง ที่เหลือ 93 เป็นไร้สติ
- (396) พอเจอตัว ชมพู่ เลยถามเรื่องหัวใจซะเลยตอนนี้เป็นไง ยังซิดดี้เหมือนเดิมคะ ใจ เย็นๆดีกว่า เห็นข่าวว่ามีนักธุรกิจร้านเพชรมาจีบ โอ๊ยไม่มี คนที่ซื่อซื่อเป็น พี่ชายในดที่จีบอ้ม
- (397) ก่อนรันจะคัพ A พอไปนวดมาเป็น คัพ B รันพอใจที่ตัวเองมีแต่ไม่ได้ทำอ้อมมา แน่นอน เห็นบอกว่าโกยจากกันมาถึงตุ้มละ ไม่ขนาดนั้น หัวเราะ ตอนถ่ายพอลดน้ำหนักลง อะไรก็ลดลงไปด้วย
- (398) เห็นเจ็บบอกว่าจะไปเที่ยวมัลดีฟส์กับอาเฮียไม่ใช่หรอ ชีนรอนานขนาดนั้นจะแห้ง หมดนะ หมายถึงน้ำในมหาสมุทรที่มัลดีฟส์แห้งนะ
- (399) วันหนึ่งเพื่อนบอกผมขณะที่เราเป็อการช้อนลูกน้ำใต้ถุนบ้านอค์วัน ธงอิน เนตร ช้าว่าเราไปดูคนทรงที่บ้านดีกว่า เห็นแม่บอกว่าวันนี้ท่านจะแสดงอะไร แปลกๆให้ดู
- (400) เห็นเขาว่า." บางครั้ง เจ้าตัวที่ตกเป็นข่าวก็ไม่ได้รู้เรื่องอะไรด้วยเลย ส่วนคน

เขียน ก็เขียนแบบเดาเหตุการณ์หรือฟังเขามาอีกที และคนอ่านก็ไม่แน่ใจ

- (401) เห็นหนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวว่า แม่ทรุดโทรมมากจริงหรือเปล่า
- (402) ไม่เคยไปบ้านของคนที่นี่เลย เห็นเขาบอกว่าบ้านสวยเหมือนในหนัง
- (403) Palais de Justice เข่าว่ามีโบสถ์เล็ก ๆ เราเข้าไปดูกระจกสีกันใหม่ เห็นเขาว่าสวยมาก พี่ยังไม่เคยเข้าไปข้างในเลย
- (404) ตอนนี่เห็นได้ยินว่าต้องมีการเกณฑ์ทหารไปใส่บาตรที่สนามหลวงแล้วเพราะคนมั่วแต่เชียร์นางงาม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายปริญญา วงษ์ตะวัน เกิดเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2527 ณ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ. 2548 และสำเร็จปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขา ภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2552

